

TESI DOCTORAL
Doctorat de Demografia
2008

Inés Brancós Coll
L'adopció internacional a Catalunya: un nou fenomen demogràfic?

**L'adopció internacional a Catalunya:
un nou fenomen demogràfic?**

Inés Brancós Coll

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Filosofia i Lletres
Departament de Geografia

Centre d'Estudis Demogràfics

2008

Direcció: Anna Cabré Pla

TESI DOCTORAL
Doctorat de Demografia
2008

**L'adopció internacional a Catalunya:
un nou fenomen demogràfic?**

Inés Brancós Coll

Direcció: Anna Cabré Pla

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Filosofia i Lletres
Departament de Geografia

Centre d'Estudis Demogràfics

Agraïments

Aquesta Tesi és el resultat d'un llarg camí, en el marc del Centre d'Estudis Demogràfics en el que, des del primer dia, he comptat amb la guia de la seva directora, Anna Cabré i del seu sotsdirector, Andreu Domingo.

El germen d'aquest trajecte es remunta a uns quants anys enrere quan Anna Cabré, va acceptar dirigir-me la Tesi alhora que em proposava un possible tema: les migracions internacionals per motius familiars. El destí va voler que iniciés la recerca amb l'adopció internacional, matèria aleshores innovadora, poc investigada i que ha esdevingut, amb el pas dels anys, de gran transcendència social i demogràfica, anant-se convertint en el meu tema. Anna Cabré té el do d'unir assumptes de gran rellevància demogràfica amb les motivacions personals, sap engrescar-te en la recerca però, al mateix temps, aconsegueix mantenir-se al marge facilitant que un prengui les seves pròpies decisions, potenciant, doncs, la maduració i el creixement intel·lectual. Li agraeixo especialment l'haver-me ofert l'espai i el temps necessari per dedicar-me de ple a acabar la Tesi. Sense aquestes facilitats, de ben segur que el camí s'hagués fet molt més feixuc.

Recordo també especialment un dia del mes de maig de 1994 quan Andreu Domingo em va proposar entrar a formar part de l'equip del CED. Han estat molts anys sota els seus savis consells i orientacions, als que tinc en molta consideració. A ell també li dec el no permetre que deixés pel camí tantes i bones hores passades investigant.

Als membres del tribunal de Tesi per haver acceptat, des d'un primer moment, formar part del mateix, els doctors i doctores Joan Bestard, Juan Antonio Módenes, Margarida Castanyer, Andreu Domingo i Clara Cortina.

A la Direcció General de Recerca per concedir-me una beca pre-doctoral (1995-1998), que em va facilitar iniciar i començar a desenvolupar aquesta recerca.

Al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, del que he estat becària durant quatre anys i on conservo entranyables amistats.

A la Direcció General d'Atenció a la Infància i posteriorment l'Institut Català de l'Acolliment i l'Adopció, a tots i a cadascun dels professionals de les diferents delegacions en l'ajuda, disponibilitat, suport i interès rebuts en la fase de buidatge de les dades.

Voldria també mencionar Daniel Devolder, Jordi Bayona, Marta Merino i Rocío Treviño, per ajudar-me, en algun moment o altre de la Tesi, amb informació o aportant-me idees. També a Candi Abella per cercar, de forma àgil, la bibliografia sol·licitada. De forma especial, voldria agrair a Juan Antonio Módenes i a Soco Sancho pel temps emprat en realitzar lectures preliminars de la Tesi. Els seus comentaris, suggeriments i indicacions han estat de gran vàlua. A la resta de companys i companyes del CED, així com als bons amics de fora de l'àmbit acadèmic, pel suport moral i els ànims que en tot moment m'han transmès.

Finalment, als meus pares que sempre m'han encoratjat i han cregut que tenia d'acabar la Tesi; a n'en Francesc, per les hores que m'ha tingut de compartir amb ella; i a l'Oriol i a la Clàudia que s'han afegit pel camí... A la seva edat ja parlen amb absoluta naturalitat de la Tesi, tot i que no sé si comprenen, encara del tot, el que implica... Qui sap si en el futur ells també em mencionaran en els previs de les seves... De moment han contribuït en el disseny de la portada. Gràcies!

A tots ells el meu sincer reconeixement,

Inés Brancós Coll

24 d'octubre de 2008.

ÍNDIX

Introducció.- L'adopció internacional a Catalunya. Un nou fenomen demogràfic?	1
Presentació de la investigació	3
Objectius de la investigació	7
Hipòtesis de la recerca	8
Estructura de la Tesi	10

PART I.- L'ADOPCIÓ. MARC TEÒRIC I CONTEXTUAL

1.- Aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de les adopcions des d'una perspectiva sociodemogràfica	17
1.1.- Els estudis d'adopció internacional com a mobilitat de menors	21
1.1.1.- La quantificació del nombre de menors adoptats internacionalment ..	21
1.1.2.- L'adopció internacional com a moviment o flux migratori: determinants	27
1.1.3.- L'impacte de l'adopció internacional en la població dels països d'origen i de destinació	32
1.2.- Els estudis d'adopció internacional des de l'òptica de la família	37
1.2.1.- La família biològica i l'adopció	38
1.2.2.- La família adoptiva	49
2.- Contextualització de l'adopció internacional des d'un apropament espacial i temporal: marc sociodemogràfic i legislatiu	65
2.1.- Marc internacional	67
2.1.1.- L'adopció abans de 1945: la varietat de formes i finalitats de l'adopció	67
2.1.2.- L'adopció entre 1945 i 1992: l'expansió i consolidació de l'adopció internacional	71
2.1.3.- L'adopció, de 1993 a l'actualitat: la regulació internacional de l'adopció entre països	79

2.2.- Marc català	82
2.2.1.- L'adopció abans de 1987: de <i>la recerca d'un nen a la recerca d'una família</i>	82
2.2.2.- L'adopció, de 1987 a 1994: de l'adopció nacional a l'adopció internacional	92
2.2.3.- L'adopció, de 1995 a l'actualitat: el ràpid i intens increment de l'adopció internacional	97

PART II.- L'ADOPCIÓ A CATALUNYA

3.- Canvis demogràfics que emmarquen l'adopció a Catalunya	109
3.1.- La dinàmica demogràfica	111
3.1.1.- La formació de la parella	112
3.1.2.- La formació de la descendència	116
3.2.- L'estructura de la població	125
3.2.1.- L'estructura per edat de la població	125
3.2.2.- L'estructura per estat civil de la població	126
4.- Les sol·licituds per adoptar, 1990-2006: de la demanda nacional a la demanda internacional	130
4.1.- Les sol·licituds per adoptar menors de Catalunya: la variabilitat de la demanda	132
4.1.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds	132
4.1.2.- Perfil dels menors sol·licitats per adoptar	138
4.2.- Les sol·licituds per adoptar menors d'altres països: un ràpid i intens increment	139
4.2.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds	140
4.2.2.- El país d'origen sol·licitat	143
4.2.3.- Les resolucions d'adopció emeses	156
5.- Els nens i nenes adoptats, 1991-2006: dels nascuts a Catalunya als procedents d'altres països	160
5.1.- L'adopció d'infants de Catalunya: el manteniment del baix nombre d'adopcions	161
5.1.1.- L'acolliment en família preadoptiva	162
5.1.2.- Característiques dels infants assignats	163
5.1.3.- De l'acolliment preadoptiu a l'adopció	166
5.2.- L'adopció d'infants procedents d'altres països: una nova realitat social ...	169
5.2.1.- Evolució del nombre de menors adoptats a l'estranger	170
5.2.2.- Els menors adoptats per país d'origen	173
5.2.3.- Els menors adoptats per grups d'edat	180

5.3.- L'adopció nacional i internacional a Catalunya respecte a Espanya	183
5.3.1.- L'adopció d'infants del propi àmbit: Catalunya respecte a altres Comunitats Autònomes	183
5.3.2.- L'adopció d'infants d'altres països: Catalunya respecte al total espanyol	186

PART III.- L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA: UN NOU FENOMEN DEMOGRÀFIC?

6.- Plantejament i metodologia de la investigació	197
6.1.- Delimitació del camp d'estudi	198
6.2.- Fonts d'informació	199
6.3.- Metodologia i fases de la investigació	206
 7.- L'increment de la demanda adoptiva: la <i>triple difusió</i>	 213
7.1.- Les sol·licituds d'adopció internacional: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada	215
7.2.- L'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans	220
7.2.1.- La distribució territorial dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000	220
7.2.2.- L'increment temporal de la taxa de sol·licitants d'una primera adopció internacional per àmbits territorials	225
7.2.3.- La difusió territorial dels sol·licitants d'adopció internacional	235
7.3.- La difusió social de la demanda d'adopció	239
7.3.1.- El nivell d'instrucció	240
7.3.2.- La relació amb l'activitat econòmica	245
7.4.- La <i>difusió demogràfica</i> de la demanda d'adopció	250
7.4.1.- De <i>la família</i> a la complexitat de tipologies de sol·licitants: tipologia familiar, estat civil y anys de convivència	251
7.4.2.- L'edat i les generacions: l'ampliació del ventall d'edats dels sol·licitants d'adopció, l'increment de l'edat mitjana a la demanda d'adopció i les generacions protagonistes de l'augment de la demanda adoptiva	263
7.4.3.- El manteniment de la infertilitat com a principal motiu per adoptar: els fills biològics	277
7.5.- Conclusions a la hipòtesi plantejada: la triple difusió de la demanda adoptiva	289

8.- L'adopció internacional i els seus efectes demogràfics	296
8.1.- Impacte de l'adopció internacional en els efectius de les generacions catalanes	297
8.1.1.- Els menors adoptats a l'estranger: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada	298
8.1.2.- Perfil dels menors adoptats en altres països: el país de procedència, el sexe, la generació de naixement i l'edat	301
8.1.3.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional sobre els naixements	319
8.2.- Impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes	322
8.2.1.- De sol·licitants a pares/mares adoptius/ves	323
8.2.2.- La intensitat de la maternitat / paternitat adoptiva	331
8.2.3.- El calendari a la maternitat / paternitat adoptiva	340
8.2.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat	347
8.3.- Impacte de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies	351
8.3.1.- Tipologia de famílies adoptives	352
8.3.2.- L'estructura per edat i sexe de les famílies adoptives	354
8.3.3.- Les adopcions múltiples	366
8.3.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional en la formació i en la composició de les famílies	368

PART IV.- PRINCIPALS CONCLUSIONS I ELEMENTS DE REFLEXIÓ

Principals conclusions i elements de reflexió	379
Bibliografia	403
Annexos	417

RELACIÓ D'ANNEXOS

1.- Requisits dels sol·licitants per adoptar als diferents països i tipus d'adopció	419
2.- Variables sobre adopció internacional incloses o excloses en les <i>Memòries Estadístiques</i> de la DGAI i de l'ICAA, 1997-2006	425
3.- Retrat de l'univers de la base de dades creada a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2002	426
4.- Comparativa del nombre de menors adoptats a l'estranger: dades oficials-dades provinents de l'explotació pròpia. Catalunya, 1998-2000	434
5.- Metodologia emprada per calcular la generació de naixement dels menors adoptats de 2003 a 2006, a partir dels grans grups d'edat de les <i>Memòries Estadístiques</i> de l'ICAA	435
6.- Perfil sociodemogràfic dels sol·licitants d'adopció internacional, de les famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, de les famílies que només han adoptat menors de Catalunya i dels sol·licitants que no es té constància que hagin adoptat. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002 (Nombres absoluts, relatius i índex de representativitat respecte als sol·licitants) ..	437
7.- Caracterització sociodemogràfica de les famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, per tipologia familiar i índex de representativitat. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	444

RELACIÓ DE FIGURES

3.1.-	Edat mitjana a la primonupcialitat i a la nupcialitat masculina i femenina. Catalunya, 1975-2006	115
3.2.-	Índex Sintètic de Fecunditat. Catalunya, 1975-2006	118
3.3.-	Edat mitjana a la maternitat i a la primomaternitat. Catalunya, 1986-2006	119
3.4.-	Taxes de fecunditat per grups d'edat (naixements per 1.000 dones). Catalunya, 1975-2006	120
3.5.-	Evolució de la proporció de solters, casats i separats/divorciats, segons sexe i grups d'edat. Catalunya, 1991, 1996 i 2001	127
4.1.-	Sol·licituds i adopcions d'infants de Catalunya i d'altres països. Catalunya, 1990-2006	131
4.2.-	Persones o parelles valorades idònies sense infant de Catalunya assignat (a 31 de desembre), per situació de l'expedient. Catalunya, 1997-2002	134
4.3.-	Relació entre les sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya i les sol·licituds d'adopció d'infants d'altres països. Catalunya i àmbits territorials, 1990-2006 ..	137
4.4.-	Sol·licituds d'adopció internacional en els principals països sol·licitats. Catalunya, 1995-2006 (nombres relatius)	149
4.5.-	Principals països sol·licitats per adoptar un infant, segons nombre de sol·licituds. Catalunya, 1995-2006	154
4.6.-	Evolució anual de les sol·licituds enregistrades. Països amb més demanda. Catalunya, 1995-2006	155
5.1.-	Relació entre les adopcions d'infants de Catalunya i les d'altres països. Catalunya i àmbits territorials, 1998-2006	168
5.2.-	Principals països on s'han adoptat infants, per any de l'adopció. Catalunya, 1998-2006 (nombres relatius)	175
5.3.-	Infants adoptats a altres països, per grups d'edat. Catalunya, 1998-2006	181
6.1.-	Procediment per dur a terme una adopció internacional des de Catalunya	204
7.1.-	Sol·licituds i sol·licitants d'adopció internacional. Comparativa: dades explotació pròpia-dades oficials. Catalunya, 1992-2000	217

7.2.- Mitjana de sol·licituds totals (AI, AN, CCAA) i internacionals cursades fins a 31 de desembre de 2002, segons any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000	219
7.3.- Taxa anual d'una primera sol·licitud d'adopció internacional, per períodes. Catalunya, províncies i àmbits territorials, 1992-2000 (per 100.000 habitants)..	230
7.4.- Nivell d'instrucció dels sol·licitants d'adopció internacional segons any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius	242
7.5.- Taxa anual dels sol·licitants d'adopció internacional per nivell d'instrucció, grups de generacions de naixement dels sol·licitants, període de la primera sol·licitud d'adopció internacional i per sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 persones)	244
7.6.- Sol·licitants d'adopció internacional, segons relació amb l'activitat i grups professionals de la població ocupada, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional i per sexe. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius	247
7.7.- Taxa anual dels sol·licitants d'una primera adopció internacional, segons relació amb l'activitat econòmica i principals grups professionals, per any o període de la primera adopció internacional (per 100.000)	249
7.8.- Tipologia de sol·licitants d'adopció internacional per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius	252
7.9.- Estat civil de les parelles sol·licitants d'adopció internacional, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius	256
7.10.- Distribució percentual de les parelles sol·licitants d'adopció internacionals segons nombre d'anys de convivència a la primera demanda d'adopció (AN ó AI), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000	259
7.11.- Taxa anual per grups d'edat, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 homes o dones)	265
7.12.- Taxa anual per edat, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per períodes i sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 homes o dones)	267
7.13.- Edat mitjana dels sol·licitants segons relació de parella, per sexe, any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-00 ..	269
7.14.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per grup de generacions i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000, homes	271
7.15.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per grup de generacions i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000, dones	272
7.16.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per generacions, sexe i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-1994, 1995-1997 i 1998-2000 (per 100.000 homes i dones)	274

7.17.- Parelles segons nombre i relació amb els fills biològics (en comú o d'un membre de la parella fruit de relacions anteriors), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius	279
7.18.- Presència d'un embaràs o del naixement d'un fill biològic després de la sol·licitud en les parelles sol·licitants, per trienni de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts	285
8.1.- Piràmide dels menors adoptats en altres països fins a 31 de desembre de 2006, segons continent de procedència. Catalunya	310
8.2.- Edat mitjana dels menors a l'adopció, per període temporal, sexe i continent d'origen. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2006	312
8.3.- Edat mitjana dels menors a l'adopció, per període temporal, sexe i principals països d'adopció. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2006	313
8.4.- Índex Sintètic d'Adopció Internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2002	335
8.5.- Descendència per adopció internacional, a 31 de desembre de 2002, per generació de naixement del pare i la mare adoptiva. Catalunya, 1992-2002	338
8.6.- Taxa d'adopció internacional masculina i femenina (per 100.000), per grups d'edat dels pares a l'any de l'adopció. Catalunya, 1992-2002	341
8.7.- Edat mitjana a ser pares-mares adoptius d'Ordre1 (AI, AN, CCAA), per situació parental. Catalunya, 1992-2002	343
8.8.- Edat mitjana a ser pares-mares adoptius total i per ordre d'adopció. Catalunya, 1992-2002	345
8.9.- Estructura per edat i sexe dels membres de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, per tipologia familiar. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	356
8.10.- Estructura per edat i sexe dels membres de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, amb i sense la incorporació dels fills adoptats en altres països. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	373

RELACIÓ DE MAPES

7.1.-	Nombre de sol·licitants d'adopció internacional segons municipi de residència. Catalunya, 1992-2000	221
7.2.-	Municipis amb presència o no de persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional abans de 1992. Catalunya	228
7.3.-	Municipis amb presència o no de persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional fins a l'any 1994	228
7.4.-	Municipis amb presència o no de persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional fins a l'any 1997	229
7.5.-	Municipis amb presència o no de persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional fins a l'any 2000	229

RELACIÓ DE TAULES

1.1.-	Quadre-resum dels autors i resultats dels estudis que avaluen el volum de menors adoptats internacionalment	24
1.2.-	Quadre-resum dels determinants dels fluxos adoptius segons diversos autors ...	27
1.3.-	Indicadors emprats per calcular l'impacte de les adopcions internacionals sobre la població i principals resultats	33
1.4.-	Família biològica i adopció. Contextualització de la situació de desemparament	41
2.1.-	Lleis que han modificat el tipus d'adopció i els requisits per poder adoptar	86
2.2.-	Criteris de valoració dels sol·licitants d'adopció a Catalunya	100
3.1.-	Matrimonis segons any de celebració, per estat civil anterior dels cònjuges. Catalunya, 1975-2006	113
3.2.-	Matrimonis de persones del mateix sexe, segons any de celebració. Catalunya, 2005-2006	114
3.3.-	Naixements per estat civil de la mare. Catalunya, 1975-2006	117
3.4.-	Proporció d'infecunditat de les dones no solteres, de 25 a 49 anys, per grups d'edat. Catalunya, 1981 i 1991	123
3.5.-	Evolució del nombre de població de 25 a 64 anys, per grups quinquennals. Catalunya, 1991-2006	125
4.1.-	Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya, per àmbits territorials i taxa de sol·licitants d'adopció (per 100.000 habitants). Catalunya, 1990-2006	133
4.2.-	Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya per tipus (sol·licituds d'infant amb o sense necessitats especials). Catalunya, 1998-2006	136
4.3.-	Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya amb necessitats especials. Catalunya, 1998-2005	139
4.4.-	Sol·licituds d'adopció d'infants d'altres països, taxa de sol·licitants d'adopció i percentatge que representen en relació al total (sol·licituds d'infants de Catalunya i de l'estranger), per àmbits territorials. Catalunya, 1990-2006	141
4.5.-	Sol·licituds d'adopció a altres països, per continent i país sol·licitat. Catalunya, 1995-2006	144

4.6.-	Nombre de persones o parelles valorades per adoptar infants residents a d'altres països, segons resolució. Catalunya, 1997-2006	157
4.7.-	Certificats d'idoneïtat emesos per adoptar infants d'altres països, per continents i països. Catalunya, 1997-2006	158
5.1.-	Acolliments preadoptius constituïts d'infants de Catalunya i taxes. Catalunya, 1992-2006	163
5.2.-	Infants acollits en família preadoptiva, per característiques específiques dels infants. Catalunya, 1998-2006	164
5.3.-	Acolliments formalitzats en família preadoptiva per edat i sexe de l'acollit. Catalunya, 1997-2006	165
5.4.-	Adopcions d'infants de Catalunya per àmbits territorials i taxes d'adopció (per 100.000 habitants i per 100.000 menors de 18 anys). Catalunya, 1991-2006 ...	167
5.5.-	Adopcions d'infants d'altres països, taxes d'adopció i percentatge que representen respecte al total d'adopcions (d'infants de Catalunya i de l'estranger), per àmbits territorials, 1998-2006	171
5.6.-	Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor Catalunya, 1998-2006	173
5.7.-	Adopcions nacionals, taxes brutes d'adopció (per 100.000 habitants) i taxes d'incidència (per 100.000 menors de 18 anys), per Comunitats Autònomes. Espanya, 1997-2005	184
5.8.-	Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor. Espanya, 1998-2005. Comparació amb Catalunya	188
7.1.-	Sol·licitants d'adopció internacional (total i d'ordre 1) i sol·licituds (dades oficials i dades procedents del buidatge d'expedients), per any de la sol·licitud. Catalunya, 1992-2000	216
7.2.-	Sol·licitants d'ordre 1, segons hagin cursat sol·licituds d'adopció en l'any de la primera sol·licitud d'adopció internacional o en anys anteriors, per naturalesa de la sol·licitud (AI, AN o CCAA) i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000	219
7.3.-	Relació dels municipis amb més nombre de persones o parelles que fins a 31 de desembre de 2002 havien iniciat un procés d'adopció internacional. Catalunya	223
7.4.-	Sol·licitants d'adopció internacional per àmbit territorial de residència i període de la primera sol·licitud internacional. Catalunya, 1992-2000	227
7.5.-	Percentatge de municipis amb sol·licitants d'una primera demanda d'adopció internacional i Índex de Dissimilitud, per períodes. Catalunya, províncies i àmbits territorials, 1992-2000	236
7.6.-	Nivell d'instrucció dels sol·licitants d'adopció internacional segons any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts	241

7.7.- Sol·licitants d'adopció internacional segons relació amb l'activitat i grups professionals de la població ocupada, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts ..	246
7.8.- Tipologia de sol·licitants d'adopció internacional per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts ..	251
7.9.- Estat civil dels sol·licitants d'adopció internacional, per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts ..	255
7.10.- Parelles sol·licitants d'adopció internacional segons anys de convivència a la primera demanda d'adopció (AN ó AI), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts	258
7.11.- Edat, a 31 de desembre, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000	264
7.12.- Aplicació de la taxa dels sol·licitants d'ordre 1 de l'any 1992, a l'estructura per edat i sexe de la població de 2000. Catalunya	276
7.13.- Parelles segons nombre de fills biològics en comú i/o d'un membre de la parella (de relacions anteriors), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts	278
7.14.- Percentatge de sol·licitants que en fer la sol·licitud ja havien adoptat un menor o més (de Catalunya, altres Comunitats Autònomes o d'altres països), per any de la sol·licitud. Catalunya, 1992-2000	295
8.1.- Nombre de menors adoptats a l'estranger, per continent d'origen i països amb més menors adoptats entre 1998-2002. Comparativa: dades oficials-dades provinents de l'explotació pròpia. Catalunya, 1998-2000	299
8.2.- Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor (amb 10 o més adopcions constituïdes fins a 31/XII/2006). Catalunya	302
8.3.- Menors adoptats i relació de masculinitat, pels països amb més de 25 menors adoptats enregistrats fins a 31 de desembre de 2006, per país i continent d'origen. Catalunya	307
8.4.- Menors adoptats en altres països per generació de naixement i sexe. Catalunya, fins a 31/XII/2006	309
8.5.- Menors adoptats en altres països fins a 31 de desembre de 2006, per edat que compliran al llarg de l'any 2008, per sexe i continent d'origen. Catalunya	317
8.6.- Aportació de les adopcions internacionals realitzades fins a 31/XII/2006, als naixements de Catalunya, per sexe. Catalunya (increment retrospectiu dels naixements anuals, per mil)	320
8.7.- Sol·licitants d'adopció internacional d'ordre-1 i situació adoptiva a 31/XII/2002, per tipologia de sol·licitant i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya fins a a 31 de desembre de 2002	324
8.8.- Famílies amb almenys un menor adoptat en altres països per tipologia i nombre de fills adoptats en altres països, a Catalunya i a d'altres Comunitats Autònomes. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	332

8.9.-	Índex Sintètic de Fecunditat (ISF) i Índex Sintètic d'Adopció internacional (ISAI) femení. Catalunya, 1992-2002	336
8.10.-	Percentatge de maternitats adoptives respecte al total de maternitats per grups d'edat en ser mare. Catalunya, 1992-2002.....	342
8.11.-	Edat mitjana a la primomaternitat i a la maternitat general, biològica i adoptiva. Catalunya, 1992-2002.....	346
8.12.-	Famílies d'adopció internacional, per tipologia de pares, segons nombre de fills adoptats en l'àmbit internacional i nacional i nombre de fills biològics. Catalunya, situació a 31 de desembre de 2002	349
8.13.-	Famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, per tipologia parental i familiar. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	353
8.14.-	Composició de les famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país, per tipologia familiar, nombre de fills i àmbit d'origen dels fills adoptats. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	358
8.15.-	Mitjana de fills i membres del nucli familiar, en funció de la tipologia de família adoptiva. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	365
8.16.-	Adopcions múltiples segons nombre de fills que s'adopten i país d'origen. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002	367
8.17.-	Sol·licitants (1992-2000) i famílies d'adopció internacional (fins a 31/XII/2002), per àmbit territorial de residència. Catalunya	369
8.18.-	Sol·licitants d'adopció internacional i famílies d'adopció internacional, pels municipi de residència amb 20 o més famílies d'adopció internacional. Catalunya, fins 31 de desembre de 2002	371

**INTRODUCCIÓ.- L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA:
UN NOU FENOMEN DEMOGRÀFIC?**

Presentació de la investigació

Pocs investigadors albiraven, a principis dels anys noranta, aquest nou fenomen demogràfic i social que s'estava gestant a Catalunya: l'adopció internacional. Només algunes veus, entre elles la de la Doctora Anna Cabré, directora de la present Tesi Doctoral, començava a parlar del tema pronosticant que, aquelles generacions de dones que a principis dels anys noranta es trobaven en edat reproductiva i que havien retardat considerablement la maternitat, els quedava tenir fills fins a edats relativament avançades (si la biologia i/o els avenços mèdics els ho permetien) o, com alternativa, tractarien d'adoptar-ne a l'estranger, perquè la oferta nacional era insuficient (Cabré, 1990).

És cert que a Catalunya, l'afillament, l'acolliment o l'adopció, és a dir, la incorporació, en sentit ampli, d'un menor a una família que no és la seva biològica, no és un fenomen nou, ans el contrari, té una llarga tradició. Per citar un exemple, només cal pensar en el model cultural de la casa pairal catalana on era normal que un matrimoni sense descendència incorporés un menor, normalment un nebot o neboda i l'afillés. Però, el que era difícil d'imaginar, a finals dels anys vuitanta, era el canvi qualitatiu i quantitatiu que donaria l'adopció a Catalunya. La dècada dels noranta han estat uns anys de grans transformacions en l'àmbit de l'adopció, tant pel que fa a la seva naturalesa i canvi de comportament, orientant-se cap a l'adopció internacional, com pel notable increment del nombre d'infants, persones i famílies implicades en el fenomen adoptiu.

A diferència d'altres països occidentals com EUA, Suècia, Noruega o Dinamarca, per citar els països pioners en adopció internacional, Catalunya (i per extensió Espanya), s'ha incorporat a aquest engranatge relativament tard però a una gran velocitat. S'ha passat d'una situació on abans dels anys noranta pràcticament ningú adoptava en un altre país, a iniciar-se un increment constant que portà, a l'any 2000, a enregistrar més de cinc-centes adopcions. Un any després, foren més de mil, volum que durant un trienni s'estabilitzà però que el 2004 tornà a incrementar-se fins a les 1.562 adopcions. Va ser l'any amb un major nombre de menors adoptats. A partir de llavors, s'ha produït una recessió del nombre d'entrades fins a situar-se en les 880 adopcions internacionals de 2007.

Actualment, Catalunya encapçala la relació de Comunitats Autònomes en quan a nombre absolut d'adopcions internacionals (una quarta part del total) i presenta la major taxa espanyola (0,2 adopcions per cada mil habitants, el 2005). Aquesta taxa d'adopció a Catalunya, supera en escreix la de Suècia o Quèbec (0,12 per mil) o de Dinamarca (0,1 per mil habitants), països on l'adopció internacional s'ha vingut desenvolupant des de fa temps i compta amb una forta acceptació entre la població. Per la seva banda, Espanya s'ha situat en els darrers anys en el segon país en quan a nombre absolut d'adopcions (5.434 adopcions internacionals el 2005), seguit de França i Itàlia i només superat per EUA, essent un dels països capdavanters en quan a taxa d'adopció (0,13 adopcions per cada mil habitants). Com diu la doctora Anna Cabré (2002), Espanya (i en concret Catalunya), *demogràficament parlant, s'ha convertit en un país especialitzat en batre rècords*, i les adopcions internacionals no en són l'excepció.

No es pot cercar una única causa que expliqui per sí mateixa l'intens i accelerat increment de l'adopció internacional a Catalunya. De ben segur que els factors demogràfics, per sí sols, no haguessin produït aquest *boom* del nombre de persones que volen accedir a una adopció. Aquest increment ha tingut lloc per la conjunció de factors de naturalesa ben distinta, factors, alguns demogràfics, però també d'altres que poden haver tingut una gran importància com els *de tipus legislatiu*, amb l'aprovació del conegut Conveni de la Haia el 1993 (a Espanya va entrar en vigor el novembre del 1995) o el decret català on es regulava la creació i funcionament de les Entitats Col·laboradores d'Adopció Internacional (ECAIs) i de les Institucions Col·laboradores d'Integració Familiar (ICIFs), el desembre d'aquell mateix any i que han aportat més transparència i seguretat al procés adoptiu. Tampoc pot menysprear-se la flexibilitat dels requisits per adoptar, on la gran majoria dels sol·licitants poden obtenir el certificat d'idoneïtat sense excessives dificultats; *factors de tipus més social*, com pot ser l'efecte mimètic que es produeix quan en l'entorn més proper hi ha famílies amb menors adoptats i en concret, adoptats a l'estranger en què fenotípicament són més visibles. Sense parlar de la difusió que es fa de la figura de l'adopció quan un personatge famós o conegut pels mitjans de comunicació en realitza una. Aquesta obertura social empeny, al mateix temps, a fixar mesures administratives i legals encaminades a facilitar i normativitzar el camí cap a l'adopció, regulació que altra volta retroalimenta la demanda; *factors de tipus mediàtics* que influeixen notablement sobre la població. Només

hem de tenir present quan el novembre de 1995 es va emetre el reportatge *Les sales de la mort* on es veia la situació dels nens i nenes en els orfenats de la Xina i, seguidament, el gran nombre de sol·licituds cap a aquest país que s'intentaren tramitar; tampoc es poden obviar els *factors de tipus econòmic*, encara que normalment no es prenguin en consideració en parlar de l'adopció. El cert és que els canvis estructurals però així mateix l'estabilitat econòmica que s'ha donat en la darrera dècada i l'accés a crèdits a un interès baix, ha permès a les classes mitges poder cobrir les importants despeses que comporta tot procés d'adopció internacional, afavorint, altra volta, aquest projecte vital.

L'anàlisi demogràfica del perquè d'aquest gran augment de la demanda d'adopció i, conseqüentment, del nombre de menors adoptats en altres països, es tractarà al llarg de la Tesi. Aquí només apuntar que tant l'estructura de la població, és a dir, el volum de les generacions que estan protagonitzant aquest demanda per adoptar i principalment la dinàmica demogràfica (el retard en el calendari biogràfic d'aquestes generacions, tant en la formació de la parella, com en la formació de la descendència, l'elevat nombre de solters a una determinada edat i, com no, la incidència de les ruptures matrimonials i el possible augment de les parelles recompostes), afavoreixen la demanda d'adopció, demanda que s'ha vist potenciada per la superposició, en un espai temporal molt curt, de projectes adoptius corresponents a generacions de sol·licitants molt diverses que col·lideixen en el temps degut a la recent obertura social cap a l'adopció internacional i que, probablement, si en els anys vuitanta s'hagués trobat desenvolupada com en l'actualitat, algunes sol·licituds de les persones de més edat s'haguessin tramitat en anys anteriors.

En aquest curt període de temps s'ha iniciat el fenomen de l'adopció internacional, s'ha regulat legislativament (*fase de regulació legal*), s'ha acceptat socialment l'adopció internacional com una forma de constituir o d'ampliar la família (*fase de regulació social*), s'ha generalitzat per les distintes categories sociodemogràfiques, alhora que s'ha donat una superposició temporal de generacions de sol·licitants ben dispars, produint-se l'expansió de l'adopció internacional. D'ençà 2005 s'està detectant l'inici de la disminució de les adopcions però així mateix de les sol·licituds, tendència de canvi que es preveu porti cap a la *fase de regulació generacional de la demanda adoptiva*, que conduirà a una estabilització de les sol·licituds d'adopció en funció del volum de les generacions que, per

edat, sigui més probable que adoptin (de 30 a 45 anys).

Amb *L'adopció internacional a Catalunya. Un nou fenomen demogràfic?*, es presenta una recerca iniciada fa més d'una dècada i que veié els seus primers resultats a través de la presentació i defensa, el 1997, de la Memòria de Recerca *Les famílies sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya, 1992-1995: una demanda emergent*, en la que es mostrava el perfil de les persones o parelles que volien adoptar en un altre país.

Si bé la Memòria de Recerca partia de la mateixa font d'informació que la Tesi Doctoral, és a dir, els expedients de les persones o parelles que desitjaven adoptar en un altre país, el fet de què el període temporal d'anàlisi s'ampliï fins a l'any 2002 i que actualment aquells esdevinguin notablement més rics, fruit del propi estadi en què es troba l'adopció, és factible endegar una investigació que permeti analitzar, no només l'inici del fenomen, com es va tractar en l'anterior investigació, sinó també el seu desenvolupament posterior. Per altra banda, aquest estadi adoptiu més avançat, permet estudiar no només els sol·licitants d'adopció sinó contemplar a més, els pares i mares adoptives, els menors adoptats i les famílies constituïdes o ampliades a través de l'adopció internacional. De fet, l'adopció internacional es pot analitzar sota la perspectiva de la teoria del *Sistema català de reproducció* (o *Sistema complex de reproducció*), teoria formulada per la doctora Anna Cabré (1989). En ella es planteja que s'està davant un sistema on, de forma sistemàtica, la constitució de cada nova generació esdevé el fruit, tant de la reproducció biològica com de la incorporació de persones nascudes fora. D'aquesta forma, l'aportació migratòria seria un eix central, no només de l'augment de la població sinó també de tota la dinàmica demogràfica. En aquest sentit, els menors adoptats en altres països també formarien part d'aquesta aportació migratòria creant *nous catalans*, tot i que amb notables diferències respecte a la població immigrada en general i als seus homònims per edat que migren amb les seves famílies biològiques, en particular.

Tot seguit es passa a sintetitzar els objectius de la investigació, les hipòtesis plantejades en aquesta recerca i l'estructura de la Tesi Doctoral.

Objectius de la investigació

L'objectiu general de la Tesi Doctoral és conèixer el desenvolupament de l'adopció internacional a Catalunya des dels anys noranta del segle XX i fins a l'actualitat, fent especial èmfasi en les persones o parelles que desitgen adoptar, en els menors que s'han adoptat i en les famílies que es constitueixen o s'amplien per adopció internacional. S'enfoca la investigació des d'una perspectiva demogràfica.

Els objectius específics es detallen a continuació:

En quan a la tendència general de l'adopció internacional:

- Anotar les principals aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de les adopcions, des d'una òptica demogràfica.
- Mostrar el canvi d'orientació de la demanda adoptiva a Catalunya, amb el pas de l'adopció nacional a l'adopció internacional.
- Assenyalar l'increment quantitatiu dels menors adoptats procedents d'altres països respecte al manteniment, en uns valors reduïts, de l'adopció de menors de Catalunya.
- Subratllar la importància de l'adopció internacional a Catalunya, tant en el context català, espanyol, com també en el marc dels països occidentals on aquest fenomen s'ha desenvolupat anteriorment.

En quan als sol·licitants d'adopció internacional:

- Descriure i examinar si s'ha modificat el perfil dels sol·licitants d'adopció internacional al llarg del període comprès entre 1990 i 2000, des d'una perspectiva demogràfica, geogràfica i social.
- Caracteritzar sociodemogràficament quins sol·licitants adopten i quins no.

En quan als menors adoptats a altres països:

- Mostrar el perfil, per edat, generació de naixement, sexe i lloc de procedència dels menors adoptats a l'estranger.
- Determinar l'impacte quantitatiu de l'adopció internacional respecte als naixements i al volum actual de les generacions de les que formen part.

En quan a les famílies adoptives que s'han constituït:

- Avaluar l'impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les parelles.
- Analitzar el canvi en la composició de les famílies que es constitueixen amb l'adopció.
- Concretar una tipologia de famílies constituïdes o ampliades a través d'una o més adopcions internacionals.
- Quantificar l'impacte de les famílies adoptives en relació a les llars familiars, per àmbits territorials de residència.

En definitiva, una vegada descrit i analitzat el tema de l'adopció internacional a Catalunya, comprovar o refusar les hipòtesis que tot seguit es plantegen:

Hipòtesis de la recerca

És un fet inqüestionable l'evolució ascendent de la demanda adoptiva i, consegüentment, del nombre de menors adoptats en altres països que ha tingut lloc al llarg de la dècada dels noranta i fins a 2004 (a partir de llavors s'ha produït un descens del nombre de sol·licitants d'adopció internacional i de menors adoptats). Partint d'aquesta constatació, ens plantegem les següents hipòtesis de partida:

Hipòtesi 1.- En els anys noranta s'hauria produït un procés de difusió de la demanda d'adopció internacional per part de la població resident a Catalunya, difusió-intensificació,

tant des d'una perspectiva demogràfica, geogràfica com social i que vindria afavorida per la pròpia estructura per edat de la població i principalment per la dinàmica demogràfica dels darrers anys.

Subhipòtesi 1.1.- *Territorialment* s'hauria produït el canvi de l'adopció internacional com a fenomen majoritàriament urbà a un fenomen que afectaria a tots els àmbits geogràfics catalans.

Subhipòtesi 1.2.- *Socialment* el perfil de parella que sol·licitava adoptar amb estudis universitaris i amb una professió lliberal es generalitzaria damunt un ventall de població amb estudis i categories socioprofessionals ben diverses.

Subhipòtesi 1.3.- *Demogràficament* s'haurien diversificat les tipologies de sol·licitants, per estat civil, edat i nombre de fills i l'estructura per edat de la població també comportaria un efecte intensificador de la demanda adoptiva.

Aquesta triple difusió, demogràfica, geogràfica i social hauria produït una intensificació de la demanda adoptiva, fent incrementar la taxa d'adopció per a totes les edats i categories sociodemogràfiques.

Hipòtesi 2.- L'arribada de menors adoptats en altres països tindria el seu impacte sobre distintes variables demogràfiques, en concret, sobre els naixements, sobre la fecunditat i en la formació, ampliació i composició de les famílies.

Subhipòtesi 2.1.- *Sobre els naixements.* Els menors adoptats en altres països podrien considerar-se com naixements diferits en el temps i, per tant, una aportació addicional d'efectius al volum inicial de les generacions a les que pertanyen. En la seva majoria van néixer a partir de 1990 i, precisament a Catalunya aquestes generacions han estat observades molt de prop davant el baix nombre d'efectius inicials respecte a dècades passades.

Subhipòtesi 2.2.- *Sobre la fecunditat.* Malgrat que al llarg dels anys noranta hagi augmentat el percentatge de sol·licitants amb fills biològics d'un o d'ambdós membres de la parella, així com les parelles que diuen que opten a l'adopció com a opció paral·lela als fills biològics, en la majoria dels casos l'adopció és, en el moment de realitzar la demanda,

l'única via per tenir un fill/a, amb independència de què abans n'hagin tingut o no. L'adopció internacional podria considerar-se, doncs, com una contribució significativa a la fecunditat del moment i a l'acumulada per les distintes generacions de pares i mares.

Subhipòtesi 2.3.- Sobre les famílies. S'estaria produint una diversificació tant en la forma de constituir-se com en la composició de les famílies adoptives que faria augmentar la seva complexitat, diversificant-se i algunes formant-se a partir de fills nascuts a distints països (o fins i tot amb fills d'ètnies diferents) i/o famílies de filiació mixta, amb fills biològics i adoptats.

Estructura de la Tesi

La Tesi *L'adopció internacional a Catalunya: un nou fenomen demogràfic?* s'ha estructurat en quatre parts més aquesta introducció prèvia:

La Part I, ***L'adopció. Marc teòric i contextual*** consta de dos capítols (capítols 1 i 2):

En el capítol 1, *Aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de les adopcions des d'una perspectiva sociodemogràfica*, es realitza una revisió bibliogràfica dels estudis teòrics i empírics sobre adopció internacional. L'anàlisi s'ha enfocat des de dues perspectives: *Els estudis d'adopció internacional com a mobilitat de menors*, en el que s'estudia la quantificació del nombre de menors adoptats internacionalment; els determinants d'aquests moviments o fluxos migratoris; i l'impacte de l'adopció internacional en la població dels països d'origen i de destinació; i *Els estudis d'adopció internacional des de l'òptica de la família*, on s'analitza què s'ha investigat sobre la família biològica dels menors adoptats i què sobre la família que es completa o es forma a través d'una adopció.

En el capítol 2, *Contextualització de l'adopció internacional des d'un apropament espacial i temporal: marc sociodemogràfic i legislatiu*, es contextualitza sociodemogràficament i legislativament el fenomen de l'adopció a través d'un recorregut històric on s'observen els principals canvis en la matèria. Es distingeixen dos àmbits territorials d'anàlisi: el *Marc internacional* i el *Marc català*, aquest darrer donant pas a

l'anàlisi més enfocada a la situació actual de Catalunya.

En la Part II ***L'adopció a Catalunya***, s'ofereix el marc general d'anàlisi sobre el que es fonamentarà la recerca de la Part III de la Tesi. Es presenta en tres capítols (capítols 3 a 5):

- En el capítol 3, *Canvis demogràfics que emmarquen l'adopció internacional a Catalunya*, s'analitza, retrospectivament, la dinàmica demogràfica (la formació de la parella i la formació de la descendència) i l'estructura per edat, sexe i estat civil de la població, per copsar elements que ens apropin al desenvolupament de l'adopció internacional a partir dels anys noranta.
- En el capítol 4, *Les sol·licituds per adoptar: de la demanda nacional a la demanda internacional* i en el capítol 5, *Els nens i nenes adoptats: dels nascuts a Catalunya als procedents d'altres països*, s'ofereix una compilació de les estadístiques oficials disponibles sobre sol·licituds i adopcions constituïdes, on es veu el pas de l'adopció nacional a la internacional i el fort increment d'aquesta darrera. Es comparen les dades amb les d'altres Comunitats Autònomes per copsar en quina situació es troba l'adopció nacional i internacional a Catalunya en relació a altres territoris.

La Part III, ***L'adopció internacional a Catalunya: un nou fenomen demogràfic*** esdevé la part més innovadora de la Tesi, al fonamentar la investigació en la informació extreta dels expedients de les persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional residents a Catalunya, de 1992 a 2002. L'emprar aquesta font, permet aportar dades inèdites, mai explotades ni analitzades per la totalitat dels sol·licitants. Aquesta part es troba estructurada en tres capítols (capítols 6 a 8):

- En el capítol 6, *Plantejament i metodologia de la investigació*, es delimita el camp d'estudi, les fonts d'informació emprades, la metodologia i les fases de la investigació. En els següents capítols es validen o refusen les hipòtesis plantejades en la recerca.
- En el capítol 7, *L'increment de la demanda adoptiva: la triple difusió* (hipòtesi 1), es comparen, en primer lloc, les dades sobre les sol·licituds d'adopció internacional utilitzades en aquesta recerca amb les oficials, a fi de comprovar la viabilitat de la base estadística en

la que es fonamenta la investigació. Tot seguit s'analitza la *difusió geogràfica* (a partir de la distribució residencial dels sol·licitants d'adopció internacional), la *difusió social* (on es mostra el nivell d'instrucció i la relació dels sol·licitants amb l'activitat econòmica) i la *difusió demogràfica* de la demanda adoptiva (el tipus de sol·licitant, unipersonal o parella; l'estat civil dels sol·licitants; en les sol·licituds de parella, els anys de convivència; l'edat i les generacions a les que pertanyen; i la presència o no de fills biològics en la família).

- El capítol 8, *L'adopció internacional i el seu impacte demogràfic* (hipòtesi 2) se centra l'anàlisi de com l'arribada de nens i nenes adoptats en altres països afecta a distintes variables demogràfiques, en concret, els naixements, la fecunditat i les famílies. En quan a *l'impacte sobre els naixements*, s'inicia la recerca amb una comparativa entre les estadístiques oficials sobre menors adoptats en altres països i la base creada per aquest treball empíric, es mostra el perfil demogràfic d'aquests menors, es planteja l'adopció d'un menor nascut en un altre país com un naixement diferit en el temps i s'avalua l'impacte d'aquests fluxos de menors sobre els efectius inicials i actuals de les generacions a les que els nens i nenes adoptades pertanyen. En relació a *l'impacte sobre la fecunditat* es mostra quants i quins sol·licitants conclouen el procés adoptiu amb èxit, la intensitat i el calendari a l'adopció, per acabar valorant la incidència del fenomen sobre la fecunditat de les generacions catalanes. En quan a *l'impacte sobre les famílies*, es presenta una tipologia de famílies adoptives en funció del nombre i la naturalesa dels fills, es caracteritzen en funció de l'estructura per edat i sexe dels membres que les conformen i es valida l'impacte de l'adopció internacional en la formació i en la composició d'aquestes.

Finalment, en la quarta part, *Principals conclusions i elements de reflexió*, s'aporta un compendi amb les idees bàsiques de la investigació, mostrant elements de reflexió de cara a la demanda futura d'adopció internacional.

PART I.- L'ADOPCIÓ. MARC TEÒRIC I CONTEXTUAL

En *L'adopció. Marc teòric i contextual* es realitza, en primer lloc, una revisió a la bibliografia sobre adopció internacional per copsar des de quines disciplines s'ha treballat la matèria. Com es comprovarà, aquestes investigacions des de l'àmbit demogràfic no es caracteritzen per la seva abundància. Així, en el capítol 1, *Aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de les adopcions des d'una perspectiva sociodemogràfica*, es mostren els temes més rellevants que s'analitzen des d'aquesta òptica i els principals autors que hi treballen, la majoria d'ells, sociòlegs. S'ha realitzat una distinció entre els que tracten l'adopció internacional com a *mobilitat o fluxos de menors* i els que enfoquen l'anàlisi de l'adopció des de l'òptica de la família.

En el capítol 2, *Contextualització de l'adopció internacional des d'un apropament espacial i temporal: marc sociodemogràfic i legislatiu*, es contextualitza sociodemogràficament i legislativament el fenomen de l'adopció a través d'un recorregut històric on s'observen els principals canvis en la matèria. Tot i que l'inici de les adopcions internacionals en l'àmbit internacional s'insereixen en la segona meitat dels anys quaranta i a Catalunya, tret de comptades excepcions, daten de la dècada dels noranta, s'adjunta una breu pinzellada a altres formes d'adopció que al llarg del temps s'han donat, per tot seguit mostrar l'expansió de l'adopció entre països. Es distingeix entre el *Marc internacional* i el *Marc català*. Aquest darrer servirà per canviar d'escala d'anàlisi i centrar el tema de la Tesi a Catalunya.

CAPÍTOL 1.- APORTACIONS TEÒRIQUES I EMPÍRIQUES A L'ESTUDI DE LES ADOPCIONS DES D'UNA PERSPECTIVA SOCIODEMOGRÀFICA

1.1.-Els estudis d'adopció internacional com a mobilitat de menors

- 1.1.1.- La quantificació del nombre de menors adoptats internacionalment
- 1.1.2.- L'adopció internacional com a moviment o flux migratori: determinants
- 1.1.3.- L'impacte de l'adopció internacional en la població dels països d'origen i de destinació

1.2.-Els estudis d'adopció internacional des de l'òptica de la família

- 1.2.1.- La família biològica i l'adopció
- 1.2.2.- La família adoptiva

En aquest apartat es realitza una revisió bibliogràfica per copsar quins enfocaments i quins autors han treballat el tema de l'adopció internacional. La recerca en aquesta matèria va iniciar-se en la dècada dels cinquanta però especialment a partir dels anys setanta (Dalen, 2003) començant, com és obvi, en aquells països on primer van rebre menors adoptats procedents d'altres contrades. Així, EUA i Suècia, en foren els pioners (Espanya i, específicament Catalunya, s'hi va incorporar en la dècada dels noranta). A partir d'aquests primers estudis, les investigacions han proliferat, observant-se una estreta relació entre el seu nivell de desenvolupament i l'etapa vital en què es troben aquests menors. Precisament, aquesta diferent cronologia entre els països i la mateixa complexitat de la figura de l'adopció i la seva pràctica, que varia notablement en el temps, entre els països i entre les cultures, fa més difícil oferir un marc sintètic sobre l'estat del coneixement en adopció internacional.

L'interès que l'adopció internacional ha suscitat entre les distintes disciplines també ha estat molt divers. En general, l'enfocament predominant és el psicològic i legislatiu essent un

tema menys recurrent en disciplines com la sociologia i l'antropologia (Selman, 2001a, b), tot i que darrerament hi ha una major participació.

La majoria de les recerques psicosocials més recents es plantegen des de l'òptica epidemiològica on es tracta de delimitar els efectes del desemparament i de la institucionalització sobre la infància, tant sobre l'estat psíquic com físic dels nens en el moment de ser adoptats i la seva evolució posterior, així com en detectar si entre el grup d'adoptats hi ha un major nombre de psicopatologies en relació a la població no adoptada. Un exemple en seria l'estudi de F.C. Verhulst (2000). És habitual aplicar, a una mostra de nens adoptats, una o més proves que avaluin la incidència de problemes de conducta i els resultats es comparen amb els d'una segona mostra de nens que no han estat separats dels seus pares biològics. A voltes, aquesta anàlisi comparativa va més enllà i els resultats es posen en relació amb algun fet vital del nen adoptat (l'edat a l'adopció, la història de l'abandonament o dels maltractaments, entre altres) essent els resultats força evidents: els nens amb històries més adverses tenen una major presència de problemes de conducta que els altres. S'allunyen d'aquest enfocament altres investigacions que aborden temes com la integració del menor adoptat, la construcció de la identitat i la recerca dels orígens, àrees desenvolupades principalment per investigadors escandinaus (Saetersdal i Dalen, 2000) o les que analitzen les relacions entre els membres de les famílies adoptives (S. Howell, a Dalen, 2003). A Espanya, la major part de la recerca en adopció internacional també s'enfoca des d'aquesta perspectiva. Assenyalar, per exemple, l'estudi de J. Palacios; Y. Sánchez-Sandoval; i E. León (2005) o el d'A. Berástegui (2005), aquest darrer circumscrit a la Comunitat de Madrid.

Els estudis legislatius han anat encaminats a avançar cada vegada més cap a la protecció i benestar del menor i potenciar el pas, en les diverses legislacions, de l'adopció clàssica o simple a l'adopció moderna o plena, on es trenquen totalment els vincles del menor amb la família biològica. Amb la generalització de l'adopció internacional a més, els legisladors han hagut de cercar solucions al conflicte de lleis que moltes vegades es produïa en col·lidir dues legislacions distintes (la del menor a adoptar i la dels sol·licitants d'adopció). En aquest sentit, els estudis per a la redacció i posterior aplicació del *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional aprovat el 1993* (el conegut com a *Conveni de la Haia*) aniran encaminats cap a establir les màximes garanties de legalitat i regular tota la tramitació de l'adopció internacional entre

països. La catedràtica de dret internacional privat, A. Borrás (1991, 1997, 1998, 2000), que participà en la seva redacció, n'és una de les principals referències en l'àmbit català i espanyol.

Fins fa poc, l'aproximació antropològica a l'adopció internacional no era massa freqüent. En aquesta disciplina, l'adopció es vincula a conceptes de l'antropologia del parentiu com són la filiació, la paternitat i la maternitat o la identitat. J. Modell ha emprat el terme de *parentiu fictici*, S. Howell el de *parentiu auto-conscient* (en considerar que el primer privilegiava a la via biològica) i A. Cadoret parla de l'adopció com una *filiació purament social* (Margall, 2004). En l'àmbit català, membres del Grup d'Estudis sobre Família i Parentiu, del Departament d'Antropologia Social de la Universitat de Barcelona, dirigits per J. Bestard, van participar en el projecte europeu *La Comprensión Pública de la Genética: un estudio intercultural y etnográfico sobre la "nueva genética" y la identidad social* (PUG) en el que, entre altres temes, també es tractà l'adopció com una nova forma de crear famílies al marge de la biologia (<http://pug.man.ac.uk>).

El Consorci Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU) per altra banda, des de la seva creació el 1999, analitza la infància en el marc dels processos de canvis socials i familiars. El 2006 s'hi va endegar l'àrea d'investigació en *Adopció i circulació de menors* sota la direcció de l'antropòloga D. Marre. Aquell mateix any es va organitzar el *I Fòrum Internacional d'Infància i Famílies*¹, en la que es reflexionà, sota diverses perspectives professionals i àmbits geogràfics, sobre l'adopció com una nova forma de crear famílies.

A Catalunya i a Espanya, la incorporació de l'adopció internacional a les distintes disciplines socials camina en paral·lel al seu desenvolupament. Cada vegada es fa més patent que l'adopció internacional és una realitat molt complexa i cal abordar-la des d'una perspectiva interdisciplinar. Des d'aquesta òptica D. Marre encapçala actualment un projecte R+D *Adopció internacional: la integració familiar i social dels menors adoptats internacionalment. Perspectives interdisciplinàries i comparatives*, del que formen part uns vint investigadors de distintes disciplines i universitats catalanes i de la Comunitat de Madrid, així com professionals, tècnics i famílies vinculades a l'adopció². L'objectiu

¹ El *I Fòrum Internacional d'Infància i Famílies: De Filies i Fòbies. Del parentiu biològic al cultural: l'adopció i altres formes de construcció de famílies diverses*, es va celebrar a Barcelona del 29 de setembre al 3 d'octubre de 2006.

² Els primers resultats d'aquest projecte es presentaren a les Jornades *La adopción internacional: el allá y el aquí. Experiencias y perspectivas*, celebrades a Barcelona el 8 de febrer de 2008.

d'aquesta recerca és l'estudi de l'evolució dels nens adoptats per la via internacional, la seva integració familiar i social, concretant-se en l'àmbit de la família i de l'escola. Un altre exemple, a l'Instituto Universitario de la Familia de la Universitat Pontifícia de Comillas on també hi ha una línia d'investigació en *Adopció internacional* on es treballa, des de la vessant jurídica i psicosocial, per avaluar els procediments actuals d'adopció internacional i fer propostes d'intervenció.

Des d'una òptica ben distinta, no podem passar per alt obres escrites pels propis pares i mares adoptius que, combinant la seva faceta personal i professional (en especial en els camps de la psicologia i del periodisme), han publicat obres orientatives-divulgatives explicant el fenomen de l'adopció. A Espanya, M. R. Mateo (1995) en fou una de les pioneres, seguida d'altres com la de M. Audusseau-Pouchard (1997). En ambdós casos, les obres es convertiren en referències bàsiques degut a la poca bibliografia espanyola que existia sobre el tema, unit al desenvolupament de l'adopció internacional que tingué lloc en la segona meitat dels noranta. Posteriorment i, a mesura que han proliferat les adopcions internacionals han sorgit altres de caràcter més biogràfic on pares i mares mostren la seva pròpia experiència en adopció, com P. Rahola (2001), S. Gomis (2002), T. Andrés i J. Guardiola (2002). I altres des de la pròpia òptica de fill/a adoptat, on l'exemple més conegut a Catalunya segurament és el de l'A. Miró (2003 i 2004).

Des de la demografia, els estudis que versen sobre adopció, i per extensió sobre adopció internacional són, a hores d'ara, molt escassos. En general es pot dir que l'anàlisi demogràfica de l'adopció internacional resulta difícil de dur-la a terme degut, en primera instància, a la manca de dades publicades de forma desagregada per les variables mínimes de sexe i generació de naixement dels fills adoptats i dels pares adoptius. En segona instància, pel baix nombre de nens adoptats i de famílies adoptives en relació a la població infantil, juvenil i total, que li confereix poca representativitat estadística respecte a altres variables demogràfiques i que fa més difícil aconseguir informació en base a altres fonts, com poden ser les enquestes demogràfiques. En la majoria dels casos, la part demogràfica s'orienta més cap a descriure la mostra d'anàlisi que per analitzar el tema demogràficament.

Malgrat la poca presència de la demografia en els estudis d'adopció internacional, hi ha

molts camps d'interrelació entre ambdues: la situació de la infància i de les famílies en els països d'origen dels menors, els fluxos de menors adoptats entesos com unes singulars migracions internacionals, l'impacte de l'arribada de nens i nenes adoptats sobre la població del lloc de destinació, tant respecte als seus homònims per edat com sobre la fecunditat i la constitució o ampliació de les famílies, entre els grans capítols.

Precisament, la disciplina demogràfica és el punt de partida de la present Tesi Doctoral. En aquest capítol es realitza una revisió bibliogràfica enfocada a seleccionar grans perspectives, enfocaments o temes que es poden inscriure dins l'àmbit demogràfic així com recerques que emprin la metodologia d'anàlisi demogràfica. S'han analitzat les aportacions al voltant de dos grans eixos: l'adopció internacional com a mobilitat de menors i l'adopció internacional des de l'òptica de la família.

1.1.- Els estudis d'adopció internacional com a mobilitat de menors

Les recerques que enfoquen *l'adopció internacional com a mobilitat de menors* realitzen estudis a nivell macro. Els principals objectius que es plantegen són:

- Quantificar l'adopció internacional en el món
- Ressenyar les grans tendències en adopció internacional en quan a moviment o flux migratori: les causes o els determinants d'aquests fluxos
- Avaluar l'impacte de les adopcions internacionals sobre la població dels països d'origen i els de destinació

1.1.1.- La quantificació del nombre de menors adoptats internacionalment

Molts autors han esbossat un retrat de les principals tendències de l'adopció entre països però molt pocs han aconseguit aportar dades, més o menys fiables o precises per avaluar l'abast real del fenomen a escala mundial. La millora de les estadístiques en la dècada dels noranta ha permès realitzar una aproximació més acurada, tot i que molt probablement encara allunyada del volum real.

F. Pilotti (1985) va apuntar que l'adopció internacional presentava el mateix problema metodològic que les migracions internacionals: la manca de fonts estadístiques reals, el que dificultava l'estudi d'aquests fluxos de població. A partir dels països d'origen dels menors, pràcticament era impossible recopilar estadístiques ja que no hi havia registres sobre la matèria. Pel que feia als països de destinació, tampoc es disposaven de dades sobre el tema i, si en podien oferir, no eren fàcilment accessibles.

Actualment la situació no ha variat excessivament. Resulta, si res més no complex, fer una compilació global del nombre d'adopcions internacionals. D'ençà l'aprovació del *Conveni de La Haia de 1993*, almenys en aquells països que han subscrit i ratificat el conveni, es fa necessària la intervenció d'un organisme central per tramitar qualsevol adopció internacional. D'aquesta forma, cada país disposa d'una estadística real de les entrades de menors adoptats minvant així, cada vegada més, les irregulars o senzillament, les adopcions internacionals no enregistrades. Amb tot, resulta difícil realitzar-ne una síntesi³.

L'article *International Adoptions: The Quiet Migration*, escrit per R. Weil el 1984, enfocava l'adopció entre països com un tipus especial de migració. Per contextualitzar aquest procés migratori, l'autor pretenia recollir i comptabilitzar, a partir dels organismes dels principals països receptors, el nombre de menors adoptats procedents d'altres contrades. L'article però, acabà circumscriuint-se a l'experiència d'EUA, des dels seus inicis (en la dècada dels anys quaranta) i fins a 1981 i mostrant un escenari menys detallat, per manca de dades, de Suècia i del Regne Unit.

R. Weil (1984), fent referència a la situació de les dades a principis dels anys vuitanta, va constatar: *La disponibilitat de dades sobre adopcions internacionals per països és desigual, quantitativament i qualitativament. Com que no existeix cap compilació general,*

³ Per facilitar la homogeneïtzació de les dades i la centralització estadística, en la segona reunió de la *Comissió Especial de Seguiment del Conveni de la Haia sobre Adopció Internacional*, celebrada el setembre de 2005 s'impulsà la creació d'una base de dades, per països, per concretar el nombre de menors adoptats internacionalment, per sexe i edat, referides al període 2001-2003. La recepció de les dades continua essent heterogènia i reduïda a una trentena de països, pels que es facilita informació sobre adopció nacional i internacional. Els menors adoptats en el propi país (adopció nacional) es distribueixen per sexe, grups d'edat, nombre de menors amb necessitats especials, temps i tipus de protecció abans de l'adopció. Pel que fa a l'adopció internacional, les dades són més minses: nombre de menors distribuïts per país a on es dirigeixen (si són països d'origen) o d'on provenen (si són països de destinació), sexe i grups d'edat.

A febrer de 2008, hi havia informació estadística de dinou països considerats *d'origen*: Colòmbia, Costa Rica, Equador, Estònia, Guatemala, Hongria, Índia, Letònia, Lituània, Mèxic, Moldàvia, Panamà, Perú, Polònia, Romania, República Eslovaca, Sèrbia-Montenegro, Sudàfrica i Xile; I de quinze països de *destinació*: Alemanya, Andorra, Austràlia, Canadà, Estats Units d'Amèrica, Finlàndia, França, Israel, Itàlia, Nova Zelanda, Països Baixos, Portugal (es defineix alhora com un país d'origen i de destinació), Regne Unit, Suècia i Suïssa (<http://www.hcch.net>).

en aquest estudi es va fer un intent per obtenir dades dels principals països occidentals receptors de menors en adopció. S'ha obtingut resposta de cinc països però, en quatre d'ells, la informació proporcionada és molt limitada: Alemanya Occidental recull les dades però no les organitza amb finalitat estadística; Israel, no disposa d'un registre centralitzat; el Regne Unit ha facilitat diversa documentació però no dades; i Suècia ha aportat un informe general sobre adopcions, sense especificar si eren adopcions nacionals o internacionals. Les dades referents a EUA, malgrat limitades en alguns aspectes, són les millors. Un any més tard, F. Pilotti (1985) també tingué de conformar-se amb les dades generals d'EUA (aportà xifres per als anys 1973, 1975 i 1980) i de Suècia (pel període 1977-1980)⁴.

D'aquesta forma s'iniciava la dècada dels noranta amb la impressió d'un notable desenvolupament de l'adopció internacional però sense el recolzament d'unes dades estadístiques per confirmar-ho. Precisament, en el *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional* de 1993, es va manifestar *la importància de reunir dades sistematitzades, a escala mundial, sobre el fenomen de l'adopció internacional*.

Aquell mateix any, S.L. Kane (1993) va publicar un estudi on quantificava l'adopció internacional per a la dècada dels vuitanta i on es confirmava, altra volta, la dificultat per accedir a les dades. L'autora va sol·licitar informació de vint-i-un països de destinació, però tant sols va obtenir informació, més o menys completa, de catorze (veure taula 1.1). Entre ells, l'estat de les dades continuava essent complex: en alguns, com Àustria, Irlanda, Alemanya i el Regne Unit, la informació no es trobava centralitzada; en altres com Bèlgica i Suïssa els visats atorgats eren per tramitar adopcions internacionals i per tant, no corresponien al nombre real de menors adoptats; a Israel no hi havia cap estadística sobre adopció i, en altres països com Canadà, tan sols es registraven les dades en algunes províncies (com per exemple la del Quebec); altres països com Finlàndia, disposaven del

⁴ Per als EUA, el Servei d'Immigració i Naturalització disposa, des de 1948, d'informació sobre adopció de menors en altres països. La qualitat i les sèries de dades però, varien notablement en el temps. Abans de 1963, tant sols es té informació pels anys 1948 (a través de *Displaced Persons Act*, que va ser la primera mesura per regular l'entrada de nens adoptats), 1953 (amb l'*Act of July 29* i *Refugee Relief Act*) i 1957 (amb l'*Act of September 11*), arran de mesures legislatives concretes per solventar situacions d'abandonament o de desemparament de menors provocades per guerres, en països on les tropes d'EUA s'hi trobaven presents. A partir de 1963 les dades es recolliran de forma anual, a través d'un visat específic per menors adoptats a l'estranger, informació que vindrà desglossada per país d'origen del menor.

total general però les dades no estaven desglossades per país d'origen. L'autora constata que *les estadístiques per part dels països d'origen dels menors semblaven encara menys completes i fiables.*

Taula 1.1.- Quadre-resum dels autors i resultats dels estudis que avaluen el volum de menors adoptats internacionalment

Autors	Anys o període dades	Països amb dades	Còmput adopc. intern.	Mitjana anual
R. Weil (1984)	1948, 53, 57 i 1963-1981	EUA	—	—
F. Pilotti (1985)	1973, 75 i 80 // 1977-80	EUA i Suècia	—	—
L.S. Kane (1993)	1980-1989	EUA, França, Itàlia, Alemanya, Canadà, Espanya, Suècia, Suïssa, Països Baixos, Noruega, Dinamarca, Bèlgica, Austràlia i Finlàndia	Entre 170.000 i 180.000 adop. int. entre 1980 i 1989	1980-1989: mitjana anual d'entre 17.000-18.000 adop. int.
UNICEF (1999)	1993-1997	EUA, França, Itàlia, Canadà, Suècia, Suïssa i Països Baixos	1993: 16.027 adop. int. 1997: 23.199 adop. int.	1993-1997: mitjana anual de 19.573 adop. int.
P. Selman (2000)	1980-1998	EUA, França, Itàlia, Alemanya, Canadà, Espanya, Suècia, Suïssa, Països Baixos, Noruega, Dinamarca, Bèlgica, Austràlia, Finlàndia, Regne Unit, Irlanda, Islàndia i Xipre	1988: 19.327 adop. int. 1998: 30.709 adop. int.	1980-1989: mitjana anual de 17.538 adop. int. 1993-1997: mitjana anual de 23.057 adop. int.
P. Selman (2006)	1998-2004	EUA, França, Itàlia, Alemanya, Canadà, Espanya, Suècia, Suïssa, Països Baixos, Noruega, Dinamarca, Bèlgica, Austràlia, Finlàndia, Regne Unit, Irlanda, Islàndia, Xipre, Nova Zelanda i Luxemburg	1998: 31.667 adop. int. 2001: 36.068 adop. int. 2004: 44.872 adop. Int.	1998-2004: mitjana anual de 37.470 adop. int.

Font.- Elaboració pròpia a partir de R. Weil (1984), F. Pilotti (1985), L.S. Kane (1993), UNICEF (1999) i P. Selman (2000 i 2006).

S.L. Kane va calcular que, en el període de 1980 a 1989 s'havien adoptat entre 170.000 i 180.000 menors, amb una mitjana anual de 17.000 a 18.000 adopcions. Entre ambdues dates es triplicà el nombre de països d'origen implicats en aquests fluxos (de vint-i-dos a seixanta-vuit), amb tot, el 90% de les adopcions tan sols provenien de deu països d'origen distints, essent Corea, Colòmbia i la Índia els llocs d'on sortia un major nombre de menors

adoptats⁵. En quan als països receptors, el principal en nombres absoluts continuava essent EUA que rebia el 40% de les adopcions internacionals, seguit de França (11%) i Suècia (9%).

Un altre intent d'estimar el nombre d'adopcions el realitzà UNICEF (1999). L'estudi es basà en les dades aportades per set països receptors (EUA, França, Itàlia, Canadà, Suècia, Suïssa i Països Baixos), mostrant informació pel període 1993-1997. Es confirmà l'increment del nombre d'adopcions en aquests països, passant de 16.027 adopcions a 23.199 (amb una mitjana anual de 20.000 adopcions). L'informe remarca: *actualment, EUA continua essent el principal país receptor i és el responsable d'aproximadament la meitat del total d'adopcions*. Entre 1993 i 1997 a EUA hi arribaren més de 50.000 menors adoptats internacionalment, seguit de França amb 16.000 adopcions i Itàlia i Canadà, amb uns 10.000 menors adoptats. El país que va assolir la taxa d'adoptats més elevada però, fou Suècia (22,7 adopcions per cada 100.000 habitants el 1980⁶).

A l'any 2000, P. Selman també es planteja quantificar el volum d'adopcions. Altra volta ha d'acabar confirmant que, *deu anys més tard del Conveni de la Haia, el problema continua vigent*⁷. L'autor parteix de les dades aportades per UNICEF i hi agregà la informació corresponent a la resta de països tractats per L.S. Kane juntament amb estadístiques del Regne Unit, Irlanda, Islàndia i Xipre, el que va fer incrementar la mitjana anual d'adopcions internacionals en el període 1993-1997 de 19.573 estimades per UNICEF a 23.057 adopcions. Realitzant el mateix exercici per a 1998, la xifra ascendeix a 30.709 adopcions internacionals. Amb tot, l'autor apunta que les dades es troben subestimades a Bèlgica, Canadà, Espanya⁸ i Alemanya i no es té informació sobre Luxemburg, Àustria i Israel. Partint d'això i del *rellevant increment de les adopcions a Itàlia i a Espanya en els*

⁵ Aquestes dades vindrien confirmades per l'estudi de F. Pilotti (1993) que, agafant les estadístiques d'adoptats a EUA i a Suècia entre 1979 i 1991, copsà que pràcticament la meitat dels menors adoptats provenien de Corea del Sud (46%), en segon lloc de Colòmbia (9,5%) i en tercer de la Índia (9%).

⁶ Per copsar la magnitud de l'adopció internacional a Catalunya, vegi's com aquesta taxa rècord que assolí Suècia el 1980, fou superada a l'any 2004 per Catalunya, on s'ha calculat una taxa de 23,1 adopcions internacionals per cada 100.000 habitants.

⁷ S'ha constatat que, malgrat augmentar la qualitat estadística, en moltes ocasions no concorden les dades entre països d'origen i de destinació. Només per posar un exemple: segons dades de l'organisme competent en adopcions a la Índia, el Central Adoption Resource Agency (CARA), durant l'any 1999, sortiren de la Índia dirigint-se a Espanya, 93 menors. En canvi, segons el Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales en aquest any, procedents de la Índia entraren 163 menors amb finalitat adoptiva.

⁸ En el cas espanyol, la subestimació és notable. P. Selman només recull per a 1998, les 61 adopcions internacionals tramitades per EurAdopt, quan segons el Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales en aquest any s'enregistraren un total de 1.487 adopcions internacionals (www.mtas.es).

darrers anys, a finals de la dècada, el nombre d'adopcions internacionals hauria augmentat per sobre de 32.000 a l'any (P. Selman, 2001, b).

En els anys noranta, el principal país receptor continuava essent EUA però també havia augmentat el nombre d'adopcions a Canadà, França o Itàlia. En quan als països emissors, a la meitat de la dècada, sorgiren Rússia i Xina, convertint-se en els principals focus de sortida de menors adoptats, mantenint-se així fins a l'actualitat i, quantitativament, a una considerable distància en relació als altres orígens.

Aquesta tendència ascendent es contradiu amb el que semblaven pronosticar H. Altstein i R. Simon ed. (1991) quan, a principis de la dècada dels noranta, en veure que l'adopció internacional tendia a disminuir, es preguntaven si arribaria un moment en què les adopcions internacionals desapareixerien. Es basaven en una millora en les condicions econòmiques de la societat dels països d'origen dels menors i en un augment del sentiment nacionalista en els països d'origen que faria augmentar l'adopció dins del propi país. A més, pensaven que les societats occidentals els seria més difícil acceptar menors fenotípicament diferents a l'ètnia predominant en els propis països. Lluny de disminuir, en una recent revisió i actualització estadística, el mateix autor P. Selman (2006), comptabilitzant les dades dels divuit països abans mencionats, als que hi agrega les dades de Nova Zelanda i de Luxemburg, confirma les seves previsions (P. Selman, 2001, b): el 1999, el nombre d'adopcions internacionals per aquests països ja sobrepassa les 32.000 anuals. L'augment continua mantenint-se, enregistrant-se el 2004 prop de 45.000 adopcions, essent la mitjana anual entre 1998 i 2004 de més de 37.000 adopcions internacionals, amb un increment al llarg del període del 42%. Molt probablement les darreres dades es veuran afectades per les restriccions a la sortida de menors en adopció imposades pels dos principals països d'origen, Xina i Rússia, com així es constata en el cas espanyol i català des de l'any 2005⁹.

⁹ Hi ha països que estan restringint el nombre de sortides de menors adoptats però, de forma paral·lela, en altres s'obren nous fluxos, tot i que pel moment, molt allunyats numèricament de les adopcions de Xina i de Rússia. A Catalunya tenim l'exemple d'Etiòpia on l'entrada de menors adoptats per famílies residents en aquesta Comunitat s'inicià el 2003 (amb 54 entrades), convertint-se a partir de l'any següent, en el tercer país d'origen dels menors adoptats.

1.1.2.- L'adopció internacional com a moviment o flux migratori: determinants

D'una forma gairebé paral·lela a la quantificació del nombre de menors adoptats, sorgeix l'objectiu de concretar les principals tendències en adopció internacional, cercant els principals països d'origen i de destinació de menors. Sociòlegs com R. Weil (1984), F. Pilotti (1985), P. Selman (1989), H. Altstein i R. J. Simon ed. (1991) o P. Selman (2000), entre altres, han mostrat, a grans trets, els fluxos de menors adoptats entre països. Alguns d'aquests autors, una vegada delimitats els grans fluxos, realitzen aproximacions a les causes d'aquests moviments (veure taula 1.2).

Taula 1.2.- Quadre-resum dels determinants dels fluxos adoptius segons diversos autors

Autors	Determinants dels fluxos
R. Weil (1984)	. Adopció internacional com un inusual procés migratori: és una migració silenciosa, forçada, on poques vegades es mantenen els elements de la seva cultura nadiua. . Els factors culturals i polítics poden retardar o accelerar els fluxos.
F. Pilotti (1985 i 1993)	. Abans de la dècada dels setanta el flux responia als efectes negatius dels conflictes bèl·lics. . Posteriorment els fluxos s'han d'analitzar en base a les diferències socioeconòmiques i demogràfiques entre països i l'impacte d'això en la formació de les famílies i en la fecunditat. . Fluxos de menors adoptats entre països a partir dels determinants de la oferta i la demanda. . Determinants de la disminució de menors adoptables en els països desenvolupats: millor educació sexual, generalització i major accés als mètodes anticonceptius, legalització de l'avortament, acceptació social de les mares solteres, canvi de l'estatus legal dels fills nascuts fora del matrimoni i augment d'ajudes a les mares solteres. Tot això unit a una major instrucció i més participació de la dona en el món laboral. . Causes de l'increment de la demanda de menors en els països desenvolupats: presència de cohorts molt plenes junt a l'efecte de la retroalimentació positiva. . Determinants de la oferta en el marc dels països llatinoamericans: els quadres de pobresa crítica sobre amplis sectors de la societat.
B. Trillat (1992)	. Adopció internacional com un flux migratori singular, lligat a les conjuntures econòmiques i socials i a les polítiques demogràfiques i d'adopció. . Raons estructurals en els països d'origen dels menors: tenir un potencial demogràfic gran però a més, la demanda crea la oferta. . Els elements que més propicien nexes entre països són: la proximitat, la rapidesa en la tramitació i, pel que fa als països de l'Est, la presència de menors fenotípicament caucàsics.
P. Selman (2000a, b; 2001a, b; 2006)	. Incorpora la idea de què el moviment de menors té el seu inici en una crisi (la política del fill únic a Xina; la caiguda del règim de Ceausescu a Romania, entre altres). Una vegada acabada, la mateixa inèrcia de la demanda esdevé un factor clau pel manteniment d'aquest flux . Les adopcions internacionals encara són un moviment de menors dels països pobres als rics.

Font.- Elaboració pròpia a partir de R. Weil (1984), F. Pilotti (1985 i 1993), B. Trillat (1992) i P. Selman (2000a, b; 2001a, b; 2006).

R. Weil (1984) en un dels primers articles d'adopció internacional sota la perspectiva de moviment migratori, introdueix el tema dient: *Hi ha molts treballs que examinen les migracions internacionals com el moviment d'adults o grups de persones. Un altre tipus de migració internacional el conformen els menors en adopció. Possiblement aquest procés ha rebut menys atenció perquè, a gran escala és un fenomen relativament recent que es remunta als anys quaranta. De totes maneres és un tipus de migració a tenir en compte, tant perquè el seu volum ha anat incrementant-se com perquè les variables involucrades en aquest procés il·lustren clarament els factors culturals i polítics que poden retardar o accelerar aquest moviment internacional de població.* Els factors culturals i polítics juguen un paper molt rellevant en els processos migratoris i això es reflecteix en els criteris legals per controlar la sortida de menors d'uns països així com l'entrada cap a uns altres, tenint la seva traducció en el volum i en les relacions geogràfiques que envolten aquests fluxos.

L'autor caracteritza les adopcions internacionals com *un inusual procés migratori* degut als trets específics d'aquestes respecte a les migracions en general: és una *migració silenciosa, forçada* (imposada per raons de diversa naturalesa, a voltes potenciada pels mateixos governs que veuen en l'adopció l'oportunitat de tenir menys menors institucionalitzats) i on *poques vegades aquests menors mantenen elements de la seva cultura nadiua* (malgrat que els pares adoptius facin veritables esforços per mantenir els lligams amb els seus països d'origen, els adoptats senten la necessitat de ser assimilats de la forma més ràpida possible en el seu nou entorn).

Mentre que les adopcions internacionals realitzades abans de la dècada dels setanta foren una resposta als efectes negatius dels conflictes bèl·lics sobre les famílies i la infància¹⁰, a partir de llavors, la continua expansió de l'adopció internacional s'ha d'analitzar en base a *les distintes característiques estructurals dels països desenvolupats i dels països en vies de desenvolupament, les seves diferències socioeconòmiques i demogràfiques i l'impacte*

¹⁰ Actualment, les directrius internacionals són molt distintes: en resposta a la situació d'emergència viscuda a Rwanda el 1994, el Comitè Internacional de la Cruz Roja i posteriorment UNICEF van recomanar explícitament que els nens que es trobessin enmig d'una situació bèl·lica no fossin declarats com adoptables fins que hagués transcorregut un temps raonable (un mínim de dos anys) i s'haguessin fet tots els tràmits per a localitzar els pares o a la família extensa (UNICEF, 1999).

Així mateix, la Resolució del Parlament Europeu *Sobre la millora del dret i la cooperació entre els Estats membres en matèria d'adopció de menors* considera que per a fer front a situacions d'emergència derivades de conflictes bèl·lics o de catàstrofes naturals, en lloc de l'adopció es poden aplicar altres figures jurídiques que, en aquests casos, poden resultar més adequades, com la tutela o la guarda temporal nacional i internacional (Diari Oficial de la Comunitat Europea, 20/I/1997).

d'això en la formació de les famílies i en la fecunditat (Pilotti, 1985 i 1993). En aquesta línia, l'autor introdueix els *determinants de l'oferta i de la demanda*.

Els principals determinants de la disminució de menors susceptibles de ser adoptats en els països desenvolupats es deu a la gairebé nul·la presència de fills no desitjats, gràcies a una millor educació sexual, la generalització i major accés als mètodes anticonceptius, la legalització de l'avortament, l'acceptació social de les mares solteres, el canvi de l'estatus legal dels fills nascuts fora del matrimoni (abans eren considerats *il·legítims*) i l'augment d'ajudes a les mares solteres. Tots aquests elements units a un major nivell d'instrucció i de participació de la dona en el món laboral.

L'increment de la demanda de menors en els països occidentals s'intensifica en topar-se amb unes cohorts molt plenes que estan iniciant el seu cicle familiar o en plena etapa d'expansió de la família (és el cas actual de Catalunya i d'Espanya) pel que, en nombres absoluts, augmenten el casos de parelles que no poden tenir fills biològics i que les porta a considerar l'alternativa de l'adopció¹¹; l'autor també fa esment a *l'efecte de retroalimentació positiva* on, una vegada superades les primeres onades pioneres d'adopcions, té lloc l'obertura d'un flux més organitzat i institucionalitzat, pel que, quan més adopcions a l'estranger es facin, més fàcil serà que les parelles indecises prenguin la determinació d'adoptar a un menor per la via internacional; el fet de què els adoptants tinguin una situació socioeconòmica mitjana-alta, junt a la forta motivació que els empeny per portar a terme l'adopció, afavoreix que s'estructurin grups de pressió de cara a realitzar canvis legislatius o per obrir noves vies d'adopció.

En el cas concret dels països llatinoamericans als què l'autor es refereix, *els determinants de la oferta* es relacionen amb els quadres de pobresa crítica que afecta un ampli sector de la societat, pel que a més de l'abundància de menors, molts d'ells es caracteritzen per viure dins un entorn de privació, donant com a resultat *un nombre creixent de menors abandonats, molts d'ells candidats a les adopcions internacionals*. Així, la combinació d'aquests quadres de pobresa crítica a Amèrica Llatina amb la demanda cada vegada més organitzada provinent de famílies sense fills dels països desenvolupats constitueixen, segons Pilotti, *dues forces que s'atrauen poderosament* (fent referència als anys vuitanta).

¹¹ F. Pilotti no menciona la dinàmica demogràfica que, en el cas català i espanyol, porta cap a un retard en la formació de la parella i la descendència, essent aquest retard, un dels causants de l'augment de la infertilitat.

B. Trillat (1992), partint dels arguments de R. Weil i de F. Pilotti, presenta l'adopció internacional com un *flux migratori* singular on aquest, no depèn de la voluntat del menor sinó *de la voluntat d'aquell que ha optat per una filiació adoptiva i que desitja formar una família, integrar un menor dins el seu arbre genealògic, dins una societat que pel menor és estrangera*. Cita dues raons estructurals que es donen en els països d'origen dels menors, tenir un potencial demogràfic gran, però principalment l'autora pensa que *la demanda crea la oferta*. Com ampliació de les causes que poden propiciar els nexes entre els països d'origen dels pares i dels fills considera: un veïnatge o història comuna; l'aparició d'un reportatge o d'un llibre que parli sobre un país; l'existència d'associacions, entre altres. Ara bé, la proximitat i rapidesa en la tramitació de l'adopció apareixen com els factors més importants de la demanda així com, pel que fa als països de l'Est, la presència de menors fenotípicament caucàsics. L'autora conclou dient que *és difícil saber el desenvolupament d'aquest flux migratori tan singular ja que es troba lligat a les conjuntures econòmiques i socials incertes i a les polítiques demogràfiques i sobre adopció que van canviant*.

P. Selman (2000a, b; 2001a, b; i 2006) creu que la principal font de menors per adoptar no és sempre aquell país més pobre o el d'una taxa de natalitat més elevada. En examinar les tendències en adopció internacional, ell compara indicadors econòmics i demogràfics de diversos països d'origen i de destinació i conclou que entre els primers comparteixen un Índex Sintètic de Fecunditat (ISF) reduït o baix però la situació entre els països d'origen varia notablement trobant-se, per exemple, Etiòpia, amb més de sis infants per dona, o a Bulgària o a Rússia amb un ISF per sota dels països receptors. En canvi, les diferències pel que fa al PIB per càpita o la taxa de mortalitat infantil entre un grup de països i altres, són més evidents tot i remarcar que no són ni de lluny els països emissors els més pobres del món. Malgrat tot, afirma que les adopcions internacionals són, en gran mesura, un moviment de nens dels països pobres als rics.

Per cercar el perquè d'aquests fluxos, l'autor analitza, des d'una òptica demogràfica, quina és la situació de Romania, Xina, Rússia i Corea del Sud que ha fet que es convertissin en els principals focus d'origen. Mostra com un factor de crisi pot fer desencadenar l'engranatge de l'adopció internacional i, per la pròpia inèrcia del flux, una vegada superada la crisi, el corrent persisteix un llarg temps. P. Selman pensa, a l'igual que B. Trillat, que la demanda de nens és un factor clau del perquè es produeixi el moviment de menors entre països emissors i països receptors. Com a factors de crisi anota, per a Romania, les

condicions socioeconòmiques i demogràfiques en què quedà el país després de la caiguda de Ceausescu; la política del fill únic a Xina; l'empitjorament de moltes variables demogràfiques fruit de la crisi econòmica per part de Rússia; o el refús de la maternitat fora del matrimoni de Corea del Sud, considerat un estigma i que, en un context de manca d'ajudes, afavoreix l'abandonament de menors.

A hores d'ara és difícil imaginar que davant la demanda de menors per adoptar per part d'uns països minvi el flux existent. Sí és cert que alguns han frenat o paralitzat del tot la sortida. Les raons són múltiples. P. Selman (2006) anota que en alguns països la situació econòmica o social ha canviat, com succeí a Grècia o a Alemanya després de la II Guerra Mundial o més recentment a Xile o a Corea (en aquest darrer cas, la sortida de menors en adopció continua elevada degut a l'estigma social que representa ser mare soltera, en especial si el fill és fruit de la relació amb soldats de tropes estrangeres destinades en el país); alguns països com Brasil, han aplicat polítiques per potenciar l'adopció nacional, quedant la via internacional restringida a la sortida de grups de germans, nens més grans o menors amb necessitats especials; a voltes la causa de la paralització és la preparació d'una nova legislació sobre la matèria o per frenar abusos o sospites de tràfic de menors (per exemple, a Romania) o fins i tot pressionats per part de l'opinió pública en considerar la sortida de menors amb finalitat adoptiva un fracàs de la política social i familiar d'aquests països. Per altra banda, la signatura i ratificació del Conveni de la Haia per part dels països de destinació, fa que aquests privilegiïn els països d'origen que també l'han signat.

Malgrat el fre de la sortida de menors constatat en alguns països, el que la història més recent mostra és que van canviant els llocs d'origen d'aquests fluxos. Com afirmava S. Nabinger (1994): *sembla que tot funcioni com si, sota el pes de la constant demanda, certes portes s'obrin per compensar aquelles que es tanquen*. El cas més recent és l'obertura del continent africà als circuits de l'adopció internacional. Tradicionalment les famílies, en especial a les àrees rurals de l'Àfrica Subsahariana, tenien un sistema de protecció dels seus menors que feia que molt pocs estiguessin desprotegits, malgrat que en aquesta àrea geogràfica es trobin els països econòmicament més pobres. Amb la irrupció de la SIDA, la capacitat protectora de la família extensa s'ha vist notablement reduïda (UNICEF, 2004), fent que els menors en situació de desemparament i susceptibles de ser adoptats vagin en augment.

1.1.3.- L'impacte de les adopcions internacionals en la població dels països d'origen i de destinació

F. Pilotti (1985, 1993), P. Selman (1989, 2000, 2006) així com L.S. Kane (1993) aposten per no analitzar l'adopció internacional com un simple flux de menors, com un aspecte de la migració internacional, sinó que es relacioni amb altres variables demogràfiques i així poder avaluar les conseqüències d'aquests moviments en els països d'origen i en els de destinació. Malgrat que pels càlculs tan sols es fa necessari tenir el nombre total de menors adoptats en els diferents països o, en el seu cas, el total de menors que han sortit d'un país amb finalitat adoptiva, no sempre existeix aquesta xifra, pel que la bibliografia que fa referència a l'anàlisi de l'impacte es basa en els països i períodes dels que en aquells moments es disposa d'informació. Per motius obvis, els sociòlegs que ho analitzen són els mateixos que intentaven cercar el volum i les tendències en adopció.

Les estadístiques dels països d'origen són menys precises que les dels països de destinació. Per això, el càlcul de les sortides acostuma a fer-se a la inversa: són estimacions basades en el sumatori de menors procedents d'un país concret i que arriben als diversos països de destinació dels que es té informació. La manca de dades més refinades, o a voltes simplement la manca de dades, comporta que no es puguin realitzar càlculs concrets sobre els efectes i s'hagin de basar amb taxes més bastes i anàlisis comparatius més generals. Amb tot, permeten comparar el nivell i l'impacte demogràfic de l'adopció en els diversos països i en distints períodes.

Pel que fa a l'impacte de les adopcions internacionals en els llocs d'origen dels menors

Com es mostra en la taula 1.3, els indicadors més emprats per comparar l'impacte de les adopcions internacionals en els llocs d'origen dels menors són: *la taxa d'adopció per cada 100.000 menors de 5 anys* (es considera que són els que es troben més exposats al risc de ser adoptats) i *la ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements* (per copsar la relació entre la sortida de menors amb finalitat adoptiva i els naixements en un país).

La taxa d'adopció per cada 100.000 menors de 5 anys

En base a les arribades de menors a EUA el 1980, F. Pilotti (1985) calcula la taxa d'adopció per a 100.000 menors de 5 anys de Corea, Colòmbia, El Salvador, Mèxic, Xile i Perú. Com a trets més rellevants es destacava que Corea encapçalava la relació de sortides (2.693 menors coreans adoptats per ciutadans d'EUA i una taxa de 60 adopcions per cada 100.000 menors de 5 anys). Pel que fa a la resta de països, els nens adoptats a EUA procedents de Colòmbia eren més del triple (659 menors) que els de El Salvador (183 menors), però l'efecte sobre el grup dels menors de 5 anys salvadoreny era superior (21 adopcions respecte a 16 de Colòmbia, per cada 100.000 menors de 5 anys).

Taula 1.3.- Indicadors emprats per calcular l'impacte de les adopcions internacionals sobre la població i principals resultats

En el lloc d'origen del menor

*** Taxa d'adopció per cada 100.000 menors de 5 anys**

- 1980: Corea, 60 adopcions (F. Pilotti, 1985)
- 1979-1981: Corea, 94 adopcions (Pilotti, 1993)
- 1998: Rússia, 125 adopcions (P.Selman 2006)

*** Ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements**

- 1980: Corea, 5,4 adopcions (S. Kane, 1993)
- 2003: Bulgària, 15,5 adopcions (P. Selman, 2006)

En el lloc de destinació del menor

*** Taxa bruta d'adopció (per 100.000 habitants)**

- 1980: Suècia, 22,7 adopcions (Pilotti, 1993)
- 2004: Noruega, 15,4 adopcions (P. Selman, 2006); Espanya, 13 adopcions i Catalunya, 23,1 adopcions (I. Brancós, 2006)

*** Ràtio d'adopcions per 1.000 naixements**

- 1978: Suècia, 19,4 adopcions (S. Kane, 1993)
- 2004: Noruega: 12,8 adopcions (P. Selman, 2006); Espanya, 12,4 adopcions i Catalunya, 20,4 adopcions (I. Brancós, 2006)

Font.- Elaboració pròpia a partir de F. Pilotti (1985 i 1993), S. Kane (1993), P. Selman (2006) i I. Brancós (2006).

El mateix autor (Pilotti, 1993) analitza l'impacte sobre els països d'origen en base a les estadístiques d'adopció d'EUA i de Suècia, entre 1979 i 1991, mostrant així un retrat de la

situació en la dècada dels vuitanta. Corea mantenia el lideratge del rànquing de sortides amb una mitjana anual de més de 4.000 adoptats (gairebé la meitat del total d'adopcions d'EUA i de Suècia), i una taxa de 94 adopcions per 100.000 coreans menors de 5 anys. En nombres absoluts la segona posició la mantenia Colòmbia, seguida de l'Índia, ambdós amb una mitjana anual d'unes 800 adopcions, tot i que les seqüeles de la sortida per adopció sobre la població menor de cinc anys era molt més gran en el país sudamericà que a l'Índia (22 i 0,1 adopcions respectivament, per cada 100.000 menors de 5 anys), a raó del volum d'aquest grup d'edat en els dos països.

P. Selman (2000 i 2006) analitza els països d'origen dels adoptats a partir del total d'entrades a EUA, França, Suècia, Noruega i Països Baixos i posteriorment pel total dels vint països que mostra la taula 1.1. La situació el 1998 diferia notablement de la dècada dels vuitanta: Xina i Rússia eren i encara són els capdavaners en nombre de sortides (11.230 i 7.659 adopcions respectivament el 2003). Altra volta però, la repercussió de la sortida de menors en adopció sobre el tram dels menors de cinc anys d'aquests països és molt distint, 12 i 125 adopcions respectivament, per cada 100.000 menors de 5 anys afectant notablement més a la infància de Rússia.

La ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements

S. Kane (1993) i P. Selman (2000b, 2006) han analitzat la incidència de la sortida de menors adoptats sobre els naixements, la primera per a la dècada dels vuitanta i el segon per a 1995, 1998 i 2003. Les aportacions són semblants als càlculs anteriors, observant-se que, a mesura que transcorre el temps es van accentuant les diferències entre els països amb natalitat més o menys alta: en la dècada dels vuitanta, la ràtio més gran entre sortides per adopció i naixements es trobava a Corea, seguit de Xile i Colòmbia (amb 5,4, 3 i 2,5 adopcions per cada 1.000 naixements), mentre que a l'Índia, segon país en nombre d'adopcions, la ràtio era menor a 0,1 adopció per cada 1.000 naixements; l'increment de les adopcions a l'àmbit d'Europa de l'Est junt a la reducció del nombre de naixements en aquests països, fa que les dades per a 1995, 1998 i 2003 mostrin que Bulgària i Rússia, siguin els que suportin una major repercussió sobre els naixements, ràtio que va en augment (2,4 i 2,2 respectivament el 1995, 4,5 i 3,4 el 1998, i 15,5 i 6,3 adopcions per cada 1.000 naixements el 2003). El cas de Xina, tot i haver augmentat la sortida de menors

adoptats i que es reflecteix en un augment d'aquest indicador, és força reduït (0,6 adopcions per cada 1.000 naixements).

Pel que fa a l'impacte de les adopcions internacionals en els llocs de destinació dels menors

De forma paral·lela, la bibliografia mostra l'impacte de les adopcions internacionals sobre els països receptors. Es calculen els següents indicadors: *la taxa bruta d'adopció* i *la ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements*.

La taxa bruta d'adopció per 100.000 habitants

La taxa bruta d'adopció ha esdevingut una de les referències més emprades per comparar els nivells d'adopció entre els països occidentals. A diferència de la seva aplicació en els països d'origen dels menors, l'estructura per edat de la població en els països de destinació és força homogènia pel que, malgrat ser un indicador poc precís, davant la reduïda informació estadística, resulta especialment indicat per comparar el nivell de desenvolupament de l'adopció internacional entre aquests països.

P. Selman (1989) i F. Pilotti (1993) aplicaren aquest indicador, per a la dècada dels vuitanta, als Països Baixos, Dinamarca i Anglaterra-Gales el primer i a EUA i a Suècia, ambdós. Posteriorment P. Selman (2000, 2001, a, b i 2006) ha calculat la taxa bruta d'adopció fins a 2004 i pels vint països referenciats en la taula 1.1.

En nombres absoluts, EUA sempre s'ha mantingut com el principal país receptor de menors adoptats però, ja en els anys vuitanta era, amb distància, el que presentava la taxa bruta d'adopció més baixa dels cinc països analitzats (3,5 adopcions per cada 100.000 habitants, el 1984), essent Suècia el que mostrava la taxa més elevada. El 1980 Suècia assolí la taxa més alta amb 22,7 adopcions i es manté en tot el període entre els primers tot i que des de 1990, la taxa de Noruega la supera (ha passat d'una taxa bruta d'adopció de 9,6 el 1980, a 14,6 el 1998 i a 15,4 adopcions per cada 100.000 habitants a l'any 2004).

En la dècada dels noranta però, bàsicament a partir de la segona meitat dels anys noranta,

Espanya ha irromput amb molta força dins el panorama de les adopcions internacionals passant d'una taxa de 3,8 adopcions per cada 100.000 habitants el 1998 a 13 el 2004 (5.541 adopcions), situant-se tant sols per dessota de Noruega (aquest mateix any, Catalunya va assolir una taxa de 23,1 adopcions) i esdevenint el segon país receptor en nombres absoluts, per sota d'EUA. Altres països com Irlanda o Nova Zelanda, tot i no arribar a les 400 adopcions anuals presenten també unes taxes força elevades (9,8 i 8,8 adopcions per cada 100.000 habitants).

La ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements

Autors com S. Kane (1993) i P. Selman (1989, 2000b, 2001, a, b, i 2006), a més de relacionar les adopcions internacionals amb la població dels països de destinació, les comparen amb el nombre de naixements dels països i períodes abans mencionats (així, l'adopció és vista com l'equivalència a un naixement).

Un i altre indicador donen resultats força semblants ja que les grandàries de la població i del flux de naixements són aproximadament proporcionals: la ràtio d'adopció per mil naixements en la dècada dels vuitanta venia encapçalat per Suècia (assolí la taxa màxima el 1978 amb 19,4 adopcions per cada 1.000 naixements; dels països analitzats, EUA era el que presentava la taxa més baixa (2,3 adopcions). En general i, malgrat l'increment del nombre de naixements en la majoria de països occidentals, es copsa que entre 1998 i 2004, la ràtio d'adopcions respecte als naixements s'ha incrementat. El 2004, els països amb una ràtio d'adopció més elevat són Noruega (12,8 adopcions), Espanya (12,4 adopcions), i Suècia que, tot i que la taxa ha disminuït notablement respecte a dècades passades, es troba en la tercera posició (11,7 adopcions). Catalunya, durant aquest mateix any, presentà una ràtio de 20,4 adopcions per cada 1.000 naixements (superior a la taxa màxima assolida per Suècia el 1978), que, traduïda a l'òptica familiar, representaria que el 2% de les maternitats/paternitats serien adoptives.

Comparativament la ràtio d'adopcions per cada 1.000 naixements afecta més als països de destinació que als d'origen, a raó del volum de naixements que uns i altres presenten. Amb tot, a països de l'ex-Europa de l'Est, com Bulgària (15,5 nens adoptats per parelles de fora del país per cada 1.000 naixements), Bielorússia (7,2 adoptats), Rússia (6,3 adoptats), Ucraïna (4,8 adoptats), així com, en l'àmbit llatinoamericà, a Guatemala (6,4 adoptats per

cada 1.000 naixements), l'impacte que comporta la sortida de menors en adopció internacional tampoc es pot obviar.

1.2.- Els estudis d'adopció internacional des de l'òptica de la família

Un dels conceptes emprats per analitzar la formació de la família és el de *cicle de vida familiar*. En la seva concepció inicial va ser entès com una successió d'etapes per les que anava transcorrin tota família: la seva creació amb el matrimoni o unió d'una parella; el seu desenvolupament, en la que es trobaria una etapa d'expansió, que aniria des del matrimoni fins que es completava la dotació de fills, i una etapa de dispersió on els fills començaven a contraure matrimoni; i finalment, la desaparició de la família, per la mort d'un dels membres, moment en què normalment els fills ja havien començat o començaven cicles familiars nous. Aquest model ha estat criticat per emprar un arquetip de família convencional, una parella heterosexual, on la funció principal de la dona era la reproducció i on la dinàmica familiar es basava en els processos biològics i es deixaven de banda els socioeconòmics i culturals.

Pilotti (1985), per parlar del *cicle de vida de la família adoptiva*, va fonamentar-se precisament en aquesta conceptualització del cicle de vida de la família introduint-hi elements pertorbadors o de crisi que fan que la família evolucioni d'una forma o altra. La situació d'orfandat, l'abandonament, la situació de pobresa greu, poden conformar situacions crítiques que facin necessària la intervenció de persones distintes als pares biològics per tenir cura dels fills: en molts casos, serà la família extensa la que acollirà al menor quan els pares biològics no ho puguin fer; en altres ocasions, el menor serà acollit en institucions protectores; i en altres, incorporat en famílies alienes disposades a complir les funcions inherents a la paternitat-maternitat biològica, ja sigui per acolliment, o per adopció.

Altres autors com Elchardus, Duncan, Pitrou prefereixen enfocar l'anàlisi de la família a través de les trajectòries de vida, que permeten parlar de multiplicitat de recorreguts i d'itineraris, de crisis, d'interrupcions i nous començaments (Módenes, 1998) o fins i tot referenciar les biografies familiars, en les que s'integraria l'adopció. Amb tot, el model del cicle de vida de la família, com un element de partida dinàmic, introduint-hi les transicions,

crisis i indicadors demogràfic que conformen les trajectòries o biografies familiars, és vàlid per analitzar la relació entre família i adopció.

En tota adopció interactuen sobre el menor dos cicles familiars distints: el de la família biològica (en molts casos restringit a la mare) i el de la família adoptiva, formant el que s'anomena *triangle* o *triada adoptiva*. Les recerques avaluen, tot sovint per separat, la situació de la família biològica per un costat i de la família adoptiva per l'altra, mentre que el menor normalment s'estudia com a formant part de la família adoptiva¹².

1.2.1.- La família biològica i l'adopció

Com afirma M. Dalen (2003), gran part de les recerques en adopció se centren en la figura dels pares adoptius i en molt poques ocasions analitzen el context dels pares biològics. Si bé els serveis de protecció infantil coneixen la situació de les famílies de les que es vol treure la pàtria potestat d'un fill, pel que fa a aquelles mares que s'emparen en el dret de mantenir-se en l'anonimat, les situacions de desemparament on es desconeix a la família d'origen del menor o fins i tot la pròpia dificultat d'accedir a la informació dels menors, fa que la recerca centrada en la família biològica de l'infant es caracteritzi per ser escassa i, en tot cas, circumscrita a les mares. Les investigacions sobre els pares biològics són pràcticament inexistents, lògic si es pensa que molts d'ells ni tan sols han participat en la decisió de cedir el menor en adopció¹³. Aquesta situació és encara més complexa en els processos d'adopció internacional, on els orígens biològics de molts nens adoptats en altres països són totalment desconeguts.

Els estudis més específics de la família biològica s'han centrat especialment en l'adopció nacional¹⁴. Aquesta línia de recerca s'ha desenvolupat al llarg de la segona meitat del segle

¹² Els articles de M. Dalen (2003) i de M. Freundlich (2002) realitzen bones síntesis sobre les investigacions dutes a terme, des de diversos àmbits acadèmics i diverses disciplines, dels subjectes implicats en aquesta *triada adoptiva*, els pares biològics, els pares adoptius i el menor.

¹³ Pel que fa als pares biològics en què l'estat en treu la pàtria potestat, les investigacions es centren al Regne Unit i a un apropament de caire més psicològic, com el de B. Hughes i J. Logan (citats a M. Freundlich, 2002).

¹⁴ En l'àmbit català cal ressaltar l'estudi realitzat per P. Amorós, J. Palacios, N. Fuentes i E. León (2003) o l'estudi dirigit per la pedagoga C. Panchón (2000) on es presenta informació sobre les famílies biològiques que tenen fills en acolliment familiar, mesura que pot derivar cap a una adopció o bé cap al retorn a la família biològica.

Els primers destaquen, com a trets més rellevants de les famílies biològiques el nivell d'instrucció i

XX però adquireix un significat especial en el context anglosaxó, amb el desenvolupament de les *adopcions obertes*¹⁵.

La decisió de cedir el menor en adopció

Pel que fa a les mares biològiques que opten lliurament per cedir el menor en adopció, el primer focus d'interès ha estat avaluar la pròpia decisió de tenir el fill i cuidar-lo, optar per avortar o cedir-lo en adopció. Els treballs de C. E. Vincent (1960), D. Kalmuss, P. B. Namerow i L. F. Cushman (1991), B. W. Donnelly i P. Voydanoff (1991), D. Kalmuss, P. B. Namerow i U. Bauer (1992), L. Remez (1992), S. L. Nock (1994), P. B. Namerow, D. Kalmuss i L. F. Cushman (1997), K. Mahler (1997) o M. Bitler i M. Zavodny (2002), analitzen els factors socials, familiars i psicològics que envolten la decisió i l'impacte d'una o altre opció a curt i a llarg termini, en especial el de tenir cura del fill o optar per cedir-lo en adopció. En aquest darrer punt hi ha dues línies ben dispars en quant a les conclusions: la recerca empírica provinent d'Austràlia manté que, a llarg termini, cedir el menor en adopció representa una experiència traumàtica per a la mare i li ocasionarà conseqüències negatives tant des del punt de vista personal com de socialització. Per contra, la recerca duta a terme a EUA mostra els beneficis per a la mare biològica (normalment adolescent) ja que aquesta opció li facilita continuar els estudis, el que directament li repercuteix en el

d'ingressos baixos o molt baixos; insalubritat de la vivenda; antecedents de ruptura familiar i presència de problemes amb toxicomanies o trastorns psicològics; un important aïllament social respecte a la família extensa, als amics i veïns; poca capacitat d'organització; poca habilitat per exercir rols parentals bàsics com donar afecte o establir normes; es cobreix inadequadament les necessitats bàsiques de l'infant; hi ha més d'un fill en el sistema de protecció; hi ha una alta incidència de maltractaments.

En el segon estudi s'analitza una mostra de famílies biològiques on un o més dels seus fills han estat adoptats al llarg de 1998 i durant la primera meitat de 1999, on es constaten trets familiars similars a l'anterior investigació, tot i que s'apunta que un factor determinant per a cedir l'infant en adopció és la joventut de la mare.

¹⁵ Una de les darreres tendències en adopció és l'*adopció oberta*, desenvolupada notablement en la dècada dels noranta tot i tenir els seus inicis en els anys setanta. L'*adopció oberta* deixa enrere el model clàssic d'adopció on el menor en ser adoptat trencava tot tipus de contacte amb la seva família biològica (a voltes fins i tot se li amagava l'estat d'adoptat), per permetre l'interacció i contacte personal entre pares biològics i adoptius. Realment el grau d'obertura en quant als límits d'aquestes relacions encara s'estan debatent en l'actualitat però anirien des de la fórmula més simple de donar informació al menor sobre els seus orígens a què fins i tot els pares biològics o la mare, pogués escollir lliurament qui vol que es converteixi en pares adoptius del seu fill. E.B. Rosenberg (1992) parla de *cercle adoptiu* en referir-se al sistema de relacions que s'estableixen entre la família biològica, el menor adoptat i la família adoptiva.

Per ampliar la informació sobre l'*adopció oberta* vegi's E.B. Rosenberg (1992); A. Baran i R. Pannor (1993); M. Berry (1993); K. March (1995); T.J. Mendenhall, H.D. Grotevant i R.G. McRoy (1996); L.F. Cushman, D. Kalmuss i P.B. Namerow (1997); o H.E. Gross (1997), per exemple.

futur a través d'un millor estatus econòmic, i per al menor ja que les famílies adoptives acostumen a presentar una situació socioeconòmica més elevada que la d'origen.

La família biològica dels països d'on provenen els menors d'adopció internacional, ha rebut poca atenció. Es sap poc de la problemàtica de les mares biològiques que cedeixen el seu fill, a excepció de grans generalitzacions. I, a aquesta manca d'informació s'ha d'agregar la diversitat de contextos culturals en els països d'origen dels menors i les circumstàncies que envolten moltes adopcions internacionals que dificulten encara més el coneixement d'aquests protagonistes.

Contextualització de la situació de desemparament

L'àmbit llatinoamericà és on la investigació sobre les circumstàncies que envolten el desemparament d'un menor és més abundant, entre altres raons, per ser una zona pionera en la sortida de menors, alhora que aquest flux ha afectat a molts països de l'àrea. Pel que fa al continent asiàtic i malgrat la importància del corrent de menors procedents de Vietnam o de Corea¹⁶, Xina és, en aquest cas, l'àmbit d'origen que ha acaparat més interès. En quant als països d'Europa de l'Est, s'ha avaluat bàsicament la situació de Romania (per les circumstàncies en què s'inicià el flux de sortida de menors) i de Rússia (per haver-se convertit en un dels principals focus per adoptar). En relació als països africans, la recerca se centra en la forta expansió de la SIDA que està ocasionant grans contingents de menors en situació de desemparament (vegi's taula 1.4).

Pel que fa a Llatinoamèrica, F. Pilotti (1988 i 1993) apunta que els menors en situació de desemparament es troben emmarcats dins la situació de pobresa en què se situa la família en l'àmbit urbà. El perfil sociodemogràfic de les mares biològiques que cedeixen el seu fill en adopció és el següent: presenten una edat entre 14 i 18 anys; la majoria són analfabetes o amb un nivell d'instrucció baix; pertanyen a famílies amb molts membres i moltes vegades han crescut sense la presència del pare o la mare (això implica l'absència de models d'identificació adequats que les incapacita o les dificulta d'assumir rols materns);

¹⁶ Els menors procedents de Vietnam o Corea, fluxos que han estat molt importants per volum, han estat analitzats des de la perspectiva dels menors (ja adults) en quant integrants de les societats receptores. Estudis com el de T. Hübinette (2003) en són un exemple.

Taula 1.4.- Família biològica i adopció. Contextualització de la situació de desemparament

Àmbit llatinoamericà

- * Perfil de les mares que cedeixen el menor en adopció:
de 14 a 18 anys; la majoria analfabets; de famílies amb molts membres; a voltes han crescut sense la presència del pare o de la mare; ingressos familiars per dessota el nivell de pobresa; contribueixen econòmicament a la supervivència de la llar (treballen en el servei domèstic, la venda ambulat, la prostitució o vivint del que troben); majoritàriament d'àmbits urbans, tot i que la majoria no resideixen on havien nascut, pel que no disposen del recolzament de la xarxa familiar; amb històries de maltractaments físics o psíquics, abusos sexuals i situacions d'abandonaments i institucionalitzacions que es va repetint en la família de forma generacional; algunes ja amb fills.

Àmbit asiàtic (Xina)

- * Alguns menors abandonats s'han d'atribuir a la població flotant de les àrees urbanes però la majoria, provenen de dones casades d'àmbits rurals.
- * Hi ha una estreta relació entre l'increment dels menors abandonats i les èpoques de major pressió de la política del fill únic.

Països de l'Europa de l'Est

- * Romania: L'Estat ha intervingut en matèria demogràfica, amb la prohibició de l'avortament o amb altres mesures encaminades a incrementar la fecunditat. Aquesta política ha provocat un increment de la fecunditat; un increment de la mortalitat materna, degut, en molts casos, a avortaments il·legals realitzats en condicions sanitàries precàries; i un increment del nombre de menors abandonats en orfenats.
- * Rússia: a conseqüència del deteriorament econòmic dels anys noranta, es dona una major probabilitat de què els menors quedin orfes, de que rebin insuficient atenció (amb major risc de malnutrició, malalties, amb més dificultats per accedir a l'educació i més risc d'exclusió social), de que membres de la pròpia família abusin d'ells o fins i tot que s'arribi al límit en què la família senti la necessitat d'abandonar-los.

Països africans

- * Magrib: l'Alcorà prohibeix l'adopció. Es pot recórrer a la *kafala*.
- * A l'Àfrica Subsahariana: tradicionalment s'ha utilitzat l'adopció per part de la família extensa; actualment els efectes de la SIDA, unit a l'elevat nombre de fills per dona i a la pobresa, comporta una situació on l'entramat intrafamiliar no pot fer-se càrrec de l'elevat volum d'orfes, com fins ara es venia fent.

Font.- Elaboració pròpia a partir de F. Pilotti (1988 i 1993); E. Giberti (2000); Ames (1991); S. Nabinger (1994); K. Johnson, H. Banghan o W. Liyao (1998); M. Kivu (1993); F. Serbanescu i altres (1995); C. Muresan (1996); B. Bastida (2003); i UNICEF (2004).

els ingressos familiars es troben per dessota el nivell de pobresa; solen contribuir econòmicament a la supervivència de la llar però són totalment independents, treballen en activitats com el servei domèstic, la venda ambulat, la prostitució o simplement vivint del que troben; viuen en àmbits urbans; presenten històries de maltractaments físics o psíquics, abusos sexuals i situacions d'abandonaments i institucionalitzacions que es van repetint en la família de forma generacional; malgrat la seva joventut, algunes ja tenen fills a càrrec i l'arribada d'un nou fill pot ser un inconvenient per les necessitats de supervivència de l'adolescent i de la seva família, així que la probabilitat de cedir-lo en adopció és alta.

E. Giberti (2000), en el context argentí dels anys vuitanta, també ha analitzat les circumstàncies sociodemogràfiques que envolten a les mares que cedeixen els seus fills en adopció, constatant que el perfil d'aquestes dones coincidia notablement amb l'estudi anterior: a més de ser molt joves i amb baix nivell d'instrucció, el grup majoritari no residia on havia nascut, s'havia desplaçat per motius laborals (en algun cas, el canvi de residència es devia a un intent d'amagar l'embaràs), pel que es pressuposava que no disposaven del recolzament de la xarxa familiar. Laboralment, dues terceres parts treballaven en el servei domèstic. En avaluar la decisió de cedir al menor en adopció, la raó més esgrimida era per la manca de suport familiar i per la impossibilitat de mantenir un fill i en molt poques ocasions es devia al propi refús cap al menor.

Per la seva banda, el Servei d'Adopcions del Instituto Nacional de Bienestar Familiar de Perú (Ames, 1991) va analitzar la procedència dels menors amb finalitat adoptiva entre 1985 i 1990: altra volta la gran majoria de les mares que abandonaven els seus fills (el 80%) eren solteres i sense parella i la manca de recursos econòmics les feia empènyer a deixar el menor en adopció (en un 10% dels casos eren fills no desitjats, fruit de violacions). L'informe apunta: *la majoria de les mares tenen especial interès de que siguin adoptats en altres països perquè pensen que seran tractats millor i que el nivell econòmic i cultural serà més elevat que el d'una parella peruana*. Aquesta visió es troba força estesa entre les mares biològiques llatinoamericanes que cedeixen el seu fill en adopció i que contrastaria amb els debats i opinions que des dels sectors polítics, acadèmics i socials sorgeixen.

A Brasil, S. Nabinger (1994) comenta que *el desenvolupament econòmic no ha anat acompanyat d'un desenvolupament social*, el que està fent augmentar la marginació i

l'exclusió social d'amplis sectors de la societat i toca d'una forma molt especial als infants. A més, amb l'increment dels processos d'èxode rural i la generalització de la família nuclear, la dona jove, sense estudis ni treball, sense domicili fix, quan queda embarassada no troba el recolzament material ni afectiu de la seva família ni del seu company i, en aquestes condicions és quan es veu forçada a cedir el seu infant *com un mitjà per evitar-li el cicle de la pobresa en la que està immersa*.

Pel que fa als nadons a adoptar, el més freqüent és què, aquestes mares joves desapareixin de l'hospital o abandonin el fill en qualsevol lloc, al poc de néixer, essent menys els casos en què aquesta doni el consentiment perquè, el seu fill, acabat de néixer, sigui adoptat per una altra família, en tot cas, serien adopcions informals. Pel que fa a nens més grans, es donen majoritàriament dos tipus de situacions, quan l'Estat treu a la família biològica la pàtria potestat arran de maltractaments o negligències cap als fills o, quan l'Estat s'ha de fer càrrec del menor (deixat a voltes amb familiars, amics, veïns o en institucions) per haver-se perdut el contacte amb la mare biològica. En aquests darrers casos, l'edat dels menors esdevé un *handicap* per poder ser adoptat dins del propi país i l'adopció internacional esdevé doncs, pràcticament, l'únic recurs. D'aquí que el perfil dels menors que arriben d'aquests països presentin una edat més elevada que en altres llocs on les circumstàncies de l'abandonament és distinta.

En l'àmbit asiàtic, K. Johnson, H. Banghan o W. Liyao (1998) analitzen les circumstàncies de l'abandonament de menors a Xina i, d'una forma molt general, aporten el perfil dels pares biològics. L'estudi es basa en entrevistes a 237 pares biològics xinesos que cediren els seus fills per a l'adopció internacional en la dècada dels vuitanta i dels noranta. Com apunten els autors, *per òbvies raons, no és fàcil de localitzar els pares biològics que abandonen als seus fills*, amb tot, a partir d'aquesta mostra poden anotar que alguns menors abandonats s'havien d'atribuir a la població flotant de les àrees urbanes (joves procedents d'àrees rurals que anaven a les ciutats a treballar i que, en quedar embarassades, davant la incapacitat de fer-se càrrec del nadó, l'havien d'abandonar). La majoria de nens adoptats però, provenien de dones casades d'àmbits rurals que es desprenien de les filles per posteriorment, poder tenir un fill. Així, en la mostra d'estudi, tret de tres mares solteres, la resta eren parelles casades i, per àmbits de residència, el 88% provenien de famílies

agrícoles d'àrees rurals.

A diferència de Llatinoamèrica, on la pobresa juga un paper molt rellevant en l'abandonament de menors, a Xina, la mitjana d'estudis i el nivell socioeconòmic dels pares de la mostra era semblant a la mitjana de l'àrea on residien, el que feia suposar que l'abandonament derivava de les conseqüències de la *política del fill únic* imposada per Decret a partir de 1979. S'arribaria així al mateix resultat que K. Johnson (1996) que, per a la província de Hunan, confirmaria *l'estreta relació entre l'increment dels menors abandonats i les èpoques de major pressió de la política del fill únic*. En una societat on les nenes ocupen un lloc secundari, la política del fill únic deriva cap a una selecció per raó de sexe, incitant a l'abandonament de les nenes (a banda de l'avortament selectiu i, fins i tot, a l'infanticidi). A la Xina, però també en altres països asiàtics, culturalment es dona una clara preferència pels nens per diverses raons: l'única font de seguretat pels pares en arribar a la vellesa, prové dels fills, principalment en aquells llocs on les dones tenen poca independència econòmica o no poden heretar cap bé; en algunes cultures amb sistema de dot com a l'Índia, resulta més car casar a les filles que als fills; per factors de tipus cultural com les normes de parentiu, la tradició i/o la religió (Baltimore, 1994). Tot això comporta un gran nombre de nenes en situació de desemparament i de ser adoptades.

J. Liu, U. Larsen i G. Wyshak (2004) analitzen l'existència a Xina d'adopcions internes, constatant que en la dècada dels vuitanta i noranta han augmentat com a resposta a l'increment de l'abandonament. De totes maneres, l'augment de l'abandonament infantil en els darrers anys no es compensa amb les adopcions nacionals degut a l'elevat preu que han de pagar per una adopció que esdevé el triple del seu PIB per càpita. Una adopció per a un ciutadà de Xina esdevé, en la pràctica, difícil de concretar i això fa que la majoria de menors es derivin cap a l'adopció internacional, tot i que també han augmentat les adopcions internes (K. Johnson, H. Banghan i W. Liyao, 1998).

En quan als països de l'Europa de l'Est, no s'han realitzat estudis sobre el perfil de la família biològica que cedeix el seu fill en adopció però sí que ha estat analitzat el context i les circumstàncies socioeconòmiques i demogràfiques que envolten o que tenen un paper destacat en els processos de desemparament de menors: organismes internacionals com Defence for Children International i International Social Service, SERA-Solidarité Enfants

Roumain Abandonnés, o diversos autors que pertanyen a l'àmbit de les ciències socials hi han parat esment, especialment en la situació de Romania i Rússia.

Com exposa l'informe sobre Romania realitzat per Defence for Children International i International Social Service (1991), la sortida de menors procedents d'aquest país va iniciar-se el 1989, quan els mitjans de comunicació van mostrar la situació en què es trobaven els infants acollits en institucions i que provocà un allau de demandes d'adopció. D'aquesta forma, *es van instaurar les regles d'un mercat de penúria on tot es podia vendre i tot es podia comprar* (Trillat, 1992).

Autors com M. Kivu (1993), F. Serbanescu i altres (1995) o C. Muresan (1996), han contextualitzat sociodemogràficament aquest país, cercant possibles relacions amb el desenvolupament de l'adopció internacional. A Romania, l'Estat ha intervingut durant dècades en matèria demogràfica a través de la introducció de mesures de caire coercitiu, com pot ser la prohibició de l'avortament, o d'altres encaminades a incrementar la fecunditat. Les conseqüències directes d'aquesta política han estat: l'increment de la fecunditat (no en la mesura esperada pels governs ja que en absència de mètodes anticonceptius moderns, l'avortament, en la majoria d'aquests països considerada una pràctica il·legal, es va convertir en la forma per fer front als fills no desitjats); un increment substancial de la mortalitat materna, conseqüència, en molts casos, d'avortaments il·legals realitzats en condicions sanitàries precàries; i un increment del nombre de menors abandonats en orfenats, ja fos per part de dones que no volien el fill i que tenien por a sotmetre's a un avortament il·legal, o d'altres que eren massa pobres per mantenir-ne un altre però no volien avortar.

Malgrat que a Romania i, en general, a tots els països de l'Europa de l'Est s'han realitzat grans esforços per millorar la situació de la infància, existeixen elements que incideixen negativament sobre la minoritat. A citar, la manca de programes orientats a la planificació familiar; una situació econòmica negativa amb l'aparició de l'atur dins una societat on el treball informal no hi té tradició; i l'increment del preu de certs productes amb la consegüent pèrdua de poder adquisitiu, principalment entre les capes socials més pobres. I totes aquestes circumstàncies aboquen, cada vegada més, a un nombre major de famílies a veure's incapacitades per tenir cura dels seus fills on, en l'extrem, una de les sortides n'és la seva institucionalització (Dickens, 2002). Segons un informe de Fr. de Combert (2003)

per a Solidarité Enfants Roumains Abandonnés (SERA), *encara actualment, el ritme de menors abandonats a Romania és notable*. A més, si es té en compte que les sol·licituds d'adopció dins del propi país no són suficients (en moltes àrees són gairebé inexistents degut al baix nivell de vida) i que, des de novembre de 2002 s'ha paralitzat la sortida de nens i nenes per adopció, s'ha de suposar que augmenta el nombre de menors institucionalitzats i per tant, es va deteriorant la seva qualitat de vida al créixer sense l'entorn d'una família¹⁷.

Actualment Rússia és un dels principals focus de sortida de menors en adopció. Com a determinants d'aquesta situació B. Bastida (2003) apunta que en els anys noranta s'ha donat un notable deteriorament econòmic i social, amb la caiguda de la renda real i un augment de les desigualtats; canvis i transformacions de l'estructura familiar, amb l'augment de la taxa de mortalitat adulta masculina, un elevat nombre de divorcis i un creixent nombre de mares solteres, el que tot això fa que cada vegada sigui més freqüent el cas de famílies monoparentals amb dificultats per cuidar dels fills; i polítiques socials inadequades, amb recursos limitats i amb la pèrdua de la xarxa i dels drets de protecció social. Pel que fa als nens, ha augmentat la probabilitat de quedar orfe, de rebre atenció insuficient (el que els exposa a patir situacions de malnutrició, malalties, se'ls fa més difícil l'accés a l'escolarització i presenten un risc més elevat d'exclusió social), de què membres de la pròpia família abusin d'ells o fins i tot que s'arribi al límit en què la família senti la necessitat d'abandonar-los.

L'autor anota que, en la darrera dècada, ha augmentat el nombre de nens institucionalitzats: a l'any 2000 es van afegir a l'assistència pública 2,5 vegades més que el 1990. Si es té present que la taxa de natalitat ha disminuït, implica que la proporció de nens necessitats ha augmentat notablement. S'estima que actualment hi deuen haver uns 400.000 menors en institucions, 220.000 a causa d'una situació de pobresa extrema o discapacitat de la família biològica i, la resta, perquè els seus pares han estat privats de la pàtria potestat, ja sigui per violència, abús o descuit absolut de la cura dels menors, situació que es dona especialment en famílies on un o els dos pares pateixen situacions d'alcoholisme. Si partim del volum de

¹⁷ Les darreres dades oficials publicades mostren que a Romania, en aquests moments, hi ha un predomini notable de l'adopció nacional respecte a la internacional. Així, el 2003, 1.383 menors foren adoptats per famílies residents al país, mentre que 332, per famílies foranies (<http://www.hcch.net>). Això no significa però, que el nombre de menors institucionalitzats -que es desconeix- sigui molt més elevat.

nens russos que són adoptats per estrangers en un any, aquests tan sols representen el 4% dels privats de la pàtria potestat dels seus pares i l'1,9% del total d'institucionalitzats.

Pel que fa a les adopcions procedents dels països africans, es caracteritzen per ser molt recents i pràcticament circumscrites als països subsaharians. Organismes internacionals com UNICEF s'han fet ressò de les conseqüències que la pandèmia de la SIDA està comportant sobre la minoritat de molts països subsaharians.

Al Magrib, la poca o fins i tot nul·la incidència del fenomen adoptiu no deriva de la manca d'infants abandonats, sinó de l'expressa prohibició d'adopció imposada per l'Alcorà i transmesa i reforçada en els diversos Codis de la Família. Partint del precepte de la llei islàmica per la qual els llaços de sang no poden modificar-se, l'adopció no té raó de ser. Es preveuen altres institucions per atendre a aquells menors amb necessitats de ser cuidats per una família substituïda. És el cas, per exemple, de la *Kafala*, que es defineix com l'acolliment d'un menor per part d'una família, amb la finalitat d'educar-lo i ocupar-se d'ell materialment i moralment, com si fos el seu propi fill però sense que això produeixi efectes de filiació. És una figura jurídica que només pot constituir-se a favor dels qui professen la religió musulmana¹⁸.

Pel que fa referència a l'Àfrica Subsahariana i, malgrat que hi ha països on predomina la població musulmana, han integrat dins les legislacions actuals els codis de les nacions colonitzadores, autoritzant així l'adopció. Malgrat això, molts articles antropològics constaten com en la majoria de països de l'Àfrica Occidental com Nigèria, Ghana, Costa d'Ivori, Camerun, Libèria, Sierra Leone o Mali, el fenomen de l'adopció per part de la família extensa es troba molt implantat. El fet que un nen sigui adoptat pels avis, oncles o altres familiars propers, és habitual.

Des de fa uns anys però, cal parlar de l'elevada mortalitat a causa de la SIDA que, unit a l'elevat nombre de fills per dona i a la pobresa, està comportant una *situació on l'entramat intrafamiliar no pot fer-se càrrec de l'elevat volum d'orfes, com fins ara es venia fent* (UNICEF, 2004). Segons UNICEF, el 2001 i, per al total de països d'Àfrica Subsahariana, el 12% de menors de 15 anys eren orfes (un total de trenta-quatre milions de nens, on cinc

¹⁸ En el cas d'Espanya, per què aquest menor pugui obtenir un visat d'entrada al país, cal que l'acollidor sigui nomenat pel jutge *tutor datiu* del menor.

milions i mig serien orfes dobles, de pare i mare), dels que s'estima que el 32% l'estat d'orfandat venia causada per la SIDA. Cal constatar però que en l'actualitat, no són els principals països d'origen dels menors adoptats, o almenys dels que arriben a Catalunya, aquells en què hi ha un major percentatge d'orfes entre la població menor de 15 anys ni tampoc aquells països on, en nombres absoluts, en tinguin un major volum.

Independentment del context geogràfic en què es cedeixi al menor en adopció, el que és cert és que des de fa varies dècades, hi ha un debat latent en la societat, en especial en l'àmbit llatinoamericà, sobre els factors positius i negatius de l'adopció internacional. L'estudi realitzat el 1951 per J. Bowlby i escrit per a la Organització Mundial de la Salut, sobre el desenvolupament infantil, va servir per evidenciar el perill de la institucionalització indiscriminada de menors. Constatava que la deprivació materna, principalment durant el primer any de vida, tenia efectes molt negatius en el desenvolupament posterior del nen i va potenciar la idea de què l'adopció era una institució altament positiva per a tot menor mancat d'una família biològica (Pilotti, 1985). Aquesta premissa sembla fàcil d'acceptar. Ara bé, a nivell internacional, des de la dècada dels setanta, unit al desenvolupament de l'adopció entre països, es qüestiona aquest tipus de flux. Precisament en el Conveni de la Haia de 1993, es consideren que les adopcions només poden donar-se quan les autoritats competents de l'Estat d'origen han establert que el nen és adoptable i han constatat, després d'haver examinat adequadament totes les possibilitats de col·locació del nen en el seu propi país i comprovat que el recurs de l'adopció internacional esdevé el millor per aquell nen. En aquest debat, alguns professionals que treballen directament en l'àmbit dels menors en adopció, com G. Andersson (2000), Ch. Saclier (2000), Cl. Fonseca (2002, 2004), o S.R. Wallace (2003) argumenten a favor i en contra.

Per als detractors de l'adopció internacional, aquesta pràctica és una nova forma d'imperialisme-colonialisme; els menors trenquen totalment amb les seves arrels culturals i la relació amb el seu país d'origen; permet al govern ignorar les causes de l'abandonament i els excusa de potenciar les polítiques socials encaminades a eradicar aquesta pràctica i, en darrera instància, dona via a l'abús i al tràfic de menors.

És cert que no es pot veure l'adopció internacional com *la resposta* a l'abandonament de

menors però, donat que actualment la presència de nens sense família en els països d'origen és una realitat, que existeix un desajustament entre els susceptibles de ser adoptats i els potencials pares adoptants del propi país, cal pensar en una altra via per aquests menors. L'adopció internacional no ha de ser la solució per als nens abandonats però sí una resposta i un recurs més per a la infància. És cert, i són casos que cal tenir en consideració, que hi ha adopcions internacionals (però també nacionals i paternitats i maternitats biològiques) que fracassen, però les dades demostren que en la majoria d'ocasions, l'adopció internacional ha estat una solució positiva per als menors que no poden continuar amb la seva família biològica i alhora, amb l'adopció, es permet complir l'anhel d'aquelles persones o parelles que desitgen adoptar.

1.2.2.- La família adoptiva

Els investigadors socials que tenen com a tema de recerca la natalitat i la família, han focalitzat l'anàlisi en la reproducció biològica estudiant temes com l'evolució dels naixements, la disminució del nombre de fills per parella, el retard en la constitució de la seva descendència, els factors que han propiciat aquests canvis i, entre altres, les conseqüències que en el futur podran comportar. Segurament, per la seva poca rellevància quantitativa, unit a la manca d'informació al respecte¹⁹, l'anàlisi de la paternitat/maternitat i la família adoptiva en general, no s'han integrat com a tema rellevant a tenir en compte en les investigacions endegades sobre el disseny del projecte reproductiu d'un individu o d'una parella. Amb tot, trobem alguna excepció. En els anys vuitanta, demògrafs com Ch. A. Bachrach (1983), F. Pilotti (1985), o més recentment P. Selman (2006) aposten perquè, des de la demografia, l'adopció internacional no s'investigui tan sols sota el prisma de les migracions internacionals, com un aspecte dels moviments o fluxos de menors, sinó que també es relacioni amb la fecunditat i amb la constitució o ampliació de la família.

¹⁹ EUA és un dels pocs països on poden analitzar més detalladament les famílies a partir de la presència de fills biològics i/o adoptius. Disposen de l'enquesta *National Survey of Family Growth*, que engloba a 12.571 persones entre 15 i 44 anys i inclou el ser o tenir un fill/a adoptat (amb distinta periodicitat, la primera es realitzà el 1973 i la darrera el 2002). També el Cens d'EUA de 2000 inclou, per primera vegada, detalls dels fills i de les famílies adoptives (el 13% de les famílies tenen com a mínim un menor adoptat en el país o a l'estranger). No és el cas del Cens de Població espanyol de 2001 ni tampoc es preveu que consti en el proper.

Des d'una perspectiva demogràfica, partint del model del cicle de vida de la família adoptiva junt al concepte de les trajectòries de vida, es pot parlar de les següents etapes:

- *la decisió d'adoptar* es concretarà en l'anàlisi del perfil dels sol·licitants d'adopció i la motivació per adoptar.
- *la formació d'una família adoptiva* que vindrà donada per la primera adopció. Amb anterioritat a la primera adopció, la família ja pot estar constituïda per fills biològics comuns de la parella o d'un membre. Llavors, l'adopció portarà a una *ampliació o, desenvolupament de la família* que passarà a convertir-se en *família adoptiva* o *família de filiació mixta* (depenent de la presència o no de fills biològics) i/o *interètnica*. En el cas dels pares o mares que assumeixen l'adopció en solitari (sense cònjuge ni fills), amb la incorporació de l'adoptat es forma una família que es caracteritzarà per ser adoptiva (interètnica o no).
- *l'ampliació o desenvolupament de la família adoptiva*. A posteriori de la primera adopció, el nucli familiar pot ampliar-se progressivament a través de la incorporació de fills biològics, fills de noves parelles (en el cas de ruptures de parelles o aparellaments en famílies que eren monoparentals) o per noves adopcions, formant-se així una família adoptiva o de *filiació mixta*, que podrà ser o no multiètnica.
- *la fi de la família adoptiva*, en sentit estricte, vindrà marcada per la mort dels pares adoptius, per la formació de noves famílies per part dels fills adoptats o per la mala adaptació que s'hagi donat entre pares i fill, o fills adoptats, que faci que els primers renunciïn a la paternitat del menor i retornin la tutela del menor als Serveis Socials. En aquest darrer cas es parlaria de les *adopcions fallides*.

La decisió d'adoptar

Malgrat l'augment de persones o parelles que recorren a l'adopció com a opció a la via biològica, un percentatge molt elevat dels sol·licitants d'adopció són infèrtils o tenen problemes relacionats amb la infertilitat. La impossibilitat de tenir fills biològics esdevé una crisi, un element pertorbador del cicle de vida familiar (Deacon, 1997).

R. Hoksbergen (1985) també va constatar que en el procés de decisió en l'adopció, el no

poder tenir un fill era la causa més estesa entre els sol·licitants d'adopció (el 75% dels pares adoptius dels Països Baixos), mentre que aquells pares que escullen adoptar com a opció a la via biològica, eren minoria. L'estudi de M.R. Bryant, (2001) també mostrava el mateix: el principal factor apuntat per les parelles que volen accedir a una adopció internacional a EUA és la infertilitat, tot i que també és una opció per aquells membres sols o per aquelles parelles amb motius altruistes i de solidaritat cap a la infància. Una investigació realitzada el 2003 a 276 famílies noruegues amb fills procedents de l'Índia mostrà que pràcticament 8 de cada 10 famílies també havien adoptat per infertilitat (V. Groza; D. Chenot; i K. Holtedahl, 2005). Un darrer exemple, una recerca emmarcada a França (J. Halifax i C. Villeneuve-Gokalp, 2005), mostra que pràcticament 9 de cada 10 sol·licitants els és impossible o difícil de tenir un fill biològic²⁰.

És cert que ha augmentat el percentatge de parelles que volen adoptar i ja tenen fills biològics²¹. G. S. Bonham (1977) a finals dels anys setanta calculava que un 15% de les parelles sol·licitants tenien fills i prop d'un 10% en van tenir després d'adoptar. Amb dades més actuals, també l'Australian Institute of Health and Welfare (2005) mostra que a Austràlia, en el 21% de les llars adoptives hi ha un o més fills biològics.

R. Hocksbergen (1991) pensa que si es vol entendre perquè ha disminuït l'adopció nacional i ha augmentat l'adopció internacional d'una forma tan espectacular, cal tenir en compte que la família adoptiva constitueix, no només una institució legalment establerta, sinó *una pauta de relacions socials*. En els països que hi té lloc, tant les relacions socials com els requisits legals s'han modificat molt en les darreres dècades. Això significa que els canvis en les tendències d'adopció es poden entendre millor si s'analitza com un fenomen estretament connectat als processos evolutius de la cultura i de l'estructura de la societat,

²⁰ Pel 69% d'aquests candidats, l'adopció esdevé la única oportunitat per a ser pares; per a un 7%, per a ser pares biològics els caldria passar per un procés de reproducció assistida i no volen sotmetre's a aquesta via; per a un 12%, tot i haver tingut fills biològics, actualment són estèrils; i tan sols el restant 12% no presenten problemes per a ser pares.

²¹ J. E. Pim, M. Ferreira, M. Rodrigues, i S. Costa (2006) constaten que l'adopció en la majoria de les vegades esdevé la forma per arribar a constituir-se en una família tradicional, però en altres casos l'adopció no és vista com una alternativa, una forma de construir una família perquè ja tenen fills biològics. Les famílies amb fills biològics que volen adoptar, es caracteritzen per provenir de famílies nombroses; desitgen tenir un fill per satisfacció i realització personal; pensen que la família no deriva dels llaços de sang, sinó que són més rellevants els llaços afectius que s'aniran formant amb la criança; creuen que la parentalitat està deslligada de la sang i del codi genètic i està inscrita en l'herència cultural.

I. Frechon i C.Villeneuve-Gokalp (2004) han comprovat que entre les parelles infèrtils, el percentatge de finalització amb èxit del procés adoptiu és major que en la resta, probablement per esmerçar-hi més esforços en considerar que és de les poques vies o, l'única, per tenir un fill.

canvis que també han influït en la dinàmica demogràfica. R. Hoksbergen aplica el plantejament de les distintes generacions formulades per Becker²² a l'evolució dels pares adoptius establint així i, en el marc dels Països Baixos, una tipologia de generacions de pares adoptius, tipologia que es pot generalitzar als països d'Europa Occidental amb més tradició en adopció. Aquestes generacions són:

La generació tradicional-tancada: generacions de pares adoptius que van realitzar les adopcions abans de 1970

Es tracta de parelles que van rebre una educació orientada cap al matrimoni, a tenir descendència i cuidar d'ella. En el moment en què es van trobar amb dificultats per tenir fills, l'adopció se'ls va presentar com el medi per solventar i cobrir aquesta mancança. No poder tenir descendència pròpia era concebut socialment com un tret negatiu i, dins d'aquest context, la figura de l'adopció no era del tot acceptada. Per això, s'intentava no fer pública l'adopció a la resta de la societat i, moltes vegades, s'ocultava el fet als propis menors. Això era factible ja que les adopcions es solien realitzar dins un marc espacial proper, sovint fruit d'embarassos de noies joves solteres que donaven el seu fill en adopció aconsellades, moltes vegades, per metges que els asseguraven l'anonimat i el secret en relació a la seva conducta considerada, en aquells moments, socialment immoral.

La generació optimista-idealista: generacions de pares que van realitzar les adopcions entre 1970 i 1985

La conducta més oberta d'aquestes generacions s'ha d'analitzar a partir del context social propiciat pels moviments culturals ocorreguts a finals dels anys seixanta. Els canvis que van tenir lloc en aquells moments, van influir en una major acceptació social de l'adopció i, paral·lelament, un increment en la demanda per part de parelles que volien adoptar. Per altra banda, en molts països europeus va començar a disminuir la natalitat, la legislació en adopció es va tornar més restrictiva i les llistes d'espera per adoptar un menor cada vegada es van fer més llargues. Tots aquests factors s'han de tenir en compte a l'hora d'explicar

²² El 1985, Becker, va formular la hipòtesi de què l'evolució de les societats occidentals ha propiciat l'existència de diferents models de generacions, generació entesa com agrupament de determinat nombre de persones nascudes més o menys en un mateix període i caracteritzat per viure un període històric específic i per característiques comunes a nivell individual i a nivell social.

l'increment de les adopcions internacionals. En aquesta etapa, l'adopció es va considerar com una solució positiva tant per la família com per als menors susceptibles de ser adoptats. Així, l'adopció es va consolidar com una eina per possibilitar l'accés a la maternitat/paternitat de moltes parelles (la majoria dels pares adoptius eren infèrtils) però també per ampliar la família ja que, en relació a l'etapa precedent, es donà una proporció major de parelles amb fills biològics que adoptaven per motius altruistes i de solidaritat cap a la infància del Tercer Món.

Amb paraules de N. Fuentes (2004) es passa d'un *model que amaga l'adopció* a un *model d'acceptació de l'adopció*. Precisament, amb el desenvolupament de l'adopció internacional, i l'adopció, en molts casos, de menors ètnicament i fenotípicament diferents, s'ha potenciat aquesta *visibilitat* de l'adopció, esdevenint un plantejament més obert en la formació de les famílies.

La generació materialista-realista: generacions de pares que van realitzar les adopcions de 1985 a l'actualitat (posteriorment la delimita fins a l'any 1992)

Aquestes generacions de pares adoptius es troben molt més informades dels possibles problemes que poden sorgir com a conseqüència d'una adopció internacional i/o interètnica. En els països pioners en adopció internacional, alguns menors adoptats ja arribaven a l'adolescència i el mateix R. Hoksbergen (1991) constatava que alguns presentaven certes dificultats d'autoestima i d'identitat. Paral·lelament, les despeses d'una adopció internacional també s'han incrementat i les llistes d'espera, en alguns països, comencen a ser tan llargues com les nacionals. Tot això, junt al desenvolupament i millora de les tècniques de reproducció assistida, fa que l'adopció internacional esdevingui, segons ell, una opció a la maternitat i a la paternitat una mica més qüestionada que fins al moment. Comenta que en aquesta etapa també ha disminuït el nombre de parelles amb fills que volen adoptar: així, si en els Països Baixos, entre els pares de la primera generació no arribaven al 10% amb fills biològics, a partir de 1971 augmentaren fins el 32% i des de 1985 han disminuït essent el 1993, el 23% d'ells (Hoksbergen, 2000).

La generació optimista-demandant: generacions de pares que van realitzar les adopcions a partir de 1993

Amb posterioritat al primer postulat, R. Hoksbergen i J. Laak (citats a Berástegui, 2006) parlen d'una nova etapa que aniria de 1993 a l'actualitat. Es tractaria de l'actual generació de pares adoptants dels països d'Europa Occidental. És una etapa en què dins l'àmbit internacional, l'adopció s'ha regulat notablement, s'han redactat nombroses lleis i convenis per assegurar que tot el procés, des de la declaració de desemparament del menor i fins a l'adopció sigui legal i es realitzi en tot moment en benefici del menor. Aquest període també es caracteritza per l'obertura de nous i rellevants fluxos de menors: les adopcions procedents de Xina i de Rússia que han comportat, a nivell mundial, un gran augment del nombre de menors adoptats. Hoksbergen (2000) creu que *malgrat l'impacte de les adopcions a Rússia i a Xina dels darrers anys, que sembla que fan augmentar el còmput d'adopcions, l'evolució de les tècniques de reproducció assistida pot fer triar aquestes per damunt la via adoptiva. S'esmercen més esforços per tenir un fill biològic abans de passar a l'adopció.*

G. Andersson (2000) aplica el concepte de generacions als pares adoptius de Suècia. Comenta que a partir de 1987 el nombre d'adopcions internacionals baixaren notablement per la combinació dels avenços mèdics en les tècniques de reproducció assistida junt a les dificultats que es trobaren en els processos d'adopció internacional (la restricció de la sortida de menors per adoptar de Corea del Sud, una de les principals fonts de l'època, o les llargues llistes d'espera a Colòmbia). Amb tot, l'obertura en els anys noranta de països d'Europa de l'Est com Rússia, Ucraïna o Romania, ha empès a prendre la decisió d'adoptar a parelles fins ara reticents a l'adopció internacional pel que implicava, moltes vegades, el fet d'adoptar a un menor amb trets fenotípicament diferents a ells. En aquest cas, l'autor comenta que les parelles que adopten en països europeus accepten un perfil d'edat més elevat que els d'altres continents, com així es veurà més endavant quan es parli de la concreció del perfil dels nens adoptats. Per altra banda l'obertura de Vietnam o Xina, també fa que es repregui el ritme de les adopcions internacionals. O sia, al contrari del que plantejava R. Hoksbergen, ell pensa que si hi ha vies obertes per adoptar, els fluxos es mantenen.

La preferència, en primera instància, per la via biològica és latent en tota societat. En l'àmbit català, un estudi realitzat per M. Armengol i altres (1996) en base a una enquesta a 145 persones, copsava que el 62% dels entrevistats, en el supòsit de presentar dificultats per tenir fills biològics per mitjans naturals, optarien, en primera opció, per la via mèdica per tenir fills biològics, mentre que l'adopció l'escolliria el 29% (la resta, contestà que no es preocuparia pel fet). Ara bé, constatada aquesta preferència per la maternitat biològica, l'explotació de les dades de la Part III semblarien constatar que si bé hi ha un major accés a les tècniques de reproducció assistida i, davant el mínim dubte de que pugui haver-hi un problema es consulta a l'equip mèdic, d'igual forma, almenys en el marc català, en trobar-se tot el procés adoptiu estructurat i poder adoptar un menor amb un espai de temps reduït, s'accedeix amb més rapidesa al recurs de l'adopció internacional. I el fet d'haver-hi *països d'adopció àgils*, com fins fa poc Xina o Rússia, afavoreixen la demanda. En molts informes es parlava *del temps perdut en els tractaments*, en especial per aquelles primeres adopcions internacionals que s'havien passat anys provant la via mèdica però ara, aquest temps, s'està reduint notablement per canviar cap a la via de l'adopció.

Si apliquem la tipologia de pares adoptius a la societat catalana i espanyola es constaten variacions pel que fa referència a la seva cronologia. Cal pensar que en l'àmbit espanyol, fins a principis dels anys noranta, les adopcions venien gairebé restringides a les d'un menor del propi país i no ha estat fins a la segona meitat dels anys noranta quan s'ha començat a entreveure un canvi d'orientació de les famílies i una major acceptació de les adopcions internacionals i interètniques. Ara bé, a l'igual que els canvis socials, familiars i culturals que, a Catalunya i a Espanya s'han produït amb gran intensitat i en un espai de temps molt curt, l'adopció internacional també s'ha convertit en pocs anys en una opció generalitzada d'accés a la paternitat, essent les causes les mateixes que van promoure el desenvolupament històric de l'adopció internacional a la resta de països occidentals però, potenciat a més, per la regulació legal del procés adoptiu que ha donat una major seguretat a tot el procés, junt a la coincidència temporal de la major obertura de la sortida de menors procedents de Xina i de Rússia.

La formació i el desenvolupament de la família adoptiva

F. Pilloti (1985) defineix l'adopció com *un cas especial i particular del procés de constitució de la família, que es distingeix pel fet de què un o ambdós cònjuges no tenen participació en la gestació biològica de la persona que adquireix la condició de fill adoptiu*. En aquest sentit, en parlar d'adopció s'ampliaria el concepte de *maternitat a una construcció social i no a quelcom purament biològic* (C. Solé i S. Parella, 2004). J. Modell (Margall, 2004) parlava de *relacions fictícies de parentiu*, no enteses com un parentiu o una maternitat/paternitat inferior a la biològica o de *segona classe* sinó que es tracta d'un parentiu que s'estableix sense passar pel fet natural de la reproducció però amb tots els efectes jurídics del parentiu. Amb l'adopció no només s'estableix una relació entre pares i fill adoptiu sinó que els llaços abarquen a tota la família.

Segons K. March (1995) en totes les cultures i societats es reconeix el parentiu, o sia la relació entre individus basat pels vincles de sang o matrimoni. L'adopció va més enllà, és un vincle creat de forma distinta, es parla de vincles legals, socials o culturals. J. E. Pim, M. Ferreira, M. Rodrigues, i S. Costa (2006) també constaten que en les famílies adoptives la parentalitat està deslligada de la sang i del codi genètic i està inscrita en l'herència cultural i els llaços afectius que es van formant, mica en mica, entre pares i fills²³.

Perfil de qui adopta

G. S. Bonham (1977) analitzà l'acceptació de l'adopció en funció dels trets sociodemogràfics d'una mostra representativa d'unes 8.000 dones casades d'entre 15 i 44 anys, d'EUA, que volien tenir més fills. Es constatà que l'acceptació de l'adopció era inversament proporcional a l'edat i al nombre de fills i directament proporcional al nivell

²³ Alguns estudis han avaluat els perjudicis socials que els pares adoptius han experimentat sobre la validesa dels seus llaços de parentiu. Ch. E. Miall (1996) comenta que *dóna la sensació de que la família adoptiva es troba en inferioritat de condicions en relació a la família biològica en el sentit que han de superar el procés d'avaluació per optar a una adopció però a més, que el llenguatge que envolta a l'adopció reforça la idea de què la paternitat real és la biològica, que els llaços adoptius són menys forts, menys significatius i valen menys que els llaços de sang*.

En quan als adoptats, K. March (1995) analitza com ells mateixos perceben el seu estatus com un membre de la família adoptiva. Molts d'ells afirmen tenir la impressió que hi ha gent que qüestiona fins i tot la seva posició legítima dins l'estructura de la família per no tenir aquest lligam de sang.

d'instrucció i als ingressos. D'una forma general l'enquesta ens aporta unes pistes sobre el perfil sociodemogràfic real de qui adopta.

Es tenen dades força disperses del perfil sociodemogràfic dels sol·licitants d'adopció o dels pares adoptius, provinents d'estudis els quals, tot sovint, són el retrat de la mostra dels subjectes que estan analitzant. Amb tot, es destaquen les principals aportacions en quan a edat, estat civil i nivell d'instrucció, activitat i ingressos:

Edat.- El perfil per edat dels sol·licitants d'adopció ha anat canviant amb el temps (Bonham, 1977). S'ha produït un augment de l'edat en concordança amb la pròpia dinàmica de la població (Hoksbergen, 1985) i sembla que aquest retard encara continua. És normal que els pares adoptius, en adoptar el seu primer fill, tinguin una edat mitjana més elevada que els pares biològics degut al transcurs del temps esperant la concepció que no arriba, el procés de tractaments mèdics, el temps que passa en prendre la decisió d'adoptar i el que transcorre amb tot el procediment (J. Halifax i C. Villeneuve-Gokalp, 2005). Així, R. Hoksbergen (1985) en el marc dels Països Baixos, mostra que els pares i mares adoptives, en adoptar el primer fill tenien de mitjana 34 i 32 anys respectivament mentre que els pares biològics eren uns 5-6 anys més joves quan tenien el primer fill. En un altre indret, França, i en l'actualitat, I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004) mostren que l'edat mitjana a la primomaternitat adoptiva és de 38,5 anys quan l'edat mitjana en néixer el primer fill biològic és de 27,5 anys, una diferència d'11,5 anys. Els processos d'adopció per part de dones soles encara es retarden més en l'edat ja que la sol·licitud d'adopció s'inicia, a França, de mitjana, als 38,5 anys.

Pel que es refereix a les parelles recompostes, acostumen a presentar més edat que les que es troben dins d'una primera unió, a l'igual que aquell perfil de família tradicional, casada i amb descendència, que es troben en l'etapa del *niu buit* o què els seus fills ja són, per edat, més independents i desitgen ampliar la família a través d'una adopció.

Estat civil.- Al llarg del temps i en àmbits geogràfics distints es confirma que la gran majoria dels que adopten són parelles heterosexuales casades, malgrat que noves tipologies van sorgint com les parelles cohabitants, parelles homosexuals o monoparentals. Ara bé, cal tenir present que les legislacions dels països d'origen i de destinació dels menors també

hi tenen un paper molt destacat en aquest assumpte, en permetre o prohibir adoptar segons el tipus de sol·licitant (a parelles heterosexuales, homosexuals, a dones o homes sols, fent distincions per estat civil i/o edat), és a dir, les possibilitats reals o imaginàries d'adoptar que presenta una persona sola, pot provocar una autoselecció prèvia que les aparta d'iniciar els tràmits d'adopció.

Segons I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004), el 90% dels sol·licitants d'adopció de França son parelles casades i pràcticament la resta, són dones soles (tan sols un 0,3% corresponen a demandes d'homes sols). La paternitat en solitari n'és encara una excepció en tots els àmbits geogràfics. L'adopció per part d'una parella encara es troba més marcada a Austràlia on el 95% dels nens foren adoptats per parelles casades, un 1% per parelles cohabitants i el 4% restant per persones soles (Australian Institute of Health and Welfare, 2005).

El recurs a l'adopció també és emprat per les parelles recompostes, tot i que el percentatge és notablement inferior. En un estudi retrospectiu realitzat el 2003 en el marc de 276 famílies noruegues que havien adoptat menors procedents de l'Índia, es mostrà que el 91% d'elles estaven casades en primera unió, en un 6% un dels membres provenia d'una altra relació i el 3% restant corresponia a dones soles (V. Groza; D. Chenot; i K. Holtedahl, 2005).

En quan a l'estabilitat familiar i als processos de divorci, M. Dalen (2003) comenta que entre els pares adoptius el percentatge de divorci és molt baix: *hi ha un 15% de pares adoptius noruecs divorciats mentre que pels pares biològics amb fills entre 15 i 19 anys el percentatge ascendeix al 25%*. També per Alemanya, M. Textor (1991) remarca que la taxa de divorci entre els pares adoptius és menor que en la resta de la població. Les dades semblarien confirmar que les famílies adoptives són més estables tot i que es podria suposar que abans o entremig del procés adoptiu hi ha hagut, altra volta, una autoselecció prèvia, amb casos de separacions i divorcis que han portat a abandonar el procés i per tan ja no resten en observació dins del col·lectiu de famílies adoptives (a més, en molts països no es permet adoptar a persones soles).

Nivell d'instrucció, activitat i ingressos.- Existeix una relació directa entre adopció i nivell d'instrucció i activitat. Ja en els anys setanta i per a França, J. Houdaille i A. Nizard (1977)

comentaven que *un quadre superior tenia dinou vegades més probabilitats d'adoptar que un obrer*. Posteriorment i, malgrat que la difusió de l'adopció empeny a una propagació-difusió d'aquesta pràctica per categories socials diferents, autors com R. Hoksbergen (1985), M. Dalen (2003) o I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004) han continuat apuntant que la classe mitja-alta es trobava més representada entre els pares adoptius que entre els biològics i per contra, les classes treballadores es troben subrepresentades. Són molts els pares i mares adoptives que treballen en quadres laborals entremitjos, en especial en els àmbits social o humanístic (un de cada quatre adoptats a l'estranger tenen un pare que treballa en el camp de la salut, serveis socials o educació i les dades també es confirmen per a les mares adoptives).

Es podria parlar, doncs, d'una propensió sociocultural però que segur aniria connectada a una autoselecció dels candidats on les categories socials més privilegiades optarien per engegar un procés d'adopció amb més facilitat que les menys afavorides. I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004) calculen que el salari mig dels homes i dones franceses que adopten és un 21% i un 25% respectivament, més elevat que el de la mitjana d'homes i dones. D'acord al nivell d'ingressos, M. Textor (1991) per Alemanya, també constata que, entre els pares adoptius, el 22% es troben amb un salari equiparable a la mitja, el 65% es trobaria per sobre i un 10% molt per sobre de la mitja d'ingressos.

Aquestes desigualtats entre categories socials resten més marcades segons la situació conjugal. Si ja de per sí és més difícil que una persona sola sol·liciti adoptar de forma individual, encara resulta més difícil si la seva situació socioprofessional no és bona. I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004) constaten, en l'àmbit francès, que el 28% de les dones que inicien els tràmits d'adopció soles són refusades respecte al 15% de les parelles.

J. Halifax i C. Villeneuve-Gokalp (2005) acaben preguntant-se si les desigualtats socials davant l'adopció revelen un fenomen d'autoselecció prèvia, on les categories menys afavorides ja no sol·liciten adoptar perquè tenen la idea de què l'adopció resta reservada a les categories més elevades, o simplement no es senten amb capacitat per afrontar aquest repte, o bé si l'autoselecció ve motivada per un sistema de preferències divers que tenen uns i altres on, les classes populars donarien una major importància als vincles de sang que les altres.

Perfil dels menors adoptats

Els censos dels diversos països, sota l'epígraf de *fills*, inclouen als biològics, adoptius o fillastres, pel que no es pot estimar directament el nombre i la tipologia d'un o altre tipus. La recerca sobre els menors adoptats resten reservats especialment a enfocaments de caire psicològic i mèdic sobre una mostra seleccionada²⁴. Poques recerques es basen en mostrar un retrat sociodemogràfic dels menors adoptats. Tot i que el perfil per edat i sexe dels adoptats varia notablement segons els països d'on provenen i la intensitat d'aquests fluxos també fluctua en el temps i és d'esperar que es modificaran els trets que predominin. Seguidament es mostra una síntesi de les seves principals característiques:

L'edat.- En general es pot dir que l'edat mitjana dels menors a l'adopció ha disminuït en els darrers vint anys. A Noruega, per exemple, mentre que el 1980, l'edat mitjana dels menors a l'adopció era de 2,3 anys, el 1997 es situava al voltant d'un any (M. Dalen, 2003), a conseqüència del canvi dels fluxos d'arribada. Amb tot, és força comú que els menors adoptats dins del propi país presentin un perfil de menys edat que els adoptats a l'estranger. Així, a Austràlia, el 88% dels menors adoptats en el propi país tenien menys d'un any mentre que els procedents d'altres països foren el 37% (Australian Institute of Health and Welfare, 2005). D'igual forma, el 80% dels menors adoptats nascuts a França tenien menys d'un any quan foren adoptats, percentatges que disminueixen al 7% dels que arribaren procedents de la resta d'Europa, el 27% dels d'Amèrica, el 30% dels d'Àfrica o el 40% d'Àsia (I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp, 2004).

Aquestes divergències en l'edat dels menors adoptats provenen de la conjunció de distints factors: el propi context en que es produeix l'abandonament o el desemparament i institucionalització; el període legal que ha de transcórrer per cedir un menor en adopció internacional, cosa que també farà augmentar l'edat; i, a més, on s'ha iniciat o generalitzat l'adopció dins del propi país, el normal és que els més petits siguin més fàcilment adoptables per pares dels països d'origen i restin per a l'adopció internacional els de més edat.

²⁴ M. Dalen (2003) realitza una aproximació a l'estat de la recerca en adopció internacional, avaluant distints aspectes de l'adaptació del menor, el primer període amb la família, el mite de l'edat a l'adopció, les llars adoptives com a sostenidores; el llenguatge i l'escolarització, la identitat de l'adoptat i la fase de l'adolescència, entre altres temes.

Segons la possibilitat o no de tenir fills biològics la parella accepta unes majors divergències en relació al plantejament inicial d'adoptar un menor semblant a l'engendrat biològicament: un sol menor, el més petit possible, sense problemes de salut i fenotípicament no massa diferent a ells. I. Frechon i C.Villeneuve-Gokalp (2004) puntualitzen que les parelles franceses amb fills són més flexibles en quan a l'edat del menor i a l'origen geogràfic: el 28% de les parelles que poden tenir fills biològics, no desitgen un menor massa petit, contra el 6% de les parelles que no en poden tenir; el 44% accepten un nen de 5 anys o més, contra el 20% de les que no en poden tenir; i els és més indiferent adoptar menors ètnicament diferents. Per contra, ambdós tipus de parelles són reticents a acollir un nen malalt o discapacitat, encara que sigui en un grau reduït.

El sexe.- En adopció internacional, les nenes adquireixen un lloc prioritari. Aquesta major proporció ha estat constatada en moltes investigacions com la de M. Dalen (2003). També, en la Part III d'aquesta recerca, en analitzar el perfil per sexe dels menors adoptats en altres països, es mostra que 6 de cada 10 adopcions internacionals de Catalunya corresponen a nenes. Aquest percentatge de feminització es deu bàsicament a les adopcions en països asiàtics, en especial de Xina. En la resta de continents i en la majoria de països, predomina la sortida de nens en adopció on cal fer especial esment a l'elevat percentatge masculí dels que provenen de Ucraïna (a Catalunya, 7 de cada 10 menors d'aquest país) o de Bulgària o Rússia (amb 6 de cada 10 menors). I. Frechon i C. Villeneuve-Gokalp (2004) comenten que no hi ha una causa tan clara de la preponderància dels nens, com en la societat asiàtica per a les nenes. Es podria relacionar amb què els pares biològics veuen un futur més difícil per ells (estat d'atur, l'alcoholisme que té més incidència en els sectors masculins de la població, un servei militar obligatori i de molts anys, trets que es troben en les societats d'origen), cosa que actua abandonant-los més que a les nenes. Per aquestes mateixes raons, dins dels propis països també tindrien preferència per adoptar especialment a les nenes, el que faria que a nivell internacional sortissin més nens.

El flux adoptiu actual, on hi ha una major proporció de nenes es correspon amb el major interès per adoptar nenes. Segons l'estudi coordinat per M. Delgado (2006) sobre població i fecunditat, la societat espanyola les prefereix, tendència més pronunciada entre les dones amb un nivell d'instrucció superior.

La família adoptiva

Sociodemogràficament la família adoptiva es pot analitzar sota la mateixa perspectiva que les famílies biològiques. Es troben immerses dins del mateix engranatge de postmodernització produint-se aquesta diversificació de tipologies familiars. L'adopció s'obre a altres grups com les parelles amb fills, parelles cohabitants, persones soles, parelles homosexuals que en alguns països fins fa poc (o encara ara) estava vedada la seva presència o s'autoexclueïen en pensar, o en comprovar, que era molt difícil per a ells adoptar.

J. E. Moorman i D. J. Hernández (1989) compararen els principals tipus de famílies a EUA i copsaren la major edat en tenir els fills en les famílies adoptives; un nombre mig de fills per dona més reduït (el situaven a 1,3 fills per família respecte a l'1,9 de les biològiques, essent les famílies de filiació mixta (amb fills biològics i adoptius) les que presentaven un major nombre de fills que arribava, de mitjana, als 3,8 fills; una major duració del matrimoni; un nivell més elevat d'instrucció, en especial en les famílies adoptives sense fills biològics; i més alt nivell d'ingressos.

Un altre estudi, circumscrit a Noruega (Dalen, 2003), afirma que entre les famílies adoptives hi ha més del doble de fills únics (14%) que en les biològiques (6%), percentatge que a Suècia ascendeix al 10% entre les famílies adoptives i al 12% a Dinamarca. Tret d'aquestes petites divergències, família biològica i adoptiva s'assemblen i evolucionen de forma paral·lela.

Un tema també recurrent en els estudis de les famílies adoptives és el seu possible caràcter multiètnic. Una família interètnica (o multiètnica) vindrà definida per la presència de, com a mínim, un membre d'ètnia distinta a la resta. Aquesta es pot formar a partir d'un matrimoni (parella mixta), o a través de l'adopció d'un menor d'ètnia distinta. H. Ishizawa; C.T. Kenney; K. Kubo; i G. Stevens, (2006) mencionen que, malgrat que en ambdós casos es formin famílies multiètniques, la situació de partida és molt distinta: en quan als matrimonis, els dos cònjuges estan d'acord en la decisió, s'uneixen dues famílies distintes, cada membre aporta el propi *background*; en quan a les adopcions, són els sol·licitants els que escullen el país a on dirigir la demanda i els serveis socials de cada país seran els encarregats d'unir aquells pares amb un menor concret; malgrat que es tingui en compte la

història prèvia del menor, una adopció, per definició, trenca totalment els vincles amb la família biològica i la poca informació disponible que envolta la majoria d'adopcions internacionals ho potència encara més.

Precisament, H. Ishizawa; C. T. Kenney; K. Kubo; i G. Stevens (2006) ressalten la importància de les adopcions internacionals i interètniques en la construcció de les famílies d'EUA. Examinen els factors que fan que una família adopti nens d'igual o distinta ètnia i conclouen que l'ètnia no és una variable massa determinant i, tan sols en el cas de què ja tinguin altres fills, cerquen una major similitud entre ells. En tot cas, l'edat, el sexe i l'estat de salut esdevenen variables que predominen sobre l'ètnia del menor. Com afirmen aquests autors, *les dificultats per creuar fronteres ètniques són més fàcils que altres barreres com l'edat o la salut*.

Tot i que també es pot parlar de la formació de famílies multiculturals, en especial quan s'adopten menors de certa edat, és difícil conservar les connexions del menor amb la cultura, la llengua i els costums del país d'on prové el menor, malgrat que la família ho intenti.

La fi de la família adoptiva: les adopcions fallides

Una família adoptiva pot trencar-se per la mort dels pares adoptius o del menor, per la formació, per part de l'adoptat, d'un nou nucli familiar o a conseqüència d'una adopció fallida.

Una investigació ben propera, la realitzada per la psicòloga A. Berástegui (2003) a partir de l'anàlisi de 1.150 nens adoptats entre 1997 i 1999 per pares residents en la Comunitat de Madrid, constata que s'han trencat o es troben en una situació de risc l'1,7% d'aquestes adopcions. Aquest percentatge s'incrementaria a un 7% entre els menors adoptats, quan tenien més de 6 anys. Segons l'estudi, en aquest grup *d'adopcions fallides* es troba una sobrerrepresentació de famílies que en el moment de l'adopció ja tenien fills biològics i on la motivació explícita per adoptar no era l'esterilitat; adoptants majors de 50 anys; i, de forma lleu, de famílies monoparentals. També Hocksbergen (citada a M. Dalen, 2003) ha comprovat que els sol·licitants que corren menys risc de fracassar són aquells que opten per

l'adopció degut a problemes d'infertilitat (i corren un major risc aquells sol·licitants que volen adoptar moguts tant sols per ideals humanitaris²⁵).

En altres països amb major recorregut en adopció internacional, el percentatge d'adopcions fallides és més elevat que el considerat per a la Comunitat de Madrid, situant-se en el 5% en els Països Baixos, en el 6% a Suècia o fins i tot s'arriba a l'11% al Regne Unit, essent la duració de l'adopció fins a la ruptura d'una mitjana de vuit anys (Ferrandis, 2005).

²⁵ Les adopcions fallides tot i el seu baix nombre, esdevenen un tema greu per la societat i pel menor que patirà així un altre abandonament. És un tema nou de recerca analitzat bàsicament des de l'àmbit de la psicologia. Vegi's, per exemple, l'estudi de diversos casos d'adopcions fallides a Itàlia a J. Galli i F. Viero (2007).

CAPÍTOL 2.- CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL DES D'UN APROPAMENT ESPACIAL I TEMPORAL: MARC SOCIODEMOGRÀFIC I LEGISLATIU

2.1.- Marc internacional

- 2.1.1.- L'adopció abans de 1945: la varietat de formes i finalitats de l'adopció
- 2.1.2.- L'adopció entre 1945 i 1992: l'expansió i consolidació de l'adopció internacional
- 2.1.3.- L'adopció, de 1993 a l'actualitat: la regulació internacional de l'adopció entre països

2.2.- Marc català

- 2.2.1.- L'adopció abans de 1987: de *la recerca d'un nen* a *la recerca d'una família*
- 2.2.2.- L'adopció, de 1987 a 1994: de l'adopció nacional a l'adopció internacional
- 2.2.3.- L'adopció, de 1995 a l'actualitat: el ràpid i intens increment de l'adopció internacional

Després de revisar les aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de l'adopció internacional, en el present apartat es mostra com el recurs a l'adopció ha existit, si més no en la pràctica, des de temps immemorials. A voltes s'ha mostrat a través de designacions o formes diferents com l'*afillament* o les *famílies substitutes*, però amb connotacions més o menys semblants i equiparables des d'un punt de vista d'acollir a un menor dins d'una família distinta a la biològica.

L'adopció és una institució dinàmica, canviant, que permanentment es troba interactuant amb les altres institucions que conformen l'estructura de la societat, d'aquí que la finalitat d'aquesta hagi variat notablement al llarg del temps en funció del context social i, en definitiva de com s'inseria, dins la societat, la imatge del menor i, més concretament, la imatge del menor mancat d'una família que en tingués cura. No sempre s'ha perseguit el

seu benestar com succeeix en l'actualitat, sinó tot el contrari. Com assenyala H. Altstein i E. Simon (1991) històricament l'adopció era una forma de consolidar la propietat, d'assegurar la descendència o fins i tot de garantir l'accés al poder.

Segons R. Mac Lean (1985), el canvi en la concepció de la infància i més específicament de l'adopció, es produeix en el segle XIX, en bona part per les aportacions de Freud, Marx i Dickens a Anglaterra que, de diverses formes donaven un crit d'alerta sobre la situació de la infància desemparada enmig del que era l'esplendor de la Revolució Industrial. Serà en aquesta època i en un context semblant quan, a l'Estat de Massachussets, a l'any 1851, s'aprovi la primera llei d'adopció on es prioritza els interessos dels menors per damunt del de les famílies, d'aquí que aquesta sigui considerada la primera llei d'adopció moderna. A ella la seguiren altres, amb una periodització heterogènia segons els països. Però l'atenció més organitzada per a la infància i en particular per a l'adopció es focalitza a les acaballes de la Segona Guerra Mundial, arran del gran nombre d'orfes que deixà aquest conflicte bèl·lic. Precisament la Segona Guerra Mundial marcarà un abans i un després en l'àmbit de l'adopció i més específicament en l'adopció internacional i de l'adopció interètnica, en iniciar-se llavors la seva expansió a gran escala.

Seguint amb aquesta mateixa concepció de voler la màxima estabilitat i benestar del menor, les diverses legislacions han anat anul·lant l'adopció simple de les seves legislacions (on no es trenca del tot el vincle amb la família biològica), donant èmfasi a l'adopció plena (on s'equipara, amb tots els drets i deures, la filiació adoptiva a la biològica). Actualment però, encara hi ha països on persisteix l'adopció simple (a Guatemala o en algun Estat de Mèxic), la tutela amb finalitat adoptiva (a l'Índia) o la custòdia amb finalitat adoptiva (a Filipines), ja sigui com a mesura aplicable quan els sol·licitants i els menors siguin del mateix país o bé d'altres països. En altres, principalment els que es regeixen per la llei islàmica, l'adopció, o no es contempla, o es troba prohibida, existint llavors altres formes de protecció a la infància com pot ser la *Kafala*.

Tot seguit es contextualitza sociodemogràficament i legislativament el fenomen de l'adopció a través d'un recorregut històric on s'observen els principals canvis en la matèria. El capítol s'ha estructurat en dos apartats: el primer es centra en el marc internacional i el segon, en l'àmbit català.

2.1.- Marc internacional

En aquest apartat es mostra com ha evolucionat la figura de l'adopció en l'àmbit internacional. En el primer subapartat, *L'adopció abans de 1945: la varietat de formes i finalitats l'adopció*, s'analitza la visió i la conceptualització de l'adopció a través de les grans etapes històriques, adopcions predominantment realitzades dins del propi país i on es prioritzava l'interès de la família per damunt del nen; en *L'adopció entre 1945 i 1992: l'expansió i consolidació de l'adopció internacional*, es mostra com la Segona Guerra Mundial pot considerar-se el punt de partida cap a la generalització de l'adopció entre països i més concretament cap a l'adopció interètnica; i *L'adopció, de 1993 a l'actualitat: la regulació internacional de l'adopció entre països*, en què el *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional (Conveni de la Haia de 1993)*, s'analitzen aquests darrers anys on la regulació internacional de la matèria esdevé bàsica, atorgant als processos adoptius una major transparència.

2.1.1.- L'adopció abans de 1945: la varietat de formes i finalitats de l'adopció

R. Sajón (1985) afirma que l'adopció ha existit sinó de dret, de fet, gairebé des dels inicis de la humanitat. No només és fàcil trobar-ne referències sinó que l'adopció apareix com a fet crucial en mites fundacionals de diverses religions i en llegendes: Zeus o Rómulo i Remo, en són uns exemples. Així mateix es troben precedents al *Gènesi*, quan Jacob adopta els seus nets Efraim i Manasés; o al llibre de l'*Èxode*, on es relata que Moisès va ser adoptat per la filla del Faraó Ramsés II. A l'Antic Testament també es parla d'Ester, filla adoptiva de Mardoqueo, que arribà a ser reina dels perses. Ara bé, molt possiblement, la primera adopció registrada en la història faci referència a Sargon I, rei semític d'Accad nascut a l'any 2371 a. C.

Legalment, la figura de l'adopció ja es troba regulada en el Codi de Hammurabi (1775 a. C.), essent considerat el text legal comprensible més antic que es coneix. També en el primitiu dret hindú, en les Lleis de Manú, es contempla l'adopció com una forma de garantir la continuïtat del propi llinatge. A Grècia, l'adopció es trobava legislada en dret successori atorgant drets als fills adoptius (l'adoptat canviava de família sense deixar de conservar els drets de la seva família biològica però li corresponien els béns, els cognoms i

l'estatus de l'adoptant). Des d'aquest mateix punt de vista patrimonial, l'adopció es concep en l'antic dret germànic. J.L. Lacruz i F.A. Sancho (1966) apunten que la institució es basava en crear drets successoris entre el pare i el fill però no entre aquest i la família del pare.

L'adopció adquirí molta rellevància dins la societat romana. Per ells, l'objectiu originari i principal provenia de la motivació religiosa derivada de la necessitat d'assegurar la perpetuació del culte a la família. També però, va adquirir connotacions socials, de transmissió del patrimoni, polítiques i religioses. El dret romà contemplava dues formes d'adopció: l'*Adoptio* i l'*Arrogatio*. A través de l'*Adoptio* el pare biològic perdia la pàtria potestat sobre el fill que passava a adquirir-la l'adoptant i l'incorporava a la seva família en qualitat de fill. Es donaven dos tipus d'*Adoptio*: *la plena*, si l'adoptant era un ascendent de l'adoptat i *la menys plena*, si l'adoptat era de família aliena on llavors, conservava la seva situació familiar anterior i només adquiria per us de fruit i administració, el patrimoni de l'adoptant. Amb l'adopció es cercà crear una situació jurídica similar a la filiació per naturalesa, pel que s'exigia una diferència d'edat entre l'adoptant i l'adoptat d'un mínim de 18 anys. Amb l'*Arrogatio* en canvi, s'agregava a l'adoptant, no només l'adoptat sinó la resta de la seva família, el que suposava la desaparició d'un grup familiar i l'absorció per part de l'altre. Com s'ha apuntat, en aquella època la figura de l'adopció arribà a tenir connotacions de tipus polític-religiós. Per exemple, a Roma, per poder optar a certs càrrecs, un plebeu havia de fer-se adoptar per un patrici i per ser un tribú de la plebs, un patrici havia de ser adoptat per un plebeu. En dret justinià se segueixen distingint ambdues formes d'adopció, l'*Adoptio* i l'*Arrogatio*, tot i que aquesta darrera va anar deixant pas al *Sistema dinàstic per adopció dels emperadors romans*²⁶.

Des de la caiguda de l'Imperi Romà, amb l'inici de l'Edat Mitjana i fins al segle XX, l'adopció gairebé desapareix de tots els textos legals a l'entrar en conflicte amb el dret feudal, ja que segons aquest, era impròpia la convivència dels senyors amb plebeus dins d'una mateixa família. A més, les consideracions religioses del culte als avantpassats, tant rellevants a l'Índia o en societats com la grega o la romana, així com el problema de la infància abandonada, en l'època feudal gairebé no es donava. És més, en l'Edat Mitjana, el concepte d'infància pràcticament no existia. L'etapa de la infància es cenyia al període en què l'infant no podia subsistir biològicament. Ràpidament els infants s'incorporaven a la

²⁶ L'*Imperi dels Antonins*, que transcorregué entre l'any 96 i el 192, es basa en aquesta figura jurídica.

vida dels adults de manera que la seva educació era fruit de la convivència amb les persones que formaven part del seu context social (Departament de Benestar Social, 2001). En contraposició, durant l'Edat Mitjana, a gairebé tot Europa, era habitual que els fills de les classes benestants fossin criats i alletats per *dides* durant molt temps, costum que perdura fins al Renaixement, ja fos tenint la *dida* a casa o enviant a l'infant a casa de la *dida* (sovint al camp) durant un parell d'anys (Ripoll-Millet i Rubiol, 1988). Sens dubte, legislativament, els llaços legals entre nens i *dides* no tenia res a veure amb l'adopció però, des de la perspectiva social, de convivència i familiar, sí que es creaven forts lligams afectius.

Per altra banda, a Anglaterra, ja des del segle XIII i fins al segle XVII, es donà la institució de l'*aprenentatge*. La finalitat de l'*aprenentatge* no era la continuació de la nissaga familiar ni el de tenir a qui atorgar l'herència, aspectes molt rellevants fins llavors, sinó que l'objectiu bàsic era ensenyar un ofici als nens orfes, abandonats o cedits pels seus pares biològics. D'aquesta forma, aquests menors s'integraven, en qualitat d'aprenents, a famílies d'artesans que formaven part d'estrats socioeconòmics superiors a les seves famílies d'origen. En l'interior d'aquesta família, el menor adquiria llaços afectius i aprenia un ofici que definiria, en el futur, la seva posició dins la societat.

Aquesta mateixa institució, la de l'*aprenentatge*, en el segle XVII es va estendre cap a les colònies nord-americanes. Hi ha autors, com F. Pilotti (1985), que pensen que les adopcions internacionals tingueren el seu origen en aquest fet²⁷. El trasllat de menors es perllongà amb la Revolució Industrial i amb la posterior urbanització, que potencià la consolidació de la família nuclear, l'abandonament d'un gran nombre de menors i l'increment de l'explotació laboral. En molts casos aquests moviments d'infants van derivar cap a una adopció però l'objectiu no era la d'establir una filiació social com succeeix en l'actualitat, sinó que, el que es perseguia, era un reforçament de la mà d'obra per treballar. L'adoptat era considerat com un ciutadà de segona classe, del que s'esperava que amb el seu treball pagués el seu *deute de gratitud*. En el segle XVIII, entre les famílies de les classes socials altes, principalment en el sud d'EUA, era costum incorporar a la família grups d'orfes i nens abandonats o necessitats (Mlyniec, 1985).

²⁷ Segons F. Pilotti (1988) i B. Trillat (1992), hi ha antecedents que assenyalen que el 1627, uns 1.500 orfes van ser traslladats per via marítima des d'Anglaterra (principalment de regions industrials com Manchester) i centenars de menors procedents d'Itàlia (bàsicament de la zona Sud) cap a colònies del sud d'EUA per incorporar-se, com aprenents d'ofici, en famílies de colons procedents d'aquests mateixos països.

Quan a Amèrica Llatina, durant l'època colonial, el nombre de menors abandonats era elevat, sovint eren infants fruit de relacions entre indígenes i colonitzadors. En molts casos foren col·locats en llars camperoles, les quals es feien càrrec del menor a canvi d'alguna ajuda econòmica. Esdevenia així una altra modalitat d'*adopció-acolliment* molt emprada.

Al llarg del segle XVIII es va anar transformant la imatge de l'infant. Les revolucions burgeses en els països industrialitzats aportaren canvis positius pels infants en permetre avenços en el camp legislatiu. L'autoritat dels pares es veurà reforçada i el model de propietat dels fills es va substituint pel model de protecció segons el qual, els infants han de ser protegits primer, pels seus propis pares i en segon lloc, per l'església, l'escola i les institucions de caritat i, en la seva absència, per l'Estat.

Serà a partir de llavors i, d'una forma més institucionalitzada durant el s. XIX, quan, al Regne Unit, tant les famílies benestants com les de classe mitjana contractaren *nurses* per cuidar els seus fills. Per mimetisme, a les colònies britàniques, així com a EUA, implantaren entre els estrats alts de la societat, la institució de les *nannies*, les figures dels *tutors* i *institutrius* (figures amb molta tradició a Europa) per als fills i filles més grans de les famílies, molt comuns en les ciutats industrials del nord d'EUA. A l'igual que s'ha comentat per a les *dides*, els efectes legals sobre els menors no configuren cap relació de parentiu però de les autobiografies que alguns autors han compilat, es pot deduir que la vinculació i els llaços afectius que s'establien entre el menor amb les mainaderes i fins i tot amb els tutors i institutrius eren molt forts i persistien al llarg de la vida (Ripoll-Millet i Rubiol, 1988).

A França, la figura de l'adopció tornarà a ressorgir, malgrat no tenir massa acceptació social, amb la Revolució Francesa, amb una doble finalitat: poder nomenar un successor hereditari i per millorar l'estatus dels fills extramatrimonials²⁸. El sistema clàssic d'adopció que s'establia en el Codi Civil Francès va ser utilitzat com a model per altres codis de països europeus i llatinoamericans fins ben entrat el segle XX: en el Codi Francès de 1804 o en el Codi Espanyol de 1889, per citar uns exemples (Organización de los Estados Americanos, 1985).

²⁸ Així, en l'Assemblea General, el gener de 1792, es va decretar que en el cos de lleis civils que es volia elaborar, estessin incloses lleis relatives a l'adopció, per insistència, es creu, de Napoleó. Segons diversos historiadors, Napoleó, davant la impossibilitat de tenir descendència, tenia el propòsit d'adoptar a Eugenio de Beauharnais, fill de Josefina (Organización de los Estados Americanos, 1985).

Pel que fa als *sistemes d'aprenentatge*, es va anar prenent consciència que ni educaven ni cobrien les necessitats dels menors pel que, dins l'àmbit americà, les agències que tramitaven i facilitaven *aprenents* van ser reemplaçades per centres privats on el propòsit era col·locar menors en famílies adequades a les seves necessitats. Tindran lloc les primeres reglamentacions sobre la situació d'infants en famílies substituïdes i a l'Estat de Massachussets, el 1851, es va aprovar la primera llei destinada a protegir els interessos dels menors, d'aquí que es consideri la primera llei d'adopció moderna (Gaete-Darbó, 1985). A aquest el seguiren altres estats fins que el 1886, Noruega esdevé el primer país que, de forma estatal, creà un sistema modern de protecció a la infància, legislant sobre el tractament d'infants abandonats.

La Primera Guerra Mundial va deixar un gran nombre d'orfes i menors desemparats. Aquest fet va fer que en l'àmbit internacional es creés, el 1919, el Comité de Protecció de la Infància per a la Societat de les Nacions i el 1924 s'aprovà a Ginebra la *Primera Declaració sobre els Drets de l'Infant*. A partir de la Primera Guerra Mundial, en països com França, Itàlia o Anglaterra, es dictaran noves normes legals sobre adopció que, tot i que no concedeixen a l'adoptat l'estat civil de fill legítim dels adoptants, estableixen entre ells uns vincles gairebé idèntics als que existeixen entre pares i fills biològics (Pilotti, 1988). Però, si durant la I Guerra Mundial les adopcions comencen a entreveure's dins la societat europea, la seva expansió a gran escala no serà fins després de la II Guerra Mundial.

2.1.2.- L'adopció entre 1945 i 1992: l'expansió i consolidació de l'adopció internacional

El període que transcorre entre la Segona Guerra Mundial i fins el 1993, vindrà caracteritzat per l'expansió de l'adopció internacional i la modificació de l'actitud de la societat occidental vers ella, passant a concebre l'adopció com un dret dels infants a tenir una família.

En un primer moment, les adopcions eren el resultat directe dels conflictes bèl·lics²⁹. La Segona Guerra Mundial va provocar que un gran nombre d'infants perdés la seva família quedant orfes o abandonats. Això va promoure la creació de molts orfenats en els que es

²⁹ La Segona Guerra Mundial, la Guerra de Corea, la Guerra de Vietnam, entre les més rellevants.

començaren a constatar les conseqüències negatives de la institucionalització (retards psicològics, de desenvolupament i taxes de mortalitat més elevades que les dels nens que es trobaven en família). Davant d'aquesta evidència, l'Organització Mundial de la Salut va encarregar al psicòleg J. Bowlby un estudi sobre els efectes de la privació maternal, quedant recollit el 1951 en el llibre *Maternal care and Mental Health*. En ell comprovava que els nens, no només tenien necessitat d'alimentar-se i tenir un nivell de salut i higiene correcte, sinó que calia que mantinguessin una relació estable amb un adult que els proporcionés seguretat i afecte, pel que suggeria que els nens sense família passessin el més ràpidament possible a ser adoptats (Berástegui, 2005).

Davant el gran nombre de menors susceptibles de ser adoptats, pels qui no es trobava el suficient nombre de famílies substitutes dins del propi país, es va recórrer a l'adopció internacional. Segons Mª R. Mateo (1995), moltes famílies nordamericanes van adoptar menors, motivats, principalment, per sentiments altruistes o de culpabilitat enfront a la situació en què havien quedat aquests infants i fomentat per la pressió de l'opinió pública. De fet, aquestes adopcions trencaven en certa forma el model tradicional d'adopció ja que estaven basades en l'existència de nens necessitats i no tan en la presència de parelles que desitjaven ser pares. Moltes famílies d'aquestes primeres adopcions internacionals ja tenien descendència i la seva principal motivació era ajudar a aquells nens desemparats, mentre que les parelles que no en podien tenir, continuaven optant per l'adopció nacional.

Durant aquest període, els desplaçaments de menors es van donar preferentment entre els països europeus i entre aquests i EUA. A aquest darrer, també s'hi van dirigir menors procedents de Japó i de Xina (Pilotti, 1993), essent l'inici, tot i que en baix nombre, de les adopcions interètniques. L'edat i l'ètnia dels menors adoptats impediien, en gran mesura, el secret que envoltava a les adopcions nacionals realitzades fins llavors. A més, la motivació altruista d'aquestes adopcions va afavorir l'obertura social de l'adopció, deixant de ser tabú. Van aparèixer associacions i es concretaren campanyes a favor de l'adopció, convertint-la en un dels principals recursos públics de protecció de menors (Berástegui, 2005).

Una vegada superada la situació de crisi causada per la Segona Guerra Mundial, van tornar a predominar les adopcions internes dins dels països europeus tot i que durant poc temps ja que, a partir dels anys cinquanta i principalment dels seixanta, primer en els Països Baixos, Suècia, Noruega i Dinamarca i posteriorment en altres països occidentals, es reinicien les

adopcions internacionals. La causa més directa d'aquesta orientació cap a l'exterior es troba en la disminució del nombre de menors candidats per ser adoptats dins del propi país i l'augment dels sol·licitants, el que comportà que les llistes d'espera per poder adoptar un menor dins del propi país augmentessin i fos més difícil tenir accés a un nadó sa i fàcilment adoptable. Per resoldre el desig d'adoptar un fill es torna a recórrer a l'adopció internacional. En aquest moment però, ja no els cerquen en altres països europeus, donat que els efectes de la guerra ja han minvat i la majoria d'ells es troben en una situació homogènia, on la manca de menors per adoptar és la tònica dominant. Es dirigiran, bàsicament i, fins ben entrat els anys setanta, a diversos països asiàtics, amb un clar predomini de la República de Corea i més tard Vietnam, iniciant-se així la primera gran onada d'adopcions internacionals interètniques. En ambdós països, els conflictes bèl·lics van deixar a un gran nombre de menors orfes, abandonats o fins i tot refusats i apartats pels seus progenitors i per la societat en general per motius d'ordre social i moral, en ser fills de pares pertanyents a les tropes estrangeres i mares del país bel·ligerant³⁰. Això va propiciar l'abandonament de molts nadons, perquè comportava una falta irreparable per a la mare. Davant el gran nombre de menors desemparats en aquests països i la demanda creixent per part d'EUA i d'Europa Occidental, molts governs van donar la seva aprovació per què fossin adoptats a l'estranger.

Les institucions internacionals començaren a incorporar el tema de l'adopció. En concret, a partir de 1953, Nacions Unides anuncia estudis i reunions d'experts sobre la matèria; el 1957 es reuneix a Ginebra el Grup d'Experts sobre Adopció entre països; al març de 1960 es celebra a Leysin (Suïssa), la primera conferència de Nacions Unides sobre adopció, el *Seminari Europeu sobre Adopció*, de la que va sorgir la redacció dels *Principis Fonamentals sobre l'Adopció entre Països*, document molt rellevant a nivell europeu, per innovador, on s'apuntava que en tota adopció es tingués en compte l'interès del menor adoptat i es recomanava que dins del possible, es prioritzés l'adopció nacional. Malgrat això, el que es va tractar en el seminari era un reflex de la pràctica adoptiva realitzada entre països europeus i es va veure la necessitat de tornar a plantejar el tema de l'adopció on s'involucrés realitats heterogènies, és a dir, l'adopció que tenia lloc entre *països*

³⁰ És molt difícil saber el nombre exacte de menors en aquesta situació. Segons estadístiques del govern d'EUA, durant la dècada dels vuitanta, més de 22.000 menors amerasiàtics van ser repatriats cap a EUA. Un cas similar ha succeït a Filipines on, durant dècades, EUA va mantenir una important presència militar. A Filipines es calcula que també hi ha cap a 50.000 menors amerasiàtics (David, 1993).

desenvolupats i altres en *vies de desenvolupament*, conferència que es va dur a terme el 1971 a Milà, la *Conferència Mundial sobre Adopció i Col·locació Familiar*. En ella es tractà el tema de les adopcions interètniques, característica comuna de les adopcions ocorregudes a partir dels anys cinquanta però principalment dels seixanta i fins a l'actualitat. El 1975 la Secretaria General de Nacions Unides redacta l'informe titulat *Protecció i Benestar dels Nens*. Sobre la base d'aquest document el Consell Social i Econòmic va adoptar la Resolució número 1925 sobre *Adopció i ubicació dels Nens*, on s'estableix la necessitat de convocar a un grup d'experts, per elaborar un *Projecte de Declaració sobre els Principis Socials, Jurídics en matèria d'Adopció de Nens i Col·locació en Llars de Guarda dins els àmbits Nacional i Internacional* (es van reunir al desembre de 1978, a Ginebra).

Durant la dècada dels setanta, les sol·licituds d'adopció de menors estrangers s'incrementa, si més no en nombres absoluts ja que, en els països abans mencionats com els EUA, Països Baixos, Suècia, Noruega i Dinamarca, la demanda es veu potenciada per l'arribada a l'edat de formar una família i tenir fills, de les generacions més nombroses nascudes durant el període conegut com del *baby boom*. Era un moment on la societat tenia major informació sobre el tema, on s'havien establert xarxes per a la tramitació de l'adopció internacional i ja era notòria la presència de menors fenotípicament diferents als seus pares. Tots aquests factors s'han d'inserir en el marc de les transformacions socials i culturals que estaven succeint i que foren elements claus que retroalimentaren la demanda d'adopció internacional, demanda que es veié potenciada a més, pel baix nombre de menors disponibles de ser adoptats en el propi país, que s'adeqüessin a les expectatives dels pares adoptius quant a edat, salut o facilitat per ser adoptats.

Si bé fins als anys setanta les adopcions internacionals van venir propiciades principalment pels fenòmens bèl·lics, a partir de llavors vindran motivades, tal i com succeeix encara en l'actualitat, com a conseqüència dels forts desequilibris socioeconòmics existents entre blocs de països que han conformat tota una *xarxa transcontinental d'adopcions* (Martín, 1994). Aquest flux de menors funciona en una única direcció, dels països pobres, als països rics, podent parlar d'un conjunt de països d'origen o emissors de menors i un altre

receptors, amb nivells de desenvolupament i característiques demogràfiques, econòmiques i socials molt diferents entre ells.

A finals dels anys setanta o a principis dels vuitanta, alguns dels països asiàtics començaren a restringir la sortida de menors³¹. Van prendre consciència que calia controlar aquest procés que en aquells moments ja havia pres un volum de grans dimensions i, en contraposició, potenciar l'adopció nacional. Des d'aquesta perspectiva s'ha d'entendre tot el conjunt de normatives que sorgiren: alguns països van prohibir, durant un temps, l'emigració d'infants per ser adoptats; altres van imposar severes condicions a les famílies perquè se'ls autoritzés l'adopció d'un menor de la seva nacionalitat. Aquests elements legislatius van anar acompanyats o precedits, en molts casos, de polítiques de població encaminades a disminuir els nivells de fecunditat de la població. El creixement econòmic regional també ha comportat que els governs posessin un major èmfasi en programes socials destinats a combatre la pobresa dels sectors d'on majoritàriament provenien els menors candidats a l'adopció.

Amb tot, durant la dècada dels setanta i, dins el propi continent asiàtic s'obriren nous països emissors per a l'adopció -entre els més destacats mencionar l'Índia, les Filipines, Indonèsia i Sri Lanka- pressionats per la forta demanda per part dels països nord-americans i d'Europa Occidental. Així mateix, es començà a entreveure el continent americà com una nova font de menors susceptibles de ser adoptats. Les estadístiques realitzades a escala mundial mostren una estreta relació entre la disminució i a voltes paralització de l'adopció de menors procedents d'Àsia i el fort increment de les sudamericanes (Nabinger, 1991).

A principis dels anys setanta, l'adopció d'un menor llatinoamericà per part d'un estranger era considerat com un fet aïllat que es donava únicament en circumstàncies especials. Davant les limitacions establertes en l'àrea asiàtica (molt especialment per part de Corea, principal emissor de menors) i malgrat que en nombres absoluts les procedents d'aquest

³¹ El 1975 va tenir lloc la coneguda *Operation Baby Lift*, immediatament després de la fi de la *Guerra del Vietnam*, quan el govern d'EUA va realitzar una forta campanya publicitària per tal de què famílies d'EUA i d'altres països occidentals acollissin menors abandonats procedents del Vietnam (es van acollir uns 3.000 menors). Davant la sortida massiva de menors, el govern vietnamita va iniciar una política de fre a les adopcions internacionals que va culminar el 1979 amb la seva interrupció total. A EUA i després de la *Operation Baby Lift*, les entrades procedents d'aquest país van ser nul·les. En general, en els anys vuitanta la sortida de menors del Vietnam es va restringir notablement en comparació als anys precedents. Malgrat això, a partir de 1993 el nombre d'adopcions procedents d'aquest país torna a ser notable, situant-se entre els quinze principals països d'origen i comptabilitzant-se a l'any 2002, 766 menors vietnamites adoptats per famílies d'EUA, disminuint el 2006 a 163 menors (www.travel.state.gov).

continent són les més nombroses, la dècada dels vuitanta es caracteritzà per la seva reducció percentual en benefici de les llatinoamericanes: Colòmbia esdevé un dels països d'aquesta zona on s'enregistrà un major nombre de sortides però, tret de comptades excepcions com Argentina, Cuba, Uruguai o Veneçuela, la sortida de menors es va anar generalitzant de forma notòria en tot aquest àmbit.

Per explicar el perquè de l'obertura dels països llatinoamericans a l'adopció s'ha de partir, per una banda, del manteniment i fins i tot increment de la demanda de menors per part de les famílies nord-americanes i europees; per altra banda, de les restriccions imposades pels països asiàtics; i, finalment i no menys rellevant, per l'inici de la greu crisi econòmica que va afectar de forma general a tots els països de la regió, dins una societat on la població infantil representa un volum considerable respecte al total (la dècada dels vuitanta és coneguda a Llatinoamèrica com *la dècada perduda* i es caracteritza per les polítiques d'ajustament per fer front al gran deute extern que patia tota la regió, polítiques d'ajustament que incidiren negativament sobre la població, a través de mecanismes com la reducció del treball i dels ingressos que van afectar principalment a les llars més pobres (Pilotti, 1995).

Al problema estructural de la pobresa d'Amèrica Llatina cal afegir-hi, en alguns països, altres factors de tipus social com l'abandonament de la parella i dels fills per part del company, la manca d'educació sexual i la reduïda difusió dels mètodes anticonceptius que deriva cap a un gran nombre de naixements de mares adolescents.

Les dificultats per trobar pares adoptius dins del propi país, on la demanda interna era força reduïda, junt a la forta pressió externa per poder adoptar, ocasionaren el sorgiment i el ràpid desenvolupament de les adopcions internacionals a Amèrica Llatina. Van topar però amb la manca d'un marc legislatiu adequat i el qüestionament que la societat es va fer sobre la conveniència o no de la sortida de menors cap a l'estranger³². A conseqüència d'aquesta preocupació, el 1979 l'Instituto Colombiano de Bienestar Familiar va patrocinar a Bogotá, un *Simposi Internacional sobre Adopció*, on es concloué que es donaria prioritat a les adopcions realitzades per pares del mateix país, seguit per altres de països

³² En l'àmbit llatinoamericà es partia del Código de Bustamante de 1928 i del Tractat de Montevideo de 1940 que feien referència a les adopcions tot i que cenyides a les realitzades entre els països llatinoamericans signataris.

llatinoamericans i només en la seva absència, tindria lloc l'adopció amb pares d'altres països³³.

A finals dels anys vuitanta l'adopció internacional continuava incrementant-se, tot el contrari del que succeïa amb les adopcions dins dels propis països, ja fossin els que es trobaven en vies de desenvolupament, on aquest recurs era poc emprat, com en els països desenvolupats, per la manca de menors susceptibles de ser adoptats.

Dins aquest context d'increment de l'adopció internacional però, principalment, de la pressió de la demanda per adoptar i, davant la necessitat de garantir, en última instància, la protecció del menor a adoptar, els organismes de la comunitat internacional van veure la necessitat de crear normes i convenis comuns dirigits a regular, d'una forma clara i única, la seva tramitació, a fi de marcar les directrius de les diverses legislacions nacionals. Així, en la *Resolució 41/1986, de 3 de desembre* de l'Assemblea General de Nacions Unides s'apunta que *quan no sigui factible posar a un nen en una família acollidora o en una família adoptiva, o quan un nen no pugui ser cuidat adequadament en el seu país d'origen, es pugui considerar l'adopció en un altre país com una forma alternativa de proporcionar-li una família* (art. 17). Aquesta Resolució va ser molt rellevant en quan que va ser el germen del que seria la *Convenció sobre els Drets de l'Infant* i la primera veritablement representativa d'un consens internacional sobre els principis i les normes que han d'orientar la pràctica de l'adopció³⁴.

La Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant es va aprovar el 1989 i actualment està ratificada per gairebé la totalitat dels països del món³⁵, adhesió tan àmplia que es pot explicar, en molts casos, pel caràcter generalista de la convenció. Els articles 20 i 21 estableixen directrius i principis en l'àmbit de les adopcions: els nens que

³³ En la mateixa línia, el 1980 l'Assemblea General de l'Organització dels Estats Americans (OEA) va resoldre incloure en el temari de la *III Conferència Especialitzada Interamericana de Dret Internacional Privat* (CIDIP III, La Paz, maig de 1984) el tema de les adopcions de menors. Per preparar la CIDIP III, l'Instituto Interamericano del Niño va convocar una reunió d'experts sobre adopció de menors (a Quito, el març de 1983) on s'aprovaren varis documents dels que derivaria l'aprovació, a La Paz, de la *Convenció Interamericana sobre conflictes de lleis en matèria d'adopció de menors* (Calvento, 1993), ratificada per Mèxic, Colòmbia, Brasil i Bolívia.

³⁴ Segons Mª R. Mateo (1995) les anteriors declaracions, com el Conveni de l'Haia sobre *Competència, llei aplicable i reconeixement de decisions en relació amb l'adopció*, de novembre de 1965 (ratificat per Àustria, Suïssa i Gran Bretanya), tot i assentar les bases pels posteriors convenis, va comptar amb un reduït nombre de països implicats en els acords, cosa que no va succeir amb aquest.

³⁵ La Convenció va entrar en vigor, amb caràcter general, el 2 de setembre de 1990. Espanya la va ratificar el 30 de novembre de 1990.

temporalment o permanentment estiguin privats del seu medi familiar o que les circumstàncies facin que no sigui adequada la seva permanència, tindran dret a la protecció per part de l'Estat, ja sigui a través de l'acolliment, l'adopció o altres figures, tenint en compte que hi hagi una continuïtat en l'educació del nen, en el seu origen ètnic, religiós, cultural i lingüístic; així, es prioritza que tot infant que pugui ser adoptat, acollit o cuidat en el propi país, sigui desestimat per a l'adopció internacional; només si l'adopció nacional no fos possible, s'aconsella buscar-li una família a l'estranger.

A partir de 1989 i com a conseqüència dels canvis socials, polítics i econòmics soferts arran de *la caiguda del Mur de Berlín*, s'incorporaren com a països de sortida de menors Romania, Polònia o Rússia afavorides per la forta demanda que rebien de l'exterior. L'adopció d'infants procedents de Romania va tenir un ressò especial donat el nombre d'adopcions i les circumstàncies com sortien alguns menors. La destinació d'aquests menors va ser bàsicament cap a famílies d'Amèrica del Nord i d'altres països europeus, principalment França i Itàlia. Al llarg de 1990 els jutges romanesos van pronunciar 2.957 adopcions internacionals i 7.328 durant l'any 1991 (5.048 durant el primer trimestre d'aquest any). Si es té en compte que la xifra anual per a tot el món oscil·lava entre les 18.000 i les 22.000 adopcions, només les realitzades a Romania durant l'any 1991, representaven una tercera part del total mundial. Davant la sortida massiva de menors i el possible tràfic d'infants que semblava constatar-se, les autoritats romaneses van promulgar, el 1991, una llei on es va prioritzar l'adopció nacional (només podien ser adoptats per estrangers o per romanesos residents a l'estranger, aquells infants que havien passat un mínim de sis mesos en la llista creada pel Comitè i no havien pogut ser adoptats per nacionals). A l'inici de la seva aplicació, la nova legislació va implicar una paralització total, o almenys en teoria, de tota adopció internacional, paralització que es va perllongar fins a l'abril de 1992. Malgrat això, les demandes rebudes abans de dita reforma, van restar sotmeses a la llei anterior i per tant, la sortida d'infants no va finalitzar³⁶.

Amb l'objectiu d'establir les màximes garanties en la tramitació de l'adopció internacional, al maig de 1993 s'aprovà el *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional*.

³⁶ Amb posterioritat, el 2001, el govern de Romania va tornar a paralitzar les adopcions internacionals arran de les crítiques realitzades per una eurodiputada respecte al sistema de protecció del nen en aquest país, consideracions que van provocar que el govern romanès suspengués el 8 d'octubre qualsevol procés administratiu relacionat amb les adopcions internacionals.

2.1.3.- L'adopció, de 1993 a l'actualitat: la regulació internacional de l'adopció entre països

En aquesta etapa s'han concretat instruments d'abast internacional per controlar el procés d'adopció, des de que el menor es declara en estat d'abandonament i fins que és adoptat, a fi d'assegurar el seu benestar, eliminar la màxima sospita de tràfic de menors i establir les màximes garanties en la tramitació de l'adopció internacional. El *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional*³⁷ en serà el seu principal exponent.

En la preparació del mencionat conveni, van ser invitats a participar com a membres *ad hoc*, representants de països emissors de menors que, tot i no ser membres de la Conferència, tenien i tenen un destacat paper en la matèria com Colòmbia, Corea, Costa Rica, El Salvador o Filipines, entre altres (Borrás, 1996). El Conveni es fonamenta en un sistema de cooperació entre els Estats contractants a través de la designació d'*autoritats centrals* que tenen la funció de realitzar les tasques que el conveni els imposi i controlar el procediment d'adopció. A mesura que els diversos països l'han anat ratificant, s'ha anat constatant una major transparència en la tramitació de les adopcions internacionals.

L'existència d'aquesta directriu va ser decisòria quan s'incrementà, el 1995, la demanda d'adopció de menors xineses. Xina va signar el conveni amb posterioritat, al novembre de 2000, però la filosofia internacional de les adopcions ja anava orientada cap a consolidar la seva tramitació a través d'autoritats centrals i per altra, el propi govern posà molta cura en el control de la sortida de menors.

Actualment, la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant i el Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional són la base sobre les que s'assenten les polítiques dels diferents Estats i dels acords internacionals sobre la matèria. Al costat d'aquests convenis multilaterals, s'han signat també acord bilaterals entre països on el flux de menors adoptats hi té una importància considerable i que regulen les actuacions en aquest camp. Per citar uns

³⁷ El *Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional* va entrar en vigor l'1 de maig de 1995. A febrer de 2008 han ratificat el Conveni 50 països (41 Estats membres de la Conferència de la Haia de dret internacional privat i 9 Estats no membres); s'hi han adherit 25 Estats (9 Estats Membres i 16 Estats no membres) i 2 Estats més l'han signat. Les dades es van actualitzant a la web: www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=69
A Espanya el Conveni entrà en vigor l'1 de novembre de 1995.

exemples, els acords bilaterals en matèria d'adopció entre El Salvador i Canadà, o entre Filipines i Austràlia, que al mateix temps autoalimenten aquests fluxos.

A partir de 1993 ha augmentat el nombre de sol·licitants d'adopció degut a una major incidència dels problemes d'infertilitat en les parelles. L'allargament de les etapes educatives, la incorporació massiva de les dones en el mercat laboral, l'absència de polítiques que facilitin la integració de la vida familiar i laboral entre altres, han suposat un augment de l'edat al matrimoni però especialment un augment de l'edat en voler tenir el primer fill. L'edat serà un dels factors més rellevants a l'hora d'explicar l'increment de les parelles que presenten algun tipus de dificultat per concebre un fill. Està demostrat que la taxa d'infertilitat creix a mesura que augmenta l'edat de la dona i especialment a partir dels trenta anys, per un augment de l'esterilitat, per la disminució de la fecundabilitat per cicle, així com per un creixement de la mortalitat intrauterina.

A més, s'ha produït l'obertura de l'adopció a altres perfils de sol·licitants. Tot i que actualment segueixen essent majoria les parelles casades que no poden tenir fills per la via biològica, els canvis que s'han produït en les societats occidentals obren l'adopció a altres tipologies familiars distintes, això sí, sempre que la legislació dels diversos països d'origen dels menors ho permeti. En aquest sentit, Espanya s'ha convertit en un dels països més permissius: junt a la tradicional parella casada sense fills, n'hi ha d'altres que ja tenen descendència i que amb l'adopció volen completar la família, ja sigui per infertilitat secundària, risc d'un nou embaràs, o per opció de la parella; els cohabitants, ja vinguin d'una relació anterior o no, també són considerables, tot i que les majors facilitats que les parelles troben si estan casades en els països d'origen dels menors, fa que moltes d'aquestes contraguin matrimoni quan volen adoptar; l'adopció també esdevé una opció per a les parelles recompostes que, per raó de l'edat, no poden o no volen intentar tenir fills per la via biològica (algunes d'elles en tenen de relacions prèvies); els sol·licitants unipersonals tenen en l'adopció una opció per constituir una família independentment de la formació de la parella (les sol·licituds d'homes sols, a hores d'ara encara són una excepció, mentre que les dones, en canvi, són més nombroses, tot i que ambdós col·lectius van en augment); darrerament, la possibilitat de les parelles homosexuals d'adoptar de forma conjunta amplia més aquest ventall de tipologies de sol·licitants, malgrat que molts pocs països d'origen

dels menors es troben oberts a aquesta nova realitat³⁸.

De forma paral·lela a l'augment del nombre de sol·licitants d'adopció s'han cercat nous àmbits internacionals per adoptar: en la dècada dels noranta Xina es va convertir i encara és el principal focus de partida de menors en adopció, tot i que el govern ha frenat notablement les sortides al·legant un descens del nombre de menors adoptables. És cert que, amb la ratificació i posterior entrada en vigor a partir de l'1 de gener de 2006 del Conveni de la Haia, es prioritza l'adopció nacional i es tornen més estrictes els requisits pels estrangers, per convertir-se en parets adoptius d'un menor de Xina (només poden adoptar els matrimonis heterosexuals; cal que tinguin un nivell de formació de mínim Batxillerat Superior o Formació Professional de segon grau; es marca un límit inferior de 10.000 dòlars anuals d'ingressos econòmics per membre de la família, inclòs el possible fill adoptat; es refusen als sol·licitants sense una salut estable). Amb tot, en diversos fòrums també s'apunta que la organització de les Olimpíades el 2008 pot també ser una causa a considerar en aquesta disminució del nombre de menors que surten en adopció, com un intent de millorar la imatge del país respecte a la infància. Caldrà veure com evolucionarà el flux en els propers anys.

La sortida de menors en adopció procedents del continent africà és encara més recent o si més no, es tracta d'un flux menys destacat que altres, tot i que any rere any incrementa el nombre de sortides. P. Selman (2001a, b), en fer esment als països on sortien menors adoptats i, fent referència als anys vuitanta, no destacà cap país africà però aquesta àrea, especialment des de la segona meitat dels anys noranta, es va configurant com una zona a tenir en compte. Segons aquesta mateixa font, el 1995, es van adoptar 297 menors d'Etiòpia, xifra que deu anys més tard, ronda les 1.700 adopcions anuals (Selman, 2006).

³⁸ A Catalunya, un estudi sobre les famílies que presentaren sol·licituds d'adopció (nacional i internacional), entre juliol de 2006 i juliol de 2007, realitzat per l'ICAA mostra que, entre les parelles homosexuals, tot i que de forma minoritària, hi ha un predomini de parelles d'homes respecte a parelles de dones (0,7% i 0,5% respectivament del total de sol·licitants).

2.2.- Marc català

Fins fa poc i, en paral·lel al que va succeir en altres països occidentals, a Catalunya i, per analogia Espanya, per tenir cura dels menors necessitats, la societat emprava altres formes d'acolliment, distintes a l'adopció, legalment molt distants i amb finalitats molt diverses segons les èpoques però que, en definitiva, podien crear llaços afectius entre aquest menors i les famílies que els acollien. Aquestes distintes modalitats d'acolliment han perdurat fins ben entrat el segle XX. Només cal tenir present el model cultural de la casa pairal catalana on es preveia la possibilitat de que un matrimoni sense descendència *afillés* a un menor, normalment un nebot o neboda, amb la finalitat de garantir la continuïtat de la casa (Estrada, 1994). En l'apartat 2.2.1, *L'adopció abans de 1987: de la recerca d'un nen a la recerca d'una família*, es realitza una síntesi temporal, un recorregut històric, a les *altres formes d'adopció* i es concreten els canvis que s'han produït fins arribar el 1987, moment en què l'adopció passa a concebre's com *la recerca d'una família per a un nen mancat d'ella* i no *la recerca d'un nen per a una família*.

En els darrers vint anys però, l'adopció a Catalunya s'ha caracteritzat per grans canvis quantitatius i qualitatius: junt a un important increment dels sol·licitants d'adopció, es constata un canvi en l'orientació de les persones o parelles, deixant en un segon terme la demanda d'adopció de menors de la pròpia Comunitat i conseqüentment d'adopció (situació que va predominar fins a l'any 1994) i dirigint-se cap a la via internacional. Els apartats 2.2.2, *L'adopció, de 1987 a 1994: de l'adopció nacional a l'adopció internacional* i 2.2.3, *L'adopció, de 1995 a l'actualitat: el ràpid i intens increment de l'adopció internacional*, es centren en els períodes més recents, agafant com a punt de partida l'any 1987 i el 1995 respectivament, etapes que venen encapçalades per l'aprovació de la *Llei 21/1987* que ofereix el marc genèric d'actuació en matèria de protecció de menors en l'àmbit espanyol i l'aprovació de la *Llei 8/1995* que regula, per primera vegada, l'adopció internacional a Catalunya.

2.2.1.- L'adopció fins a 1987: de la recerca d'un nen a la recerca d'una família

Generalitzant a l'àmbit espanyol, l'adopció no es troba regulada fins al segle XIII, primer en aïllades legislacions forals del territori d'Aragó, com en el Codi dels Costums

Tortosines i en el Furs Valencians i posteriorment en el Fuero Real i en les Partidas. De forma paral·lela a les incipients regulacions de l'adopció, anaven sorgint institucions de protecció de menors. Segons G. Hernández (1998), sembla que la primera va ser la del *Pare d'Orfens* a València, creada el 1337 per Pere IV el Cerimoniós, que tenia cura dels orfes que es trobaven demanant pels carrers de València. Amb el pas del temps es troben institucions semblants com la del *Padre General de Menores* a Castella que, en altres províncies rebran el nom de *Padre de Mozos* o *Padre de Vagos* i a partir del segle XVI es generalitzen a través de la *Casa de la Doctrina*, les *Obres Píes de nens i nenes orfes*, els *Col·legis d'orfes i abandonats*, entres altres, centres orientats a la salvaguarda dels menors sense família.

Històricament, a l'igual que succeeix actualment en algunes societats, els fills il·legítims i, per extensió, les seves mares, eren repudiades per la societat, pel què, en moltes ocasions, les progenitores optaven per abandonar o per cedir els seus fills en adopció. En quant als fills legítims, Mª Fernández Ugarte (1992) apunta que hi ha una certa relació entre les crisis de subsistència i l'abandonament d'infants. Aquesta mateixa autora comenta que la pobresa va esdevenir, fins i tot en el segle XVIII, un factor desintegrador de la família, des d'una doble vessant: l'etapa de criança i fins que el nen o nena estava en condicions d'aprendre un ofici o de servir, podia comportar una càrrega per algunes famílies que s'agreujava si les condicions econòmiques generals empitjoraven, d'aquí que alguns fossin entregats a institucions fins que la família solventava la situació de crisi; per altra banda i, lligat a la pobresa, cal pensar en l'elevada mortalitat general però en particular, la materna. La carència materna en la família era també un motiu a considerar en l'abandonament de menors en Cases d'Expòsits. Des de les mateixes Cases d'Expòsits hi havia la possibilitat de lliurar aquests menors a particulars per ser criats, amb els que es creava, com en el cas de les *dides*, *tutors* o *aprenents*, certs llaços afectius que podien perdurar al llarg del temps.

Malgrat que a partir del segle XVIII té lloc un canvi en la consideració de la infància, la desprotecció dels menors acollits era notable i servia per aconseguir mà d'obra barata, ja fos pel camp o pel servei domèstic. Fruit d'aquesta constatació, el 1788 es dicta la primera disposició legal amb el títol d'*Afillament i Adopció d'Expòsits*, promulgada per Carles III, on manava als rectors de les Cases d'Expòsits que controllessin qui treia menors d'aquestes institucions i verifiquessin si s'ocupaven de *donar-los l'educació i l'ensenyament adequats per convertir-los en ciutadans*.

Uns anys més tard es redacta el primer reglament per a la creació de cases d'expòsits, la Reial Cèdula de l'11 de desembre de 1796, que dona normes relatives a la lactància i al manteniment dels expòsits i a les persones que poden adoptar-los. Era una època en què la mortalitat era molt elevada, principalment entre els nadons que no rebien lactància natural, pel que la funció de les dides en les cases d'expòsits era molt important per als infants (Varillas, 2002).

L'acte d'afillament³⁹ era una fórmula incompleta d'adopció, un acte purament administratiu que comprometia a la família que afillava a un menor a tractar-lo com a fill seu però també a retornar-lo a la família biològica si aquesta algun dia el reclamava, pel que els vincles entre els nens i les famílies eren molt febles. La devolució dels fills naturals als pares biològics que els sol·licitaven resultava imprecisa ja que les dades identificatives dels menors en ser exposats eren molt minses. Podia succeir que persones properes a la mare que coneixia detalls de l'exposició reclamessin el retorn d'un fill quan en realitat no ho era, o bé, per contra, es podia donar el cas que la mare biològica oblidés les dades o detalls concrets del dia que el deixà al torn. Per arreglar aquestes deficiències, a finals del segle XIX es reformà el Codi Civil obligant a inscriure a tots els nadons i a guardar totes les pertinences dels expòsits, amb la finalitat de facilitar futures identifications.

En l'època codificadora l'adopció tenia molt poca transcendència pràctica. Per això la Comissió codificadora espanyola va considerar innecessari regular-la ja que segons va apuntar García Goyena, *no estava en els nostres costums*. Amb tot, en el Projecte del Codi Civil de 1851 es va incloure perquè un vocal d'Andalusia va constatar *que en la seva regió se'n donaven alguns casos*.

Mentre, l'aglomeració de menors en les cases d'expòsits era notable. Durant el període 1861-1880, es calcula que el nombre de nascuts il·legítims vius, a Barcelona, va ser de 16.564, és a dir una proporció d'un per cada tretze nascuts vius legítims. Provenien majoritàriament de dones mancades de recursos, d'aquelles que havien quedat embarassades fora de les normes morals establertes (adolescents, solteres, prostitutes),

³⁹ L'afillament d'expòsits es trobava regulat per les normes següents: Llei de Beneficència de 1822 (drets dels expòsits a ser adoptats o afillats), Llei del 8 de setembre de 1836, llei de *Gracias al Sacar* del 14 d'abril de 1838; Llei General de la beneficència de 20 de juny de 1849 i el seu Reglament de 14 de maig de 1852 que, segons el seu article 22, *els nens expòsits o abandonats i els orfes de pare i mare acollits en establiments de beneficència podran ser adoptats o afillats per persones honrades que tinguin mitjans per a mantenir-los, al bon criteri de la Junta Provincial de Beneficència*.

dones maltractades o amb greus malalties i on l'abandonament del fill era la única sortida que els quedava⁴⁰.

El Codi Civil de 1889 va recollir el trets bàsics que proposava el projecte de 1851: es regulava només l'adopció menys plena (on no es trencaven els vincles amb la família biològica), encaminada a salvaguardar el dret dels pares a tenir descendència però sempre condicionat als interessos de la família biològica. La integració del menor a la família adoptiva no era complerta ja que si bé aquest tenia drets d'aliments, adquiria els cognoms de l'adoptant i quedava sotmès a la pàtria potestat d'aquest, no tenia drets hereditaris respecte a la família de l'adoptant, conservant els seus drets amb la família biològica. Podien adoptar els majors de 45 anys, que no tinguessin fills biològics i sempre amb una diferència mínima d'edat entre adoptant i adoptat de 15 anys. Calia també que el cònjuge de l'adoptant donés el seu consentiment a l'adopció (en la taula 2.1 es mostra una síntesi de les principals lleis que han regulat el tipus d'adopció i els requisits per adoptar a Catalunya).

Així es va anar consolidant un tipus d'adopció que es fonamentava en oferir descendència a una parella que, per la via biològica, es trobava impossibilitada (d'aquí que en la majoria de legislacions es demanava una elevada edat mínima per adoptar i el requisit de ser un matrimoni sense fills). S'entenia l'adopció com una substituta de la paternitat biològica i es pretenia crear *la filiació d'un nou naixement* (Berástegui, 2005). Aquestes adopcions solien mantenir-se en secret (es volia que no fossin conegudes ni per l'entorn social ni pel fill adoptat) i per això s'intentava que el menor al ser adoptat fos el més petit possible i fenotípicament el més semblant a la família adoptiva.

Com apunten I. Fernández; C. Requena; M. Montiel; J. Ripoll i A. Soriano (2000), ja abans de la Guerra Civil, la Diputació de Barcelona enviava fora de les institucions els infants desemparats a fi de ser alletats per dides que, a canvi, rebien una compensació econòmica. El volum d'aquesta activitat era força important i va crear unes interrelacions econòmiques entre el món urbà i el rural ja que l'alletament era un complement més dels ingressos de les famílies pageses pobres. Tot i que a vegades es produïen abusos, en altres, els infants foren acollits de forma estable per la mateixa família que l'havia criat, malgrat no constituir-se legalment l'adopció.

⁴⁰ A http://www.xtec.cat/~mbazan/les_corts/maternitat/album_maternitat/image007.htm

Dins de les cases d'expòsits també hi havia noies internes que amamentaven a varis nens, el que provocava contínues epidèmies infeccioses i una elevada mortalitat infantil. Poc a poc, la lactància artificial es va anar introduint, primer perquè les dides no volien amamentar als nens malalts però també perquè el nombre d'elles resultava insuficient pel volum de lactants.

Taula 2.1.- Lleis que han modificat el tipus d'adopció i els requisits per poder adoptar

Llei	Tipus d'adopció	Requisits per poder adoptar
Codi Civil espanyol de 1889	. Adopció menys plena	. Edat mínima per adoptar, 45 anys . Diferència mínima de 15 anys amb l'adoptat . No tenir fills biològics
Decret 10/04/1937 de García Oliver	. Adopció menys plena	. Edat mínima per adoptar, 30 anys
Codi Civil espanyol de 1958	. Adopció menys plena (reservada als orfes) . Adopció plena (menors de 14 anys que en portessin més de 3 abandonats o expòsits; i els majors de 14 anys, ja aollits abans d'aquesta edat)	. Matrimonis amb més de 5 anys de convivència, amb o sense descendència . Matrimonis amb més de 5 anys de convivència, sense descendència . Vidus En ambdós tipus d'adopció: . Edat mínima per adoptar, 35 anys . Diferència mínima de 18 anys amb l'adoptat
Llei 40/1960 de 21 de juliol	. Adopció plena i adopció menys plena	En ambdós tipus d'adopció: . Parelles amb o sense fills biològics
Llei 7/1970, de 4 de juliol	. Adopció simple (abans adopció menys plena) i adopció plena	En ambdós tipus d'adopció: . Edat mínima per adoptar, 30 anys . Diferència mínima de 16 anys amb l'adoptat . Parelles amb o sense descendència . Persones vídues i solteres . Es permet l'adopció plena als orfes . Es redueix a 6 mesos el període d'abandonament del menor per poder ser adoptat
Llei 11/1981 de 13 de maig	. Adopció simple i adopció plena	. Es redueix a 1 mes el període d'abandonament del menor per poder ser adoptat
Llei 21/1987 d'11 de novembre	. Adopció plena	. Edat mínima per adoptar, 25 anys . Diferència mínima de 14 anys amb l'adoptat . Matrimonis, parelles de fet heterosexuals i persones soles, amb o sense descendència
Llei 3/2005, de 8 d'abril	. Adopció plena	. Poden adoptar les parelles homossexuals

Elaboració pròpia a partir de les lleis analitzades.

S'arriba el 1937, en plena Guerra Civil i, a conseqüència de l'increment del nombre d'orfes i menors abandonats pel conflicte, el govern republicà donà unes disposicions complementàries al Codi, amb la finalitat de flexibilitzar els requisits (com rebaixar l'edat de l'adoptant de 45 a 30 anys), reduir les prohibicions, simplificar el procediment i enfortir la posició de l'adoptat⁴¹. En parlar d'aquest episodi històric també cal tenir present el gran nombre de persones però, especialment menors, evacuats cap a l'estranger, els anomenats *Nens de la Guerra*⁴², instal·lats en altres països de forma permanent o durant uns anys.

Al 1958 es reforma, per primera vegada, el Codi Civil espanyol⁴³, que va possibilitar que molts establiments benèfics recorreguessin a l'adopció, per oferir una família al gran nombre de nens desemparats que hi havia en aquells moments en centres. Aquesta opció però, fou molt restringida si es té en compte el volum de menors institucionalitzats però significà un primer gran canvi en l'essència de la institució en distingir-se dos tipus d'adopció: *l'adopció menys plena* (semblant a la vigent fins aleshores) i *l'adopció plena*, reservada als menors abandonats o expòsits (amb exclusió dels orfes) que, essent menors de 14 anys, portessin més de 3 anys en aquesta situació i també als majors d'edat que haguessin estat acollits abans dels 14 anys pels adoptants (en aquests casos, les famílies amb menors afillats van adoptar-los per assegurar-se els vincles jurídics i les persones amb desig d'adoptar van perdre la por a què en un futur els pares biològics els poguessin reclamar). Aquests menors adquirien els mateixos drets i deures que els fills biològics, tot i que no els desvinculava completament de la seva família biològica (drets successoris i d'aliments)⁴⁴. Podien adoptar de forma plena els matrimonis amb més de 5 anys de

⁴¹ Decret de 10 d'abril de 1937 de García Oliver. Ja en la postguerra, la Llei de 17 d'octubre de 1941 també tractà sobre l'adopció dels acollits en les cases d'expòsits.

⁴² Segons un informe de la Delegació de Repatriació de Menors fet el 1949, el nombre de menors traslladats durant la Guerra Civil espanyola va ser de 32.037. Es dirigiren principalment cap a França, Bèlgica, Anglaterra, a l'antiga Unió Soviètica i a Mèxic (aquests darrers, coneguts com *Nens de Morelia*). Aquestes expedicions oficials tingueren el recolzament de diverses organitzacions polítiques, sindicals, religioses i humanitàries i es van concebre de forma temporal. Una vegada estabilitzada la situació, la majoria dels països van facilitar el repatriament dels nens, excepte els traslladats a l'antiga Unió Soviètica i a Mèxic, amb els que el règim franquista no mantenia relacions diplomàtiques. No tots ells retornaren a Espanya. Es calcula que, per exemple, dels 5.000 menors acollits a Bèlgica, uns 1.300 s'hi quedà en règim d'adopció, alguns perquè eren orfes però d'altres, per desig exprés de la seva família biològica davant la crítica situació econòmica en la que es trobaven (www.portaldelexilio.org).

⁴³ Llei de 24 d'abril de 1958.

⁴⁴ No serà fins a la llei de 13 de maig de 1981 quan es produeixi una total equiparació entre els fills adoptats (els d'adopció plena) i els fills biològics.

convivència, sense descendència i els vidus. L'edat mínima per adoptar s'incrementà als 35 anys amb una diferència d'edat entre adoptant i adoptat de 18 anys.

Al 1960 s'aprovà la Compilació de Dret Civil de Catalunya⁴⁵ on s'estableix que, pel que respecta al tipus d'adopció, les regles de capacitat i les formes de constitució s'aplicaran les disposicions del Codi Civil i, pel que fa als drets successoris, per les regles específiques del dret català, o sia, per la Compilació. Es flexibilitzaven els requisits per poder adoptar, permetent fer-ho a les parelles amb fills biològics, si bé, a efectes successoris, s'establien algunes mesures a fi de que els drets legítims d'aquests no fossin perjudicats per l'adopció.

Tot això va fer augmentar el nombre d'adopcions: segons Arce i Pérez Valdés (Fernández; Requena; Montiel; Ripoll i Soriano, 2000) mentre que el 1952 es van formalitzar a Espanya unes 952 adopcions, durant el quinquenni 1963-1967 la mitjana ascendeix a 1.500 adopcions anuals. Totes elles es constituïen sense passar per cap procés tècnic de selecció primant, abans de res, l'interès dels pares a voler un fill. Els infants adoptables es trobaven repartits entre els centres dependents de les Diputacions provincials, en els d'auxili social, en les d'Obra de Protecció de Menors i en altres de caràcter privat, sense existir cap organisme que els coordinés.

La situació a Catalunya era similar. El nombre de menors en institucions era molt elevat. Es coneixien popularment amb el nom de *magatzems d'infants*. Era una època on la maternitat en solitari i els fills de dones solteres, considerats il·legítims, eren repudiats. L'Institut Nacional d'Estadística, fins el 1974, publicà en el *Movimiento Natural de la Población Española*, informació, tot i que molt incompleta, sobre el nombre d'expòsits, classificats per sexe i província de naixement. S'estaria parlant, per exemple, d'un màxim el 1963, a la província de Barcelona de 226 menors, un 0,4% dels naixements d'aquell any (on el 56% dels expòsits foren nens).

El major nombre de menors institucionalitzats a Catalunya es trobaven sota la tutela de la Diputació de Barcelona que disposava de dos grans centres repartits en funció de la seva edat: la Maternitat Provincial que acollia els infants de 0 a 6 anys i les Llars Mundet on s'instal·laven a partir dels 6 anys. Si bé alguns establiments, com la Casa de Maternitat de

⁴⁵ Llei 40/1960 de 21 de juliol que aprova la Compilació de Dret Civil de Catalunya, amb continuïtat vigent en quan a l'articulat que fa referència a l'adopció (un sol article), però traduït al català a través del Decret legislatiu 1/1984, de 19 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Compilació del Dret Civil de Catalunya.

Barcelona, aprofitaren la normativa més flexible per fomentar les adopcions, fins el 1972, molts infants anaven passant d'un centre a l'altre essent molt reduït el nombre d'adopcions que es constituïen, com succeïa, en general, amb la resta d'institucions que acollien menors. Els nadons tenien més facilitats alhora de ser adoptats, donat que les famílies els preferien respecte als infants més grans. Era una època on l'adopció era un tràmit purament administratiu on no es donava cap procés tècnic de selecció de la família, sinó que els menors s'integraven en aquelles famílies recomanades o conegudes de les religioses que en tenien cura i/o en famílies que acreditaven una *bona conducta i bona posició econòmica*. Per contra, els menors posats en adopció se sotmetien a criteris mèdics molt estrictes on només podien ésser adoptats els que es trobaven en perfectes condicions físiques.

Segons I. Fernández; C. Requena; M. Montiel; J. Ripoll i A. Soriano (2000), l'any 1972 va ser decisiu per les adopcions realitzades a la Maternitat de Barcelona: per primera vegada s'incorpora una assistent social que, juntament amb el director del centre, procedien a seleccionar els potencials matrimonis adoptius, sota uns criteris generals comuns per a tothom. El 1976, a més, s'incorporà la figura del psicòleg per avaluar la idoneïtat dels sol·licitants d'adopció, aplicant criteris tècnics molt innovadors per l'època i semblants als actuals. Es prioritzà la situació de l'infant i el seu benestar per damunt de l'interès de la família. Amb tot, els criteris mèdics pels infants continuaven essent molt estrictes ja que qualsevol dificultat que presentés feia que fos catalogat com a *no apte* per a l'adopció.

Quant als majors de 6 anys, els acollits a les Llars Mundet, es feien *apadrinaments* esporàdics que, tot i no cobrir totes les necessitats del menor, podien crear forts lligams afectius. A finals dels anys seixanta ja s'havia incorporat a la institució la figura del treballador social que tractà de cercar famílies per aquells menors que mai, o des de feia molt de temps, no havien rebut visites de cap familiar.

En l'àmbit espanyol i, amb l'objectiu de fer de pont entre les mares que volguessin donar els seus fills en adopció i les famílies acollidores o adoptives, es va crear a Madrid l'Associació Espanyola per a la Protecció de l'Adopció. Serà en aquest context quan, el 1966, es celebrarà a Madrid les *I Jornades Nacionals d'Adopció*. Els punts bàsics als que s'arribà eren: calia un procés de selecció dels candidats a adoptar i a ser adoptats; rebaixar l'edat mínima a l'adopció als 30 anys; ampliar l'adopció plena als orfes; i suprimir el

requisit de portar 3 anys en situació d'abandonament o expòsit per poder ser adoptat.

L'interès que aquestes jornades van despertar en molts professionals, va fer que, dos anys més tard, el 1968 es celebrés a Oviedo les *II Jornades Nacionals sobre Adopció*. En aquest cas, els participants s'organitzaren en tres grups de treball on en cadascun d'ells es tractava el tema des d'una òptica diversa: la medicopsicològica, la jurídica i la moral. S'arribà a les següents conclusions: que cap menor que presentés algun tipus de deficiència no fos exclòs de forma automàtica per a l'adopció com succeïa en aquells moments; es debaté àmpliament sobre els conceptes d'abandonament i d'expòsit; es parlà de disminuir l'edat legal dels adoptants; i de la creació d'un Servei Nacional d'Adopció.

Les conclusions d'ambdues jornades, malgrat no ser vinculants, van servir de base per a la nova reforma del Codi Civil de 1970⁴⁶. Es manté la doble classificació d'*adopció plena* (on s'equipara la situació del fill adoptat al legítim quant a cognoms i gairebé quant a dret successori) i *menys plena* (que ara passa a denominar-se *adopció simple*). S'introdueixen les següents consideracions: es redueix a sis mesos el període legal d'abandonament d'un menor per poder ser adoptat; es permet l'adopció dels orfes; es disminueix a 30 anys l'edat mínima per adoptar; es permet l'adopció a les parelles amb fills; també a les persones solteres; la diferència mínima d'edat entre adoptat i adoptant se situa en 16 anys; es va preveure poder adoptar els propis fills reconeguts que, d'aquesta forma, adquirien l'estatus de fills legítims; l'adopció esdevé irrevocable però es concedeix al pare o a la mare biològica un marge de dos anys, a comptar des del procediment d'adopció, per reafirmar-se, sempre que amb anterioritat s'haguessin donat certes circumstàncies que impedissin donar el seu consentiment; els vincles de parentiu que provocava l'adopció encara es limitaven a l'adoptant i adoptat i, en relació a la seva família d'origen, l'adoptant continuava conservant tots els seus drets, si bé quedava exempt de deures. La tramitació de les adopcions era diferent depenent de si es tractava de menors acollits en establiments benèfics, on els seus directors podien promoure les adopcions, o no benèfics, on els expedients eren incoats davant el jutge. Aquesta major flexibilitat en l'adopció, incorporada el 1970, provocà un increment del nombre d'expedients d'adopció, tant a Catalunya com a la resta d'Espanya.

⁴⁶ Llei 7/1970, de 4 de juliol.

A Catalunya anaren sorgint també altres centres i entitats sense ànim de lucre, com les Residències Maternals de Santa Eulàlia i Santa Isabel, el Moviment d'Atenció a Certs Infants (MACI), el Servei d'Orientació Maternal (SOMS), així com diversos hospitals que promovien les adopcions.

El procés de selecció de la família que desitja adoptar cada vegada es va anar professionalitzant més, formant-se, el 1978, la Junta d'Adopció integrada pel Diputat provincial, un advocat, un pediatre, l'assistent social i un psicòleg. Els dos darrers presentaven les propostes davant la Junta i aquesta resolvia la idoneïtat. Per altra banda, es començà a considerar que els infants amb algun handicap mèdic poguessin ser adoptats per una família que els acceptés.

D'aquesta forma s'arribà al període democràtic i a la promulgació de la Constitució en la que s'obliga als poders públics a assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de la família i, dins d'aquesta, la dels menors. Les Comunitats Autònomes reberen competències en matèria de protecció de menors. Des de llavors, totes poden legislar en matèria de protecció de menors i algunes, com Catalunya, també ho poden fer en dret civil. L'Estatut d'Autonomia aprovat el 1979 estableix la competència exclusiva de la Generalitat en matèria d'institucions públiques de protecció i tutela de menors, fent-se efectiu el 1981⁴⁷.

Recollint el principi d'igualtat dels fills amb independència de la seva filiació i de l'estat civil de les seves mares que promulgava la Constitució, el 1981 es reforma altra volta el Codi Civil⁴⁸. La pàtria potestat, concebuda fins aleshores com un poder gairebé exclusiu del pare i un dret d'aquest, passa a ser compartida i a ser considerada una funció que es confia tant al pare com a la mare, en benefici dels fills. En referència a l'adopció es

⁴⁷ Reial Decret 1292/1981, de 5 de juny sobre traspàs de serveis de l'Estat a la Generalitat en matèria de protecció de menors i Decret 168/1981 d'assignació al Departament de Justícia dels serveis i institucions transferides.

A conseqüència del traspàs competencial, el desplegament legislatiu per crear departaments, lliurar competències i redefinir-les ha estat considerable: el 1985 s'aprova una llei sobre protecció de menors, amb el seu corresponent desenvolupament (Llei 11/1985, de 13 de juny, de protecció de menors; i el Decret 162/1986 de 9 de maig, de desenvolupament de la Llei 11/1985, pel que fa al tractament i a la prevenció de la delinqüència infantil i juvenil i a la tutela) on, entre d'altres, es regula la tutela de menors per defecte o exercici inadequat de la pàtria potestat o de la guarda i custòdia; es regula l'atenció a la infància i a l'adolescència i es creen els Equips d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència- EAIA (Llei 26/1985 de 27 de desembre. Llei de Serveis Socials de Catalunya; i Decret 338/1986, de 18 de novembre, de regulació de l'atenció a la infància i adolescència en alt risc. Creació dels EAIA.); i el 1986 s'inicia el Registre d'Entitats i Institucions dedicades a la protecció de Menors (Decret 51/1986, de 13 de febrer, pel qual es crea el Registre d'Institucions i entitats dedicades a la protecció de menors i se n'aprova el Reglament de funcionament).

⁴⁸ Llei 11/1981 de 13 de maig, de reforma del Codi Civil en matèria de filiació, la pàtria potestat i el règim econòmic matrimonial.

continua mantenint la distinció entre *adopció simple* i *adopció plena* però es flexibilitzen els requisits de la parella i s'escurça el termini per apreciar la situació d'abandonament a un mes. El 1987, el govern central modifica, amb la Llei 21/1987⁴⁹, alguns articles del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil en matèria d'adopcions, deixant sense competències en quan a facultat protectora als Tribunals Tutelars de Menors i passant a adquirir-la, de forma directa i obligada, l'administració⁵⁰.

Fins aquell moment i, com apunta Mª J. Montané (1996), l'adopció respon a una concepció molt il·limitada, on el desig de l'adult prima i és garantia en sí mateixa, per a la bona marxa de l'adopció. A partir de 1987, en la tramitació de l'adopció cal la intervenció d'un ens públic, pel que deixa de ser un acte privat per convertir-se en un acte públic i, aquesta presència de l'administració determinarà una major transparència en el procés i influirà també, damunt la visibilitat estadística de l'adopció.

2.2.2.- L'adopció, de 1987 a 1994: de l'adopció nacional a l'adopció internacional

Si bé en l'etapa anterior van augmentar les adopcions, entre altres aspectes, per la major flexibilitat en els requisits per poder adoptar i la major seguretat jurídica del vincle, en aquesta segona etapa l'adopció s'encaminarà cap a una àmplia acceptació social que anirà en paral·lel a una major visibilitat de l'adopció.

El 1987, en modificar-se el Codi Civil, s'introdueixen canvis molt rellevants, tant en la forma com en el contingut de l'adopció. S'estableix el marc genèric d'actuació en matèria de protecció de menors desemparats⁵¹ on, per primera vegada a Espanya, es dicta la necessitat de què un ens públic intervingui i estigui present en tot el procés d'adopció i en els d'acolliment familiar, a fi de valorar la capacitat dels sol·licitants i proposar als jutges l'adopció dels menors tutelats per l'administració (les actuacions de protecció i ajut als menors passen a correspondre a l'entitat pública competent de cada Comunitat Autònoma). El reduït nombre de famílies que adoptaven a l'estranger, la poca experiència en aquest

⁴⁹ Llei 21/1987 de l'11 de novembre, de modificació de determinats articles del Codi Civil i la Llei d'Enjudiciament civil en matèria d'adopció.

⁵⁰ Ja abans d'aquesta reforma, el Parlament de Catalunya, en la Disposició transitòria única de la llei 10/1987, de 25 de maig, ja va preveure la regulació de l'adopció.

⁵¹ Es substitueix el mot abandonat (concepte sorgit amb la llei de 17 d'octubre de 1941) pel de desemparat, eliminant així la connotació negativa de la paraula i adequant-la millor a la realitat del moment.

camp i la manca d'una previsió futura van fer que no es regulés aquest àmbit pel que no s'exigia la intervenció d'entitats públiques per valorar la idoneïtat d'aquests sol·licitants d'adopció i per tan, eren invisibles a les estadístiques. Només estaven condicionats pels requeriments que els imposessin des dels països d'on procedien els menors.

Quant a l'adoptat, s'equipara totalment la filiació biològica a l'adoptiva, reconeixent-se un sol tipus d'adopció, *la plena*, de caràcter irrevocable, amb la que es trenca de forma definitiva els vincles amb la família biològica del menor, cosa que significarà la total i absoluta integració de l'adoptat dins la família adoptiva. Per altra banda, l'edat mínima per adoptar se situa als 25 anys i la diferència d'edat entre adoptant i adoptat es regula en un mínim de 14 anys, cercant així la proximitat generacional. Les parelles de fet heterosexuals també poden adoptar.

El 1988 es creà el Departament de Benestar Social i, dins d'aquest, la Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAI)⁵², òrgan que va assumir les tasques de tutela de menors desemparats, la guarda administrativa, l'acolliment i l'adopció de menors. Estava estructurada en quatre serveis, un dels quals fou el d'Acolliments Familiars i d'Adopcions⁵³. Aquell any s'acabaren de lliurar els expedients de tots els menors institucionalitzats en centres ja traspasats a la Generalitat. A efectes pràctics es produeix un canvi molt rellevant en els acolliments i les adopcions: si fins aleshores hi havien diverses institucions i hospitals que els promovien, a partir de llavors, tot el que es refereix a la protecció de menors passarà a centralitzar-se en aquesta única institució pública, la DGAI, amb una llista única de famílies prèviament seleccionades com idònies per adoptar menors de Catalunya.

⁵² Decret 141/1988, de creació del Departament de Benestar Social; i Decret 258/1988, de 19 de setembre, de creació de la Direcció General d'Atenció a la Infància dins del Departament de Benestar Social.

⁵³ Aquell mateix any a Catalunya es va regular l'aplicació provisional de la nova llei estatal (Decret 343/1987, de 3 de desembre, d'aplicació provisional a Catalunya de la llei estatal, Llei 21/87 que modifica certs articles del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil en matèria d'adopció), per la qual, la tutela i la guarda adoptades per mesura judicial passà a exercir-la la Direcció General de Protecció i Tutela de Menors i, la guarda de menors, quan era amb el consentiment dels pares o tutors i no hi intervingués acord judicial, l'exercia la Direcció General de Serveis Socials.

També es modificà la llei de protecció de menors i es reassignaren les competències (Llei 12/1988, de 21 de novembre, que modifica la Llei 11/1985, de Protecció de Menors; Decret 332/88, de 21 de novembre, de reassignació de competències en matèria de protecció de menors; Decret 380/1988 que amplia les competències de la DGAI pel traspàs de les que s'havien encomanat a la Direcció General de Serveis Socials pel Decret 338/1986). La DGAI passà a coordinar els programes relacionats amb la infància i l'adolescència essent una de les seves línies d'actuació l'atenció a la infància d'alt risc social i la potenciació dels acolliments familiars i l'adopció.

Continuava augmentant el nombre de sol·licituds, sol·licituds que, per inèrcia històrica, moltes es dirigien a la Maternitat de Barcelona. Aquí, des de l'any 1986 i fins a l'octubre de 1992⁵⁴, un equip interdisciplinari treballà en la unitat d'adopcions. Aquest era el responsable de tot el procés d'adopció, des de la informació, l'estudi, la valoració de la família, de cercar els pares més adequats per a cada menor i de realitzar el seguiment des de la fase d'acoblament i fins que es constituïa l'adopció. Es va potenciar l'adopció d'aquells menors que, essent adoptables, presentaven dificultats per trobar una família, ja fossin pel seu estat de salut, per l'edat, per formar part de grups de germans o altres.

Al 1991 amb l'aprovació de la Llei 37/1991, que es modificarà parcialment el 1995, es regularen tots els aspectes relacionats amb la protecció d'un menor, des de que l'organisme competent el declara desemparat i fins que li aplica una mesura protectora i, si pertoca, l'adopció⁵⁵. D'aquesta forma queden establerts els principis bàsics de l'acolliment (el simple i el preadoptiu, aquest darrer pensat com a pas previ o període de prova per a l'adopció), es regula qui pot adoptar, qui pot ser adoptat, la constitució de l'adopció (que ha de ser sempre judicial) i els efectes de la seva extinció.

En les darreres dècades, a Catalunya han tingut lloc una sèrie de transformacions socials que, d'una forma o altra han influït en la dinàmica i l'evolució de les diverses variables demogràfiques. S'ha anat gestant un context sociodemogràfic que ha anat fent desequilibrar la balança entre els menors susceptibles d'ésser adoptats i les persones que desitgen adoptar, propiciat, tant per la disminució de menors susceptibles d'adopció com, principalment, per l'increment dels sol·licitants d'adopció.

Hi ha un nombre reduït de menors susceptibles de ser adoptats, malgrat haver-n'hi en institucions. La majoria dels nens que es troben institucionalitzats tenen una família biològica amb la que mantenen una certa relació; també hi ha menors amb necessitats especials, que legalment podrien ser adoptats però que es troben lluny de la demanda actual dels sol·licitants (menors amb algun grau de minusvalia física o psíquica, amb alguna

⁵⁴ A l'octubre de 1992, en no tenir la Diputació competències en la matèria, lliurà tots els expedients de la Casa de Maternitat de Barcelona a la DGAI.

⁵⁵ Llei 37/1991 de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. També es modificà parcialment el 2002, amb la Llei 8/2002, de 27 de maig, en aquest cas per adaptar les mesures i els recursos protectors al canvi de perfil de la població atesa. Actualment primen els adolescents (amb família o sense) respecte als infants i amb un context de necessitats totalment distintes a anys enrere.

malaltia, menors portadors del virus de la SIDA o d'hepatitis, nens i nenes d'una edat més elevada o pertanyents a certs grups ètnics)⁵⁶.

El cert és que, la majoria de les persones que es dirigeixen a una adopció ho fan amb la finalitat de tenir un fill i, una vegada pressa la decisió d'adoptar, desitgen que els tràmits es realitzin el més ràpidament possible i sense patir la inseguretat jurídica que pot comportar un adopció realitzada amb nens de Catalunya on, prèviament, s'ha de passar per una fase d'acolliment. És per això que la via internacional es presenta com una opció més propera als interessos dels sol·licitants.

A Catalunya, des de principis dels anys noranta, l'adopció internacional cada vegada va esdevenint un recurs més emprat per les persones o parelles que desitgen adoptar. El 1992, es presentaren 870 demandes, 687 sol·licituds per a menors de Catalunya i 183 per a l'estranger. Aquell mateix any es concretaren menys de cent adopcions d'infants de Catalunya. Les llargues llistes d'espera començaven a notar-se i el desànim de les famílies les va incitar a sol·licitar, en paral·lel a una adopció d'infants de Catalunya o sense passar per aquesta via, menors procedents de l'estranger. El 1995 el nombre de sol·licituds d'adopció a l'estranger doblà el d'infants de Catalunya.

L'adopció internacional s'ha anat generalitzant. Els seus inicis però, tampoc van ser fàcils, en especial, per la manca d'experiència i d'informació sobre el tema. Moltes persones o parelles que van adoptar a principis dels anys noranta mencionen que l'Administració en aquells moments no proporcionava la suficient informació sobre què havien de fer i a qui tenien de dirigir-se per adoptar en altres països. Alguns sol·licitants i/o pares adoptius es van començar a agrupar formant, el 1992, la primera associació catalana d'adopció internacional (ADDIA) amb l'objectiu de cercar informació, transmetre-la i acompanyar als que es trobaven en procés d'adopció, alhora que creaven un entorn en el que es trobaven famílies i fills amb experiències similars. Es tractava de relacions que començaven en el procés d'adopció i s'estenien durant el procés d'acoblament dels menors

⁵⁶ En absència de la família biològica, la millor solució per a molts d'aquests menors seria un acolliment familiar ja que es considera que la família esdevé el millor lloc per al creixement integral de qualsevol infant. És per això que al llarg dels anys noranta, diverses institucions han anat iniciant campanyes amb dos objectius prioritaris: cercar famílies per acollir nens/es o joves amb certes particularitats i fomentar la sensibilització i solidaritat social cap a aquesta realitat.

(Marre, 2004)⁵⁷. Com apunten D. Marre i J. Bestard (2004b), la majoria d'associacions vinculen el seu origen a la necessitat de resoldre algun tipus de conflicte o completar la tasca de l'Administració.

En aquests primers estadis de l'adopció internacional, es donaven casos en què la tramitació dels expedients topava amb la regulació de l'adopció en els països d'origen dels menors que exigien que aquesta estigués coordinada des d'una autoritat central per minimitzar així, els casos d'irregularitat en la tramitació de l'adopció. També, des de 1993 el Ministeri d'Assumptes Socials va començar a signar acords de naturalesa administrativa, coneguts com *protocols* bilaterals de procediment per a la tramitació de les adopcions internacionals: amb Romania, el 2 d'abril de 1993; amb Perú, el 21 de novembre de 1994; amb Colòmbia, el 13 de novembre de 1995; amb Equador, el 18 de febrer de 1997; amb Bolívia, el 29 d'octubre de 2001; i amb Filipines el 12 de novembre de 2002.

Davant el canvi de naturalesa en la demanda d'adopció (amb el pas del predomini de demandes de menors de Catalunya a d'altres de diferents països), juntament amb la necessitat d'adequar les mesures legislatives als convenis internacionals en la matèria, Catalunya, el 1995, va modificar determinats articles de la Llei 37/1991, de 30 de desembre que regulava les mesures de protecció dels menors desemparats i l'adopció i, per primera vegada, es regula l'adopció internacional⁵⁸.

⁵⁷ Posteriorment s'han creat moltes altres associacions de pares adoptius, la relació de les quals es pot trobar a www.gencat.cat/benestar/icaa/assofam.htm

⁵⁸ Al 1995 també es reestructurà la DGAI (Decret 237/1995, de reestructuració de la Direcció General d'Atenció a la Infància) de la que depenia el Servei d'Adopcions. Un any més tard, el 1996, amb la reorganització departamental, les competències en matèria d'atenció a la infància i a l'adolescència passaren a dependre del Departament de Justícia (Decret 184/1996, de 7 de juny, de supressió, creació i reorganització de departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya), traspàs que es perllongarà fins el 2002 en què l'actual Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció passà a dependre del Departament de Benestar i Família, actual Departament d'Acció Social i Ciutadania.

2.2.3.- L'adopció, de 1995 a l'actualitat: el ràpid i intens increment de l'adopció internacional

L'element que caracteritzarà aquesta etapa serà el fort dinamisme de la demanda i posterior adopció de menors procedents de l'estranger, tendència que ha fet imprescindible l'adaptació social i legislativa a aquesta nova realitat. Així, la Llei 8/1995⁵⁹, amb l'objectiu d'integrar dins la legislació els convenis en la matèria ratificats internacionalment, afegeix una secció cinquena amb el títol *adopció internacional*, on s'especifica quan pot tenir lloc una adopció d'un menor originari de l'estranger; els països amb els quals la Generalitat tramita els expedients d'adopció; les funcions que la Generalitat exerceix; i els organismes que poden intervenir com a mediadors en les adopcions internacionals. Alguns articles d'aquesta llei contenen manaments específics de desenvolupament reglamentari, com el d'acreditació i el funcionament de les Institucions Col·laboradores d'Integració Familiar (ICIF) i de les Entitats Col·laboradores d'Adopció Internacional (ECAI) regulades aquell mateix any⁶⁰.

En general els sol·licitants poden tramitar l'expedient a través d'una ECAI acreditada o directament a través de l'ICAA. Hi ha però excepcions: hi ha països d'origen dels menors com Equador o Vietnam, per exemple, on l'organisme competent del país estableix que la tramitació de l'expedient es faci obligatòriament a través d'una ECAI. En altres, es recomana, com a Rússia. A Guatemala, en canvi, és el propi ICAA que ho exigeix.

⁵⁹ Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'Atenció i Protecció a la Infància i l'Adolescència i de modificació de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció.

⁶⁰ Decret 337/1995, de 28 de desembre, sobre l'acreditació i el funcionament de les institucions col·laboradores d'integració familiar i de les entitats col·laboradores d'adopció internacional. El 2001, pel Decret 97/2001, de 3 d'abril, sobre l'acreditació i el funcionament de les entitats col·laboradores d'adopció internacional, es modificà aquest apartat amb la finalitat de millorar la seva operativitat i funcionament i es va regular un nou procediment per a la seva acreditació mitjançant el sistema de concurs i simplificar-ne les estructures.

Les ICIFs i les ECAIs són entitats sense ànim de lucre, acreditades per la Generalitat. Les primeres són les encarregades de la preparació, l'estudi i la valoració de les famílies que hagin sol·licitat un acolliment familiar o una adopció; també tenen la funció de cercar famílies acollidores o adoptives que s'adeqüin a cada menor; vigilar i orientar l'acoblament del menor en la família acollidora; i fer el seu seguiment, entre altres. Per la seva banda, les ECAI són entitats que també han d'haver estat acreditades per les autoritats dels països amb les que treballen i que, pel que respecta als sol·licitants, tenen la funció d'informar, assessorar, preparar, formar i, entre altres, ajudar en la confecció de l'expedient. La presència d'ICIFs i ECAIs, a banda d'agilitar els tràmits per a l'adopció internacional, permeten garantir la professionalitat i la legalitat del procés, tan aquí com, en el cas de les ECAIs, en el país d'origen dels menors on aquestes estiguin acreditades i, de forma indirecta, la presència d'una ECAI en un territori comporta un major nombre de sol·licituds cap al país on estigui acreditada.

La relació d'ECAIs acreditades a Catalunya es poden consultar a: www.gencat.cat/benestar/icaa/entit.htm

D'una forma tangencial, el mateix *Decret 337/1995, de 28 de desembre* va regular que, una vegada iniciats els tràmits d'una sol·licitud, calia finalitzar o cancel·lar el procés si es volia iniciar una nova tramitació, ja fos per al mateix país o en un altre (no implicava que paral·lelament no es pogués gestionar una adopció nacional i una internacional). Aquesta limitació no va voler ser una restricció sinó un intent per què les famílies no dispersessin els seus esforços i es centressin en la realitat concreta d'un menor; que les demandes adreçades als organismes del país d'origen de l'infant no s'interrompessin per les assignacions de menors d'altres indrets (a més de retardar els tràmits a les altres famílies, podria perjudicar a un nen/a). Quantitativament aquesta mesura ha significat una disminució del nombre de sol·licituds d'adopció internacional on el 1996 es comptabilitzaren 745 mentre que el 1995 foren 815, però no de sol·licitants, que es mantingueren pràcticament igual, al voltant dels 650 sol·licitants (veure Part III).

En l'àmbit estatal, el canvi d'orientació de l'adopció i les llacunes que la Llei 21/1987 havia posat de manifest amb el pas del temps, no es contrarestaren fins el 1996⁶¹, quan la llei passà a adequar-se als instruments internacionals que prèviament Espanya havia ratificat, en especial la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant (el 30 de novembre de 1990) i el Conveni relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional (que a Espanya entrà en vigor l'1 de novembre de 1995). Així es tracta per primera vegada l'adopció internacional; es regula el nou concepte d'idoneïtat, esdevenint el certificat d'idoneïtat condició imprescindible per adoptar (fins aleshores i, en cas de no explicitar-ho el país d'origen del menor, les adopcions estrangeres es podien tramitar sense la valoració prèvia d'un ens públic); es distingeixen les funcions que cal que realitzin les entitats públiques i aquelles que poden delegar-se a entitats privades acreditades; s'estableixen les condicions i requisits per a l'acreditació d'aquestes entitats; es vol garantir així la igualtat de drets dels nens adoptats a l'estranger i els d'aquí i assegurar, un cop més, la màxima legalitat dels processos d'adopció entre països.

⁶¹ Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil.

El certificat d'idoneïtat s'obté després d'haver passat per un procés de valoració, regulat a Catalunya el 1997 a través del Reglament de desenvolupament de la Llei 37/1991⁶². Després d'aprovar-se, es va constatar un cert malestar social, principalment pel que feia referència al procés de selecció de la persona o de la família per a l'acolliment i l'adopció. És per això que es va creure oportú prorrogar l'entrada en vigor dels títols III i IV, que feien referència a l'acolliment i a l'adopció⁶³, obrir un procés de consultes amb totes les entitats i organitzacions implicades en el tema a fi de consensuar i concretar un nou redactat del Decret⁶⁴, títols III i IV que passen a denominar-se *De l'acolliment familiar i de l'adopció* i *De la tramitació de l'adopció internacional*. S'incorporen així sis disposicions addicionals, que regulen, per un costat, la tramitació i els requisits de selecció de les persones o famílies acollidores i adoptives per determinar la seva idoneïtat (veure taula 2.2) i, per altra banda, s'apunta que l'assignació d'un menor a una parella o persona que vol adoptar es farà sempre en interès del menor, a partir de les seves necessitats i d'acord amb els següents criteris de preferència: es donarà prioritat als cònjuges o parella d'home i dona units de forma estable respecte de les persones individuals; es tindrà en compte la distància generacional; i es donarà prioritat al fet que l'adoptat sigui més petit que el fill més petit dels adoptants i que es portin almenys un any.

Pel que fa referència a l'adopció de menors de Catalunya i, tenint present l'elevat nombre de persones en llista d'espera i el reduït nombre de menors susceptibles de ser adoptats, en la disposició addicional segona d'aquest Decret s'estableix que *quan el nombre de sol·licituds d'acolliment preadoptiu de menors de Catalunya sigui almenys tres vegades superior al nombre d'acolliments constituïts durant l'any natural anterior, per evitar que es desvirtui el procés de valoració pel transcurs del temps, es podrà determinar la suspensió transitòria dels processos de valoració*. Això es va dur a terme aquell mateix any. S'aprovà una ordre suspenent, de forma transitòria, els processos de valoració per a l'adopció d'infants de Catalunya, a excepció de les sol·licituds per a menors amb trets

⁶² Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

⁶³ Decret 22/1997, de 30 de gener, pel qual es modifica la disposició final del Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

⁶⁴ Decret 127/1997, de 27 de maig, pel qual es modifica parcialment el decret 2/1997, de 7 de gener, d'aprovació del Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. En el nou Reglament es van suprimir aquells requisits que van aixecar polèmica com poden ser: la demanda de l'informe mèdic de la causa d'esterilitat o infertilitat, l'exclusió de les parelles que es trobessin en tractament de fecundació assistida; o el límit superior d'edat per adoptar que es situava als 55 anys.

especials⁶⁵. Aquesta suspensió es va perllongar fins a l'any 2003, moment en què es van reprendre els processos de valoració i, immediatament ha augmentat el nombre de demandes per a menors residents a Catalunya sense necessitats especials. Semblaria doncs que la opció nacional continua present, tot i que molt probablement es tracti, com succeïa en la primera meitat dels anys noranta, d'una doble via, en paral·lel a la internacional, emprant-la amb més contundència quan la llista d'espera és més reduïda.

Taula 2.2.- Criteris de valoració dels sol·licitants d'adopció a Catalunya

*** Circumstàncies personals**

- . Equilibri personal adequat
- . Estabilitat en la relació de parella
- . Salut física i psíquica que permeti l'atenció al menor
- . Flexibilitat d'actituds i adaptabilitat a la nova situació que planteja l'adopció
- . Motivació per exercir funcions parentals que inclogui cobrir les necessitats i mancances d'un menor susceptible d'adopció
- . Motivacions per a l'adopció compartides en el cas de parella

*** Circumstàncies familiars i socials**

- . Entorn relacional favorable i adequat a la integració del menor adoptat

*** Circumstàncies socioeconòmiques**

- . Situació econòmica que permeti l'atenció al menor
- . Habitatge en condicions adequades

*** Aptitud educadora**

- . Capacitat de cobrir les necessitats educatives i de desenvolupament del menor
- . Entorn familiar que pugui donar suport en la tasca educativa

*** Expectatives en relació amb el menor**

- . No elecció del sexe de manera excloent
- . Acceptació de l'herència biològica del menor i acceptació i respecte a la història, identitat i cultura del menor
- . Acceptació de la relació del menor amb la seva família biològica, si s'escau

Font.- Elaboració pròpia a partir de l'article 71 del Reglament de Protecció dels menors desemparats i de l'adopció (Decret 127/1997, de 27 de maig).

⁶⁵ Ordre de 26 d'agost de 1997, de suspensió transitòria dels processos de valoració per a l'adopció de menors de Catalunya. Així mateix i, per la mateixa raó, va succeir a la Comunitat de Madrid el juny de 1995 (Ordre 1195/1995).

Des del 30 d'agost de 1997, només s'admetien les sol·licituds de menors de Catalunya amb caràcter provisional a l'espera de que, una vegada quedés normalitzada la situació, aquestes sol·licituds passessin a tenir caràcter definitiu. Com es mostra en el capítol 4, el nombre de sol·licitants per a un menor amb necessitats especials és molt mins (una mitjana anual, entre 1998 i 2006, de 30 famílies, amb un màxim el 1999, de 52 sol·licitants).

L'embranchida que a Catalunya estava agafant l'adopció, va fer que el 1997 es creés l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció, entrant en funcionament el 1998⁶⁶, com un organisme autònom administratiu, amb la finalitat de potenciar una política global d'acolliments simples en famílies alienes i d'adopcions tant d'infants de Catalunya com d'altres països⁶⁷.

Amb l'objectiu d'unificar en un sol cos legal totes les lleis especials en matèria de dret de família aprovades pel Parlament Català, el 1998 s'aprova el Codi de Família⁶⁸. Es regula l'adopció prenent com a base la Llei 37/1991, de 30 de desembre. En general es basa en els mateixos principis del Codi Civil en quan que contempla un sol tipus d'adopció, *la plena*, que es constitueix per resolució judicial i que té els mateixos efectes que la filiació per naturalesa. A diferència però d'aquests, el Codi de Família tracta de la mateixa forma l'adopció per una parella heterosexual cohabitant que la casada. El mateix dia s'aprovà la Llei d'Unions Estables que regula la convivència d'homosexuals i d'heterosexuals però en el Codi de Família no es preveu que les parelles homosexuals puguin adoptar.

Va ser el 2005, a través de la Llei 3/2005, de 8 d'abril⁶⁹ que es permet a les parelles homosexuals adoptar. Fins aleshores, les parelles homosexuals que volien accedir a una

⁶⁶ Llei 13/1997, de 19 de novembre, de creació de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció; i Decret 77/1998, de 17 de març, pel qual es reestructura la Direcció General d'Atenció a la Infància i s'estableix l'estructura orgànica de l'organisme autònom administratiu Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció.

⁶⁷ Les principals funcions de l'ICAA són: fomentar el dret dels infants a tenir una família, promovent l'acolliment simple, l'acolliment preadoptiu i l'adopció; gestionar els processos de valoració psicosocial de persones que sol·liciten un acolliment o una adopció; vetllar perquè els ciutadans rebin una informació adequada sobre aquestes matèries; fer el seguiment i donar el suport tècnic a les famílies acollidores; fer el seguiment dels menors; tramitar els processos d'adopció internacional, fer-ne el seguiment, si s'escau i supervisar aquesta activitat quan sigui delegada a ECAIs; i, entre altres, formalitzar convenis de col·laboració.

⁶⁸ Llei 9/1998, de 15 de juliol, del Codi de Família.

⁶⁹ Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella i de la Llei 40/1991, del Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela.

adopció ho feien a través d'una demanda d'adopció unipersonal, és a dir era un sol membre de la parella el que sol·licitava adoptar, el que era avaluat i el que finalment era el pare o la mare del menor adoptat. Amb el reconeixement de l'existència de parelles homosexuals que adopten, la llei visibilitza els vincles i reconeix la igualtat davant la llei de totes les parelles⁷⁰. En l'exposició de motius, la pròpia llei apunta que: *d'aquesta manera, la llei permetrà donar cobertura legal a una realitat emocional com és que aquests menors ja tenen dos pares o dues mares.*

En base a la rellevància qualitativa i quantitativa que ha prè l'adopció i en concret l'adopció internacional en els darrers quinze anys, al juliol de 2005, es va crear a Catalunya el Servei d'Atenció Post-adoptiva, amb l'objectiu d'assessorar i orientar a totes aquelles

⁷⁰ En aquest sentit, ja el 1985 el Parlament Europeu es feia ressò d'aquesta realitat i aprovava la primera resolució a favor d'adoptar mesures per a promoure l'equiparació de drets de les parelles homosexuals a les heterossexuals. Novament, el 1994, el Parlament Europeu va ratificar un informe sobre igualtat de drets per a les parelles homosexuals dins la Unió Europea. A aquest informe se li adjuntà una Resolució del Parlament que encomanava a la Comissió a que presentés un projecte de Recomanació al Consell de Ministres per acabar amb totes les formes de discriminació per raó d'orientació sexual, on s'inclouien els temes relacionats amb les parelles de fet i les adopcions. Alhora, el Tractat d'Amsterdam, pel que es revisen els Tractats fundacionals de la UE ha inclòs, dins dels seus Principis, un que diu: *El Consell, podrà adoptar les mesures adequades per lluitar contra la discriminació per raó de sexe, origen ètnic o racial, religió o creença, discapacitat, edat o orientació sexual* (article 13). També, el 26 de setembre de 2000, l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa va recomanar als països membres que adoptessin mesures encaminades a acabar amb la discriminació dels homosexuals. Actualment molts Estats de la UE, entre ells Espanya, tenen en les seves legislacions mesures antidiscriminatòries per motius d'orientació sexual. Varis d'ells ja han regulat els drets i deures de les parelles homosexuals. L'exponent màxim seria els Països Baixos, quan el setembre de 2000, va suprimir qualsevol tipus de desigualtat entre persones o parelles heterossexuals i homosexuals, inclòs en adopció. Actualment admeten les adopcions conjuntes a Suècia i a Gran Bretanya mentre que a Dinamarca, Islàndia i a Noruega la circumscriuen als fills de la parella. En altres àrees geogràfiques també hi ha Estats o països on es permet a les parelles constituïdes per dos persones del mateix sexe adoptar: són varis els Estats de Canadà que ho permeten; des del 2002 es troba regulat a Sudàfrica i el 2003 ho va fer l'Estat de Califòrnia, entre altres.

Per altra banda, a Espanya, fins a la *Llei 13/2005, d'1 de juliol, de modificació del Codi Civil en matèria de dret a contraure matrimoni*, no hi havia una llei marc que regulés aquesta situació. A partir d'ella, els matrimonis formats per persones del mateix sexe poden adoptar, no així les parelles de fet homosexuals.

Les diferents Comunitats Autònomes havien legislat en la mesura de les seves competències. L'ordenament civil català va ser el pioner a Espanya en regular, el 1998, l'existència d'altres formes, distintes al matrimoni, d'unió en convivència de caràcter estable, heterossexuals o homosexuals (Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella). Aquesta llei va regular l'adopció i l'acolliment familiar reconeixent el dret a adoptar als matrimonis i a parelles de fet heterossexuals i a les persones de forma individual. No obrí les portes a l'adopció per part de parelles homosexuals. Sí que ho permet ara la *Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació del Codi de Família, la Llei d'Unions estables i el Codi de Successions*. Anteriorment però, altres Comunitats Autònomes ho han acceptat i regulat: és el cas de Navarra (*Llei Foral 6/2000, de 3 de juliol, per a la Igualtat Jurídica de les Parelles Estables*), el País Basc (*Llei 2/2003, de 7 de maig, reguladora de les parelles de fet*), Aragó (*Llei 2/2004, de 3 de maig, de modificació de la Llei 6/1999, de 26 de març de 1999, relativa a parelles estables no casades*) i més recentment, Cantàbrica (*Llei 1/2005, de 16 de maig, de Parelles de Fet*), que han aprovat diverses lleis encaminades a eliminar les restriccions legals existents fins ara per aquestes adopcions.

famílies adoptives que ho requereixen davant els reptes de la criança, l'educació i la relació entre pares i mares amb els seus fills i filles al llarg del seu procés evolutiu.

En l'àmbit espanyol, també al novembre de 2005, es va constituir el *Consejo Consultivo de Adopción Internacional*, òrgan de participació i col·laboració format per totes les administracions i entitats implicades en el procés d'adopció⁷¹. En base a les seves orientacions, a finals de 2007 es va aprovar la primera llei espanyola específica per a l'adopció internacional⁷². D'ella es ressalta, per un costat l'obligació dels adoptants de facilitar els informes de seguiment postadoptiu (Art. 11) i, per altre, el dret dels adoptats a conèixer els seus orígens biològics (Art 12) quan arribin a la majoria d'edat o bé, abans, representats pels seus pares.

A Catalunya, fa uns quinze anys que es parla d'una forma generalitzada de l'adopció internacional, pel que, emprant aquesta variable temporal i comparant-la amb altres països amb més trajectòria en el tema, podríem deduir que estem en les primeres etapes en l'adopció. El fet és que, malgrat el curt recorregut, la intensitat d'aquest fenomen ha estat molt intens. S'ha passat de la *fase de regulació legal* de l'adopció que, com el nom indica, s'ha ordenat legislativament l'adopció internacional; a la *fase de la regulació social* de l'adopció, en la que s'accepta completament l'adopció com una forma de constituir o d'ampliar la família; i, molt aviat estarem parlant de la *fase de regulació generacional de l'adopció*, etapes de les que es tornarà a fer referència en la Part II i III de la Tesi.

⁷¹ El *Consejo Consultivo de Adopción Internacional* té per funcions: analitzar la situació de l'adopció internacional; recollir i estudiar la informació disponible en les diferents fonts nacionals i internacionals; formular recomanacions i propostes per a la millora de la intervenció en adopció internacional; fer el seguiment i l'avaluació dels processos d'adopció; analitzar, estudiar i valorar les problemàtiques concretes i les propostes d'actuació; celebrar jornades i seminaris per l'intercanvi d'idees i per la millora continua del procés d'adopció.

⁷² Ley 54/2007, de 28 de diciembre, de Adopción internacional.

PART II.- L'ADOPCIÓ A CATALUNYA

En la primera part de la Tesi s'han exposat les aportacions teòriques i empíriques a l'estudi de l'adopció internacional des d'una perspectiva demogràfica, s'ha contextualitzat espacialment i temporalment l'adopció en el món, i s'ha mostrat una síntesi històrica del seu desenvolupament a Catalunya, marc que servirà de base a la resta de la Tesi.

Aquesta part, *L'adopció a Catalunya*, s'ha subdividit en 3 capítols:

En el capítol 3, *Canvis demogràfics que emmarquen l'adopció internacional a Catalunya*, s'analitza, retrospectivament, la dinàmica demogràfica i l'estructura per edat, sexe i estat civil de la població, per copsar elements que han incidit en el desenvolupament de l'adopció a partir de la segona meitat dels anys noranta.

Precisament, en el capítol 4, *Les sol·licituds per adoptar: de la demanda nacional a la demanda internacional* i en el capítol 5, *Els nens i nenes adoptats: dels nascuts a Catalunya als procedents d'altres països*, s'ofereix una compilació de les estadístiques oficials disponibles sobre sol·licituds i adopcions constituïdes on es veu el pas de l'adopció nacional a la internacional i el fort increment d'aquesta última. Es comparen les dades amb les d'altres Comunitats Autònomes per copsar en quina situació es troba l'adopció nacional i internacional a Catalunya respecte a altres territoris.

Les dades aquí exposades complementaran l'aportació que es realitza en la Part III de la Tesi, on s'analitzen dades inèdites sobre l'inici i l'evolució de la demanda d'adopció internacional a Catalunya i la seva concreció en menors adoptats i en famílies adoptives.

CAPÍTOL 3.- CANVIS DEMOGRÀFICS QUE EMMARQUEN L'ADOPCIÓ A CATALUNYA

3.1.- La dinàmica demogràfica

3.1.1.- La formació de la parella

3.1.2.- La formació de la descendència

3.2.- L'estructura de la població

3.2.1.- L'estructura per edat de la població

3.2.2.- L'estructura per estat civil de la població

En el darrer quart de segle XX, a Catalunya ha tingut lloc una sèrie de transformacions socials i econòmiques que, d'una forma o altra han influït en la dinàmica demogràfica. Així, les generacions més joves han incrementat el seu nivell d'instrucció respecte a les cohorts precedents; ha augmentat la incorporació i la permanència de la dona dins l'àmbit laboral; s'està passant d'un model de parella complementària, caracteritzat per una asimetria de rols segons gènere, a un model de parella igualitària, on desapareix la divisió tradicional de rols entre els membres de la parella, tendint així a equiparar els seus papers específics.

Entre les reformes legislatives més relacionades amb els canvis familiars, cal mencionar: l'equiparació jurídica, a partir de la Constitució, d'ambdós sexes i ambdós membres de la parella i també la igualació entre els fills, amb independència de la seva filiació i de l'estat civil de les seves mares; amb la reforma del Codi Civil el 1981 s'unificaren els drets i deures respecte als fills per part del pare i de la mare; al mateix any s'aprovà la Llei del Divorci (lleï reformada el 2005); el 1985 es legalitzà l'avortament (sota els supòsits de perill per a la vida o per a la salut de la mare, anormalitat greu o incurable del fetus, o bé per violació); el 1998, té lloc el reconeixement jurídic de les unions estables heterosexuales i homosexuals; i el 2005, es legalitzen els matrimonis de persones del mateix sexe i el dret a

l'adopció.

Tots aquests elements han anat gestant un context sociodemogràfic que, en l'aspecte de les adopcions tenen una primera repercussió: s'ha donat una disminució dels menors susceptibles d'adopció i, paral·lelament, un notable increment de la demanda d'adopció, produint-se un fort desequilibri en aquest binomi. Pel que respecte a la disminució dels menors susceptibles d'ésser adoptats, mesures legislatives com l'avortament⁷³, el canvi en la consideració social de la maternitat en solitari o el major coneixement i ús dels mètodes anticonceptius, han incidit en el nombre de possibles adopcions de nounats.

Des de la regulació legal de l'avortament, el nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs a Catalunya, a l'igual que succeeix en altres Comunitats Autònomes, ha seguit una tendència a l'alça, tant en nombres absoluts (de 175 a l'any 1987 a prop dels 20.000 avortaments el 2006) com en la taxa (0,13 per cada 1.000 dones de 15 a 44 anys el 1987 a 14,3 el 2006), essent el grup de 20 a 24 anys el que presenta una major incidència (25,3 per mil). El perfil sociodemogràfic de les dones que se sotmeten a una interrupció voluntària de l'embaràs s'ha modificat lleugerament, augmentant les solteres (23% de les dones que es van sotmetre a un avortament el 1987 i el 69% de 2006), les que no conviuen en parella (del 45,5% a més de la meitat), les que no tenen fills (del 38% al 52%) i les que tenen feina assalariada (d'una tercera part a dues terceres parts de les dones que han avortat). Una tercera part dels avortaments es realitzen a dones nascudes a l'estranger (el 53% d'elles d'Amèrica Llatina i arribades en els darrers cinc anys).

Per altra banda, la millora, en general, de les condicions de vida de la població, els programes de protecció a la infància i a la família i el propi marc legal on es preveu l'adopció com a darrer recurs de protecció dels menors desemparats, amb la potenciació de les mesures que tendeixen a la reincorporació del menor a la seva família biològica, van fer

⁷³ Atesa l'evolució de l'avortament en els darrers anys i el relatiu poc temps transcorregut des de la seva regulació legal, és probable que el nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs segueixi una tendència a l'alça, a no ser que es generalitzin i es facin més efectives les intervencions dirigides a facilitar informació sanitària i educativa que fomenti relacions sexuals segures. Un estudi comparatiu entre països mostra que, entre els factors que incideixen més en la taxa d'avortament cal destacar els que tenen a veure amb el *desenvolupament socioeconòmic* de la comunitat (amb baixes taxes d'avortament a ambdós extrems de la distribució, és a dir, en els països més rics i més pobres) i d'*aspectes culturals* com la participació de la dona en el mercat laboral i el pes de la religió dominant en els diferents llocs. També es constata que, a nivell mundial, generalment coincideix que els països amb les taxes més baixes d'avortament són aquells en què la interrupció voluntària de l'embaràs és legal i en els que l'educació sexual i el coneixement dels mètodes anticonceptius estan més estesos (Direcció General de Recursos Sanitaris, 2002 i Departament de Salut, 2006).

que el nombre de menors susceptibles de ser adoptats anés disminuint de forma progressiva.

En quan a les persones o parelles que desitgen adoptar, els factors demogràfics per sí sols no haurien produït l'increment del nombre de sol·licitants i, conseqüentment, d'adopcions internacionals de la darrera dècada. Aportar una explicació demogràfica ens ajudarà a entendre el perquè d'aquest acreixement però seria agosarat i fora de lloc intentar atribuir només a aquests factors, l'evolució de l'adopció internacional a Catalunya. És una situació que ha vingut propiciada per la conjunció de variables de naturalesa ben distinta, algunes demogràfiques, de les que es parlarà en aquest capítol, però també d'altres, molt importants, de tipus legislatius, social, mediàtic o econòmic, ja mencionades en la part introductòria. Centrant-nos en una perspectiva demogràfica i, pel que respecte als sol·licitants d'adopció, l'augment de la demanda ve afavorida tant per *la dinàmica demogràfica* com per *l'estructura per edat, sexe i estat civil de la població*, que s'ha anat perfilant des de la darrera meitat del segle XX i que porta cap a una diversificació del perfil de la família, tan en la forma de constituir-se, com en les relacions entre els diversos membres.

3.1.- La dinàmica demogràfica

Els trets més remarcables en relació a la nupcialitat i a la fecunditat i que expliquen l'evolució de la dinàmica demogràfica en el darrer quart de segle XX i inici del XXI, són: pel que fa a la nupcialitat, la davallada del nombre total de casaments; l'increment de les segones o posteriors núpcies; el retard en l'edat en contraure matrimoni; i, darrerament, també cal parlar de matrimonis entre persones del mateix sexe; pel que fa a la formació de la descendència, la intensa caiguda de la natalitat des de 1975, recuperada tant sols parcialment en els darrers anys; el canvi de comportament de la natalitat respecte a l'estat civil de la mare, amb el creixement del nombre de fills de mare no casada; i el retard en el calendari en tenir els fills i en especial, el primer. Tots aquests elements repercuteixen en la formació de les parelles i en la formació de la seva descendència.

3.1.1.- La formació de la parella

L'anàlisi de la formació de la parella però més específicament, l'evolució de la nupcialitat i dels primers matrimonis, són elements claus per entendre la variació del nombre de naixements i més, si es té en compte que encara actualment la majoria d'ells continuen produint-se dins del matrimoni o, com a mínim, en el sí d'una parella estable.

El nombre de matrimonis i l'estat civil anterior dels cònjuges

En adopció internacional és molt rellevant *l'estar casat* ja que en molts països d'origen dels menors és condició, o primen, a les parelles casades per damunt de les cohabitants o de les demandes unipersonals.

A Catalunya, el 1975 es celebraren 45.865 matrimonis. El 2006 n'hi van haver 30.970, havent tocat fons el 1983 amb 25.035 casaments. Per entendre aquesta davallada cal partir d'un fet: la forta concentració nupcial que es donà fins el 1977 produïda per la superposició de pautes de primonupcialitat particular de generacions diverses que van compartir un mateix moment per a contraure matrimoni però, a edats diferents. És a dir, coincidiren en el temps unes generacions que es casaren tard amb altres que ho van fer a edats més joves. Aquesta concentració va propiciar una posterior disminució del nombre de matrimonis que es traduí en l'inici de la davallada. A més, cal afegir-hi l'impacte de la crisi econòmica, de la segona meitat dels setanta, sobre l'ocupació juvenil i per tant, sobre la formació de noves parelles, fets que explicarien la disminució dels casaments fins el 1983. A partir de llavors, la xifra total s'ha mantingut dins d'una forquilla de 30.000-35.000 unions com així és mostra en la taula 3.1.

Fins el 1981, any en què es legalitzà el divorci, pràcticament la totalitat dels enllaços foren entre solters (més del 98% dels homes i 99% de les dones). De la resta, predominaven els que algun dels cònjuges era vidu o vídua, ja que el nombre de nul·litats eclesiàstiques sempre ha estat molt reduït. A partir de 1982, la proporció de primers matrimonis respecte al total també és elevat però ha anat adquirint cada vegada més rellevància l'aparellament on un o ambdós cònjuges és divorciat o divorciada, situant-se, el 2006, al voltant del 14% del homes i de les dones que es casaren aquell any, essent tant sols la punta de l'iceberg de

les parelles que estan cohabitant on, com a mínim, un dels dos membres es troba divorciat. Certament, el nombre de separacions i divorcis s'ha incrementat any rere any enregistrant-se el 2006, 24.423 divorcis, el triple de 1998. Aquestes parelles presenten una mitjana d'edat més elevada que la dels primers matrimonis i això determina que tinguin una major probabilitat de presentar problemes d'infertilitat, en especial femenina. També cal tenir present que alguns d'aquests homes però, principalment algunes d'aquestes dones, en separar-se i no haver tingut fills o no haver tingut el nombre de fills desitjat, encara que no tinguin actualment una parella estable poden també sol·licitar de forma unipersonal adoptar, com així es mostra en la Part III de la Tesi.

Taula 3.1.- Matrimonis segons any de celebració, per estat civil anterior dels cònjuges. Catalunya, 1975-2006

Nombres absoluts							Nombres relatius					
Homes			Dones			Total	Homes			Dones		
Solter	Vidu	Sep/div.	Soltera	Vídua	Sep/div.		Solter	Vidu	Sep/div.	Soltera	Vídua	Sep/div.
1975	45.001		45.287			45.865	98,1			98,7		
1976	43.741		44.004			44.524	98,2			98,8		
1977	42.192		42.441			42.927	98,3			98,9		
1978	39.588		39.766			40.251	98,4			98,8		
1979	35.662		35.810			36.131	98,7			99,1		
1980	30.053		30.283			30.592	98,2			99,0		
1981	26.933		27.041			27.254	98,8			99,2		
1982	25.408		25.676			26.053	97,5			98,6		
1983	24.019		24.459			25.035	95,9			97,7		
1984	25.764		26.346			27.353	94,2			96,3		
1985	28.719	559	29.506	331	924	30.761	93,4	1,8	4,8	95,9	1,1	3,0
1986	28.961	508	29.616	329	949	30.894	93,7	1,6	4,6	95,9	1,1	3,1
1987	30.034	521	30.741	307	1.036	32.084	93,6	1,6	4,8	95,8	1,0	3,2
1988	30.821	505	31.566	313	1.259	33.138	93,0	1,5	5,5	95,3	0,9	3,8
1989	31.544	486	32.277	276	1.450	34.003	92,8	1,4	5,8	94,9	0,8	4,3
1990	31.324	427	31.856	274	1.596	33.726	92,9	1,3	5,9	94,5	0,8	4,7
1991	31.555	487	32.194	319	1.827	34.340	91,9	1,4	6,7	93,8	0,9	5,3
1992	31.020	440	31.708	267	1.922	33.897	91,5	1,3	7,2	93,5	0,8	5,7
1993	28.926	457	29.423	298	2.025	31.746	91,1	1,4	7,4	92,7	0,9	6,4
1994	28.637	374	29.112	290	2.099	31.501	90,9	1,2	7,9	92,4	0,9	6,7
1995	29.242	410	29.805	234	2.147	32.186	90,9	1,3	7,9	92,6	0,7	6,7
1996	28.539	395	28.905	239	2.261	31.405	90,9	1,3	7,9	92,0	0,8	7,2
1997	28.211	409	28.686	198	2.353	31.237	90,3	1,3	8,4	91,8	0,6	7,5
1998	29.812	418	30.146	256	2.535	32.937	90,5	1,3	8,2	91,5	0,8	7,7
1999	29.117	358	29.526	240	2.425	32.191	90,5	1,1	8,4	91,7	0,7	7,5
2000	30.090	333	30.516	205	2.525	33.246	90,5	1,0	8,5	91,8	0,6	7,6
2001	28.618	317	29.084	223	2.598	31.905	89,7	1,0	9,3	91,2	0,7	8,1
2002	28.956	377	29.362	218	2.954	32.534	89,0	1,2	9,8	90,3	0,7	9,1
2003	28.381	396	28.829	243	3.187	32.259	88,0	1,2	10,8	89,4	0,8	9,9
2004	28.987	411	29.380	262	3.818	33.460	86,6	1,2	12,1	87,8	0,8	11,4
2005	27.742	350	28.038	244	3.885	32.167	86,2	1,1	12,7	87,2	0,8	12,1
2006	26.262	328	26.481	217	4.272	30.970	84,8	1,1	14,1	85,5	0,7	13,8

Font.-Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística-Movimiento Natural de la Población (1975-2006).

Des de l'any 2005, les parelles homosexuals poden contraure matrimoni. Al llarg d'aquell any es van celebrar tant sols 277 matrimonis (molt probablement els tràmits burocràtics no els van permetre agilitzar el procés a un major nombre de parelles) però, un any després, el volum s'havia quadruplicat. Com es comprova en la taula 3.2, en ambdós anys, els matrimonis entre homes dobla al de dones. En la majoria dels casos es tracta de parelles entre solters/eres.

Taula 3.2.- Matrimonis de persones del mateix sexe, segons any de celebració. Catalunya, 2005-2006

	Cònjuge 1			Cònjuge 2			Total
	Solters	Vidus/es	Divorc.	Solters	Vidus/es	Divorc.	
Matrim. d'homes							
2005	168	1	15	176	1	7	184
2006	684	0	51	701	2	32	735
Matrim. de dones							
2005	85	1	7	84	2	7	93
2006	303	5	44	301	2	49	352

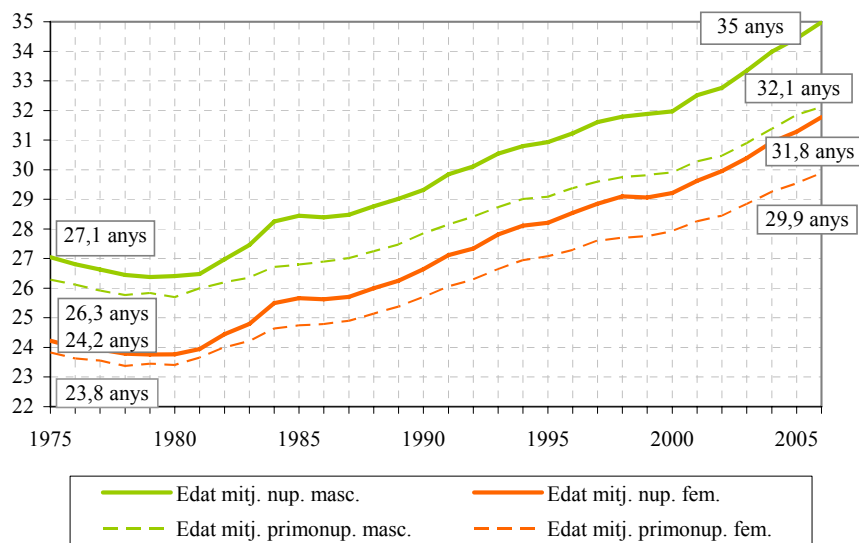
Font.-Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat (2005-2006).

Simultàniament a la legalització dels matrimonis homosexuals, a Catalunya s'ha donat l'obertura a la possibilitat de què aquests adoptin. Si bé les parelles formades per dues dones tenen una doble via per ser mares (a través de les tècniques de reproducció assistida o a través de l'adopció), pels homes, l'adopció esdevé l'únic recurs a la paternitat compartida, pel que fins fa poc els era impossible desenvolupar aquesta faceta encara que entrés dins dels seus projectes de vida (fins a la seva regulació, l'adopció per parelles homosexuals es reorientava cap a una sol·licitud unipersonal, on era un sol membre de la parella qui realitzava els tràmits i finalment, si s'esqueia, adoptava. Això implicava que el menor passava a ser fill o filla només de la persona que l'havia adoptat, però la parella no tenia cap dret legal sobre el mateix).

El retard en el calendari nupcial

Pel que fa al calendari, la figura 3.1 mostra com l'edat mitjana a la nupcialitat, tant pels homes com per a les dones, anà disminuint fins el 1980 (situant-se als 26,4 anys pels homes i 23,8 per les dones). A partir de llavors comença a incrementar-se de forma progressiva fins assolir el 2006, els 35 anys de mitjana al casament pels homes i 31,8 anys per les dones, amb una pujada de més de vuit anys d'ençà 1980. L'augment en l'edat mitjana a la primonupcialitat femenina i masculina transcorre en paral·lel a la primera. De fet, un és el reflex de l'altre ja que el 85% dels casaments es realitzen quan ambdós, o un dels cònjuges, és solter. Entre les persones que es casen per primera vegada, l'increment ha estat menor, al voltant dels sis anys i mig entre 1980 i 2006 (dels 25,7 i 23,4 anys pels homes i les dones el 1980 a 32,1 i 29,9 anys el 2006).

Figura 3.1.- Edat mitjana a la primonupcialitat i a la nupcialitat masculina i femenina. Catalunya, 1975-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística.

L'increment en l'edat mitjana a la nupcialitat ha vingut determinat per un canvi de pautes en la nupcialitat per grups d'edat i sexe: pel que fa als homes, la taxa de nupcialitat més

elevada té lloc entre els 25 i 29 anys però s'ha incrementat, tant en volum absolut com en la taxa, els casaments d'homes de 30 a 34 i de 35 a 39 anys. Per contra, el grup de 20 a 24 anys ha sofert una forta disminució. El canvi en el calendari a la nupcialitat femenina també s'ha deixat notar: ha disminuït en el grup de 20 a 24 anys en benefici del de 25 a 29. Com en el cas dels homes, els grups de 30 a 34 anys i amb menys rellevància el de 35 a 39 anys també augmenten el seu protagonisme (Miret, 2002).

3.1.2.- La formació de la descendència

Una de les conseqüències del retard i de la disminució de la nupcialitat és la postergació i reducció de la fecunditat. Tradicionalment la formació d'una parella comportava el matrimoni i, conseqüentment, l'arribada dels fills. Actualment, no només han canviat les formes de la parella sinó que cada vegada més, el tenir fills és un acte de voluntat on la gent escull conscientment si en vol o no, quants i quan (Domingo, 1988). És a dir, les parelles i, principalment les dones, gestionen el calendari i la intensitat de la seva descendència.

Canvis en el volum de naixements i en l'estat civil de les mares

Si bé durant la primera meitat del segle XX, el nombre de naixements a Catalunya es mantingué força estable al voltant dels 50.000⁷⁴, a partir de 1951 començà un creixement accelerat i progressiu conegut amb el nom de *baby-boom* que es perllongà fins assolir un màxim el 1974, any en què nasqueren 112.101 nenes i nenes. De cop però, començaren a disminuir dràsticament els naixements, situant-se el 1995 en el mínim d'aquest darrer quart de segle, 54.221 nounats, una xifra que no arriba a la meitat dels de 1974 (veure taula 3.3). A partir de 1995 s'ha iniciat una remuntada enregistrant-se, el 2006, un total de 82.300 naixements, increment que s'ha d'atribuir tant a la grandària de les generacions (cohorts femenines en edat reproductiva molt plenes) que estan optant en aquests moments per tenir els fills, com a un augment de la intensitat de la fecunditat. Actualment hi ha una estructura per edat de la població favorable a la procreació i que té com a protagonistes les

⁷⁴ Amb un parèntesi entre 1938 i 1939, en què disminuï dràsticament degut a la Guerra Civil espanyola.

generacions corresponents a les nascudes durant el *baby boom* que, en ser molt nombroses i haver esperat força temps a tenir descendència, estan concentrant els naixements, preveient que perllongui uns anys més.

La maternitat biològica continua essent un esdeveniment que es situa dins del matrimoni i, en concret, dins del primer matrimoni, com així també succeeix entre els pares adoptius. Amb tot, s'ha produït un important increment del nombre de fills nascuts de mares no casades: si el 1975 representen tan sols el 2,2% del total de naixements (2.415 naixements), el 2006 són gairebé una tercera part del total i el nombre s'ha multiplicat per deu (25.634).

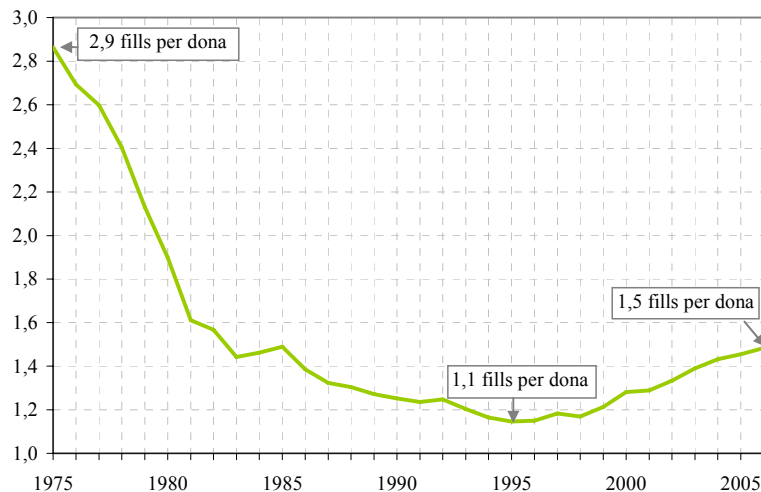
Taula 3.3.- Naixements per estat civil de la mare. Catalunya, 1975-2006

	Nombres absoluts				Nombres relatius			
	Casada			No casada	Total	Casada		No casada
	Total	En 1eres. núpcies	En post. núpcies			Total	En 1eres. núpcies	En post. núpcies
1975	107.921			2.415	110.336	97,8		2,2
1976	102.774			2.492	105.266	97,6		2,4
1977	100.671			2.630	103.301	97,5		2,5
1978	94.679			2.751	97.430	97,2		2,8
1979	85.345			2.655	88.000	97,0		3,0
1980	74.947			4.811	79.758	94,0		6,0
1981	63.474			5.120	68.594	92,5		7,5
1982	61.000			6.091	67.091	90,9		9,1
1983	58.145			4.002	62.147	93,6		6,4
1984	57.131			6.252	63.383	90,1		9,9
1985	57.782	57.358	424	7.102	64.884	89,1	88,4	0,7
1986	53.751	53.260	491	7.046	60.797	88,4	87,6	0,8
1987	52.937	52.522	415	5.500	58.437	90,6	89,9	0,7
1988	52.201	51.027	1.174	5.941	58.142	89,8	87,8	2,0
1989	51.032	50.157	875	6.147	57.179	89,2	87,7	1,5
1990	50.480	49.974	506	6.322	56.802	88,9	88,0	0,9
1991	49.877	49.228	649	6.663	56.540	88,2	87,1	1,1
1992	50.703	49.776	927	6.912	57.615	88,0	86,4	1,6
1993	48.805	47.982	823	7.210	56.015	87,1	85,7	1,5
1994	47.627	46.855	772	7.034	54.661	87,1	85,7	1,4
1995	46.940	46.128	812	7.281	54.221	86,6	85,1	1,5
1996	47.233	46.297	936	7.624	54.857	86,1	84,4	1,7
1997	48.077	47.139	938	8.830	56.907	84,5	82,8	1,6
1998	47.377	46.338	1.039	9.454	56.831	83,4	81,5	1,8
1999	48.476	47.469	1.007	11.140	59.616	81,3	79,6	1,7
2000	50.827	49.688	1.139	12.980	63.807	79,7	77,9	1,8
2001	50.383	49.356	1.027	14.698	65.081	77,4	75,8	1,6
2002	51.409	50.455	954	17.137	68.546	75,0	73,6	1,4
2003	53.941	52.961	980	19.273	73.214	73,7	72,3	1,3
2004	55.190	53.960	1.230	21.778	76.968	71,7	70,1	1,6
2005	56.038	54.741	1.297	23.728	79.766	70,3	68,6	1,6
2006	56.666	55.274	1.392	25.634	82.300	68,9	67,2	1,7

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística-Movimiento Natural de la Población (1975-2006).

En quan a la intensitat, en la figura 3.2 s'observa la remuntada del nombre de fills per dona que passa d'un mínim d'1,14 el 1995 a 1,48 fills per dona el 2006, amb tot, lluny dels 2,9 fills per dona de 1975.

Figura 3.2.- Índex Sintètic de Fecunditat. Catalunya, 1975-2006

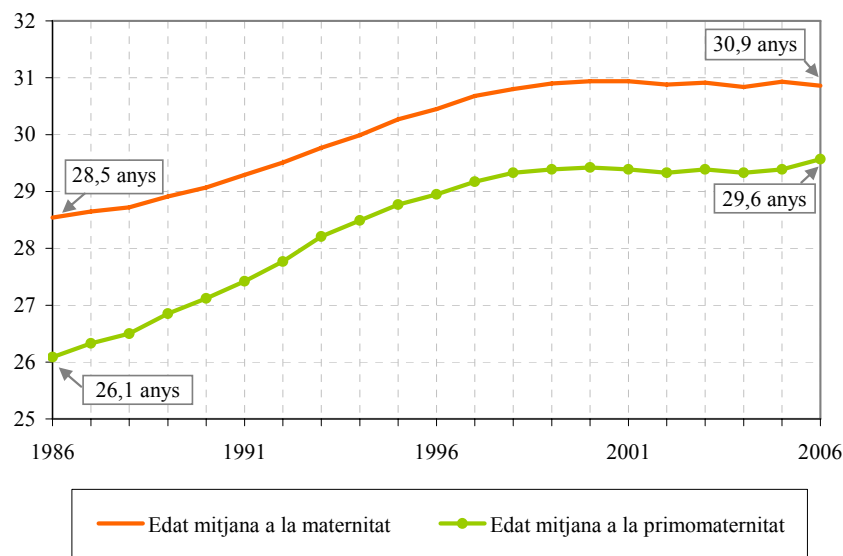
Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística-Movimiento Natural de la Población (1975-2006).

Malgrat l'augment del nombre de casaments on ambdós o un dels cònjuges no era solter, el nombre de naixements de mares de segones o posteriors núpcies, no superen el 2% anual. L'opció a la maternitat es troba més influïda per l'edat que la paternitat, pel que les parelles recompostes (amb o sense fills previs), en general amb una mitjana d'edat a l'aparellament més elevada que quan els dos membres són solters, poden molt bé apostar per construir o ampliar la família a través de l'adopció i més en aquests moments en què la percepció de l'adopció és molt distinta a anys enrere. Com apuntava la demògrafa A. Cabré: *ja es comencen a veure parelles sense fills, en les que després d'un divorci, l'home contrau un nou casament amb una dona més jove i té els fills que abans no va tenir. A la seva exdona, aquesta solució li està vedada i d'aquí el recurs creixent i que ho serà cada vegada més, a la reproducció assistida o a les adopcions de nens estrangers ja que, l'oferta nacional, és insuficient* (Cabré, 1990).

La demora en l'arribada de la descendència

Pel que fa al calendari, en la figura 3.3 es mostra l'increment de l'edat mitjana a la maternitat general i a la primomaternitat. Pel que fa a la maternitat general, entre 1986 i 2006 ha augmentat 2,4 anys la mitjana a la maternitat (de 28,5 el 1986 a 30,9 anys el 2006). El retard en l'arribada del primer fill ha estat encara més notable, passant d'una edat mitjana a la primomaternitat de 26,1 anys el 1986 a 29,6 anys el 2006, o sia, un acreixement de tres anys i mig. En la darrera dècada es constata que la mitjana d'edat a la maternitat i al primer naixement es manté força estable però les dades amaguen les divergències en el calendari entre les maternitats procedents de la població estrangera (més joves) i molt probablement, el manteniment en l'augment de l'edat mitjana a la maternitat per part de les mares espanyoles (Domingo, 2007).

Figura 3.3.- Edat mitjana a la maternitat i a la primomaternitat. Catalunya, 1986-2006

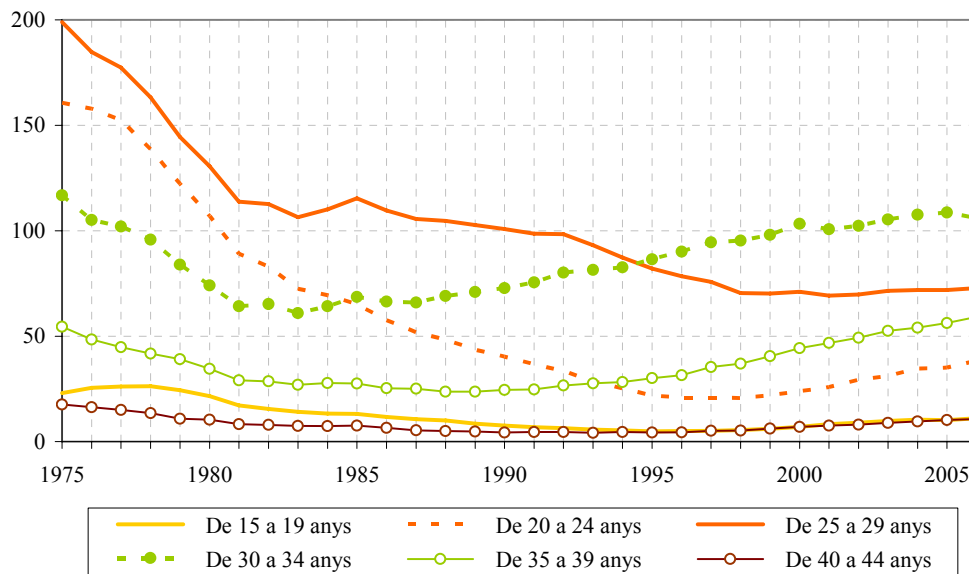

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística-Movimiento Natural de la Población (1986-2006).

Com s'ha constatat per a la nupcialitat, les pautes per edat a la maternitat també s'han modificat (veure figura 3.4). El 1975 la taxa específica de maternitat per edat més elevada corresponia a les dones de 25 a 29 anys (prop de 200 naixements per cada 1.000 dones

d'aquella edat). A partir de 1996, aquest grup dona el relleu al de les mares de 30 a 34 anys, anant agafant avantatge fins a situar-se el 2006 en una taxa de 106,1 respecte a 72,8 del grup més jove.

Figura 3.4.- Taxes de fecunditat per grups d'edat (naixements per 1.000 dones). Catalunya, 1975-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística-Movimiento Natural de la Población (1975-2006).

En els darrers anys, es torna a donar un creixement de les taxes en tots els grups d'edat (tot i que amb una intensitat més baixa) que propicia l'augment del nombre de naixements: la taxa de les dones de 35 a 39 anys ha passat de 24,4 el 1990 a 59,1 el 2006; la taxa del grup de 20 a 24 anys que havia anat disminuint, ara torna a pujar (de 20,9 el 1996 a 38,3 el 2006); per les menors de 20 anys la taxa es mantingué constant fins als anys vuitanta al voltant de 20-25 naixements per cada 1.000 dones (va ser degut a la revolució sexual que es va donar a Espanya durant aquest període i que no va anar acompanyada d'una educació sexual per evitar embarassos no desitjats). Elles han protagonitzat un continu descens a mesura que aquesta i el nivell de coneixement i ús dels mètodes anticonceptius s'ha estès entre aquest grup, descens que s'ha perllongat fins el 1995 (4,9 per 1.000 dones), moment a

partir del qual es torna a incrementar lleument fins assolir la taxa d'11,1 el 2006. Aquí es troba la combinació d'unes pautes reproductives i un calendari a la maternitat més jove per part de les dones d'origen estranger, junt als efectes de la mala utilització dels mètodes anticonceptius i conseqüents embarassos no desitjats de la població d'aquesta edat. En canvi, l'increment de la taxa del grup de 40 a 44 anys (de 4,5 el 1996 a 10,8 el 2006) s'ha d'atribuir a una adaptació del calendari a la maternitat, al cicle laboral de les dones que han anat retardant l'edat en tenir fills.

En quan a l'interval protogenèsic, és a dir, el temps que transcorre entre el casament i el naixement del primer fill, també s'ha espaiat. El 1975, tres quartes parts de les parelles, quan tenien el seu primer fill, portaven menys de dos anys de casats. El 2006, dins d'aquests dos primers anys de casats tan sols van tenir el seu primer fill un 30%. Per contra, el 23% dels pares primerencs que van tenir fills el 2006, ja portaven entre 5 i 9 anys de matrimoni. Tot aquest retard en l'edat a tenir o desitjar tenir fills guarda molta relació amb el tema de la infertilitat que més endavant se'n parlarà.

Si es realitza l'anàlisi per generacions, les dones nascudes entre 1950 i 1955 van avançar el seu calendari a la maternitat pel que, molt aviat, van tenir la descendència desitjada. A partir de les cohorts nascudes el 1955 en endavant, la reducció de la fecunditat entre les més joves (menors de 26 anys) s'ha fet evident. Si per damunt dels quaranta anys el nombre de naixements és mins i donat que les generacions nascudes el 1960, el 2000 havien tingut un total d'1,8 fills per dona, no és massa probable que aquest nombre variï excessivament. Les generacions femenines han retardat el seu calendari fecund cada vegada més i molt probablement es traduirà en una certa reducció de la fecunditat final (Miret, 2003). Precisament, les generacions que fins al moment més han adoptat són les posteriors a 1955, les que disminuïren la intensitat i retardaren el calendari a la maternitat biològica.

Ja a principis de la dècada dels noranta els demògrafs A. Cabré i J. Pérez (1991) apuntaven que les generacions de dones que a principis dels anys noranta es trobaven en edat reproductiva, havien retardat considerablement el matrimoni i la vinguda dels fills, pel que suposaven que, o bé tindrien fills fins a edats relativament avançades o tractarien d'adoptar-ne aquí o a l'estranger. De fet, el calendari femení per tenir fills, ja no el període reproductiu sinó, *el període socialment reproductiu*, cada vegada resta més reduït, podent-

lo delimitar en poc més de deu anys (abans dels vint-i-cinc anys s'és massa jove, potser fins i tot abans dels trenta, un s'està estabilitzant laboralment, econòmicament i/o algunes, cerquen encara la parella desitjada; per contra, per damunt dels quaranta anys, fa una dècada es deia per damunt dels trenta-cinc anys, socialment ja s'és massa gran o es tenen dificultats per quedar embarassada). Aquesta reducció dels anys *socialment reproductius*, pot potenciar la demanda adoptiva.

La no descendència

Si s'observa la proporció de dones no solteres sense fills (taula 3.4), és a dir, les proporcions d'infecunditat, per a les diferents edats i en dos moments del temps, el 1981 i deu anys més tard, el 1991, es constata que el percentatge i el nombre de dones sense cap fill ha crescut notablement entre ambdues dates (malauradament no es podran comprovar les dades per a 2001 ja que en aquest Cens no es va incloure la variable *nombre de fills nascuts vius*)⁷⁵.

Pel que fa als primers intervals d'edat, les xifres mostren que el pas cap a ser mare, és a dir, el pas de no tenir cap fill a tenir-ne un, s'ha retardat en l'edat, recolzant el comentat fins ara: si el 1981, hi havia un 14% de les dones no solteres de 25 a 29 anys sense cap fill, el 1991 i pel mateix grup d'edat, la proporció ascendia al 37%. Si es té present que per sobre dels 35 anys, el percentatge de dones que tenen el seu primer fill, tot i haver augmentat, és reduït (12% dels primers naixements de 2006), però principalment per sobre dels 40 anys (1.5%), l'increment de la proporció d'infecunditat del grup de 35 a 39 anys (de prop del 4% el 1981 a prop del 7% el 1991) o el corresponent a les dones de 40 a 44 anys (del 4% al 5.5%), són un clar exemple de que, a més de retardar l'arribada del seu primer fill, és probable que hi hagi un major percentatge de dones no solteres que es quedaran sense tenir-ne cap, almenys cap de biològic (Brancós, 1999).

⁷⁵ La Encuesta de Fecundidad de 1999 (de l'Instituto Nacional de Estadística), permet calcular la proporció d'infecunditat, per a les dones no solteres, per grups d'edat i pel total d'Espanya. Els resultats són: de 25 a 29 anys, una proporció d'infecunditat del 31%; de 30 a 34 anys, 11,5%; de 35 a 39 anys, 5,4%; de 40 a 44 anys, 3,6%; i de 45 a 49 anys, 3,1% d'infecunditat. Les dades no es poden calcular desagregades per a Catalunya. Com es copsa, la proporció d'infecunditat el 1999 en l'àmbit d'Espanya és, per a tots els grups d'edat, inferior a la calculada per a Catalunya el 1991, però les dades no permeten fer-ne una comparació amb les de la taula 3.4 (són moments diferents i col·lectius amb dinàmiques demogràfiques distintes).

Taula 3.4.- Proporció d'infecunditat de les dones no solteres, de 25 a 49 anys, per grups d'edat. Catalunya, 1981 i 1991

	1981			1991		
	Dones no solteres	Amb 0 fills nascuts vius	Prop. d'infecund. %	Dones no solteres	Amb 0 fills nascuts vius	Prop. d'infecund. %
De 25 a 29 anys	175.751	24.905	14,2	148.422	54.490	36,7
De 30 a 34 anys	190.119	9.873	5,2	188.043	23.541	12,5
De 35 a 39 anys	174.291	6.624	3,8	187.109	12.408	6,6
De 40 a 44 anys	155.573	6.125	3,9	189.195	10.459	5,5
De 45 a 49 anys	177.349	9.358	5,3	171.376	9.656	5,6

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística, del Censo de Población de 1981 i del Censo de Población de 1991.

En societats on es troben generalitzats els mètodes anticonceptius, la proporció de dones sense fills a una determinada edat, no implica que aquestes siguin infèrtils, ans el contrari, dins aquest grup caldria parlar d'aquelles dones que mai han tingut una parella (que no s'inclouen en la taula precedent), aquelles parelles que no volen tenir fills, grup que Toulemon (1995) el caracteritza com *parelles voluntàriament infecundes* i, finalment, aquelles parelles amb problemes d'infertilitat, ja sigui primària o secundària (a voltes com a conseqüència d'haver retardat la decisió de tenir fills). Malgrat això i, tenint present la distribució per edat de les dones no solteres sense fills, es pot dir que el retard actual en què les parelles decideixen tenir el seu primer fill, pot induir a fer pujar la proporció d'aquelles amb dificultats per engendrar-los ja que, la probabilitat de tenir-ne, disminueix amb l'edat. És obvi suposar doncs, que algunes d'aquestes parelles tindran dificultats o els serà impossible tenir el fill o els fills que elles desitgen (Bachrach, 1983). com apunten D. Devolder i M. Merino (2007), en el marc de la Segona Transició Demogràfica, *no es refusa la fecunditat, sinó que es retarda en el temps i, involuntàriament, això pot provocar una disminució de la fecunditat*.

Cal distingir la *infertilitat total* o *primària*, entesa com la impossibilitat per procrear d'aquelles dones que mai n'han estat aptes i la *infertilitat parcial* o *secundària*, com aquella que adquireix la dona amb el pas del temps. Actualment, el percentatge d'esterilitat o infertilitat primària es troba entre el 2 i el 5% de les dones casades. D'acord als estudis de L. Henry i de H. Léridon (Pressat, 1987), la mitjana de freqüències d'esterilitat secundària

no varia massa en el temps ni en l'espai però sí que augmenta amb l'edat, essent als 20 anys del 3%, als 25 anys, del 6%, als 30 anys entre un 10 i un 11%, avançant especialment a partir dels 35 anys, entre un 16 i un 20%. Cal tenir present que les dades de L. Henry no tenen en compte ni la difusió dels tractaments per resoldre-la (en el nostre àmbit territorial, a partir dels anys setanta i vuitanta i amb una gran embranzida a partir dels noranta), ni l'efecte de les adopcions (Toulemon, 1995)⁷⁶.

En definitiva, el retard constatat en l'edat mitjana a la formació de la parella junt a un notable increment de l'interval protogenèsic pot potenciar el risc d'esterilitat o com a mínim, de presentar certes dificultats per concebre o per dur a terme un embaràs pel que, la probabilitat de restar sense fills biològics, de sotmetre's a tractaments de reproducció⁷⁷ i/o d'optar per l'adopció com a via per ser pares, es fa més present. I això concordaria amb el perfil de qui sol·licita adoptar: en l'anàlisi de les dades de la Part III es mostra que qui sol·licita adoptar és, majoritàriament, una parella casada, sense fills, que ha intentat tenir-ne de forma natural sense aconseguir-ho. La infertilitat és, avui en dia, la causa directa més rellevant del perquè les famílies sol·liciten adoptar. S'observà que fins i tot entre les parelles amb fills que volen adoptar, un nombre elevat es troba amb problemes per tenir-ne més, o bé, en els anteriors embarassos o parts havien presentat dificultats que els ha fet desistir de repetit l'experiència biològica. Són molt poques les parelles que es dirigeixen a la via adoptiva com una opció als fills biològics, malgrat que la literatura en faci un ressò especial.

⁷⁶ Un estudi més recent sobre els nivells d'esterilitat primària i secundària per al conjunt d'Espanya (Ruiz-Salguero, 2001) realitzat a partir de les dades de la Encuesta de Fecundidad y Familia de 1995 del Centre d'Investigacions Sociològiques, calcula que l'esterilitat primària es manté força constant a partir dels trenta anys, situant-se al voltant del 3% de les dones exposades a un embaràs. L'esterilitat secundària variaria més, augmentant en funció de l'edat, en especial a partir dels trenta anys. L'autora arriba a la conclusió que, en total, un 10% de les dones de 25 a 49 anys, exposades al risc, són o esdevenen estèrils.

⁷⁷ El recurs a les tècniques de reproducció assistida s'han desenvolupat notablement al llarg dels anys noranta. Un dels indicadors indirectes per copsar la rellevància de la via mèdica en la natalitat és copsant la multiplicitat o nombre de nadons que neixen d'un mateix embaràs o també el percentatge de naixements prematurs. Si el 1985, el 99% dels parts foren simples, el 2007 han disminuït un punt (98%); si el 1985 el 4,4% dels parts foren prematurs, el 2006, foren el 6,2%. És més, fins i tot entre els parts simples, el percentatge de prematurs ha augmentat del 4,2 al 5,4% (www.idescat.net).

3.2.- L'estructura de la població

Analitzar l'estructura de la població, conèixer com ha evolucionat el nombre de persones que integren els diferents grups d'edat, així com el seu perfil per sexe i estat civil, és de gran rellevància ja que, els canvis que es constaten en l'estructura de la població, també incideixen en el perfil dels sol·licitants d'adopció.

3.2.1.- L'estructura per edat de la població

L'anàlisi de l'estructura per edat de la població resulta bàsica per avaluar el volum potencial de sol·licitants d'adopció. Els sol·licitants d'adopció presenten una forquilla d'edat que va dels 25 als 64 anys i aquest col·lectiu ha anat en augment entre 1991 i 2006, tant en nombres absoluts com en relatius (veure taula 3.5).

Taula 3.5.- Evolució del nombre de població de 25 a 64 anys, per grups quinquennals. Catalunya, 1991-2006

Total (nombres absoluts)					Total (nombres relatius)				
Edat	1991	1996	2001	2006	Edat	1991	1996	2001	2006
25 a 29 anys	469.141	483.617	549.519	632.743	25 a 29 any	7,7	7,9	8,6	8,9
30 a 34 anys	446.777	474.212	526.248	669.314	30 a 34 any	7,4	7,8	8,3	9,4
35 a 39 anys	412.802	448.090	502.304	607.453	35 a 39 any	6,8	7,4	7,9	8,5
40 a 44 anys	407.726	412.213	466.906	553.038	40 a 44 any	6,7	6,8	7,3	7,8
45 a 49 anys	367.460	402.198	420.875	498.554	45 a 49 any	6,1	6,6	6,6	7,0
50 a 54 anys	320.004	361.297	406.058	436.438	50 a 54 any	5,3	5,9	6,4	6,1
55 a 59 anys	357.360	309.092	353.731	410.719	55 a 59 any	5,9	5,1	5,6	5,8
60 a 64 anys	335.329	344.312	306.093	350.394	60 a 64 any	5,5	5,7	4,8	4,9
25 a 64 anys	3.116.599	3.235.031	3.531.734	4.158.653	25 a 64 any	51,4	53,1	55,5	58,3
Total	6.059.494	6.090.040	6.361.365	7.134.697	Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat, Cens de Població de 1991, Padró de Població de 1996 i Padró Continu de Població de 2001 i 2006.

Entre 1991 i 2006 el grup de 25 a 64 anys s'ha incrementat en més d'un milió d'habitants (s'ha passat de 3.116.599 a 4.158.653), evolució que també es reflecteix en el percentatge que aquests representen respecte al total de la població: si el 1991 el grup de 25 a 64 anys

eren el 51,4% del total d'habitants, el 2006, aquest col·lectiu agrupa el 58,3%. No tot aquest augment es pot atribuir a la incorporació del que anomenem *les generacions més plenes*, nascudes a partir de 1951. Cal tenir present la rellevància dels moviments immigratoris d'aquest període i que, pel seu caràcter laboral, en gran mesura també es concentren en aquestes edats.

Si partim de la hipòtesi de què es sol·licita adoptar com un efecte directe de l'edat, i que els gruix dels sol·licitants d'adopció internacional tenen entre 30 i 44 anys, el 2006 la població que es trobava en aquesta franja d'edat representava el 25,6% de la població, quan el 2001, en ple desenvolupament de la demanda d'adopció internacional, aquest mateix grup d'edat representava el 23,5% del total de la població. Estem davant unes cohorts de població molt voluminoses, pel que, tant sols aplicant la taxa específica per edat dels sol·licitants actuals, resultarà un nombre major de possibles persones o parelles que desitgin adoptar per primera vegada (això sense parlar de les segones o posteriors sol·licituds). Amb aquestes generacions en edat reproductiva molt voluminoses i, tenint present la dinàmica demogràfica abans referenciada, no és estrany que es solapi en el temps augments importants del nombre de naixements amb augments de la demanda adoptiva.

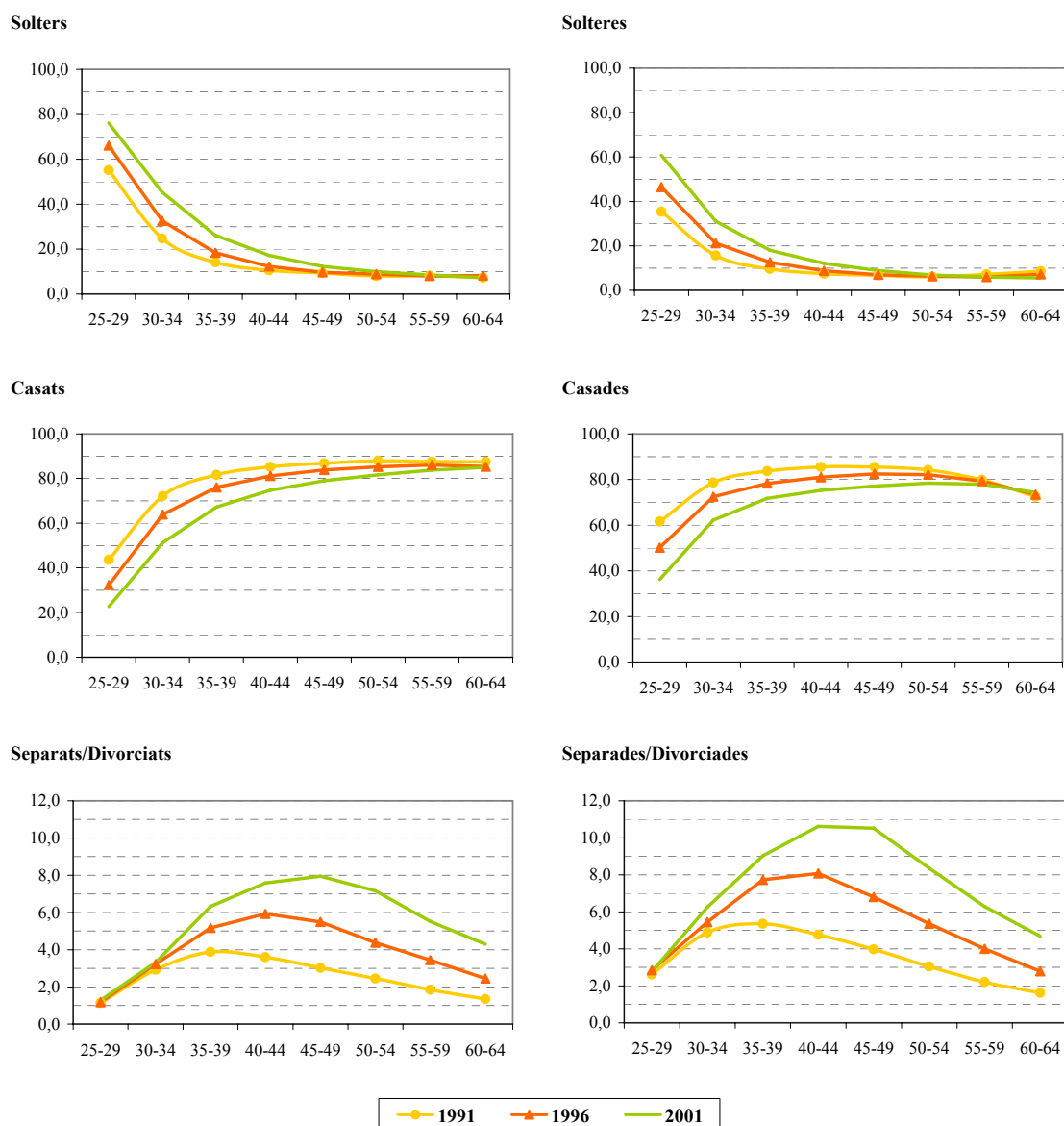
També és cert que l'anomenat *baby boom* es donà per finalitzat el 1974, any a partir del qual començà a disminuir el nombre de naixements i que, per tant, aquestes generacions, menys voluminoses, començarien a creuar la barrera en què es sol·licita adoptar, pel que properament semblaria que la nova incorporació de sol·licitants ja no aniria a un ritme tan accelerat.

3.2.2.- L'estructura per estat civil de la població

En la figura 3.5 es mostren els canvis en l'estructura per edat, sexe i estat civil que han tingut lloc entre 1991, 1996 i 2001 canvis que, en definitiva, repercuteixen sobre el perfil de qui sol·licita adoptar⁷⁸.

⁷⁸ No es disposa d'aquesta informació desagregada per a l'any 2006.

Figura 3.5.- Evolució de la proporció de solters, casats i separats/divorciats, segons sexe i grups d'edat. Catalunya, 1991, 1996 i 2001

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat, Cens de Població de 1991, Padró de Població de 1996 i Cens de Població de 2001.

Quant a la població soltera, l'efecte edat és molt notori, tot i que, en els tres talls temporals que mostren els gràfics, es copsa que la proporció de solteria per a una mateixa edat ha anat elevant-se: si el 1991, el 55% dels homes i el 35% de les dones de 25 a 29 anys eren solters i solteres, el 2001, la xifra ha pujat al 76% i al 61% del total d'homes i dones. És més, si el 1991, el 25% dels homes i el 16% de les dones de 30 a 34 anys eren solters, el 2001

representaven el 45% i el 31% respectivament. I el mateix per a les restants edats i fins als 50 anys, edat en què s'estabilitzen les proporcions de solters per dessota el 10% de la població. Aquest increment de la solteria per edat que mostren els Censos i el Padró es deu a dos factors: a l'augment de la no existència o de la no residència amb la parella, no havent-se produït encara l'emancipació familiar i per l'augment de les parelles de fet entre els solters.

El retard en l'aparellament incideix i, podrà incidir més en el futur, en la demanda adoptiva. Al mateix temps, l'extensió de la cohabitació (vegi's Domingo, 1997), pot fer endarrerir encara més el projecte de tenir descendència, amb majors probabilitats doncs, de què, per edat, es pugui presentar algun problema relacionat amb la infertilitat. Com apunta M. Rico (2008), *la cohabitació és una pràctica que forma part del procés del cicle vital d'algunes parelles, una fase més que s'incorpora en el camí vers la formació d'una família i, d'alguna manera, en retarda la funció reproductiva ja que, durant un temps, s'endarrereix la pressió de l'entorn familiar davant el fet de què tinguin descendència, en considerar, majoritàriament, que el marc idoni per tenir fills és dins del matrimoni.*

L'evolució dels gràfics dels casats i casades mostra la tendència inversa. Els talls temporals més recents reflecteixen per a totes les edats una proporció inferior als precedents. Així, si el 44% dels homes de 25 a 29 anys el 1991 estaven casats i el 62% de les dones, el 2001 no arribaven tan sols a una quarta parts dels homes i al 36% de les dones d'aquest grup d'edat, podent ser un canvi de tendència o, probablement, un nou retard en el calendari nupcial. Si tenim present que la gran majoria de les parelles en realitzar els tràmits d'adopció es troben casades, es lògic pensar que també retardaran el seu projecte adoptiu en relació a anys precedents.

Pel que respecte a la proporció de població separada o divorciada, el seu volum s'ha incrementat a totes les edats, a excepció del grup 25-29 anys i pels homes de 30 a 34 anys. Els divorciats/des han d'haver estat prèviament casats pel que, el retard en l'edat al matrimoni podria influir directament en retardar l'edat del divorci. El 1991 feia deu anys de l'aprovació de la Llei del Divorci i l'1,8 % de la població ja es trobava separada o divorciada, amb unes taxes màximes del 3,9% pels homes i del 4,6% per les dones de 35 a 39 anys. Aquestes cohorts són les que, a través dels diferents padrons i censos van tenint les taxes per edat més elevades. De totes maneres, com més cap al present, les proporcions

de població separada i divorciada ha augmentat en tots els grups d'edat, en especial entre les dones i pot determinar la formació de parelles recompostes, aspecte que també incideix en la demanda adoptiva.

Els sol·licitants d'adopció es troben immersos i interactuant amb la societat, d'aquí que els canvis produïts en la dinàmica de la població (la davallada del nombre total de casaments, l'increment de les segones o posteriors núpcies, el retard en l'edat en contraure matrimoni, l'impuls dels matrimonis entre persones del mateix sexe, el retard en el calendari en tenir els fills i en especial, el primer, la major incidència de problemes relacionats amb la infertilitat degut a l'edat més avançada en què es decideix tenir un fill) incideixen en ells. D'aquell sol·licitant d'adopció, la parella casada des de feia molts anys i sense fills, s'evoluciona cap a perfils de sol·licitants més diversos tot i que encara siguin majoria els primers però augmenten les parelles cohabitants provinents o no d'altres relacions anteriors (que poden adoptar d'ençà l'any 1987), homes i principalment dones, que demanen adoptar de forma unipersonal i, ja a partir de 2005, apareixen les parelles homosexuals, prèvia regulació de l'adopció per part d'aquest col·lectiu.

CAPÍTOL 4.- LES SOL·LICITUDS PER ADOPTAR, 1990-2006: DE LA DEMANDA NACIONAL A LA DEMANDA INTERNACIONAL

4.1.-Les sol·licituds per adoptar menors de Catalunya: la variabilitat de la demanda

- 4.1.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds
- 4.1.2.- Perfil dels menors sol·licitats per adoptar

4.2.-Les sol·licituds per adoptar menors d'altres països: un ràpid i intens increment

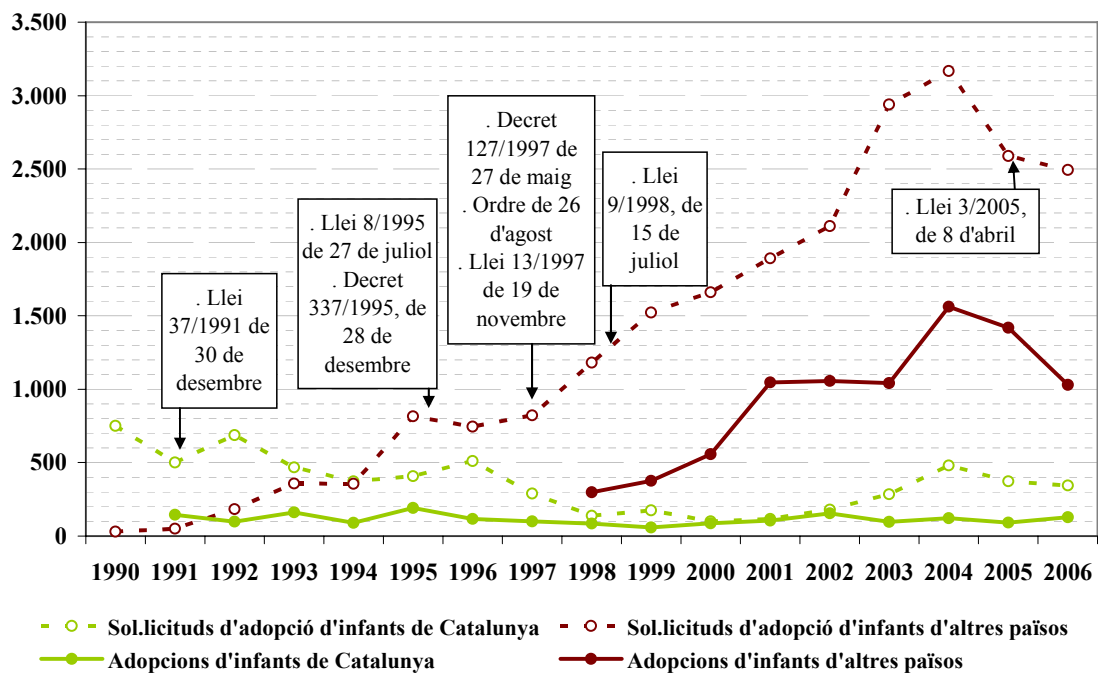
- 4.2.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds
- 4.2.2.- El país d'origen sol·licitat
- 4.2.3.- Les resolucions d'adopció emeses

En l'àmbit de l'adopció, els anys noranta, com s'ha comentat, han significat per a Catalunya una dècada de canvis, tant des d'una perspectiva quantitativa com qualitativa. Numèricament, el volum de sol·licitants d'adopció i, en conseqüència, el nombre de sol·licituds s'ha intensificat notablement, tendència que no ha vingut acompanyada per un increment del nombre de menors susceptibles de ser adoptats i que, en certa forma, ha actuat com a desencadenant d'importantes transformacions qualitatives del fenomen. En aquest sentit cal destacar el canvi d'orientació de les famílies cap a l'adopció internacional en no veure factible una assignació de Catalunya amb el perfil de menor desitjat i en un marge de temps determinat (veure figura 4.1). Així, si el 1990 s'obriren 781 expedients, pràcticament tots per adoptar infants de Catalunya, el 1995 es superaren les mil dues-centes sol·licituds (on set de cada deu ja es dirigiren a altres països), volum que el 2006 volta les 2.800 demandes (amb un màxim de 3.649 sol·licituds el 2004), i on prop de 9 de cada 10 s'orienten cap a adoptar un menor procedent de l'estranger.

La generalització de l'adopció, junt a la possibilitat de poder optar per dues vies, la d'infants de Catalunya (més lenta i amb una major inseguretat jurídica) i la d'infants

procedents de l'estranger, amb la corresponent regulació actual de tot el procés i la major rapidesa en l'assignació d'un menor amb el perfil desitjat, ha fet decantar les sol·licituds cap a aquesta darrera via.

Figura 4.1.- Sol·licituds i adopcions d'infants de Catalunya i d'altres països. Catalunya, 1990-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de la Direcció General d'Atenció a la Infància (1990-91); Anuari Estadístic de Catalunya del Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2000); i Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

L'objectiu d'aquest apartat, així com en el següent, és la recopilació i anàlisi de les dades oficials sobre l'adopció, publicades bàsicament a l'*Anuari Estadístic de Catalunya* de l'Institut d'Estadística de Catalunya (amb estadístiques disponibles sobre la matèria des de 1990) i en la *Memòria Estadística* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (realitzada des de 1997). Es mostra així, quina és la informació que es pot analitzar a partir d'aquesta font i com ha evolucionat la demanda d'adopció d'ençà 1990. A fi de copsar la importància d'aquest canvi de tendència, de l'adopció nacional a l'adopció internacional però, al mateix temps, la seva interconnexió, en l'apartat 4.1 *Les sol·licituds per adoptar menors de Catalunya: la variabilitat en la demanda*, s'analitza l'evolució del nombre de

sol·licituds de menors de Catalunya, en funció del seu perfil, per procedir a mostrar en l'apartat 4.2 *Les sol·licituds per adoptar menors d'altres països: un ràpid i intens increment*, les sol·licituds dirigides cap a l'àmbit internacional. Des de 1998 a 2006 s'han enregistrat 59 sol·licituds d'adopció per a menors d'altres Comunitats Autònomes però, pel baix nombre i per la manca d'informació més detallada d'aquestes sol·licituds, no se'n farà cap més referència, tot i que es pot afirmar que el nombre de menors adoptats procedents d'aquesta via és molt reduït. Aquesta demanda guarda una relació directa amb la suspensió dels processos de valoració de sol·licitants per adoptar menors de Catalunya. Davant aquesta situació, algunes sol·licituds es derivaren a Comunitats que en aquells moments acceptaven expedients⁷⁹.

4.1.- Les sol·licituds per adoptar menors de Catalunya: la variabilitat de la demanda

A principis dels anys noranta, l'adopció i, per tant, la demanda de menors de Catalunya era pràcticament l'única via per adoptar. Per aquest motiu s'analitza l'evolució del nombre de sol·licituds d'adopció nacional en el període 1990 a 2006.

4.1.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds

Com s'observa en la figura i taula 4.1, en iniciar-se la dècada dels noranta, el nombre de nous expedients de famílies que desitjaven adoptar un menor de Catalunya (751 sol·licituds) i que calia agregar als d'anys anteriors sense assignació era considerablement elevat.

⁷⁹ El 1998 s'obriren des de Catalunya 12 sol·licituds cap a Aragó, Galícia i La Rioja (no s'especifica el nombre a cadascuna d'elles); el 1999, 18 demandes a Aragó, Múrcia, Astúries i a La Rioja; el 2000, 19 sol·licituds, a Aragó, Astúries, Castella Lleó i a La Rioja; el 2001, es reduïren a 3, un parell cap Astúries i una a La Rioja. Aquesta disminució coincidí amb una forta davallada de la llista d'espera per a Catalunya (veure figura 4.2) i la premonició de la reobertura a l'any següent dels processos valoratius però, al mateix temps, per la baixa concreció de les sol·licituds d'altres Comunitats, en adopcions; el 2002, es tramitaren 4 sol·licituds, 3 a Aragó i una a Astúries; el 2003, foren 3 sol·licituds, 1 a Astúries i 2 a la Rioja; i en el darrer trienni 2004-2006, no se n'han gestionat cap. No es tenen dades sobre la resolució d'idoneïtat d'aquestes demandes ni en la concreció en adopcions, però molt probablement el nombre de menors adoptats ha estat molt mins.

Taula 4.1.- Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya, per àmbits territorials i taxa de sol·licitants d'adopció (per 100.000 habitants). Catalunya, 1990-2006

Sol·licituds (n° absoluts)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	617	382	583	329	250	306	408	193	89	127	59	78	81	173	351	225	203
Girona	57	50	42	54	63	43	51	32	19	14	6	13	31	42	34	68	56
Lleida	34	28	30	33	24	31	10	27	9	9	7	10	44	36	57	43	34
Tarragona	43	41	32	52	36	28	42	37	21	24	27	15	24	34	39	36	51
CATALUNYA	751	501	687	468	373	408	511	289	138	174	99	116	180	285	481	372	344
Sol·licituds (n° relatiu)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	82,2	76,2	84,9	70,3	67,0	75,0	79,8	66,8	64,5	73,0	59,6	67,2	45,0	60,7	73,0	60,5	59,0
Girona	7,6	10,0	6,1	11,5	16,9	10,5	10,0	11,1	13,8	8,0	6,1	11,2	17,2	14,7	7,1	18,3	16,3
Lleida	4,5	5,6	4,4	7,1	6,4	7,6	2,0	9,3	6,5	5,2	7,1	8,6	24,4	12,6	11,9	11,6	9,9
Tarragona	5,7	8,2	4,7	11,1	9,7	6,9	8,2	12,8	15,2	13,8	27,3	12,9	13,3	11,9	8,1	9,7	14,8
CATALUNYA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Taxa per 100.000 hab.	12,4	8,2	11,3	7,7	6,1	6,7	8,4	4,7	2,2	2,8	1,6	1,8	2,8	4,3	7,2	5,4	4,9

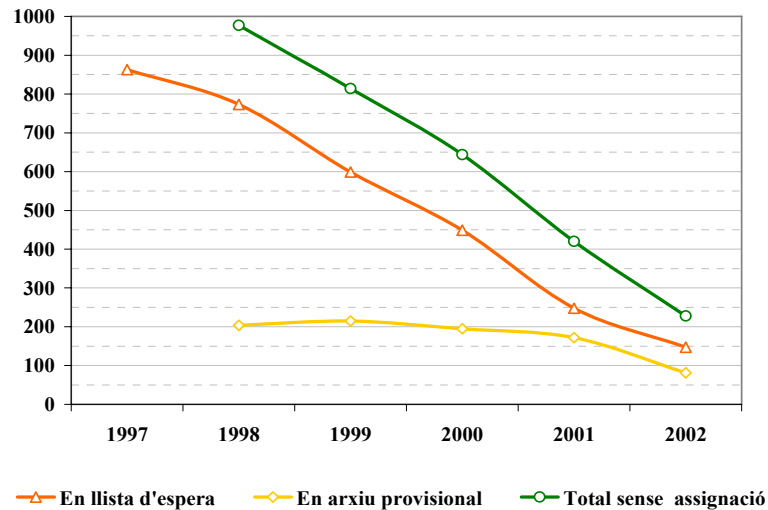
Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de la Direcció General d'Atenció a la Infància (1990-1991); de l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2000); de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció (1998-2006); i de les Estimacions de Població Intercensal i Postcensal de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2006).

L'evolució enregistrada respecte a les noves sol·licituds mostra alguns alts i baixos més remarcats, per exemple, una concentració de demandes el 1992 després de què al desembre de l'any anterior es legislés sobre la protecció dels menors desemparats i l'adopció (*Llei 37/1991*); l'impuls de les sol·licituds en el bienni 1995-1996, després de dos anys amb tendència a minvar i que pot explicar-se per la potenciació en la captació i en la selecció de persones i famílies que es portà a terme des de l'Administració amb la col·laboració d'associacions de famílies acollidores i d'entitats que treballaven en aquest camp. Cal dir però, que la norma general fins el 2000 ha estat cap a una reducció del nombre de noves sol·licituds ja que, si bé els primers sol·licitants d'adopció internacional acostumaven a tenir oberta, de forma paral·lela, la via catalana i l'estrangera, a mesura que s'anà veient que les possibilitats per adoptar un menor en altres països amb el perfil desitjat eren més elevades o, almenys, en un termini de temps més reduït, algunes famílies es decantaren únicament i exclusivament per la via internacional. La tendència descendent sembla haver tocat fons el 2000, on no s'arribà al centenar de sol·licituds. A partir de llavors l'increment

d'expedients ha estat constant amb un màxim el 2004 (481 sol·licituds), denotant-se en el darrer bienni una petita recessió (el 2006, 344 demandes per a menors de Catalunya i una taxa de 4,9 sol·licituds per cada 100.000 habitants).

La combinació d'un nombre elevat de sol·licitants que s'anaven agregant anualment a l'arxiu (amb una mitjana anual entre 1991 i 1996 de 500 noves persones o parelles), juntament amb el poc nombre d'assignacions (fins a 1996 es concretaren anualment, de mitjana, uns 150 acolliments preadoptius i unes 130 adopcions de menors de Catalunya), va fer que fins el 1997, la llista d'espera per adoptar infants de Catalunya s'anés fent cada vegada més voluminosa, arribant aquell any a enregistrar-se 863 persones o parelles valorades idònies sense infant assignat (veure figura 4.2), nombre que s'incrementa en addicionar-hi aquelles que, per un o altre motiu, es trobaven en arxiu provisional (normalment per l'adopció d'un menor a l'estranger, per estar en tractaments mèdics de fecundació, o altres).

Figura 4.2.- Persones o parelles valorades idònies sense infant de Catalunya assignat (a 31 de desembre), per situació de l'expedient. Catalunya, 1997-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2002).

La constatació de què els processos de valoració dels sol·licitants d'adopció restaven alterades pel transcurs del pas del temps entre la resolució i l'assignació d'un menor, desencadenà l'aprovació de l'Ordre de 26 d'agost de 1997. Malgrat que aquesta no prohibeix realitzar la sol·licitud per a Catalunya (restant, això sí, sense valorar), en *vox populi* la conclusió que s'extreia era que no es podia adoptar, pel que fou un instrument en certa forma dissuasori per sol·licitar adoptar infants de Catalunya.

L'efecte del baix nombre de noves sol·licituds valorades com idònies ha estat progressiu i notori, reduint-se el registre a 147 expedients oberts el 2002, als que caldria afegir-hi 81 més que, en aquells moments, es trobaven en arxiu provisional. Aquests darrers podien passar en qualsevol moment al llistat obert esperant una assignació o bé donar-se de baixa per haver canviat el desig d'adoptar o, més concretament, d'adoptar un menor de Catalunya.

No totes les famílies amb expedients d'adopció en llista d'espera i que el 2002 podien començar a ser valorades desitjaven passar per aquest procés, malgrat no haver donat de baixa la sol·licitud. Les circumstàncies foren diverses: moltes d'elles ja havien adoptat a altres països i consideraven tancada l'ampliació de la família; estaven a punt de rebre una assignació d'un altre país; desitjaven que el segon fill fos del mateix àmbit geogràfic que el primer adoptat (normalment internacional); o, senzillament, en aquests moments prioritzaven la via internacional donada la transparència dels tràmits i l'agilitat del procés respecte a la potencial incertesa jurídica de l'adopció d'infants de Catalunya. Les 228 persones o parelles sense infant assignat el 2002 ja esdevinguè un volum inferior a tres vegades el nombre d'acolliments preadoptius constituïts al llarg de l'any (un total de 98), pel que ja no es mantenia la circumstància que feu aprovar l'Ordre de 26 d'agost de 1997. Per això, el 2002, es va reprendre l'estudi de les famílies que es trobaven en arxiu provisional i, a partir de llavors, la tendència ha estat cap a un lleuger augment, canvi de tendència que no pot atribuir-se a la demanda de menors amb necessitats especials perquè, com mostra la taula 4.2, el nombre de sol·licituds per aquest perfil de menor es redueix a molt pocs casos: entre 1998 i 2006 sumen un total de 270, amb una mitjana anual de 30 sol·licituds (només el 1999 es va arribar a la cinquantena d'expedients).

Aquesta tendència a disminuir el nombre de demandes d'adopció de menors residents a Catalunya o, fins i tot, aquest inestable manteniment a la baixa, junt a la forta empena de

la demanda d'adopció internacional, fa que el pes d'una i altra sobre el total de demandes sigui ben distint: si el 1990 pràcticament la totalitat de les demandes eren per a Catalunya, el 2006, són del 12%, no arribant a una de cada 10 entre 2000 i 2003.

Taula 4.2.- Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya per tipus (sol·licituds d'infant amb o sense necessitats especials)*. Catalunya, 1998-2006

Sol·licituds (nombres absoluts)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Per infants sense necessitats especials *	91	122	72	73	145	250	464	362	340
Per infants amb necessitats especials	47	52	27	43	35	35	17	10	4
TOTAL	138	174	99	116	180	285	481	372	344

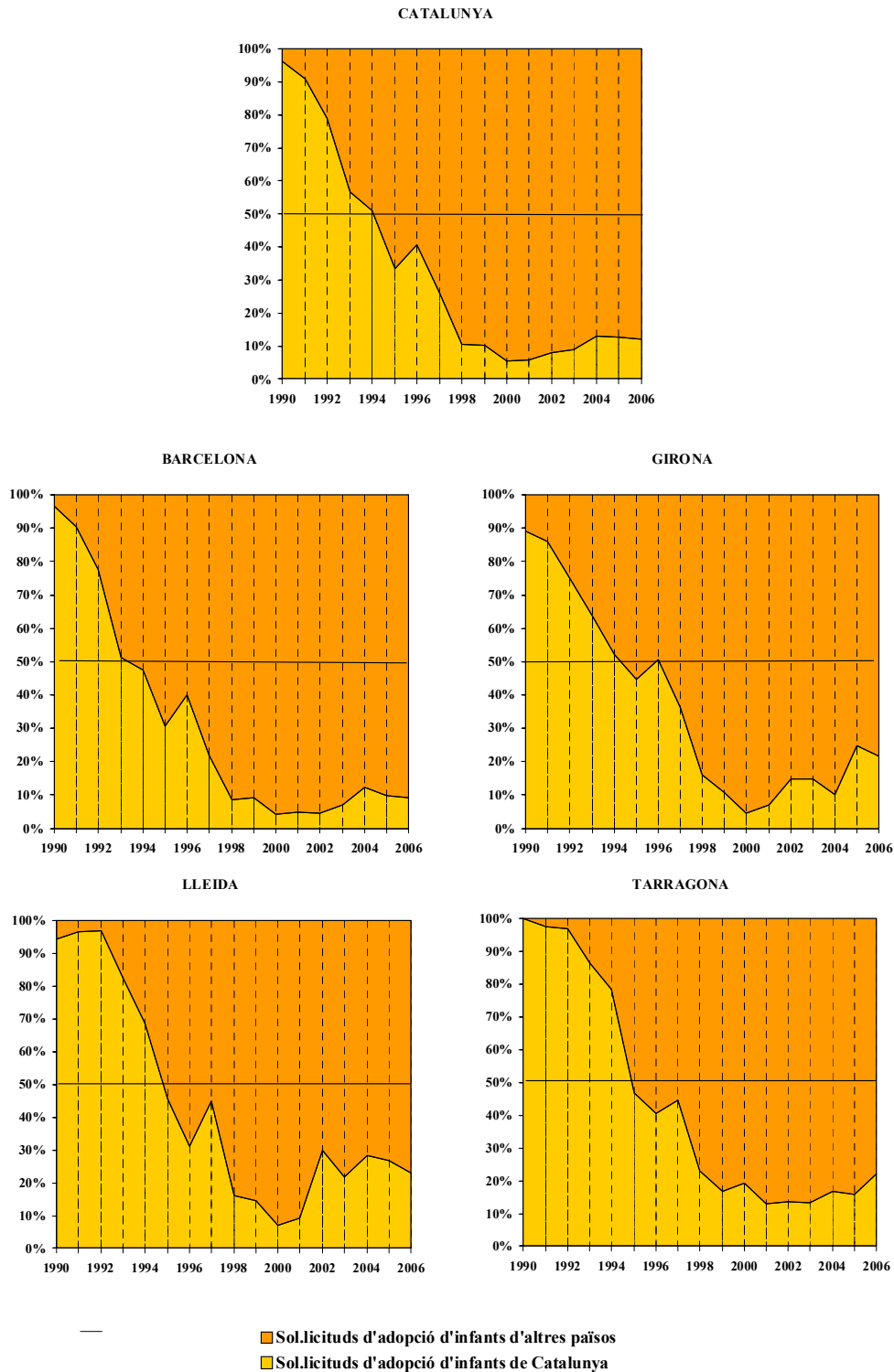
Sol·licituds (nombres relatius)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Per infants sense necessitats especials *	65,9	70,1	72,7	62,9	80,6	87,7	96,5	97,3	98,8
Per infants amb necessitats especials	34,1	29,9	27,3	37,1	19,4	12,3	3,5	2,7	1,2
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de l'ICAA (1998-2006).

Nota (*).- De 1998 a 2003, les sol·licituds per infants sense necessitats especials restaven en suspensió transitòria. Les sol·licituds *en suspensió transitòria* i les sol·licituds *per infants amb necessitats especials*, fan referència a l'Ordre 26 d'agost de 1997. Les primeres són avaluades en donar-se un volum de sol·licitants valorats inferior a tres vegades el nombre d'acolliments preadoptius constituïts al llarg de l'any anterior.

En la figura 4.3 es mostra clarament l'evolució de la demanda d'adopció, passant d'un absolut domini de les sol·licituds per a infants de Catalunya, a la demanda de menors residents a l'estranger. El canvi de corrent cap a altres països cal emmarcar-lo dins l'àmbit barceloní i en concret a l'any 1994, on la demanda per a un menor de Catalunya fou del 47% respecte al 53% per a un d'internacional. A nivell global de Catalunya i per a la resta d'àrees territorials, serà un any més tard, el 1995, quan el nombre de sol·licituds internacionals superi a les autòctones, tendència que s'ha mantingut, accelerant-se molt més ràpidament a partir de 1997 arran de la paralització dels processos de valoració per adopció de menors de Catalunya. En general però, les proporcions de demanda nacional per a l'àmbit barceloní i tret d'algun any en el gironí, sempre han estat inferiors a la resta d'àrees tractades.

Figura 4.3.- Relació entre les sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya i les sol·licituds d'adopció d'infants d'altres països. Catalunya i àmbits territorials, 1990-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de la Direcció General d'Atenció a la Infància (1990-1991); de l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2002); de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); i de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció (1998-2006).

En tot, el nou segle mostra l'acabament d'un cicle descendent en quant a la disminució de les demandes d'adopció de menors de Catalunya respecte a la d'altres països, podent parlar d'una possible transició, en el sentit que davant la represa dels processos de valoració, junt a la menor llista d'espera existent en aquests moments, les persones opten per sol·licitar de forma paral·lela una demanda d'adopció a Catalunya i una a l'estranger, tot i que, a diferència de la primera etapa, actualment es dóna un major èmfasi en la via internacional, quan abans aquesta era un complement a la nacional.

4.1.2.- Perfil dels menors sol·licitats per adoptar

Les *Memòries Estadístiques* no recullen el perfil dels menors sol·licitats per adoptar, a excepció d'aquelles demandes realitzades a partir de 1998 per a nens i nenes amb necessitats especials per raó d'edat, pertànyer a grups de germans o presentar disminucions físiques o psíquiques⁸⁰.

Fins a 2006 s'han obert 270 expedients per a menors amb necessitats especials, necessitats que, en la majoria dels casos, fa referència al fet de pertànyer a grups de dos germans o a infants majors de 7-8 anys (veure taula 4.3). S'opta per aquells trets més fàcilment acceptables i això es constata quan s'obre altra volta els processos valoratius per a les parelles o persones que volen adoptar a Catalunya en què la demanda de menors amb necessitats especials resta reduïda a 17, 10 i 4 demandes (de 2004 a 2006). Són molt poques les que, a priori, sol·liciten menors amb disminucions físiques o psíquiques, malalties o fins i tot grups de tres germans o més. Cal assenyalar que un acolliment i/o posterior adopció d'aquest tipus és més complex ja que, a les circumstàncies del mateix procés adoptiu, cal agregar-hi un plus de dificultat derivada de la necessitat especial d'aquell infant o infants, i això resta reflectit en un percentatge de resolucions de no

⁸⁰ C. Panchón (2000) dirigí un estudi on, a partir d'una mostra de 249 famílies adoptives (d'adopció nacional i d'internacional), s'analitzà el perfil de l'infant sol·licitat en la demanda inicial. Aquest no s'allunya excessivament del prototip d'infant petit, sa i fàcilment adoptable que tant s'està parlant. Certament, l'informe mostra com per a més de tres quartes parts de les famílies, el sexe els era indiferent però, la franja d'edat majoritàriament sol·licitada, era de 0 a 3 anys (60%) acceptant, pràcticament la totalitat de les famílies, fins un màxim de dos menors. En preguntar-los sobre l'estat físic i psíquic del menor a adoptar, el 62% responia que desitjaven un menor completament sa. Més de la meitat contestaren que el que més els preocupava eren les dificultats que es podien trobar durant el procés, la durada o la inseguretat jurídica, així com també per a què la família biològica reclamés l'infant.

idoneïtat major. Amb tot, la idoneïtat de les persones i parelles avaluades per l'adopció d'un menor resident a Catalunya es troba uns 2-3 punts per dessota la valoració d'aquelles que es dirigeixen a altres països, en part per la complexitat dels casos i probablement pel perfil distint d'uns i d'altres sol·licitants (96% d'idoneïtat, el 2006).

Taula 4.3.- Sol·licituds d'adopció d'infants de Catalunya amb necessitats especials*. Catalunya, 1998-2005

Sol·licituds (nombres absoluts)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Grup de dos germans	17	20	16	15	11	14	2	1	1
Grups de tres germans o més	3	4	2	2	1	2	1	1	-
Major de 7-8 anys	19	12	5	21	16	9	4	2	-
Malaltia	6	8	2	3	6	4	6	2	3
Disminució física i sensorial	-	3	2	-	-	2	1	-	-
Dificultat psíquica	2	5	-	2	1	4	3	4	-
TOTAL	47	52	27	43	35	35	17	10	4

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2006).

Nota (*).- Les sol·licituds en suspensió transitòria i les sol·licituds per infants amb necessitats especials, fan referència a l'Ordre 26 d'agost de 1997.

4.2.- Les sol·licituds per adoptar menors d'altres països: un ràpid i intens increment

Des d'una perspectiva estadística, la informació disponible sobre la demanda d'adopció internacional en aquests quinze anys, vindrà caracteritzada per la manca d'homogeneïtat quantitativa i qualitativa de les sèries. Això ha estat una conseqüència directa de la novetat, a Catalunya, d'aquest fenomen, unit a la manca inicial d'una regulació concreta sobre l'adopció internacional i al fet que no s'exigís tramitar-les a través d'un únic organisme. Si bé des de 1990 cada vegada eren més les famílies que tramitaven l'adopció internacional mitjançant l'òrgan competent de la Generalitat, a Catalunya no va regular-se fins el 1995 (Llei 8/1995, de 27 de juliol) i, en posterioritat, per desinformació o negligència, algunes persones o famílies obviaven aquesta disposició. Serà amb la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, en què, de forma estatal i, a fi de poder inscriure el menor en el Registre Civil Central, es marcarà l'obligatorietat d'haver obtingut prèviament a l'adopció, el certificat

d'idoneïtat per part de l'ens públic pertinent. A partir de llavors, les estadístiques sobre sol·licituds d'adopció s'ajustaren més a la realitat. Per altra banda, fins al Decret 337/1995, de 28 de desembre, una mateixa persona o família podia realitzar en un mateix any, més d'una sol·licitud internacional, encaminant-la a diversos països, cosa que en la pràctica era impossible en les sol·licituds per a menors catalans. Si bé el primer aspecte fa que el nombre de sol·licituds i d'adopcions de menors originaris de l'estranger fins el 1995 estigui infravalorat (degut a aquells que no tramitaven l'adopció a través de la Generalitat), el segon actua inflant aquest mateix nombre de sol·licituds (no el de famílies).

Va caldre però que el Decret 127/1997, de 27 de maig, en la disposició addicional primera preveïés la possible regularització d'aquelles adopcions o mesures equiparables a l'acolliment preadoptiu que es constituïssin a l'estranger sense la intervenció de la Generalitat, pel que cal deduir que, com a mínim, fins el 1997, les sol·licituds que anaven per un circuit paral·lel a la Generalitat existien, tot i que cada vegada el procés previ a l'adopció, a través de la valoració de la família que vol adoptar i l'emissió del corresponent certificat d'idoneïtat o de no idoneïtat es trobi més regulat i, per tant, reflectit en els registres. Així, en fer-se necessària la intervenció d'un òrgan públic o d'altres acreditats per aquest, es provoca la visibilitat estadística del fenomen.

Les anteriors figures 4.1 i 4.3 resulten molt il·lustratives per copsar el canvi d'orientació de les persones o parelles en relació a la naturalesa de la demanda de menors: dels nascuts a Catalunya als procedents d'altres països. Així, mentre que el 1990 pràcticament la totalitat de la demanda es dirigia cap a Catalunya, el 2006, nou de cada deu sol·licituds es tramiten per a un menor d'un altre país.

4.2.1.- Evolució i distribució territorial de les sol·licituds

En paral·lel a l'anàlisi precedent de les sol·licituds de menors de Catalunya, en aquest apartat s'analitza l'evolució del nombre de sol·licituds d'adopció internacional entre 1990 i 2006 (veure taula 4.4). El bienni 1990-1991 es caracteritza pel baix nombre de sol·licituds (30 i 50 respectivament). La via internacional no s'havia generalitzat però també s'ha de pensar que algunes parelles adoptaven sense recórrer a la Generalitat.

Taula 4.4.- Sol·licituds d'adopció d'infants d'altres països, taxa de sol·licitants d'adopció i percentatge que representen en relació al total (sol·licituds d'infants de Catalunya i de l'estranger), per àmbits territorials. Catalunya, 1990-2006

Sol·licituds (n° absoluts)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	21	40	167	312	277	693	611	687	964	1.235	1.332	1.523	1.677	2.347	2.534	2.072	1.998
Girona	7	8	14	31	58	53	50	56	100	115	122	171	179	239	297	207	203
Lleida	2	1	1	7	11	37	22	33	47	53	93	97	103	129	145	118	113
Tarragona	0	1	1	8	10	32	62	46	70	119	113	101	152	224	192	191	179
CATALUNYA	30	50	183	358	356	815	745	822	1.181	1.522	1.660	1.892	2.111	2.939	3.168	2.588	2.493

Sol·licituds (n° relatius)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	70,0	80,0	91,3	87,2	77,8	85,0	82,0	83,6	81,6	81,1	80,2	80,5	79,4	79,9	80,0	80,1	80,1
Girona	23,3	16,0	7,7	8,7	16,3	6,5	6,7	6,8	8,5	7,6	7,3	9,0	8,5	8,1	9,4	8,0	8,1
Lleida	6,7	2,0	0,5	2,0	3,1	4,5	3,0	4,0	4,0	3,5	5,6	5,1	4,9	4,4	4,6	4,6	4,5
Tarragona	0,0	2,0	0,5	2,2	2,8	3,9	8,3	5,6	5,9	7,8	6,8	5,3	7,2	7,6	6,1	7,4	7,2
CATALUNYA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sol·licituds per 100.000 hab.	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	0,5	0,9	3,6	6,7	5,9	14,9	13,1	14,8	20,7	26,4	28,3	31,9	34,4	47,2	50,1	40,3	38,2
Girona	1,4	1,6	2,7	6,0	11,1	10,1	9,4	10,5	18,6	21,2	22,1	30,3	30,8	39,8	47,6	32,0	30,2
Lleida	0,6	0,3	0,3	2,0	3,1	10,4	6,2	9,3	13,2	14,8	26,0	26,9	28,1	34,6	37,9	30,1	28,2
Tarragona	0,0	0,2	0,2	1,4	1,8	5,6	10,8	8,0	12,0	20,3	19,0	16,6	24,4	35,0	28,9	27,6	24,8
CATALUNYA	0,5	0,8	3,0	5,9	5,8	13,4	12,2	13,4	19,2	24,7	26,7	30,0	32,8	44,6	47,1	37,65	35,51

% respecte sol.lic. (de Catalunya i d'altres països)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	3,3	9,5	22,3	48,7	52,6	69,4	60,0	78,1	91,5	90,7	95,8	95,1	95,4	93,1	87,8	90,2	90,8
Girona	10,9	13,8	25,0	36,5	47,9	55,2	49,5	63,6	84,0	89,1	95,3	92,9	85,2	85,1	89,7	75,3	78,4
Lleida	5,6	3,4	3,2	17,5	31,4	54,4	68,8	55,0	83,9	85,5	93,0	90,7	70,1	78,2	71,8	73,3	76,9
Tarragona	0,0	2,4	3,0	13,3	21,7	53,3	59,6	55,4	76,9	83,2	80,7	87,1	86,4	86,8	83,1	84,1	77,8
CATALUNYA	3,8	9,1	21,0	43,3	48,8	66,6	59,3	74,0	89,5	89,7	94,4	94,2	92,1	91,2	86,8	87,4	87,9

Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de la Direcció General d'Atenció a la Infància (1990-1991); de l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2006); de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció (1998-2006); i de les Estimacions de Població Intercensal i Postcensal de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990-2006).

El 1992, les Diputacions traspassaren definitivament els expedients de totes les famílies que desitjaven adoptar, pel que, a partir de llavors, qualsevol orientació sobre el tema es derivava automàticament a aquest organisme. Estadísticament es reflectí en la triplicació de les sol·licituds. El major nombre de famílies i l'incipient reconeixement de la possibilitat d'una nova via per adoptar va fer que algunes persones o parelles sol·licitessin, en paral·lel a la via nacional, una d'internacional. L'avenç de la demanda el 1993 també fou important ja que pràcticament es doblà, seguint una evolució paral·lela a les sol·licituds de menors catalans, efecte de la campanya realitzada per la Generalitat per captar famílies acollidores (les famílies tramitaven al mateix temps, la documentació per adoptar a Catalunya i a l'estranger), comportant una concentració de demandes que es traduí en una estabilització el 1994 (356 sol·licituds).

Ara bé, l'augment més notori i el canvi més representatiu en la tendència tingué lloc el 1995, any que marcarà un abans i un després en relació a l'evolució del nombre de sol·licituds per adoptar un infant procedent de l'estranger. Un abans i un després per diverses raons: es legisla, per primera vegada dins l'àmbit autonòmic, la tramitació d'aquest tipus d'adopcions; el nombre de sol·licituds internacionals superarà a la d'infants de Catalunya; a més, el pes de les 356 noves sol·licituds d'adopció internacional enregistrades el 1994 en relació a les 815 de 1995 suposen, en nombres relatius, el major impuls del període analitzat (un augment de 129%).

A conseqüència del Decret 337/1995, de 28 de desembre, on només es podia tenir oberta una sol·licitud internacional (fins al moment algunes persones o parelles sol·licitaven, alhora, adoptar a varis països), el 1996 va disminuir el nombre de sol·licituds (de 815 a 745 nous expedients, un 8,5% menys) però, com s'ha comprovat, no així el de sol·licitants (que malgrat créixer poc, passaren de 649 a 656). La xifra tornà a incrementar-se tot seguit. El 1997 es permeté que cada família pogués obrir dues sol·licituds, en atenció a les dificultats existents o sobrevingudes en la tramitació de l'adopció en el país escollit (Decret 127/1997, de 27 de maig), reprenent-se el volum de 1995. La tendència ascendent s'ha mantingut fins el 2004: si el 1997 el nombre de sol·licituds enregistrades eren 822, el 2000 ja es doblaren (1.660 demandes) i, quatre anys més tard, el 2004, pràcticament s'han tornat a multiplicar per dos (3.168 sol·licituds).

En el darrer bienni es denota, altra volta, una disminució de les sol·licituds. Pel que fa a

l'any 2005 es podria deure a l'efecte de només poder tenir oberta una sola sol·licitud internacional (es tradueix en un 18% menys de les sol·licituds de 2004), però les dades de 2006 tornen a reflectir una nova davallada (un 3,5%)⁸¹. El treball empíric de la Part III no cobreix aquests darrers anys, pel que no es pot avaluar el nombre de sol·licitants. Es podria pensar que la demanda es diversifica cap a l'adopció d'un menor nascut a Catalunya, però no. En el darrer bienni aquesta també han disminuït. Es pot, doncs, començar a parlar d'una primera recessió de la demanda, premonició d'un canvi de cicle encaminat cap a la *regulació generacional de l'adopció*? Pensem que sí (Brancós, 2006).

La província de Barcelona sempre ha acumulat el 70% o més de la demanda (80% el 2006). De la resta d'àmbits, Girona esdevé, al llarg d'aquests setze anys, amb les úniques excepcions de 1996 i 1999, el segon lloc en quant a pes de sol·licituds (actualment acumula el 8% de les demandes). Durant el primer quinquenni dels noranta, Lleida tramitava un major volum de sol·licituds que Tarragona però des de 1996 els pes d'una àrea i altra s'ha invertit (actualment el 7% de les demandes provenen de les comarques tarragonines, mentre que les lleidatanes es mantenen en el 4,5% del total català).

L'augment del nombre de sol·licituds d'adopció internacional també té el seu reflex en l'augment de la taxa: si el 1990 era de 0,5 sol·licituds per cada 100.000 habitants, anà ascendint fins a situar-se, el 2006 en 35,5 sol·licituds per cada 100.000 habitants. Aquesta evolució ha estat homogènia per a totes les àrees geogràfiques analitzades, corresponent, en general, la taxa més elevada i per a cada any, a Barcelona (exceptuant el bienni inicial, 1990-1991 i 1994 on la taxa fou superior a Girona), que assolí la taxa màxima el 2004 amb 50 sol·licituds per cada 100.000 habitants.

4.2.2.- El país d'origen sol·licitat

La distribució continental de la demanda per adoptar ha experimentat, com es mostra en la taula 4.5, un fort canvi d'orientació geogràfica, primant el 1995 i en un 66%, l'opció llatinoamericana mentre que actualment predomina la demanda de menors asiàtics (centrats

⁸¹ Fa poc s'han donat a conèixer les dades generals per a 2007, constatant-se, per tercer any consecutiu, una fortíssima davallada de les demandes, que es calcula en el 25% respecte a 2006 (1.858 sol·licituds).

en les nenes xineses), que assoleix la meitat de les sol·licituds, i europeus amb el 25% del total (la majoria dirigides a Rússia). Aquest canvi de destinació, que també s'ha constatat en altres països occidentals (veure Part I), ha vingut propiciat bàsicament, per les dificultats d'adoptar en uns i per l'obertura a l'adopció internacional de nous països.

Taula 4.5.- Sol·licituds d'adopció a altres països, per continent i país sol·licitat. Catalunya, 1995-2006

Continent / País sol·licitat	Any												1995 - 2006	%
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		
ÀFRICA	2	5	16	11	12	44	43	122	325	311	313	375	1.579	7,2
Algèria	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Angola	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0,0
Benín	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	3	0,0
Burkina Faso	0	0	1	2	1	3	6	2	5	2	4	10	36	0,2
Camerun	0	0	0	1	0	2	1	2	0	0	1	0	7	0,0
Cap Verd	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,0
Congo	0	0	0	1	0	3	1	8	6	3	0	48	70	0,3
Costa d'Ivori	0	0	0	0	1	4	4	10	6	13	1	3	42	0,2
Egipte	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Etiòpia	0	1	1	0	0	0	1	43	207	220	255	218	946	4,3
Gàmbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Ghana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	4	0,0
Guinea Bissau	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	2	4	10	0,0
Guinea Equatorial	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0,0
Kenya	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Libèria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Madagascar	2	2	8	4	7	20	19	42	59	39	7	5	214	1,0
Mali	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	3	0,0
Marroc	0	0	2	1	1	6	5	8	30	20	21	30	124	0,6
Moçambic	0	0	0	0	0	1	3	3	3	2	0	0	12	0,1
Nigèria	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0,0
Rep. Dem. del Congo	0	0	1	0	0	0	0	1	3	6	11	44	66	0,3
Rwanda	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	0,0
Senegal	0	0	0	0	0	1	2	0	1	2	6	9	21	0,1
Sierra Leone	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0,0
Togo	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0,0
Txad	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
AMÈRICA	481	479	483	462	555	353	305	398	388	240	223	233	4.600	21,0
Argentina	3	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0,0
Bolivia	42	57	35	20	29	6	3	17	26	36	19	22	312	1,4
Brasil	11	18	71	87	101	13	28	59	78	52	45	31	594	2,7
Colòmbia	210	109	112	94	110	85	99	131	118	61	82	63	1.274	5,8
Costa Rica	9	3	7	7	8	5	5	2	4	2	3	2	57	0,3
Cuba	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0,0
El Salvador	7	5	20	42	24	13	33	68	39	13	4	5	273	1,2
Equador	0	15	13	13	41	34	17	11	5	8	0	0	157	0,7
Guatemala	0	14	15	34	79	59	31	38	23	7	11	14	325	1,5
Haití	0	0	0	2	0	2	3	25	32	20	35	48	167	0,8
Hondures	8	10	2	7	7	5	3	4	10	6	5	0	67	0,3
Mèxic	41	52	129	91	83	58	17	11	13	13	7	10	525	2,4
Nicaragua	10	107	32	5	6	8	0	1	0	0	0	13	182	0,8
Panamà	0	3	0	2	4	2	2	1	0	3	1	2	20	0,1
Paraguai	0	0	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0	6	0,0
Perú	97	66	24	20	38	38	35	10	11	9	7	11	366	1,7
Rep. Dominicana	4	3	11	20	17	13	20	12	17	5	3	11	136	0,6
Uruguai	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	1	5	0,0
Veneçuela	22	13	3	3	4	7	3	3	1	3	0	0	62	0,3
Xile	17	2	5	11	1	4	6	5	11	1	1	0	64	0,3

Capítol 4.- Les sol·licituds per adoptar, 1990-2006: de la demanda nacional a l'internacional

Continent / País sol·licitat	Any												1995 - 2006	%
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		
ÀSIA	214	209	120	253	419	634	611	540	1.081	1.322	1.300	1.268	7.971	36,3
Armènia	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Cambotja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0
Filipines	0	5	5	0	0	1	0	5	22	23	8	2	71	0,3
Geòrgia	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	0,0
Índia	79	111	57	77	85	75	48	26	29	43	37	34	701	3,2
Israel-Palestina	0	0	0	2	1	0	1	0	2	0	0	0	6	0,0
Japó	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
Kazakhstan	0	0	0	0	0	0	0	1	50	52	91	50	244	1,1
Liban	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
Myanmar	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0,0
Mongòlia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3	0,0
Nepal	48	19	17	55	65	41	45	83	108	129	70	85	765	3,5
Sri Lanka	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	12	13	0,1
Tailàndia	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	6	0,0
Vietnam	0	0	0	1	0	2	13	19	2	0	0	0	37	0,2
Xina	86	74	39	114	266	513	503	403	866	1.071	1.094	1.085	6.114	27,9
EUROPA	34	52	203	455	536	629	933	1.050	1.145	1.295	752	617	7.701	35,1
Bielorússia	1	0	0	3	0	0	0	2	0	0	0	0	6	0,0
Bòsnia i Hercegovina	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	3	0,0
Bulgària	0	11	58	106	72	81	84	112	98	67	12	0	701	3,2
Croàcia	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	0	0	4	0,0
Hongria	0	0	3	5	4	5	2	3	2	0	1	2	27	0,1
Iugoslàvia	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Letònia	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0,0
Lituània	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1	1	6	0,0
Moldàvia	0	0	0	0	0	0	0	1	39	70	6	5	121	0,6
Polònia	1	1	0	3	1	0	1	1	0	1	3	3	15	0,1
Portugal	5	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	8	0,0
Rep. Txeca	0	0	0	0	0	0	1	2	3	1	1	1	9	0,0
Romania	4	18	97	234	138	68	52	0	0	0	0	0	611	2,8
Rússia	21	22	37	78	141	261	470	695	751	882	639	586	4.583	20,9
Sèrbia-Montenegro	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0
Turquia	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Ucraïna	0	0	4	25	180	213	322	232	252	266	89	19	1.602	7,3
OCEANIA	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Tahití	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Sense especif.	84	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84	0,4
TOTAL	815	745	822	1.181	1.522	1.660	1.892	2.111	2.939	3.168	2.588	2.493	21.936	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

Al 1995, la majoria de persones sol·licitaven, amb diferència, menors del continent americà (481 sol·licituds, de les quals, més del 40% anaven dirigides a Colòmbia i el 20% a Perú essent aquests els dos principals països sol·licitats per adoptar). La tendència es mantingué fins que, en el bienni 1998-1999, la demanda de menors procedents de països europeus (bàsicament de l'Europa de l'Est), que venia ascendint des de 1996, s'equiparà a la llatinoamericana (el 1998 els països americans comptabilitzaren 462 sol·licituds i els

europaus 455 i el 1999, 555 i 536 respectivament). L'inici del descens americà de 1998 vingué propiciat per la pràcticament nul·la demanda a Perú, unit a la disminució de les sol·licituds a Colòmbia, Mèxic i Brasil, a conseqüència de les poques adopcions que es constituïen i a l'augment del temps d'assignació.

Al 2000, la demanda cap a països americans baixa estrepitosament (un 36%), en part ocasionat per la suspensió a Catalunya de l'activitat de l'ECAI Fundació ADDIA (Associació en Defensa del Dret de la Infància a l'Adopció), que operava a Bolívia, Brasil, Colòmbia, Mèxic i Veneçuela⁸². La tramitació d'expedients d'adopció en aquests països, a través d'aquesta ECAI, era molt rellevant i més si es té en compte que fou la primera en aconseguir l'acreditació com entitat col·laboradora d'adopció internacional a Catalunya. Així, les 555 sol·licituds de 1999 a Amèrica descendiren a 353 el 2000.

El retrocés de la demanda cap a als països llatinoamericans ha perdurat, malgrat un lleu augment en el bienni 2002-2003, moment en què Colòmbia, Brasil i Bolívia, a l'igual que El Salvador, intensificaren el nombre de sol·licituds (països amb ECAIs acreditades i per tant aquestes actuen potenciant l'adopció d'infants d'aquestes àrees, sempre que les condicions en els països on gestionin adopcions així ho permetin). Amb tot, la davallada des de 1995 del nombre de sol·licituds cap a països del continent americà, tant en termes absoluts com en relatius, és rellevant: s'ha passat de 481 sol·licituds el 1995 (més de la meitat del total de sol·licituds d'aquell any), a les 233 demandes de 2006 (un 9,3% del total) essent el continent d'on actualment arriben menys menors adoptats.

Quant a Europa, es constata l'increment de la demanda des de 1997 i s'atribueix al canvi de preferència de les famílies en copsar que en els països llatinoamericans, on tradicionalment dirigien les seves demandes, ja començaven a acumular moltes sol·licituds, mentre que els països de l'Europa de l'Est podien aportar majors facilitats a l'hora d'adoptar, essent els processos de tramitació més àgils, l'estada al país més breu o els requisits exigits menys restrictius. El fet de ser menors fenotípicament més semblants als sol·licitants que els d'altres orígens, també potencià l'acceptació en aquells estrats de població que eren més reticents a l'adopció internacional. A més, coincidí que el 1997 a Romania s'aprovà la

⁸² Arran de la investigació oberta davant les queixes i denúncies formulades per diverses famílies que van iniciar els tràmits per adoptar un infant a través d'aquesta ECAI, l'organisme competent de la Generalitat de Catalunya va prohibir-li, des del març de 2000, tramitar al Brasil (amb Resolució de privació d'efectes de l'acreditació com ECAI per al Brasil de data 31 de juliol de 2000) i el 16 de juny, s'estengué la denegació per a Bolívia, Colòmbia, Mèxic i Veneçuela, resta de països amb els que gestionava adopcions (fent-se efectiva amb la Resolució de data 17 de novembre de 2000).

decisió governamental 16/1997 en què es regulava l'actuació dels organismes privats en el camp de l'adopció, cosa que va fer dissipar les pors sobre possibles compravendes de menors. Així, el 1997 i 1998 sol·licitaren adoptar a Romania, 97 i 234 famílies catalanes respectivament; per a Bulgària, s'obriren 58 i 106 nous expedients; i per a Rússia, 37 i 78 expedients, d'aquí l'important increment pel total europeu.

Les sol·licituds a Romania van disminuir en el bienni 2000-2001 (amb 68 i 52 sol·licituds), essent nul·les les enregistrades el 2002 i fins a l'actualitat per la paralització de la recepció de nous expedients d'adopció internacional per part del govern romanès⁸³. De forma paral·lela a aquesta disminució, països com Bulgària, Ucraïna, Moldàvia i, principalment Rússia, van notar un impuls en el nombre de sol·licituds que rebien. Així, si el 1995 les sol·licituds europees representaven tan sols el 4% del expedients, el 2001-2002 es situaren en el primer lloc, amb la meitat de les sol·licituds internacionals totals. En nombres absoluts, l'augment ha perdurat fins el 2004 (1.295 sol·licituds, el 68% per a Rússia i el 21% per a Ucraïna). En el darrer bienni, tant Rússia com Xina han disminuït notablement les sol·licituds, essent pràcticament nul·les les demandes a altres països de l'àrea. La normativa de 2005 de només poder tenir obert per adoptar un sol país ha comportat la recerca d'una major eficiència en l'elecció d'aquell país més segur per a l'adopció (i això implica també rapidesa) i ha fet disminuir la demanda dels altres països.

Les sol·licituds cap als països asiàtics el 1995 foren 214 (segon continent per dessota de l'americà) dirigides a Xina, Índia i Nepal (amb 86, 79 i 48 respectivament). El documental emès al novembre de 1995, *Les Sales de la Mort* (transmès per primera vegada per la BBC al juny del mateix any), on es mostraven dures imatges sobre la situació dels menors abandonats en els orfenats de la Xina, significà per a la societat catalana, una forta conscienciació sobre la situació de la infància en alguns països del Tercer Món. Així mateix, s'obrí la porta a l'esperança a poder tenir majors facilitats per optar a una adopció en un moment on, la llista d'espera per a l'adopció d'infants de Catalunya ja començava a estar col·lapsada però que, a més, alguns països llatinoamericans (en especial Colòmbia, però també Perú i Mèxic), on les famílies pioneres en l'adopció internacional havien

⁸³ Si bé en l'àmbit espanyol la incidència d'aquesta paralització ha estat notable ja que el 2000, una de cada 5 adopcions provenia d'aquest país, a Catalunya, malgrat tenir repercussions, es preferien altres països per davant d'aquest. El 2000, les adopcions de menors de Romania representaren el 9% del total d'adopcions internacionals de Catalunya (49 menors).

adreçat la seva demanda, incrementaven el temps d'assignació d'un menor, preludi d'una possible obstrucció i conseqüents dificultats per adoptar.

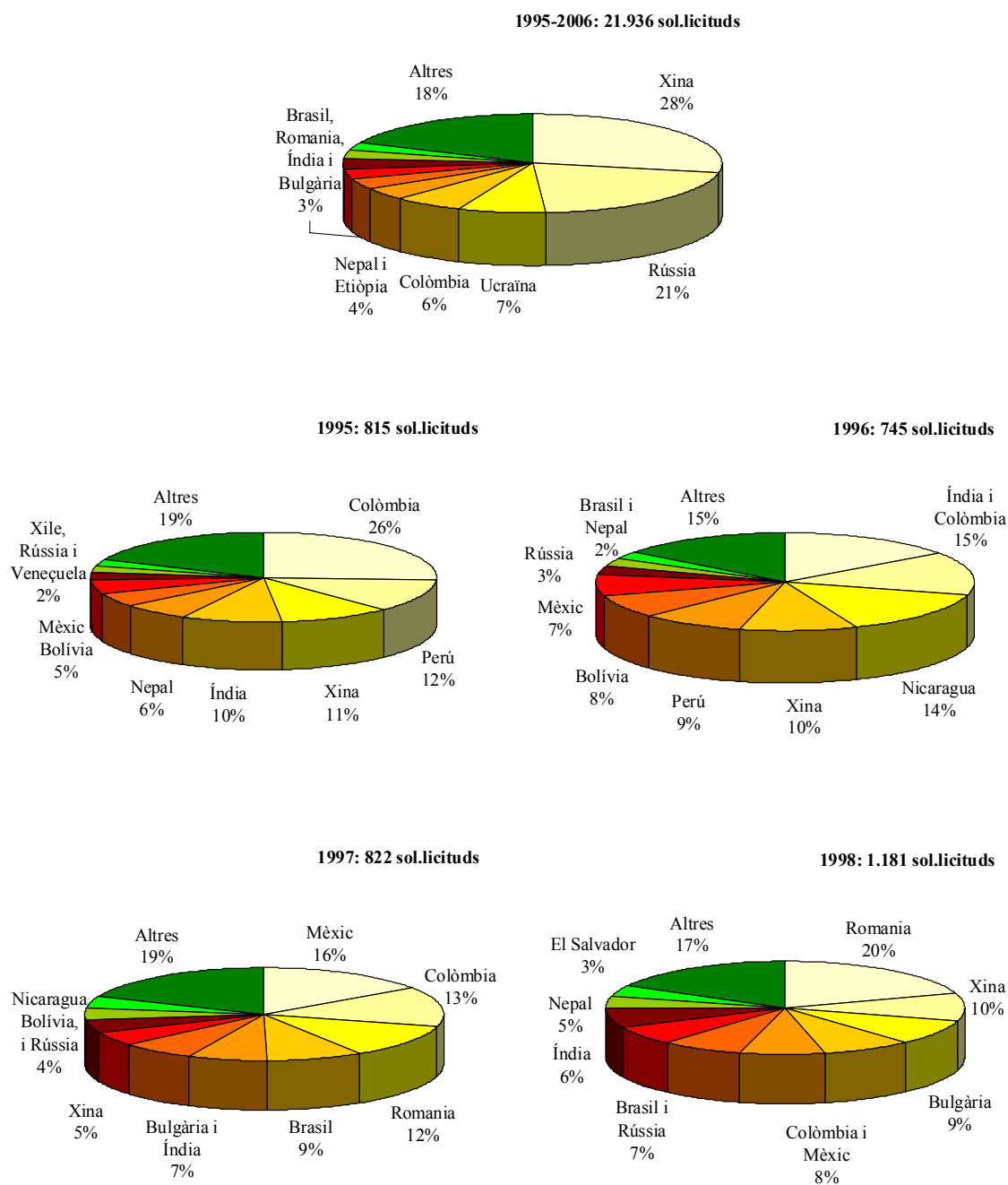
L'efecte del documental sobre les sol·licituds a la Xina fou decisiu: el 95% de les presentades el 1995 s'enregistraren durant els mesos de novembre i desembre, efecte directe del fort impacte causat pel reportatge (Brancós, 1998). Algunes d'aquestes sol·licituds acabaren en adopció però altres es donaren de baixa, entre altres raons perquè la legislació xinesa d'aquells moments assignava només menors a les parelles casades o a sol·licitants unipersonals (no a parelles de fet), majors de 35 anys i sense fills. Pels menors de 35 anys i per aquelles famílies amb fills, els quedava sols l'opció d'adoptar nens orfes (la majoria dels infants dels orfenats són abandonats però no orfes) o amb alguna disminució. Cal remarcar el fort estímul, a partir de 1998, de la demanda cap a Xina (any en què el govern d'aquest país modificà la llei d'adopcions⁸⁴) i que situà el nombre de sol·licituds asiàtiques de 2000 per damunt de les europees (amb 634 cap a Àsia i 629 cap a Europa). En la figura 4.4, on resten representats els principals països sol·licitats, es mostra com Xina, des de 1999, esdevé el país amb més nombre de sol·licituds d'adopció per part de famílies catalanes (a excepció de 2002 que fou superat per Rússia, moment en que es trobava vigent la política de cupos). En poden ser les causes, la bona reputació adquirida en la tramitació de les adopcions, la rapidesa dels tràmits, l'assignació de menors de pocs mesos, pràcticament totes nenes, la presència d'una associació molt activa (com en general ho són totes elles) de famílies adoptants a la Xina, una ECAI acreditada pel país, la difusió de la idea de què les nenes són especialment vulnerables en el seu país així com, per l'arribada de molts infants adoptats a Xina que retroalimenten la demanda (fins a 2007, unes 3.000 adopcions).

Aquesta línia ascendent iniciada el 1998 s'estroncà quan, a partir de l'1 de desembre de 2001 el govern xinès suspengué de forma transitòria, l'acceptació de nous expedients, adduint manca de recepció dels informes de seguiment dels menors adoptats per part de les famílies espanyoles. Com més tard es constatà, això era cert, els mancaven informes

⁸⁴ Una nova Llei d'Adopcions xinesa fou aprovada el 4 de novembre de 1998 i revisada posteriorment, el 4 de desembre de 2000. En ella s'amplia el marge d'assignacions d'orfes, menors amb disminucions però també d'infants abandonats, a aquells matrimonis amb fills (màxim 4 fills), mantint-se la prohibició d'adoptar a les parelles de fet. L'edat dels membres de la parella en el moment de l'assignació havia d'oscil·lar entre els 30 i els 55 anys, disminuint als 50 anys en el cas de persones soles. El 2006, noves restriccions fan que només puguin adoptar les parelles, els que tenen un mínim nivell d'instrucció, un determinat nivell d'ingressos i un bon estat de salut.

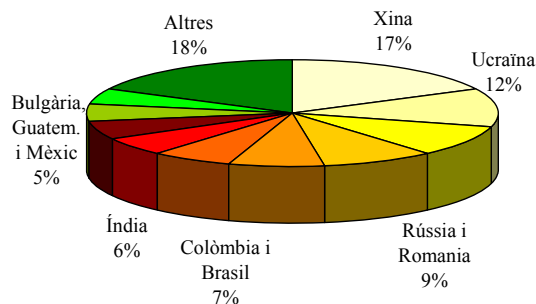
postadoptius però, al mateix temps, es trobaven amb un allau d'expedients d'adopció que, amb els mitjans de què disposaven, els era difícil gestionar-los de forma adient.

Figura 4.4.- Sol·licituds d'adopció internacional en el principals països sol·licitats. Catalunya, 1995-2006 (nombres relatius)

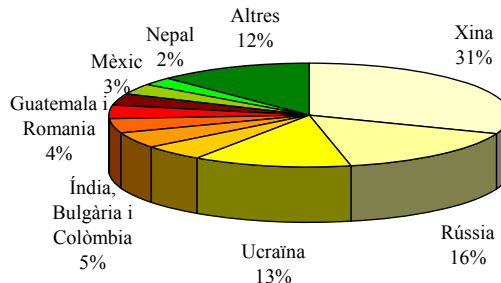

(segueix)

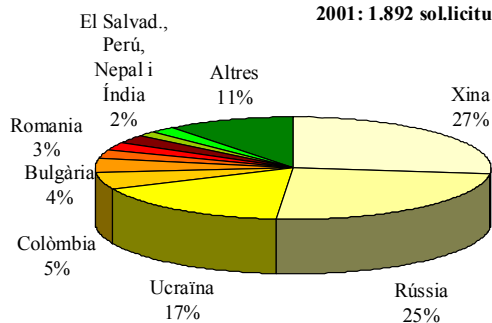
1999: 1.522 sol·licituds

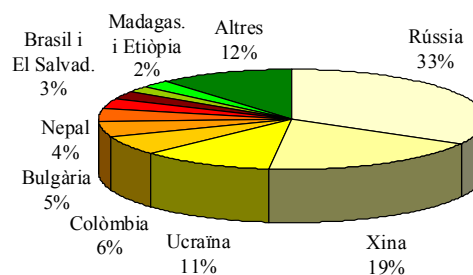
2000: 1.660 sol·licituds

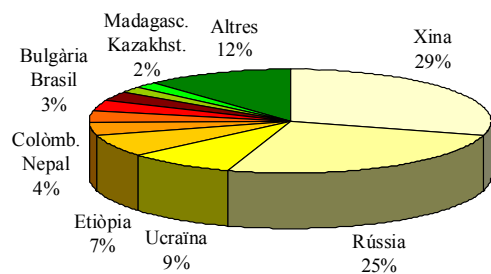
2001: 1.892 sol·licituds

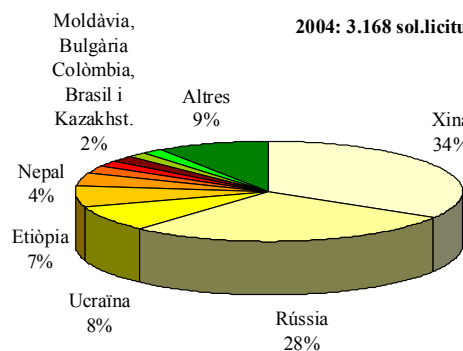
2002: 2.111 sol·licituds

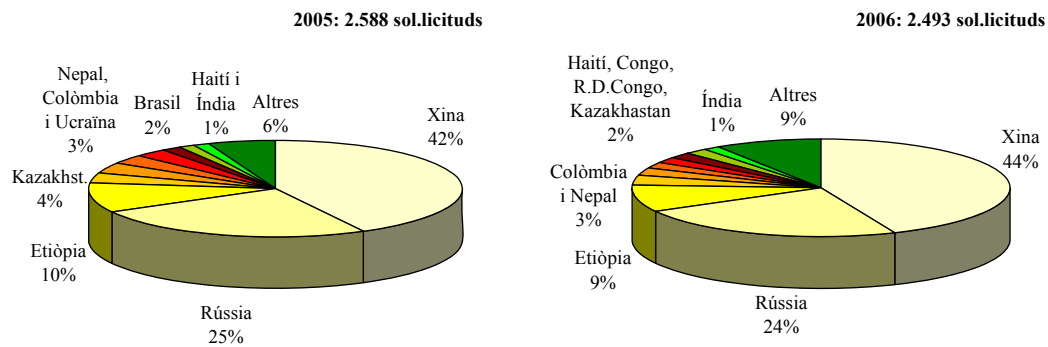
2003: 2.939 sol·licituds

2004: 3.168 sol·licituds

(segueix)

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

El 2002 s'imposà com a mesura temporal, un *sistema de contingents* (coneguts com a *cupos*). Segons una carta publicada pel Centre Xinès d'Adopcions s'afirmava que *es tractava d'un reajustament de la forma de treballar i no d'un canvi en la política d'adopcions*. El contingent inicial per a tot Espanya fou de 358 expedients (incrementant-se posteriorment a 458), dels quals 81 pertocaven a Catalunya i restringint-se les sol·licituds unipersonals al 5% del total. Si es té en compte que abans de la implantació dels sistema de contingents, el nombre de sol·licituds rebassava amb escreix la quota establerta, el panorama futur de l'adopció de menors xineses s'enfosquí, cosa que va fer minvar les sol·licituds de 2002 que passaren de les 503 de 2001 a les 403. La política de cupos s'eliminà el 30 de novembre de 2002.

El Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, en consonància amb el Centre Xinès d'Adopcions, va preveure un sistema de previsió en què es calculà per a 2003 un 10% més dels expedients de 2001 tramesos des de cada Comunitat Autònoma. A Catalunya, el 2001 es trameten 413 informes a la Xina, o sia que li pertocaren tramitar uns 450 expedients. Aquesta restricció significava un major temps d'espera per què l'expedient pogués sortir de la Comunitat Autònoma cap a Xina i el consegüent retard en l'assignació, variable -el reduït temps per a una assignació- que fa, entre altres aspectes, que moltes famílies es decantin cap aquest país. El 2003 es donà per acabat aquest sistema de cupos. Amb tot, es va establir que, del total d'expedients que es tramitessin, tan sols el 8% podien ser de demandes unipersonals. Això implicava que, malgrat que una persona de forma individual hagués

obtingut el certificat d'idoneïtat podia haver d'esperar-se un any o més respecte a les demandes de parella realitzades al mateix temps, per poder enviar l'expedient complert a la Xina (www.afac.info). El temps d'espera a l'assignació ha anat augmentant en tots els tipus de sol·licitants i ha minvat l'arribada de menors procedents d'aquest país (el 2006 arribaren menys de la meitat de nens adoptats a l'any anterior, disminució que també es veu reflectida en les estadístiques de 2007). El cas de Xina i, a diferència del que passà amb el fre de les adopcions a Romania, sí que té uns efectes considerables sobre les demandes ja que, per exemple, el 2006, aquestes sol·licituds representaren el 44% del total català.

Al 2001 Catalunya signà un conveni amb l'Índia i un amb Nepal a fi d'agilitar els processos d'adopció que es tramitarien a través d'ECAI. Podria haver estat una opció per aquelles famílies que esperaven per a una assignació o per poder entrar en el cupo per a la tramesa de l'expedient a la Xina. Si bé al Nepal el nombre de sol·licituds d'adopció ha anat en ascens (de 45 a 85 sol·licituds el 2006 i amb una concreció de 29 a 61 adopcions), a l'Índia, tot i que la demanda s'ha mantingut, la concreció en adopcions s'ha topat en el fet de què algunes regions han posat traves a l'adopció internacional (el nombre de menors adoptats en els darrers anys no arriben als 10 anuals). Per altra banda cal pensar que els requisits són més restrictius (veure annex 1), l'edat mitjana a l'assignació notablement més elevada que a Xina, i a més, arriben sota mesura de tutela pel que, una vegada aquí, cal tramitar l'adopció.

Malgrat els canvis de tendència, les sol·licituds a països asiàtics en nombres absoluts s'ha sextuplicat passant de les 214 el 1995 a 1.268 de 2006, situant-se en la principal destinació de la demanda adoptiva de Catalunya, gràcies, això sí, a la dirigida a Xina.

Àfrica esdevé el continent, fins fa ben poc, oblidat dels circuits adoptius per la població catalana. Si el 1995 es comptabilitzaren tan sols dues sol·licituds (a Madagascar), a partir de 2000 es notà un petit canvi (2,7% del total de les demandes) però principalment a partir de 2002 amb la incorporació d'Etiòpia, Costa d'Ivori i l'augment de les demandes al Marroc en què en total, es superà el centenar de demandes (6% del total). Actualment, les sol·licituds que es dirigeixen al continent africà representen el 15% del total i probablement encara sigui el continent amb major potencial de països per anar incorporant als circuits migratoris d'adopció. La República Democràtica del Congo, la República del Congo, Senegal, Burkina Faso, són els darrers països on s'han iniciat projectes adoptius.

Precisament, des de l'any 2002, Madagascar, Etiòpia i Costa d'Ivori, compten amb ECAIs acreditades a Catalunya. Si bé a Etiòpia i a Costa d'Ivori es pot apuntar que la demanda pot haver-se potenciat amb l'acreditació de les ECAIs, el nombre de sol·licituds cap a Madagascar ja comptava amb un circuit de tramitació i un nombre de demandes i menors adoptats prèviament, en especial des de 2000 en què es fundà una associació de famílies adoptives d'aquest país i que pot haver afavorit la demanda (les primeres adopcions foren tramitades a través de persones que es trobaven relacionades amb el país, en especial aquelles que el coneixien per haver-hi viatjat amb alguna ONG). Més recentment també s'han acreditat ECAIs per a Senegal i per a Mali, països dels que ja han arribat algun que altre menor adoptat.

Menció especial mereix el Marroc, país on si bé el nombre de sol·licituds al llarg del període analitzat no destaca excessivament sí que, en adopcions constituïdes, es veurà que esdevé el segon país africà, després d'Etiòpia (368 adopcions) i amb nombre semblant a les adopcions constituïdes a Madagascar, amb 69 menors arribats enregistrats fins a 2006.

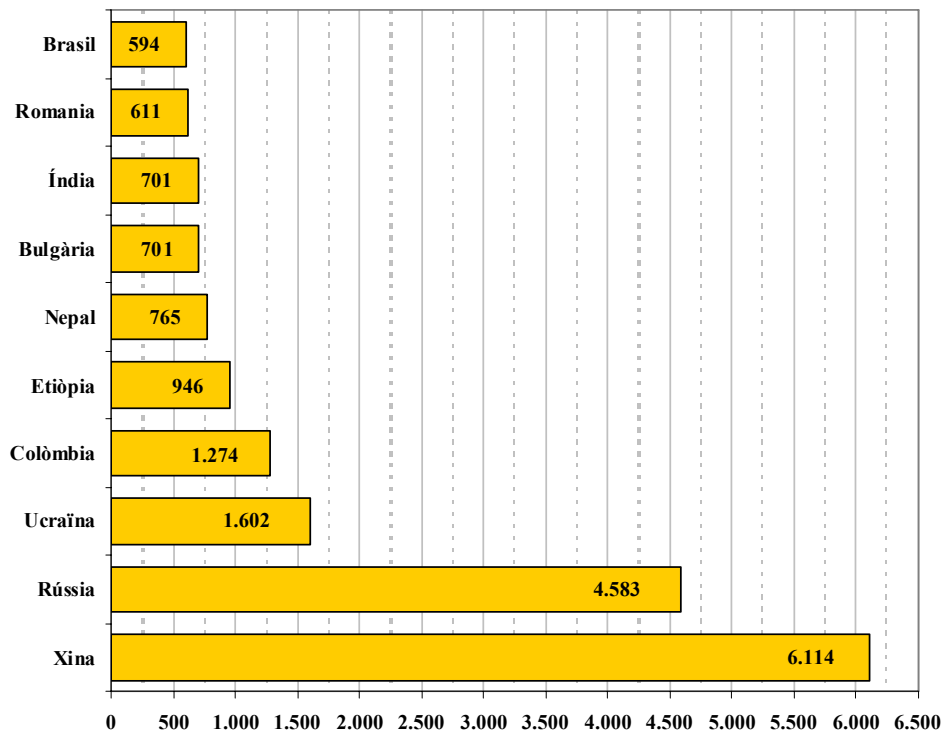
Etiòpia ha entrat amb molta força dins del circuit adoptiu fins el punt que el 2002 s'igualà en nombre de demandes amb Madagascar per posteriorment anar-li agafant distància. En el bienni 2003-2004 Etiòpia fou el quart país en nombre de sol·licituds rebudes ascendint el 2005-2006 a la tercera posició, després de Xina i Rússia.

Per concloure, percentualment es constata un canvi de tendència respecte als orígens dels menors demandats. Si bé es copsa la disminució en nombres absoluts de les sol·licituds dirigides a països del continent americà, en nombre relatiu el pes perdut és molt més rellevant. Si el 1995 més de sis sol·licituds de cada deu es dirigien a aquest continent, actualment no arriben a una de cada deu. El protagonisme l'han adquirit els països asiàtics i europeus que han vist augmentar notablement el seu nombre d'adopcions per damunt d'altres continents. Per la seva banda, el continent africà es consolida com un àmbit on molt probablement s'intensifiqui la demanda a mesura que es vagin establint els circuits de tramitació adequats i àgils, ja que la pressió de voler adoptar un menor està fent orientar la demanda cap a nous països que fins ara no es tenien en consideració a l'hora d'adoptar.

En total, entre 1995 i 2006 s'han enregistrat 21.936 sol·licituds. Xina i Rússia esdevenen, amb diferència, els països preferits per adoptar, amb un total de 6.114 i 4.583 sol·licituds

enregistrades respectivament (28% i 21%). Els segueixen Ucraïna (7%) i Colòmbia (6%) i amb menys de 1.000 sol·licituds, Etiòpia, Nepal, Bulgària, Índia, Romania i Brasil, entre els 10 primers (veure figura 4.5).

Figura 4.5.- Principals països sol·licitats per adoptar un infant, segons nombre de sol·licituds. Catalunya, 1995-2006

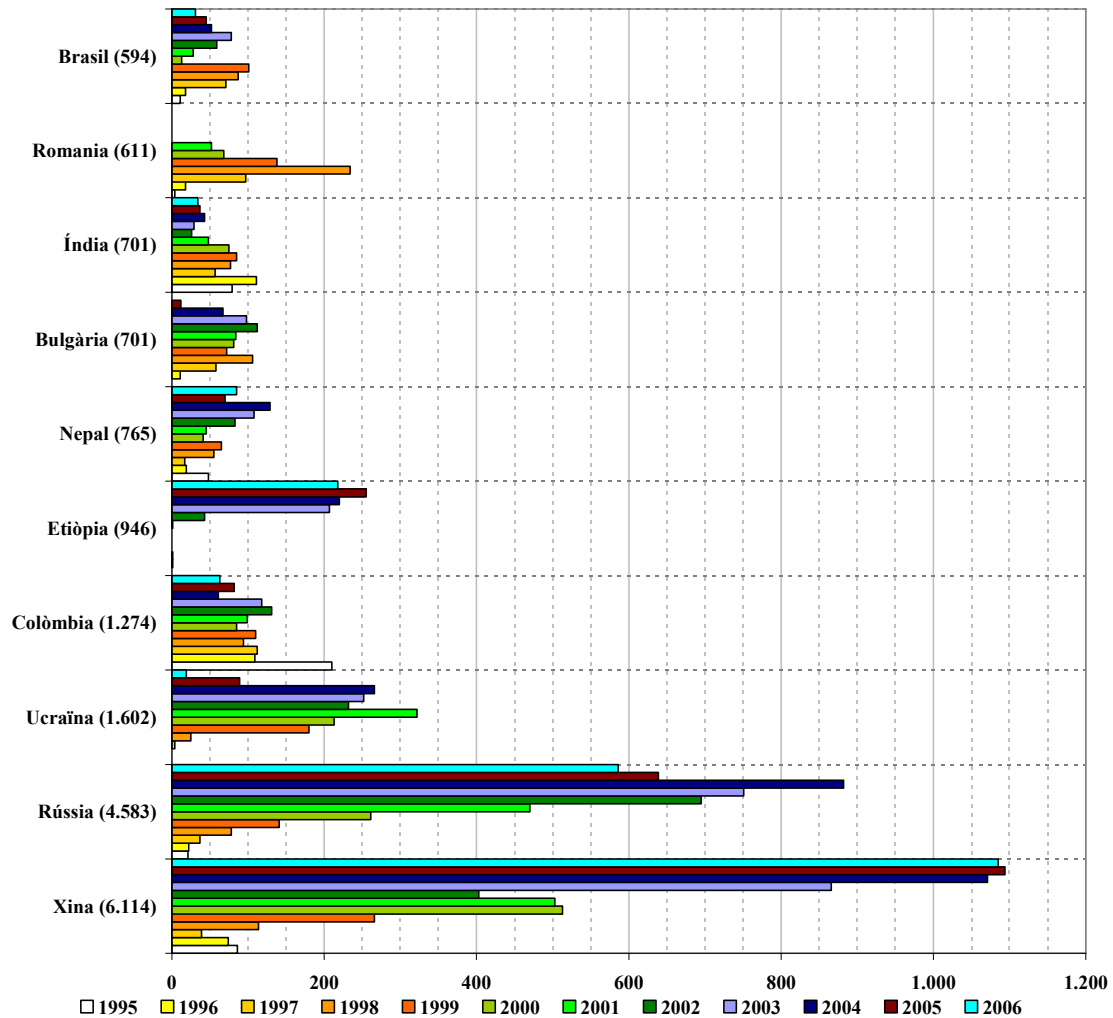

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

La demanda per a un país concret no ha estat homogènia al llarg d'aquests dotze anys (veure figura 4.6), en alguns s'ha donat sobtats increments i/o disminucions ja sigui a conseqüència de canvis polítics, legislatius o socials soferts en el país (seria el cas de Romania, per exemple) o per l'inici de les adopcions en un país (Etiòpia, per part dels catalans); rellevants també han estat els efectes sobre les sol·licituds, el millor o pitjor funcionament d'una ECAI (com a Brasil), molt especialment si en un país s'exigeix la tramitació a través d'una entitat d'aquest tipus i més si en aquell moment només n'hi ha una d'acreditada. En altres casos, la demanda s'ha mantingut més estable, tret de variacions

puntuals (com a Colòmbia).

Figura 4.6.- Evolució anual de les sol·licituds enregistrades. Països amb més demanda. Catalunya, 1995-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

* Entre parèntesi, nombre de sol·licituds presentades entre 1995-2006.

Les àrees sol·licitades van renovant-se en funció de canvis polítics, legislatius o socials que poden afectar al procés d'adopció però també per la incorporació dins la xarxa adoptiva de nous països, fins ara no explorats per part de les famílies catalanes, on els requisits siguin més flexibles o com a mínim s'adaptin millor als trets dels sol·licitants. En general, l'increment de la demanda ha suposat una ampliació dels llocs on es dirigeix la demanda

(dels 25 països oberts el 1995 s'ha passat als 39 de 2006) però, per altra banda, ha comportat un doble procés de diversificació-concentració.

Així, si el 1995 una quarta part de la demanda es focalitzava a Colòmbia, la introducció de nous països comportà, en un primer moment, una diversificació força homogènia entre els més rellevants però actualment s'ha tornat cap a la concentració i/o focalització en uns destins molt concrets. La concentració és evident des del 1999 en què Xina començà a encapçalar la relació dels països amb més nombre de sol·licituds. Si bé aquest any les demandes cap a aquest país foren del 17%, trobant-se les sol·licituds cap a la resta de països més o menys repartits entre ells, el 2000, Xina amb el 31% del total, Rússia amb el 16% i Ucraïna amb el 13%, començaven a marcar-se com les opcions preferides per sol·licitar adoptar, sumant el 60% del total de les demandes. Un any després, els tres principals països representen el 68% del total. A partir de 2002 Ucraïna va perdent pes a favor dels altres dos, provocant una nova bifocalització de la demanda a través de Xina i Rússia, que si el 2002 englobaven la meitat de les sol·licituds, el 2006 sumen dues terceres parts del total (44% cap a Xina i 24% cap a Rússia), marcant la procedència (si no hi ha algun element de canvi en el país) dels futurs infants adoptats. I és que el fet de poder tenir obert només un expedient a un país fa que els sol·licitants optin per aquells més segurs i ràpids en l'assignació.

Aquesta focalització de la demanda cap a Xina i Rússia podia fer que, en qualsevol moment, el nombre de menors adoptats arribats a Catalunya disminuís de forma brusca, en paralitzar-se per una o altra raó la sortida o assignació de menors d'aquell país cap a famílies catalanes. Ha estat el cas dels arribats de la Xina el 2006 que foren tan sols 281, més de la meitat menys que els arribats el 2005, disminució que es perllonga el 2007; o la forta davallada del 28% dels adoptats a Rússia el 2006 respecte el 2004 i que han fet disminuir bruscament el nombre total de menors adoptats.

4.2.3.- Les resolucions d'adopció emeses

La valoració de les parelles o persones que desitgen adoptar a l'estranger ha experimentat, en aquests darrers anys, un tendència positiva (veure taula 4.7). Si el 1997, 9 de cada 10 persones o famílies valorades per adoptar un infant procedent de l'estranger era idònia, la

idoneïtat actual volta el 98-99%.

Taula 4.6.- Nombre de persones o parelles valorades per adoptar infants residents a d'altres països, segons resolució. Catalunya, 1997-2006

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Amb resolució d'idoneïtat	474	743	871	1.017	1.088	1.293	1.710	1.990	1.906	2.052
Amb resolució de no idoneïtat	52	38	24	29	21	15	23	18	34	29
% Resolució d'idoneïtat	90,1	95,1	97,3	97,2	98,1	98,9	98,7	99,1	98,2	98,6
Persones o parelles valorades	526	781	895	1.046	1.109	1.308	1.733	2.008	1.940	2.081

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1997-2006).

L'increment de la proporció d'idoneïtat dels darrers anys pot deure's a la major informació que es té sobre el fenomen, que vindrà recolzada pel canvi en el procés d'estudi i valoració de la persona o família que sol·licita adoptar, on s'ha incorporat un recorregut formatiu previ a les entrevistes amb els professionals; es té un major coneixement de l'adopció, que fa que hi hagi una autoselecció prèvia dels sol·licitants; i, com no, per tenir una legislació de les més permissives on és molt difícil denegar una demanda d'adopció en base al reglament.

En total, el nombre de Certificats d'Idoneïtat emesos des de 1997 ascendeix a 14.091. Com es pot veure en la taula 4.8, els països on s'han enregistrat un major nombre de certificats de idoneïtat són pràcticament els mateixos que per a les sol·licituds, encapçalant la relació Xina amb 4.503 certificats d'idoneïtat i Rússia amb 3.290, seguit d'Ucraïna, Colòmbia, Etiòpia, Nepal, Bulgària, Mèxic, Índia i Romania que no arriben al miler de certificats.

Amb tot, no es poden comparar les sol·licituds amb els certificats d'idoneïtat emesos ni amb els expedients tramesos al llarg d'un mateix any ja que no tenen perquè coincidir dins d'una mateixa anualitat. Per altra banda, el fet que entre la presentació de la sol·licitud i la resolució administrativa de l'expedient transcorri com a màxim 6 mesos, unit al fet de poder tenir oberts com a màxim dos països (a partir de 2005, un de sol) i que el percentatge de valoració positiva sigui molt elevat, fa que s'emetin certificats d'idoneïtat de pràcticament totes les sol·licituds i es trametin al país, pel que, unes i altres segueixen una tendència paral·lela.

Taula 4.7.- Certificats d'idoneïtat emesos per adoptar infants d'altres països, per continents i països. Catalunya, 1997-2006

Continent / País	Any										1997-2006	%
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		
ÀFRICA	7	11	16	30	26	61	186	252	200	242	1.031	7,3
Benín	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	3	0,0
Burkina Faso	0	3	0	0	5	0	1	0	1	1	11	0,1
Camerun	0	1	0	2	0	2	0	0	3	0	8	0,1
Cap Verd	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2	0,0
Congo	0	0	1	1	1	1	3	2	5	22	36	0,3
Costa d'Ivori	0	0	0	3	2	1	0	1	0	1	8	0,1
Etiòpia	0	1	0	0	0	22	113	197	155	142	630	4,5
Gàmbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Ghana	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0
Guinea Bissau	0	0	0	0	0	0	3	0	6	2	11	0,1
Guinea Equatorial	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0
Kenya	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Libèria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Madagascar	6	1	10	19	10	20	34	18	3	4	125	0,9
Mali	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	4	0,0
Marroc	1	0	0	3	5	8	21	21	21	24	104	0,7
Mauricio, Illes	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0
Moçambic	0	0	0	0	2	3	2	0	0	0	7	0,0
Nigèria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Rep. Dem. del Congo	0	0	0	0	0	2	7	6	3	35	53	0,4
Sant Tomé i Príncep	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0
Senegal	0	0	0	1	1	0	0	2	2	5	11	0,1
Sierra Leone	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	3	0,0
Somàlia	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Togo	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Tunísia	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
Txad	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0,0
AMÈRICA	329	438	372	228	145	233	213	159	157	180	2.454	17,4
Argentina	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,0
Bolívia	29	32	19	10	1	8	14	15	21	17	166	1,2
Brasil	27	65	67	16	10	22	27	30	17	18	299	2,1
Colòmbia	88	105	82	64	58	88	88	52	56	53	734	5,2
Costa Rica	7	2	5	2	3	1	0	0	2	1	23	0,2
Cuba	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
El Salvador	2	32	19	8	12	25	26	7	2	12	145	1,0
Equador	6	10	16	17	5	1	2	0	0	0	57	0,4
Guatemala	12	20	55	5	15	24	8	3	11	9	162	1,1
Haití	0	0	1	4	2	22	16	7	24	42	118	0,8
Hondures	3	7	3	6	0	4	5	5	3	0	36	0,3
Mèxic	66	103	63	43	6	14	10	13	6	8	332	2,4
Nicaragua	57	11	4	4	1	0	0	0	1	7	85	0,6
Panamà	2	2	4	3	1	1	0	2	2	0	17	0,1
Paraguai	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0,0
Perú	12	23	17	25	16	4	6	9	9	7	128	0,9
Rep. Dominicana	4	13	14	13	11	12	7	8	1	5	88	0,6
Veneçuela	4	4	0	2	1	0	0	0	1	0	12	0,1
Xile	6	6	2	6	3	7	4	8	1	1	44	0,3

(segueix)

Continent / País	Any										1997-2006	%
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2.005	2.006		
ÀSIA	64	188	350	509	460	180	557	1.058	1.127	1.100	5.593	39,7
Armènia	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Filipines	5	2	0	44	0	0	7	13	8	1	80	0,6
Geòrgia	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	3	0,0
Índia	28	65	87	49	29	18	7	20	14	14	331	2,3
Israel-Palestina	0	2	0	0	1	0	2	0	0	0	5	0,0
Japó	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Kazakhstan	0	0	0	0	0	0	27	27	74	36	164	1,2
Líban	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
Myanmar	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,0
Nepal	11	45	64	33	11	49	68	80	53	51	465	3,3
Sri Lanka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0,1
Tailàndia	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	6	0,0
Vietnam	0	2	2	2	5	9	3	0	0	0	23	0,2
Xina	19	69	196	380	413	102	440	917	978	989	4.503	32,0
EUROPA	83	321	321	423	483	834	724	790	614	419	5.012	35,6
Albània	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,0
Bòsnia i Hercegovina	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0
Bulgària	21	92	30	54	41	33	43	17	7	3	341	2,4
Croàcia	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0,0
Hongria	0	6	2	2	0	3	0	3	0	1	17	0,1
Iugoslàvia	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0,0
Lituània	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	3	0,0
Moldàvia	0	0	0	0	0	0	17	37	3	0	57	0,4
Polònia	0	2	0	0	0	0	0	0	1	2	5	0,0
Portugal	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	4	0,0
Rep. Txeca	0	0	0	0	1	2	1	0	1	0	5	0,0
Romania	46	144	75	30	13	0	0	0	0	0	308	2,2
Rússia	11	60	96	198	264	648	548	556	521	388	3.290	23,3
Turquia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Ucraïna	2	13	118	139	162	147	115	175	79	25	975	6,9
OCEANIA	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
Tahití	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0
TOTAL	483	958	1.059	1.190	1.114	1.309	1.680	2.259	2.098	1.941	14.091	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (1997-2006).

Fins aquí s'ha mostrat el procés previ a l'adopció que es realitza a Catalunya, les sol·licituds i les resolucions emeses. En el següent capítol es centra el tema en les adopcions constituïdes, tant a Catalunya com en altres països.

CAPÍTOL 5.- ELS NENS I NENES ADOPTATS 1991-2006: DELS NASCUTS A CATALUNYA ALS PROCEDENTS D'ALTRES PAÏSOS

5.1.-L'adopció d'infants de Catalunya: el manteniment del baix nombre d'adopcions

- 5.1.1.- L'acolliment en família preadoptiva
- 5.1.2.- Característiques dels infants assignats
- 5.1.3.- De l'acolliment preadoptiu a l'adopció

5.2.-L'adopció d'infants procedents d'altres països: una nova realitat social

- 5.2.1.- Evolució del nombre de menors adoptats a l'estranger
- 5.2.2.- Els menors adoptats per país d'origen
- 5.2.3.- Els menors adoptats per grups d'edat

5.3.- L'adopció nacional i internacional a Catalunya respecte a Espanya

- 5.3.1.- L'adopció d'infants del propi àmbit: Catalunya respecte a altres Comunitats Autònomes
- 5.3.2.- L'adopció d'infants d'altres països: Catalunya respecte al total espanyol

La tendència del nombre d'adopcions de menors de Catalunya i d'altres països es reflecteix en la figura 4.1 (del capítol precedent). A diferència de les sol·licituds, el nombre d'adopcions nacionals s'ha mantingut dins una forquilla de valors més o menys estable, essent la mitjana anual entre 1991 i 2006 de 114 adopcions i de 127 acolliments preadoptius. Les adopcions internacionals en canvi, han augmentat en consonància amb la tendència de les sol·licituds superant, des de 2001, les mil adopcions anuals i situant-se el 2006 en 1.030 adopcions, després d'haver arribat el 2004, a la xifra màxima de 1.562 adopcions de menors d'altres països.

Per copsar la magnitud d'aquest canvi quantitatiu i qualitatiu en l'adopció que ha tingut lloc a Catalunya en la dècada dels noranta, en l'apartat 5.1, *L'adopció d'infants de Catalunya: el*

manteniment del baix nombre d'adopcions es mostrarà com ha evolucionat el nombre d'acolliments en família preadoptiva, dels menors adoptats de Catalunya i el perfil dels infants assignats; en l'apartat 5.2, *L'adopció d'infants procedents d'altres països: una nova realitat social* es sintetitzarà la tendència en l'adopció de menors d'altres països, anotant els països d'origen d'aquests menors i el seu perfil per grups d'edat (en la part III es profunditzarà més en el perfil dels menors adoptats internacionalment). Finalment, en l'apartat 5.3, *L'adopció nacional i internacional: Catalunya respecte a Espanya*, es compara la situació catalana amb la resta de Comunitats Autònomes per a l'adopció nacional (menors adoptats i pares adoptants residents dins la mateixa Comunitat Autònoma) i per adopció internacional.

5.1.- L'adopció d'infants de Catalunya: el manteniment del baix nombre d'adopcions

Les dades sobre adopció d'infants de Catalunya es publiquen des de l'any 1991 a l'*Anuari Estadístic de Catalunya* de l'Institut d'Estadística de Catalunya i, des de l'any 1997, en la *Memòria Estadística* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció.

A diferència de les sol·licituds, el nombre d'acolliments preadoptius i d'adopcions constituïdes s'ha mantingut al llarg del període d'anàlisi més o menys estable (amb un promig de poc més de cent acolliments preadoptius i adopcions anuals). Semblaria marcar-se doncs un sostre pels potencials menors que puguin sotmetre's a aquesta mesura, tot i aquest límit pot variar en funció de nous contextos socials que poden derivar, per exemple, cap a un creixement de renúncies hospitalàries que ràpidament passarien a ser adoptats.

L'acolliment preadoptiu esdevé un pas previ per a l'adopció d'infants de Catalunya, essent pràcticament l'única forma d'accedir a l'adopció definitiva del menor. Precisament aquesta fase, que consisteix en confiar la guarda del menor a una persona o família, persegueix la finalitat d'aconseguir l'acoblament entre l'infant i el o els candidats a l'adopció però, al mateix temps, els potencials pares adoptius la viuen amb molta inseguretat davant la possibilitat de què el menor pugui retornar amb la família biològica. En aquest apartat s'analitzarà, en primer lloc, l'evolució dels acolliments formalitzats en família preadoptiva; en segon, el perfil dels menors acollits, per grups d'edat, sexe i trets específics; i en tercer lloc, es mostra la tendència en el nombre d'adopcions. Ja que la majoria dels acolliments

preadoptius finalitzen quan la mateixa família els adopta, aquest tipus d'acolliments esdevenen una referència del nombre de possibles adopcions que es constituïran en el futur. Atesa però la durada del procés, les dades no ens permeten comparar les sol·licituds amb les resolucions d'acolliments preadoptius i les adopcions.

5.1.1.- L'acolliment en família preadoptiva

Al 1992 es formalitzaren 221 acolliments preadoptius, volum que no s'ha tornat a repetir en tot el període, ans el contrari, la tendència dominant ha estat la reducció del nombre fins el 2003 (amb 79 acolliments). La disminució no es pot atribuir a la paralització dels processos de valoració, ja que el potencial de famílies en llista d'espera per acollir un menor hi era. Ara bé, sí a la complexitat dels casos i a la potenciació de les mesures encaminades al retorn del menor a la família biològica pel que es dicta un altre tipus de sortida distinta a l'acolliment preadoptiu⁸⁵ o, en altres ocasions, s'allarguen els terminis fins a dictar la sentència d'adopció⁸⁶ (veure taula 5.1).

En el darrer trienni s'ha donat un augment del nombre d'infants assignats a una família preadoptiva (amb una mitjana anual de 126 acolliments). Aquest fet es pot deure a les renúncies hospitalàries que, malgrat que pels tres anys, les estadístiques deixin de desglossar-les (veure taula 5.2), el perfil per edat dels menors acollits (taula 5.3) mostra com en nombres absoluts i en percentatge creixen els acolliments d'infants de menys d'un

⁸⁵ La Llei Orgànica 1/1996 recollí diferents modalitats d'acolliment: el preadoptiu, el simple i el permanent. Com una nova fórmula per evitar la institucionalització dels menors en centres es parlà també de l'acolliment provisional. Pel que fa a aquest darrer tipus, a Catalunya, des de 1996, es troba en funcionament un programa que es porta a terme mitjançant un conveni amb la Fundació "La Caixa" on s'impulsen els acolliments d'urgència i d'urgència-diagnòstic. Mentre que els primers tenen per objectiu oferir una família de forma immediata a un menor a fi de què es solventi una situació concreta de la seva família biològica (es preveu una duració màxima de tres mesos), els acolliments d'urgència-diagnòstic són aquells que es donen mentre l'equip tècnic realitza l'estudi sobre la situació del menor i de la seva família biològica i extensa. En el moment en què es troba la proposta més adient (legalment es disposa d'un termini màxim de mig any), es finalitza aquesta mesura provisional (Amorós, P., Palacios, J., Fuentes, N., León, E. i Mesas, A., 2003). Malgrat tot, els menors institucionalitzats no han disminuït com es podria preveure: si el 1997, hi havien 2.035 infants i adolescents en centres (el 33,7% del total d'infants i adolescents sota mesura de protecció de la DGAI), a gener de 2008 eren 2.468 menor, el 33,6% del total d'atesos (Departament de Justícia, 1998 i www.gencat.net).

⁸⁶ Precisament, una de les mesures que s'han incorporat en els treball de redacció de la proposta de la futura Llei dels Drets i les Oportunitats de la Infància i l'Adolescència, ha estat el de definir uns terminis límits, fora dels quals la família biològica del nen o nena no pugui impugnar cap de les mesures protectores establertes.

mes i els menors d'un any sumen sis de cada deu infants aollits, quan anys enrere no arribaven al 40-50%.

Taula 5.1.- Acolliments preadoptius constituïts d'infants de Catalunya i taxes. Catalunya, 1992-2006

Acolliments preadoptius	Any														
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nombres absoluts	221	159	130	152	130	119	86	150	90	111	98	79	130	121	128
Taxa per 100.000 habitants	3,6	2,6	2,1	2,5	2,1	1,9	1,4	2,4	1,4	1,8	1,5	1,2	1,9	1,8	1,8
Taxa per 100.000 menors 18 anys	16,6	12,4	10,5	12,7	11,3	10,7	7,9	14,0	8,5	10,4	9,0	7,1	11,4	10,3	10,5

Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1992-1997); de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2006); i de les Estimacions de Població Intercensal i Postcensal de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1992-2006).

La taxa d'acolliment preadoptiu i adopcions d'infants de Catalunya és molt minsa, tant si es calcula sobre la població total com sobre el subgrup de menors de 18 anys. El 1992, la taxa d'acolliments preadoptius fou de 3,6 acolliments per cada 100.000 habitants, taxa que ha anat disminuint progressivament situant-se a partir de 1997 per dessota els 2 acolliments per cada 100.000 habitants. La taxa de 1992 per a la població menor de 18 anys fou de 16.6 acolliments, fluctuant notablement a partir de llavors fins a la taxa de 10,5 el 2006. Malgrat aquestes oscil·lacions, els acolliments preadoptius es mantenen més uniformes que les sol·licituds donat que aquestes darreres presenten una naturalesa més canviant en funció de les campanyes de captació de famílies acollidores o de paralització dels processos valoratius, mentre que el nombre de menors susceptibles d'ésser adoptats i per tant prèviament aollits, és més estable en el temps.

5.1.2.- Característiques dels infants assignats

Tradicionalment, les renúncies hospitalàries de nadons eren una de les principals fonts per a l'adopció. En els darrers anys també és així tot i que el nombre d'aquestes és mins, oscil·lant entre les 23 de 1999 i 2003 i les 37 de 2002 (veure taula 5.2). En el darrer trienni

les estadístiques deixen de desglossar aquesta dada tot i que es pressuposa que passen a integrar-se al grup de menors acollits *sense característiques específiques* que agrupa més del 85% dels acolliments del darrer any i que per tant, les renúncies de nadons poden haver augmentat. Això es confirmaria en analitzar l'edat dels infants en què s'ha constituït l'acolliment preadoptiu on el 60% tenen menys d'un any (veure taula 5.3). Les dades que afloren per a 2006-2007 (www.gencat.net), confirmen la idea de l'acreciment de les renúncies de nadons després del part (per damunt els 50 casos i, a més, es retingueren després de néixer, 56 i 70 nadons respectivament, en copsar risc o negligències cap a ells) i que es deuria a la situació d'algunes dones immigrades, amb pocs recursos personals, econòmics i/o familiars i que no poden fer front a una maternitat i veurien, com a darrera sortida al seu embaràs, l'abandó o la renúncia al seu fill, cedint-lo en adopció.

Taula 5.2.- Infants acollits en família preadoptiva, per característiques específiques dels infants. Catalunya, 1998-2006*

	Any									
Núm. absoluts	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Renúncies hospitalàries	25	23	29	25	37	23	-	-	-	
2 germans (nº de menors)	18	42	4	2	18	10	10	2	10	
3 germans (nº de menors)	3	9	3	6	-	-	3	-	3	
4 germans (nº de menors)	-	8	-	-	-	-	-	-	-	
5 germans (nº de menors)	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
Major de 8 anys	-	15	-	11	2	3	1	2	-	
Altres ètnies	2	4	-	-	1	-	-	-	-	
Retard evolutiu	-	-	2	16	-	-	4	-	2	
Retard prenatal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Síndrome d'abstinència	1	3	1	-	-	1	-	-	1	
Disminució física	1	1	-	-	-	1	1	3	-	
Disminució psíquica	1	4	2	1	-	-	1	-	2	
Malaltia	3	-	-	1	4	5	1	3	-	
VIH +	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Hepatitis C	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
Transtorn de conducta	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Maltractament físic	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Abusos sexuals	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Oposició de la família	-	-	28	-	-	-	-	-	-	
Pares amb malaltia	-	-	-	-	-	4	-	-	-	
Sense trets espec. o no	29	36	19	44	35	32	109	111	110	
TOTAL	86	150	90	111	98	79	130	121	128	

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2006).

* Nota.- La classificació dels menors assignats per característiques específiques d'aquests infants han variat notablement pel que alguns epígrafs sense infants (-) no significa que no n'hagin assignat sinó que estan inclosos sota una altra denominació.

Taula 5.3.- Acolliments formalitzats en família preadoptiva per edat i sexe de l'acollit. Catalunya, 1997-2006

Any																			
Núm. absolts	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2003		2004		2005		2006		
											Nens	Nenes	Nens	Nenes	Nens	Nenes	Nens	Nenes	
Menys d'1 mes	16	20	18	26	20	35	21	36	39	42	12	9	16	20	21	18	22	20	
D'1 a 12 mesos	23	20	34	20	33	15	27	46	37	35	22	5	24	22	17	20	14	21	
D'1 a 3 anys	29	19	35	16	20	17	20	32	33	29	8	12	17	15	20	13	12	17	
De 4 a 5 anys	43	15	26	11	7	16	4	7	9	16	2	2	4	3	5	4	10	6	
De 6 a 8 anys	0	9	22	4	20	11	4	7	1	6	1	3	2	5	0	1	3	3	
Més de 8 anys	8	3	15	13	11	4	3	2	2	0	3	0	1	1	2	0	0	0	
TOTAL	119	86	150	90	111	98	79	130	121	128	48	31	64	66	65	56	61	67	

Any																			
Núm. relatius	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2003		2004		2005		2006		
											Nens	Nenes	Nens	Nenes	Nens	Nenes	Nens	Nenes	
Menys d'1 mes	13,4	23,3	12,0	28,9	18,0	35,7	26,6	27,7	32,2	32,8	15,2	11,4	12,3	15,4	17,4	14,9	17,2	15,6	
D'1 a 12 mesos	19,3	23,3	22,7	22,2	29,7	15,3	34,2	35,4	30,6	27,3	27,8	6,3	18,5	16,9	14,0	16,5	10,9	16,4	
D'1 a 3 anys	24,4	22,1	23,3	17,8	18,0	17,3	25,3	24,6	27,3	22,7	10,1	15,2	13,1	11,5	16,5	10,7	9,4	13,3	
De 4 a 5 anys	36,1	17,4	17,3	12,2	6,3	16,3	5,1	5,4	7,4	12,5	2,5	2,5	3,1	2,3	4,1	3,3	7,8	4,7	
De 6 a 8 anys	0,0	10,5	14,7	4,4	18,0	11,2	5,1	5,4	0,8	4,7	1,3	3,8	1,5	3,8	0,0	0,8	2,3	2,3	
Més de 8 anys	6,7	3,5	10,0	14,4	9,9	4,1	3,8	1,5	1,7	0,0	3,8	0,0	0,8	0,8	1,7	0,0	0,0	0,0	
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	60,8	39,2	49,2	50,8	53,7	46,3	47,7	52,3	

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); i de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2006).

En realitzar una sol·licitud d'un menor amb necessitats especials, els trets que més s'accepta és el de pertànyer a grups de dos germans o infants que tinguin 7-8 anys. Aquesta preferència es reflecteix en la constitució d'un major nombre d'acolliments preadoptius amb aquest perfil, grups de dos germans i nens/es majors de 8 anys. En canvi, no és tan usual que una mateixa família adopti a tres o més menors així com tampoc nens o nenes amb qualsevol tipus de disminució.

Pel que fa al perfil per edat dels menors acollits es denota un augment percentual del pes d'aquells que no arriben als 3 anys. Si el 1997, representaven poc més de la meitat de les assignacions (57%), des de 2003 representen entre 8 i 9 de cada 10 menors, refermant la idea d'aquesta ampliació del nombre de renúncies hospitalàries i/o dels abandonaments de nadons sense poder esbrinar qui és o qui són els pares biològics.

Les dades disponibles en quan al perfil per sexe d'aquests menors, fan referència tant sols als darrers quatre anys i no deixen extreure conclusions massa concretes. Amb tot, semblaria que hi ha un lleu predomini dels nens, perfil que concordaria amb els menors que s'adopten en altres països europeus, (per exemple, el 2003, sis de cada deu acolliments foren de nens), tot i que el 2006, s'observa un lleu predomini de les nenes (52%). Per altra banda, si partim del còmput global dels atesos sota alguna mesura de protecció, a totes les edats, la balança es decanta també cap al sexe masculí. Així, per exemple, d'un total de 6.109 menors sota mesura (on s'inclouen infants sota atenció en la pròpia família, en acolliment simple, preadoptiu o en centres residencials o d'acolliment), el 53,5% eren nois (Departament de Justícia, 1998), sense constatar-se en els posteriors anys, variacions rellevants.

5.1.3.- De l'acolliment preadoptiu a l'adopció

Seguint amb la mateixa tendència quan a les sol·licituds i als acolliments preadoptius, el nombre d'adopcions d'infants de Catalunya en els darrers anys es caracteritza per ser molt mins i per no seguir una sèrie homogènia (taula 5.4). El nombre màxim es constituí el 1995 (191 adopcions) i, a partir de llavors es reduïren dràsticament fins assolir un mínim el 1999 amb 58 adopcions. Les adopcions constituïdes el 2006 foren 128 (1,8 adopcions per cada 100.000 habitants). La manca de consistència de la seqüència anual deriva de la presència o no de casos més clars de desemparament o de renúncies, més fàcils de cara a poder constituir una adopció de forma ràpida i/o, per coincidir en el temps menors que portaven anys sota mesura d'acolliment familiar preadoptiu i que ara han pogut ser adoptats.

Respecte al primer punt cal dir que la presència d'un major pes de dones immigrades en situació de precarietat familiar, social, laboral i/o econòmica podria derivar cap a un volum més gran d'infants en situació de desemparament susceptibles d'ésser adoptats, aspecte que podria reflectir-se en les estadístiques d'adopció d'infants de Catalunya a través d'un major nombre de nens i nenes d'ètnia diferent (com s'ha vist en la taula 5.2, aquesta característica poques vegades es recull i en els anys en què consta la dada, es dedueix que es troba infravalorada). En aquests casos estariem parlant doncs, d'adopció nacional però amb trets específics de l'adopció internacional en quant a diferències ètniques.

Taula 5.4.- Adopcions d'infants de Catalunya per àmbits territorials i taxes d'adopció (per 100.000 habitants i per 100.000 menors de 18 anys). Catalunya, 1991-2006

Adopcions (nombres absoluts)	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	113	47	129	65	142	73	53	34	37	55	84	116	74	89	54	87
Girona	7	19	6	0	9	13	19	18	9	10	9	10	9	20	19	24
Lleida	17	12	6	9	17	10	8	19	3	4	3	6	1	8	11	7
Tarragona	8	20	20	16	23	20	20	14	9	18	9	23	13	5	8	10
CATALUNYA	145	98	161	90	191	116	100	85	58	87	105	155	97	122	92	128

Adopcions (nombres relatius)	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	77,9	48,0	80,1	72,2	74,3	62,9	53,0	40,0	63,8	63,2	80,0	74,8	76,3	73,0	58,7	68,0
Girona	4,8	19,4	3,7	0,0	4,7	11,2	19,0	21,2	15,5	11,5	8,6	6,5	9,3	16,4	20,7	18,8
Lleida	11,7	12,2	3,7	10,0	8,9	8,6	8,0	22,4	5,2	4,6	2,9	3,9	1,0	6,6	12,0	5,5
Tarragona	5,5	20,4	12,4	17,8	12,0	17,2	20,0	16,5	15,5	20,7	8,6	14,8	13,4	4,1	8,7	7,8
CATALUNYA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Taxa per 100.000 habitants	2,4	1,6	2,6	1,5	3,1	1,9	1,6	1,4	0,9	1,4	1,7	2,4	1,5	1,8	1,3	1,8
Taxa per 100.000 menors 18 anys	10,5	7,3	12,5	7,3	16,0	10,1	9,0	7,8	5,4	8,2	9,8	14,3	8,7	10,7	7,8	10,5

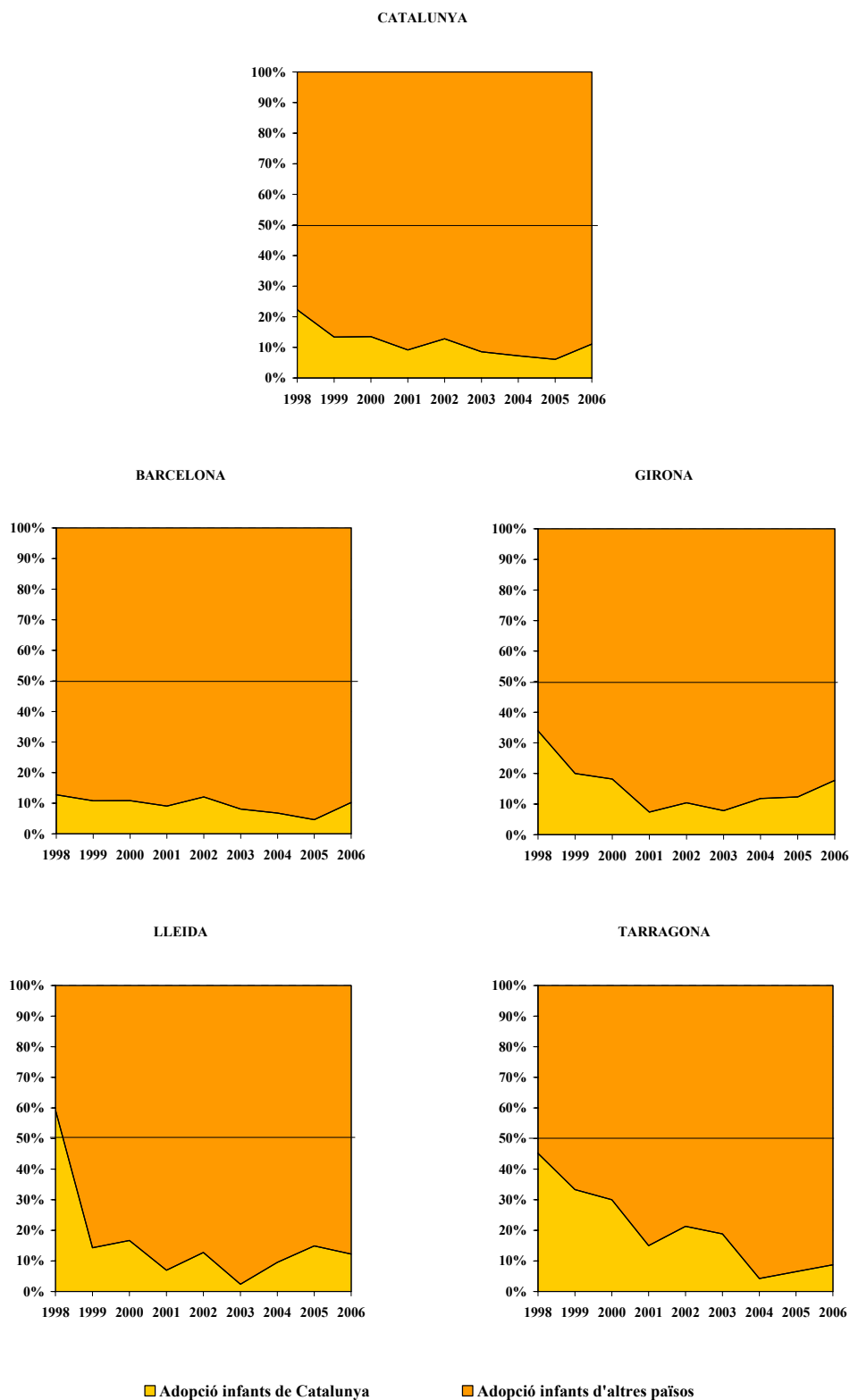
Font.- Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de la Direcció General d'Atenció a la Infància (1990-1991); de l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1990 - 2000); de la Memòria Estadística del Servei d'Adopcions de la DGAI (1997); de la Memòria Estadística de l'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció (1998-2005); i de les Estimacions de Població Intercensal i Postcensal de l'Institut d'Estadística de Catalunya (1991-2005).

L'evolució en els darrers anys dels acolliments preadoptius constituïts, pas previ per a una adopció, no sembla pronosticar canvis rellevants quant a les adopcions, tot i que legislativament va adquirint cada vegada més força l'escurçar els terminis per declarar el menor susceptible d'ésser adoptat, cosa que en un primer estadi podria acumular un major nombre de casos d'adopció per a posteriorment establitzar-se en nombres semblants als actuals.

Tenint en compte que a Catalunya ha augmentat el nombre de naixements de forma interrompuda des de 1998, el simple manteniment però així mateix l'augment de la taxa d'adopcions per cada 100.000 menors de 18 anys de Catalunya, significa un igual o un major increment del pes de les adopcions en relació a la incorporació d'efectius menors de 18 anys.

A principis de la dècada dels noranta pràcticament totes les adopcions es constituïen a partir de menors de Catalunya (veure figura 5.1).

Figura 5.1.- Relació entre les adopcions d'infants de Catalunya i les d'altres països. Catalunya i àmbits territorials, 1998-2006

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de l'ICAA (1998-2006).

Aquest percentatge ha anat disminuint essent menys d'una quarta part les realitzades el 1998 (22% el 1998, primer any amb dades oficials sobre adopció internacional), assolint el mínim del 6% el 2005 (el 2006 fou de l'11%). Es fa referència a uns anys en què, pràcticament, totes les adopcions internacionals es troben recollides pel que la comparació pot ser considerada ajustada a la realitat. Aquesta tendència a la disminució del pes de les adopcions d'infants de Catalunya respecte a la d'altres països, és general per a tots els àmbits, essent la província de Barcelona la que, en proporció, realitza menys adopció interna i la de Tarragona la que durant aquests anys n'ha realitzat un major nombre en comparació a les constituïdes en altres països.

Si bé es pot afirmar que el desig d'adoptar menors de Catalunya és evident (les taxes de sol·licitants d'adopció s'eleva a 4.9 sol·licituds per cada 100.000 habitants el 2006, essent per als àmbits de Girona, Lleida i Tarragona superior a 7 per cada 100.000 habitants), les taxes d'acolliment preadoptiu i les taxes d'adopció que aquí es presenten són notablement inferiors (el 2006, 1.8 acolliments preadoptius i adopcions per cada 100.000 habitants), del que es pot deduir que el nombre de menors susceptibles de ser adoptats amb el perfil sol·licitat no s'adequa a la demanda.

5.2.- L'adopció d'infants procedents d'altres països: una nova realitat social

L'adopció d'infants procedents de l'estranger conformen, a Catalunya, una nova realitat social, una nova realitat que s'ha d'emmarcar temporalment en els anys noranta però més específicament, pel que fa a l'arribada de menors adoptats, a partir de la segona meitat dels anys noranta. Si bé part d'aquesta evolució a l'alça de l'adopció internacional podria atribuir-se a un millor registre⁸⁷, l'arribada real d'infants adoptats procedents de l'estranger

⁸⁷ En consonància amb el comentat per a les sol·licituds d'adopció internacional, les estadístiques no reflecteixen la totalitat de les adopcions. En termes generals es pot afirmar que en aquells països on se sol·liciten informes postadoptius, pràcticament totes les adopcions resten recollides (a partir, això sí, del moment en què comencen a demanar-los). Al seu favor cal dir que cada vegada hi ha un major nombre de països d'origen dels menors que sol·liciten aquest tipus de seguiment a fi d'assegurar el seu benestar. També aquelles sol·licituds la tramitació de les quals es duen a terme a través d'ECAIs, l'acompanyament al llarg de tot el procés facilita i possibilita el coneixement del nombre d'adopcions per part d'aquestes famílies. L'organisme competent de Bolívia, Equador o de l'Índia, per exemple, estableixen que la tramitació de l'expedient es faci obligatòriament a través d'una ECAI. Les adopcions procedents de Guatemala també resten controlades ja que la Generalitat obliga que es tramitin per una entitat. Alguns països però, on no es sol·licita ni l'informe de seguiment ni es tramita l'adopció per ECAI, el registre de l'adopció dependrà de si

s'ha incrementat notablement, com així mostren les dades publicades en les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA, amb informació d'ençà 1998 (una anàlisi més aprofundida de l'evolució i el perfil dels menors adoptats en altres països, així com el seu impacte sobre la natalitat, la fecunditat i la constitució de les famílies, es pot consultar en el capítol 8).

5.2.1.- Evolució del nombre de menors adoptats a l'estranger

El nombre d'infants adoptats esdevé el resultat, la concreció efectiva, del desig de les persones o famílies que en el seu dia volien adoptar i van sol·licitar fer-ho. Algunes sol·licituds no s'han acabat de concretar mai en una adopció, ja sigui per exigències de l'administració (algunes persones o famílies no van ser considerades idònies per adoptar un menor amb el perfil que sol·licitaven); per manca d'un menor amb el perfil sol·licitat en el país on es demana l'adopció (on no s'acaba mai de concretar l'adopció); per motius econòmics, on els és difícil fer front a les despeses d'una adopció internacional; o bé per causes familiars o personals entre els que es pot citar l'haver posposat o esborrat la idea de la filiació adoptiva deixant lloc, o no, a la filiació biològica, o per ruptura de la parella, entre altres.

Segons la *Memòria Estadística* de l'ICAA, el 1998 s'enregistraren unes 300 adopcions internacionals (veure taula 5.5). A partir de llavors (com ha anat succeint des de principis dels anys noranta), l'increment anual de les adopcions ha estat molt important, en especial entre 2000 i 2001 en què pràcticament es doblà el nombre d'adopcions internacionals (de 558 a 1.047), mantinguent-se en un miler de casos al llarg del trienni 2001-2003. Aquesta evolució es relaciona amb l'augment del nombre de sol·licituds però, així mateix, per la rapidesa entre la sol·licitud i l'assignació d'un menor, en especial de Xina, Rússia i, també de Colòmbia i d'Etiòpia (2003), països amb més nombre d'adopcions i notablement àgils, fins llavors, en l'assignació. El 2004 es produí un altre pujada considerable (del 50%) amb 1.562 adopcions essent, fins a l'actualitat, l'any amb el màxim volum d'adopcions internacionals enregistrades a Catalunya.

la família informa o no de l'arribada del menor. En moltes ocasions es comprova però que la comunicació de l'adopció s'ha donat en el moment en què la família sol·licitava una nova adopció. El nombre d'adopcions doncs, malgrat que cada vegada sigui més exacte, pateix un subregistre.

Taula 5.5.- Adopcions d'infants d'altres països, taxes d'adopció i percentatge que representen respecte al total d'adopcions (d'infants de Catalunya i de l'estranger), per àmbits territorials, 1998-2006

Adopcions (nombres absoluts)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	232	304	451	843	844	840	1.224	1.106	764
Girona	35	36	45	113	86	105	149	135	111
Lleida	13	18	20	40	41	41	76	63	50
Tarragona	17	18	42	51	85	56	113	115	105
CATALUNYA	297	376	558	1.047	1.056	1.042	1.562	1.419	1.030
Adopcions (nombres relatius)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	78,1	80,9	80,8	80,5	79,9	80,6	78,4	77,9	74,2
Girona	11,8	9,6	8,1	10,8	8,1	10,1	9,5	9,5	10,8
Lleida	4,4	4,8	3,6	3,8	3,9	3,9	4,9	4,4	4,9
Tarragona	5,7	4,8	7,5	4,9	8,0	5,4	7,2	8,1	10,2
CATALUNYA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Adopcions per cada 100.000 habitants	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	5,0	6,5	9,6	17,7	17,3	16,9	24,2	21,5	14,6
Girona	6,5	6,6	8,2	20,0	14,8	17,5	23,9	20,8	16,5
Lleida	3,6	5,0	5,6	11,1	11,2	11,0	19,9	16,1	12,5
Tarragona	2,9	3,1	7,1	8,4	13,7	8,7	17,0	16,6	14,5
CATALUNYA	4,8	6,1	9,0	16,6	16,4	15,8	23,2	20,6	14,7
Adopcions per cada 100.000 menors de 18 anys	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	28,3	37,8	56,5	105,2	103,7	100,9	143,8	126,8	85,3
Girona	34,6	36,0	45,0	111,6	83,0	97,9	133,3	115,7	90,9
Lleida	21,1	29,8	33,6	67,2	68,3	67,1	120,8	96,7	73,9
Tarragona	15,6	16,8	39,3	47,5	77,8	49,9	96,9	93,7	81,1
CATALUNYA	27,2	35,1	52,4	97,9	97,1	93,6	136,7	120,6	84,8
% respecte al total d'adopcions (de Catalunya i d'altres països)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Barcelona	87,2	89,1	89,1	90,9	87,9	91,9	93,2	95,3	89,8
Girona	66,0	80,0	81,8	92,6	89,6	92,1	88,2	87,7	82,2
Lleida	40,6	85,7	83,3	93,0	87,2	97,6	90,5	85,1	87,7
Tarragona	54,8	66,7	70,0	85,0	78,7	81,2	95,8	93,5	91,3
CATALUNYA	77,7	86,6	86,5	90,9	87,2	91,5	92,8	93,9	88,9

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de l'ICAA (1998-2006).

Des de l'any 2005 es constata un canvi en l'evolució del nombre d'adopcions internacionals es constata el 2005, amb una lleu recessió del 9% (1.419 adopcions internacionals) i una segona i més intensa el 2006 (27% menys que el 2005), situant-se en volums semblants al trienni 2001-2003 de poc més d'un miler d'entrades. Aquesta disminució és atribuïble a l'allargament del temps d'assignació que s'està produint en alguns països, amb especial incidència de Rússia i Xina, països d'on el 2004 arribaven el 75% del total d'adopcions internacionals de Catalunya. En la taula 5.6 es copsa com el 2004 arribaren a Catalunya 688 menors procedents de Xina i 506 de Rússia. Dos anys més tard, tan sols s'hi han adoptat 281 de Xina i 363 de Rússia⁸⁸.

Malgrat aquesta tendència, encara actualment prop del 90% del total d'adopcions es constitueixen en altres països. No crec que es pugui afirmar que s'hagi tocat fons ni en la potencialitat de la demanda ni en la del nombre de menors adoptats: les generacions que es troben en l'edat mitjana en què es sol·licita adoptar encara són molt plenes, el col·lectiu de parelles recompostes també són nombroses i s'ha obert la via de l'adopció a les parelles homosexuals, en especial als homes; en contraposició, cal tenir present que estem anant cap al que hem anomenat *regulació generacional de la demanda adoptiva* on es preveu que s'acotin les generacions que sol·licitin adoptar en funció de l'edat i que directament portarà a una reducció i estabilització de les sol·licituds; per altra banda, pel que fa als països d'origen dels menors i a la sortida d'aquests per adopció internacional, el futur és més incert ja que depèn de decisions i situacions legislatives, polítiques i burocràtiques que en qualsevol moment poden canviar. Amb tot, el fort dinamisme de les persones que desitgen adoptar fa preveure l'obertura de nous països a l'adopció o, en tot cas, l'inici del flux cap a Catalunya, com succeí el 2003 amb Etiòpia o amb menor mesura amb Haití, països que ja estaven concretant adopcions amb altres països occidentals.

El 2006, la província de Barcelona engloba gairebé tres quartes parts dels menors adoptats de Catalunya procedents de l'estranger, Girona, un 11%, Tarragona un 10% i Lleida un 5%. Com en les sol·licituds, la taxa bruta d'adopció internacional marca una tendència totalment contrària a la mostrada per a les adopcions d'infants de Catalunya: s'observa un important increment, d'una taxa de 4,8 adopcions per cada 100.000 habitants el 1998 a una taxa màxima el 2004, de 23,2, situant-se el 2006, en 14,7 adopcions per cada 100.000

⁸⁸ Les darreres xifres publicades, fent referència a l'any 2007, mostren un nou descens del flux d'ambdós països, situant-se en 242 menors adoptats a Xina i 246 a Rússia.

habitants. Per àmbits, la taxa bruta d'adopció més alta es va tornant entre Barcelona i Girona, segons anys i, com pel total de Catalunya, les taxes més elevades tenen lloc el 2004 assolint el màxim a Barcelona amb 24,2 adopcions per cada 100.000 habitants. L'efecte de les adopcions internacionals damunt la població menor d'edat també ha pujat (de 27,2 el 1998 a 136,7 el 2004, disminuint a 84,8 el 2006), aspecte que si tenim en compte l'augment de la natalitat en els darrers anys, deixa veure la rellevància d'aquest fenomen. En la Part III es veurà l'impacte de les adopcions sobre les generacions més joves de forma més específica.

5.2.2.- Els menors adoptats per país d'origen

En consonància amb la primacia de les sol·licituds al llarg de la dècada dels noranta dirigides als països llatinoamericans, l'arribada de menors adoptats d'aquesta àrea fins el 1999 també fou majoritària (veure taula 5.6).

Taula 5.6.- Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor Catalunya, 1998-2006

Continent / País d'origen	Any										98 - 06	%
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
ÀFRICA	6	1	9	11	33	91	130	127	163	571	6,8	
Burkina Faso	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0,0	
Camerun	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3	0,0	
Rep. del Congo	0	1	0	2	2	0	1	2	8	16	0,2	
Costa d'Ivori	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0,0	
Etiòpia	0	0	0	0	0	54	87	107	120	368	4,4	
Gàmbia	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0	
Ghana	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,0	
Guinea Bissau	0	0	0	0	0	1	1	2	2	6	0,1	
Madagascar	6	0	8	1	15	10	15	3	5	63	0,8	
Mali	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0,0	
Marroc	0	0	0	5	10	16	21	8	9	69	0,8	
Rep. Dem. del Congo	0	0	0	0	2	6	3	4	15	30	0,4	
Senegal	0	0	0	0	1	1	0	0	3	5	0,1	
Sierra Leone	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0	
Togo	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,0	

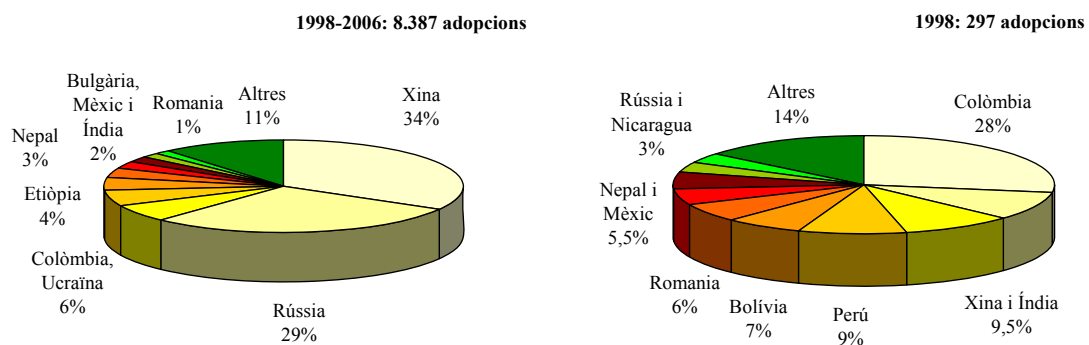
(segueix)

Continent / País d'origen	Any										98 - 06	%
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
AMÈRICA	183	151	158	247	133	153	89	88	96	1.298	15,5	
Bolívia	20	20	6	7	4	7	6	7	10	87	1,0	
Brasil	1	1	11	5	10	6	17	12	12	75	0,9	
Colòmbia	82	48	65	106	54	65	38	29	25	512	6,1	
Costa Rica	5	3	1	0	3	1	0	0	0	13	0,2	
El Salvador	1	3	4	16	11	10	4	1	4	54	0,6	
Equador	5	4	7	4	3	1	0	0	0	24	0,3	
Guatemala	8	12	13	38	14	9	0	5	5	104	1,2	
Haití	0	0	0	1	1	20	11	17	29	79	0,9	
Hondures	1	2	0	3	0	1	0	2	0	9	0,1	
Mèxic	16	35	26	46	17	16	10	0	3	169	2,0	
Nicaragua	10	9	8	10	1	0	0	1	0	39	0,5	
Panamà	0	1	2	0	0	1	1	1	1	7	0,1	
Perú	27	11	7	6	5	7	0	11	6	80	1,0	
Rep. Dominicana	0	2	6	5	8	7	2	0	1	31	0,4	
Veneçuela	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,0	
Xile	4	0	2	0	2	2	0	2	0	12	0,1	
ÀSIA	72	108	181	390	499	272	770	692	381	3.365	40,1	
Filipines	0	0	0	0	0	0	1	1	7	9	0,1	
Geòrgia	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0	
Índia	28	31	36	39	21	9	13	8	8	193	2,3	
Israel-Palestina	0	2	0	0	0	1	0	0	0	3	0,0	
Kazakhstan	0	0	0	0	0	4	15	32	24	75	0,9	
Myanmar	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,0	
Nepal	16	10	14	29	37	33	53	29	61	282	3,4	
Tailàndia	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0	
Vietnam	0	2	0	1	6	1	0	0	0	10	0,1	
Xina	28	63	131	320	434	223	688	622	281	2.790	33,3	
EUROPA	36	116	210	399	391	526	573	512	390	3.153	37,6	
Bòsnia i Hercegovina	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0	
Bulgària	6	24	22	38	32	11	6	4	0	143	1,7	
Croàcia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,0	
Hongria	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0,0	
Lituània	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,0	
Moldàvia	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,0	
Rep. Txeca	0	0	0	0	1	0	3	0	0	4	0,0	
Romania	18	34	49	16	0	0	0	0	0	117	1,4	
Rússia	10	50	103	245	256	438	506	441	363	2.412	28,8	
Ucraïna	2	8	34	99	102	76	55	67	27	470	5,6	
TOTAL	297	376	558	1.047	1.056	1.042	1.562	1.419	1.030	8.387	100,0	

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (1998-2006).

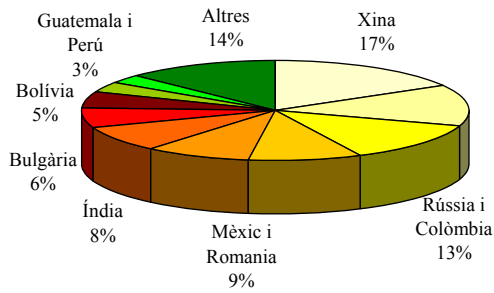
Així, el 1998, 6 de cada 10 menors adoptats a l'estranger per persones o parelles catalanes procedien d'aquests països (183 infants). Cinc dels deu principals països en quan a nombre de menors adoptats a Catalunya (figura 5.2), eren llatinoamericans: Colòmbia era el país capdavanter en quan a la sortida de menors, unes 82 adopcions que representaven més d'una quarta part del total; Perú amb el 9%; Bolívia amb el 7%; Mèxic amb el 5%; i Nicaragua amb el 3% del total. El canvi de tendència ha estat remarcable: el 2000, els menors adoptats procedents del continent americà disminuïren al 13% del total, amb disminucions molt importants de Colòmbia i Mèxic, en bona part ocasionat pels efectes de la desacreditació d'una ECAI que gestionava les adopcions en aquests països, però així mateix per la disminució de les assignacions de Guatemala (que està adaptant la legislació sobre adopció al marc internacional), de Nicaragua (amb paralització, des de 1997, de la recepció de nous expedients d'adopció per part de famílies estrangeres i amb contínues denúncies per casos de tràfec de menors) i notablement de Mèxic i Colòmbia que en el darrer any només s'hi han constituït 3 i 25 adopcions respectivament, per part de residents a Catalunya.

Figura 5.2.- Principals països on s'han adoptat infants, per any de l'adopció. Catalunya, 1998-2006 (nombres relatius)

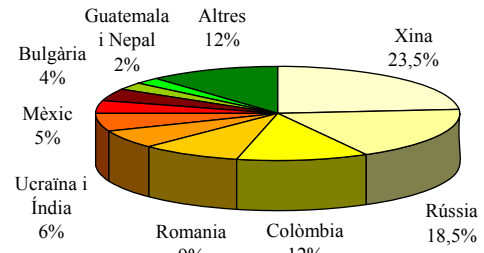

(segueix)

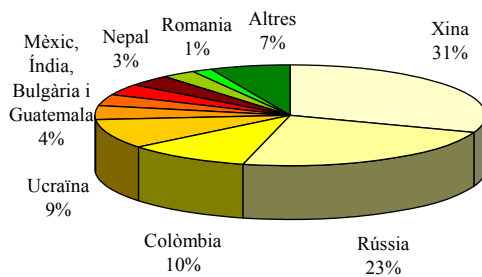
1999: 376 adopcions

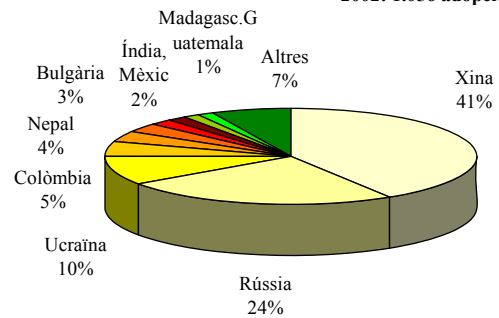
2000: 558 adopcions

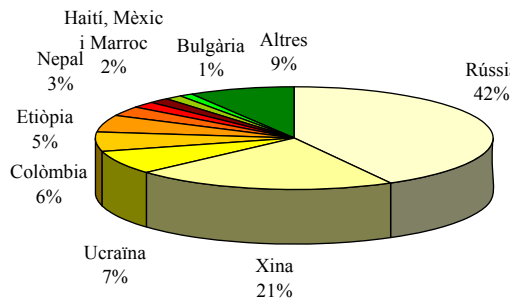
2001: 1.047 adopcions

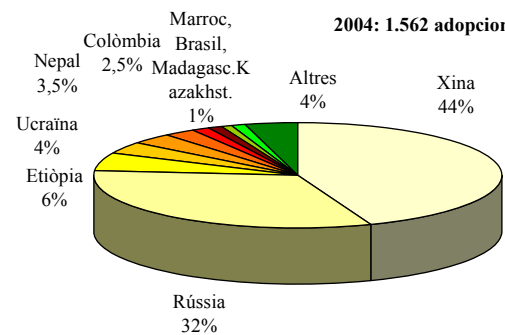
2002: 1.056 adopcions

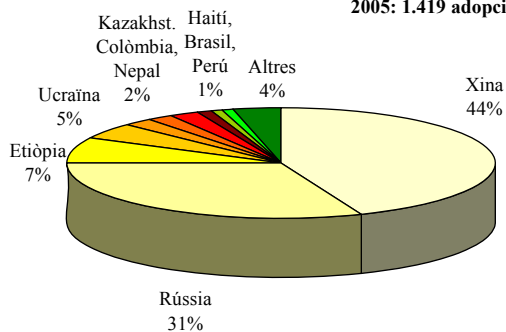
2003: 1.042 adopcions

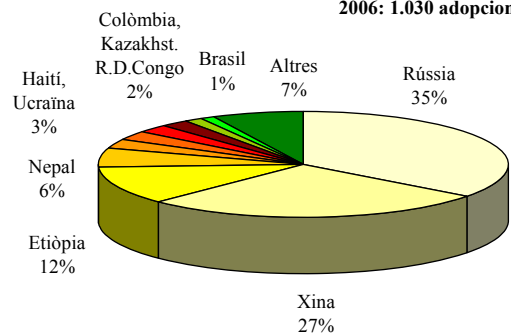
2004: 1.562 adopcions

2005: 1.419 adopcions

2006: 1.030 adopcions

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció (1998-2006).

Tots els països de la zona han seguit aquesta tendència negativa, amb petites excepcions com les que es troben en els darrers anys a Haití o a Brasil tot i moure's amb volums d'adopcions ínfims (el 2006, 29 i 12 adopcions respectivament). Aquest canvi es deu per una banda a la major demanda interna per adoptar però per altra a la majors complexitat legal i/o burocràtica a l'hora de definir a un menor com adoptable, en part fruit d'experiències negatives de casos d'adopció no massa clars i per altra per la major oposició social que en general es constata, en els països llatinoamericans, cap a la sortida de menors en adopció. Per la tendència constatada quant al nombre de sol·licituds enregistrades, pot preveure's el manteniment d'aquesta trajectòria negativa, exceptuant, com s'ha mencionat Haití, que es pot considerar com a país d'origen emergent en el flux cap a Catalunya (el 2006, esdevé el setè país en nombre de sol·licituds).

Les dades de 1999 ja assenyalen un incipient canvi de tendència respecte a l'origen dels menors adoptats: una disminució de les adopcions en els països llatinoamericans (17%) i un creixement de les asiàtiques (50%) i en especial de les europees (222% respecte a 1998) però, no serà fins el 2000, quan el nombre de menors adoptats en altres països europeus superin a les adopcions constituïdes en països americans.

El 1998 les adopcions realitzades en altres països europeus tan sols foren 36 (12% de les adopcions anuals), procedents de Romania, Rússia, Bulgària i Ucraïna, però des de llavors, les assignacions d'aquest àmbit s'han incrementat any rere any. Realment aquesta evolució es deu a les aportacions de Rússia que, juntament amb les de Xina, no només marquen l'evolució continental sinó que influeixen decisivament en la tendència del nombre total d'adopcions de Catalunya. La resta de països segueixen una evolució negativa: Ucraïna, després d'un augment en el bienni 2001-2002 on s'hi adoptaren al voltant de cent menors a l'any, el flux ha estat variable però amb tendència a disminuir (si el 2005 continuava essent el quart país en nombre d'adopcions enregistrades amb el 5% del total anual, el 2006, amb 27 menors adoptats, no es troba entre els deu primers països d'entrada de menors a Catalunya); una evolució semblant es donà a Bulgària on en el bienni 2001-2002 es constituïren entre trenta i quaranta adopcions per disminuir dràsticament fins a les quatre de 2005 i paralitzant-se totalment les entrades el 2006; Romania, per la seva banda, assolí el màxim el 2000 amb 49 menors adoptats per persones o parelles de Catalunya però la tendència es paralitzà bruscament quan el 2001 es suspengueren les assignacions i la recepció de nous expedients d'adopció internacional.

Pel que fa al continent asiàtic, la tendència fins el 2004 (amb l'excepció de 2003), tant en nombres absoluts com relatius ha estat ascendent, passant de tant sols 72 menors arribats el 1998 als 770 de 2004. Aquesta evolució es deu a les menors xineses i, amb distància, a les procedents de l'Índia i el Nepal. Així, si el 1998 les xineses representaven el 89% de les asiàtiques i un 9% del total, el 2004, les 688 menors adoptades representen el 90% de les asiàtiques i un 44% del total català. D'igual forma, la disminució del 10% de les adopcions procedents de Xina el 2005 i del 55% el 2006 en relació a l'any precedent, fa que el total d'adopcions d'Àsia també disminueixi en un 10% i un 45%. Des de 1999 Xina ha passat a ser l'origen principal dels menors adoptats a Catalunya (amb l'excepció de 2003, a raó de la *política o sistema de contingents* de 2002 i de 2006, pel fre a la sortida de menors en adopció imposat pel govern xinès, possiblement a raó de voler maquillar la imatge pública de la societat per la celebració dels Jocs Olímpics a Pekín el 2008).

L'exploració del camp de les adopcions a través de l'obertura de nous països de l'àrea asiàtica no es troben exemptes de problemes. És el cas, per exemple, de Vietnam que, des del 2 de gener de 2003 es tancà a la recepció de nous expedients supeditant la reobertura a la signatura del conveni bilateral de cooperació entre aquest país i Espanya, signat al desembre de 2007⁸⁹. Per altra banda, l'acreditació d'ECAIs que gestionen les adopcions amb altres països, com és el cas de Kazakhstan el 2003⁹⁰, ofereixen noves perspectives quant a orígens dels menors per als propers anys. Així, aquell any ja s'inicià el flux procedent d'aquest país esdevenint el 2006 el vuitè lloc d'origen dels menors adoptats a Catalunya. En el cas de Filipines però, amb acreditació d'ECAIs des de 2003⁹¹, sembla que comença a funcionar el flux aquest el 2006, amb 7 adopcions (amb anterioritat només es resolgueren dues adopcions).

El major canvi constatat en els darrers anys pel que fa a la procedència dels menors adoptats a Catalunya prové del continent africà. Si bé en un inici les adopcions es trobaven recolzades en gran mesura per organitzacions de caire religiós o social, la tendència actual és cap a regular-se a través dels circuits governamentals i assegurar un major control sobre l'adoptabilitat de cada nen. Aquest flux africà començà a Catalunya tard respecte a altres

⁸⁹ Conveni bilateral de cooperació en matèria d'adopció internacional, entre l'Estat espanyol i Vietnam, el 5 de desembre de 2007.

⁹⁰ Resolució de 2 d'abril de 2003.

⁹¹ Resolució de 5 de novembre de 2003 (BEF/3635/2003).

fluxos i molt tímidament en quan al nombre d'adopcions però, des de l'any 2003, amb l'inici de l'arribada de menors adoptats a Etiòpia s'ha convertit en un àmbit a tenir en compte, convertint-se, des del 2004, en el tercer país en nombre d'adopcions enregistrades (després de Xina i Rússia), tendència que si es té en compte les sol·licituds, es mantindrà estable. En tan sols quatre anys s'hi han adoptat 368 menors. Altres països del continent africà que també destaquen són Marroc i Madagascar. L'evolució d'un i altre però són ben distintes: pel que fa al Marroc, el fet de què es constitueix una tutela dativa fa que no hi hagi tanta demanda per part de les famílies, tot i que pràcticament totes les sol·licituds acaben en la constitució d'una adopció; a Madagascar, al maig de 2004, es tancà la recepció de nous expedients d'adopció a l'espera de la signatura del Conveni de la Haia (es va ratificar l'1 de setembre de 2004). En els darrers dos anys tan sols s'han gestionat tres i cinc adopcions cap a Catalunya al no acceptar noves sol·licituds a l'espera de l'aprovació d'una nova llei que regularà els processos d'adopció internacional d'acord amb el Conveni de la Haia.

En el continent africà hi ha molts països per explorar amb potencialitat en quan a l'adopció internacional, perquè la situació socioeconòmica no és la més adequada per als menors susceptibles de ser adoptats i perquè, des de la perspectiva de Catalunya, el 2006 s'obrí la convocatòria pública per a la concessió d'acreditacions d'ECAIs amb varis països africans⁹² fins ara fora dels circuits adoptius com Senegal (5 adopcions el 2006), Camerun, Mali, Angola, Burkina Faso o Moçambic. La novetat de la gestió en aquests països pot topar amb frens derivats de la salvaguarda dels interessos dels menors a l'adopció com va succeir a l'agost de 2006 amb la República del Congo, en la que es van paralitzar temporalment els processos adoptius iniciats en aquell país. Amb tot, han arribat 16 menors d'aquest país i el doble procedents de la República Democràtica del Congo, essent àrees emergents en adopció.

En paral·lel a l'evolució de la demanda, el nombre de països d'origen dels menors adoptats també ha pujat. Si el 1998 la distribució dels menors arribats en adopció es distribuïen en 21 països distints, el 2003 foren 34, disminuint a 26 el 2004 i 2005 i a 25 el 2006. Per altra banda, també s'ha produït, en paral·lel a les sol·licituds, un procés on, del predomini de l'arribada de menors procedents de Colòmbia de 1998 (agrupava el 28% del total, mentre la resta d'adopcions es trobaven ben diversificades en altres àrees), el 2000 es començà a

⁹² Resolució BEF/1755/2006 de 17 de maig (DOGC núm. 4646 d'1/06/2006).

entreveure una bifocalització que es va anar intensificant: el 2000, quatre de cada deu menors adoptats eren originaris de Xina i de Rússia, el 2001 ja representaven més de la meitat de les adopcions, dos tercers parts el 2002-2003 i tres quartes parts el 2004-2005. La disminució de l'arribada de menors procedents de Xina i l'augment dels d'Etiòpia fa que el 2006, tres quartes parts provenguin d'aquests tres països.

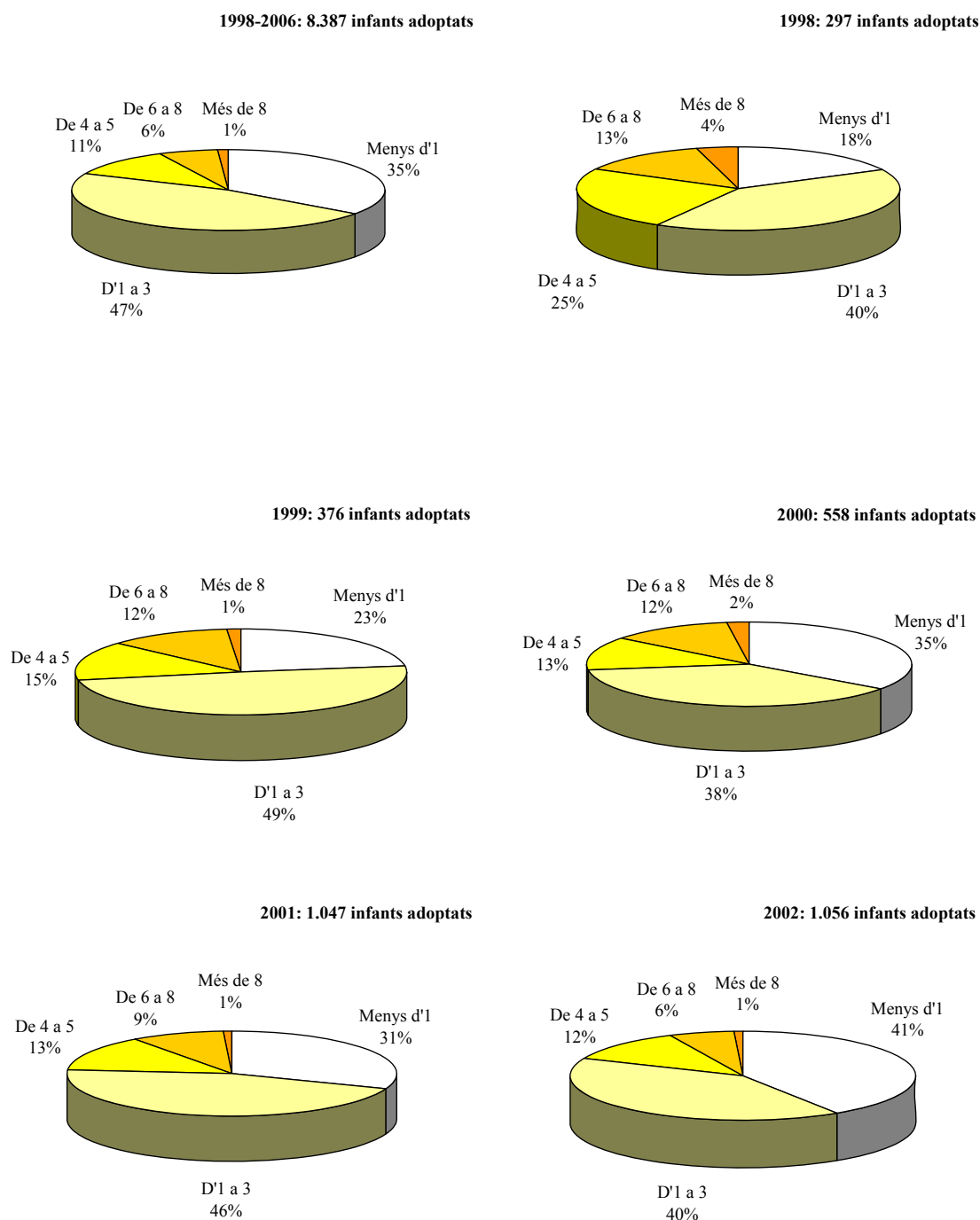
L'evolució en quan a l'origen geogràfic dels menors adoptats per persones o parelles catalanes és difícil de predir ja que ni en la primera meitat dels anys noranta ningú hagués pensat que Colòmbia deixaria de ser un dels principals països en adopció i que adquiririen aquest paper destacat Xina i Rússia, ni que l'àmbit africà passaria a situar-se en aquest lloc privilegiat en els circuits adoptius. El flux d'arribada de menors és força imprevisible i depèn de les decisions governamentals que poden variar de forma ràpida paralitzant d'un dia per altre les assignacions i per tan, les adopcions.

5.2.3.- Els menors adoptats per grups d'edat

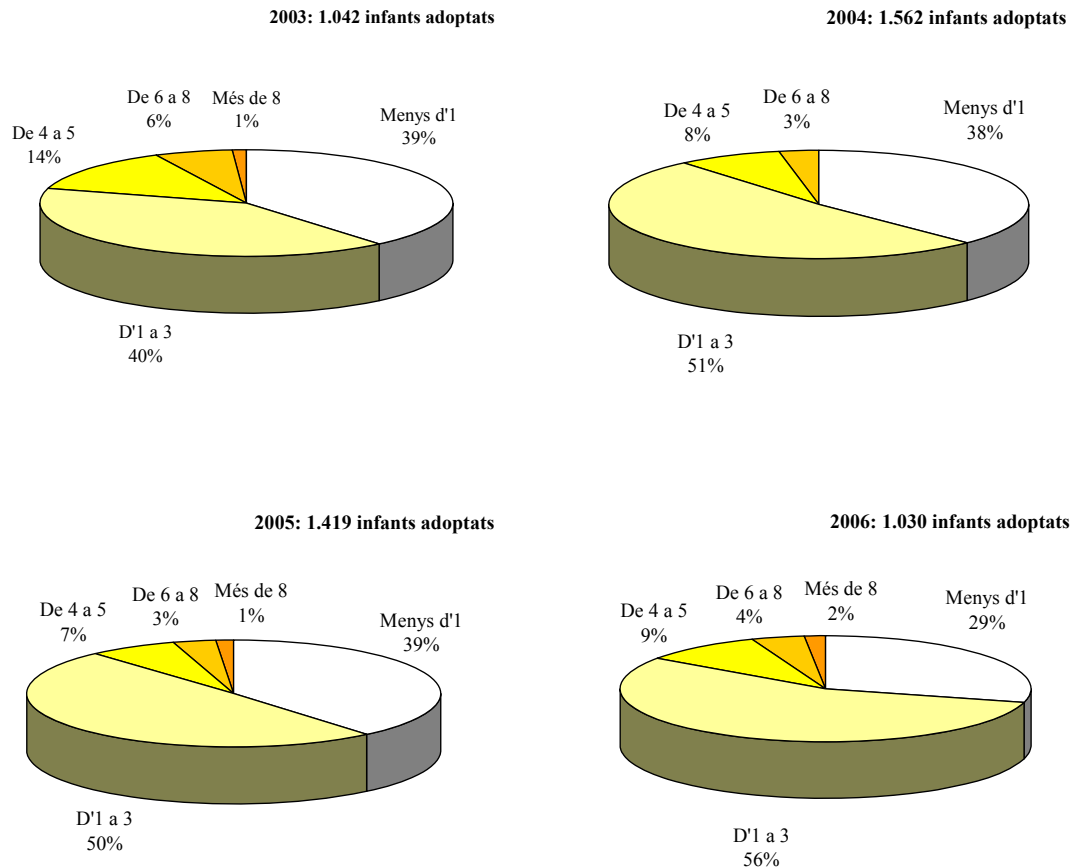
Les dades oficials de l'ICAA mostren, des de 1998, el perfil dels menors adoptats per grans grups d'edat, però no edat a edat ni per generació de naixement, tret que dificulta el poder realitzar un anàlisi demogràfic més específic. Com mostra la figura 5.3, dels 8.387 menors adoptats entre 1998 i 2006, vuit de cada deu menors tenien menys de 3 anys al ser adoptats, desglossats entre el 35% de menys d'un any (2.921 menors) i 47%, d'1 a 3 anys (3.907 menors)⁹³; l'11% tenien en el moment de l'adopció de 4 a 5 anys (922 menors), un 6%, de 6 a 8 anys (510 menors) i tant sols un 1%, més de 8 anys (102 menors). En tots els anys analitzats, el grup majoritari és el d'1 a 3 anys, a excepció del 2002 que s'equipara als de menys d'1 any.

⁹³ Només recordar que en les assignacions d'acolliment preadoptiu a Catalunya, els menors de tres anys representen entre el 80 i el 90%, percentatge semblant als menors adoptats en altres països. Ara bé, la diferència és que, els menors d'un any a Catalunya representen el 60% del total de les assignacions, quan per a internacional tan sols representen una tercera part (els tràmits legals fins assolir la condició d'adoptabilitat i de ser adoptat per residents en un altre país fa augmentar l'edat dels menors en adopció internacional). Malgrat aquests percentatges, en termes absoluts, com és obvi, el nombre de menors d'un any adoptats en altres països és molt més elevat i pot cobrir més les expectatives dels futurs pares adoptius.

Figura 5.3.- Infants adoptats a altres països, per grups d'edat. Catalunya, 1998-2006 (nombres relatius)

(segueix)

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2006).

Any rere any, l'adopció d'infants de 3 anys o menys, cobra major rellevància: així, si el 1998 representaven prop de sis de cada deu adoptats, el 1999 foren set de cada deu, incrementant-se fins a 8 de cada deu el 2002 i situant-se el 2004-2005 en gairebé 9 de cada deu; el 2006, el 85% pertanyen a aquest grup d'edat. Aquests percentatges venen molt relacionats pel nombre anual d'adopcions d'origen xinès i russes, ambdues amb un perfil per edat dels més baixos, en especial les de Xina: dels 2.790 menors adoptats a Xina, el 99% tenien menys de 3 anys en el moment de l'adopció i, és més, el 56% tenien menys d'un any (a Xina tant sols s'han realitzat 32 adopcions d'infants de més de tres anys dels que només set, tenien més de cinc anys); per altra banda, les assignacions russes també destaquen per la poca edat dels menors a l'adopció, essent els més petits d'1 any el 29% de les 2.412 adopcions constituïdes i, ampliant aquest grup fins als 3 anys, representen el 85% dels infants adoptats russos.

Les dades publicades en la *Memòria Estadística* de l'ICAA no permeten realitzar una anàlisi més acurada de la variable edat. En el capítol 8, es realitza un tractament més específic del tema, apropant-nos a la generació de naixement d'aquests fills adoptats, el que permet analitzar l'edat a l'adopció i l'edat actual.

5.3.- L'adopció nacional i internacional: Catalunya respecte a Espanya

L'evolució de l'adopció nacional i internacional a Catalunya no sembla diferenciar-se excessivament de la situació que es dona en l'àmbit espanyol: l'adopció d'infants de la pròpia Comunitat Autònoma no permet satisfer la forta demanda d'adopció iniciada, o almenys que ha aflorat gràcies a la visibilitat estadística, en la dècada dels noranta, demanda que s'ha reorientat cap a l'adopció internacional. Com es veurà però, les tendències a Catalunya es troben més marcades que a la resta d'Espanya.

5.3.1.- L'adopció d'infants del propi àmbit: Catalunya respecte a altres Comunitats Autònomes

El Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales recull i publica, des de 1997, el nombre d'autos d'adopció d'infants de cada Comunitat Autònoma. Com es mostra en la taula 5.7, a la resta de Comunitats Autònomes, a l'igual que succeeix a Catalunya, les adopcions d'infants del propi àmbit (adopcions nacionals) assoleixen xifres baixes, essent l'adopció internacional pràcticament l'única via per solventar el desig d'adopció de les parelles o sol·licitants. El 2005 i, pel total espanyol, només l'11,3% de les adopcions foren de menors oriünds a Espanya (percentatge que s'incrementaria fins prop del 15% si es disposessin de les dades de les Comunitats d'Andalusia i d'Aragó). Recordem que a Catalunya l'adopció de menors de la pròpia Comunitat, des de l'any 1999, representa una proporció inferior a aquesta xifra, essent el 2005, el 6,1% del total d'adopcions enregistrades (adopcions nacionals i internacionals).

També, a l'igual que havíem anotat per a Catalunya i, tret d'una petita pujada en el nombre d'autos d'adopció en el trienni 2000-2002, les xifres de menors adoptats a Espanya es

mouen dins una forquilla que va de les 800 a les 900 adopcions anuals (unes 100 per a Catalunya).

En el trienni 2000-2002, el nombre d'adopcions nacionals pel total d'Espanya s'incrementà per la confluència en la pujada del nombre d'autos d'adopció a Comunitats com Andalusia (el 2001 assolí, amb 410, el nombre màxim d'adopcions nacionals del període analitzat), Catalunya (amb un màxim a l'any 2002, amb 155 adopcions), Comunitat Valenciana (un màxim el 2002, de 143 adopcions), Galícia (un màxim el 2000, de 109 adopcions), Múrcia (un màxim el 2000, de 79 adopcions), Canàries (un màxim el 2001, de 62 adopcions) o les Balears (amb un màxim el 2000, de 41 adopcions). Això implicà un augment de la taxa bruta d'adopció que assolí la xifra més elevada a l'any 2001, de 2,6 adopcions per cada 100.000 habitants i de la taxa d'incidència amb 14,6 adopcions nacionals per cada 100.000 habitants menors de 18 anys.

Taula 5.7.- Adopcions nacionals, taxes brutes d'adopció (per 100.000 habitants) i taxes d'incidència (per 100.000 menors de 18 anys), per Comunitats Autònomes. Espanya, 1997-2005.

Autos d'adopció nacional constituïts. Nombres absoluts									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Andalusia	250	242	189	286	410	307	268	208	s/d
Aragó	17	29	15	16	13	13	22	s/d	s/d
Astúries	35	37	24	20	23	20	24	20	32
Balears	3	10	32	41	19	34	2*	27	22
Canàries	26	46	21	50	62	38	33	32	30
Cantàbria	13	4	4	17	6	12	16	14	11
Castella-La Manxa	24	29	29	23	28	16	18	32	13
Castella i Lleó	66	60	59	43	42	52	29	40	22
Catalunya	100	85	58	87	105	155	97	122	92
C. Valenciana	68	81	89	59	87	143	119	124	124
Extremadura	11	26	24	40	17	19	41	s/d	11
Galícia	84	68	97	109	78	62	84	66	77
Madrid	52	64	95	57	74	63	49	66	142
Múrcia	31	30	67	79	54	48	52	45	46
Navarra	7	7	3	5	2	8	7	4	9
País Basc	43	46	50	13	31	10*	29	22	23
Rioja, la	9	11	8	7	17	7	4	5	15
Ceuta i Melilla	10	s/d	4*	12	7	21*	2*	1*	22
TOTAL	849	875	868*	964	1.075	1028*	896*	828*	691

(segueix)

Taxa bruta d'adopció (adopcions nacionals per cada 100.000 habitants)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Andalusia	3,5	3,4	2,6	3,9	5,6	4,1	3,6	2,7	s/d
Aragó	1,4	2,4	1,3	1,3	1,1	1,1	1,8	s/d	s/d
Astúries	3,3	3,5	2,3	1,9	2,2	1,9	2,3	1,9	3,0
Balears	0,4	1,3	3,9	4,9	2,2	3,8	0,2*	2,9	2,3
Canàries	1,6	2,8	1,3	2,9	3,5	2,1	1,8	1,7	1,6
Cantàbria	2,5	0,8	0,8	3,2	1,1	2,2	3,0	2,6	2,0
Castella-La Manxa	1,4	1,7	1,7	1,3	1,6	0,9	1,0	1,7	0,7
Castella i Lleó	2,6	2,4	2,4	1,7	1,7	2,1	1,2	1,6	0,9
Catalunya	1,6	1,4	0,9	1,4	1,7	2,4	1,5	1,8	1,3
C. Valenciana	1,7	2,0	2,2	1,5	2,1	3,4	2,7	2,8	2,7
Extremadura	1,0	2,5	2,3	3,8	1,6	1,8	3,9	s/d	1,0
Galícia	3,1	2,5	3,6	4,1	2,9	2,3	3,1	2,4	2,8
Madrid	1,0	1,3	1,8	1,1	1,4	1,1	0,9	1,1	2,4
Múrcia	2,8	2,7	5,9	6,8	4,6	3,9	4,2	3,5	3,5
Navarra	1,3	1,3	0,6	0,9	0,4	1,4	1,2	0,7	1,5
País Basc	2,1	2,2	2,4	0,6	1,5	0,5*	1,4	1,0	1,1
Rioja, la	3,4	4,2	3,0	2,6	6,2	2,5	1,4	1,7	5,0
Ceuta i Melilla	7,5	s/d	2,9*	8,8	5,1	15,2*	1,4*	0,7*	15,9
TOTAL	2,1	2,2	2,2*	2,4	2,6	2,5*	2,1*	1,9*	1,6

Taxa d'incidència (adopcions nacionals per cada 100.000 habitants menors de 18 anys)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Andalusia	14,8	14,7	11,7	18,1	25,9	19,6	17,1	13,3	s/d
Aragó	8,6	15,0	7,9	8,6	6,9	6,9	11,6	s/d	s/d
Astúries	20,9	23,2	15,7	13,6	16,1	14,4	17,6	14,9	24,1
Balears	1,9	6,4	20,5	26,1	11,9	20,1	5,6*	15,1	11,9
Canàries	7,2	12,9	5,9	14,2	18,0	10,4	9,0	8,6	8,0
Cantàbria	13,9	4,4	4,6	20,0	7,2	14,5	19,4	17,0	13,3
Castella-La Manxa	6,7	8,3	8,4	6,8	8,1	4,6	5,2	9,2	3,7
Castella i Lleó	15,5	14,6	14,9	11,2	11,2	14,1	8,0	11,1	6,2
Catalunya	9,0	7,8	5,4	8,2	9,8	14,3	8,7	10,6	7,8
C. Valenciana	8,5	10,4	11,7	7,8	11,6	18,7	15,2	15,5	15,1
Extremadura	4,7	11,3	10,7	18,2	7,9	9,0	19,7	s/d	5,4
Galícia	17,5	14,8	22,0	25,6	18,8	15,4	21,2	16,9	19,9
Madrid	5,4	6,7	10,2	6,1	7,8	6,5	4,9	6,4	13,5
Múrcia	12,0	11,9	26,9	31,9	21,3	18,7	19,8	16,8	16,9
Navarra	7,4	7,5	3,3	5,5	2,1	8,5	7,3	4,1	9,0
País Basc	12,6	13,9	15,6	4,1	10,0	6,8*	9,4	7,1	7,4
Rioja, la	19,4	24,4	18,1	16,0	38,3	15,6	8,7	10,6	31,3
Ceuta i Melilla	27,3	s/d	22,3*	33,5	19,4	117,8*	11,4*	5,8*	63,3
TOTAL	10,9	11,5	11,7*	13,1	14,6	14,2*	12,2*	11,6*	11,7

Font.- Elaboració pròpia a partir dades del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales-Dirección General de las Familias y la Infancia (2006). *Estadística Básica de Medidas de Protección a la Infancia. Año 2005* i de l'Institut Nacional de Estadística, Estimacions intercensals (1997-2001) i estimacions actuals de la població a partir del Cens de 2001 (2002-2005).

Notes: Les caselles marcades amb s/d són les que no es disposa del nombre d'autos d'adopció. Les xifres assenyalades amb * són incompletes: Ceuta i Melilla (s/d de Melilla per a l'any 1999, 2003 i 2004 i de Ceuta per a 2002); País Basc (s/d de Biscaia per a l'any 2002); Balears (s/d de Mallorca per a l'any 2003), i consegüentment els totals d'Espanya de 1999, 2002, 2003 i 2004.

Per a 2005, Andalusia no disposa de dades publicades però, si partim d'un volum semblant a l'any anterior, molt probablement sigui la Comunitat Autònoma amb un major nombre d'adopcions constituïdes amb més de 200 autos, seguit de Madrid amb 142 adopcions, Comunitat Valenciana amb 124 adopcions i en quarta posició, Catalunya amb 92 adopcions el 2005. Si es relaciona però, el nombre d'adopcions nacionals amb la població de cada regió, s'observa que és Ceuta i Melilla les Comunitats on pràcticament sempre presenten la taxa bruta d'adopció més elevada (15,9 adopcions per cada 100.000 habitants el 2005).

Pel que fa a la incidència de les adopcions respecte a la població menor de 18 anys cal ressaltar que estem parlant d'un període en què el nombre de naixements ha ascendit i, per tant, també el volum de menors de 18 anys pel que, el manteniment o fins i tot l'augment de la taxa d'adopció respecte a aquest col·lectiu significa una major incidència dels autos d'adopció damunt de la població que poden explicar-se per la presència de casos més clars de desemparament o renúncies de nadons que, fàcilment poden passar a ser adoptats. Així, en els darrers anys, les taxes d'incidència superiors es troben en Comunitats on la presència d'immigrants és elevada com a Múrcia, Comunitat Valenciana, Madrid o les Balears (el 2005, de 17 a 12 adopcions per 100.000 menors), podent-se directament relacionar el nombre d'adopcions amb les renúncies hospitalàries que tenen lloc (en molts casos procedents de població de nacionalitat estrangera). Ceuta i Melilla presenta la major taxa, amb 63,3 adopcions per cada 100.000 menors de 18 anys. Pel que fa a Catalunya, es pot pensar que un dels trets que la caracteritza també és la presència de població estrangera però, es troba per dessota la mitjana estatal, amb 7,8 adopcions per cada 100.000 menors de 18 anys, el 2005.

Una altra zona on la incidència de les adopcions nacionals és major, és al nord peninsular, a Astúries (amb 24,1 adopcions per cada 100.000 menors de 18 anys el 2005) i a Galícia (19,9).

5.3.2.- L'adopció d'infants d'altres països: Catalunya respecte al total espanyol

El Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales recull i publica, des de 1998 el nombre de menors adoptats a l'estranger, per país d'origen. Aquestes s'ofereixen pel total d'Espanya, no essent factible, amb aquesta font, realitzar un anàlisi geogràfic ni demogràfic més

detallat. Per Comunitats Autònomes tan sols es disposa, des de l'any 2000, del nombre de sol·licituds d'adopció internacional que, si bé pot ser orientatiu, no reflecteixen ni els sol·licitants ni el nombre de menors adoptats a cada regió.

Durant el període 1998-2005, una de cada quatre de les 28.583 adopcions enregistrades a Espanya⁹⁴ fou realitzada per residents a Catalunya, representant un màxim el 2001 amb el 30,5% del total (veure taula 5.8). Si bé no es disposa del desglossament numèric del nombre d'adopcions internacionals per Comunitats Autònomes, el percentatge global que representen les realitzades a Catalunya respecte al total espanyol, ens pot aproximar a la importància quantitativa d'aquest fenomen, rellevància que si en el trienni 1998-2000 assolí entre el 18 i el 20% del total nacional, en els darrers tres anys analitzats, 2003-2005, la proporció no baixa del 26% de les adopcions d'Espanya, o sia, proporcionalment el nombre de menors adoptats a Catalunya procedents d'altres països ha augmentat més que a la resta del territori (recordem que les adopcions nacionals constituïdes a Catalunya representaven poc més del 10% del total d'Espanya).

Entre 1998 i 2005 el nombre d'adopcions internacionals a Espanya s'ha més que triplicat (passant de 1.503 menors adoptats el 1998 a 5.434 adopcions el 2005). De forma paral·lela, la taxa bruta d'adopció internacional també s'ha incrementat fins el 2004 passant de 3,8 adopcions per cada 100.000 habitants el 1998, a 13,2 de 2004, disminuint lleugerament el 2005 a 12,7 per 100.000 habitants. Comparativament les dades de Catalunya aporten uns creixements majors: així, les 297 adopcions internacionals enregistrades el 1998 s'han quintuplicat (1.562 adoptats el 2004, amb un lleuger descens el 2005, amb 1.419 adoptats). La taxa bruta d'adopció internacional també sempre ha estat més elevada, amb un màxim que s'assolí a l'any 2004, del 23,3 adopcions internacionals per cada 100.000 habitants.

⁹⁴ A l'igual que per a Catalunya, aquest nombre tan sols representa les adopcions enregistrades. Probablement el seu nombre sigui sensiblement superior ja que poden haver-hi sol·licitants que, tot i haver adoptat no ho han comunicat a l'organisme competent de la Comunitat Autònoma. Per altra banda s'ha constatat alguna incongruència de les dades presentades pel total d'Espanya amb les de Catalunya que pot deure's a un desfasament temporal entre la notificació de l'adopció per part dels adoptants i la notificació anual de les adopcions per part de les diverses Comunitats Autònomes al Ministerio de Asuntos Sociales que sí permet integrar-les en la Memòria Estadística de la Comunitat però semblaria que no s'englobés en el total nacional. En la taula 5.8 s'han agregat, al total nacional, 60 adopcions més que es tenen constància que s'han produït a Catalunya (veure anotacions a peu de taula 5.8).

Taula 5.8.- Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor. Espanya, 1998-2005. Comparació amb Catalunya.

Continent / País	Espanya								Total 1998-2005				
									Espanya		Catalunya		%
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Nº. abs.	%	Nº. abs.	%	
ÀFRICA	16	24	32	33	54	167	271	284	881	3,1	408	5,5	46,3
Burkina Faso	1	-	-	-	3	1	2	3	10	0,0	2	0,0	20,0
Camerun	1	-	-	2	3	1	1	-	8	0,0	3	0,0	37,5
Costa d'Ivori	-	5	3	3	1	-	1	1	14	0,0	2	0,0	14,3
Etiòpia	-	-	-	-	12	107	220	227	566	2,0	248	3,4	43,8
Ghana	-	-	-	-	-	-	3	-	3	0,0	2	0,0	66,7
Guinea Bissau	-	-	-	-	-	1	1	2	4	0,0	4	0,1	100,0
Guinea Equatorial	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,0	-	-	-
Madagascar	8	1	10	9	19	24	15	24	110	0,4	58	0,8	52,7
Mali	-	-	4	3	2	1	-	1	11	0,0	2	0,0	18,2
Marroc	3	12	8	5	7	20	21	8	84	0,3	60	0,8	71,4
Mauritània	-	-	3	-	-	-	-	-	3	0,0	-	-	-
Moçambic	1	1	4	6	-	1	-	3	16	0,1	-	-	-
Nigèria	-	1	-	-	-	-	-	-	1	0,0	-	-	-
Rep. del Congo	-	1	-	2	2	8	7	2	22	0,1	8	0,1	36,4
Rep. Dem. del Congo	2	2	-	3	4	-	-	12	23	0,1	15	0,2	65,2
Rep. de Sudàfrica	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,0	-	-	-
Senegal	-	-	-	-	1	1	-	-	2	0,0	2	0,0	100,0
Sierra Leone	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,0	1	0,0	100,0
Togo	-	1	-	-	-	-	-	-	1	0,0	1	0,0	100,0
AMÈRICA	960	895	905	721	593	683	585	569	5.911	20,7	1.202	16,3	20,3
Bolívia	31	59	66	18	76	126	92	89	557	1,9	77	1,0	13,8
Brasil	40	26	25	11	7	22	18	26	175	0,6	63	0,9	36,0
Colòmbia	393	361	414	319	271	285	256	240	2.539	8,9	487	6,6	19,2
Costa Rica	42	22	19	25	11	15	10	6	150	0,5	13	0,2	8,7
El Salvador	8	14	14	27	19	31	22	16	151	0,5	50	0,7	33,1
Equador	3	-	21	16	10	6	2	4	62	0,2	24	0,3	38,7
Guatemala	75	70	90	46	28	9	3	5	326	1,1	99	1,3	30,4
Haití	-	-	-	3	1	20	36	24	84	0,3	50	0,7	59,5
Hondures	10	17	8	17	16	14	31	21	134	0,5	9	0,1	6,7
Mèxic	90	107	79	92	58	50	17	33	526	1,8	166	2,3	31,6
Nicaragua	34	32	23	15	3	4	1	1	113	0,4	39	0,5	34,5
Panamà	4	3	2	-	4	4	3	3	23	0,1	6	0,1	26,1
Perú	151	126	99	71	42	50	50	66	655	2,3	74	1,0	11,3
Rep. Dominicana	49	34	41	36	29	33	24	20	266	0,9	30	0,4	11,3
Veneçuela	7	10	-	5	-	-	-	-	22	0,1	3	0,0	13,6
Xile	23	14	4	20	18	14	20	15	128	0,4	12	0,2	9,4
ÀSIA	311	445	686	1.109	1.589	1.197	2.601	2.897	10.835	37,9	2.984	40,6	27,5
Filipines	-	-	-	-	-	-	1	10	11	0,0	2	0,0	18,2
Geòrgia	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,0	1	0,0	100,0
Índia	97	163	190	129	109	100	117	43	948	3,3	185	2,5	19,5
Iran	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,0	-	-	-
Israel-Palestina	-	2	-	-	-	1	1	-	4	0,0	3	0,0	75,0
Kazakhstan	-	-	-	-	-	2	24	43	69	0,2	51	0,7	73,9
Myanmar	-	-	-	1	-	-	-	-	1	0,0	1	0,0	100,0
Nepal	16	18	16	29	37	38	68	43	265	0,9	221	3,0	83,4
Tailàndia	-	-	-	-	1	1	1	5	8	0,0	1	0,0	12,5
Vietnam	2	1	5	9	15	10	-	-	42	0,1	10	0,1	23,8
Xina	196	261	475	941	1.427	1.043	2.389	2.753	9.485	33,2	2.509	34,1	26,5

(segueix)

Continent / País	Espanya								Total 1998-2005				
									Espanya		Catalunya		%
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Nº. abs.	%	Nº. abs.	%	d'Esp.
EUROPA	216	645	1.440	1.569	1.396	1.914	2.092	1.684	10.956	38,3	2.763	37,6	25,2
Bielorússia	-	-	3	-	-	-	-	-	3	0,0	-	-	-
Bòsnia - Herzegovina	-	-	1	-	-	1	-	-	2	0,0	1	0,0	50,0
Bulgària	27	92	123	172	181	202	57	21	875	3,1	143	1,9	16,3
Croàcia	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,0	1	0,0	100,0
Hongria	6	15	12	10	9	7	10	3	72	0,3	2	0,0	2,8
Letònia	-	1	-	-	-	-	2	-	3	0,0	-	-	-
Lituània	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0	1	0,0	100,0
Moldàvia	-	-	-	-	-	-	2	1	3	0,0	2	0,0	66,7
Polònia	8	-	3	6	-	-	2	-	19	0,1	-	-	-
Rep. Txeca	-	-	-	-	1	-	3	-	4	0,0	4	0,1	100,0
Romania	84	280	583	373	38	85	48	3	1.494	5,2	117	1,6	7,8
Rússia	91	141	496	652	809	1.157	1.618	1.262	6.226	21,8	2.049	27,9	32,9
Ucraïna	-	116	218	356	358	462	349	394	2.253	7,9	443	6,0	19,7
TOTAL ESPANYA	1.503	2.009	3.063	3.432	3.632	3.961	5.549	5.434	28.583	100,0	7.357	100,0	25,7
TOTAL CATALUNYA	297	376	558	1.047	1.056	1.042	1.562	1.419	7.357				
% Cat. respecte a Esp.	19,8	18,7	18,2	30,5	29,1	26,3	28,1	26,1	25,7				
Taxa Esp. (100.000 hab.)	3,8	5,1	7,7	8,5	8,9	9,6	13,2	12,7					
Taxa Cat. (100.000 hab.)	4,8	6,1	8,9	16,6	16,5	15,9	23,3	20,7					

Font.- Elaboració pròpia a partir dades del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (<http://www.mtas.es>), de les *Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció* (1998-2005) i de l'Instituto Nacional de Estadística, *Estimacions intercensals* (1997-2001) i *estimacions actuals de la població a partir del Cens de 2001* (2002-2005).

Nota: A les dades del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales s'hi han agregat 48 adopcions corresponents a Bòsnia-Herzegovina (el 2003, 1 adopció); Burkina Faso (el 2003, 1 adopció); República del Congo (el 1999, 1 adopció; el 2001, 2; el 2002, 2; el 2005, 2 adopcions); Croàcia (el 2004, 1 adopció); Geòrgia (el 2003, 1 adopció); Guatemala (el 2005, 5 adopcions); Guinea Bissau (el 2003, 1 adopció; el 2004, 1; i el 2005, 2 adopcions); Israel (el 1999, 2 adopcions); Lituània (el 2000, 1 adopció); Myanmar (el 2001, 1 adopció); Nepal (el 1998, 16 adopcions); Senegal (el 2002, 1 adopció; i el 2003, 1), Sierra Leone (el 2003, 1 adopció); Tailàndia (el 2002, 1 adopció); i República Txeca (el 2002, 1 adopció; i el 2004, 3 adopcions), adopcions que consten en les estadístiques oficials de l'ICAA i no constaven en les del Ministerio.

En alguns casos, les dades de l'ICAA per a Catalunya, eren superiors al total d'adopcions d'Espanya que consten en les estadístiques del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. S'ha optat per incorporar a la taula la xifra més elevada (en aquest cas la de Catalunya), essent aquesta un possible mínim. Així, s'han agregat 12 adopcions que corresponen a Guatemala (el 2003, 1 adopció més); Haití (el 2003, 3 adopcions més); Madagascar (el 2004, 2 adopcions més); Marroc (el 2005, 2 tuteles datives més); Moldàvia (el 2004, 1 adopció més); i Nepal (el 2001, 1 adopció més; i el 2002, 2 adopcions més).

En desglossar les dades per continents i països d'origen dels menors, també s'observen divergències en la tendència d'Espanya respecte a Catalunya: en l'àmbit espanyol, el 38% de les adopcions provenen per igual dels països europeus (10.956 adopcions, en especial de Rússia) i asiàtics (10.835 adopcions, principalment de Xina), mentre que a Catalunya les asiàtiques representen el 41% (38% les europees). Xina esdevé per ambdós àmbits el

principal flux de menors adoptats però, a Catalunya, les adopcions procedents de Nepal i de Kazakhstan tenen una major representació que a Espanya i, d'aquesta forma, fan augmentar el còmput de les procedents d'aquest continent (les adopcions realitzades a Catalunya representen el 83% de les adopcions de menors del Nepal a Espanya i el 74% de les de Kazakhstan).

A l'igual que a Catalunya, el pes dels menors adoptats al continent americà va perdent importància (prop del 21% del total de les adopcions internacionals d'entre 1998 i 2005 i el 16% de Catalunya). Colòmbia amb el 9% del total de les adopcions espanyoles i el 6,6% de les catalanes, es manté com el principal país d'origen d'aquesta àrea. Com a recent incorporació mencionar Haití, on a Catalunya s'hi han concretat el 60% de les 84 adopcions enregistrades a Espanya.

El flux procedents del continent africà cada vegada esdevé més rellevant (representen el 3% del total del període, amb 881 adopcions a Espanya, davant del 5,5% a Catalunya). És l'àmbit que ha entrat més tard en els fluxos adoptius però, anualment, va augmentant el seu pes respecte al total d'adopcions. A tenor del nombre d'adopcions constituïdes, sembla donar-se una major incidència a Catalunya que a la resta d'Espanya. Fins a la incorporació d'Etiòpia al circuit adoptiu per part d'espanyols, el 2002 (12 adopcions i 107 el 2003), no començà a reflectir-se aquest continent en les estadístiques sobre adopció. Actualment ja s'hi han adoptat 566 menors (un 2% del total). Madagascar amb un centenar de menors (0,4%) i el Marroc amb 84 menors arribats sota la mesura de la *tutela dativa* o *kafala* (0,3%) són els altres origen de l'àmbit africà que sobresurten als demés, orígens, cal dir, amb més antiguitat en el flux de menors adoptats cap a Espanya que Etiòpia, però amb menor volum d'adopcions. Catalunya ha estat una de les àrees pioneres en l'establiment d'aquest flux. Pràcticament la meitat dels menors adoptats al continent africà s'han realitzat per residents a Catalunya, essent el 44% de les d'Etiòpia, el 53% de les de Madagascar o el 71% de les *kafales* marroquines i en menor nombre absolut, però amb una gran rellevància per a Catalunya, el 36% de les adopcions de la República del Congo i el 65% de les de la República Democràtica del Congo.

Es podria concloure doncs que les adopcions internacionals a Catalunya són significatives, tant comparades amb el total d'adopcions constituïdes dins la Comunitat, on pràcticament

nou de cada deu ho són, com en el context estatal, on un de cada quatre menors adoptats procedents de l'estranger passen a formar part de famílies catalanes. Catalunya ha estat una de les Comunitats pioneres en la gestió de les adopcions internacionals i quantitativament el volum ha estat i és, en relació a la resta, rellevant. I és més, aquest caràcter pioner actualment també es reflecteix en una major obertura cap a nous circuits adoptius, com és el cas, per exemple, de Haití o de la majoria de països africans.

Tan sols es disposa de la distribució del nombre de sol·licituds d'adopció internacional per Comunitats Autònomes. En nombre de demandes, Catalunya és on se n'han realitzat més (2.588 a l'any 2005), seguida en nombres absoluts de Madrid (1.660 demandes) i València (amb 1.077 demandes). En relacionar sol·licituds i llars, Catalunya torna a encapçalar la relació on el 2005 es donaven 104 sol·licituds per cada 100.000 llars. La segueixen Comunitats del nord peninsular com Navarra (92,2), Cantàbria (88,7), País Basc (86,9), així com Madrid, segona Comunitat en nombre de sol·licituds, però quinta en quan a la taxa de demandes (85,2 per cada 100.000 llars).

Totes les xifres i els indicadors mostren una major rellevància de l'adopció internacional a Catalunya respecte a la resta d'Espanya, el contrari del que succeïa amb l'adopció de menors del propi àmbit. Aquest fet pot venir determinat pel seu caràcter pioner en relació a la resta d'àmbits però segurament cal cercar altres respostes com una estructura socioeconòmica que afavoreix l'acceptació i la possibilitat d'accedir a una adopció internacional, majors facilitats per a tramitar-les (i majors dificultats per a una nacional), un major teixit social que recolza i empara les adopcions internacionals, amb una major presència d'associacions i entitats col·laboradores d'adopció internacional que col·laboren en la gestió de les adopcions i cerquen nous països on poder iniciar els tràmits adoptius que, tot plegat, han potenciat i potencien aquest fenomen.

Resulta molt interessant analitzar, en la tercera part de la Tesi, el cas català, en quant a la difusió de la demanda adoptiva i la formació o ampliació de famílies per adopció, en ser un àmbit pioner en marcar tendències.

PART III.- L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA:
UN NOU FENOMEN DEMOGRÀFIC

Les estadístiques oficials sobre adopció internacional a Catalunya, tan sols ens permeten oferir un visió general del tema. En aquesta Part III, es mostren dades molt més detallades sobre les persones i/o parelles que sol·liciten adoptar, dels menors adoptats i de les famílies adoptives, dades fruit de l'explotació estadística dels *expedients de les famílies sol·licitants d'adopció internacional* i que configuraran la part més innovadora de la Tesi. L'univers del col·lectiu analitzat i la font emprada fan que les dades que es mostren en aquesta part de la investigació siguin inèdites i creiem de gran vàlua per conèixer com ha estat l'inici i el desenvolupament d'aquest fenomen del que, fins als anys noranta i, fent referència a Catalunya, ningú en feia ressò. Aquesta part de la Tesi consta de tres capítols (capítols 6 a 8):

En el capítol 6, *Plantejament i metodologia de la investigació*, s'emmarca l'àmbit d'anàlisi, es presenta la principal font en què es fonamenta aquesta recerca i es mostra la metodologia i les fases de la investigació.

Així, en el capítol 7, *L'increment de la demanda adoptiva: la triple difusió*, s'analitza com ha tingut lloc l'evolució ascendent del nombre de sol·licitants d'adopció internacional i es presenta el procés de triple difusió de la demanda adoptiva a Catalunya (demogràfica, geogràfica i social), ocorreguda en els anys noranta, que ha fet augmentar notablement el nombre de sol·licituds i ha incrementat la taxa de sol·licitants d'adopció per a totes les edats (hipòtesi 1).

En el capítol 8, *L'adopció internacional i el seu impacte demogràfic* es mostra com la incorporació de menors adoptats en altres països influeix especialment sobre els naixements, sobre la fecunditat i sobre la formació o ampliació de les famílies (hipòtesi 2).

CAPÍTOL 6.- PLANTEJAMENT I METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ

6.1.- Delimitació del camp d'estudi

6.2.- Fonts d'informació

6.3.- Metodologia i fases de la investigació

A Catalunya, la figura de l'adopció, tot i que disfressada sota altres modalitats distintes al que actualment s'entén per adopció, compta amb una extensa tradició. No es pot afirmar el mateix de l'adopció de menors procedents d'altres països. Això és una realitat apareguda a Catalunya a les darreries del segle XX. És, per tant, un fenomen molt recent però que es caracteritza per haver-se desenvolupat d'una forma molt ràpida i intensa en el temps, trets que el converteixen en objecte d'anàlisi de gran interès i actualitat, des de moltes disciplines, entre elles la demografia.

L'apropament demogràfic a la demanda d'adopció internacional, als menors adoptats i a les famílies constituïdes o ampliades a través de la incorporació d'un menor adoptat en un altre país no és massa freqüent, en gran mesura, com s'ha dit, per la dificultat d'accedir a dades desglossades segons les mínimes variables demogràfiques de sexe i generació de naixement dels subjectes implicats en una adopció.

Aquest capítol 6 esdevé una introducció a la investigació que s'ha dut a terme i als resultats obtinguts. Així, en l'apartat 6.1, *Delimitació del camp d'estudi*, s'emmarca l'àmbit d'anàlisi; en l'apartat 6.2, *Fonts d'informació*, es mostren les possibles fonts d'informació sobre adopció internacional a Catalunya i es presenta la font a partir de la qual s'ha creat una base estadística per poder avaluar en profunditat i des d'una perspectiva demogràfica aquest fenomen; i en l'apartat 6.3, *Metodologia i fases de la investigació*, s'explica quina ha estat la gènesi de la base de dades, la seva caracterització i les fases seguides en la investigació

que tot seguit es presenta.

6.1.- Delimitació del camp d'estudi

Alguns autors, en fer esment a l'adopció parlen del *triangle adoptiu* o de la *triada adoptiva* fent referència als subjectes bàsics implicats en aquest procés: els pares biològics (en aquesta investigació no seran objecte d'anàlisi), els pares adoptius i els menors adoptats. En aquesta Tesi es parteix, en gran mesura motivat per la font emprada, dels sol·licitants d'adopció internacional residents a Catalunya. A partir d'aquests potencials pares i mares adoptius, s'arribarà als que han adoptat i als fills adoptats procedents d'altres països, però, així mateix, es podrà avaluar la presència, dins d'aquestes famílies, d'altres membres, ja siguin fills adoptats a Catalunya, a altres Comunitats Autònomes o fills biològics d'un membre de la parella o dels dos, podent parlar de l'adopció com una realitat a tenir en compte a l'hora de fer referència a la constitució o a l'ampliació de la família.

Per què s'ha escollit Catalunya com a àmbit d'anàlisi? Per diverses raons: en primer lloc per ser la Comunitat Autònoma geogràficament més propera, per tant, amb un major interès personal; segon, aquesta proximitat també ha facilitat el treball de camp realitzat que, com es veurà, de per sí era del tot complex; i, en tercer lloc, perquè va ser una de les àrees d'Espanya on l'adopció internacional es va desenvolupar abans i on s'ha estès més ràpidament.

La primera adopció internacional referenciada en la base de dades que s'ha creat per a la Tesi data de 1987. No és, ni molt menys, la primera adopció a un altre país duta a terme per una persona o parella catalana⁹⁵, però sí que és veritat que abans de la dècada dels noranta, els casos d'adopció a d'altres països són molt escassos, d'aquí que es pugui afirmar que la investigació parteix, pràcticament, dels inicis de l'adopció internacional a Catalunya i es realitza un seguiment fins a l'actualitat. D'aquesta forma es podrà copsar l'inici, el canvi d'orientació en relació a l'adopció -de l'adopció nacional a l'adopció internacional- i l'intens desenvolupament d'aquesta última, que ha tingut lloc, en especial, a partir de la segona meitat de la dècada dels noranta, quan el nombre de persones o

⁹⁵ Només tenir present el conegut cas de Asha Miró i de la seva germana, adoptades ambdues a la Índia el 1973 (Miró, 2003). Foren algunes de les 8 menors que arribaren a Espanya entre 1969 i maig de 1974 procedents d'aquest país (Gokhale, 1976).

parelles que opten per constituir o ampliar la seva família a través d'una adopció internacional ha assolit uns nivells considerablement elevats, nivells que s'estenen fins actualment, tot i que, des de l'any 2005, es comença a denotar un canvi de tendència.

En plantejar-nos escollir la totalitat dels sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya i no una mostra, així com el període temporal notablement extens que ara presentem (amb dades desglossades dels sol·licitants d'adopció internacional de 1992 a 2000 i dels menors adoptats i de les famílies adoptives fins a 2002), podria semblar que ens estàvem plantejant un projecte molt ambiciós i agosarat. Realment, vist en l'actualitat, ho era, ja que la tasca de recollida de dades comporta un elevat cost temporal. Cal dir que la Tesi prové de la Memòria de Recerca en la que es posaren els fonaments i s'inicià part de la recollida de dades que actualment s'utilitzarà. La Memòria de Recerca de Tercer Cicle titulada *Les famílies sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya, 1992-1995: una demanda emergent*, es mostrava el perfil dels sol·licitants d'adopció internacional fins el 1995. En aquells moments, un apropament quantitatiu al còmput de menors adoptats era del tot impensable, precisament per la manca d'informació, fins i tot institucional, sobre el tema, per tant, tampoc sobre les famílies adoptives.

Per desenvolupar aquesta investigació s'ha creat una base de dades inèdita amb la totalitat dels sol·licitants d'adopció fins el 2000 als que s'ha d'adjuntar els que havent presentat la primera demanda d'adopció internacional entre 2001 i 2002, complien la condició d'haver adoptat abans de l'1 de gener de 2003. Com s'ha mostrat en la segona part de la Tesi, les dades de caràcter més general, el nombre total de sol·licituds i adopcions, els països sol·licitats, la distribució per grans grups d'edat i l'origen geogràfic dels nens i nenes adoptats, es disposen, gràcies a les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA, fins el 2006, que ens serviran per realitzar anàlisis comparatives amb la base de dades creada per aquesta investigació i per acabar d'emmarcar el fenomen aquí analitzat.

6.2.- Fonts d'informació

A I. Brancós (1997), fent referència a les fonts d'informació, s'apuntava: *s'ha constatat una absoluta manca de dades estadístiques sobre adopcions internacionals, ja sigui en relació a les famílies que adopten un infant a l'estranger, com pel que fa referència al*

*nombre real de menors que s'han incorporat en famílies catalanes. Això s'ha d'entendre, d'un costat, per la novetat del fenomen i de l'altre, per la seva, encara, reduïda rellevància numèrica en el conjunt de la societat. Actualment i, a mesura que s'ha anat desenvolupant l'adopció internacional, els registres estadístics sobre sol·licitants d'adopció internacional i menors adoptats han millorat notablement malgrat certes llacunes que s'aniran mencionant. Certament, un dels grans obstacles que els investigadors es troben a l'hora d'estudiar l'adopció internacional des d'una perspectiva demogràfica és la manca de dades o la dificultat per aconseguir-les. Per la via de les estadístiques demogràfiques convencionals (el *Padró Municipal d'Habitants*, el *Cens de la Població*, el *Moviment Natural de la Població*, per citar les fonts més emprades en demografia) és impossible analitzar aquest fenomen ja que s'engloba sota l'epígraf *número de fills nascuts vius* als fills biològics, als adoptius i/o als fillastres, sense fer-ne distinció i, és més, en el Cens de 2001 es suprimeix fins i tot aquesta qüestió⁹⁶.*

El Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales ens aporta dades sobre adopció internacional però tan sols facilita les xifres desagregades per país d'origen dels menors i per al conjunt d'Espanya. En aquelles Comunitats Autònomes on el fenomen de l'adopció es troba més desenvolupat, es publiquen Memòries anuals amb dades més explícites. Un exemple en poden ser les de l'ICAA, a Catalunya.

En l'àmbit català, les dades de *l'Anuari Estadístic de Catalunya* de l'Institut d'Estadística de Catalunya, junt a la *Memòria Estadística* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció, han estat les fonts estadístiques que han permès plasmar, en la Part II, l'evolució de l'adopció a Catalunya al llarg d'aquests quinze anys. Recordem que la primera recull el nombre de sol·licituds d'adopció internacional d'ençà l'any 1992 i, des de 1998, el nombre d'infants adoptats⁹⁷.

⁹⁶ D'acord a les explicacions detallades del Proyecto Censal de 2001, l'epígraf *Número de hijos nacidos vivos* es suprimeix, en considerar-lo innecessari per trobar-se inclòs en la Encuesta de Fecundidad de 1999 i, en el Movimiento Natural de la Población.

En el Cens de 2001 però, i per als menors procedents de Rússia i Xina, degut a què el nombre d'adopcions en els darrers anys és elevat i el perfil per edat d'aquests menors és força concret (0-3 anys), en realitzar el creuament per edat i sexe de la població de nacionalitat espanyola nascuda a Xina i a Rússia, es pot deduir que es tracten d'adoptats (moltes nenes nascudes a Xina i nens i nenes nascuts a Rússia de 0-4 anys, amb nacionalitat espanyola).

⁹⁷ En el període 1999-2002 també es disposa del nombre de certificats d'idoneïtat emesos. Territorialment les dades es troben desglossades, fins a l'any 2001, per a les quatre províncies o demarcacions (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona) però a partir de l'Anuari de l'any 2003, es faciliten les dades només pel total de

La *Memòria Estadística* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció es realitza d'ençà 1997⁹⁸ (en l'annex 2 es detalla, anualment, la informació sobre adopció internacional publicada per aquesta font). Pel que aquí és tracta, les dades es poden agrupar en:

. *Les sol·licituds i les famílies sol·licitants*. - Per a tots els anys, es disposa del número total de sol·licituds presentades, distribuïdes per països on es vol realitzar la demanda i, tret del trienni 1998-2000 i de 2006, classificades segons territori de residència dels sol·licitants⁹⁹. De 1998 a 2002 es disposa del nombre de famílies que han realitzat dites demandes (desglossades per mesos), pel que es pot obtenir la mitjana de demandes anuals per família. En l'actualitat aquesta relació no és possible d'obtenir-la en disposar tan sols del nombre de sol·licituds, quan una mateixa persona o parella pot obrir i/o tancar dins el mateix any, més d'una demanda, segons el país o països on vulgui adoptar. Per altra banda no s'especifica si la sol·licitud és d'una família que prèviament ja ha adoptat o si encara no té cap menor adoptat, informació que nosaltres considerem molt rellevant de cara a avaluar la constitució familiar.

. *Els menors adoptats*. - Es disposen de dades sobre els menors adoptats d'ençà 1998, distribuïts segons província de residència dels pares, països d'origen dels menors i grans grups d'edat. Fins a l'any 2002 també s'informava sobre el nombre de menors en seguiment segons país d'origen del menor i residència dels pares adoptius. Si bé és cert que s'ha avançat en quan a un millor coneixement del perfil demogràfic dels menors adoptats, en el darrer quadrienni s'ha incorporat la variable *sexe* dels adoptats, des del nostre àmbit d'anàlisi es considera que el perfil per edat podria oferir-se d'una forma més operativa.

A més, es mostren dades sobre les *resolucions emeses* i els *expedients tramesos*¹⁰⁰.

Catalunya. En contraprestació, es desglossen les sol·licituds d'adopció segons país on es vol tramitar l'adopció i els infants adoptats segons país d'on provenen.

⁹⁸ La informació de les *Memòries Estadístiques* resten recollides en les publicacions generals dels corresponents Departaments als quals depengui el Servei d'Adopcions: fins el 1995, al Departament de Benestar Social; de 1996 a 2001, al Departament de Justícia; de 2002 a 2005, al Departament de Benestar i Família; i el 2006, al Departament d'Acció Social i Ciutadania.

⁹⁹ De 2002 a 2004, la distribució residencial del sol·licitants es desglossa, a més de Barcelona, Girona i Lleida, per a les Terres de l'Ebre (àmbit format per les comarques del Montsià, Ribera d'Ebre, Baix Ebre i Terra Alta) i la resta de Tarragona.

¹⁰⁰ Les *resolucions emeses* es troben desglossades per àrees geogràfiques de residència dels sol·licitants, segons valoració d'*Idoneïtat* o de *No idoneïtat* (a partir de 2000, pel total de Catalunya) i els Certificats d'*Idoneïtat* emesos, segons el país pel que es dicta el certificat, per àmbits territorials (a excepció de 2006). En quan als *expedients tramesos*, es distribueixen per territoris de residència (a excepció de l'any 2000 que es troba pel total de Catalunya) segons països on es vol enviar l'expedient i organisme que el tramiti, l'ICAA o

Com es pot deduir, les dades que figuren en les *Memòries Estadístiques* permeten realitzar un retrat molt general dels sol·licitants i dels menors arribats a Catalunya però, es tracta de dades molt bàsiques en les que, a banda d'una somera estadística descriptiva del fenomen, no permeten efectuar un acurat anàlisi i menys un estudi des d'una perspectiva demogràfica del fenomen com es pretén en aquesta investigació. En cap cas es tenen dades sobre el perfil demogràfic dels sol·licitants; no es sap si es tracta d'una demanda individual o de parella; a quines generacions de naixement pertanyen els sol·licitants; a quina edat es realitza la demanda i a quina s'adopta; no es coneix l'estructura familiar dels sol·licitants; si tenen o no altres fills biològics o adoptats; tampoc es té coneixement sobre si es tracta d'una sol·licitud per a una primera adopció o posterior. Pel que fa als menors adoptats, fins el 2003 no es troben desglossats segons sexe i, malgrat disposar de l'edat en el moment de l'adopció, es tracta d'una classificació per grans grups d'edat (fins a 1 any, d'1 a 3 anys, de 3 a 5 anys, de 5 a 8 anys i més de 8 anys). Aquests intervals d'edat, a banda de ser poc operatius, es sobreposen. A partir de la Memòria de 2003, la classificació serà: d'1 a 11 mesos, de 12 mesos a 3 anys, de 4 a 5 anys, de 6 a 8 anys, i més de 9 anys. Malgrat això, aquesta agrupació fa difícil detectar a quina cohort de naixement pertanyen aquests menors, aspecte que dificulta realitzar prospectives futures sobre l'edat dels menors adoptats en un moment determinat.

Davant el reduït nombre de variables publicades sobre el tema i la impossibilitat de realitzar creuaments de les mateixes, quan es va plantejar la Memòria de Recerca ja es va veure la necessitat de cercar altres fonts d'informació per poder arribar a un millor coneixement d'aquest fenomen. Es podia realitzar un apropament qualitatiu al tema a través de l'anàlisi d'entrevistes en profunditat als agents implicats en el procés adoptiu, ja fossin els propis sol·licitants d'adopció, a l'administració, a les ECAIs, als pares adoptius o als menors adoptats. Des de la perspectiva demogràfica trobàvem imprescindible donar un enfocament quantitatiu al tema, en especial, per ser un fenomen nou i en certa forma desconegut, pel que pensàvem que calia conèixer l'abast real de l'objecte d'anàlisi. Perseguint aquest propòsit, calia cercar o crear altres fonts estadístiques que ens permetessin descriure, analitzar i aprofundir demogràficament en el tema.

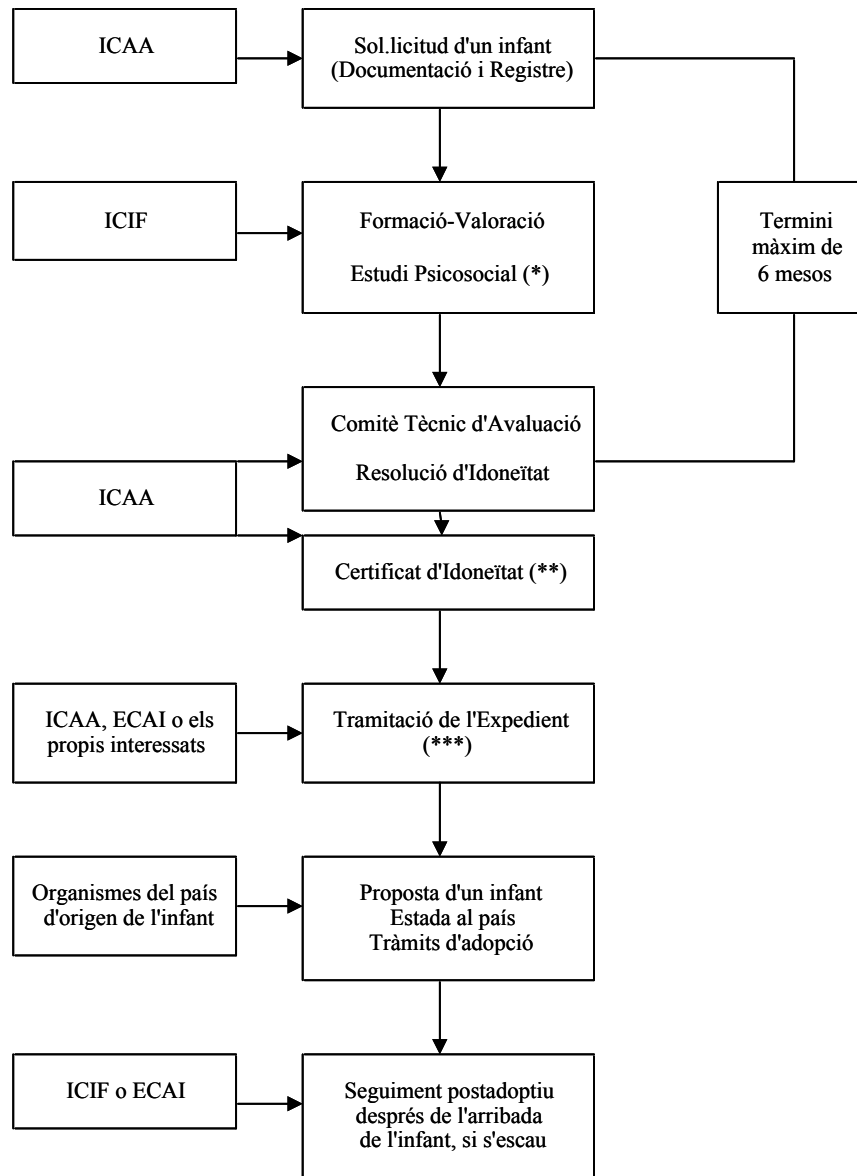
a través d'una ECAI. En aquest darrer cas, s'exposa quina ECAI és (no es facilita aquesta informació el 2006). La tramitació d'expedients a través d'ECAI's d'altres Comunitats Autònomes resta reflectida a partir de 1999.

En el camí de cercar noves fonts de dades, es realitzà una etnografia del procés d'adopció internacional. Els passos a seguir en tota adopció internacional es detallen en la figura 6.1: tota persona o parella, en voler realitzar un procés d'adopció cal que registri la seva demanda a l'ICAA; tot seguit cal passar una fase de formació i valoració duta a terme per una ICIF; aquesta elaborarà un estudi psicosocial del que es derivarà la proposta d'idoneïtat o de no idoneïtat del o dels sol·licitants; l'ICAA emetrà el Certificat d'Idoneïtat, si s'escau; en aquest cas, es pot iniciar la tramitació de l'expedient al país escollit per adoptar un menor; posteriorment l'organisme corresponent els assignarà un infant que, si tot va bé, s'adoptarà; cada vegada un nombre major de països sol·liciten que es realitzi un seguiment postadoptiu del menor.

Les dades recollides en l'imprès de la sol·licitud d'adopció internacional ens ofereixen dades bàsiques sobre qui demana adoptar (si la demanda es de parella, d'una dona sola o d'un home sol, la data de naixement del o dels sol·licitants, l'estat civil, els anys de convivència si es tracta d'una parella, el número de fills propis i adoptats, els estudis, la professió i el motiu per adoptar) i el perfil del menor desitjat (l'interval d'edat que es desitja, l'acceptació o no de germans i el país sol·licitat).

A partir de la sol·licitud s'inicia el procés d'adopció. En el seu moment la DGAI i actualment l'ICAA obre un expedient d'adopció de cada persona o parella que s'anirà completant amb l'informe psicosocial dels sol·licitants, el certificat d'idoneïtat que certifiqui la capacitat d'aquestes famílies per adoptar (si s'escau) i, en els seu cas, la informació sobre l'adopció d'un menor. L'explotació d'aquests expedients d'adopció són molt rics, tant en dades estadístiques quantitatives com d'altres de tipus més qualitatiu. Cal dir però que es tracta d'un registre i d'una documentació creada amb una finalitat molt concreta, la obtenció del Certificat d'Idoneïtat de la persona o parella que sol·licita adoptar un menor i no per ser emprada, en principi, com a base d'una investigació. Això dificultarà la obtenció de les dades però, per contra, la seva utilització constitueix una font d'informació molt rellevant, imprescindible, bàsica i única que permet obtenir un acurat coneixement de l'evolució de l'adopció internacional a Catalunya. Aquesta és, per tant, una de les fonts bàsiques i a l'hora, inèdita per explorar, activitat que es realitza en els següents capítols.

Figura 6.1.- Procediment per dur a terme una adopció internacional des de Catalunya

Notes:

ICAA: Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció; ICIF: Institució Col·laboradora d'Integració Familiar; ECAI: Entitat Col·laboradora d'Adopció Internacional

(*) Les persones o famílies candidates a l'adopció han de seguir un procés d'estudi i valoració que comprèn sessions informatives i formatives així com efectuar un mínim de dues entrevistes i una entrevista en el domicili dels candidats. A partir d'aquest estudi i la corresponent valoració s'elaborarà un informe psicosocial.

(*) El certificat d' idoneïtat i els informes de valoració psicosocial de la família o persona candidata es trameten a l'organisme competent del país d'origen de l'infant o a la seva representació diplomàtica, des de l'ICAA o mitjançant l'ECAI acreditada.

(**) La tramitació de l'expedient d'adopció internacional la du a terme:

. En aquells països que han ratificat el Conveni de La Haia, les famílies o persones poden escollir entre tramitar l'expedient per mitjà de l'ICAA o bé per mitjà de l'ECAI, si n'hi ha una d'acreditada.

. Si el país d'origen de l'infant així ho exigeix, cal tramitar-lo per mitjà de l'ECAI acreditada.

. Si hi ha una ECAI acreditada, el país no ho exigeix i no ha ratificat el Conveni de La Haia, és optatiu tramitar-lo mitjançant l'ECAI o bé per compte dels mateixos interessats.

Com aspectes negatius d'aquesta font comentar que, degut al període que es vol analitzar, en què es parteix pràcticament de l'inici de l'adopció internacional a Catalunya, el contingut i per tant, *la homogeneïtat i qualitat de la informació disponible en els informes dels sol·licitants d'adopció varia notòriament al llarg dels anys* en funció dels criteris de la pròpia administració però, així mateix, dels suggeriments i recomanacions que es realitzen des dels governs dels països d'origen dels nens susceptibles de ser adoptats, bàsiques perquè, en definitiva, són els que han de revisar els informes i assignar o no un menor o menors a cada sol·licitud que els arriba.

A més, *els expedients d'adopció es troben oberts*, és a dir, la situació de cadascun d'ells pot canviar d'un dia per l'altre depenent de la fase del procés adoptiu en què es trobin. Això ha dificultat la recollida de dades ja que una vegada extreta la informació d'un expedient podia succeir que, a posteriori, es sol·licitessin altres països o els arribés una assignació d'un menor i, per tant, calia retornar a l'expedient de la família per obtenir les dades complementàries pertinents.

S'estan analitzant *expedients vius* que, en qualsevol moment del dia els professionals de l'ICAA en poden fer ús, el que implica la possibilitat de què part o la totalitat de l'expedient que en un moment determinat es vol realitzar el buidatge, no estigui arxivat i es trobi en ús. En aquests casos s'ha tornat a cercar l'expedient en el corresponent arxiu amb posterioritat, però no sempre s'ha pogut localitzar, pel que en alguns casos, malgrat saber que la família podia haver adoptat un menor a un país concret, no es disposa de tota la informació sobre la mateixa.

Aquests inconvenients han afectat notablement a la rapidesa del procés de recollida de dades i per altra banda han ocasionat en alguns casos i, com s'acaba d'apuntar, la impossibilitat d'obtenir tota la informació. De totes maneres, l'explotació d'aquesta font permet obtenir una visió molt acurada de l'inici i el desenvolupament posterior de l'adopció internacional a Catalunya, permetent caracteritzar i conèixer el col·lectiu de persones i/o parelles que, residint a Catalunya, volen i inicien els tràmits per adoptar un menor de fora d'Espanya; els que acaben adoptant; el perfil dels menors adoptats i l'estructura d'aquestes famílies constituïdes o ampliades a través de, com a mínim, un fill/a adoptat en un altre país. En definitiva, creiem que si col·loquem en una balança els aspectes positius i els negatius d'aquesta font d'informació adquireixen més força els primers i per

tant la base de dades creada a partir del buidatge dels expedients de les persones o parelles que sol·liciten adoptar esdevé una font única i riquíssima per avaluar el fenomen aquí referenciat.

S'ha de comentar també que, d'ençà l'any 2000, les ICIFs realitzen una estadística sobre el perfil del sol·licitants d'adopció, molt interessant de cara a analitzar com va variant el perfil dels sol·licitants d'adopció. Aquesta informació esdevé d'ús intern sense haver estat possible tenir-ne accés. Així mateix, l'ICAA disposa de dades sobre les famílies que concreten una adopció tot i que tampoc ha estat factible poder-les tractar i comparar amb la informació en què es fonamenta aquesta investigació.

6.3.- Metodologia i fases de la investigació

Les dades emprades en aquesta part de la investigació provenen bàsicament d'una font inèdita: l'explotació estadística dels expedients de les famílies residents a Catalunya que sol·liciten adoptar internacionalment. Si bé és cert que algunes investigacions, com la dirigida per C. Panchón (2000), han emprat alguns d'aquests expedients com a font d'informació, l'estudi que aquí es presenta es diferencia dels altres per no basar-se en una mostra sinó en la totalitat dels expedients enregistrats (totes les demandes d'adopció fins a 2000 i els menors adoptats amb els conseqüents pares i mares adoptius fins a 2002). L'ampli període temporal, juntament amb l'abast de les dades, permet analitzar els inicis i el desenvolupament d'aquest fenomen.

El punt de partida per a l'exploració estadística va ser el llistat de les persones o parelles que havien sol·licitat adoptar a l'estranger, com a mínim una vegada, entre l'1 de gener de 1992 i el 31 de desembre de 2000, segons data de la sol·licitud i amb independència de la situació de l'expedient (tancat o obert, amb o sense menor adoptat). El límit temporal inferior, 1992, venia marcat pel traspàs dels darrers expedients que encara estaven en poder de la Diputació i que, a l'octubre d'aquest any passaren a centralitzar-se en un únic organisme, la DGAI, tot i que d'ençà 1988, recordi's, aquest organisme tenia competències en adopció de menors (en especial es tractava d'adopcions de menors de Catalunya). De forma retrospectiva s'han recuperat les sol·licituds tramitades per aquests sol·licitants abans de la data de referència.

La darrera revisió dels expedients, amb la conseqüent recollida de dades, es realitzà durant el primer semestre de 2003. Gràcies a la millora, per part de l'administració, del registre estadístic, el cens dels sol·licitants d'adopció internacional es complementà i es completà amb un segon llistat en el que constaven les famílies adoptives segons data de la sol·licitud i país d'origen del menor adoptat. Aquesta darrera relació feia referència a les adopcions realitzades fins a 31 de desembre de 2002, és a dir, s'engloben dos anys més, pel que s'ha pogut analitzar els sol·licitants d'adopció internacional fins a finals de l'any 2000 i s'ha ampliat el camp d'estudi a totes les adopcions i pares adoptius fins a desembre de 2002.

El col·lectiu de 251 persones o parelles que han iniciat un procés d'adopció a l'estranger per primera vegada entre 2001 i 2002 (250 i 1 sol·licitant respectivament) i que, a 31 de desembre de 2002 ja tenien un menor adoptat, permet ampliar les dades referents als pares adoptius i als menors adoptats però, no seria adequat comparar-los amb la resta de sol·licitants ni extrapolar el seu perfil a la totalitat de les demandes d'aquest bienni ja que probablement es tracti d'un col·lectiu amb uns trets demogràfics i socioeconòmics específics, distints a la resta de sol·licitants del bienni i que sol·liciten adoptar a uns determinats països on les assignacions són molt més àgils (especialment han adoptat a Rússia).

La base de dades que s'analitza disposa de 5.048 registres on cadascun d'ells pertany a una parella sol·licitant (90,3%) o a un sol·licitant individual, dona (9,2%) o home (0,5%) que en total han tramitat 10.740 demandes d'adopció, la majoria a un país estranger (84,5%), seguit de Catalunya (14,5%), essent la demanda a altres Comunitats Autònomes per part d'aquest col·lectiu, força reduïda (1%). Pel que fa als sol·licitants d'adopció (capítol 7), s'analitzen 4.740 persones o parelles d'aquesta base de dades, caracteritzades per haver tramitat com a mínim una demanda d'adopció internacional entre l'1 de gener de 1992 i el 31 de desembre de 2000. En tractar de les famílies constituïdes o ampliades a través d'una adopció internacional es gestiona una base formada per 3.410 registres, corresponents a cadascuna de les famílies adoptives enregistrades fins a 31 de desembre de 2002 (apartats 8.2 i 8.3). Per al total de sol·licitants i, per aquesta mateixa data, s'han comptabilitzat 4.378 fills adoptius, dels quals el 93,8% provenen d'altres països, 5,7% residien a Catalunya i el 0,5% restant van néixer a altres Comunitats Autònomes (l'estudi dels menors adoptats es realitza en els apartats 8,1 i 8,3). En l'annex 3 es mostra un retrat més detallat de l'univers de la base de dades.

Les fases de la investigació empírica

Les fases del procés d'investigació es presenten tot seguit. S'obvien els contactes i reunions amb les distintes directores de la DGAI i de l'ICAA realitzades al llarg d'aquests anys, per sol·licitar els oportuns permisos per poder treballar amb els expedients de les famílies sol·licitants d'adopció internacional:

1.- Elaboració de la fitxa per a la recollida de dades

Les dades bàsiques que es treballen provenen dels expedients que s'obren a les persones o parelles que desitgen realitzar una adopció internacional. Actualment els gestiona l'ICAA. Per procedir a la recollida de la informació es creà, prèviament, una fitxa de buidatge. Degut a la manca d'uniformitat temporal de la informació disponible en els expedients d'adopció, es van escollir les variables que es consideraven bàsiques per assolir els objectius plantejats, prioritzant aquelles dades que constaven en tots els expedients i amb les que es pogués treballar al llarg del període que s'analitzava. A més, escollir aquestes variables facilitava poder realitzar comparacions amb la totalitat de la població de Catalunya ja que bona part d'aquestes dades es troben en els censos i padrons.

Es va optar per crear dos models de fitxa, una per a la recollida de dades en paper i un altre model de fitxa, en suport informàtic, per al tractament de les dades, tot i que la informació d'una i altra era la mateixa. La fitxa per a la recollida de dades es dissenyà amb la finalitat de ser àgil i ràpida d'omplir per minimitzar el temps que podíem estar en les dependències de l'ICAA (pensi's en l'horari laboral d'aquest Institut que, per altra banda, restava reduït per la disponibilitat o no d'espai per realitzar el buidatge). Es va optar per realitzar el buidatge de forma manual ja que es va comprovar que era més ràpid que fer-ho directament en suport informàtic degut a què els diferents documents no es trobaven ordenats d'igual forma i no sempre es disposava de la mateixa informació, pel que una mateixa variable tenia de cercar-se de distinta forma depenent de l'expedient.

Previ al buidatge, en cadascuna de les fitxes es tenien les sol·licituds, segons data de presentació i país a on es volia dirigir la demanda. S'omplien a més, els següents blocs d'informació:

- *En relació al o als sol·licitants.*- municipi de residència; any de naixement; estat civil; en

el cas de parella, any d'inici de la convivència i/o any de casament; en el cas de segons matrimonis, any de finalització de la relació anterior; membres de la llar; nivell d'estudis finalitzats; professió; i ingressos dels sol·licitants; història de la relació o relacions de parella i fins a la demanda d'adopció; com va sorgint la idea de tenir fills; els motius apuntats per adoptar; presència o no de dificultats per tenir fills biològics, seguiment o no de tractaments mèdics per tenir fills; opinió del procés mèdic; com es va conformant la idea d'adoptar.

- *En relació a les sol·licituds.*- data de la sol·licitud; CCAA o país a on es dirigeix la demanda; estat de la sol·licitud; data de la baixa, del Certificat d'Idoneïtat, de l'assignació i data de l'adopció, si s'escauen; altres tràmits o demandes per vies no establertes oficialment que s'hagin realitzat.

- *En relació als fills.*- presència o no de fills; número de fills; ordre, sexe, tipus de filiació (biològics d'un o d'ambdós membres, o adoptats), any de naixement; a més, pels adoptats, província o país de naixement, informació sobre la seva família biològica, història prèvia a l'adopció, dades sobre l'estat del menor en ser adoptat i en la fase inicial d'adaptació i reajustament en la dinàmica del nucli familiar (en funció del primer informe post-adoptiu).

- *En relació al perfil del menor sol·licitat.*- sexe; grup d'edat; presència o no de germans; estat de salut; ètnia; i país escollit.

- *Altres.*- Altra informació que es considerés rellevant.

2.- Recollida de la informació

La fase de recollida de dades s'inicià a principis de 1996 (per a la Memòria de Recerca de Tercer Cicle) i s'acabà de forma definitiva el juny de 2003, amb períodes, més o menys extensos d'inactivitat. Fins a 1998, el buidatge el vaig realitzar personalment. Posteriorment, en aquesta fase de la investigació i posterior informatització i codificació de les dades, vaig comptar amb els recursos humans facilitats des del Centre d'Estudis Demogràfics. Amb aquestes persones, previ a les tasques d'ajuda a la investigació encomanades, se'ls va realitzar una sessió formativa on s'explicaven els conceptes bàsics en què es treballaven. En tot moment es duia a terme un acompanyament i seguiment del treball de buidatge, informatització i codificació. En aquesta fase de la investigació cal

destacar l'estricta respecte personal i de l'equip que m'ajudaren en el buidatge dels expedients, al principi de confidencialitat que tot procés d'adopció comporta.

La recollida de dades tenia lloc en les dependències de l'ICAA on es trobaven els expedients, és a dir a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. Això comportava tenir-se d'adequar als horaris de la Generalitat amb l'agreujant que, en certes ocasions, el temps efectiu podia quedar reduït a aquell del que es podia disposar d'espai físic per realitzar el buidatge. A més, els expedients que s'havien donat de baixa o es trobaven tancats, fos per un o altre motiu, es trobaven en un altre arxiu que, en el cas de Barcelona, era en un altre edifici, aspecte que implicava realitzar nous contactes i concretar un nou calendari adequat a l'altre institució. Dit això, reitero el meu agraïment a tots i a cadascun dels professionals de les diferents delegacions de l'ICAA en l'ajuda, disponibilitat, suport i interès rebuts en aquesta fase de la investigació. D'igual forma, a la doctora Anna Cabré, en aquest cas com a Directora del Centre d'Estudis Demogràfics, per haver-me facilitat els recursos humans i materials, en un moment en què, de forma individual, era impossible dur a terme el buidatge i informatització de les dades.

Ja es sabia que el procés de buidatge es caracteritzava per ser lent degut a la gran quantitat de documentació que en la majoria de casos es trobava en un mateix expedient. Per la pròpia evolució de l'adopció internacional, en aquest darrer estadi del buidatge, el volum documental que es disposava va ser notablement més nombrós que quan es realitzà per a la Memòria de Recerca ja que la majoria de sol·licitants d'adopció internacional que, en aquella fase tan sols havien superat l'estudi psicosocial, ara ja es trobaven amb un o més menors adoptats, amb nous estudis psicosocials adaptats a la nova realitat del nucli familiar, amb informes post-adoptius i/o tot un munt de documents que feien més lent, però alhora més ric, el procés de recollida d'informació.

3.- Introducció de la informació a la base de dades informàtica, codificació i procés de correcció de la informació

De forma paral·lela al buidatge dels expedients d'adopció s'inicià la corresponent base de dades. Així s'ha obtingut un arxiu amb 5.048 fitxes on cadascuna d'elles correspon a un registre, és a dir, a una persona (en el supòsit d'una demanda individual) o a una parella sol·licitant. En cadascun d'aquests registres es troben relacionades les variables prèviament

exposades. Algunes variables van introduir-se directament com en la fitxa original (municipi de residència, any de naixement dels sol·licitants i dels fills, nombre de fills segons tipologia, entre altres). Altres però, han estat prèviament codificades per aconseguir un millor tractament de la informació (estat civil, nivell d'instrucció, professió, membres de la llar, o altres). I altres variables s'han deixat en format text per a fer-ne un tractament de tipus qualitatiu i integrar la informació en el text. És el cas, per exemple, de la *història de la parella fins a l'adopció* o la *idea d'adoptar*.

Una vegada introduïdes i codificades les dades pertinents, es procedí a realitzar una revisió-correcció de la informació de manera que no hi haguessin inconsistències, codis incompatibles entre unes variables i altres, informació anòmala, depurant així tota la base de dades. En la majoria dels casos es clarificaren els dubtes o manca de dades retornant a la fitxa original en paper. En el cas de no poder solventar els potencials errors o de no disposar de la informació, es va optar per deixar el camp sense dades. El percentatge de cobertura de les principals variables quantitatives en les 5.048 fitxes enregistrades resta recollit en el mateix annex 3. En general el grau d'informació és molt elevat trobant-se, la majoria de variables, entre el 90% i el 100% de cobertura. En sentit contrari cal fer notar que la data de naixement dels fills es troba força incompleta, en especial pel que fa referència als fills assignats i als biològics (53% i 57% respectivament, de cobertura). Això resta compensat per la informació sobre cohort o any de naixement dels fills. Metodològicament, en el moment d'analitzar cada variable, s'ha optat per distribuir els registres "sense dades" de forma proporcional al pes dels diversos grups tractats, pel que cal deixar constància que s'està potenciant a les categories amb major representació.

4.- Tractament informàtic de la informació

A partir d'aquesta base de dades s'han exportat de forma combinada els diversos camps d'informació cap a un programa informàtic que permeti agrupar variables, realitzar estadístiques i graficar les dades estadístiques. No s'ha emprat una metodologia concreta per avaluar les dades de caire més qualitatiu sinó que s'ha optat per integrar els diversos fragments dins del propi text a fi de donar suport i completar les dades quantitatives.

La utilització d'aquesta base de dades permet realitzar, de forma combinada, estudis transversals o del moment amb altres de caràcter longitudinal, imprescindibles en un tema

com és la constitució o ampliació de la família a través de l'adopció internacional. Cal dir però que presenta un notable inconvenient, la seva actualització, pel que, de voler continuar la investigació a temps més recents, caldria tornar a fer el buidatge de cadascuna de les persones o parelles que han modificat la seva situació en quan a l'adopció. L'ideal seria la seva actualització automàtica, bàsic per realitzar previsions futures de la demanda i poder conèixer, en tot moment, el col·lectiu de sol·licitants, pares i mares adoptives i menors adoptats.

5.- Anàlisi i interpretació dels resultats i validació o refús de les hipòtesis plantejades

Cadascun dels capítols que configuren aquesta tercera part tracta un determinat aspecte de l'adopció: els sol·licitants d'adopció, els menors adoptats, els pares i mares adoptius i les famílies constituïdes o ampliades a través d'una adopció. En cada apartat s'analitzen les dades, s'interpreten els resultats i es validen o es refusen les hipòtesis plantejades al principi de la investigació.

CAPÍTOL 7.- L'INCREMENT DE LA DEMANDA ADOPTIVA: LA TRIPLE DIFUSIÓ

7.1- Les sol·licituds d'adopció internacional: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada

7.2.-L'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans

- 7.2.1.- La distribució territorial dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000
- 7.2.2.- L'increment temporal de la taxa de sol·licitants d'una primera adopció internacional per àmbits territorials
- 7.2.3.- La distribució territorial heterogènia dels sol·licitants d'adopció internacional
- 7.2.4.- La difusió territorial dels sol·licitants d'adopció internacional

7.3.-La difusió social de la demanda d'adopció

- 7.3.1.- El nivell d'instrucció
- 7.3.2.- La relació amb l'activitat econòmica

7.4.-La difusió demogràfica de la demanda d'adopció

- 7.4.1.- De *la família* a la complexitat de tipologies de sol·licitants: tipologia familiar, estat civil i anys de convivència
- 7.4.2.- L'edat i les generacions: l'ampliació del ventall d'edats dels sol·licitants d'adopció, l'increment de l'edat mitjana a la demanda d'adopció i les generacions protagonistes de l'augment de la demanda adoptiva
- 7.4.3.- El manteniment de la infertilitat com a principal motiu per adoptar: els fills biològics

7.5.-Conclusions a la hipòtesi plantejada: el procés de difusió-intensificació de la demanda adoptiva

L'adopció internacional a Catalunya té una breu recorregut però alhora, una intensa i ràpida evolució ascendent, almenys fins el 2004, moment a partir del qual s'ha vist interrompuda, tant pel que fa a les sol·licituds d'adopció (que s'analitzen en aquest capítol) com en el nombre d'adopcions. En quan a les sol·licituds, de 2004 a 2005 disminuïren en un 18%, en bona part com a conseqüència de limitar a només un expedient obert per

persona o parella. Amb tot, de 2005 a 2006 també minvaren un 4%. Caldrà estar atents, en els propers anys, per copsar si es tracta d'un descens puntual produït per l'important volum de tramitació en els anys precedents o bé, com s'apostaria, per l'inici d'aquest canvi de cicle on es començaria a regular la demanda d'adopció internacional en funció de les generacions a les que pertanyin els sol·licitants.

Lamentablement, la base de dades que es treballa no té una cobertura tant àmplia, sinó que es perllonga, pel que fa a les sol·licituds i als sol·licitants, fins a finals de 2000 però, amb tot, el seu anàlisi esdevé una aportació rellevant per comprendre com s'ha iniciat i desenvolupat el fenomen adoptiu a Catalunya. En l'apartat 7.1, *Les sol·licituds d'adopció internacional: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada* es comparen les dades oficials amb les dades extretes del buidatge dels expedients de les persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional a fi de copsar la consistència de la font emprada. Com es veurà, aquesta base de dades permet aprofundir i concretar sobre el tipus de sol·licituds i de sol·licitants. Seguidament, es tractarà la primera hipòtesi contemplada en la Tesi en la que es formula que el fort increment del nombre de sol·licituds d'adopció internacional que ha tingut lloc en els anys noranta, s'ha produït a partir d'un procés de difusió-intensificació de la demanda, difusió i intensificació tant des d'una perspectiva demogràfica, geogràfica com social i que ha vingut afavorida per la pròpia estructura per edat de la població i per la dinàmica demogràfica dels darrers anys; així, en l'apartat 7.2, *L'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans* es planteja que territorialment hauria tingut lloc el canvi de l'adopció internacional com a fenomen majoritàriament urbà, a un fenomen que afectaria a tots els àmbits geogràfics catalans; l'apartat 7.3, *La difusió social de la demanda d'adopció*, es fonamenta en què, el perfil de parella que sol·licitava adoptar amb estudis universitaris i amb una categoria socioprofessionals més elevada es generalitzaria damunt un ventall de població amb estudis i categories socioprofessionals ben diverses; en l'apartat 7.4, *La difusió demogràfica de la demanda d'adopció* es vol mostrar si s'han diversificat les tipologies dels sol·licitants, per estat civil, edat i nombre de fills. I es preveu que aquest doble fenomen de difusió i alhora intensificació demogràfica, geogràfica i social portaria associat l'increment de la taxa per a totes les categories de les variables territorials, socials i demogràfiques que s'analitzen. S'adjunta l'apartat 7.5 amb les *Conclusions a la hipòtesi plantejada: el procés de difusió-intensificació de la demanda adoptiva*.

7.1.- Les sol·licituds d'adopció internacional: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada

Pel que fa a la demanda d'adopció, les dades oficials publicades tan sols ens aporten el nombre de sol·licituds per país a on es dirigeix la demanda. El buidatge dels expedients de les famílies sol·licitants d'adopció internacional permet treballar amb sol·licitants, pel que es pot mostrar l'evolució del nombre de persones o parelles que volen adoptar i aquesta evolució no es veu pertorbada, com succeeix amb les sol·licituds, per la normativa imperant en relació al nombre d'expedients que es puguin tenir oberts i/o pels moviments d'obertura i tancaments d'expedients. Es presenta a més, el desglossament entre els sol·licitants que iniciaren per primera vegada un procés d'adopció internacional (independentment d'haver gestionat o no prèviament una demanda d'un menor de Catalunya o d'una altra Comunitat Autònoma), els *sol·licitants d'ordre 1*, del *total de sol·licitants* (veure taula 7.1 i figura 7.1).

Fent una comparativa i, pel que fa a les sol·licituds, les dades extretes del buidatge superen a les xifres oficials entre l'1,1% de 1996 i el 13,7% de 1992. Aquesta diferència numèrica entre les fonts no guarda un ritme constant. En general es pot dir que les divergències anteriors a 1998, es deuen a la constitució d'adopcions de menors d'altres països sense la intervenció de la Generalitat. En alguns d'aquests, per homologar l'adopció a les lleis catalanes els ha calgut un informe de l'administració, pel que ha quedat automàticament obert l'expedient i, en altres, la família ha tramitat a posteriori altres processos adoptius (en aquest cas amb l'organisme competent de la Generalitat) i, de forma retrospectiva, en realitzar el buidatge s'han detectat aquestes adopcions, pel que s'han assimilat a una sol·licitud en l'any d'inici del procés d'adopció, demandes que no surten a la llum en el registre oficial.

Degut a la regulació de tot el procés adoptiu, és difícil que en els darrers anys es donin casos d'adopcions paral·leles a les oficials pel que les darreres divergències numèriques constatades, són conseqüència d'obertures i tancaments d'expedients per part d'un mateix sol·licitant i en un breu espai temporal. Així, en la base de dades provinent del buidatge d'expedients es contemplin totes i cadascuna de les sol·licituds de l'any, mentre que en la base oficial, si una mateixa persona o parella sol·licita, en obrir l'expedient, dos països diferents i tanca la tramitació d'un d'ells en un període breu de temps i al llarg del mateix

any, les dades oficials contemplarien tan sols una sol·licitud enlloc de dues com així succeeix en la base procedent del buidatge¹⁰¹.

Taula 7.1.- Sol·licitants d'adopció internacional (total i d'ordre 1) i sol·licituds (dades oficials i dades procedents del buidatge d'expedients), per any de la sol·licitud. Catalunya, 1992-2000

	Sol·licitants			Buidatge	Sol·licituds AI		
	Ordre 1	Total	% Ordre 1		Oficials	Buid.-Ofic.	% dif.
1992	157	178	88,2	208	183	25	13,7
1993	252	295	85,4	365	358	7	2,0
1994	274	344	79,7	394	356	38	10,7
1995	550	649	84,7	847	815	32	3,9
1996	551	656	84,0	753	745	8	1,1
1997	520	685	75,9	886	822	64	7,8
1998	661	884	74,8	1.224	1.181	43	3,6
1999	892	1.179	75,7	1.676	1.522	154	10,1
2000	883	1.301	67,9	1.777	1.660	117	7,0
1992-1994	683	817	83,6	967	897	70	7,8
1995-1997	1.621	1.990	81,5	2.486	2.382	104	4,4
1998-2000	2.436	3.364	72,4	4.677	4.363	314	7,2

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i de l'Anuari Estadístic de Catalunya (1992-2000).

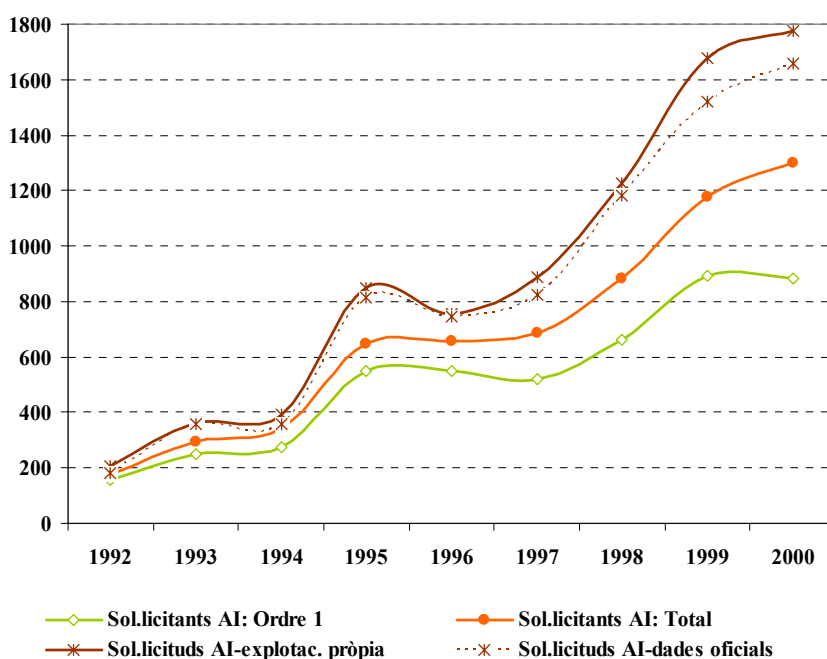
L'emprar aquesta font paral·lela suposa augmentar el nombre de sol·licituds però la tendència ascendent de la demanda exposada anteriorment, és la mateixa, trajectòria només trencada per una lleu disminució el 1996 degut a la prohibició de realitzar més d'una sol·licitud internacional per persona o parella. La demanda es tornarà a recuperar al següent any en ampliar a dos el nombre de sol·licituds d'adopció internacional que una mateixa persona o parella podia tenir en tràmit.

Per veure el rumb del fenomen sense la pertorbació del nombre de sol·licituds que una mateixa persona o parella pugui tenir obert, és preferible analitzar l'evolució dels

¹⁰¹ Per confirmar aquesta explicació, un exemple: a l'any 1996 i arran del Decret 337/1995, de 28 de desembre, en què només es podia tenir oberta un sol·licitud internacional a un sol país, entre ambdues fonts només existeix una diferència de l'1% (8 sol·licituds de més, que podrien haver-se rescatat retrospectivament en realitzar el buidatge). En canvi, en els darrers anys analitzats, en què es poden tramitar més d'una sol·licitud de forma paral·lela i en la que hi ha molts canvis entre el país sol·licitat en obrir l'expedient i el que opten amb posterioritat, la divergència entre les xifres torna a ser notable (10,1% i 7% de diferència el 1999 i 2000 respectivament).

sol·licitants. Entre els anys 1998 i 2002 la *Memòria Estadística* de l'ICAA facilitava el total de famílies però s'ha comprovat que les dades, pel total anual, es troben sobreregistrades degut a què, metodològicament, realitzen el recompte per mesos, pel que si una família sol·licita una segona demanda dins del mateix any però en diferents mesos, aquella surt comptabilitzada dues o mes vegades, en funció del nombre de sol·licituds que hagi cursat. Les dades dels sol·licitants aquí aportades esdevenen doncs inèdites.

Figura 7.1.- Sol·licituds i sol·licitants d'adopció internacional. Comparativa: dades explotació pròpia-dades oficials. Catalunya, 1992-2000

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional 1992-2000; i de l'Anuari Estadístic de Catalunya (1992-2000).

Pel que fa al total de sol·licitants, han seguit una tendència semblant a l'experimentada per les sol·licituds, amb l'increment més notable entre 1994 i 1995 (del 89%). A diferència del nombre de sol·licituds però, any rere any han augmentat, no constatant-se la disminució que es va donar en les sol·licituds el 1996. Pel que fa als *sol·licitants de primer ordre*, en nombres absoluts augmenten en tot el període a excepció d'una petita inflexió el 1997 i el

2000, en ambdós casos precedits de forts increments. De forma paral·lela a la pròpia maduresa que va adquirint l'evolució de la demanda d'adopció, es copsa com es va invertint el pes dels *sol·licitants d'ordre 1* respecte al *total*, ja sigui perquè s'opti per altres països, si el primer no dóna els resultats esperats, o per obrir noves fases del projecte adoptiu com pot ser el d'adoptar un segon o posterior fill. Així, si el 1992 el 88% dels sol·licitants d'adopció internacional eren *d'ordre 1*, el 2000, el percentatge ha disminuït fins al 68%. És interessant copsar com en el bienni 1995-1996, la incorporació de nous sol·licitants també fou notable, prop del 85% del total, període que es considera decisiu en quan a canvi de tendència en adopció.

Tota aquesta evolució es reflecteix en la naturalesa i en el nombre de sol·licituds que es tramiten. Com es mostra en la taula 7.2, el 43% de les persones o parelles que sol·licitaren per primera vegada una adopció internacional el 1992 havien sol·licitat prèviament (com a mínim un any abans) l'adopció d'un menor de Catalunya (i en algun cas a d'altres Comunitats Autònomes) i, en el 20% dels casos obrien, en el mateix any que la primera sol·licitud internacional, una de nacional. Al 1992, poc més d'un terç dels sol·licitants d'adopció internacional es van decantar únicament i exclusivament per la via internacional. Anualment aquesta dinàmica ha anat canviant, essent de 1995 a 1997 un trienni de traspàs on disminuï el pes d'aquelles famílies que iniciaren el procés internacional i que prèviament havien iniciat els tràmits per a un menor de Catalunya o d'una altra Comunitat. Així, de 1994 a 1995 els sol·licitants que, previ a una demanda internacional, havien tramitat una d'un menor de Catalunya disminuïren del 35% al 20,5% i en contraposició, augmentaren aquells que escolliren directament la via internacional sense què, prèviament, ni de forma paral·lela, tramitessin una adopció nacional (del 40% al 65,6%). Finalment, en el darrer trienni (1998-2000), entre el 80 i el 90% dels *sol·licitants d'ordre 1*, prescindeix de l'àmbit nacional, en part ocasionat per l'Ordre de 26 d'agost de 1997. Si el 1992 el 20% dels sol·licitants obrien, dins del mateix any, un expedient d'adopció nacional i un internacional, el 2000, tant sols fou el 6,5%¹⁰². D'aquesta forma s'ha passat d'una mitjana de 2,7 demandes per aquells sol·licitants que iniciaren el procés d'adopció internacional el 1992 a 1,8 pels de 2000 i de 2,6 sol·licituds per cada sol·licitant del trienni 1992-1994 a les 2 del 1998-2000 (figura 7.2).

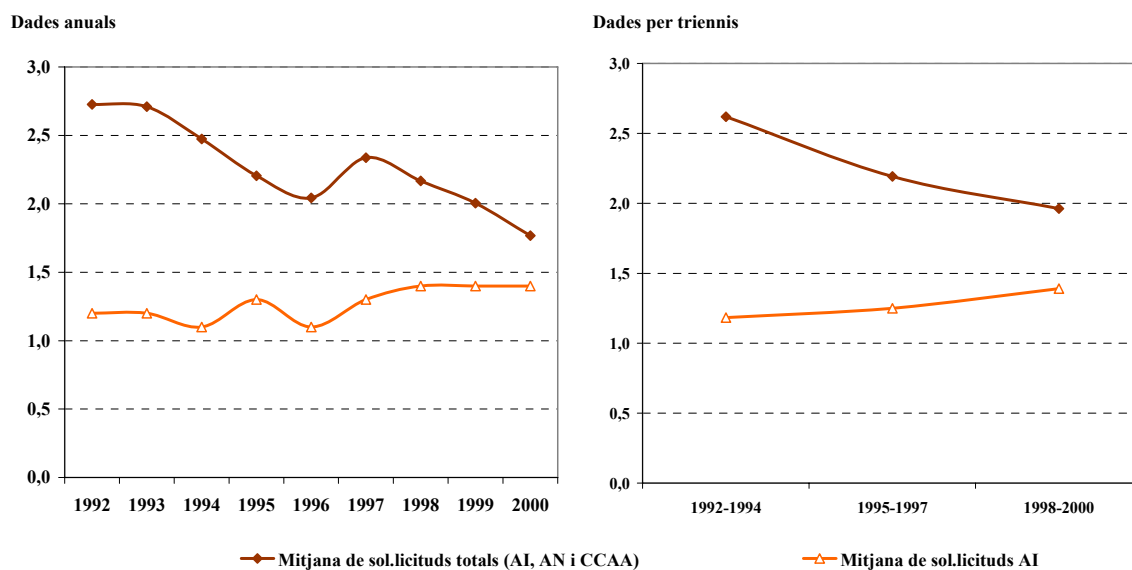
¹⁰² Aquest percentatge pot haver tornat a augmentar en els darrers anys degut a la reobertura dels processos de valoració per a menors de Catalunya. Tot i que no es pot comprovar a partir de les estadístiques disponibles, molt probablement l'augment de la demanda d'adopció d'un menor de Catalunya, des de què a l'any 2000 les sol·licituds toquen fons, deu anar connectada a una sol·licitud internacional.

Taula 7.2.- Sol·licitants d'ordre 1, segons hagin cursat sol·licituds d'adopció en l'any de la primera sol·licitud d'adopció internacional o en anys anteriors, per naturalesa de la sol·licitud (AI, AN o CCAA) i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts i relatius

Núm. absoluts	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1ª sol.lic. adopció en l'any 1ª sol.lic. AI	90	162	177	437	474	460	601	869	845
= any només sol.lic. AI	59	99	110	361	333	298	540	788	788
= any sol.lic. AI i AN i/o CCAA	31	63	67	76	141	162	61	81	57
1ª sol.lic. adop. anterior a l'any 1ª sol.lic. AI	67	90	97	113	77	60	60	23	38
Persones o parelles per any 1ª sol.lic. AI	157	252	274	550	551	520	661	892	883
Núm. relatius	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1ª sol.lic. adopció en l'any 1ª sol.lic. AI	57,3	64,3	64,6	79,5	86,0	88,5	90,9	97,4	95,7
= any només sol.lic. AI	37,6	39,3	40,1	65,6	60,4	57,3	81,7	88,3	89,2
= any sol.lic. AI i AN i/o CCAA	19,7	25,0	24,5	13,8	25,6	31,2	9,2	9,1	6,5
1ª sol.lic. adop. anterior a l'any 1ª sol.lic. AI	42,7	35,7	35,4	20,5	14,0	11,5	9,1	2,6	4,3
Persones o parelles per any 1ª sol.lic. AI	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Figura 7.2.- Mitjana de sol·licituds totals (AI, AN, CCAA) i internacionals cursades fins a 31 de desembre de 2002, segons any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Si bé és cert que les sol·licituds són acumulades i per tant, és lògic pensar que aquells que iniciaren el procés adoptiu amb anterioritat, tinguin un major nombre de sol·licituds, en l'adopció internacional no es constata la mateixa tendència, anant de les 1,2 sol·licituds internacionals de mitjana el 1992 a les 1,4 el 2000. El 1994 i el 1996 s'assoliren les mitjanes de demandes internacional més baixes (1,1 sol·licituds), quan la mitjana de sol·licituds totals era de 2,5 i 2 respectivament. Es tracta de dues situacions diferents: el 1994 les famílies optaven per l'adopció internacional com una via paral·lela a l'adopció a Catalunya o a altres Comunitats Autònomes, mentre el 1996 es tracta de què tan sols es podia tenir oberta una demanda internacional, com es comprova per l'augment posterior, a partir de 1997, quan es permet tenir obertes dues demandes d'adopció internacional.

En definitiva, en aquest període l'adopció ha sofert un procés de canvi molt rellevant, iniciant-se en la pròpia naturalesa de l'adopció -de la via nacional a la internacional- però seguint, com tot seguit es comentarà, en una transformació no menys important del perfil sociodemogràfic i territorial dels sol·licitants d'adopció internacional.

7.2.- L'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans

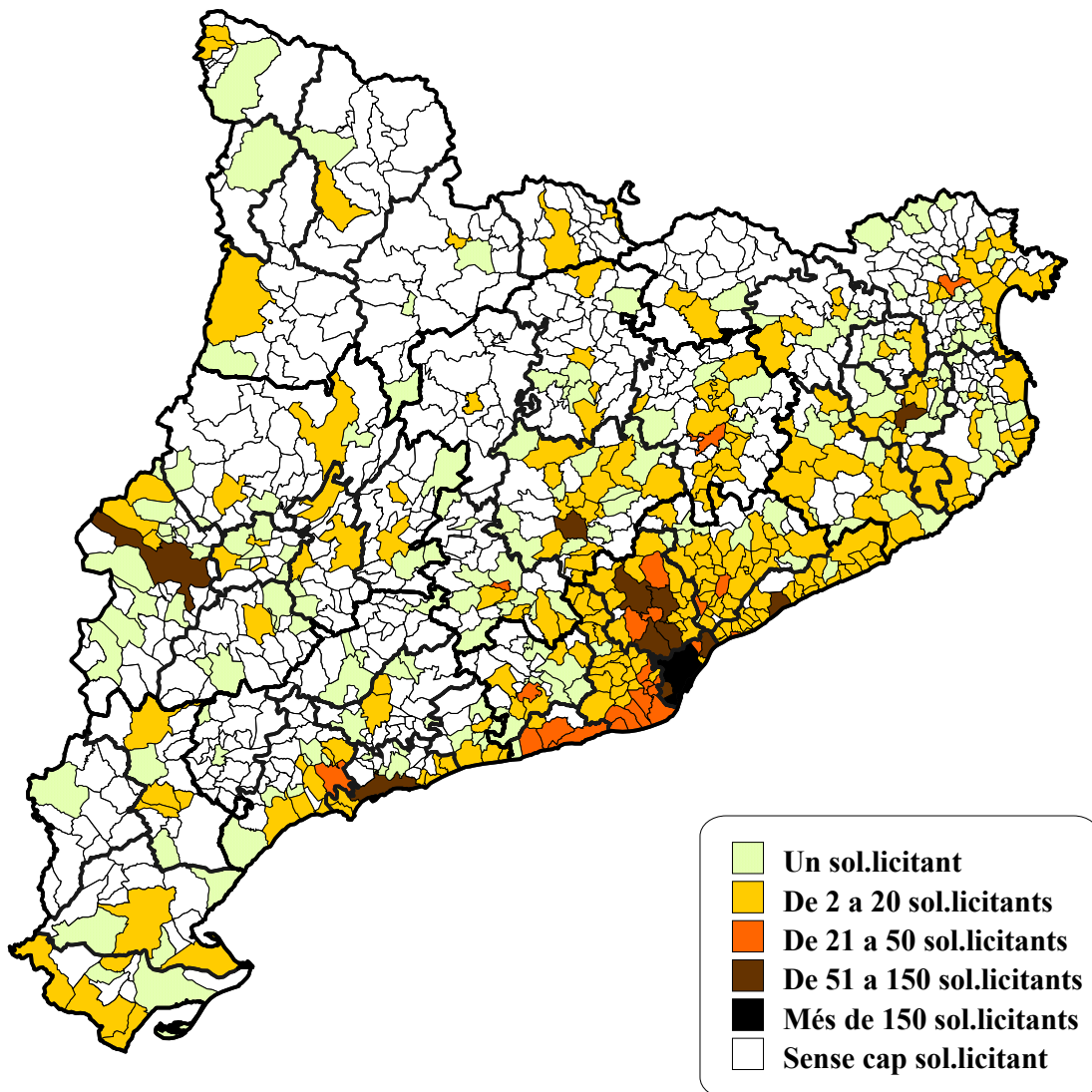
Per verificar la hipòtesi de la difusió i la intensificació territorial de la demanda d'adopció internacional a partir dels àmbits urbans, en primer lloc es mostra on resideixen les persones o parelles que han iniciat el procés d'adopció internacional entre 1992 i 2000; en segon lloc, s'examina com ha evolucionat, amb els anys, la taxa dels sol·licitants d'adopció internacional (per comprovar el grau d'intensificació territorial); i finalment, es comprova si es dona o no una major homogeneïtat territorial de la demanda adoptiva.

7.2.1.- La distribució territorial heterogènia dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000

Una primera lectura al mapa 7.1 ens portaria a afirmar que la distribució dels 4.740 sol·licitants d'adopció internacional enregistrats entre 1992 i 2000, esdevé un reflex de la localització territorial de la població. Això és cert però, com es reprendrà més endavant,

l'explicació no és tan simple.

Mapa 7.1.- Nombre de sol·licitants d'adopció internacional segons municipi de residència. Catalunya, 1992-2000

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

La ciutat de Barcelona es manifesta com un nucli central, tant per la seva importància numèrica (acull una tercera part del total de sol·licitants, més de 1.500 persones o parelles), com per ésser un focus a partir del qual es va formant un continu amb la resta de municipis

del Barcelonès i del Vallès Occidental, unint Barcelona a ciutats com Hospitalet de Llobregat, Sant Cugat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, Terrassa, municipis, tots ells, amb més de 50 sol·licitants al llarg del període.

Des del nucli barcelonès es manifesta també un eix cap al sud, seguint les comarques del Baix Llobregat i el Garraf, en especial en els municipis que anirien de Cornellà de Llobregat o el Prat de Llobregat fins arribar a Vilanova i la Geltrú (entre 20 i 50 sol·licitants). Un altre continu cap al Maresme i el Vallès Oriental, en aquest cas amb poblacions amb menys sol·licitants, la majoria no arriben als 20, sobrepassant aquest nombre tan sols a Mataró, Granollers, el Masnou i Mollet del Vallès (amb 70, 44, 27 i 24 sol·licitants respectivament). Totes aquestes ciutats, a excepció del Masnou, tenen més de 50.000 habitants. Altres municipis dispersos damunt la geografia amb rellevància numèrica serien les capitals provincials com Lleida (88 sol·licitants), Girona (85) i Tarragona (63), juntament amb algunes capitals comarcals com Manresa (54), Reus (49), Igualada i Vilafranca del Penedès (ambdós 34), Figueres (30) i Vic (27 sol·licitants).

Pel que fa a la resta del territori, les xifres són més reduïdes, essent les comarques de l'interior (exceptuant el Segrià) i del sud de Catalunya, les que registren un menor nombre de sol·licitants. En tot el període i pel total comarcal no arriben a assolir el còmput de cinc sol·licitants a l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, el Solsonès, o més cap al sud, a la Conca de Barberà, el Priorat o a la Terra Alta, comarques que també cal dir, són les que agrupen un menor nombre d'habitants.

Aquest retrat sobre la situació dels sol·licitants d'adopció internacional evidencia una relació directa i, per altra banda lògica, entre les ciutats o municipis amb més nombre d'habitants i els de més sol·licitants. Certament, la relació dels municipis amb més de 20 sol·licitants (veure taula 7.3) mostra que es tracten, tots ells, de municipis de més de 20.000 habitants. Les úniques excepcions són Sant Quirze del Vallès i Castellar del Vallès, els dos situats dins la influència dels municipis de l'Àmbit Metropolità i amb una estructura socioeconòmica, com és també el Masnou abans referenciat, i demogràfica, que propicia la demanda.

Els municipis amb més habitants tenen més probabilitats d'agrupar un major nombre de sol·licitants però, si es relacionen els sol·licitants i els habitants d'un municipi concret s'observa que la taxa varia notablement entre ells i no guarda una relació tan directa.

Taula 7.3.- Relació dels municipis amb més nombre de persones o parelles que fins a 31 de desembre de 2002 havien iniciat un procés d'adopció internacional. Catalunya

Municipi	Àmbit territorial	Sol·licitants 1992-2000	Taxa anual (per 100.000 hab.)
Barcelona	Àmbit Metropolità	1.584	11,4
Sabadell	Àmbit Metropolità	130	7,7
Terrassa	Àmbit Metropolità	123	8,4
Badalona	Àmbit Metropolità	108	5,6
Sant Cugat del Vallès	Àmbit Metropolità	104	24,6
Lleida	Àmbit de Ponent	88	8,7
Girona	Comarques Gironines	85	13,2
Hospitalet de Llobregat, l'	Àmbit Metropolità	79	3,4
Mataró	Àmbit Metropolità	70	7,6
Tarragona	Camp de Tarragona	63	6,2
Cerdanyola del Vallès	Àmbit Metropolità	57	12,5
Manresa	Comarques Centrals	54	9,3
Reus	Camp de Tarragona	49	6,0
Vilanova i la Geltrú	Àmbit Metropolità	46	10,5
Granollers	Àmbit Metropolità	44	9,4
Cornellà de Llobregat	Àmbit Metropolità	43	5,8
Sant Boi de Llobregat	Àmbit Metropolità	42	5,9
Castelldefels	Àmbit Metropolità	41	11,9
Gavà	Àmbit Metropolità	36	10,5
Esplugues de Llobregat	Àmbit Metropolità	35	8,2
Igualada	Comarques Centrals	34	11,6
Vilafranca del Penedès	Àmbit Metropolità	34	13,3
Prat de Llobregat, el	Àmbit Metropolità	31	5,4
Rubí	Àmbit Metropolità	30	6,2
Figueres	Comarques Gironines	30	9,8
Santa Coloma de Gramenet	Àmbit Metropolità	28	2,5
Viladecans	Àmbit Metropolità	28	5,8
Vic	Comarques Centrals	27	9,9
Masnou, el	Àmbit Metropolità	27	14,7
Sant Pere de Ribes	Àmbit Metropolità	27	16,2
Sitges	Àmbit Metropolità	25	16,6
Mollet del Vallès	Àmbit Metropolità	24	6,2
Sant Quirze del Vallès	Àmbit Metropolità	22	23,3
Sant Joan Despi	Àmbit Metropolità	22	9,1
Castellar del Vallès	Àmbit Metropolità	21	14,8
Sant Feliu de Llobregat	Àmbit Metropolità	21	6,5
Catalunya		4.740	8,6

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Padró Municipal d'Habitants, 1996.

Així, Barcelona, que estem apuntant com el nucli central i un dels focus difusors de l'adopció internacional més important, tindria una taxa mitjana anual al llarg del període 1992-2000 d'11,4 sol·licitants per cada 100.000 habitants, tres punts superior a la mitjana catalana (8,6). Per la resta de municipis de la taula i, molt per damunt de la mitjana de Catalunya, es trobarien Sant Cugat del Vallès i Sant Quirze del Vallès (amb 24,6 i 23,3 sol·licitants per cada 100.000 habitants) i en menor grau Sitges, Sant Pere de Ribes, Castellar del Vallès i el Masnou (entre 17 i 15), Vilafranca del Penedès, Girona, Cerdanyola del Vallès, Castelldefels, Igualada, Vilanova i la Geltrú i Gavà (entre 13,5 i 10, a més de Barcelona). Vic, Figueres, Granollers, Manresa, Sant Joan Despí i Lleida presenten una taxa anual igual o lleugerament superior a la mitjana catalana (entre 9,9 i 8,7 sol·licitants per cada 100.000 habitants). Per contra, els municipis per dessota la mitjana catalana serien: Terrassa, Esplugues de Llobregat, Sabadell i Mataró (entre 8,4 i 7,6); Sant Feliu de Llobregat, Mollet del Vallès, Tarragona, Rubí, Reus, Sant Boi de Llobregat, Viladecans, Cornellà de Llobregat, Badalona i Prat de Llobregat (entre 6,5 i 5,4); Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramanet (entre 3,4 i 2,5 sol·licitants per cada 100.000 habitants).

Les divergències entre les taxes mostra que la demanda d'adopció no deriva només del nombre d'habitants, sinó d'altres variables de tipus socioeconòmic i/o l'existència de xarxes relacionals en els municipis. Pel que fa a l'anàlisi comparativa d'una variable econòmica, es pot optar, per exemple, per la *renda mitjana familiar de cada municipi*. Aquesta s'adequa notablement a les divergències municipals. Així, els municipis amb una taxa de sol·licitants major es corresponen a aquells on la renda és més elevada, com Sant Cugat, Sant Quirze del Vallès, Sitges o el Masnou i, al revés, aquells amb taxes menors, també serien els de rendiments declarats inferiors, com Santa Coloma de Gramanet o Hospitalet de Llobregat, per citar-ne uns quants.

El que un municipi agrupi un major nombre d'habitants, tampoc suposa l'incorporar-se abans a l'engranatge de l'adopció internacional. Un clar exemple en pot ser Lleida, ciutat que pel nombre habitants es situa entre les deu primeres de Catalunya però que fins a l'any 1993 no té enregistrat cap sol·licitant d'adopció internacional. Semblaria més important estar *ben connectat* o *ben relacionat*, és a dir, trobar-se dins les *xarxes relacionals*, que no, el nombre d'habitants que aplegui un municipi. La presència de famílies que han adoptat amb anterioritat o estan en tràmits d'adopció, actuen com a factor que potencia l'acceptació

i posterior demanda. En molts dels informes psicosocials els sol·licitants feien referència a familiars, amics o coneguts que havien adoptat, ells havien conegut la seva experiència i s'havien decidit a endegar el projecte adoptiu. Aquesta idea es reprendrà en parlar de la difusió social de la demanda adoptiva però, des de la vessant territorial, posem també un exemple, Navarces, un municipi del Bages de poc més de 5.000 habitants: el 1989 una parella va adoptar un menor a Colòmbia, doncs bé, en el període 1992-2000, la taxa mitjana anual del municipi és de 23,3 sol·licitants per cada 100.000 habitants, molt per sobre de la mitjana de Catalunya i comparable a municipis com Sant Cugat del Vallès o Sant Quirze del Vallès.

7.2.2.- L'increment temporal de la taxa de sol·licitants d'una primera adopció internacional per àmbits territorials

Per avaluar el procés d'intensificació territorial de la demanda d'adopció s'ha analitzat l'increment en nombres absoluts i en quan a la taxa de sol·licitants d'una primera demanda d'adopció internacional al llarg de tres períodes d'estudi, 1992-1994, 1995-1997 i 1998-2000 que corresponen a l'inici, la forta expansió i l'etapa d'un increment relatiu menys acusat.

Tant pel total català com per les agrupacions provincials i per àmbits territorials (a excepció dels àmbits de l'Alt Pirineu i Aran i l'àmbit de les Terres de l'Ebre, a raó del poc nombre de casos que presenten) s'ha produït, d'un trienni a l'altre, un augment constant de *sol·licitants d'adopció d'ordre 1*. Pel total de Catalunya s'ha passat de 683 sol·licitants de 1992-1994, als 1.621 de 1995-1997 i als 2.436 del darrer trienni. És a dir, entre el primer i el segon trienni analitzat hi hagué un increment de sol·licitants d'ordre 1 superior al 130%, desaccelerant-se les noves incorporacions en el següent trienni, al 50%. Aquests increments es troben fortament influenciats pel propi volum de tramitació on, en els primers anys de la dècada dels noranta, els sol·licitants eren pocs mentre que a partir de 1995 ja van augmentar notablement pel que, malgrat increments considerables en termes absoluts, es feia més difícil aconseguir increments relatius espectaculars com en l'etapa anterior.

Tenint en compte l'espai territorial de residència i el trienni temporal de la sol·licitud, es

pot sintetitzar que (veure taula 7.4, mapes 7.2 a 7.5 i figura 7.3):

. **L'Àmbit Metropolità** serà l'àrea on es concentri la major part dels sol·licitants (3.530 sol·licitants), tres quartes parts del total, proporció que es manté a cada trienni. A banda de la importància en termes absoluts respecte al total català, per altra banda lògica si és té en compte el volum de població que aquest espai aplega, el cert és que la taxa de *sol·licitants d'ordre 1* a cada període també esdevé de les més elevades del territori. Així, de 1992 a 1994, amb 4 sol·licitants per cada 100.000 habitants, només fou superat per la taxa de l'àmbit de les Comarques Gironines (5,7); de 1995 a 1997 fou el que assolí una taxa més elevada (9,4) i en el posterior trienni, amb 14,1 sol·licitants per 100.000 habitants, adopta una taxa equiparable a la de les Comarques Centrals, àrea que augmentà notablement.

La meitat dels sol·licitants de l'Àmbit Metropolità resideixen a la comarca del Barcelonès i, més específicament a la ciutat de Barcelona que aplega un de cada tres sol·licitants de Catalunya i una taxa que, en el darrer trienni es situa en 17,7 sol·licitants anuals per cada 100.000 habitants, mostrant-se com a focus precursor, difusor i alhora una de les ciutats més dinàmiques en adopció internacional.

En les comarques properes al Barcelonès, com el Vallès Occidental (12% dels sol·licitants), el Baix Llobregat (10%), el Maresme (6%) i el Vallès Oriental (5%) apleguen ciutats amb molta població. Si bé ja s'ha comentat que no existeix una relació directa entre habitants i sol·licitants d'adopció, sí que ciutats d'aquest àmbit, com Sabadell, Terrassa, Badalona, Sant Cugat del Vallès, degut al volum de població, segueixen a Barcelona en la relació de municipis amb major nombre de sol·licitants (de 100 a 130 sol·licitants), malgrat la important distància numèrica respecte a la capital.

Els municipis entre 50.000 i 500.000 habitants de l'Àmbit Metropolità, entre els que es trobarien les capitals comarcals, es caracteritzen per presentar una taxa, en els tres triennis, de les més reduïdes d'aquest àmbit (de 2,4 sol·licitants per cada 100.000 habitants en el primer trienni a 10,8 en el darrer). En canvi, l'Àmbit Metropolità mostra una xarxa de municipis, els menors de 10.000 habitants i, més concretament els que es troben compresos entre 2.000 i 10.000 habitants, amb taxes més elevades que, de forma individual, superen fins i tot a la capital catalana (5,9 en el primer trienni i 18,3 en el tercer).

Taula 7.4.- Sol·licitants d'adopció internacional per àmbit territorial de residència i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000

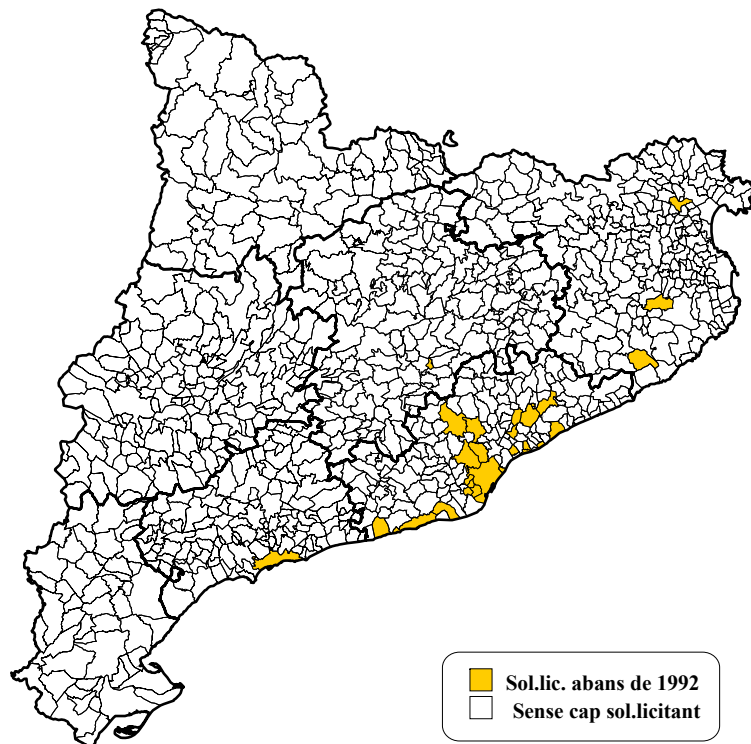
Comunitat Autònoma	92-94	95-97	98-00	92-00	92-94	95-97	98-00	92-00	92-94/ 95-97	95-97/ 98-00	92-94	95-97	98-00
	Nº absoluts				Nº relatius				Incrèm. (%)		Taxa (per 100.000)		
Catalunya*	683	1.621	2.436	4.740	100,0	100,0	100,0	100,0	137,3	50,3	3,7	8,8	13,1
Províncies													
Barcelona	548	1.308	1.998	3.854	80,6	81,1	82,5	81,8	138,7	52,8	3,9	9,3	14,2
Girona	89	115	174	378	13,1	7,1	7,2	8,0	29,2	51,3	5,6	7,1	10,5
Lleida	20	72	98	190	2,9	4,5	4,0	4,0	260,0	36,1	1,9	6,7	9,1
Tarragona	23	117	152	292	3,4	7,3	6,3	6,2	408,7	29,9	1,4	6,8	8,6
Àmbits territorials / Comarques													
Alt Pirineu i Aran	1	17	12	30	0,1	1,1	0,5	0,6	1600,0	-29,4	0,6	9,3	6,4
Alt Urgell	0	8	3	11	0,0	0,5	0,1	0,2					
Alta Ribagorça	0	1	0	1	0,0	0,1	0,0	0,0					
Cerdanya	0	2	4	6	0,0	0,1	0,2	0,1					
Pallars Jussà	1	2	1	4	0,1	0,1	0,0	0,1					
Pallars Sobirà	0	2	1	3	0,0	0,1	0,0	0,1					
Val d'Aran	0	2	3	5	0,0	0,1	0,1	0,1					
Àmbit de Ponent	18	54	88	160	2,6	3,3	3,6	3,4	200,0	63,0	2,0	6,1	9,9
Garrigues	1	1	6	8	0,1	0,1	0,2	0,2					
Noguera	1	2	7	10	0,1	0,1	0,3	0,2					
Pla d'Urgell	2	8	8	18	0,3	0,5	0,3	0,4					
Segarra	0	4	3	7	0,0	0,2	0,1	0,1					
Segrià	12	34	60	106	1,8	2,1	2,5	2,2					
Urgell	2	5	4	11	0,3	0,3	0,2	0,2					
Àmbit Metropolità	515	1.199	1.816	3.530	75,7	74,4	75,0	74,9	132,8	51,5	4,0	9,4	14,1
Alt Penedès	2	25	34	61	0,3	1,6	1,4	1,3					
Baix Llobregat	58	146	247	451	8,5	9,1	10,2	9,6					
Barcelonès	279	620	911	1.810	41,0	38,5	37,6	38,4					
Garraf	13	34	55	102	1,9	2,1	2,3	2,2					
Maresme	46	104	141	291	6,8	6,5	5,8	6,2					
Vallès Occidental	79	188	316	583	11,6	11,7	13,0	12,4					
Vallès Oriental	38	82	112	232	5,6	5,1	4,6	4,9					
Camp de Tarragona	18	92	131	241	2,6	5,7	5,4	5,1	411,1	42,4	1,5	7,3	10,1
Alt Camp	0	8	5	13	0,0	0,5	0,2	0,3					
Baix Camp	8	27	56	91	1,2	1,7	2,3	1,9					
Baix Penedès	4	14	12	30	0,6	0,9	0,5	0,6					
Conca de Barberà	0	1	3	4	0,0	0,1	0,1	0,1					
Priorat	0	0	2	2	0,0	0,0	0,1	0,0					
Tarragonès	6	42	53	101	0,9	2,6	2,2	2,1					
Comarques Centrals	34	110	182	326	5,0	6,8	7,5	6,9	223,5	65,5	2,8	8,9	14,5
Anoia	3	27	36	66	0,4	1,7	1,5	1,4					
Bages	17	43	68	128	2,5	2,7	2,8	2,7					
Berguedà	4	9	13	26	0,6	0,6	0,5	0,6					
Osona	9	30	64	103	1,3	1,9	2,6	2,2					
Solsonès	1	1	1	3	0,1	0,1	0,0	0,1					
Comarques Gironines	89	115	172	376	13,1	7,1	7,1	8,0	29,2	49,6	5,7	7,3	10,6
Alt Empordà	16	28	37	81	2,4	1,7	1,5	1,7					
Baix Empordà	9	18	24	51	1,3	1,1	1,0	1,1					
Garrotxa	7	9	13	29	1,0	0,6	0,5	0,6					
Gironès	35	37	62	134	5,1	2,3	2,6	2,8					
Pla de l'Estany	3	6	9	18	0,4	0,4	0,4	0,4					
Ripollès	2	2	3	7	0,3	0,1	0,1	0,1					
Selva, la	17	15	24	56	2,5	0,9	1,0	1,2					
Terres de l'Ebre	5	25	21	51	0,7	1,6	0,9	1,1	400,0	-16,0	1,1	5,3	4,5
Baix Ebre	2	14	7	23	0,3	0,9	0,3	0,5					
Montsià	1	5	8	14	0,1	0,3	0,3	0,3					
Ribera d'Ebre	2	5	6	13	0,3	0,3	0,2	0,3					
Terra Alta	0	1	0	1	0,0	0,1	0,0	0,0					

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població, 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants, 1996.

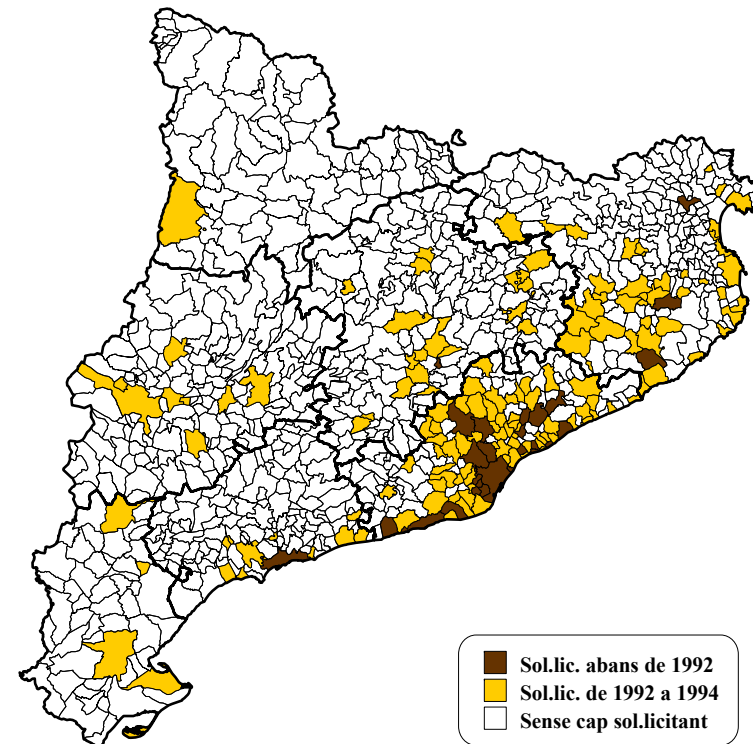
* Per a cada període, s'han comptabilitzat, a les dades totals de Catalunya, tres, nou i catorze sol·licitants respectivament, dels que es desconeix l'àmbit territorial de residència.

Mapes 7.2, 7.3, 7.4 i 7.5.- Municipis amb presència o no de persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional segons any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, sol·licitants fins a l'any 2000

Municipis amb sol·licitants abans de 1992

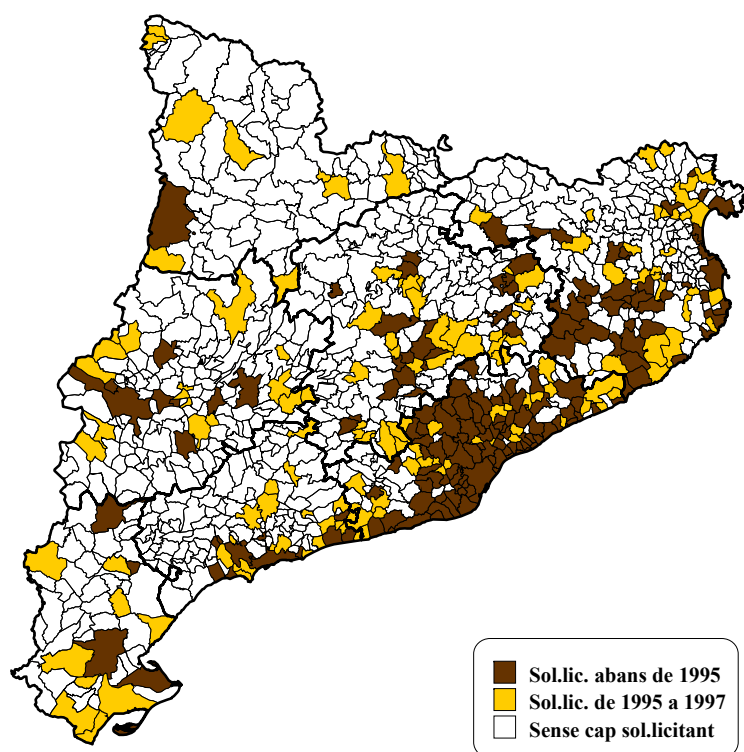

Municipis amb sol·licitants fins a 1994

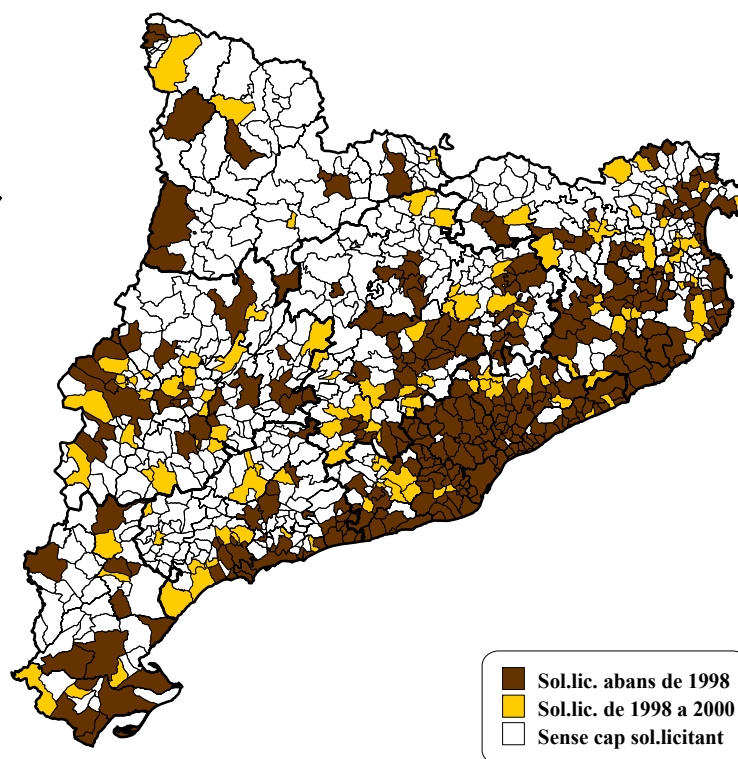

(segueix)

Municipis amb sol·licitants fins a 1997

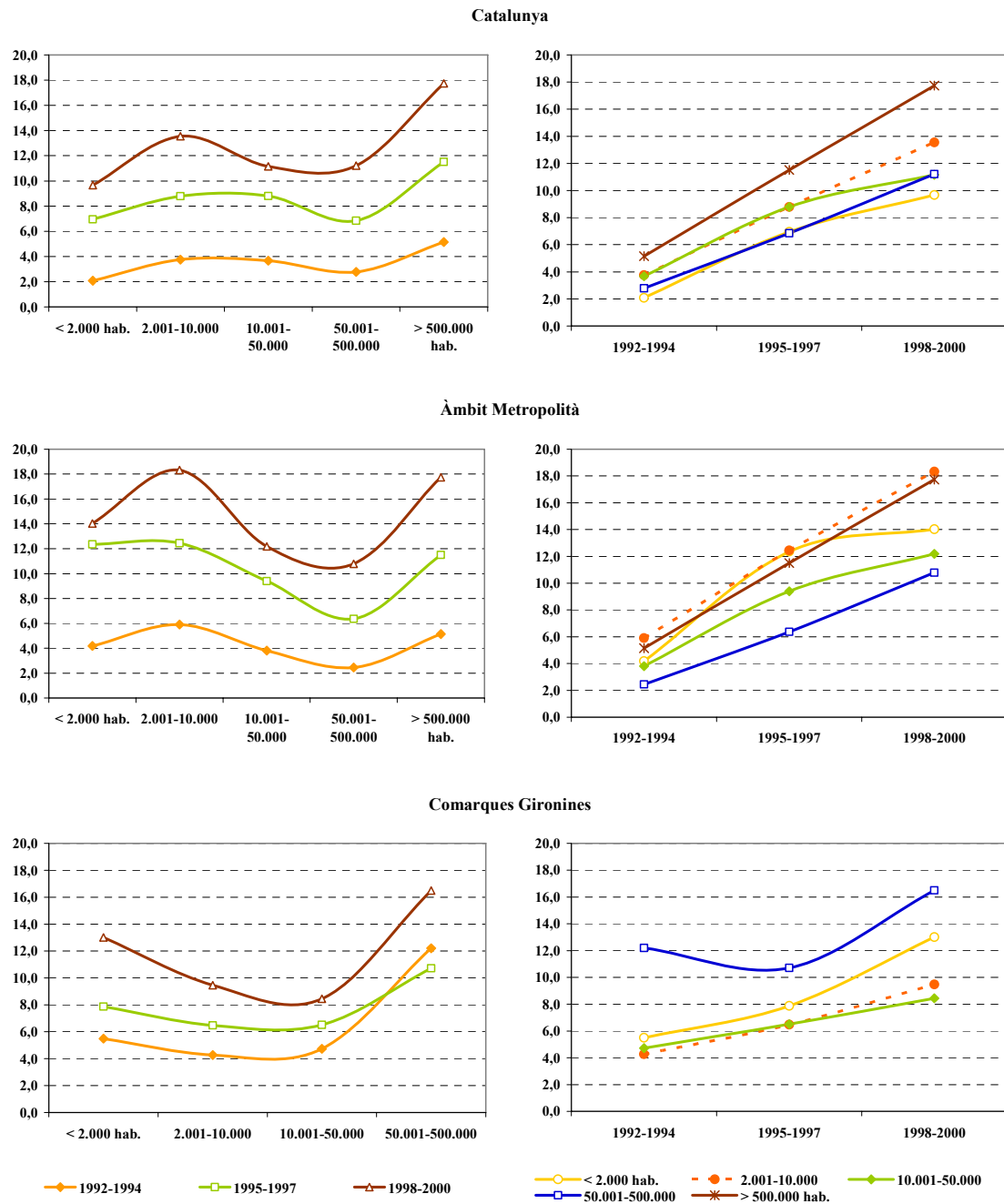

Municipis amb sol·licitants fins a 2000

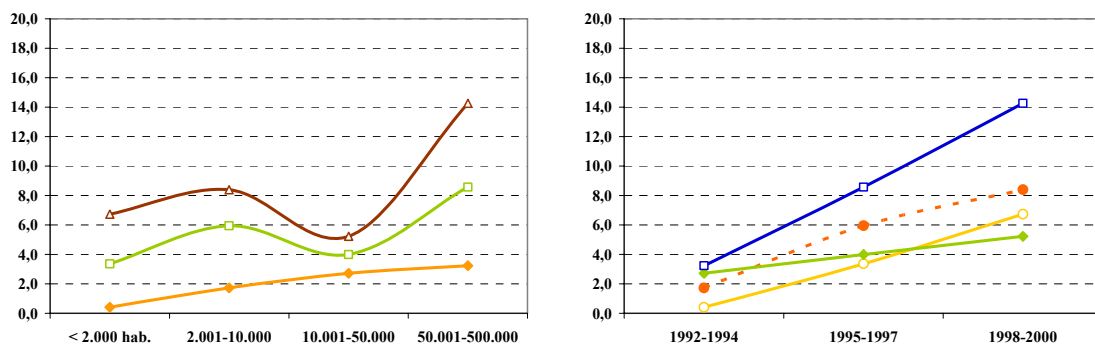
Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000

Figura 7.3.- Taxa anual d'una primera sol·licitud d'adopció internacional, per períodes. Catalunya, províncies i àmbits territorials*, 1992-2000 (per 100.000 habitants)

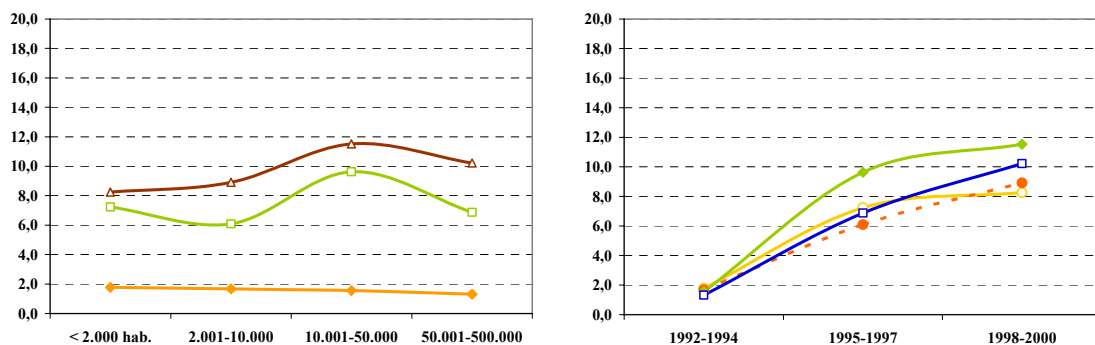

(segueix)

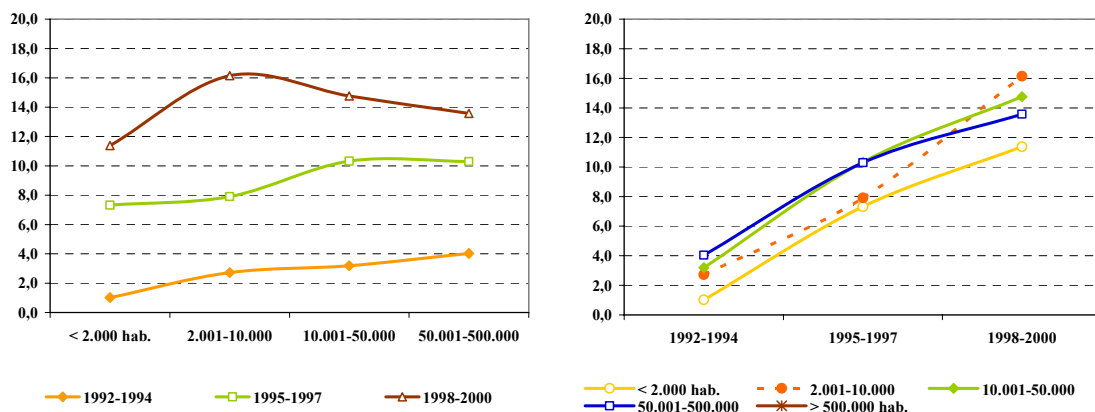
Àmbit de Ponent

Camp de Tarragona

Comarques Centrals

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants, 1996.

Nota *.- No s'han desagregat les dades dels àmbits de l'Alt Pirineu i Aran i de les Terres de l'Ebre, a raó del poc nombre de casos que presenten.

Així, entre 1998 i 2000, municipis del Baix Llobregat com Begues i Corbera de Llobregat han presentat taxes molt altes (43,1 i 38,4 respectivament); també en algun municipi del Maresme com Cabrils, Sant Vicenç de Montalt, Tiana, Premià de Dalt (amb una taxa superior a 30 sol·licitants per cada 100.000 habitants), altres del Vallès Occidental com Castellbisbal (41,2) o del Vallès Oriental com Ametlla del Vallès, Santa Eulàlia de Ronçana o Lliçà de Vall (31,2, 22,9 i 20,3 respectivament). Aquesta xarxa de sol·licitants d'aquests municipis de dimensions més reduïdes i amb una estructura socioeconòmica més elevada que a la resta, escampats damunt el territori són els que, juntament amb Barcelona, han afavorit aquest procés de difusió de la demanda d'adopció al llarg de l'Àmbit Metropolità.

. L'àmbit del Camp de Tarragona, el de les Comarques Centrals i el de les Comarques Gironines es caracteritzen per agrupar, cadascun d'ells i fins a finals de l'any 2000, entre el 5 i el 8% dels sol·licitants catalans (entre 240 i 380 sol·licitants). L'evolució dels tres però, com veurem, ha estat distinta. A les **Comarques Gironines**, les primeres passes enregistrades d'adopció internacional es donaren ja a finals dels anys vuitanta, principis dels noranta a municipis com Figueres, Vidreres o a Quart, esdevenint, en el trienni 1992-1994 l'àmbit català amb una major taxa per habitant (5,7 sol·licitants per cada 100.000 habitants). La ciutat de Girona es convertí en un important nucli difusor pel nord de Catalunya amb la taxa més elevada de les ciutats d'entre 50.000 i 500.000 habitants (12,2). En aquest trienni fou el segon municipi amb nombres absoluts de sol·licitants (26 sol·licitants) i, juntament amb algunes capitals comarcals com Figueres o Olot (amb 8 i 6 sol·licitants), es situaren entre les vint primeres en quan a sol·licitants.

Tret de la ciutat de Girona i, a l'igual que succeïa en l'Àmbit Metropolità, a l'Àmbit de les Comarques Gironines es dona una relació inversa entre la dimensió del municipi i la taxa de sol·licitants. Així, les capitals comarcals gironines, la majoria situades en el tram de població entre 10.000 i 50.000 habitants, no presenten les taxes més elevades. Seran els municipis de fins a 2.000 habitants els que adoptaran un perfil més actiu en adopció internacional amb una taxa anual per aquest tram de municipis que anirà del 5,5 en el primer trienni incrementant-se a 13 sol·licitants per 100.000 habitants, en el darrer.

. A l'àmbit de les **Comarques Centrals** i en especial al Camp de Tarragona, en el primer trienni el nombre de sol·licitants va ser ínfim produint-se posteriorment un increment de més del 200 i 400% respectivament en relació a 1992-1994. En tot, les comarques del

Bages i Osona, amb les capitals comarcals, Manresa i Vic pel que fa al primer àmbit i les comarques del Tarragonès i del Baix Camp amb Tarragona i Reus, seran les comarques i ciutats més destacades amb percentatges de sol·licitants, similars a les gironines abans mencionades (2-3% del total de Catalunya).

Ara bé, a diferència d'aquestes, en l'àmbit de les Comarques Centrals i fins a 1998-2000 es dona una relació directa entre la taxa i la dimensió dels municipis essent l'adopció internacional un fenomen que afecta amb major mesura als àmbits més urbans. En el darrer trienni analitzat però, sembla haver-se produït un procés d'intensificació de la demanda en els municipis més petits, començant pels que tenen entre 2.000 i 10.000 habitants, que adquireixen la taxa més elevada (16,1 per 100.000), podent considerar-se un signe de difusió damunt el territori. Pel total de l'àmbit de les Comarques Centrals, els increments de la taxa són notables, de 2,8 a 8,9 i a 14,5 sol·licitants per cada 100.000 habitants en el darrer trienni.

A les Comarques Centrals no es localitza cap capital provincial i només Manresa, capital de la comarca del Bages, té més de 50.000 habitants, amb una taxa al llarg del període lleugerament superior a la mitjana de Catalunya (9,3 sol·licitants per cada 100.000 habitants), amb Berga (11,7), Igualada (11,6) o Vic (9,9). Amb tot, hi ha municipis de 2.000 a 10.000 habitants amb taxes, pel període analitzat, molt més elevades com a Seva (25,8) o a les Masies de Voltregà (25,7) a Osona, a Navarcles (23,3) i Monistrol de Montserrat (22,2) al Bages, entre els més destacats.

. Al ***Camp de Tarragona*** la situació és distinta. Podem dir que l'etapa que s'està analitzat pertany a una fase menys madura en quan a adopció internacional, iniciant-se el procés en aquells àmbits més urbans. Així, en el trienni 1992-1994 es partia d'un nombre molt reduït de sol·licitants i conseqüentment la taxa, també era molt baixa, en tots els municipis, independentment de la seva dimensió, incrementant-se notablement en el segon període (d'un total d'1,5 a 7,3 sol·licitants per cada 100.000 habitants). En aquest àmbit es troba la ciutat de Tarragona, que juntament amb Reus conformen els municipis amb més de 50.000 habitants de l'àrea i una taxa de 6,2 i 6 respectivament, inferior a la mitjana catalana però també inferior a les restant capitals provincials. Les majors taxes es localitzen a les ciutats d'entre 10.000 i 50.000 habitants com Cambril (12) o Salou (10,4). També s'hi trobarien les capitals comarcals, de l'Alt Camp i el Baix Penedès, Valls (3,8) i el Vendrell (8,3), en ambdós casos amb taxes mitjanes anuals inferiors, pel que es pot deduir que la capitalitat

no potenciaria la demanda i en canvi sí, la obertura de la població cap a noves realitats socials. Les capitals de la Conca de Barberà i el Priorat, Montblanc (1,9 per mil) i Falset (cap sol·licitant), amb menys de 10.000 habitants, són les capitals amb les taxes més baixes.

. L'**Àmbit de Ponent** agrupa un percentatge menor de sol·licitants que el grup anterior, el 3% del total català. La concentració a la comarca del Segrià és evident: s'hi troben dos de cada tres demandes de l'àmbit, essent la capitalitat de Lleida l'element que hi juga un paper més rellevant. Certament, els sol·licitants de la capital representen la meitat del total de l'Àmbit de Ponent i sumen 8 de cada 10 de la comarca del Segrià. D'aquesta forma, la ciutat de Lleida presenta a cada trienni la taxa anual més elevada de l'àrea anant de 3,2 sol·licitants per cada 100.000 habitants de 1992 a 1994 a 14,3 de 1998 a 2000. Actualment, després de Lleida ciutat, els segon tram de municipis amb una taxa superior és el conjunt de poblacions de 2.000 a 10.000 habitants (7,6 sol·licitants per 100.000 habitants), seguit dels de menys de 2.000 habitants, amb municipis com Bell-lloc d'Urgell (amb una taxa anual al llarg de tot el període de 15,6) o Alpicat (de 10).

En aquest àmbit s'observa una clara relació entre la demanda adoptiva i la dimensió dels municipis tan sols trencat a partir de 1995 pels dos municipis de 10.000 a 50.000 habitants (Balaguer i Tàrraga) que presenten taxes inferiors. Amb tot, la difusió és notable ja que si en el trienni 1992-1994 la taxa de demanda dels municipis de fins a 2.000 habitants era ínfima, en el darrer trienni ha augmentat fins al 6,4 (menys de la meitat del valor de Lleida ciutat, però superior a la taxa dels municipis de 10.000 a 50.000 habitants que és de 5,5).

A banda del Segrià, en les restants comarques i en tot el període no s'arriba en cap cas als 20 sol·licitants. Això en certa forma podria servir per remarcar comparativament aquest àmbit amb el del Camp de Tarragona on en les comarques de l'Alt Camp, la Conca de Barberà i la del Priorat el nombre és francament mins, no enregistrant-se cap procés adoptiu internacional fins en el trienni 1995-1997.

. Finalment, a l'àmbit de ***l'Alt Pirineu i Aran*** i a les ***Terres de l'Ebre*** es troba el menor nombre de sol·licitants, el 0,6 i l'1% respectivament del període, en consonància amb el menor nombre d'habitants d'aquestes zones. En el primer cas els sol·licitants bàsicament es localitzen en les capitals comarcals com a la Seu d'Urgell, Tremp, Puigcerdà i es distribueixen més heterogèniament pels diversos municipis de les Terres de l'Ebre, tan sols destacant Tortosa, amb un total de 16 sol·licitants.

Degut al poc nombre de casos, les taxes fluctuen notablement (no s'han representat d'acord a la dimensió del municipi) però, en ambdós casos, la taxa més elevada es produí en el segon trienni, amb 9,3 sol·licitants per cada 100.000 habitants a l'Àmbit de l'Alt Pirineu i Arán i 5,3 a les Terres de l'Ebre.

Sintetitzant, aquest increment temporal de la taxa de *sol·licitants d'ordre 1* s'ha donat pel total de Catalunya (passant d'una taxa de 3,7 a 13,1 per 100.000 habitants) però també ha tingut lloc en tots els demés àmbits d'anàlisi tot i que a diferents ritmes. L'Àmbit Metropolità i les Comarques Gironines foren les pioneres en la demanda d'adopció internacional on, en el trienni 1992-1994, en pràcticament totes les agrupacions municipals segons dimensió, presentaven una taxa superior a 4 sol·licitants per cada 100.000 habitants. Per contra, a les Comarques Centrals i, durant aquest trienni, només assolien aquesta taxa a Manresa (única ciutat entre 50.000 i 500.000 habitants) i cap de les agrupacions dels Àmbits de Ponent i del Camp de Tarragona hi arribaren i menys a l'Àmbit de l'Alt Pirineu i Arán i a les Terres de l'Ebre.

L'augment de la taxa s'ha fet notar en tots els nivells territorials, però aquest augment ha tingut un major impacte a les Comarques Centrals on, tots els grups de municipis assoleixen, en el trienni 1998-2000, taxes superiors a 10 sol·licitants per cada 100.000 habitants a l'igual que en l'Àmbit Metropolità que es manté com a principal focus. També es troben per sobre d'aquesta taxa la ciutat de Girona i el conjunt de municipis de menys de 2.000 habitants de les Comarques Gironines (els demés es troben amb taxes també elevades, entre el 8,4 i el 9,5). A l'Àmbit de Ponent només superen aquest valor Lleida (essent l'àmbit amb les taxes més minses) i a l'Àmbit del Camp de Tarragona, les ciutats de més de 10.000 habitants. Serà doncs aquí on l'adopció adquireix unes connotacions més urbanes i un estudi amb dades més recents probablement reflectiria aquesta difusió cap a àmbits més rurals, com un estadi més avançat de la demanda adoptiva.

7.2.3.- La difusió territorial dels sol·licitants d'adopció internacional

Malgrat aquest major pes dels sol·licitants d'adopció internacional en l'Àmbit Metropolità, des d'una perspectiva territorial, es pot afirmar que en els darrers anys s'ha anat produint

una expansió progressiva d'aquest fenomen. I això es copsa, per exemple, tant en un indicador tan bàsic com és el percentatge de municipis on, com a mínim, hi hagi un *sol·licitant d'adopció internacional d'ordre 1*, com en l'*Índex de Dissimilitud* (veure taula 7.5). Mentre que en el primer indicador només es tindrà en compte la presència o no de sol·licitants d'adopció, en el segon s'integra, a més, el nombre de sol·licitants i la població de l'àmbit analitzat.

Taula 7.5.- Percentatge de municipis amb sol·licitants d'una primera demanda d'adopció internacional i Índex de Dissimilitud, per períodes. Catalunya, províncies i àmbits territorials, 1992-2000

	% Mun. sol·licitants			Índex de dissimilitud		
	1992-1994	1995-1997	1998-2000	1992-1994	1995-1997	1998-2000
Comunitat Autònoma						
Catalunya	17,8	28,9	35,2	0,32	0,24	0,23
Províncies						
Barcelona	33,4	49,7	58,5	0,26	0,20	0,20
Girona	18,1	22,2	30,3	0,44	0,39	0,35
Lleida	4,3	13,5	18,6	0,54	0,44	0,39
Tarragona	8,2	21,3	22,4	0,49	0,34	0,31
Àmbits territorials						
Alt Pirineu i Aran	1,3	13,2	11,7	0,91	0,66	0,51
Àmbit de Ponent	5,4	13,4	22,8	0,48	0,41	0,34
Àmbit Metropolità	51,2	67,5	75,6	0,25	0,19	0,19
Camp de Tarragona	7,6	20,6	21,4	0,44	0,29	0,24
Comarques Centrals	12,8	27,3	35,2	0,43	0,29	0,27
Comarques Gironines	19,2	23,6	32,2	0,43	0,38	0,35
Terres de l'Ebre	9,6	23,1	25,0	0,62	0,49	0,49

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Padró Municipal d'Habitants de 1996 i rectificacions padronals, 1992-1995 i 1997-2000.

El percentatge de municipis on hi resideixen com a mínim un sol·licitant d'adopció internacional ha experimentat una tendència ascendent: si en el període 1992-1994 els *sol·licitants d'ordre 1* residien en el 18% dels municipis catalans, en el trienni següent aquests ja pertanyien al 29% dels municipis i entre 1998-2000 es distribuïen damunt el 35% dels municipis. La distribució territorial dels sol·licitants d'adopció no s'ha homogeneïtzat però sí que es pot afirmar que pertanyen a un ventall més ampli de

municipis, o sia, s'ha produït, des d'una perspectiva de localització residencial, una difusió del fenomen. Espacialment aquesta difusió ha estat heterogènia: mentre que Lleida era i continua essent la província amb menys difusió espacial dels sol·licitants d'adopció internacional (en el primer trienni, els sol·licitants només residien en el 4% dels municipis de la província, mentre que en el darrer estan residint en el 19% dels municipis), Barcelona era i és la província on el fenomen s'ha escampat més (del 33% al 58% dels municipis) i on la difusió ha estat més intensa.

Per àmbits territorials, el mateix: de la pràctica nul·la presència de sol·licitants en el trienni 1992-1994 a l'Alt Pirineu i Aran (1% dels municipis) s'incrementa, tot i que en el darrer trienni també és de les zones amb menys presència territorial (12% dels municipis). En l'altre extrem, l'Àmbit Metropolità que passa del 51% al 76% de municipis on residixien sol·licitants d'adopció internacional al llarg del darrer trienni, essent també el que ha experimentat, juntament a les Comarques Centrals una major difusió geogràfica.

Per acabar de mostrar aquest procés d'expansió territorial de la demanda d'adopció internacional tenint en compte el nombre de sol·licitants de cada àrea geogràfica, s'ha calculat l'Índex de Dissimilitud pel total de Catalunya, per a cada província i per a cada àmbit territorial. L'Índex de Dissimilitud (ID) és un dels indicadors més tradicionals per analitzar la segregació geogràfica d'un fenomen mostrant el percentatge de sol·licitants que tindrien de canviar de municipi de residència per donar-se una distribució homogènia damunt el territori. Aquest índex adoptarà valors entre 0 i 1, essent 0 una total uniformitat en la distribució dels sol·licitants i 1 la màxima concentració, és a dir, tots estarien situats damunt una sola àrea territorial.

Per calcular l'Índex s'ha aplicat la següent fórmula:

$$ID = \sum_{i=1}^n \frac{p_i |a_i - AI|}{2P * AI(1 - AI)}$$

Essent:

p_i : població del municipi "i"

P: població de l'àmbit analitzat (Catalunya, província o àmbit territorial)

a_i : proporció de sol·licitants d'ordre 1 en el municipi "i"

AI: proporció de sol·licitants d'ordre 1 en l'àmbit analitzat

Com s'observa en l'anterior taula 7.5, a cada trienni analitzat i en cadascun dels àmbits, l'Índex ha disminuït (en el darrer trienni, a la província de Barcelona, a l'Àmbit Metropolità i a les Terres de l'Ebre, s'ha mantingut constant), és a dir, es dona una distribució més homogènia damunt el territori dels sol·licitants d'adopció. Aquest fenomen ha tingut lloc al llarg dels tres triennis estudiats però, en especial, de 1992-1994 a 1995-1997, com es reflecteix en la major disminució de l'índex entre aquests períodes i que vindria a confirmar la conclusió de l'apartat anterior. Així, per al total de Catalunya, si entre 1992 i 1994 el 32% dels sol·licitants d'una primera adopció internacional tindrien de canviar de municipi de residència per assolir una distribució equitativa, en el darrer trienni tan sols serien el 23%.

En tots els períodes, Barcelona seria l'àrea on els sol·licitants es trobarien distribuïts més equilibradament (en la majoria de municipis hi ha presència de sol·licitants), mantenint-se en els darrers anys en un 20% que tindrien de desplaçar-se. En l'extrem contrari, la demanda estava força concentrada (com es mostrava també amb la distribució territorial dels municipis afectats) a la província de Lleida. Amb el pas dels anys s'ha anat produint la redistribució i actualment l'índex es situa en el 39%, lleugerament menys uniforme que a Girona (35%) i a Tarragona (31%).

Per àmbits territorials, s'observa que entre 1992 i 1994, són l'Alt Pirineu i Aran i les Terres de l'Ebre els que mostren uns índexs més elevats (91% i 62% respectivament) que es deu, al poc nombre de sol·licitants (1 i 5 en el primer trienni). En els anys posteriors, en augmentar, s'han distribuït més equitativament en el territori disminuint l'índex a 51% i a 49% dels sol·licitants que haurien de canviar de residència entre 1998 i 2000. Per a la resta d'àmbits, en el trienni 1992-1994 i, tret de l'Àmbit Metropolità (25%), es troben amb un índex força semblant, entre el 48 i el 43%. El 1998-2000 en canvi, ha augmentat la homogeneïtat dins de cada àmbit però les diferències entre ells s'han fet més marcades: així, l'índex es situa dins uns intervals de valors del 24% al Camp de Tarragona i el 35% a les Comarques Gironines. L'Àmbit Metropolità continua essent el que presenta una distribució dels sol·licitants més homogènia (amb un índex de 0,19).

Per concloure, en els darrers anys s'ha produït el procés de difusió de la demanda adoptiva damunt el territori català, amb taxes per a tots els àmbits més elevades (s'està davant una major intensitat) i alhora s'observa una major homogeneïtat territorial. Amb tot, la

província de Barcelona i en concret l'Àmbit Metropolità i la ciutat de Barcelona han estat el focus inicial de difusió i continua essent el principal motor de demanda d'adopció internacional de Catalunya.

7.3.- La difusió social de la demanda d'adopció

Resulta complex intentar analitzar la difusió social d'un fenomen, pel fet que les variables que es poden emprar en l'anàlisi són múltiples. En aquest estudi s'han escollit les més emprades en demografia i que permeten una comparació amb el total de població de Catalunya: el nivell d'instrucció i la relació amb l'activitat econòmica del sol·licitant. Altres variables com els ingressos, caracterització de la vivenda en quan al tipus de vivenda (de propietat o lloguer), superfície, presència de segones residències, per exemple, s'han descartat degut, en alguns casos, a la poca fiabilitat de la informació aportada en els informes o en altres, a la poca homogeneïtat comprovada al llarg dels anys analitzats¹⁰³. Tampoc s'ha analitzat la difusió social des de la perspectiva del *feedback* o *procés de retroalimentació* de la demanda d'adopció que es produeix quan coneguts, amics o familiars que tenen fills adoptats exerceixen sobre la resta de població en relació a la pressa de decisió¹⁰⁴, o l'impacte que un reportatge sobre adopció en els mitjans de comunicació pot exercir sobre la població¹⁰⁵, en especial la televisió, aspectes que mereixerien una aproximació metodològica distinta a la que aquí es presenta.

¹⁰³ En l'estudi dirigit per C. Panchón (2000) i, fent referència a una mostra de 249 famílies residents a Catalunya que han adoptat entre gener de 1998 i juny de 1999, s'aporta, entre altres variables, dades sobre els estudis dels pares i mares adoptives, la situació laboral, el tipus de jornada laboral que realitzen, els ingressos familiars, el tipus i règim de propietat o lloguer de l'habitatge, nombre d'habitacions de la llar, la superfície i la presència d'altres vivendes secundàries.

¹⁰⁴ En molt expedients de les famílies sol·licitants d'adopció internacional es fa referència a la connexió, més o menys imaginària amb algú que té fills adoptats: *Des de que es van casar havien desitjat tenir fills però no quedava embarassada. Coneixien des de feia temps a una família que té dos fills adoptats i aquests els van engrescar en la decisió d'adoptar*; o *Tenen un nebot adoptat i, aquest fet els ha ajudat a prendre la decisió*. I aquest *feedback* també es reflecteix en el país que, en primera instància, es sol·licita (amb independència de què posteriorment es canviï o no): *Escolleixen Nicaragua perquè coneixen una parella que acaba d'adoptar allà a dos nens*; o *Al principi volien Nepal perquè tenien coneguts que tramitaven una adopció allà però, en venir a la DGAI, en informar-se i orientar-se dels països que oferien més garanties i menys temps d'espera, va ser quan van escollir Mèxic*.

¹⁰⁵ Així, en els expedients dels sol·licitants d'adopció internacional es parla de: *Fa temps que s'estan plantejant la possibilitat d'adoptar un infant orfe o abandonat i l'emissió del reportatge Les sales de la mort, a TV3, els va motivar a què, d'acord amb els fills, prenguessin la decisió d'engegar les accions necessàries per tal d'adoptar a una nena xinesa, col·laborant d'aquesta manera a millorar una existència humana precària*; o *Durant molts anys no van voler tenir fills i quan es van sentir en una situació estable i es van*

Així, en aquest apartat s'avalua la difusió social de la demanda adoptiva a través de l'anàlisi del nivell d'instrucció i categoria socioprofessional dels sol·licitants d'adopció internacional, plantejant-se la subhipòtesi del pas d'aquell perfil concret de parella que sol·licitava adoptar amb estudis universitaris, generalment professional o tècnic, cap a la generalització damunt un ventall de població amb estudis i categories socioprofessionals ben diverses.

7.3.1.- El nivell d'instrucció

Com s'observa en la taula 7.6, la demanda d'adopció internacional es troba directament relacionada amb el nivell d'instrucció. Així, més de 4 de cada 10 sol·licitants tenen carreres universitàries (diplomats, llicenciats o altres); un terç han cursat estudis secundaris, BUP, COU o equivalents; i el restant 20%, primària, EGB, Secretariat o Batxillerat Elemental. Entre els sol·licitants d'adopció pràcticament no hi ha representació de la categoria *sense estudis* (5 homes i 9 dones, la majoria amb l'inici del procés adoptiu en els darrers anys).

Si bé en nombres absoluts augmenten els sol·licitants en totes les categories, lluny de pensar en una homogeneïtzació per nivell d'instrucció, el que es dona és una potenciació dels nivells superiors en detriment dels sol·licitants que com a màxim tenen l'EGB o equivalent. I això afectaria especialment a les sol·licitants. Entre 1992 i 2000 els increments en nombres absoluts han estat elevats en tots els nivells d'instrucció, tot i que amb graus d'augment diferents: si d'un extrem a l'altre del període el nombre de sol·licitants s'han quintuplicat, els increments per aquells que tenen estudis universitaris i els que han cursat estudis secundaris són més notables, pràcticament s'han multiplicat per sis i per les sol·licitants universitàries, per set. En canvi, els augments dels que tenen estudis bàsics han estat menors, triplicant-se entre les dones i quadriplicant-se entre els homes.

Es podria suposar que aquesta evolució fos un efecte directe del nivell d'instrucció més elevat que presenten les generacions que ara volen accedir a l'adopció, que són més joves i més formades, ja que han tingut accés a la generalització de l'escolarització.

plantejar la paternitat seriosament, han vist que eren massa grans. Arran d'un programa a la televisió, sobre la situació de la infància a la Xina, s'han decidit a adoptar.

Taula 7.6.- Nivell d'instrucció dels sol·licitants d'adopció internacional segons any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts

	Homes					Dones				
	1	2	3	4	Total	1	2	3	4	Total
1992		42	51	58	151		44	50	63	157
1993		50	74	117	241		49	88	114	251
1994		61	89	108	258	1	57	82	133	273
1995		121	170	223	514		121	187	241	549
1996	1	121	169	209	500	1	123	178	248	550
1997	1	109	166	197	473	1	98	152	268	519
1998		119	216	267	602	1	105	216	338	660
1999	2	186	278	321	787	4	158	312	412	886
2000	1	158	296	329	784	1	137	302	435	875
Per períodes:										
1992-1994	0	153	214	283	650	1	150	220	310	681
1995-1997	2	351	505	629	1.487	2	342	517	757	1.618
1998-2000	3	463	790	917	2.173	6	400	830	1.185	2.421
Total 1992-2000	5	967	1.509	1.829	4.310	9	892	1.567	2.252	4.720

1.- Sense estudis

2.- Primària, EGB, Secretariat o Batxillerat Elemental

3.- Secundària, Comerç, BUP, COU o Batxillerat Superior

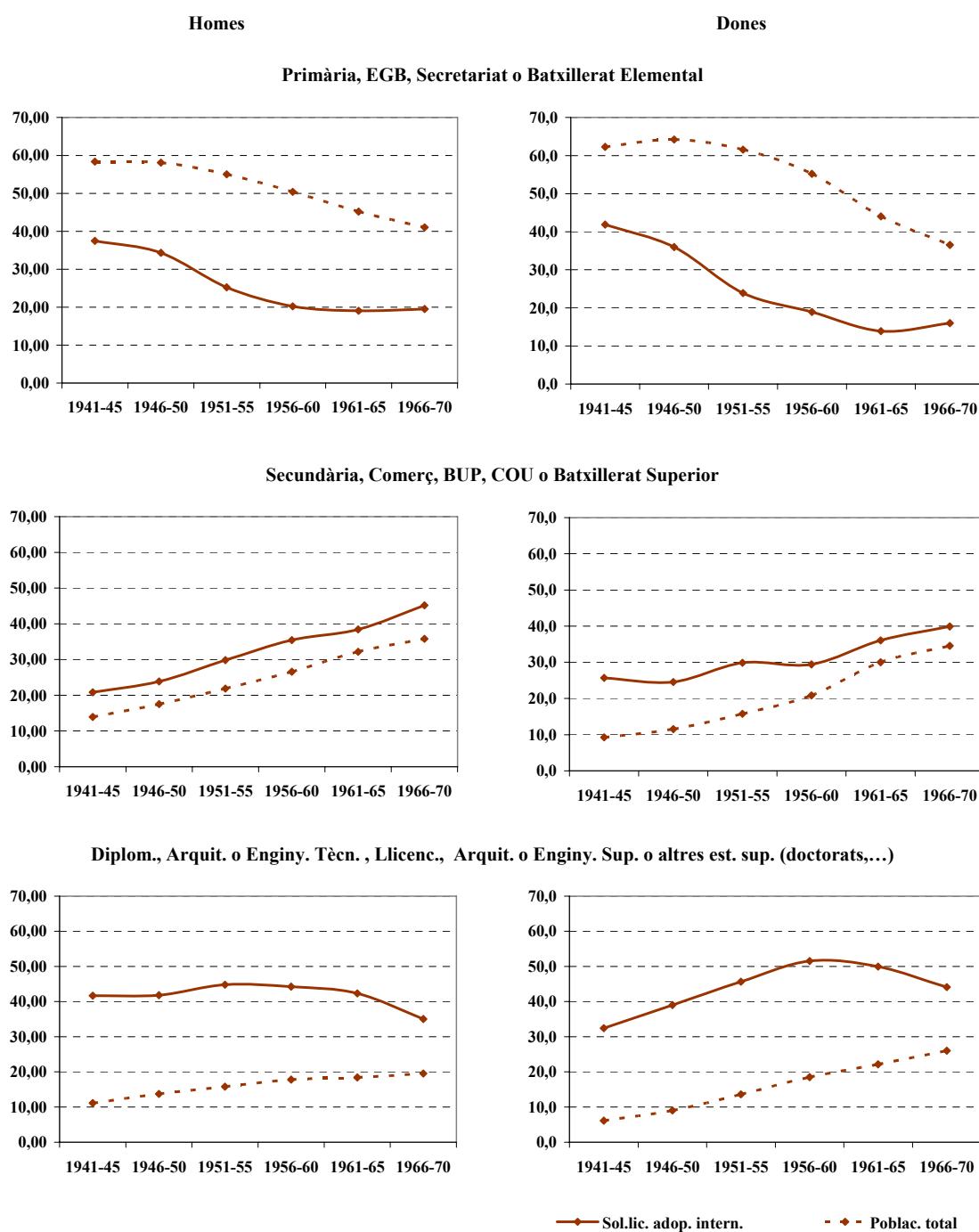
4.- Diplom., Arquít. o Enginy. Tècn. d'Escola Tècn. Sup., Llicenc., Arquít. o Enginy. Sup. i altres Est. Sup.

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

En la figura 7.4 es compara, per grups de generacions i sexe, el percentatge que cada nivell d'instrucció representa pel total de la població i pel col·lectiu de sol·licitants. Es cospa com el nivell d'instrucció elemental entre els sol·licitants d'adopció, en tots els grups de generacions, es troba infrarepresentat respecte al total de la població i sobrerepresentat en els altres nivells, en especial els universitaris. És notable el diferent percentatge que representen els que han cursat com a màxim els estudis bàsics entre la població total i entre els que sol·liciten adoptar, tant en homes com en dones. Amb tot, en les generacions nascudes entre 1966 i 1970 s'observa un lleu increment del percentatge entre les sol·licitants amb estudis bàsics (cosa que no succeeix en la població total) que pot atribuir-se al menor pes dels sol·licitants universitaris però també es pot aventurar (i es comprovarà en calcular la taxa corresponent), que aquestes generacions han iniciat els tràmits adoptius en un moment en què el procés està ben assentat i organitzat i, per tant, es donaria un efecte

de difusió per nivell d'instrucció que afectaria positivament a la iniciativa o a la pressa de decisió d'adoptar.

Figura 7.4.- Nivell d'instrucció dels sol·licitants d'adopció internacional del període 1992-2000, respecte a la població total, per grup de generacions i sexe. Catalunya. Nombres relatius

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Cens de Població de 2001.

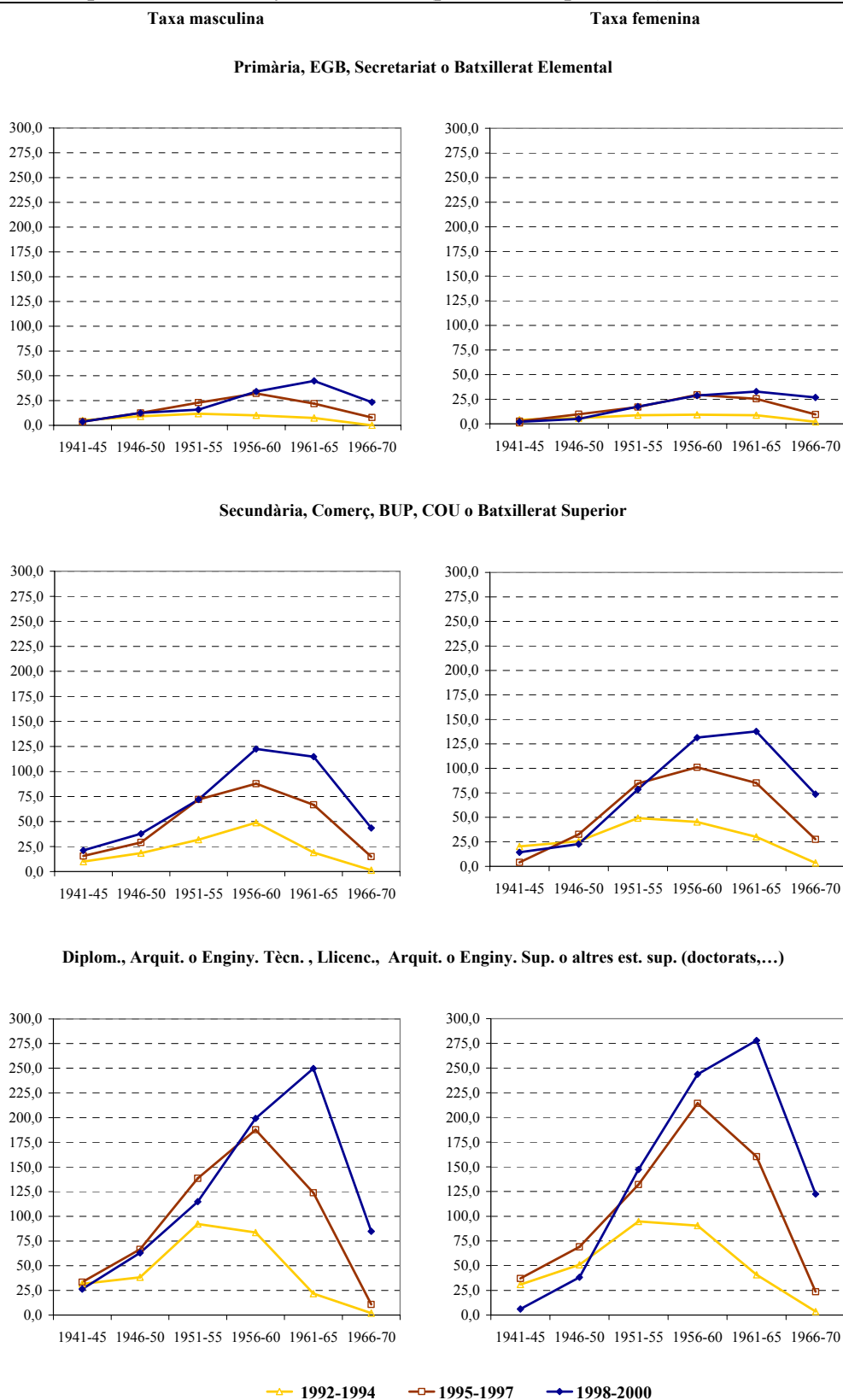
Una explicació diferent pertoca a la disminució del pes dels universitaris en les generacions més joves, des de les cohorts 1956-1960 pels homes i 1961-1965 per a les dones sol·licitants. Aquest fet pot interpretar-se com efecte de l'aplaçament de la demanda d'adopció com una conseqüència més dels anys transcorreguts en l'escolarització i que fa que s'apllacin tots els esdeveniments lligats a la dinàmica demogràfica com la formació de la parella, el voler tenir fills i conseqüentment es retarda també el fet adoptiu. Aquestes generacions amb nivells universitaris doncs, semblarien ser les que proporcionalment, a finals de 2000, encara no s'haurien incorporat de ple a la demanda d'adopció.

Si s'analitza l'evolució temporal de la taxa anual masculina i femenina per nivell d'instrucció i per a les generacions compreses entre 1941 i 1970 també s'observa la relació directa entre més nivell d'instrucció i una taxa més elevada de sol·licitants i, és més, al llarg dels tres triennis, les diferències entre les taxes s'han fet majors (figura 7.5). Si en el primer període les taxes de sol·licitants d'adopció per ambdós sexes eren força minses en totes les categories, en el trienni 1998-2000 a més de donar-se un increment notable s'ha produït una major divergència segons nivell d'instrucció: així, pels homes amb estudis bàsics la taxa s'eleva de 5,5 a 16,4 sol·licitants per cada 100.000 homes amb estudis bàsics (de 5,1 a 13,8 per les dones); pels d'estudis secundaris, de 15,2 a 56,2 (de 18,5 a 69,4 per les dones); i pels universitaris, de 31,3 a 102,1 (de 32,7 a 124,9 per les dones).

En tots els grups de generacions, es compleix la premissa de què, a més nivell d'instrucció, hi ha una major taxa, independentment del trienni que s'analitzi. Es dona una única excepció, els sol·licitants nascuts entre 1966 i 1970. Aquests, en el trienni 1995-1997, l'efecte estudis es tradueix mostrant una taxa pels que han assolit el nivell secundari (14,9 pels homes i 27,6 per les dones) superior als universitaris (10,8 i 23,6 respectivament), podent-se interpretar com que els estudis més elevats retardin els esdeveniments fins arribar a l'adopció. Això es corrobora perquè en el trienni 1998-2000 la taxa torna a ser superior entre els llicenciats.

La generació que assoleix la taxa màxima derivarà, en gran mesura, de l'edat dels protagonistes, en trobar-se o no de ple en la fase adoptiva. Fins a les generacions d'homes nascuts entre 1951-1955 semblaria que els llicenciats haguessin assolit la màxima taxa en el trienni 1995-1997, mentre que el procés es retardés pel que tenen estudis secundaris (decisió més tardana que es pren en copsar que el procés està organitzat i que poden assumir el projecte adoptiu amb èxit), ja que continuen augmentant en el darrer trienni.

Figura 7.5.- Taxa anual dels sol·licitants d'adopció internacional per nivell d'instrucció, grups de generacions de naixement dels sol·licitants, període de la primera sol·licitud d'adopció internacional i per sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 persones)

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Cens de Població de 2001.

En les dones això també es constata malgrat que les generacions nascudes entre 1951 i 1955 encara han continuat augmentant en el darrer trienni la taxa de sol·licitants universitàries. Cal tenir present que el 34% de les dones universitàries nascudes entre 1951-1955 presentaren una demanda unipersonal i que, al retard lligat al nivell d'instrucció s'hi afegeix la demora del projecte en ser un sol·licitant unipersonal.

Entre 1998-2000 els homes i dones que mostren les taxes més elevades són els que tenen estudis universitaris nascuts entre 1961 i 1965 amb taxes del 249,7 pels homes i 277,9 sol·licitants per cada 100.000 homes i dones amb estudis universitaris. Aquestes generacions són les que en aquest trienni es trobaven de ple adoptant pel que en la resta de nivells d'instrucció també assoleixen les màximes taxes (en els nivells d'instrucció elementals, 44,8 pels homes i 32,8 per a les dones i 114,7 i 137,8 pels estudis secundaris)¹⁰⁶.

En definitiva, al llarg dels tres triennis analitzats s'observa una relació directa entre el nivell d'instrucció i una major taxa. Es pot parlar d'un procés d'increment de la intensitat per a tots els nivells d'instrucció però, lluny de mostrar una homogeneïtzació sembla que es doni una major diferenciació a favor dels nivells d'instrucció superiors.

7.3.2.- La relació amb l'activitat econòmica

Un filtre previ a la demanda d'adopció i, especialment pels homes, és el de trobar-se econòmicament actius i ocupats (99% dels sol·licitants). Pel que fa a les dones sol·licitants, el 87% del total del període es troben econòmicament actives, constatant-se un increment anual de les que es declaren econòmicament actives, tot i que amb percentatges molt més significatius que pel total català: si el 1992, estaven en aquesta situació vuit de cada deu dones sol·licitants, les que iniciaren el procés d'adopció internacional el 2000 ja foren nou

¹⁰⁶ L'única excepció, pels homes, és la taxa més elevada en els estudis secundaris que es donà en les generacions nascudes entre 1956 i 1960 (122,4 sol·licitants anuals per cada 100.000 homes amb estudis secundaris), efecte de la diferència d'edat entre els cònjuges.

de cada deu, podent-se vincular a un retard en tenir fills fins aconseguir un assentament professional¹⁰⁷ (veure taula 7.7 i figura).

Taula 7.7.- Sol·licitants d'adopció internacional segons relació amb l'activitat i grups professionals de la població ocupada, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts

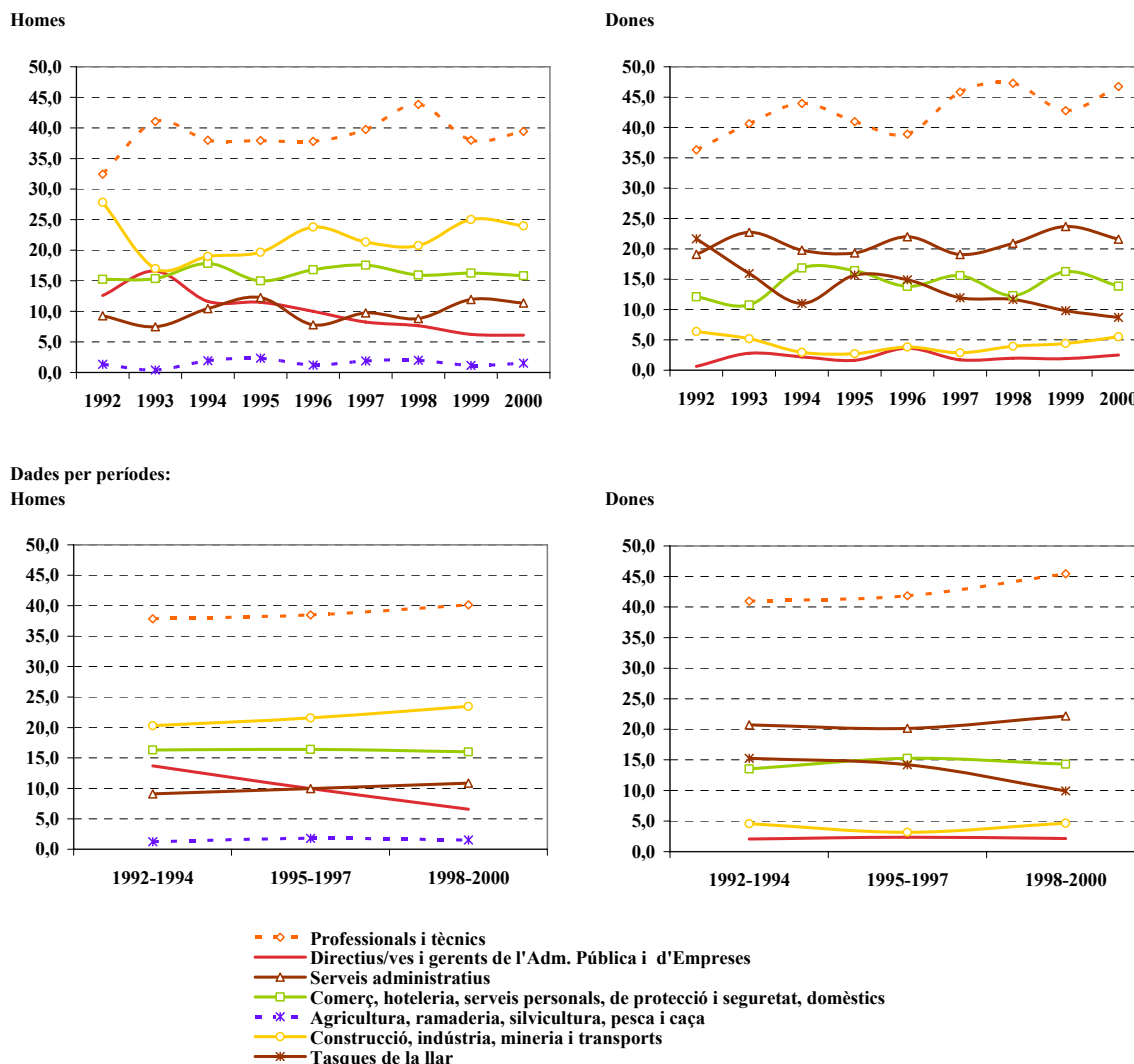
	Dades anuals										Dades per triennis			Total
HOMES	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	92-94	95-97	98-00	92-00	
Econòmicament actius	149	239	256	510	492	470	599	784	777	644	1.472	2.160	4.276	
Ocupats	149	237	255	507	490	469	598	784	776	641	1.466	2.158	4.265	
Professionals i tècnics	49	99	98	195	189	188	264	299	309	246	572	872	1.690	
Directius i gerents Adm. Públ. i Empr.	19	40	30	59	50	39	46	49	48	89	148	143	380	
Serveis administratius	14	18	27	63	39	46	53	94	89	59	148	236	443	
Comerç, hotel·leria i serveis	23	37	46	77	84	83	96	128	124	106	244	348	698	
Agricult., ramad., silvicult., pesca i caça	2	1	5	12	6	9	12	9	12	8	27	33	68	
Construcció, indústria, mineria i transp.	42	41	49	101	119	101	125	197	188	132	321	510	963	
Peons i treballadors no especialitzats	0	1	0	0	1	3	2	6	5	1	4	13	18	
Professionals de les Forces Armades	0	0	0	0	2	0	0	2	1	0	2	3	5	
Desocupats	0	2	1	3	2	1	1	0	1	3	6	2	11	
En atur	0	2	1	3	2	1	1	0	1	3	6	2	11	
Econòmicament inactius	2	2	2	4	8	3	3	3	7	6	15	13	34	
Tasques de la llar	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
Estudiants	0	0	0	2	1	0	1	1	1	0	3	3	6	
Pensionistes	1	2	2	2	7	3	2	2	6	5	12	10	27	
Total homes	151	241	258	514	500	473	602	787	784	650	1.487	2.173	4.310	
DONES														
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	92-94	95-97	98-00	92-00	
Econòmicament actives	123	209	239	458	463	452	579	796	797	571	1.373	2.172	4.116	
Ocupades	118	207	235	446	454	445	571	791	791	560	1.345	2.153	4.058	
Professionals i tècnics	57	102	120	225	214	238	312	379	409	279	677	1.100	2.056	
Directives i gerents Adm. Públ. i Empr.	1	7	6	9	20	9	13	17	22	14	38	52	104	
Serveis administratius	30	57	54	106	121	99	138	210	189	141	326	537	1.004	
Comerç, hotel·leria i serveis	19	27	46	90	76	81	81	144	121	92	247	346	685	
Agricult., ramad., silvicult., pesca i caça	1	1	1	0	0	0	1	0	1	3	0	2	5	
Construcció, indústria, mineria i transp.	10	13	8	15	21	15	26	39	48	31	51	113	195	
Peons i treballadores no especialitzades	0	0	0	1	2	3	0	2	1	0	6	3	9	
Desocupades	5	2	4	12	9	7	8	5	6	11	28	19	58	
En atur	5	2	4	12	9	7	8	5	6	11	28	19	58	
Econòmicament inactives	34	42	34	91	87	67	81	90	78	110	245	249	604	
Tasques de la llar	34	40	30	86	82	62	77	87	76	104	230	240	574	
Estudiantes	0	0	1	2	4	2	2	1	0	1	8	3	12	
Pensionistes	0	2	3	3	1	3	2	2	2	5	7	6	18	
Total dones	157	251	273	549	550	519	660	886	875	681	1.618	2.421	4.720	

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

¹⁰⁷ Pel total de la població, el pes dels homes econòmicament actius descendeix fins al 87%, dotze punts per sota del col·lectiu de sol·licitants i la població desocupada va oscil·lant depenent de la conjuntura econòmica però, en tot cas, el seu valor és més elevat que entre els sol·licitants.

Pel que fa a les dones, en els anys noranta s'ha produït un canvi molt rellevant: mentre que al principi del període, més de la meitat de les dones d'aquesta edat es definien en el Cens com econòmicament inactives (la majoria mestresses de casa) s'ha anat tombant la balança, cada vegada més, cap al món laboral i acabant el segle XX amb més del 60% de la població femenina d'aquesta franja d'edat en situació econòmicament activa i amb nou de cada deu d'aquestes, ocupades.

Figura 7.6.- Sol·licitants d'adopció internacional, segons relació amb l'activitat i grups professionals de la població ocupada, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional i per sexe. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

El percentatge d'aturades, tot i seguir la tònica general de la població en què l'atur femení és superior al masculí, entre les sol·licitants és molt mins, al voltant de l'1% (58 dones). En ambdós casos, entre les econòmicament inactives destaquen les mestresses de casa però entre les sol·licitants, el nombre de pensionistes i estudiants pràcticament és nul. El descens percentual de les dones que s'ocupen de les tasques de la llar ha estat notori, reduint-se a més de la meitat (8,7% de les sol·licitants el 2000).

L'activitat dels homes i de les dones que sol·liciten una adopció al marge d'una parella (entre 1992 i 2000, un total de 20 homes i 430 dones) mantenen una relació amb l'activitat econòmica molt semblant a la dels homes: la totalitat dels homes i pràcticament totes les dones (dues es trobaven en atur) es declaren econòmicament actives i ocupades, situació lògica si es pensa que s'enfronten, teòricament en solitari, a una adopció, a la formació d'una família i per tant, al seu manteniment.

En valors absoluts i, al llarg dels tres triennis analitzats, totes les categories han augmentat. Per ambdós sexes, predominen els professionals i tècnics, ocupant a 4 de cada 10 homes i dones sol·licitants d'adopció, el doble que entre el total de la població i, és més, al llarg dels nou anys analitzats, els pes d'aquests s'incrementa: si el 1992, els professionals i tècnics representaven el 32,5%, el 2000 eren el 39%. Entre les dones l'increment en termes relatius ha estat encara més notori, passant del 36% el 1992 el 47% el 2000 (entre els sol·licitants unipersonals aquest grup ocupa al 65% dels homes i al 70% de les dones del total del període). En ordre d'importància numèrica i pels homes, els segueixen els treballadors de la construcció, indústria, mineria i transports (22% del total d'homes) i els que es dediquen al comerç i als serveis administratius (ambdós amb l'11%). Entre les dones en canvi, en segon lloc es situen les dedicades a serveis administratius (2 de cada deu), i en tercer lloc les que treballen al comerç, hoteleria, serveis personals i altres (14,5%), seguides de prop de les mestresses de casa¹⁰⁸.

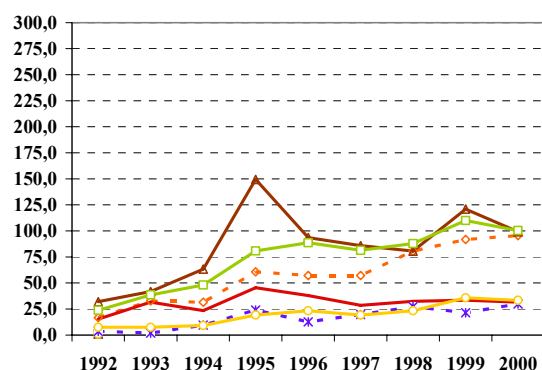
En la figura 7.7 es relaciona la població de 25 a 64 anys de Catalunya amb el col·lectiu que sol·licita adoptar, per activitats o grups professionals. S'observa una intensificació de la demanda d'adopció internacional per ambdós sexes i per a totes les categories analitzades, però també es detecta que el grau d'intensificació ha variat entre elles. Si exceptuem a les dones ocupades en els serveis administratius (el 1992 mostraven una taxa de 130,9 sol·licitants d'aquesta categoria professional per cada 100.000 dones ocupades en els

¹⁰⁸ S'observa una primera diferència amb el total de la població: entre els homes de 25 a 64 anys de Catalunya predominen els que es dediquen a la construcció, indústria i mineria (dos tercers parts del total); en segon lloc sí que són els professionals i tècnics, però aquesta categoria engloba tan sols una quinta part de la població, situant-se en tercer lloc els directius i gerents i els pensionistes, amb menys del 10% dels homes de 25 a 64 anys. Entre les dones de Catalunya el grup majoritari són les mestresses de casa que, malgrat el descens, encara actualment s'hi declara una quarta part del total, seguides en segon lloc per les professionals i tècniques (que no arriben a una quinta part de les dones) i les ocupades en el comerç, hoteleria i serveis personals que s'incrementa actualment a més del 10% del total.

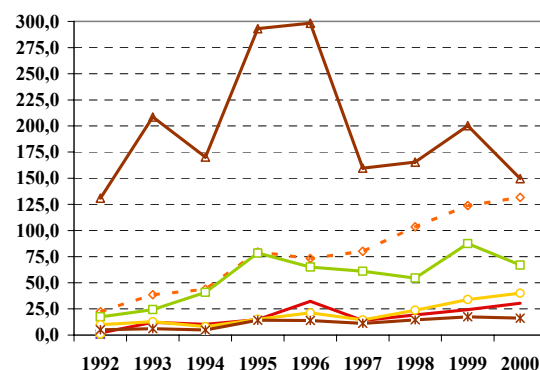
serveis administratius)¹⁰⁹, en la resta de categories es partia d'unes taxes en totes les categories ocupacionals força homogènies i baixes (inferiors al 35 per 100.000 homes i dones de cada grup professional).

Figura 7.7.- Taxa anual dels sol·licitants d'una primera adopció internacional, segons relació amb l'activitat econòmica i principals grups professionals, per any o període de la primera adopció internacional (per 100.000)

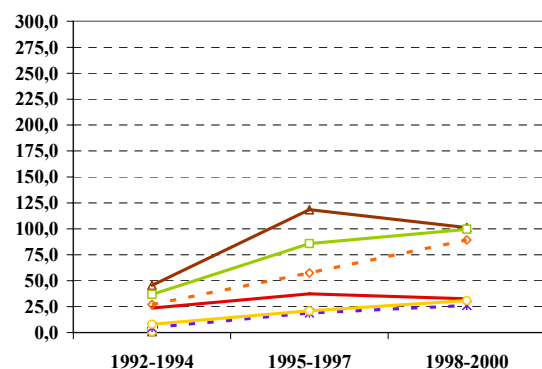
Taxa anual:
Homes

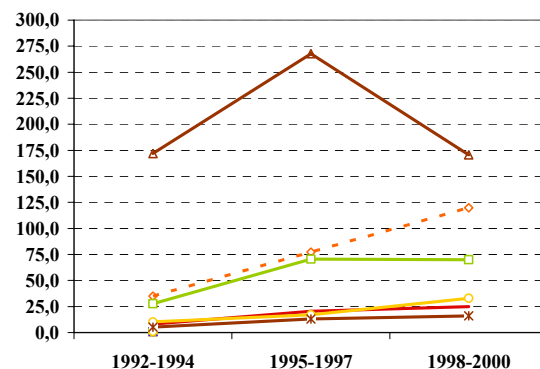
Dones

Taxa anual en el període:
Homes

Dones

- - - Professionals i tècnics
- Directius/ves i gerents de l'Administració Pública i d'Empreses
- Serveis administratius
- Comerç, hotelaria, serveis personals, de protecció, de seguretat i domèstics
- Agricultura, ramaderia, silvicultura, pesca i caça
- Construcció, indústria, mineria i transports
- Tasques de la llar

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població de 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants de 1996.

¹⁰⁹ Cal assenyalar que pel total de Catalunya, fins el Padró de 1996 el nombre de persones ocupades en la categoria de serveis administratius era molt reduït. A partir de llavors, els homes però principalment les dones s'incrementen notablement (de 1992 a 2000 es quintupliquen), el que ens pot fer entendre les fluctuacions de la taxa. Amb tot, a finals del període d'observació, encara la taxa femenina es manté elevada.

Posteriorment s'ha anat produint un increment de la taxa per categories i alhora una major diversificació entre aquestes, assolint a l'any 2000 taxes al voltant de 100 entre els homes dedicats als serveis administratius; professionals i tècnics; i al comerç, hoteleria, serveis personals i altres. Entre les dones s'arriba a una taxa de 149,6 entre les dedicades als serveis administratius, grup que encara predomina tot i que el de les professionals i tècniques (131,7) s'hi va apropant, seguides, a distància, de les dedicades al comerç, hoteleria, serveis personals i altres (67 sol·licitants per cada 100.000 dones ocupades en aquesta categoria professional).

De fet, els dos col·lectius als que es deu majoritàriament l'inici i el desenvolupament de l'adopció internacional a Catalunya són el dels professionals i tècnics i el dels serveis administratius (aquest darrer especialment per les dones). Probablement dins la categoria dels serveis administratius s'hi engloba personal molt estretament relacionat amb l'administració pública que, per la seva situació laboral es trobaven amb més recursos per endegar una adopció en un altre país. Aquests, junt amb els professionals i tècnics, que cal pensar que es troben en una situació socioeconòmica més favorable i probablement més oberts a noves realitats, esdevingueren el 1992 els grups majoritaris de sol·licitants (entre els dos englobaren el 42% dels homes i el 70% de les dones econòmicament actives, el 55% del total de dones). El 2000, continuen essent els dos col·lectius majoritaris i fins i tot han augmentat la seva representació, essent el 51% dels homes i el 75% de les dones econòmicament actives (el 68% del total de dones sol·licitants).

7.4.- La difusió demogràfica de la demanda d'adopció

En la hipòtesi de la *triple difusió de la demanda d'adopció internacional* es planteja que l'increment del nombre de sol·licitants també ha vingut potenciada per la difusió i/o diversificació de situacions respecte al perfil demogràfic del sol·licitant. Tradicionalment el sol·licitant que accedia a una adopció era una parella casada, des de feia temps, sense fills, que s'apropava a l'adopció d'un menor de Catalunya després d'haver passat un llarg període de temps cercant l'embaràs i el naixement d'un fill. Tot seguit es comprovarà com s'han diversificat les *tipologies de sol·licitants*: es mantenen les parelles casades sense fills com a principal perfil de sol·licitant però es despleguen cap a una multiplicitat de situacions en relació a l'estat civil, edat i nombre de fills.

7.4.1.- De la família a la complexitat de tipologies de sol·licitants: tipologia familiar, estat civil i anys de convivència

Per copsar si s'ha produït aquesta diversificació dels sol·licitants d'adopció internacional, es tractarà si ha variat el perfil dels sol·licitants d'adopció entre 1992 i 2000, d'acord a si les demandes corresponen en major o menor mesura a parelles o a persones soles, el seu estat civil en el moment de la sol·licitud i, per a les casades o cohabitants, els anys que porten convivint en iniciar el projecte d'adopció internacional.

Tipologia dels sol·licitants

Com mostra la taula 7.8, de les 4.740 sol·licituds d'ordre 1 presentades entre 1992 i 2000, les parelles són, amb diferència, el principal col·lectiu que s'aboca a l'adopció internacional. Les dades semblen confirmar que, encara ara, la maternitat, sigui biològica o adoptiva, es concebeix en el sí d'una parella. Aquestes representen nou de cada deu sol·licituds, essent les restants, demandes unipersonals, la majoria de dones que sol·liciten de forma individual adoptar (9,1% del total de sol·licituds provenen de dones soles i tan sols un 0,4% d'homes).

Taula 7.8.- Tipologia de sol·licitants d'adopció internacional per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts.

	Dades anuals									Dades per triennis			Total
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	92-94	95-97	98-00	1992-2000
Sol·licitud de parella	151	240	257	513	499	472	601	781	776	648	1.484	2.158	4.290
Sol·licitud unipersonal	6	12	17	37	52	48	60	111	107	35	137	278	450
Femenina	6	11	16	36	51	47	59	105	99	33	134	263	430
Masculina	0	1	1	1	1	1	1	6	8	2	3	15	20
Total primeres sol·lic.	157	252	274	550	551	520	661	892	883	683	1.621	2.436	4.740

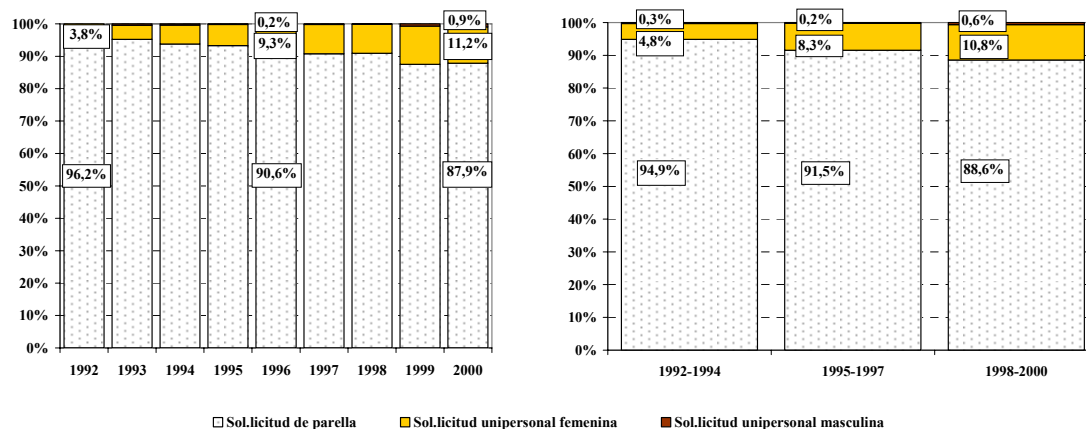
Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Malgrat el predomini aclaparador de la demanda per part de parelles, de 1992 a 2000 s'ha produït un increment, en nombres absoluts, tant de les parelles com de les demandes unipersonals de dones i d'homes, i, tret d'algunes petites excepcions, es dona any rere any.

Per triennis, les majors pujades s'han produït en les demandes unipersonals, augmentant notablement de 1992-1994 a 1995-1997 amb un 291% (306% entre les demandes unipersonals femenines i un 50% per les masculines) i més lleument en el següent trienni, un 103% (amb un increment notori de les sol·licituds unipersonals masculines que es xifra en el 400% i menys per les femenines, un 96%). Per la seva banda, les demandes de parella han pujat un 129% i un 45% respectivament.

En la figura 7.8 es mostra com en nombres relatius, les demandes unipersonals, tant les femenines com les masculines amplien el seu marge en detriment de les demandes de parella. Així, les demandes unipersonals d'ordre 1 passen de representar el 3,8% de 1992 (totes corresponents a demandes femenines) al 12,1% de 2000 (on continuen predominant les dones però les masculines representen el 7,5% d'aquestes, l'1% del total de les sol·licituds d'ordre 1).

Figura 7.8.- Tipologia de sol·licitants d'adopció internacional per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius.

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Com s'apuntava anys enrere (Brancós, 1997) la maternitat en solitari, ha deixat de ser tabú, essent, la via de l'adopció, una opció cada vegada més emprada entre les dones que desitgen exercir els seus rols maternals. També es comentava que, entre els homes, l'adopció era, en aquells moments, tan inusual que impossibilitava parlar de tendències futures. Doncs bé, encara avui, la maternitat en solitari es troba més ben acceptada i més

ben integrada en la societat que no la paternitat en solitari. Reflex d'això, la lectura de les dades on es mostra com el nombre de dones que sol·liciten de forma individual una adopció internacional és, en tot moment, molt més elevada que el d'homes. Dit això, també puntualitzar que el 1999 i 2000 les dades de sol·licitants unipersonals masculins semblen haver donant un canvi de rumb: si fins llavors anualment només es comptabilitzava un nou sol·licitant, en aquest darrer bienni, amb 6 i 8 sol·licitants, el nombre és comparable amb les demandes unipersonals femenines del primer bienni analitzat (6 i 11 demandes femenines el 1992 i 1993) i, molt probablement, aquest impuls a l'alça continuarà mantenint-se tot i topar-se amb barreres legals¹¹⁰.

Sempre s'ha parlat, tot i que no es pot comprovar en quin percentatge es dona, que algunes de les demandes unipersonals (masculines i femenines) corresponen en realitat a una demanda per part d'una parella homosexual. El 80% de les sol·licituds unipersonals pertanyen a homes i a dones solteres. Serà interessant veure, a partir de l'aplicació de la Llei 3/2005, de 8 d'abril que dona llum verda a les parelles homosexuals per adoptar, si continua incrementant-se el nombre de sol·licituds unipersonals o bé s'estanquen i s'incrementen la de parelles on ambdós membres són del mateix sexe. De totes maneres, cal anar en compte amb les interpretacions ja que degut al fet que la majoria de països d'adopció internacional no permeten l'adopció per part de parelles formades per persones del mateix sexe, pot donar-se el cas d'emprar la fórmula, com s'ha comprovat que succeïa fins a l'aprovació de la llei, de què un o una sol·liciti adoptar (per tant, es cursi una demanda unipersonal) i, una vegada finalitzat el procés adoptiu i el cònjuge adopti al menor adoptat prèviament per la seva parella. Al llarg de 2005, no hi ha hagut cap sol·licitud d'adopció internacional per part de parelles homosexuals (però sí vint-i-una per a menors de Catalunya).

En tot cas, sigui per la via de les demandes unipersonals o de parelles homosexuals masculines es preveu que augmentin notablement en els propers anys diversificant encara

¹¹⁰ Si bé dins l'àmbit català no existeix cap impediment per què homes o dones sol·licitin adoptar de forma individual, no tots els països els accepten. Es prima a les parelles i especialment a les casades. És el cas per exemple de Filipines o de Sri Lanka, on un dels requisits per adoptar és el d'estar casat; en altres països com a Bolívia, Ucraïna o a Vietnam, permeten l'adopció per part de persones soles però, en el cas d'una sol·licitud de parella, cal estar casat; o a El Salvador, on es permeten les sol·licituds unipersonals però davant una assignació hi ha una preferència cap als matrimonis (veure annex 1). L'acceptació d'homes sols per adoptar resulta encara més complexa que les sol·licituds per part de femines. Així, en la pràctica, són molts pocs els països que els acceptin com a pares adoptius (Brasil en constitueix un dels pocs exemples).

més la tipologia o el perfil de sol·licitant. Aquesta afirmació es sustenta en vàries raons: perquè parteixen de volums molt ínfims i qualsevol augment significarà increments rellevants; en general i en poc temps, s'ha modificat la perspectiva del projecte de vida de totes les parelles homosexuals, en regular-se la seva situació i, per tant, visibilitzant-se la seva condició com a parella i, si en dóna el cas, com a família amb fills i aquest reconeixement i la oportunitat d'adoptar, pot fer difondre el fenomen; per formar una família, a les dones en general i a les parelles lesbianes en particular, a banda de la via adoptiva, els resta la opció de poder optar a la maternitat biològica, ja sigui a través d'una relació esporàdica i puntual o bé a través de la via de la inseminació artificial. Als homes, el recurs a la via biològica els està vedat (la única via que tindrien seria a través del lloguer d'un úter femení però a Espanya està prohibida), pel que, per ser pares, no els resta altra sortida que la via adoptiva, malgrat tenir present que fins al moment la poden tramitar a pocs països.

Estat civil dels sol·licitants

Com mostra la taula 7.9, nou de cada deu sol·licituds provenen de parelles (un total de 4.290). En incorporar la variable sexe a l'estat civil, el nombre d'homes en parella augmenta fins a la pràctica totalitat dels sol·licitants (99,5%), efecte del baix nombre de demandes unipersonals masculines, essent el 91% de les dones.

D'entre les sol·licituds de parella, nou de cada deu (3.886 homes i 3.904 dones), es troben casats en primeres núpcies, independentment d'haver o no cohabitat prèviament. Numèricament aquest grup sempre ha estat el que ha sumat un major nombre de sol·licitants però percentualment està disminuint respecte al total de demandes però també en relació al total d'homes en parella: en el trienni 1992-1994 els homes casats en primeres núpcies representaven el 92% del total d'homes en parella, percentatge que en el trienni 1998-2000 disminueix dos punts percentuals. Entre les dones en parella, es passa del 93% al 90% i, considerant a la totalitat de les dones, del 88% al 80%.

Taula 7.9.- Estat civil dels sol·licitants d'adopció internacional, per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts

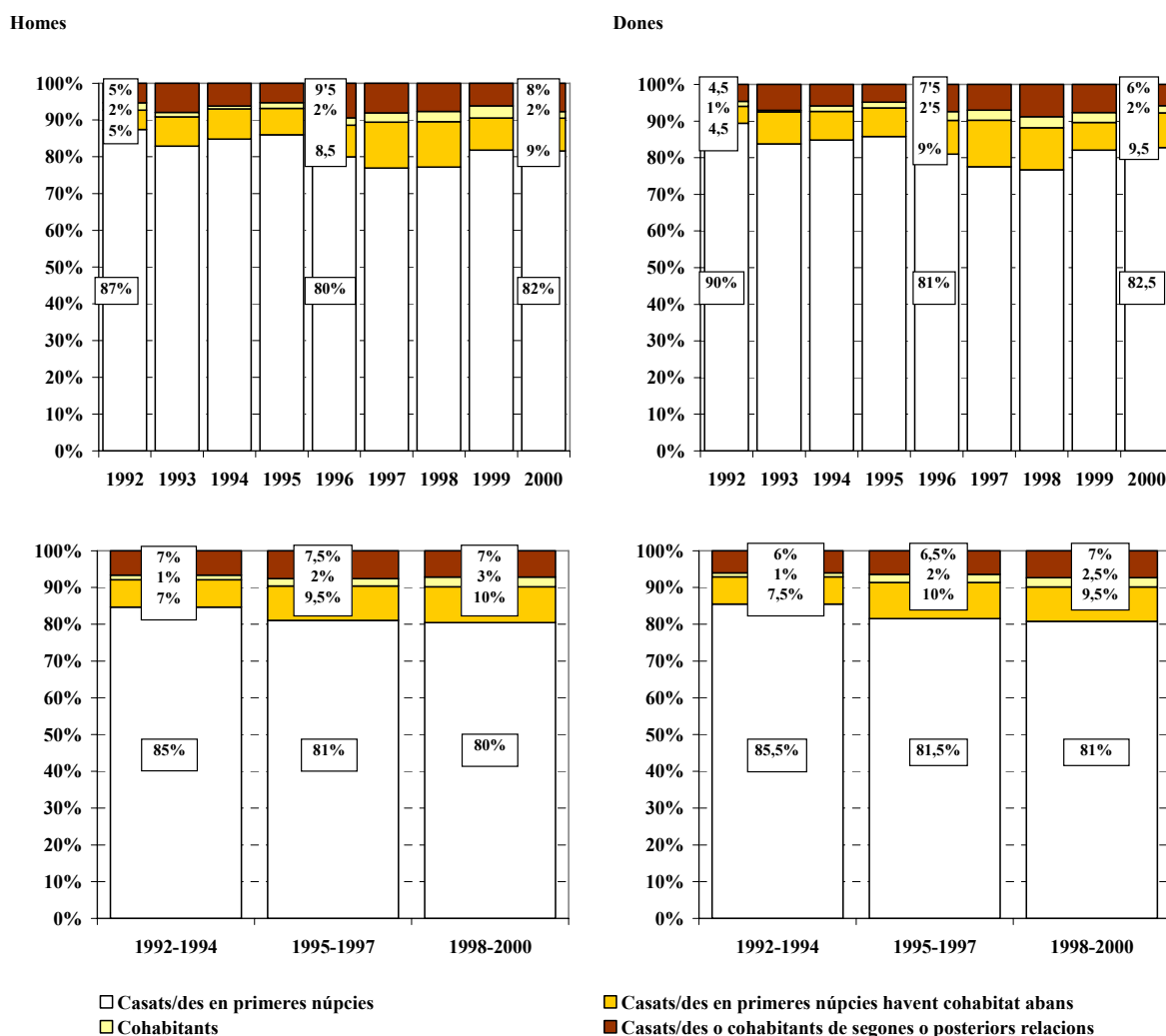
	Dades anuals										Dades per triennis			
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000		92-94	95-97	98-00	92-00
HOMES														
Sol·licituds de parella	151	240	257	513	499	472	601	781	776		648	1.484	2.158	4.290
Cohabitants	3	3	2	8	10	12	17	26	14		8	30	57	95
Casats en primeres núpcies	140	218	239	478	442	422	538	707	702		597	1.342	1.947	3.886
2ª o post. relacions (div. o vídu)	8	19	16	27	47	38	46	48	60		43	112	154	309
Sol·licituds unipersonals	0	1	1	1	1	1	1	6	8		2	3	15	20
Divorciats	0	0	0	0	0	0	0	3	1		0	0	4	4
Solters	0	1	1	1	1	1	1	3	7		2	3	11	16
Total homes	151	241	258	514	500	473	602	787	784		650	1.487	2.173	4.310
DONES														
Sol·licituds de parella	151	240	257	513	499	472	601	781	776		648	1.484	2.158	4.290
Cohabitants	2	1	4	8	12	13	18	21	15		7	33	54	94
Casades en primeres núpcies	142	222	238	480	450	426	530	700	716		602	1.356	1.946	3.904
2ª o post. relacions (div. o vídua)	7	17	15	25	37	33	53	60	45		39	95	158	292
Sol·licituds unipersonals	6	11	16	36	51	47	59	105	99		33	134	263	430
Divorciades	1	0	4	5	5	11	7	20	18		5	21	45	71
Solteres	5	11	11	29	45	33	51	84	75		27	107	210	344
Vídues	0	0	1	2	1	3	1	1	6		1	6	8	15
Total dones	157	251	273	549	550	519	660	886	875		681	1.618	2.421	4.720

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

En la figura 7.9 s'observa una tendència a un increment d'aquells que, previ a un primer matrimoni, han estat cohabitant amb la parella (el 1992 abarcava el 5% dels homes i dones en parella i el 2000, el 9% dels homes i el 9,5% de les dones). Probablement si realitzéssim una actualització de les dades, part dels cohabitants també s'haurien casat. Malgrat que la cohabitació està cada vegada més acceptada i integrada en la societat, es donen molts casos de parelles que es casen quan es plantegen tenir fills. Entre els sol·licitants d'adopció internacional aquesta situació és més acusada ja que en molts països d'origen dels menors a adoptar és condició o bé, és recomanable, que les parelles es trobin casades en el moment de l'adopció. Així, moltes parelles apunten que es *van casar per facilitar el procés d'adopció*.

Les parelles recompostes també han augmentat (el 7% dels homes i dones en parella provenen d'un altre matrimoni), tot i que l'evolució per sexes ha estat distinta: entre els homes fou en el trienni 1995-1997 on representaren un major volum, el 7,5% dels homes en parella, mentre que les dones han continuat augmentant, essent el 7,3% de les dones en parella el 1998-2000 (de fet, la maternitat biològica està més marcada per l'edat que la paternitat).

Figura 7.9.- Estat civil de les parelles sol·licitants d'adopció internacional, per any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Pel que fa a les demandes unipersonals masculines, al llarg del període es tramitaren tan sols vint demandes, pràcticament la majoria en el bienni 1999-2000. Fins llavors aquestes demandes provenien d'homes solters, incorporant-se a partir de 1999 quatre demandes per part d'homes divorciats (dos havien tingut fills en la seva relació anterior). Tots apunten *el desig de tenir un fill, o un altre fill, cosa que les anteriors parelles no desitjaven*. Entre els solters, a l'igual que entre les solteres, és molt recurrent comentar que opten per l'adopció perquè *no tenen una parella estable*. En aquests casos es tracta doncs d'encaminar-se cap a

l'adopció, més que per problemes d'infertilitat reals, com és la tònica habitual entre les parelles, per *infecunditat social*.

Les demandes unipersonals femenines són més pioneres en el temps que les masculines. El 1992 ja representaven el 4% del total de les demandes, arribant a assolir, com s'ha apuntat, l'11% el 2000. Com en el cas masculí, el 80% provenen de dones solteres, el 16,5% de divorciades i el restant 3,5% de vídues. Entre el primer i el tercer trienni analitzat les demandes unipersonals femenines han augmentat en tots els estat civils però, en especial, entre el col·lectiu de divorciades (un increment total del 800%), passant del 15% al 17% del total d'unipersonals, en detriment de les solteres. Com en el cas masculí, tot i que en menor grau, predominen les que no tenen cap problema d'esterilitat diagnosticada. A més, la majoria de les fèmnes exposen que no volen recórrer a la via mèdica per engendrar un fill ja que *no senten la necessitat de tenir un fill biològic* i, fins i tot, algunes apunten que *optar per la via mèdica ho consideren una opció egoista havent-hi nens i nenes mancats d'una família*. Malgrat això, la mitjana d'edat d'aquest col·lectiu es troba per sobre dels 40 anys i, tot i que cada vegada menys aquesta edat esdevingui una barrera per tenir fills biològics, sí que són conscients de que per elles, *l'edat és una limitació important*.

Anys de convivència dels sol·licitants amb parella

Un altre característica en l'evolució del perfil de qui sol·licita una adopció internacional deriva de la diversificació dels sol·licitants en funció del temps de convivència que porten, en aquest cas, com a parella, fins que es decideixen a iniciar el primer tràmit d'adopció internacional. Com mostra la taula 7.10, la mitjana d'anys de convivència pràcticament no ha variat entre els extrems del període d'anàlisi, de 9,6 anys de convivència el 1992 als 9,2 anys el 2000. Tot i la poca variació, serà el 1996, amb una mitjana de 10,1 anys, però en general en el segon trienni (amb un promig de 9,7 anys) quan les parelles presentin un major període convivint. Aquest trienni, com es va comprovant, ha estat una fase d'una forta expansió i generalització de la demanda adoptiva, a la que hi ha accedit un perfil de sol·licitant, especialment el 1996, de més edat, a conseqüència de què la opció es presenta com a més factible i accessible per a un cert grup de sol·licitants que fins llavors no es veien capacitats per enfrontar-se, amb èxit, al procés adoptiu.

Taula 7.10.- Parelles sol·licitants d'adopció internacional segons nombre d'anys de convivència a la primera demanda d'adopció (AN ó AI), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts.

	Dades anuals									Dades per triennis		
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	92-94	95-97	98-00
Fins a 5 anys	36	65	61	143	96	116	145	213	230	162	355	588
De 6 a 10 anys	57	97	108	195	211	193	264	323	299	262	599	886
D'11 a 15 anys	38	56	63	95	108	104	107	139	145	157	307	391
De 16 a 20 anys	16	17	18	58	69	42	59	78	54	51	169	191
Més de 20 anys	4	5	7	22	15	17	26	28	48	16	54	102
	151	240	257	513	499	472	601	781	776	648	1.484	2.158
Mitj. anys conviv.	9,6	8,8	9,2	9,5	10,1	9,4	9,3	9,1	9,2	9,1	9,7	9,2

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Aquesta poca variació que es reflecteix en l'indicador de *la mitjana d'anys de convivència* en els dos extrems temporals amaga, per un costat, una gran diversificació de situacions i, per l'altre, un augment del pes en les franges extremes d'edat que farà compensar i pràcticament no moure la mitjana d'anys de convivència: per un costat, l'increment de les parelles que porten 5 o menys anys de convivència que s'estén del 24% el 1992 al 30% de 2000; alhora, les parelles amb més de 20 anys de convivència que han més que doblat el seu pes relatiu, del 2,6% de 1992 al 6% de 2000.

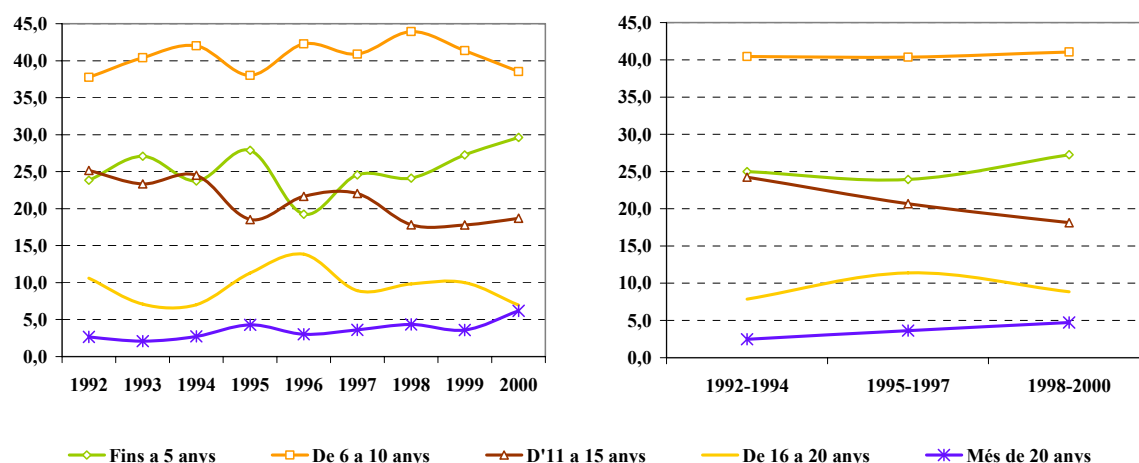
Podríem pensar que els que porten pocs anys de convivència siguin persones que han formalitzat la relació després de passar per altres matrimonis, però no, prop del 70% dels casos on la convivència no sobrepassa els 5 anys, es tracta d'un primer matrimoni o cohabitació per ambdós cònjuges. Això significa que les parelles opten més ràpidament per a la via adoptiva que en anys anteriors.

La seguretat que dona que el procés d'adopció estigui ben regulat, junt a l'augment del nombre de casos d'adopcions, empeny a algunes parelles que no havien tingut fills o almenys no el nombre que desitjaven i que, en èpoques anteriors, o no els concediren un menor en adopció o no s'atreviren a iniciar la demanda (i que en altres circumstàncies potser no optarien a aquesta via), ara ho facin: les que portaven entre 16 i 20 anys de casats o cohabitants, augmentaren en el trienni 1995-1997 (representen l'11,4%) i les de més de 20 anys han anat ascendint progressivament, assolint un màxim del 6,2% del total, a l'any 2000. Probablement, l'anàlisi de les dades de 2000 fins a l'actualitat mostrarien una

davallada del seu pes, arran del que s'ha anomenat *regulació generacional* de la demanda d'adopció internacional.

En la figura 7.10 es mostra com en tots els anys analitzats predominen les parelles que en el moment d'iniciar el primer tràmit d'adopció internacional portaven convivint entre 6 i 10 anys (unes quatre de cada deu parelles). En la dècada dels noranta ha augmentat el període que transcorre entre el matrimoni i el naixement del primer fill però, amb tot, més de la meitat dels naixements es produeixen abans del tercer any de casats i més del 95% dels naixements abans dels 10 anys, pel que es pot dir que, per alguns, l'adopció retarda la formació d'una família, lògic si es té en compte que el projecte adoptiu, en la majoria dels casos, segueix a tota una conjuntura de problemes en què es troben les parelles per tenir descendència. De forma paral·lela però, també pot afirmar-se que, alguns dels que opten per adoptar, es trobarien preseleccionats per l'edat, essent aquells que han emprat un major nombre d'anys en estudiar, en assentar-se laboralment i en pensar en formar una família.

Figura 7.10.- Distribució percentual de les parelles sol·licitants d'adopció internacionals segons nombre d'anys de convivència a la primera demanda d'adopció (AN ó AI), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Al principi, les parelles que portaven convivint menys de 5 anys i les que portaven entre 11 i 15 anys representaven, en ambdós casos, una quarta part del total però, a mesura que avancen els anys, les trajectòries es separen: mentre augmenten percentualment les parelles que no arriben als 5 anys de convivència (el 2000 seran tres de cada deu parelles), disminueixen les que porten d'11 a 15 anys, ja que la situació es va autoregulant i aquests ja havien adoptat en els triennis anteriors, començant a ser habitual el transcurs d'un període que aniria fins als 10 anys de convivència abans de la demanda adoptiva.

I, és més, des de l'any 1998, les parelles que porten fins a 5 anys de convivència, tendeixen a aproximar-se a les que porten entre 6 i 10 anys. Sembla que les diferents etapes fins arribar a la demanda d'adopció transcorrin amb més rapidesa: es casen més tard però, davant les possibles dificultats per tenir fills, accedeixen a la medicina més d'hora, es sotmeten, si ho fan, a tècniques de reproducció assistida més ràpidament i/o opten per adoptar de forma més ràpida (la major informació que es té sobre el tema i el fet de conèixer casos d'adopció els facilita el procés de prendre la decisió una vegada superat el dol per la impossibilitat de tenir fills biològics).

En l'anàlisi dels expedients dels sol·licitants d'adopció es denoten diferències rellevants entre les parelles que portaven pocs anys de convivència i que sol·licitaren adoptar en la primera o en la segona meitat dels anys noranta. A principis dels anys noranta els que accedien ràpidament a l'adopció després del casament eren aquells que, previ al matrimoni, ja els havien diagnosticat importants problemes d'infertilitat: *la sol·licitant no ha tingut mai la menstruació. El fet de ser una cosa que ho sap des de l'adolescència ha fet que abans de casar-se en parlessin amb la parella. Des de que es casaren han pensat en la possibilitat de poder adoptar a un menor mancat de família* (parella amb dos anys de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1992); o *La sol·licitant té una disfunció important en els ovaris, diagnosticat des de fa temps, que li provoca unes probabilitats molt baixes de tenir fills. Han rebutjat qualsevol tractament mèdic i han optat per adoptar* (parella amb un any de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1995).

En les etapes posteriors, la situació d'un diagnòstic d'esterilitat previ a la unió es combina amb altres aspectes com l'edat en constituir-se la parella o l'accés més ràpid a la via adoptiva mentre s'espera un possible embaràs: *quan es van casar ja sabien que no podien tenir fills ja que la sol·licitant presenta una malaltia en què es desaconsella totalment un*

embaràs, per tant, han optat per l'adopció com una via per ser pares (parella amb un any de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 2000); S'han casat fa gairebé un any. No són pas ben joves però volen tenir fills. No descarten tenir un fill biològic (que de moment no ve) però ara han decidit sol·licitar l'adopció (parella amb un any de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 2000, poc després la Sra. va quedar embarassada); Al senyor li van diagnosticar baixa qualitat i quantitat d'esperma. No volen fer tractaments mèdics i opten per l'adopció (parella amb dos anys de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1999).

Les parelles sol·licitants amb més de 15 anys de casats o cohabitants s'han mantingut a nivells més baixos de demanda, tot i que en el trienni 1995-1997, les que portaren entre 16 i 20 anys augmentaren notablement per tornar a disminuir en el següent. I, probablement, això sigui signe del que succeirà en el futur amb aquest grup ja que si han volgut adoptar ja han tingut temps suficient per fer-ho en els darrers anys, quan l'adopció ha estat ben regulada i s'han facilitat els tràmits. Per aquells que encara portaven més anys convivint, per norma amb edat més elevada, els ha costat més decidir-se per l'adopció internacional (per presentar menys recursos personals i menor seguretat) i això es tradueix, en el darrer trienni, en què aquests encara han augmentat el seu pes del 2,5% al 4,7%.

Les causes d'aquest endarreriment en el temps de la demanda adoptiva són múltiples. Alguns d'ells havien iniciat processos d'adopció de menors catalans amb alguna que altra experiència negativa: *cap a finals dels anys setanta van iniciar un procés d'adopció (d'un menor de Catalunya) però no el van poder dur a terme perquè en la fase final aparegueren familiars del nen. Va ser molt dolorós per a ells, una situació molt angustiant ja que havien iniciat una relació amb el menor i s'estaven acomplint les seves expectatives de ser pares. Posteriorment, van recórrer a altres institucions públiques i privades amb la finalitat d'adoptar un menor però havien d'acceptar l'acolliment en règim de guarda i custòdia i no ho van acceptar. Volien una adopció plena i més, després de l'experiència viscuda. En no veure cap possibilitat, van deixar aquest projecte. Fa uns mesos un matrimoni amb un perfil semblants a ells van concretar una adopció plena d'un menor de Rússia i això els ha animat per tornar-ho a intentar (parella amb trenta anys de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1995).*

En altres casos es tracta de llargs períodes esperant un embaràs que no arriba i s'opta per l'adopció quan realment hi ha un impediment físic o en arribar a una edat més avançada: *fa vint anys es van informar sobre l'adopció a Catalunya però no van fer cap gestió ja que sempre havien tingut l'esperança de tenir un fill propi. A la senyora li van extirpar la matriu als 47 anys i això va descartar definitivament la possibilitat de tenir fills biològics* (parella amb vint-i-nou anys de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1993); *per qüestions personals i laborals han anat retardant la maternitat. Ara, que ja són grans, no volen passar per un embaràs i prefereixen adoptar* (parella amb vint-i-un anys de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1999).

En algunes ocasions, les pèrdues de fills, per accidents o malalties, també porten cap a l'adopció¹¹¹, en especial quan, per l'edat o per impediments físics, se'ls veda la via biològica: *el seu únic fill es va morir d'accident. Al cap de poc van optar per tenir-ne un altre però, ni de forma natural ni amb mitjans mèdics hi han quedat i ara opten per l'adopció* (parella amb vint-i-un any de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1995, 1 fill mort).

També es troben casos de parelles amb fills i, en principi, sense problemes d'infertilitat, que l'adopció els serveix per ampliar la família: *no tenen problemes d'infertilitat. Han optat per l'adopció en conèixer les experiències d'altres famílies que han adoptat menors* (parella amb vint-i-un any de convivència i amb la primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1999, amb dos filles biològiques).

En tot cas, el decidir-se a adoptar en aquests moments, ve a ser una conseqüència directa de la socialització del fet adoptiu i de les majors facilitats actuals a l'hora de sol·licitar una adopció internacional.

¹¹¹ En total s'han enregistrat 123 fills morts (el 7,5% del total dels fills biològics).

7.4.2.- L'edat i les generacions: l'ampliació del ventall d'edats dels sol·licitants d'adopció, l'increment de l'edat mitjana a la demanda d'adopció i les generacions protagonistes de l'augment de la demanda adoptiva

En aquest apartat s'examinarà l'edat a la demanda d'una primera sol·licitud d'adopció internacional i les generacions a les que pertanyen els i les sol·licitants. Es vol copsar si l'evolució del nombre de sol·licitants es pot considerar com un *efecte del moment* (les taxes s'han modificat com a resultat del canvi en totes les generacions degut a modificacions en la conjuntura social i legislativa), esdevé un *efecte de generació* (es produeixen canvis de comportament entre les generacions) o bé l'evolució de la demanda d'adopció internacional és un *efecte lligat a l'edat* (es produeixen canvis en el calendari del fenomen).

L'edat dels sol·licitants

Si donem per assentat que la gran majoria de les parelles sol·licitants s'encaminen a l'adopció per motius directament o indirectament relacionats amb la infertilitat, és lògic que aquests potencials pares i mares iniciïn el procés a una edat més elevada que a la que tindrien els fills biològics. A més, els homes i dones que inicien un procés d'adopció unipersonalment, malgrat que en molts casos no tinguin problemes d'infertilitat, en no tenir una parella estable, actuen com a *socialment infèrtils*. I és precisament el pas dels anys transcorreguts cercant (o no) a la parella, junt a l'assentament professional, econòmic i social, el que els porta a retardar, encara més, l'edat en què es plantegen el projecte adoptiu.

En la taula 7.11 es mostra la distribució dels sol·licitants per grups d'edat a l'any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Pel total del període, una tercera part dels homes i dones sol·licitaren adoptar a l'estranger quan tenien entre 35 i 39 anys (1.550 homes i 1.587 dones), essent un grup d'edat per damunt i un per dessota els altres més nombrosos. En el cas dels homes es reparteixen homogèniament els que tenien de 30 a 34 anys i els de 40 a 44 anys, amb un 22-23% del total, mentre que en les dones, després del grup de 35 a 39 anys, les segueixen les de 30 a 34 anys (28%), lògic si es té en compte la diferència d'edat entre els cònjuges i, amb menor mesura, les de 40 a 44 anys (22%).

D'aquesta forma, vuit de cada deu homes i dones sol·licitants tenien en el moment d'iniciar el procés d'adopció entre 30 i 44 anys.

Taula 7.11.- Edat, a 31 de desembre, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000

	Dades anuals									Dades per triennis			
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1992-94	1995-97	1998-00	92-00*
Homes													
25-29	4	12	6	22	10	12	17	20	19	22	44	56	122
30-34	38	66	68	135	112	110	139	164	133	172	357	436	965
35-39	52	76	89	182	178	155	220	297	301	217	515	818	1.550
40-44	29	48	51	109	123	114	125	186	197	128	346	508	982
45-49	18	27	25	46	54	55	68	86	89	70	155	243	468
50-54	6	9	9	14	17	17	26	23	31	24	48	80	152
55-59	2	1	6	3	5	8	6	6	11	9	16	23	48
60-64	1	2	2	2	1	1	1	5	2	5	4	8	17
Tot. 25-64	150	241	256	513	500	472	602	787	783	647	1.485	2.172	4.304
Dones													
25-29	11	26	19	40	26	26	31	41	41	56	92	113	261
30-34	53	86	90	182	142	151	186	243	205	229	475	634	1.338
35-39	40	75	84	177	200	182	213	306	310	199	559	829	1.587
40-44	26	44	50	99	123	107	159	199	215	120	329	573	1.022
45-49	23	15	17	35	40	42	58	78	80	55	117	216	388
50-54	2	3	9	9	16	10	11	11	20	14	35	42	91
55-59	0	2	2	3	2	1	2	6	4	4	6	12	22
60-64	2	0	1	1	0	0	0	0	0	3	1	0	4
Tot. 25-64	157	251	272	546	549	519	660	884	875	680	1.614	2.419	4.713

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

*- La diferència de 6 homes i 7 dones respecte al total de sol·licitants es deu a que pertanyen a edats inferiors als 25 anys (1 home i 6 dones) o superiors als 64 (la resta).

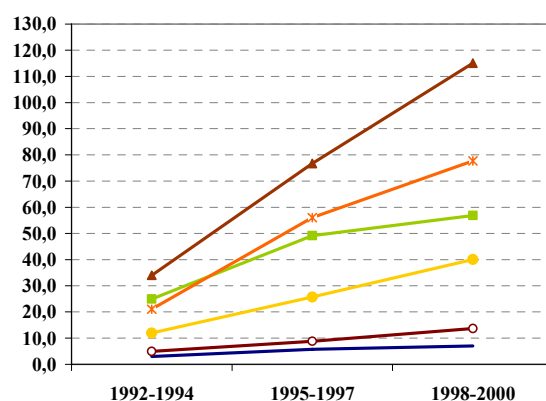
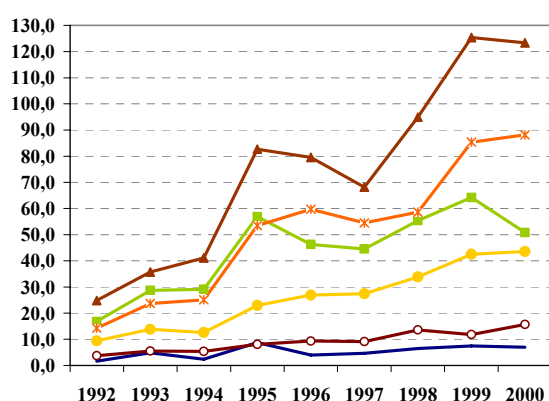
Aquest perfil amaga divergències anuals i per triennis. S'està analitzant el principi d'un fenomen amb una ràpida i intensa evolució temporal. Aquesta dècada pot considerar-se com de tràmit, en el sentit que es sobreposen, en un espai temporal de temps limitat, projectes adoptius corresponents a generacions molt diverses que col·lideixen en el temps degut a la recent obertura social cap a l'adopció internacional.

La figura 7.11 mostra la taxa anual per grups d'edat i sexe, a la primera sol·licitud d'adopció internacional. Tots els grups d'edat han incrementat la seva taxa però alhora, les diferències entre ells s'han fet més evidents: si el 1992 la taxa anual masculina més elevada era de 24,8 per 100.000 homes de 35 a 39 anys i de 23,4 per les dones de 30 a 34 anys, essent pràcticament nul·la a partir del 55 anys els homes i dels 50 per a les dones, a l'any 2000, la taxa del grup de 35 a 39 anys pels homes i dones ascendeix fins a 123,3 i 128,3

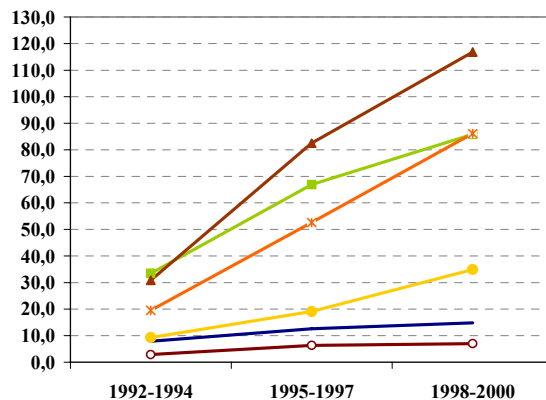
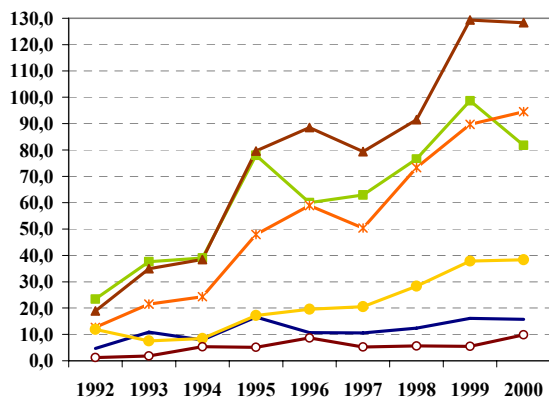
respectivament, essent ara pràcticament inexistents les demandes a partir dels 60 anys però, fent-se més ampli, el ventall per edats a la primera demanda d'adopció internacional.

Figura 7.11.- Taxa anual per grups d'edat, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 homes o dones)

Taxa anual masculina (per 100.000 homes)

Taxa anual femenina (per 100.000 dones)

— 25-29 — 30-34 — 35-39 — 40-44 — 45-49 — 50-54

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Estimacions intercensals.

Pels homes, el grup que presenta la taxa més elevada en el trienni 1992-1994 fou el de 35 a 39 anys i continua mantinguent-se el 1998-2000 però amb un augment notable (de 34 a 115,9 sol·licitants per cada 100.000 homes d'aquestes edats). També s'observa que la taxa del grup de 40 a 44 anys ha passat a superar la de 30 a 34 anys (77,7 i 56,9 respectivament), cosa que té lloc des de l'any 1996. En sentit contrari, la taxa més baixa pels homes pertoca al grup més jove, els de 25 a 29 anys, amb una taxa anual de 7 sol·licitants per cada 100.000 homes d'aquesta edat.

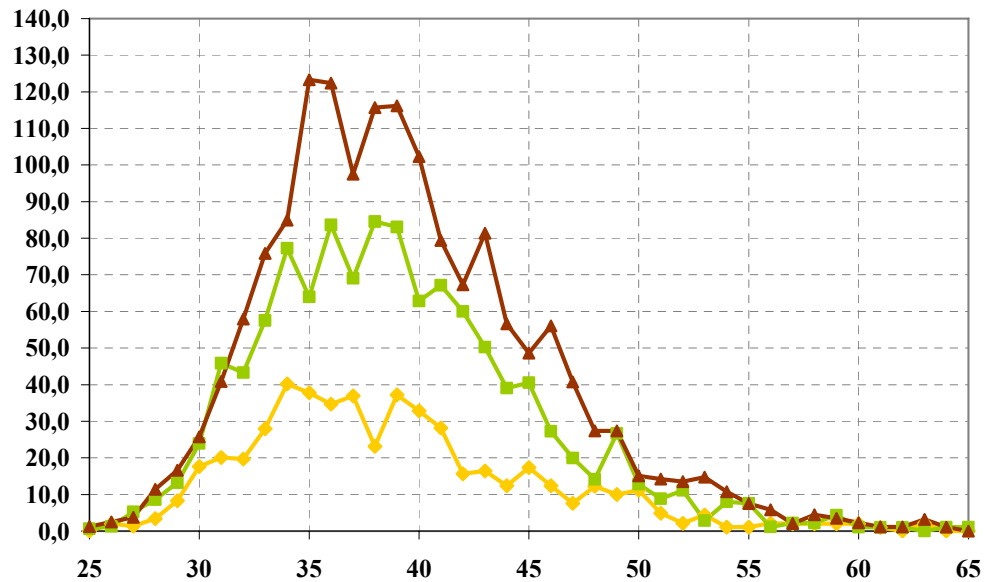
Igual succeeix amb les taxes femenines: si bé al llarg del primer trienni les taxes del grup de 30 a 34 anys i de 35 a 39 anys eren les més elevades (33,4 i 30,9 respectivament), el 1995 el primer grup fou superat pel de 35 a 39 anys (78 i 79,6) i a l'any 2000 fins i tot pel grup de 40 a 44 anys (94,5 i 81,8 sol·licitants per cada 100.000 dones de 40 a 44 anys i de 30 a 34 anys respectivament).

En la figura 7.12 es mostra la taxa d'una primera demanda d'adopció internacional per edat complerta en l'any. En paral·lel a l'increment de les taxes a totes les edats, s'observa que s'ha ampliat la franja d'edat en què es sol·licita adoptar, tant pels segments més joves però, en especial per a les edats més adultes. Pel que fa a les edats més joves, el límit legal per adoptar es situa en els 25 anys. Si es té present la dinàmica de la població, el retard en la formació de la parella, en la nupcialitat i consegüentment, la postergació de la idea de voler concretar el desig de tenir un fill, es pot pensar que hi ha pocs sol·licitants a aquestes edats.

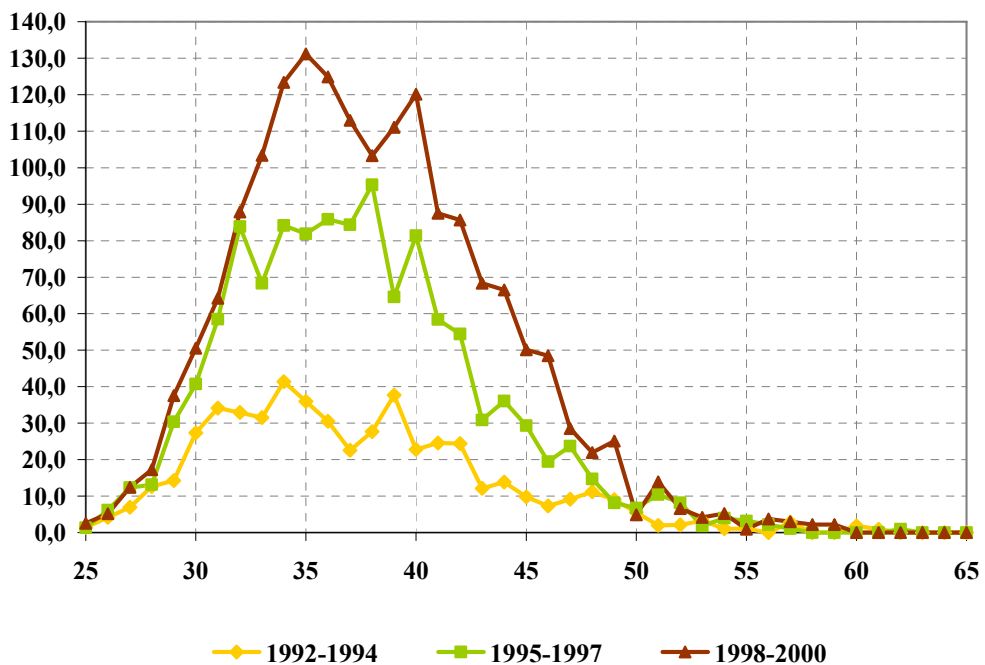
Ara bé, no hi ha dubte que són els sol·licitants que integren les edats centrals, les que van de 30 a 45 anys, els veritables protagonistes d'aquest fenomen i, a cada trienni han incrementat la seva taxa màxima: si entre 1992-1994 els homes i dones de 34 anys assoliren la major taxa amb 40,2 pels homes i 41,4 per les dones, en el següent foren els de 38 anys, amb 84,5 pels homes i 95,3 per les dones, denotant-se en el darrer trienni, que la taxa màxima baixa d'edat, situant-se als 35 anys, amb 123,3 i 131,2 sol·licitants per cada 100.000 homes i dones respectivament, probablement a conseqüència d'aquesta major rapidesa en prendre la decisió d'adoptar que es constata en els darrers anys.

Figura 7.12.- Taxa anual per edat, a la primera sol·licitud d'adopció internacional, per períodes i sexe. Catalunya, 1992-2000 (per 100.000 homes o dones)

Taxa anual masculina (per 100.000 homes)

Taxa anual femenina (per 100.000 dones)

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Estimacions intercensals.

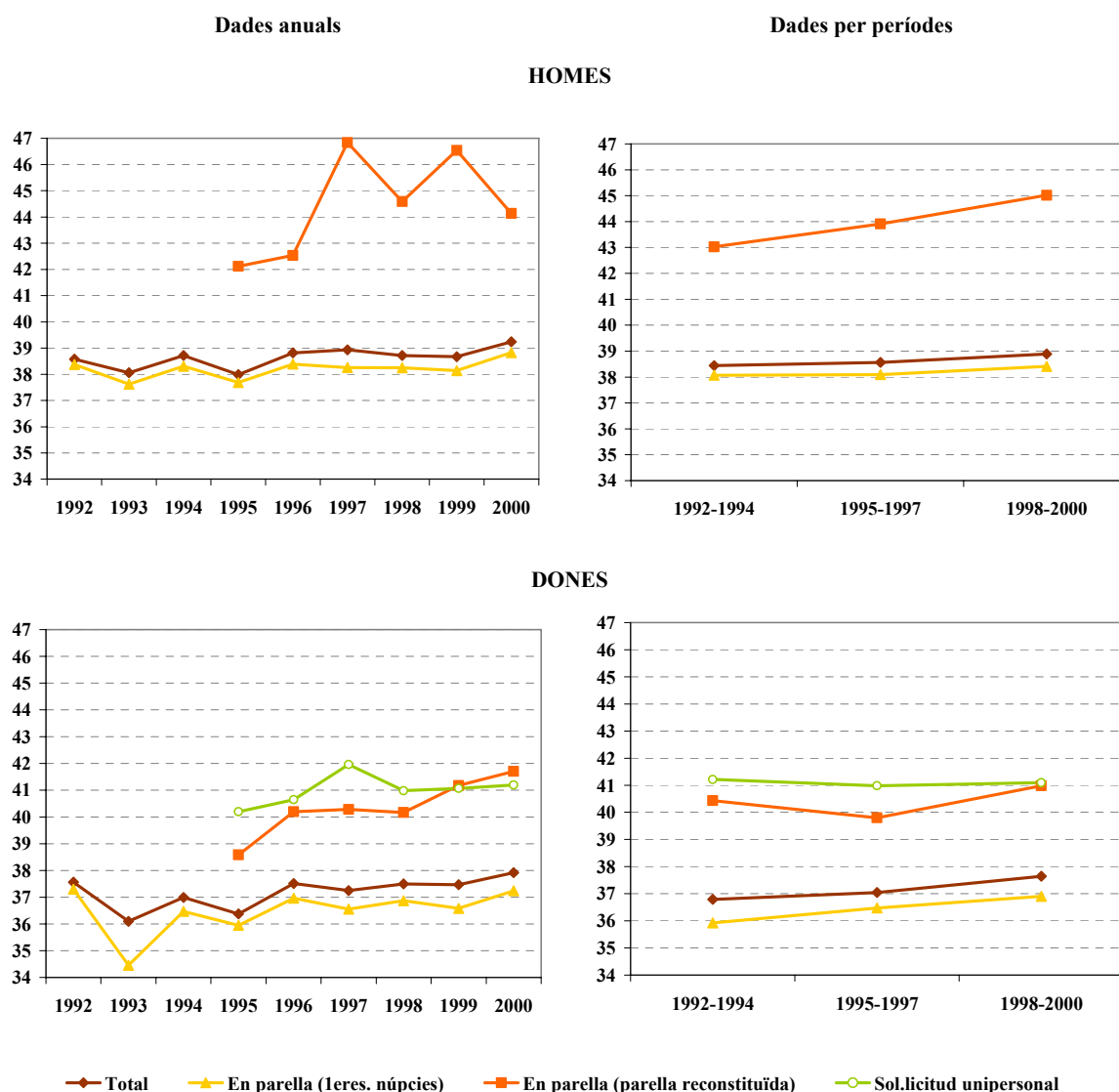
L'increment de l'edat mitjana a la demanda d'adopció

La pròpia dinàmica de la població, en la que es va retardant en el temps moltes de les variables que conformen la biografia familiar però principalment, pel major pes de la demanda adoptiva a edats més elevades, explica el lleu increment de l'edat mitjana a la primera demanda d'adopció internacional (0,6 dècimes pels homes i 0,3 per les dones), passant de 38,6 anys pels homes i 37,6 anys per les dones el 1992 a 39,2 anys i 37,9 anys respectivament el 2000 (veure figura 7.13). Aquesta tendència a l'alça s'observa tant en ambdós tipus de parelles (les casades en primeres núpcies i les recompostes) com en les demandes unipersonals femenines: entre els dos extrems temporals d'anàlisi, la mitjana dels homes casats en primeres núpcies s'ha incrementat 0,4 anys (de 38,4 a 38,8 anys de mitjana) però 2 anys pels que provenen d'una relació anterior (de 42,1 a 44,1 anys); pel que fa a les sol·licitants, l'edat mitjana de les dones casades en primeres núpcies pràcticament no ha variat (37,2 anys), mentre que per la resta i, prenent en consideració les dades a partir de 1995 (fins a l'any 1995 la mitjana es realitza amb un nombre molt reduït casos), les dones en parella que venen d'una relació anterior (divorciades o vídues) l'edat ha augmentat una mitjana de 3,1 anys (de 38,6 el 1995 a 41,7 anys el 2000) i 0,9 anys en les demandes unipersonals (de 40,2 el 1995 a 41,2 anys el 2000).

Es tracta de processos de constitució familiar distints: pel que fa a les parelles casades en primeres núpcies, el poc increment mig constatat ve propiciat per la compensació que es produeix entre el fet que les parelles més joves acceleren les fases fins arribar a l'adopció i la incorporació de parelles de més edat que en aquests moments, en què tot el procés es troba regulat, veuen factible una adopció internacional; per lògica els sol·licitants que provenen d'altres relacions (parelles recompostes), presenten una major edat que els primers però a més, en aquest període, en sol·licitar adoptar, han augmentat de mitjana entre dos i tres anys segons sexe, efecte de la incorporació de generacions de més edat i que en aquest cas no resta compensat amb parelles recompostes més joves.

És significatiu el major increment en l'edat mitjana de les dones en relació als homes, que corroboraria la idea de què, en les parelles recompostes, l'edat de les dones pot ser un impediment major que la dels homes per tenir fills biològics en comú amb la nova parella, essent l'adopció una via que cada vegada es té més en compte per ser pares. Pel que fa a les demandes unipersonals, l'augment de l'edat ha estat menor perquè ja es partia d'una edat mitjana a la demanda d'adopció per damunt dels quaranta anys.

Figura 7.13.- Edat mitjana dels sol·licitants segons relació de parella, per sexe, any i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

És cert que la mitjana d'edat a la paternitat i a la maternitat biològica també s'ha incrementat al llarg dels anys noranta, passant de 32,3 anys pels homes el 1992 a 33,8 anys de mitjana el 2000 i per a les dones de 29,5 a 30,9 anys. En el millor dels casos però, la diferència és notable respecte a la mitjana d'edat a la primera demanda d'adopció internacional, uns 6 anys pels homes i 6-7 anys per les dones. La diferència generacional

entre pares i fills adoptius serà major que la corresponent al biològics. Podríem argumentar, en contra d'aquesta afirmació, que en l'adopció, els menors ja arriben amb una certa edat, el que faria disminuir automàticament aquesta distància però, si es té en compte que el 80% de les adopcions tenen lloc quan el nen o la nena té menys de 3 anys, la diferència entre pares i fills adoptius i biològics no restarà compensada. És a dir, en termes generals, hi haurà una major separació generacional entre els pares i els seus fills adoptius que en els de filiació biològica.

Les generacions protagonistes de l'augment de la demanda adoptiva

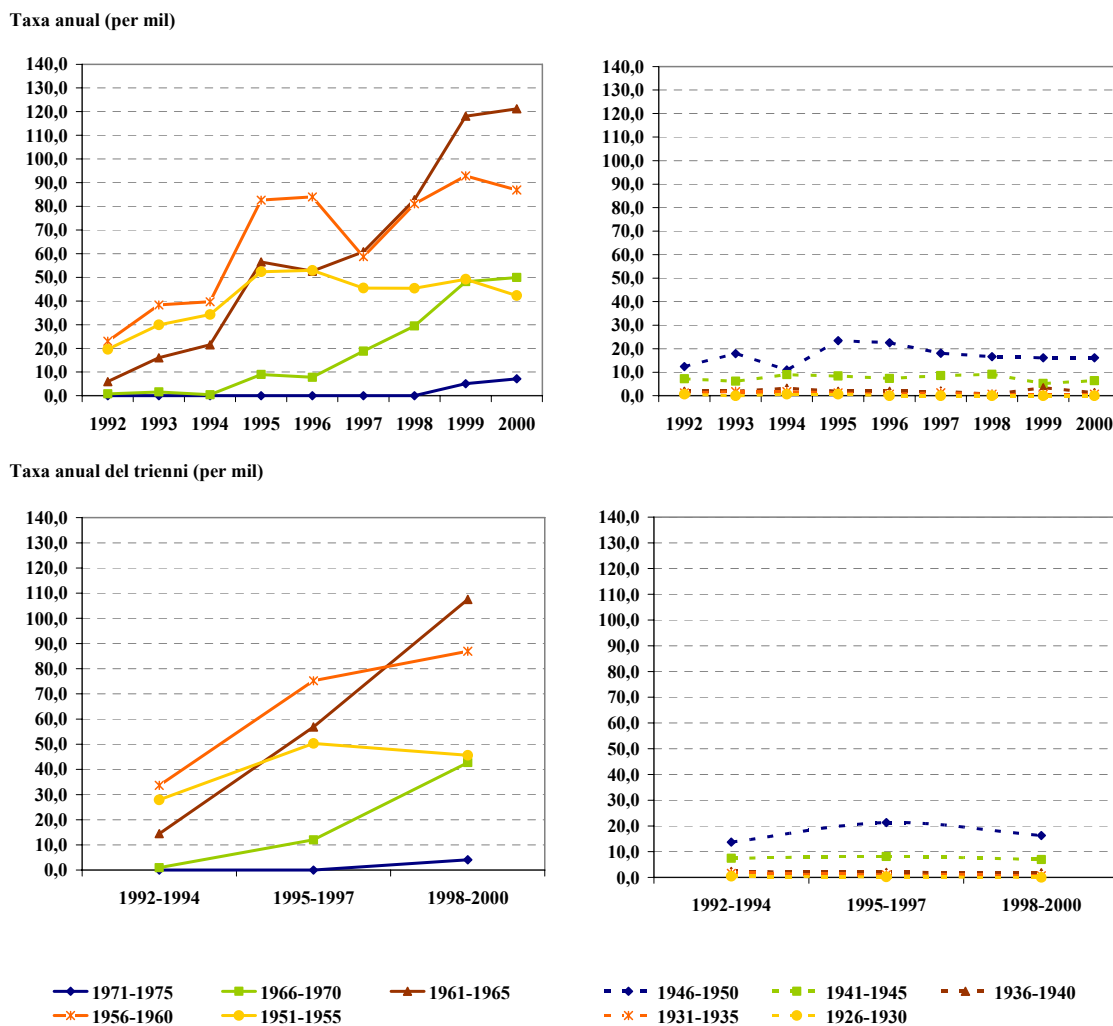
En l'anàlisi per edat a la primera sol·licitud d'adopció internacional s'ha constatat que en els diversos anys analitzats es van repetint les edats centrals, de 30 a 44 anys, com l'interval on es concentren les taxes més elevades. Tot seguit s'avaluarà quines han estat les generacions protagonistes del pas cap a la generalització de l'adopció internacional.

Si observem les taxes de sol·licitants d'adopció masculina (figura 7.14) i femenina (figura 7.15) per generacions de naixement, es constata que el 1992 (o en el trienni 1992-1994) els grups de generacions a les que es deu l'inici de l'adopció internacional a Catalunya són els que integren els intervals dels nascuts entre 1941 i 1965 (les generacions anteriors a 1951 i en especial anteriors a 1946 tenen una presència poc marcada). Les taxes més elevades foren les dones de les generacions 1956-1960 (23,1) i els homes d'aquestes mateixes cohorts juntament al grup precedent, 1951-1955 (23 i 19,6 sol·licitants per cada 100.000 homes d'aquests grups d'edat).

Les generacions nascudes a partir de 1951 entren de ple en les anomenades del baby boom, caracteritzades per ser molt nombroses. Pel que fa a les generacions nascudes entre 1951 i 1955 el seu anàlisi és força paradigmàtic. Es tracta d'unes cohorts amb intensitat nupcial molt elevada, a una edat molt jove, acompanyada d'una fecunditat també molt primerenca. I, malgrat haver-se casat i haver tingut fills de joves, ens trobem amb el paradigma de què la taxa de sol·licitants d'adopció d'aquestes generacions tant el 1992 com al llarg del període d'anàlisi es manté elevada. Els homes i dones d'aquestes generacions que sol·liciten adoptar són els que presenten un major percentatge de parelles amb fills i on la generalització de l'adopció els ha empès, especialment a partir de 1995, ha fer realitat el

desig d'ampliació de la família, una vegada els altres fills es van fent grans i comença a aflorar el sentiment de què s'apropa l'estadi del *niu buit* en què els fills marxen de la llar.

Figura 7.14.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per grup de generacions i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000, homes (per 100.000)

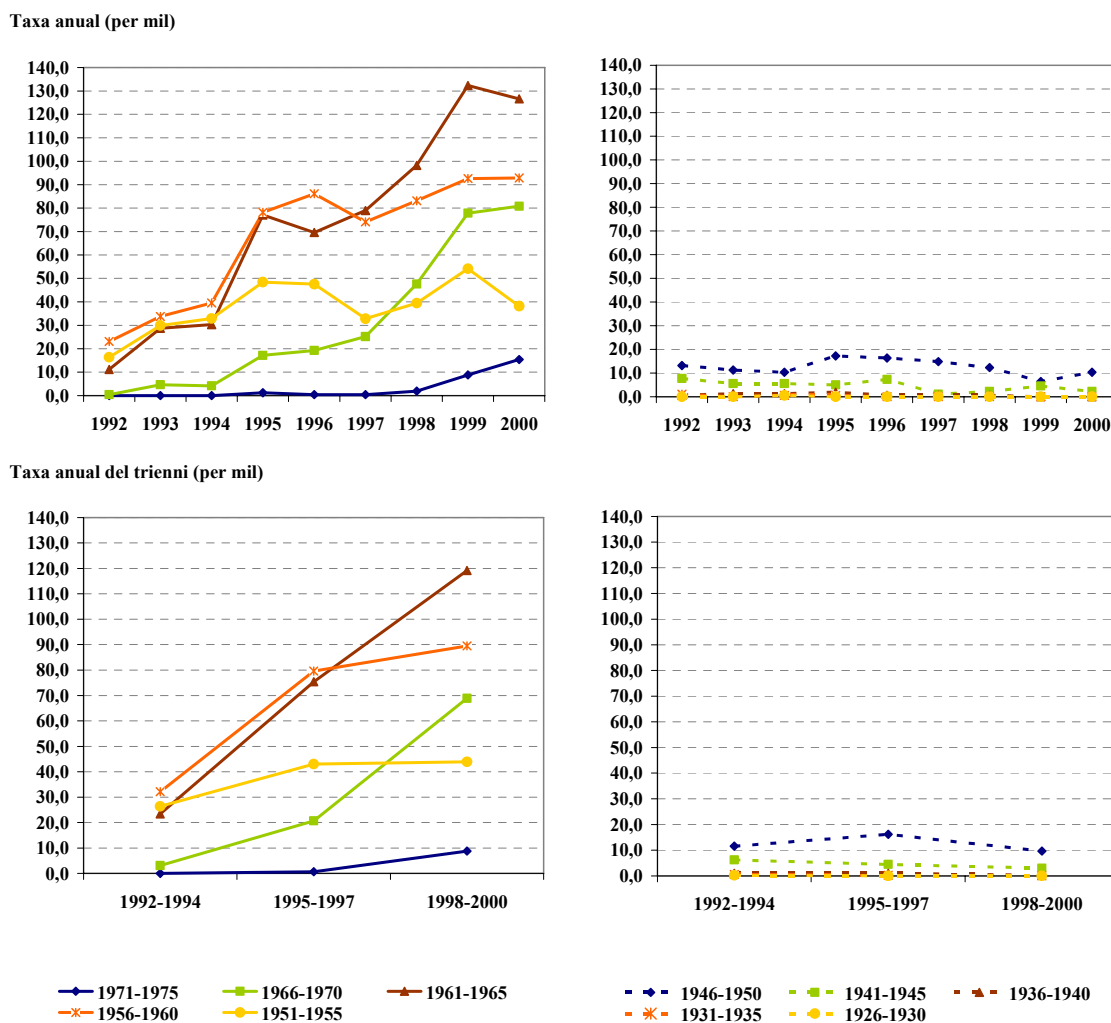

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població de 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants de 1996.

Així, és habitual trobar comentaris com: *fa temps que volien adoptar un menor. En primer lloc es van plantejar tenir només dos fills. A mesura que aquests van anar creixent, van començar a pensar en la possibilitat de tenir un tercer fill però, per motius laborals i d'assentament econòmic, va anar transcorrent el temps. Fa uns dos anys es van plantejar la via adoptiva ja que es trobaven físicament grans com per tenir un altre fill biològic*

(tenen més de 40 anys) però alhora es senten joves per acollir un menor (Parella nascuda entre 1951 i 1955, amb una primera sol·licitud d'adopció internacional presentada el 1996, amb dos fills biològics nascuts el 1975 i el 1981).

Figura 7.15.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per grup de generacions i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000, dones (per 100.000)

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població de 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants de 1996.

Al mateix temps, entre les dones nascudes en aquestes cohorts es troben els majors percentatges de demandes unipersonals, cosa que es repeteix en tots els anys (a excepció de 2000), fins al punt que una quarta part de les demandes femenines de 1999 d'aquestes generacions foren presentades per dones soles.

Demogràficament, les generacions nascudes a partir de 1956-1960 es van caracteritzant per presentar pautes de nupcialitat i fecunditat que tendeixen a disminuir en intensitat i a retardar en l'edat la constitució de la parella i de la família. Aquestes cohorts, el 1992 tenien entre 32 i 36 anys, i foren les generacions que sol·licitaren adoptar amb major intensitat mantinguent-se així fins el 1997, any en què han estat superades per les generacions nascudes entre 1961 i 1965.

Les cohorts nascudes entre 1961 i 1965, en especial pel que fa a les dones, foren també subjectes molt rellevants en l'inici de l'adopció internacional i que, amb els anys (arran d'assolir una determinada edat) han anat agafant protagonisme, tant elles com els seus homònims masculins, fins al punt que en el darrer trienni és el grup de generacions amb la taxa més elevada (119,1 sol·licituds per cada 100.000 dones).

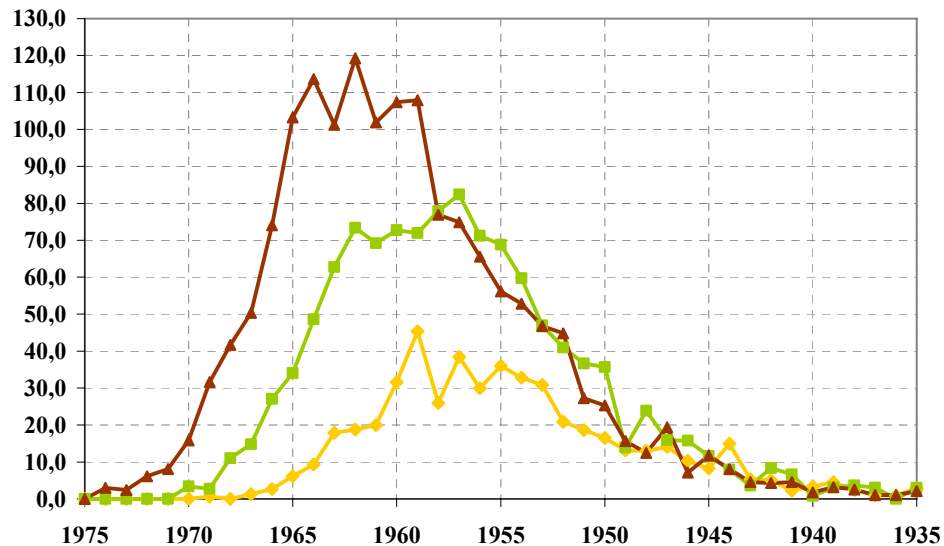
Com es pot anar deduint, generació rere generació es va incorporant a l'engranatge de l'adopció internacional per efecte de l'edat. És a dir, s'estan incorporant els homes i dones de les generacions que van arribant a l'edat mitjana en què normalment es produeix la demanda adoptiva però ho van fent, amb una intensitat cada vegada major tot i que també es denota aquest retard en l'edat per incorporar-se a aquest procés. Així, les generacions nascudes entre 1966 i 1970 mostren increments en les taxes de sol·licitants a partir del segon trienni (12 i 20,7 sol·licitants per cada 100.000 homes i dones respectivament), mentre que els que nasqueren entre 1971 i 1975 comencen a sol·licitar adoptar a partir de 1999 i especialment entre les dones (5,1 pels homes i 8,8 per les dones).

Com es mostra en la figura 7.16, al llarg del segon trienni d'anàlisi, les taxes de demanda d'adopció a pràcticament totes les generacions han pujat, començant a produir-se aquest *procés de generalització* en el que s'observa que un ampli nombre de generacions presenten una taxa igual o superior a 50 sol·licitants per cada 100.000 homes o dones (les generacions masculines nascudes entre 1952 i 1964 i en les femenines nascudes entre 1953 i 1966).

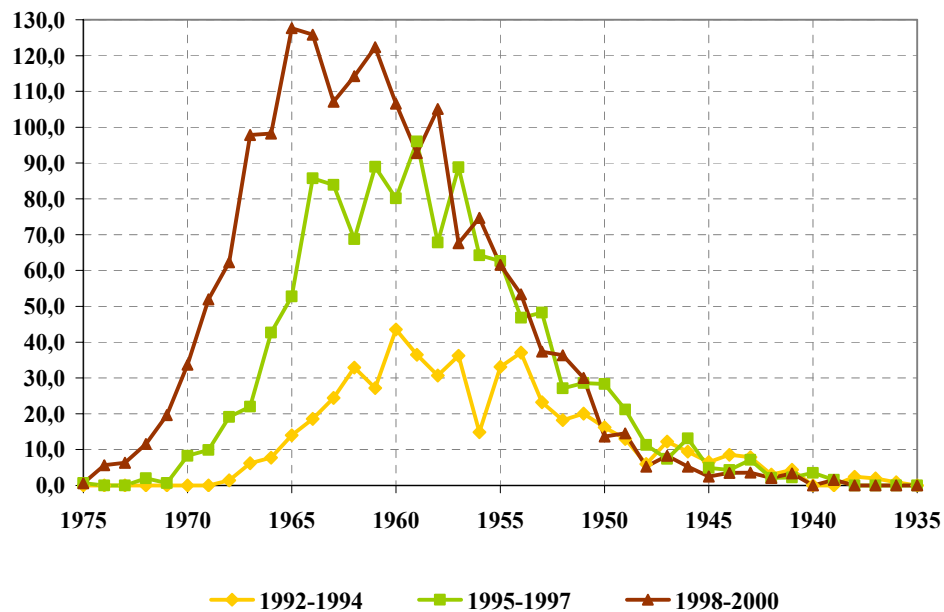
Ara bé, l'augment que s'observa en el darrer trienni és encara més extraordinari: per un costat es mantenen les taxes en les generacions anteriors a 1959 (algunes s'incrementen) però a més, a partir d'aquestes, l'augment de la taxa ha estat molt elevada situant-se en uns valors iguals o superiors a 100 sol·licitants per cada 100.000 homes i dones nascuts entre 1959 i 1965. Les següents generacions es van incorporant, tot i que les de 1970 a 1975, encara ho fan molt suaument.

Figura 7.16.- Taxa anual de sol·licitants d'adopció, per generacions, sexe i període de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-1994, 1995-1997 i 1998-2000 (per 100.000 homes i dones)

Taxa anual masculina (per 100.000 homes)

Taxa anual femenina (per 100.000 dones)

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i Idescat, Cens de Població de 1991 i 2001 i Padró Municipal d'Habitants de 1996.

Podem deduir que la demanda adoptiva es relaciona directament amb l'edat dels sol·licitants (*efecte lligat a l'edat*) però a més, actualment s'està donant una intensificació de les taxes a totes les generacions que es van incorporant a la demanda adoptiva, en especial a partir dels nascuts el 1951, i una conjunció en el temps de persones que pertanyen a una gran diversitat de generacions (*efecte de moment*), essent aquest un element importantíssim a tenir en compte quan s'expliquen les causes del clar augment de la demanda adoptiva en els darrers anys. I aquí tan sols es fa referència a les demandes d'ordre 1 però a partir de 1997, la simultaneïtat de primeres amb segones o posteriors demandes d'adopcions fa que s'intensifiqui encara més el nombre de sol·licituds.

L'estructura per edat de la població afavoridora de la demanda adoptiva?

Per concloure aquest apartat, es vol avaluar si l'estructura per edat de la població ha estat el detonant de l'augment de la demanda adoptiva (veure taula 7.12).

De tothom és conegut que a Catalunya, a partir de 1951 i fins el 1974 tingué lloc l'anomenat *baby boom*. Precisament les generacions nascudes a partir de 1951 són les que han presentat unes taxes més elevades però, s'hagués produït igualment un increment, en nombres absoluts, dels sol·licitants d'adopció d'ordre 1, d'haver-se mantingut la taxa d'adopció per edat de l'any 1992? Per respondre a aquesta qüestió s'ha aplicat la taxa dels que sol·licitaren adoptar a l'estranger per primera vegada a l'any 1992, a l'estructura per edat i sexe de la població de l'any 2000, podent comparar així les sol·licituds esperades, en el supòsit d'haver-se mantingut la taxa, amb les observades en el darrer any d'anàlisi.

L'inici del fenomen el 1992 es caracteritza per presentar unes taxes molt minses. L'aplicació d'aquestes a l'estructura per edat i sexe de la població de 2000 mostra com les demandes d'ordre 1 també haguessin augmentat però molt poc. Així, la influència de l'estructura per edat ha estat mínima: de mantenir-se la mateixa taxa per edat de 1992, a l'any 2000 s'haguessin tramitat 171 sol·licituds per part d'homes i 175 per part de dones, és a dir, un ascens de vint-i-un sol·licitants masculins i de divuit femenins entre un i altre any, quan en realitat s'han més que quintuplicat (783 sol·licitants masculins i 875 femenines el 2000). Es pot concloure doncs que l'estructura per edat de la població no ha estat decisiva en la pujada del nombre de sol·licitants d'adopció internacional d'ordre 1, ans el contrari,

queda clar que el fort increment cal imputar-lo a l'augment que s'ha produït en les corresponents taxes per a totes les edats i que han col·ludit en un breu espai temporal, ocasionant aquest ràpid i intens augment en el nombre de sol·licituds d'adopció internacional.

Taula 7.12.- Aplicació de la taxa dels que sol·liciten d'ordre 1 de l'any 1992, a l'estructura per edat i sexe de la població de 2000. Catalunya

Edat	HOMES					DONES				
	Sol.lic. observ. (A)		Taxa	Sol.lic. esper. (B)		Sol.lic. observ. (A)	Taxa	Sol.lic. esper. (B)		Dif Sol.lic. A-B
	1992	2000		1992	2000			1992	2000	
25	0	0	0,0	0	0	1	0	2,1	1	-1
26	1	3	2,0	1	2	0	6	0,0	0	6
27	0	3	0,0	0	3	2	8	4,2	2	6
28	0	7	0,0	0	7	3	9	6,4	3	6
29	3	6	6,3	3	3	5	18	10,8	6	12
30	7	14	15,1	8	6	8	23	17,5	9	14
31	3	21	6,6	3	18	7	28	15,4	8	20
32	8	28	17,7	9	19	14	37	30,9	15	22
33	13	30	29,0	15	15	12	57	26,6	13	44
34	7	40	15,9	8	32	12	60	27,0	13	47
35	11	72	25,4	13	59	10	76	22,9	11	65
36	14	67	33,0	16	51	6	67	14,0	7	60
37	9	42	21,6	11	31	4	50	9,5	5	45
38	7	60	17,0	8	52	12	53	28,9	14	39
39	11	60	27,1	13	47	8	64	19,5	9	55
40	7	47	17,4	8	39	3	64	7,4	3	61
41	6	44	14,8	7	37	7	47	17,1	8	39
42	7	38	17,2	8	30	9	46	21,9	10	36
43	2	42	4,9	2	40	3	34	7,3	3	31
44	7	26	17,3	7	19	4	24	9,7	4	20
45	5	19	12,3	5	14	6	22	14,6	6	16
46	3	25	7,6	3	22	4	19	10,0	4	15
47	0	16	0,0	0	16	2	10	5,2	2	8
48	8	18	21,7	9	9	4	9	10,8	4	5
49	2	11	5,6	2	9	7	20	19,4	8	12
50	2	8	5,8	2	6	0	4	0,0	0	4
51	1	4	3,2	1	3	1	9	3,2	1	8
52	2	7	6,5	3	4	0	3	0,0	0	3
53	1	9	3,2	1	8	0	2	0,0	0	2
54	0	3	0,0	0	3	1	2	3,1	1	1
55	0	4	0,0	0	4	0	0	0,0	0	0
56	0	3	0,0	0	3	0	1	0,0	0	1
57	1	0	2,9	1	-1	0	2	0,0	0	2
58	0	2	0,0	0	2	0	0	0,0	0	0
59	1	2	2,9	1	1	0	1	0,0	0	1
60	0	0	0,0	0	0	2	0	5,5	2	-2
61	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0
62	0	1	0,0	0	1	0	0	0,0	0	0
63	1	1	3,2	1	0	0	0	0,0	0	0
64	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0
65	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0
Total	150	783		171	612	157	875		175	700

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000 i INE, Estimacions intercensals.

7.4.3.- El manteniment de la infertilitat com a principal motiu per adoptar: els fills biològics

No hi ha dubte que l'adopció esdevé una via per satisfer el desig de maternitat/paternitat. Malgrat que augmenten les persones o parelles que en sol·licitar adoptar ja tenen fills biològics, el cert és que, a hores d'ara, la seva presència és força reduïda i són encara menys les parelles que en el moment de tramitar l'adopció podien optar sense dificultats per la via biològica. No és objecte d'aquesta Tesi realitzar un anàlisi sobre la possible infertilitat de les persones o parelles que sol·liciten adoptar. La informació sobre el tema no és del tot complerta i no sempre, en els expedients de les famílies sol·licitants d'adopció, es troba recollit el motiu concret per adoptar. En molts casos es cita: *no queda embarassada*, sense poder deduir si és per un problema real d'infertilitat o d'infecunditat temporal ni tampoc de quin problema es tracta. Aquí s'analitza la variable *nombre de fills biològics de la parella*, essent 0 un indicador força fiable de possibles dificultats o impossibilitat de què la dona quedi embarassada o que l'embaràs arribi a bon terme, independentment de les causes¹¹². Per altre banda i, pel que respecta a les demandes per part de persones soles, es tracta en molts casos d'homes o dones que en principi no són infèrtils però que, per manca d'una parella, o d'una parella de sexe diferent, es converteixen en *socialment infèrtils*.

Parelles segons relació amb els fills biològics

En la taula 7.13 i figura 7.17 es mostra la diversitat de situacions de les parelles en relació als fills biològics. En total, vuit de cada deu parelles no han tingut cap fill biològic en comú. Si recordem que les parelles on un dels membres prové d'un altre matrimoni és del 7%, resulta lògic el baix nombre de fills de relacions anteriors, on tan sols el 5% de les parelles tenen un o més fills fruit d'altres relacions. Aquest alt nombre de parelles que sol·liciten adoptar i que no tenen descendència, dona com a resultat una mitjana de fills en

¹¹² Precisament aquesta idea de què, bona part de les parelles que s'encaminen a l'adopció es troben impossibilitades per tenir fills biològics l'expressen J. Palacios, Y. Sánchez-Sandóval i E. León (2005). Apunten que el motiu principal per adoptar de les 181 famílies sobre les que van fer l'estudi va ser *el desig de ser pares i no poder fer-ho biològicament (...). Tres quartes parts opten per l'adopció després d'haver intentat aconseguir un embaràs i trobar-se amb dificultats*.

el moment de la sol·licitud molt reduïda: 0,3 fills per home i per dona, amb un màxim, per ambdós sexes, de 0,4 fills en el bienni 1995-1996.

Taula 7.13.- Parelles segons nombre de fills biològics en comú i/o d'un membre de la parella (de relacions anteriors), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts

Fills en comú	Total fills*	Dades anuals									Dades per triennis			Total
		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	92-94	95-97	98-00	
Parelles amb cap fill en comú		130	202	220	390	382	391	502	634	632	552	1.163	1.768	3.483
Amb cap fill biològic		126	192	213	375	361	373	472	594	593	531	1.109	1.659	3.299
Un		1	4	3	7	13	8	17	19	18	8	28	54	90
Dos		2	4	3	4	5	7	11	18	12	9	16	41	66
Tres o més		1	2	1	4	3	3	2	3	9	4	10	14	28
Parelles amb un fill en comú		16	19	20	73	73	60	76	103	94	55	206	273	534
Amb un fill biològic		15	18	20	70	70	56	73	101	93	53	196	267	516
Dos		1	1	0	2	2	3	2	1	0	2	7	3	12
Tres o més		0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	3	3	6
Parelles amb dos fills en comú		4	17	14	33	33	20	16	37	39	35	86	92	213
Amb dos fills biològics		4	17	14	33	32	19	16	36	37	35	84	89	208
Tres o més		0	0	0	0	1	1	0	1	2	0	2	3	5
Parelles amb tres o més fills en comú		1	2	3	17	11	1	7	7	11	6	29	25	60
Amb tres o més fills biològics		1	2	3	17	11	1	7	7	11	6	29	25	60
Total parelles		151	240	257	513	499	472	601	781	776	648	1.484	2.158	4.290

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

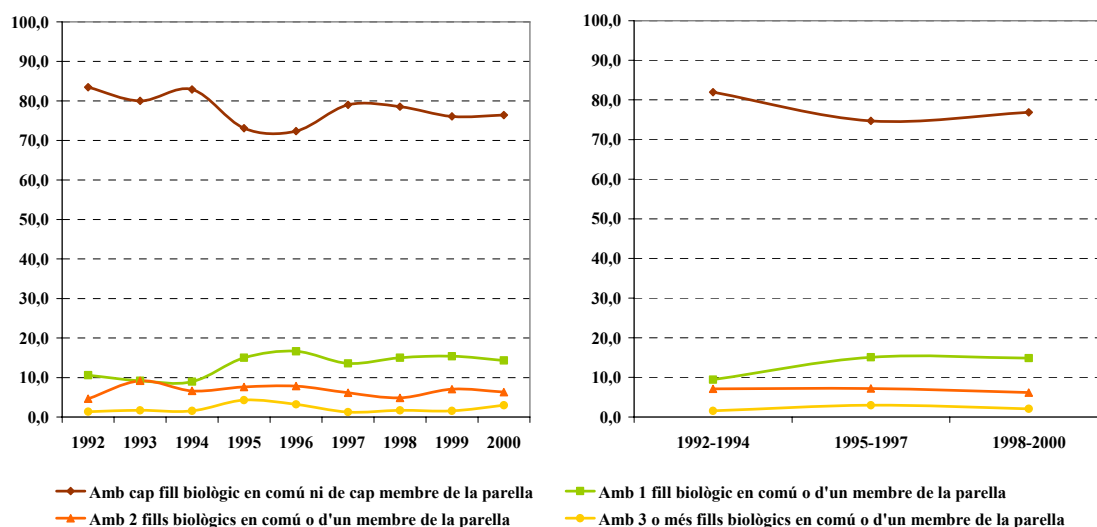
Nota *: Total fills, fa referència a la suma dels fills en comú de la parella i/o als fills d'un o d'ambdós membres de la parella (fruit de relacions anteriors).

En les demandes de parella, la infertilitat, ja sigui primària o secundària és l'element clau que les fa optar per la via adoptiva. En la majoria de les ocasions, abans d'iniciar un procés adoptiu, es prefereix esgotar la via mèdica: *després d'uns anys de casats van anar a buscar el primer fill. Passat un temps prudencial i veient que la senyora no quedava embarassada, van decidir iniciar les consultes mèdiques. Aconsellats pels metges van iniciar un procés de quatre inseminacions artificials sense èxit. Els metges els van aconsellar anar a la FIV. Es van sotmetre a quatre FIV sense èxit. Comenten que va ser una de les èpoques més difícils per les que han passat. Els va representar un esforç i un desgast molt gran a tots els nivells. Recorden aquella època com de tristesa, cansament, en el que es van sostenir mútuament. Una època de compartir moments d'esperança i de desil·lusió, de plorar per la pèrdua i de cercar nous camins (...). Van fer la darrera FIV al maig de 1998. Llavors, van decidir prendre's unes vacances i fer un viatge. Per ells allò va representar un període de*

descans en la recerca del fill, un període d'elaboració de la infertilitat, de reflexió serena al voltant del que havien viscut i un punt de partida per prendre una nova decisió: posar en marxa el procés d'adopció (parella amb 38 i 37 anys, sense fills, sol·licitud d'adoptar el 1998). O bé: alguns anys després de casar-se van decidir tenir fills. En veure que no quedava embarassada van consultar als especialistes. Després d'una sèrie de proves, els van diagnosticar que el marit tenia problemes. Van fer tretze inseminacions, algunes d'elles amb semen de donant, i cinc FIV, la darrera al juny de 1998, sense aconseguir quedar embarassada. Durant el procés de tractament mèdic ja van pensar en la possibilitat d'adoptar. Fa dos anys van decidir informar-se però han necessitat temps per poder acceptar i assumir les seves dificultats de tenir fills biològics (en especial l'home). I ara han decidit iniciar els tràmits (parella, els dos amb 36 anys, sense fills, sol·licitud d'adoptar el 1998).

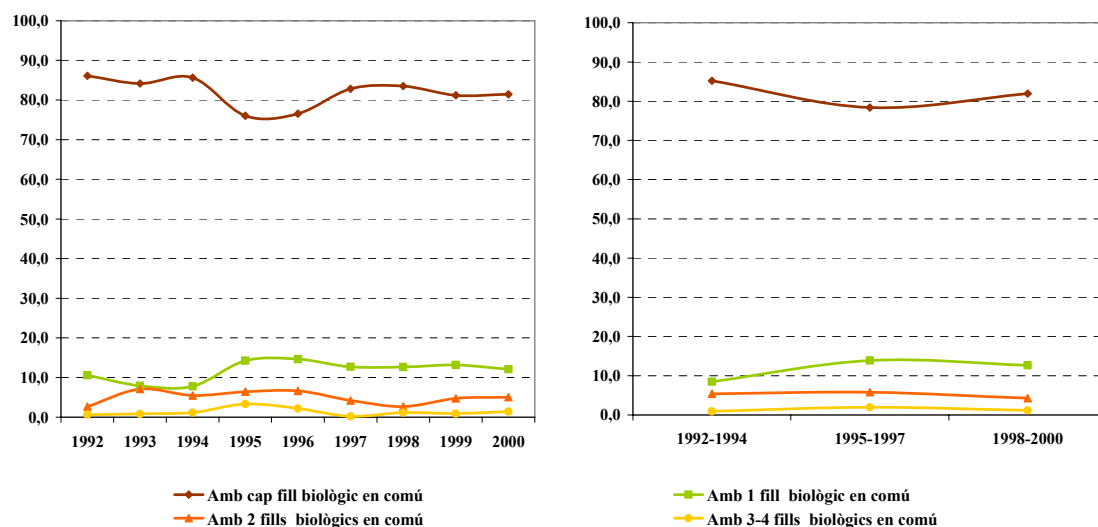
Figura 7.17.- Parelles segons nombre i relació amb els fills biològics (en comú o d'un membre de la parella fruit de relacions anteriors), per any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres relatius

Parelles segons nombre de fills biològics (en comú o d'un membre de la parella fruit de relacions anteriors):

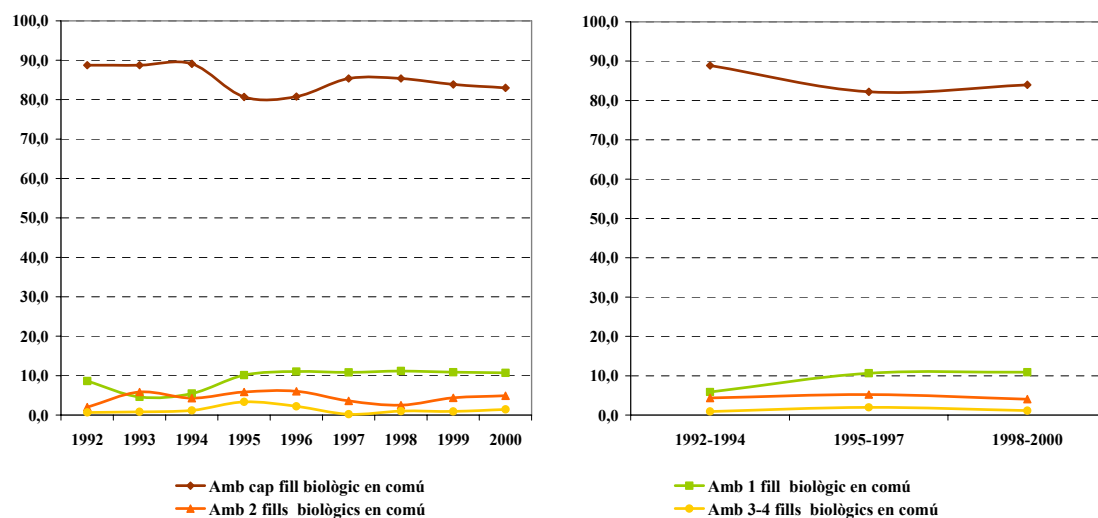

(segueix)

Parelles segons nombre de fills biològics en comú:

Parelles segons nombre de fills biològics en comú, abans de la sol·licitud:

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

En ambdós casos s'observa com es necessita temps per assumir les dificultats per tenir fills biològics, en especial aquell membre de la parella al que se li diagnostica el problema. Amb tot, la major facilitat per sotmetre's a tractaments mèdics fa que cada vegada s'hi accedeixi més d'hora, però al mateix temps, s'escurça el temps que transcórrer intentant

aconseguir un embaràs. Tot el procés s'accelera: *fa tres anys van decidir tenir fills. En no quedar la senyora embarassada, van fer una sèrie de proves que donaren de resultat la presència de dificultats per quedar-hi però no determinaren una causa concreta. Han optat per abandonar la via mèdica i adoptar* (parella amb 33 i 36 anys, sense fills, sol·licitud d'adoptar el 1999).

És cert que una de les característiques a destacar en l'evolució de les parelles sol·licitants d'adopció internacional és la disminució percentual d'aquelles sense fills biològics, en comú o d'un membre de la parella, que han passat del 83% de 1992 al 76% de 2000. Aquesta tendència es dona també si només es consideren els fills biològics en comú: el 1992 la proporció de parelles sense fills en comú ascendia al 86% mentre que el 2000 fou del 81%. Augmenten les parelles amb un fill en comú (de 10,5% a 12%) i percentualment es doblen els que tenen dos o més fills (de 3% a 6%). Amb tot, el perfil de les parelles en relació als fills torna a remarcar el bienni 1995 i 1996 com a distint: són els anys en què els percentatges de parelles sense fills són els més reduïts (76-77% del total de parelles) i les parelles amb dos o més fills biològics en comú més elevat (9%).

Les circumstàncies que porta a voler adoptar a les parelles amb fills biològics és ben distinta: hi ha parelles que han tingut un o més fills biològics però amb complicacions en els embarassos, avortaments consecutius i altres, pel que veuen en l'adopció la millor via per completar el nombre de fills desitjat: *els tres parts es van realitzar amb cesària i per això a la Sra. li van fer una lligadura de trompes, pel risc físic que podria córrer amb un altre embaràs* (parella amb 51 i 40 anys, tres filles de 12, 10 i 6 anys, sol·licitud el 1996). Circumstàncies barrejades, moltes vegades, amb l'edat de la dona: *després de tenir la segona filla van esperar un temps abans d'augmentar la família. Quan van anar a buscar el tercer, va patir un avortament espontani. Va ser una gran desil·lusió per a tots. Es va tornar a quedar embarassada i va patir un segon avortament. Ja tenia 37 anys, pel que van començar a informar-se sobre l'adopció* (parella, ambdós amb 40 anys, dues filles de 13 i 10 anys, sol·licitud el 1994).

La presència de malalties congènites que poden afectar als successius fills, també motiva a algunes parelles que volen ampliar la família, a fer-ho a través d'una adopció: *als pocs mesos de néixer el seu fill petit, li van detectar un tumor a la medul·la. Després de tot el procés de recuperació van decidir que el marit es fes la vasectomia perquè en aquells moments no desitjaven tenir més fills. Tenien molta por de què un altre fill també pogués*

néixer amb alguna malformació. Va ser més endavant quan es van plantejar tenir-ne un altre. Desitjaven tenir la filla que encara no havien tingut. Encara que la vasectomia no sigui un procés irreversible, per l'edat de la Sra. (42 anys), no era aconsellable plantejar-se el tenir un altre fill biològic i van pensar que la millor opció era la d'oferir la seva llar a una nena que ja existís (parella amb 43 i 42 anys, amb tres fills biològics de 19, 15 i 13 anys, sol·licitud el 1996).

En altres ocasions, els fills ja són grans i se'ls torna a despertar les ganes de ser pares de nou: *després del naixement de les seves dues filles van decidir no tenir més fills perquè, en aquells moments, tenien de dedicar-se a les seves tasques professionals i no donaven l'abast per poder dedicar més temps a la família, pel que van pensar que per poder proporcionar a les seves filles més qualitat de dedicació, no devien ampliar-la més. Ara, després d'uns anys i de tenir les filles ja grans, voldrien seguir dedicant-se a ajudar a créixer i educar a un altre fill. Ja no tenen edat per a la procreació biològica però com que els agraden molt els nens i en aquests moments es troben amb ganes i capacitat per poder fer-se càrrec d'un altre fill, han optat per sol·licitar un nen en adopció (parella amb 54 i 48 anys, dues filles biològiques de 21 i 19 anys, sol·licitud el 1998).*

El sentiment de solidaritat cap a la infància és la base mencionada per moltes parelles amb fills que sol·liciten adoptar: *la seva dinàmica familiar s'ha fonamentat en la necessitat d'ajudar als altres que avalaria aquesta motivació que tenen per adoptar (parella amb 46 i 36 anys, amb tres fill biològics, nens, de 19, 15 i 6 anys, sol·licitud d'adoptar el 1996). Tot i que a voltes la idea de tenir un fill de sexe contrari a la resta també n'és una raó fonamental: per altra banda tenen tres nens i ara desitjarien adoptar una nena i per tant, podrien veure acomplert el seu desig de tenir fills dels dos sexes. Aquesta idea ja existia en les expectatives que tenien respecte al tercer fill (la mateixa parella anterior). Així l'adopció es convertiria en la via segura per aconseguir una nena: sempre han desitjat tenir una filla per completar la família, ja que als dos els agraden molt les nenes. Han tingut tres nens. No tenen problemes d'infertilitat. S'han informat que a Xina hi ha moltes nenes en situació de ser adoptades, ja sigui perquè els seus pares no poden cuidar-les, perquè han mort o perquè tenen dificultats per educar-les (parella, ambdós amb 42 anys, amb tres fill biològics, nens, de 15, 13 i 8 anys, sol·licitud d'adoptar el 1996).*

L'adveniment d'un fet com la mort d'un fill per accident o malaltia, normalment els fills únics, també és una causa que, amb el temps, pot fer renovar el desig de tenir un nou fill: *el*

1991, el seu fill va morir d'accident de cotxe. Tenia 19 anys. Saben que amb l'adopció no substituiran al fill mort. Els dol molt la seva pèrdua però són realistes i afronten aquesta situació com una gran desgràcia que cal superar. Es consideren joves, amb inquietuds i amb ganes de compartir el seu futur amb un nou fill, en aquest cas adoptiu (parella amb 45 i 43 anys, amb un fill mort, sol·licitud d'adoptar el 1994).

Per les persones que venen d'una altra relació, l'esterilitat voluntària masculina, a través d'una vasectomia realitzada quan encara s'estava amb l'anterior relació, també és força freqüent: *el marit ja tenia tres fills de l'anterior relació i, al poc de néixer el tercer, s'havia fet la vasectomia* (parella de 42 i 49 anys, ell divorciat i amb tres fills biològics de la relació anterior de 20, 17 i 11 anys, sol·licitud d'adopció el 2000). A més, la mitjana d'edat de les parelles recompostes també és superior, pel que l'edat de la dona també és un motiu molt mencionat en sol·licitar adoptar: *van iniciar la convivència quan tenien 43 i 44 anys. Per això, malgrat que no descartaven del tot la possibilitat de tenir fills biològics, si que ho veien molt difícil. El temps els ha anat confirmant la impossibilitat de concebre* (parella de 45 i 48 anys, ella vídua i amb tres fills biològics de la relació anterior de 33, 29 anys i 27 anys, sol·licitud d'adopció el 1995).

La major agilitat per realitzar les consultes mèdiques quan es cospa que la dona no queda embarassada, per iniciar els tractaments de reproducció assistida, si es dona el cas, i començar els tràmits per adoptar, es tradueix en un augment dels casos d'embarassos i de fills nascuts després de la primera sol·licitud d'adopció. Així, entre la demanda d'adopció i el moment d'observació hi han hagut 135 parelles que han passat a ser pares i mares biològiques. Algunes han aplaçat o tancat el projecte adoptiu, pel que, si observéssim el col·lectiu de parelles sense fills biològics en comú a l'inici de la demanda el 1992, el percentatge seria de pràcticament nou de cada deu parelles, tot i que ha disminuït al 83% el 2000. A més, cal anotar que 120 parelles més, han declarat que la dona està embarassada. Normalment es tracta de parelles en les que no se'ls ha detectat cap causa concreta d'esterilitat però la muller no queda, o no torna, a quedar embarassada. Amb el pas dels mesos, opten per tramitar una adopció i, serà llavors, quan sorgeixi l'embaràs: *dos anys després dels naixement de la seva filla es van plantejar la possibilitat d'augmentar la família a través de la filiació natural. Després d'un any esperant l'embaràs, van fer varies exploracions mèdiques en les que no es concretà cap causa concreta que dificultés la*

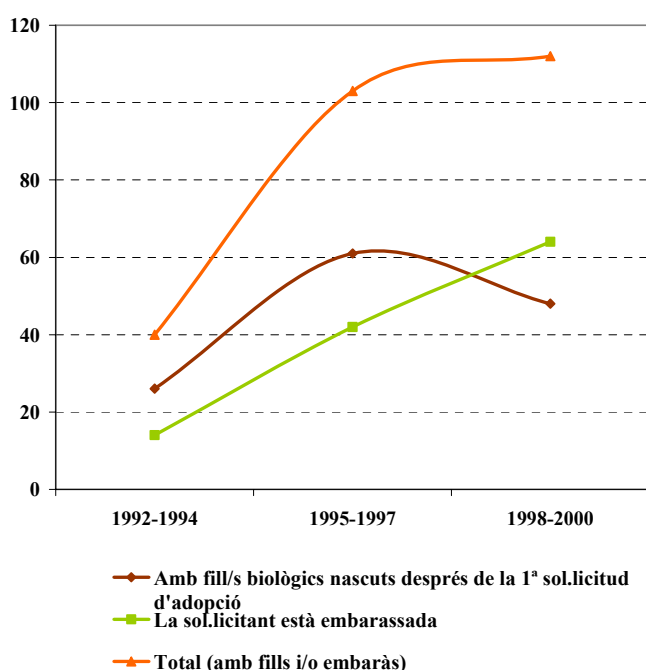
concepció. Després d'aquest diagnòstic, ja fa un any, van decidir cursar els tràmits per a una adopció internacional (...). De forma paral·lela a les entrevistes que es realitzaven amb motiu de valorar la idoneïtat per a l'adopció, la Sra. ha quedat embarassada. Aquest fet els ha sorprès molt ja que tant ells com la seva filla tenien la idea d'adoptar i aquest projecte ha de ser aplaçat durant un temps per poder garantir iniciar la relació amb el seu fill biològic que està en camí, respectant cada procés (sol·licitud de parella d'uns trenta-dos anys, cursada el 1999, amb una filla biològica de 4 anys). La parella va arxivar provisionalment l'arxiu, quan ja estava embarassada de sis mesos. Així, trobem comentaris com: *si l'embaràs no arriba a bon terme reprendran el tema de l'adopció*. Algunes ja no reiniciaran el projecte adoptiu però altres, acabaran de completar la seva família, més endavant, replantejant-se la idea d'adoptar.

Com es mostra en la figura 7.18, per triennis, els naixements i/o embarassos després de la demanda d'adopció han augmentat. En nombres relatius hi ha un 6% de parelles de les que es té constància de què els ha nascut un fill o que la dona ha quedat embarassada, essent el segon trienni, el que es dona un major percentatge de casos (7% de les parelles). Probablement i, vist la tendència del nombre d'embarassos declarats, si la observació es realitzés actualment el nombre de parelles que van iniciar els tràmits d'adopció en el darrer trienni, amb fills nascuts fins ara, seria més elevat, entre altres aspectes perquè es tracta d'un volum major de sol·licitants que corresponen a generacions més joves, amb percentatges d'èxit en les tècniques de reproducció assistida més elevats i que alhora, han accedit més ràpidament a la via adoptiva i alguns, fins i tot, havent declarat que no són conscients de tenir problemes d'infertilitat. A tot això s'ha d'unir el problema metodològic en la captació de les dades que deriva del fet de no haver transcorregut el suficient temps per detectar i per tant, incloure en l'expedient d'adopció, el naixement d'un fill que és, en la majoria dels casos, quan l'embaràs es troba força avançat, quan les parelles notifiquen aquesta notícia als serveis adoptius.

En un estudi realitzat a finals dels anys cinquanta, a 438 famílies d'EUA caracteritzades per haver adoptat entre 9 i 12 anys abans, mostra com el 10% d'aquestes parelles havien tingut un fill biològic (Weinstein, 1962). Ara bé, com l'autor apunta, *si l'adopció cura la infertilitat, no és una cura ràpida ja que de mitjana, entre l'arribada del menor adoptat i el naixement del fill biològic passen uns tres anys i mig*. Posteriorment, un altre estudi, també

inscrit a EUA situa en el 14% les parelles adoptives que els ha nascut un fill biològic després de la primera adopció (Bonham, 1989). En tot cas, percentatges superiors als trobats actualment en l'estudi i corroborarien la idea de què augmentarà el percentatge de parelles de Catalunya amb fills biològics nascuts després d'iniciar els tràmits d'adopció o després d'haver adoptat.

Figura 7.18.- Presència d'un embaràs o del naixement d'un fill biològic després de la sol·licitud en les parelles sol·licitants, per trienni de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2000. Nombres absoluts

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

El perfil de les 120 dones embarassades després d'haver iniciat el projecte adoptiu és el següent: 119 són sol·licituds de parella i una pertany a una sol·licitud unipersonal. Pel que fa al nivell d'instrucció predominen, com pel total, els i les universitàries i els i les professionals i tècnics. La majoria d'aquestes parelles (87%) no tenien cap fill en comú (una parella en tenia un de la relació anterior del marit), el 9% en tenien un i els 5 casos restants, dos fills (una d'aquestes parelles el marit també tenia un fill més de l'anterior relació). Es tracta de parelles on el 92% són casats en primeres núpcies i l'edat mitjana de

les dones en quedar embarassada és de 35,2 anys, edat que es troba de ple dins l'interval en què es sol·licita adoptar, lleugerament per sota de les parelles sol·licitants casades en primeres núpcies però superior a l'edat mitjana general a la primomaternitat biològica (lleugerament per sota els 30 anys).

El 33% dels embarassos s'han produït dins del mateix any de la primera sol·licitud i un 37% en el següent any. Hi ha qui parla de què en l'obrir la via adoptiva es relaxen i han aconseguit un embaràs, però, també cal apuntar que hi ha qui, de forma paral·lela al procés adoptiu, empra la via mèdica per poder escollir el camí que els sigui més ràpid per aconseguir el seu objectiu, tenir un fill (l'embaràs o l'assignació). Tot i no ser una variable decisiva, es relacionen les tècniques de reproducció assistida amb la major incidència de parts múltiples (Guerra, 2005). Entre les parelles embarassades sol·licitants d'adopció internacional, el 3,3% d'elles esperaven dos fills (superior al 2% del total de la població catalana). En algun cas, explícitament es cita que han seguit tècniques de fecundació, cosa que corroboraria l'haver optat per les dues vies de forma simultània. Aquesta major rapidesa, des de que la parella decideix tenir un fill i fins que sol·licita adoptar, segurament no deixi el marge de temps suficient per aquelles parelles subfèrtils que pensen que es troben impossibilitades per tenir fills biològics quan en realitat el que els manca és més temps per aconseguir l'embaràs.

Les demandes unipersonals i la relació amb els fills biològics

En les demandes unipersonals, la mitjana de fills per dona és de 0,07, inferior a les demandes unipersonals masculines (0,15 fills per home) i de la mitjana dels homes i dones en parella (0,3 fills). Si tenim en compte l'estat civil, en el cas de les dones que han tingut prèviament una parella, vídues o divorciades, la mitjana s'equipara força a la de les parelles (0,33 i 0,3 fills per dona respectivament) però, el principal col·lectiu entre les demandes unipersonals són les solteres i aquestes mostren de mitjana 0,02 fills per dona.

De les 20 sol·licituds iniciades per homes sols entre 1992-2000, tan sols dos tenien un o més fills (els dos divorciats), mentre que els restants no n'havien tingut cap. La raó més apuntada és *el de desitjar ser pare i no tenir una parella estable. Per aquest motiu veu normal la paternitat adoptiva.*

Pràcticament la totalitat de les 345 dones solteres que sol·liciten adoptar no tenen fills biològics. Només 6 n'han tingut un i tres d'ells han nascut després de la primera demanda d'adopció gràcies a les tècniques de reproducció assistida. Pel que fa a les dones solteres sense descendència s'apunta que adopten per la manca d'una parella però també diuen que *no descarten la via biològica si apareix la persona adequada* (demanda unipersonal femenina, de 36 anys, sol·licitud el 1998). De fet, en algun cas, després de tramitar la demanda o fins i tot després de l'adopció, s'ha constituït una parella, passant el cònjuge a adoptar aquell menor. També es menciona que es vol tenir un fill sense que necessàriament això passi per tenir una relació de parella: *sempre havia volgut tenir un fill sense que això impliqués una convivència forçosa de parella*. En la majoria de les ocasions, no veuen acceptable la reproducció assistida i es decanten per l'adopció: *no ha accedit a la reproducció assistida per engendrar un fill ja que no vol quedar-se embarassada sense tenir una parella estable. No té la necessitat de tenir un fill biològic, no havent la persona adequada per engendrar-lo. És per això que per a ella no té sentit sotmetre's a tractaments de fertilització artificial. La opció d'adoptar li permet fer realitat el seu projecte de maternitat* (demanda unipersonal femenina, de 39 anys, soltera, sense fills biològics) tot i que algunes, prèviament a la demanda d'adopció confessen que s'hi van sotmetre sense aconseguir els resultats esperats: *ha fet diversos intents d'inseminació artificial i de fecundació in vitro, però no ha quedat embarassada* (demanda unipersonal femenina, de 42 anys, sol·licitud el 1998).

Com tota adopció, el fet de veure dones soles en la mateixa situació que elles i que han pogut concretar el desig de ser mare adoptiva, les encoratja a iniciar aquests tràmits, *en aquells moments pensava que a una persona sense parella no li seria reconeguda la necessitat de tenir un fill. Es va informar sobre les possibilitats que tenia per poder fer realitat el seu desig i es va desanimar molt. Va abandonar la idea d'adoptar, tot i que interiorment seguia pensant en ella. Es deia que tenia d'acceptar els fets i esperar un altre moment més propici. Fa uns mesos unes companyes de la feina li van dir que hi havia la possibilitat d'adoptar essent soltera. Li van facilitar el telèfon d'una senyora sola que estava en procés d'adopció i es va posar en contacte amb ella. D'allà va sortir més animada i convençuda de que podia cursar una sol·licitud, amb bones perspectives d'èxit* (demanda unipersonal femenina, de 43 anys, soltera, 0 fills, sol·licitud tramitada el 1998).

Entre les dones que sol·liciten adoptar de forma unipersonal vídues o divorciades, el percentatge de les que tenen com a mínim un fill ascendeix al 19% de les divorciades i al 27% de les vídues. La separació o divorci implica però una ruptura en el plantejament inicial de la idea que es tenia de formar una família: *sempre havia volgut un altre fill/a, però amb la separació i la dedicació a la filla va tenir d'esperar un temps. Ara creu que és un bon moment per plantejar-se l'adopció* (dona divorciada de 44 anys, amb una filla biològica de 17 anys, demanda d'adopció el 1999). En altres casos, amb les parelles anteriors no podien o no volien tenir-ne: *quan estava casada van intentar tenir fills però va tenir embarassos que no van arribar a terme. Després de la separació ha pensat en adoptar. O: va estar casada però la seva parella no volia tenir fills. Al principi ho va acceptar però amb el temps li va ressorgir el desig de ser mare i ara, ja separada, no pot tenir fills (té la menopausia) i reprèn la idea de tenir fills, ara a través d'una adopció* (ambdós són demandes unipersonals femenines, dones divorciades, sense fills).

També, per a les dones vídues, la mort del marit pot haver significat trencar el projecte de formar una família o, en tot cas, d'acabar de completar-la: *sempre havien volgut tenir fills però el marit va morir de forma prematura. Per satisfer el desig maternal, ara la Sra. opta per l'adopció*. Altra volta s'explicita en molts casos no voler optar per les tècniques de reproducció assistida *per considerar-la una pràctica egoista* (dona vídua de 42 anys, sol·licitud tramitada el 1998, sense fills biològics). O: *una vegada superat el dol per la mort en accident del seu marit, vol ser mare de nou. No vol tenir un fill per inseminació. Ho respecta però ho troba indigne quan hi ha tants nens en el món. Sentimentalment no té el suficient amor amb ningú com per portar a terme el projecte de tenir un fill i tampoc considera lògic enganyar a algú per aconseguir tenir un fill* (dona vídua de 33 anys, sol·licitud tramitada el 1995, un fill biològic nascut el 1992).

Com es pot deduir, el motiu real d'adoptar en les demandes unipersonals, derivada de la situació de no tenir una parella. Tot i que les dones tenen la opció de sotmetre's a les tècniques de reproducció assistida, cal tenir present que la major edat mitjana en què es decideixen a tenir fills també topa amb els criteris del sistema sanitari públic però també privat, en què, a partir dels 40 anys els primers i dels 45 anys els segons, les dones queden excloses de les llistes d'espera essent l'adopció l'única via per a ser mares.

7.5.- Conclusions a la hipòtesi plantejada: la triple difusió de la demanda adoptiva: el procés de difusió-intensificació de la demanda adoptiva

El capítol 7, *L'increment de la demanda adoptiva: la triple difusió*, partia de la constatació del fort increment del nombre de sol·licitants d'adopció internacional que ha tingut lloc a Catalunya de 1992 a 2000, anys on els sol·licitants de primer ordre s'han multiplicat per 5,6 i el total de sol·licitants s'han septuplicat, podent parlar de pràcticament l'inici d'un nou fenomen social i demogràfic (l'adopció internacional a Catalunya) i el seu desenvolupament posterior.

Agafant com idea de partida el fort ascens en la demanda d'adopció i, com a subjectes d'anàlisi, els sol·licitants d'ordre 1, es plantejà la primera hipòtesi de treball: *el fort increment del nombre de sol·licitants d'adopció internacional que ha tingut lloc en els anys noranta, s'ha produït en base a un procés de difusió-intensificació de la demanda, difusió i intensificació tant des d'una perspectiva geogràfica, com social i demogràfica i que ha vingut afavorida per la superposició de generacions de sol·licitants d'adopció ben dispars.*

Es pot verificar la hipòtesi d'aquesta *triple difusió* de la demanda adoptiva?

En l'apartat 7.2 s'ha avaluat si s'havia produït *l'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans*. L'anàlisi del nombre de sol·licitants d'adopció internacional d'ordre 1 i la corresponent taxa sobre la població, desglossada per triennis, ens permet copsar la *intensificació geogràfica* de la demanda, amb increments que anirien de les 683 sol·licituds enregistrades a Catalunya de 1992 a 1994 a les 2.436 de 1998 a 2000, o una taxa que de 3,7 ascendeix a 13,1 sol·licitants per 100.000 habitants.

La intensificació de la demanda d'adopció ha anat acompanyada d'una *expansió geogràfica* dels sol·licitants. Certament, si partim d'un indicador tan bàsic com és el percentatge de municipis on hi resideix, com a mínim, un sol·licitant d'adopció internacional, s'observa que si entre 1992 i 1994 els sol·licitants d'ordre 1 residien en el 18% dels municipis catalans, en el trienni següent aquests ja pertanyien al 29% dels municipis i entre 1998 i 2000 es distribuïen damunt el 35% dels municipis.

Aquesta *difusió-expansió* permet asseverar que la demanda d'adopció internacional ha passat de ser un fenomen majoritàriament urbà a un fenomen que afecta a la majoria

d'àmbits geogràfics. Ara bé, aquesta *generalització no és sinònim d'homogeneïtzació territorial*, ja que la difusió ha estat heterogènia: mentre que Lleida era i continua essent la província amb menys difusió espacial en quan a sol·licitants d'adopció internacional (del 4% dels municipis de la província al 19%), Barcelona era i és la província on el fenomen s'escampa més entre els municipis (del 33% dels municipis al 58%) i on la difusió ha estat més intensa.

L'Àmbit Metropolità i les Comarques Gironines foren les àrees pioneres en la demanda d'adopció internacional on, en el trienni 1992-1994, en pràcticament totes les agrupacions municipals en funció del nombre d'habitants, presentaven una taxa superior a 4 sol·licitants per cada 100.000 habitants. De la resta de Catalunya, tant sols Manresa assolí aquesta taxa. L'anàlisi del darrer trienni mostra que en els àmbits ara mencionats s'estan donant unes taxes elevades en els municipis de menys de 2.000 habitants, el contrari del que succeeix per exemple, a l'Àmbit de Ponent on només ressalta la taxa de Lleida o a l'Àmbit del Camp de Tarragona, on sobresurten les ciutats de més de 10.000 habitants. Semblaria doncs que en els llocs on la demanda d'adopció internacional ha entrat més tard, aquesta adquirís unes connotacions més urbanes i aquells àmbits on fa més temps que s'ha introduït la demanda adoptiva, es trobés més escampada damunt els municipis amb menys habitants, com un estadi més avançat de la demanda adoptiva.

Per concloure, en els darrers anys s'ha produït un procés de difusió de la demanda adoptiva damunt el territori català, amb taxes més elevades (s'està davant una major intensitat) però, no es pot afirmar que hi hagi hagut una homogeneïtzació territorial, ja que la província de Barcelona i en concret l'Àmbit Metropolità ha estat el focus inicial de difusió i continua essent el principal motor de demanda d'adopció internacional.

En la segona subhipòtesi s'afirma que s'ha produït una *expansió social de la demanda d'adopció*. En l'apartat 7.3 s'ha analitzat aquesta premissa a partir de les variables nivell d'instrucció i la relació amb l'activitat econòmica dels sol·licitants. Seguint la mateixa tendència es constata que, temporalment, tant en nombres absoluts com en taxes de sol·licitants, per a totes les categories, han augmentat però, lluny de pensar en una homogeneïtzació, el que s'ha produït és una major dispersió, potenciant-se aquelles categories en què ja, inicialment, tenien més rellevància.

Així, pel que fa al nivell d'instrucció, existeix una relació directa entre tenir més estudis i una major taxa de sol·licitants. En tots els grups de generacions que s'han analitzat, el nivell d'instrucció elemental entre els sol·licitants d'adopció es troba infrarepresentat respecte al total de la població i els altres nivells, en especial els universitaris, sobrerepresentat. Entre 1992 i 2000 els increments en nombres absoluts han estat notablement elevats en totes les categories però si d'un extrem a l'altre del període el nombre de sol·licitants s'han quintuplicat, els increments per aquells que tenen estudis universitaris i els que han cursat estudis secundaris pràcticament s'han multiplicat per sis i per les sol·licitants universitàries, per set. En canvi, els augments dels que tenen estudis bàsics han estat menors, triplicant-se entre les dones i quadruplicant-se entre els homes. En definitiva, la relació directa entre un major nivell d'instrucció i una taxa de sol·licitants d'adopció més alta s'ha anat intensificant.

Pel que respecte a la relació amb l'activitat econòmica, al 1992, en totes les categories ocupacionals es partia d'unes taxes força homogènies i baixes (a excepció de les dones ocupades en els serveis administratius que han mantingut al llarg de tot el període d'estudi unes taxes superiors a 125 sol·licitants per cada 100.000 dones ocupades en aquesta branca d'activitat). S'ha produït una pujada rellevant de les taxes per categories, diversificant-se entre aquestes i assolint el 2000 taxes al voltant de 100 entre els homes dedicats als serveis administratius; professionals i tècnics; i al comerç, hoteleria, serveis personals i altres, mentre que entre les dones s'arriba a una taxa propera a 150 sol·licitants per 100.000 dones entre les dedicades als serveis administratius tot i que la taxa de les professionals i tècniques (131.7) presenta una clara tendència a l'alça i s'apropa a la primera.

Altra volta s'observa que els dos col·lectius als que es deu l'inici i el desenvolupament de l'adopció internacional a Catalunya són el dels professionals i tècnics (amb una situació socioeconòmica més favorable i probablement més oberts a noves realitats) i el dels serveis administratius (aquest darrer especialment per les dones i probablement amb persones molt estretament relacionades amb l'administració pública que, per la seva situació laboral es trobaven amb més recursos per endegar una adopció en un altre país), essent les categories que més sol·liciten adoptar.

En la tercera subhipòtesi s'afirma que s'ha produït una *difusió demogràfica de la demanda d'adopció* en el sentit d'una major diversificació de situacions en relació al perfil demogràfic dels sol·licitants. De fet, hi ha un predomini absolut de les demandes d'adopció

per part de parelles (nou de cada deu), tot i que de 1992 a 2000, es constata un petit descens percentual (del 96% al 88%), al haver augmentat més les demandes unipersonals. Entre les parelles, disminueixen lleument les casades en primeres núpcies (del 92% al 90%) i augmenten les parelles recompostes (del 6% al 7%).

Pel que fa a la mitjana d'anys de convivència de les parelles abans de sol·licitar adoptar, pràcticament no ha variat entre els dos extrems d'observació, de 9,6 anys el 1992 a 9,2 anys de convivència el 2000. Aquests valors amaguen però un augment del pes en les franges extremes que farà compensar i pràcticament no moure la mitjana: per un costat, l'increment de les parelles que porten 5 o menys anys de convivència que s'estén del 24% el 1992 al 30% de 2000; alhora, les parelles amb més de 20 anys casats o cohabitants que han més que doblat el seu pes relatiu (del 2,6% de 1992 al 6% de 2000).

Un dels trets demogràfics més característics de les parelles que sol·liciten adoptar és la manca de fills biològics, podent ser una variable que ens apropi a possibles problemes de fertilitat de les parelles: el 1992, el 86% de les parelles no tenien fills biològics en comú, disminuint fins al 81% el 2000. Aquest alt nombre de parelles que sol·liciten adoptar i que no tenen descendència dona com a resultat una mitjana de fills en el moment de la sol·licitud molt reduïda: 0,3 fills per home i per dona. Malgrat predominar les parelles sense fills, augmenten les que en tenen, passant del 10,5% al 12% de les parelles amb un fill en comú i del 3% al 6% de les parelles que tenen dos o més fills.

De les demandes unipersonals, predominen en escriure les femenines. Al llarg del període d'estudi s'han tramitat tan sols vint demandes masculines, pràcticament la majoria en el bienni 1999-2000. Fins llavors aquestes demandes provenien d'homes solters, incorporant-se a partir de 1999 quatre demandes per part d'homes divorciats. Temporalment, les demandes unipersonals femenines són més pioneres que les masculines: el 1992 ja representaven el 4% del total de les demandes, arribant a assolir l'11% el 2000. Com en el cas masculí, el 80% provenen de dones solteres, el 16,5% de divorciades i el restant 3,5% de vídues. Les demandes unipersonals femenines han augmentat notablement en tots els estat civils però en especial entre el col·lectiu de divorciades, amb un increment total del 800%, essent un nou perfil a tenir en compte.

En el cas de les demandes unipersonals, el motiu real d'adoptar ja no és tan per problemes d'infertilitat sinó d'infecunditat derivada de la situació de no tenir una parella, el que s'ha

anomenat *infecunditat social* (el 95% de les dones que han cursat en solitari una adopció internacional no han tingut cap fill biològic).

En el moment d'iniciar la demanda d'adopció internacional, vuit de cada deu homes i dones tenien entre 30 i 44 anys. Al llarg d'aquesta dècada ha augmentat més els col·lectius d'homes i dones a partir dels 35 anys, probablement efecte del propi retard en la formació de la parella i en la decisió de tenir fills, propi de la dinàmica demogràfica catalana de la dècada dels noranta. Pels homes, els de 35 a 39 anys és el majoritari, percentatge que manté una tendència a l'alça, passant de representar el 33,5% al 38%, a l'igual que el grup de 40 a 44 anys que s'ha enfortit (del 20% al 23%). Cosa semblant succeeix amb les sol·licitants: mentre que en el primer trienni el grup més nombrós era el de 30 a 34 anys (34%), el seu lideratge ha anat minvant fins representar el 26% entre 1998-2000, grup superat, ja en el segon trienni, pel de 35 a 39 anys (34,5%) que, juntament amb el grup de 40 a 44 anys augmenten considerablement (del 17,5% al 24%).

Al calcular la taxa de sol·licitants d'adopció internacional es copsa que en tots els grups d'edat ha pujat però, les diferències entre ells s'han fet més evidents: si el 1992, pels homes, la taxa anual més elevada era de 24,8 per 100.000 homes de 35 a 39 anys i de 23,4 per les dones de 30 a 34 anys, essent pràcticament nul·la a partir del 55 anys pels homes i dels 50 per a les dones, a l'any 2000, la taxa del grup de 35 a 39 anys pels homes i dones ascendeix fins a 123,3 i 128,3 respectivament, augmentant als 60 anys l'edat on les taxes de sol·licitants són pràcticament inexistents.

Al 1992, les generacions de sol·licitants d'adopció masculina i femenina a les que es deu l'inici de l'adopció internacional a Catalunya, amb major o menor intensitat, són els que integren els intervals dels nascuts entre 1941 i 1965 i amb major èmfasi a partir de les generacions nascudes el 1951. Les taxes més elevades foren les dones de les generacions 1956-1960 (23,1) i els homes d'aquestes mateixes cohorts juntament al grup precedent, 1951-1955 (23 i 19,6 sol·licitants per cada 100.000 homes d'aquests grups d'edat), arran de la diferència d'edat entre els cònjuges.

Generació rere generació opten per l'adopció internacional per efecte de l'edat és a dir, s'estan incorporant els homes i dones de les generacions que van arribant a l'edat mitjana en què normalment es produeix la demanda adoptiva però, ho van fent, amb una intensitat

cada vegada major tot i que també es denota aquest retard en l'edat per incorporar-se a aquest procés. Així, les generacions nascudes entre 1966 i 1970 mostren increments en les taxes de sol·licitants a partir del segon trienni, mentre que els que nasqueren entre 1971 i 1975 comencen a sol·licitar adoptar a partir de 1999 i, com efecte de la diferència d'edat entre sexes, especialment entre les dones.

I fins aquí tan sols s'ha fet referència a les demandes d'ordre 1 però, en concret a partir de 1997, s'ha donat la convergència de sol·licitants que volen adoptar per primera vegada i altres que ja tenen constituïda la família amb una adopció i desitgen ampliar-la amb una segona o posterior incorporació d'un menor adoptat, de Catalunya o d'altres països, és a dir, sol·licitants que es troben en fases distintes del projecte adoptiu. En la taula 7.14, es mostra el còmput de tots els sol·licitants en un any, independentment d'ésser d'ordre 1 o posteriors, dels que es detalla aquells que ja han pogut concretar una adopció prèviament.

L'11% dels sol·licitants d'adopció internacional de 1992 ja tenien adoptat un menor (especialment menors nascuts a Catalunya). El 1993, el percentatge de sol·licitants que ja eren pares adoptius disminuï fins al 4%, efecte de la incorporació de nous sol·licitants d'adopció. En el bienni 1995-1996, solament el 4% i el 3,5% dels sol·licitants ja eren pares adoptius, podent considerar aquest bienni i, en general, el segon trienni (5,7% dels sol·licitants) com de canvi o de traspàs, on s'incorporaren un nombre molt elevat de nous sol·licitants (en la taula 7.1 es veia que més del 80% de les sol·licituds del segon trienni eren d'ordre 1). A partir de 1997 es produeix un nou canvi: s'incrementa el percentatge de sol·licitants que ja tenen un o més fills adoptats (8,5% en el darrer trienni), en aquest cas, alguns de Catalunya però la majoria provinents d'altres països. Es tracta doncs d'un projecte d'ampliació de la família.

La demanda adoptiva es relaciona directament amb l'edat dels sol·licitants, és a dir, esdevé un *efecte lligat a l'edat* però a més, al llarg de l'etapa analitzada s'ha donat una intensificació de les taxes a totes les generacions que es van incorporant a la demanda adoptiva, en especial a partir dels nascuts el 1951. Cal destacar també la conjunció en el temps de persones que pertanyen a una gran diversitat de generacions (*efecte de moment*), que col·lideixen temporalment degut a l'obertura social i a una gestió organitzada cap a l'adopció internacional. S'ha produït doncs una *superposició de generacions de sol·licitants d'adopció ben dispars*, en especial a partir de la segona meitat dels anys

noranta, quan tot el procés ja estava més ben assentat i estructurat i que, molt probablement, si en els anys vuitanta s'hagués trobat desenvolupada com en l'actualitat, algunes sol·licituds de les persones de més edat s'haguessin tramitat en anys anteriors.

Taula 7.14.- Percentatge de sol·licitants que en fer la sol·licitud ja havien adoptat un menor o més (de Catalunya, altres Comunitats Autònomes o d'altres països), per any de la sol·licitud. Catalunya, 1992-2000

	Sol·licitants que ja han adoptat	Sol·licitants total en l'any	% sol.lic. amb 1 ó més adopc. prèvies
1992	20	178	11,2
1993	12	295	4,1
1994	21	344	6,1
1995	27	649	4,2
1996	23	656	3,5
1997	64	685	9,3
1998	77	884	8,7
1999	92	1.179	7,8
2000	118	1.301	9,1
1992-1994	53	817	6,5
1995-1997	114	1.990	5,7
1998-2000	287	3.364	8,5

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2000.

Més que la pròpia estructura per edat de la població, el que ha estat decisiu en l'evolució tan intensa de la demanda d'adopció a partir dels anys noranta, és precisament aquesta superposició de generacions tan diverses. El 2008 però, en concret a partir de 2005, ja es pot parlar de l'inici d'una nova etapa: la de la *regulació generacional de l'adopció*, en la que cal esperar que predomini l'efecte lligat a l'edat, essent aquesta una variable que s'acoti més (en especial en els marges superiors), el que en la pràctica portarà cap a un descens del nombre de sol·licitants en relació a les xifres de principis de segle XXI, per anar-se estabilitzant en un nombre que aniria en funció del volum de les generacions que, per edat, els toqui adoptar, recordem, majoritàriament entre els 30 i els 45 anys.

CAPÍTOL 8.- L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL I EL SEU IMPACTE DEMOGRÀFIC

8.1.-Impacte de l'adopció internacional en els efectius de les generacions catalanes

- 8.1.1.- Els menors adoptats a l'estranger: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada
- 8.1.2.- Perfil dels menors adoptats en altres països: el país de procedència, el sexe i l'edat
- 8.1.3.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional sobre els naixements

8.2.-Impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes

- 8.2.1.- De sol·licitants a pares/mares adoptius/ves
- 8.2.2.- La intensitat de la maternitat / paternitat adoptiva
- 8.2.3.- El calendari a la maternitat / paternitat adoptiva
- 8.2.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat

8.3.-Impacte de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies

- 8.3.1.- Tipologia de famílies adoptives
- 8.3.2.- L'estructura per edat i sexe de les famílies adoptives
- 8.3.3.- Les adopcions múltiples
- 8.3.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional en la formació i en la composició de les famílies

A Catalunya, l'arribada de menors adoptats procedents d'altres països començà a tenir un important impacte social a partir de la segona meitat dels anys noranta tot i que estadísticament, fins a l'any 2001 no s'arribà a les mil adopcions anuals, un nombre no massa elevat per les xifres que normalment mou la disciplina demogràfica però que, per la ràpida evolució del fenomen, per la naturalesa d'aquestes adopcions i per trobar-se estretament relacionat amb els dos grans temes que van ocupar majoritàriament la recerca demogràfica en la dècada dels noranta, els processos migratoris per un costat i la baixa

natalitat i la baixa fecunditat de les parelles per altre, converteixen a aquesta matèria en un tema innovador i de gran rellevància demogràfica, malgrat que fins ara no ha estat massa habitual trobar-ne una aproximació des d'aquest camp. És més fàcil aconseguir estudis sobre els menors adoptats a Catalunya i, en general a Espanya, des de la perspectiva psicològica o antropològica on, per les seves tècniques d'anàlisi no els és tan necessari disposar de dades estadístiques desagregades, com a mínim, per sexe i generació de naixement dels menors adoptats i dels membres de les seves famílies, bàsic en qualsevol anàlisi demogràfic.

En aquest capítol 8, *L'adopció internacional i el seu impacte demogràfic*, fonamentant-nos en la base de dades creada a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional de Catalunya procedents de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció, exposat en el capítol 6, s'analitza com la incorporació de menors adoptats procedents d'altres països pot o podrà impactar sobre diverses variables demogràfiques, en especial sobre els naixements, sobre la fecunditat i sobre la constitució o ampliació familiar (hipòtesi 2). Es treballen les següents hipòtesis: en l'apartat 8.1, *Impacte de l'adopció internacional en els efectius de les generacions catalanes*, es comprova si l'arribada de nens i nenes adoptats en altres països, considerats com a *naixements diferits en el temps*, esdevé una aportació addicional rellevant d'efectius al volum inicial de les generacions nascudes a Catalunya, o sia, als naixements per any de l'esdeveniment; en l'apartat 8.2, *Impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes*, s'analitzarà si l'adopció internacional pot considerar-se una aportació significativa a la fecunditat total de les generacions de dones i d'homes residents a Catalunya; i, en l'apartat 8.3 *Impacte de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies*, es copsarà si l'adopció internacional comporta una diversificació, tant en la forma de constituir-se com en la composició de les famílies.

8.1.- Impacte de l'adopció internacional en els efectius de les generacions catalanes

Abans d'avaluar l'impacte que comporta la incorporació dels nens i nenes adoptats en altres països sobre els naixements i sobre els efectius generacionals, es creu necessari comparar, a l'igual que s'ha fet en el capítol 7 amb les sol·licituds d'adopció internacional, les

estadístiques oficials sobre menors adoptats internacionalment per part de residents a Catalunya, procedents de l'ICAA (recordem que pels menors adoptats en altres països es disposa de dades a partir de l'any 1998), amb la base de dades creada, a fi de comprovar la viabilitat estadística de la base emprada (veure capítol 6). S'aprofitarà la major cobertura temporal i la major informació disponible dels menors adoptats, per analitzar amb més profunditat el seu perfil per sexe i generació de naixement, el que permetrà aproximar-nos a l'edat dels menors a l'adopció i a l'edat actual. En el darrer subapartat es comprovarà la hipòtesi formulada, avaluant el grau d'incidència dels menors adoptats en altres països sobre les cohorts de naixement de Catalunya a les que pertanyen.

8.1.1.- Els menors adoptats a l'estranger: comparativa entre les estadístiques oficials i la base analitzada

Com s'observa en la taula 8.1, segons les Memòries de l'ICAA, entre 1998 i 2002 s'adoptaren 3.334 menors. A través del buidatge dels expedients s'han comptabilitzat en aquest quinquenni 3.423 adopcions, pel que es donaria una diferència positiva en el total de 89 adopcions. Ara bé, en realitzar una comparativa anual es mostra un superàvit en l'explotació pròpia entre 1998 i 2000, havent una mancança de 34 menors el 2001 i de 94 el 2002, el que representen un dèficit del 3% i del 9% respectivament sobre les dades de l'ICAA, o el que és el mateix, una cobertura de la informació del 97% i del 91% en aquests darrers dos anys.

Si en lloc de fer la simple diferència sobre el total d'adopcions es calcula el *dèficit real*, és a dir, el sumatori anual de tots els valors negatius de cada país (que surten de la diferència entre les dades procedents de les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA i les dades del buidatge), la mancança ascendeix a 237 menors, el 7% del total oficial, essent Xina l'origen del que es té un dèficit major, un 13% dels prop de mil menors enregistrats entre 1998 i 2002 en les taules oficials (una diferència de 131 menors) i Rússia, amb un 5,7% (38 casos).

En principi semblaria que les dades de les *Memòries Estadístiques* tindrien de coincidir plenament amb el buidatge però no és així. Una primera explicació del dèficit dels darrers anys podria venir motivada pel fet de què en els corresponents expedients no s'hagués

arxivat la informació sobre l'assignació i l'adopció d'alguns menors (per estar realitzant-se informes de seguiment), cosa que a la inversa també explicaria que en el primer trienni hi constessin pràcticament totes les adopcions i que tan sols es donin algunes mancances puntuals en països com Bulgària, Romania o Rússia (amb 1, 6 i 7 casos enregistrats de més en les Memòries que en el buidatge propi el 1998-1999), per citar uns exemples.

Taula 8.1.- Nombre de menors adoptats a l'estranger, per continent d'origen i països amb més menors adoptats entre 1998-2002. Comparativa: dades oficials-dades provinents de l'explotació pròpia. Catalunya, 1998-2000

Continent / País sol·licitat	Dades Memòries ICAA (A)						Dades buidatge (B)						B - A		Dèficit	
	1998	1999	2000	2001	2002	98-02	1998	1999	2000	2001	2002	98-02	98-02	%	real*	%
ÀFRICA	6	1	9	11	33	60	9	5	14	17	25	70	10	16,7	-12	-20,0
AMÈRICA	183	151	158	247	133	872	219	180	195	237	142	973	101	11,6	-30	-3,4
Colòmbia	82	48	65	106	54	355	82	59	65	106	54	366	11	3,1	0	0,0
Mèxic	16	35	26	46	17	140	16	35	26	39	20	136	-4	-2,9	-7	-5,0
ÀSIA	72	108	181	390	499	1.250	90	131	190	357	414	1.182	-68	-5,4	-136	-10,9
Índia	28	31	36	39	21	155	33	46	42	41	34	196	41	26,5	0	0,0
Nepal	16	10	14	29	37	106	25	17	15	29	39	125	19	17,9	0	0,0
Xina	28	63	131	320	434	976	31	64	132	287	336	850	-126	-12,9	-131	-13,4
EUROPA	36	116	210	399	391	1.152	35	124	256	402	381	1.198	46	4,0	-59	-5,1
Bulgària	6	24	22	38	32	122	5	29	34	38	42	148	26	21,3	-1	-0,8
Romania	18	34	49	16	0	117	12	36	50	20	3	121	4	3,4	-6	-5,1
Rússia	10	50	103	245	256	664	10	43	105	227	243	628	-36	-5,4	-38	-5,7
Ucraïna	2	8	34	99	102	245	7	13	67	117	91	295	50	20,4	-11	-4,5
TOTAL	297	376	558	1.047	1.056	3.334	353	440	655	1.013	962	3.423	89	2,7	-237	-7,1

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (1998-2002) i del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1998-2002.

Notes:

■.- En les dades del buidatge hi ha un nombre menor d'adoptats que en les publicades en les Memòries.

*.- En mencionar el *dèficit real* no es fa referència a la diferència, per països, del total del període entre les dades oficials i les procedents del buidatge, com es mostra en la columna B-A, sinó al sumatori anual, per països, de tots els valors negatius que surten de la diferència entre les dades procedents de les Memòries de l'ICAA i les dades del buidatge.

□.- Dades que s'agregaran al total de menors adoptats fins a 31/XII/2002: 237 menors que corresponen a l'Àfrica, 12 casos (el 2001: 2 adopcions de la República del Congo i 1 de Togo; el 2002, 3 de Madagascar, 3 del Marroc, 1 de la República del Congo, 1 de la República Democràtica del Congo i 1 del Camerun); a Amèrica, 30 casos (el 1998, 3 adopcions d'Equador; el 2000, 6 de Brasil; el 2001, 9 de Guatemala, 7 de Mèxic i 1 d'Equador; el 2002, 3 de Brasil i 1 de Haití); a Àsia, 136 casos (el 1999, 1 adopció d'Israel; el 2001, 33 de Xina, 1 de Myanmar i 1 de Vietnam; el 2002, 98 de Xina i 2 de Vietnam); i a Europa, 59 casos (el 1998, 6 adopcions de Romania i 1 de Bulgària; el 1999, 7 de Rússia; el 2000, 1 d'Hongria i 1 de Lituània; el 2001, 18 de Rússia i 1 d'Hongria; i el 2002, 13 de Rússia i 11 d'Ucraïna). En l'annex 9 es mostra el seu desglossament.

Aquestes diferències numèriques entre les fonts també es constataren amb les sol·licituds. Malgrat tenir una única font d'origen, la informació en una i altra base no sempre es manipula de forma paral·lela: les estadístiques de l'ICAA s'obtenen a través de l'agregació de les dades que cada delegació territorial aporta (pensem que durant anys es va dur la comptabilitat del nombre d'adopcions de forma manual); en el buidatge es partia d'un llistat informàtic facilitat per l'ICAA però s'ha comprovat que no sempre es trobava al dia, cosa que es podia solventar si en el moment de revisar l'expedient hi constava tota la documentació pertinent però, en cas contrari, hi havia assignacions de menors o adopcions que podien invisibilitzar-se estadísticament en no estar la seva situació actualitzada en el llistat informàtic ni la informació en l'arxiu corresponent. D'aquí els dèficits majors dels darrers anys. En sentit contrari, els casos en què en el buidatge s'han comptabilitzat més menors que en les *Memòries Estadístiques* s'expliquen per la metodologia emprada on s'han recuperat aquelles adopcions que en el seu moment no van quedar enregistrades.

Metodològicament s'ha optat per agregar a les dades extretes del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional de 1998 a 2002, on s'han comptabilitat 3.423 menors adoptats, 237 menors que corresponen al dèficit trobat entre l'explotació pròpia de les dades i les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA: de l'Àfrica, 12 casos; d'Amèrica, 30 casos; d'Àsia, 136 casos; i d'Europa, 59 casos (veure nota a peu de taula 8.1 i el desglossament del dèficit real, per a tots els països d'adopció, en l'annex 4). Així es treballa amb un arxiu de 3.660 menors adoptats en altres països entre 1998 i 2002, als que s'hi ha d'agregar 685 adoptats abans de 1998, fent un total de 4.345 menors adoptats fins a 31 de desembre de 2002. Sempre que s'ha disposat d'informació i metodològicament ha estat possible, s'ha ampliat la base d'anàlisi a les adopcions internacionals enregistrades fins a 31 de desembre de 2006, fent un total de 9.398 nens i nenes adoptats a Catalunya fins a aquesta data.

Aquesta base permetrà apropar-nos pràcticament a la totalitat del col·lectiu adoptat en altres països, des dels seus inicis i fins a 2006 (amb dades més detallades fins a 2002) i serà el punt de referència en analitzar com aquest col·lectiu interacciona sobre variables demogràfiques com la natalitat, la fecunditat o l'estructura i la composició familiar.

8.1.2.- Perfil dels menors adoptats en altres països: el país de procedència, el sexe, la generació de naixement i l'edat

En el capítol 5 de la Tesi s'ha mostrat una síntesi dels nombre de menors adoptats entre 1998 i 2006, els països de procedència i el seu perfil per grans grups d'edat. A través del buidatge dels expedients de les famílies sol·licitants d'adopció internacional es poden presentar dades inèdites del nombre i del perfil dels adoptats abans de 1998, remuntant-nos en alguns casos fins a la segona meitat dels anys vuitanta.

Aquest apartat no vol ser repetitiu i per tant es centrarà, pel que fa al lloc d'origen dels adoptats, als grans canvis de tendència o de procedència geogràfica d'aquests menors, fent especial referència a abans de 1998; es mostrarà també la distribució dels adoptats segons la variable sexe i la generació de naixement, el que permetrà copsar l'impacte dels nens i nenes adoptats sobre les cohorts a les que pertanyen per any de naixement.

Els infants adoptats per continent i país de procedència

Es calcula que fins a 31 de desembre de 2006 han arribat a Catalunya 9.398 menors adoptats (veure taula 8.2). Són poques les adopcions internacionals enregistrades abans de 1995 a Catalunya (149 adopcions). De fet, les realitzades en el transcurs de la dècada dels anys noranta, no arriben a una de cada quatre enregistrades a Catalunya fins a 2006. La majoria dels nens i nenes adoptats han arribat amb el nou segle: tres quartes parts s'han incorporat en famílies de Catalunya des de l'any 2001 i més de la meitat dels prop de 10.000 menors, en els darrers quatre anys (2003-2006).

Abans de 1992, el nombre de casos d'adopcions que es tenen enregistrats són molt pocs, 27 adopcions, en les que primen les procedents de la resta d'Europa, pràcticament totes de Romania. Tot i que en nombres absoluts l'entrada de menors adoptats procedents de Romania es manté en alça fins a l'any 2000, el fort augment de les adopcions d'altres indrets fan que perdin pes relatiu passant de representar el 44% d'abans de 1992, al 9% del trienni 1992-1994, a l'1% de 2001-2002 i trobant-se en l'actualitat tancat a l'adopció.

Taula 8.2.- Infants adoptats a altres països, per continent i país d'origen del menor (amb 10 o més adopcions constituïdes fins a 31/XII/2006). Catalunya

Continent / País	Valors absoluts								Valors relatius							
	Abans								Abans							
	1.992	92-94	95-97	98-00	01-02	03-06*	Fins a 2002**	Fins a 2006***	1.992	92-94	95-97	98-00	01-02	03-06*	Fins a 2002**	Fins a 2006***
ÀFRICA	1	3	8	28	54	511	94	605	3,7	2,5	1,5	1,9	2,7	10,1	2,2	6,4
Etiòpia	1	0	0	0	0	368	1	369	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	7,3	0,0	3,9
Madagascar	0	0	3	17	20	33	40	73	0,0	0,0	0,6	1,2	1,0	0,7	0,9	0,8
Marroc	0	1	2	4	15	54	22	76	0,0	0,8	0,4	0,3	0,8	1,1	0,5	0,8
Rep. del Congo	0	2	1	1	4	11	8	19	0,0	1,6	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Rep. Dem. Congo	0	0	0	0	2	28	2	30	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	0,0	0,3
Altres	0	0	2	6	13	17	21	38	0,0	0,0	0,4	0,4	0,7	0,3	0,5	0,4
AMÈRICA	10	87	337	603	400	426	1.437	1.863	37,0	71,3	62,9	41,6	20,3	8,4	33,1	19,8
Bolívia	2	14	23	58	12	30	109	139	7,4	11,5	4,3	4,0	0,6	0,6	2,5	1,5
Brasil	0	12	11	16	16	47	55	102	0,0	9,8	2,1	1,1	0,8	0,9	1,3	1,1
Colòmbia	5	28	164	206	160	157	563	720	18,5	23,0	30,6	14,2	8,1	3,1	13,0	7,7
Costa Rica	0	4	13	11	3	1	31	32	0,0	3,3	2,4	0,8	0,2	0,0	0,7	0,3
El Salvador	0	6	7	11	30	19	54	73	0,0	4,9	1,3	0,8	1,5	0,4	1,2	0,8
Equador	0	0	0	19	7	1	26	27	0,0	0,0	0,0	1,3	0,4	0,0	0,6	0,3
Guatemala	1	2	11	59	57	19	130	149	3,7	1,6	2,1	4,1	2,9	0,4	3,0	1,6
Haití	0	0	0	0	3	77	3	80	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,5	0,1	0,9
Hondures	0	0	4	12	5	3	21	24	0,0	0,0	0,7	0,8	0,3	0,1	0,5	0,3
Mèxic	0	3	26	77	66	29	172	201	0,0	2,5	4,9	5,3	3,3	0,6	4,0	2,1
Nicaragua	0	0	20	50	12	1	82	83	0,0	0,0	3,7	3,5	0,6	0,0	1,9	0,9
Panamà	1	0	3	3	0	4	7	11	3,7	0,0	0,6	0,2	0,0	0,1	0,2	0,1
Perú	1	4	29	53	13	24	100	124	3,7	3,3	5,4	3,7	0,7	0,5	2,3	1,3
Rep. Dominicana	0	1	5	14	14	10	34	44	0,0	0,8	0,9	1,0	0,7	0,2	0,8	0,5
Veneçuela	0	1	8	3	0	0	12	12	0,0	0,8	1,5	0,2	0,0	0,0	0,3	0,1
Xile	0	5	9	9	2	4	25	29	0,0	4,1	1,7	0,6	0,1	0,1	0,6	0,3
Altres	0	7	4	2	0	0	13	13	0,0	5,7	0,7	0,1	0,0	0,0	0,3	0,1
ÀSIA	2	11	114	412	906	2.115	1.445	3.560	7,4	9,0	21,3	28,5	45,9	41,9	33,3	37,9
Filipines	1	0	0	0	0	9	1	10	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
Índia	0	3	46	121	75	38	245	283	0,0	2,5	8,6	8,4	3,8	0,8	5,6	3,0
Kazakhstan	0	0	0	0	0	75	0	75	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,8
Nepal	0	6	40	57	68	176	171	347	0,0	4,9	7,5	3,9	3,4	3,5	3,9	3,7
Vietnam	0	0	0	3	7	1	10	11	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	0,0	0,2	0,1
Xina	0	0	26	227	754	1.814	1.007	2.821	0,0	0,0	4,9	15,7	38,2	35,9	23,2	30,0
Altres	1	2	2	4	2	2	11	13	3,7	1,6	0,4	0,3	0,1	0,0	0,3	0,1
EUROPA	14	21	77	431	826	2.001	1.369	3.370	51,9	17,2	14,4	29,8	41,8	39,6	31,5	35,9
Bulgària	0	0	4	69	80	21	153	174	0,0	0,0	0,7	4,8	4,1	0,4	3,5	1,9
Hongria	1	1	4	3	2	0	11	11	3,7	0,8	0,7	0,2	0,1	0,0	0,3	0,1
Romania	12	11	30	104	23	0	180	180	44,4	9,0	5,6	7,2	1,2	0,0	4,1	1,9
Rússia	1	7	33	165	501	1.748	707	2.455	3,7	5,7	6,2	11,4	25,4	34,6	16,3	26,1
Ucraïna	0	0	1	87	219	225	307	532	0,0	0,0	0,2	6,0	11,1	4,5	7,1	5,7
Altres	0	2	5	3	1	7	11	18	0,0	1,6	0,9	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2
TOTAL	27	122	536	1.448	1.975	5.053	4.345	9.398	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i de les *Memòries Estadístiques* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006).

Notes:

*.- Dades procedents de les *Memòries Estadístiques* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006).

**.- A les dades extretes del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002, on es comptabilitzaven 4.108 menors adoptats, s'hi han agregat 237 menors que corresponen al dèficit trobat entre l'explotació pròpia de les dades i les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA, segons taula 8.1.

***.- A les dades *Fins a 2002* s'hi han agregat les corresponents al quadrienni 2003-2006 procedents de les *Memòries Estadístiques* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006).

Des de l'inici dels processos adoptius a Catalunya, Colòmbia també va esdevenir un dels països preferits per adoptar. El fet de tenir una llengua comuna però, a més, un sistema d'adopció molt organitzat i estructurat, que donava garanties de legalitat, junt a la presència d'una associació de famílies que anaven adoptant en aquest país i que informaven sobre la viabilitat de les adopcions, va fer d'aquest país llatinoamericà el més sol·licitat fins el 1998 i es traduí en un important nombre de menors adoptats: en el trienni 1992-1994 s'hi van concretar el 23% de les adopcions, augmentant fins al 31% entre 1995-1997, essent el màxim assolit.

Durant el trienni 1992-1994 el predomini de les adopcions procedents dels països sudamericans va ser absolut ja que set de cada deu adopcions provenien d'aquesta àrea. Els tres principals països d'adopció foren, junt a Colòmbia (23% de les adopcions del trienni), Bolívia (11.5%) i Brasil (10%).

Entre 1995-1997 s'incrementà notablement el nombre de països d'aquesta àrea que participaren en aquests fluxos adoptius cap a Catalunya, en especial cal ressaltar Perú (5,4%), Mèxic (4,9%) o Nicaragua (3,7%). Amb tot, el percentatge de les adopcions llatinoamericanes començà una lleu davallada situant-se en el 63%, a conseqüència de l'increment de menors d'altres àmbits com de l'Índia i de Nepal (amb 8,6% i 7,5%) o de Rússia (6,2%) i Romania (5,6% del total d'adopcions del segon trienni analitzat).

En el trienni 1998-2000, ja es copsa, en nombres relatius (no en absoluts), la forta disminució de les adopcions procedents d'Amèrica del Sud i l'increment de les asiàtiques i les europees, atribuïble al canvi de preferència de les famílies en copsar que, en els països llatinoamericans, on tradicionalment dirigien les seves demandes, començaven a acumular moltes sol·licituds, els governs dels països d'origen eren més restrictius a l'hora de deixar sortir menors en adopció, mentre que els països de l'Europa de l'Est i, en especial Xina, podien aportar majors facilitats als sol·licitants d'adopció en quan a la rapidesa i perfil dels menors a adoptar.

De Xina començaren a arribar menors adoptades el 1996 havent tingut, des de llavors, una evolució a l'alça. Si el 2002 representaven el 23% del total d'adopcions realitzades fins llavors a Catalunya, en agregant-hi les dades fins a 2006, sumen el 30% del total. El mateix succeeix amb les procedents de Rússia que van veure augmentar el seu nombre d'ençà l'any 2000 tot i que, a diferència de les primeres, aquestes no han tingut un punt de començament tan clar sinó que, des de l'inici de la dècada dels noranta ja es va donar un

degoteig ben marcat de menors en paral·lel als fluxos dels procedents de Romania, tot i que no amb el nombre actual. Com en el cas anterior, la forta bifocalització de les adopcions de Rússia al llarg dels darrers anys fa que, si fins el 2002 representaven el 16% del total, les que engloben fins a 2006 ja equivalen a més d'una quarta part del total de menors adoptats.

En definitiva, fins al moment, l'any 2004 ha estat el de major nombre de menors adoptats a altres països per part de pares i mares residents a Catalunya, amb 1.562 menors adoptats a l'estranger, constatant-se el 2005 un petits descens del 9% respecte a l'any anterior i una disminució major, del 27%, el 2006, situant-se així en 1.030 adopcions internacionals enregistrades. Si bé la disminució del nombre de sol·licituds pot ser un signe de que minven els sol·licitants, aquest menor nombre d'arribades de nens i nenes per la via adoptiva no es pot deure a la manca de candidats a adoptar sinó a les restriccions imposades des dels principals països d'origen dels menors, en especial de Xina i Rússia, ja que la diferència entre sol·licitants i menors adoptats encara es decanta a favor dels primers.

Els infants adoptats per sexe

Les persones o parelles que sol·liciten una adopció no poden triar el sexe del menor d'una forma excloent. Malgrat això, la possibilitat de que s'assigni un nen o una nena és més o menys alta depenent del país on es vulgui adoptar, amb diferències tan significatives com que el 97% dels infants adoptats a Xina són nenes respecte, per exemple, el 10,5% de les tuteles datives o *Kafales* de Marroc, el 28% de les adopcions de Nicaragua o el 32% de les d'Ucraïna, pel què, algunes famílies, opten per a un o altre país en funció de la probabilitat de que se li pugui atorgar un menor amb el perfil per sexe desitjat. Això és molt evident en el cas de Xina on l'assignació d'un nen és rebut, com a mínim, amb certa perplexitat, tot i que en els darrers anys ha augmentat la proporció d'assignacions masculines (el 2006 fou de l'11% de les adopcions de Xina cap a Catalunya, com una data fins al moment excepcional ja que el 2003, primer any en què els menors adoptats es troben desglossats per sexe, el 100% foren nenes i en el bienni 2004-2005 els nens tant sols foren entre l'1,5 i el 2% del total, percentatge igual al calculat per a les arribades realitzades fins a 2002).

La taula 8.3, on es mostra el nombre de menors adoptats per sexe i la relació de masculinitat pels principals països on s'ha adoptat, ha estat elaborada en funció de les dades extretes en el buidatge dels expedients d'adopció internacional fins a 2002 a les que s'hi ha agregat les del darrer quadrienni (2003-2006), en base a les *Memòries Estadístiques* publicades per l'ICAA.

Pel total dels 9.398 menors adoptats fins a finals de 2006, sis de cada deu són nenes. Si s'observen les dades dels adoptats fins a 2002, es copsa que aquest predomini femení en l'adopció internacional s'ha potenciat lleument, degut a l'increment del pes de les adopcions procedents de Xina. Sense comptabilitzar-les, la balança es decantaria a favor dels nens que representarien el 57% del total de menors adoptats fins a 2006.

Degut a l'hegemonia absoluta de les adopcions procedents de Xina i Rússia en relació a altres països, aquests seran els col·lectius majoritaris de les nenes. Per nombre, encapçalen la relació les de Xina (on si fins el 2002 representaven el 40% de les adoptades, el 2006 pràcticament sumen la meitat del total, 2.749 nenes) seguides de les de Rússia (que han augmentat del 12% al 17%, 969 nenes) i Colòmbia (amb una disminució del seu pes relatiu que passa del 10% al 6% del total, 332 nenes).

Quan als nens adoptats, predominen i augmenten els originaris de Rússia (del 22% del total de nens adoptats fins a 2002, al 39% fins a 2006, amb 1.486 nens). En nombres absoluts els segueixen els de Colòmbia i d'Ucraïna tot i que ambdós orígens han disminuït en termes relatius respecte al total (es troben al voltant del 10% dels menors adoptats fins a 2006 per famílies catalanes, 388 i 363 nens respectivament). Com és ben conegut, arriben pocs nens adoptats de Xina en relació a les nenes, però tot i que per nombre no son tan visibles com les nenes, anotar que a finals de 2006 residien a Catalunya uns 72 nens adoptats procedents d'aquest país. Són l'1,9% dels nens adoptats i el 0,8% del total d'adopcions.

Les variacions de les assignacions per sexe són notables en funció del país on s'adopta i, de forma més general, també es constaten grans diferències entre blocs continentals. Així, les adopcions realitzades en el continent asiàtic són les úniques on predominen, i amb escreix, les nenes (nou de cada deu adopcions, presentant un índex de masculinitat de 0,1), essent la Xina el país on gairebé la totalitat corresponen a fèmines (97%)¹¹³ però així mateix, tres

¹¹³ M. Delgado (2006), en base a la Encuesta Nacional de Fecundidad de 1999, ha comprovat que en l'àmbit espanyol hi ha una preferència per les nenes que s'accentua si el nivell d'estudis de la mare és universitari.

quartres parts de les de l'Índia també ho són. Les de Nepal, en canvi, tot i que predominen les nenes, la proporció és menor (56%). Per contra, les de Kazakhstan, presenten un perfil per sexe més proper a les adopcions que es constitueixen en països europeus, amb un major nombre de nens (57%).

En els altres continents, el nombre de nens adoptats superen a les nenes, en una proporció al voltant de sis de cada deu menors originaris d'Àfrica i d'Europa i de 5,5 pels d'Amèrica. Quant a Àfrica, en el darrer quadrienni 2003-2006, les nenes han fet augmentar prop de cinc punts percentuals en relació a les dades que es tenien fins a 2002 i la relació de masculinitat ha disminuït d'1,8 a 1,5 nens per cada nena. A això hi han intervingut les adopcions realitzades a països com Madagascar o el Marroc des d'on, tot i predominar els nens, ha minvat lleument la diferència per sexes i a més, per les aportacions d'Etiòpia que actualment són les majoritàries i presenten una relació de masculinitat menor que les que tenien fins a 2002 els anteriors països. Amb tot, l'estoc de nens adoptats a Etiòpia es troba força masculinitzat (el 57% són nens), arribant a l'extrem en els procedents de Marroc que assoleixen la relació de masculinitat més elevada d'aquesta taula, amb 8,5 nens adoptats per cada nena.

Les adopcions realitzades en països americans són les que, en general, es troben més equilibrades per raó de sexe (amb una relació de masculinitat d'1,2 nens per cada nena), tot i que, en pràcticament tots els països, predominen els nens. Nicaragua serà el que mostri les adopcions més masculinitzades del continent (prop de tres quartes parts dels adoptats són nens, amb una relació de 2,6 nens per cada nena), seguit de El Salvador i Bolívia amb més de sis nens per cada deu adoptats. En aquest continents, tan sols es dona una supremacia femenina en les adopcions procedents de Haití que han anat arribant bàsicament a partir del darrer quadrienni (el 66% són nenes) i Equador (55,5%) i els menors adoptats a Mèxic i a Guatemala es troben pràcticament equilibrats per sexe.

La relació de masculinitat pels menors adoptats a altres països europeus és d'1,6 nens per cada nena i això es tradueix en què sis de cada deu adoptats són nens, proporció semblant a Rússia o a Bulgària, però lleument superior a Ucraïna (68% dels adoptats).

Això explicaria també la prioritat dels sol·licitants d'adopció per dirigir-se a Xina, a banda d'altres aspectes, com la poca edat a l'adopció o la rapidesa, transparència i legalitat en els tràmits que regeixen en aquest país.

Taula 8.3.- Menors adoptats i relació de masculinitat, pels països amb més de 25 menors adoptats enregistrats fins a 31 de desembre de 2006, per país i continent d'origen. Catalunya

Continent / País	Fins a 2002*						Fins a 2006**					
	Núm. Absolutos			% per sexe		Relac. mascul.	Núm. Absolutos			% per sexe		Relac. mascul.
	Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes		Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes	
ÀFRICA	61	33	94	64,9	35,1	1,8	364	241	605	60,2	39,8	1,5
Etiòpia	0	1	1	0,0	100,0	0,0	210	159	369	56,9	43,1	1,3
Madagascar	26	14	40	65,0	35,0	1,9	40	33	73	54,8	45,2	1,2
Marroc	21	1	22	95,5	4,5	21,0	68	8	76	89,5	10,5	8,5
Rep. Dem. Congo	0	2	2	0,0	100,0	0,0	16	14	30	53,3	46,7	1,1
AMÈRICA	802	635	1.437	55,8	44,2	1,3	1.013	850	1.863	54,4	45,6	1,2
Bolívia	71	38	109	65,1	34,9	1,9	86	52	138	62,3	37,7	1,7
Brasil	28	27	55	50,9	49,1	1,0	60	42	102	58,8	41,2	1,4
Colòmbia	310	253	563	55,1	44,9	1,2	388	332	720	53,9	46,1	1,2
Costa Rica	17	14	31	54,8	45,2	1,2	17	15	32	53,1	46,9	1,1
El Salvador	33	21	54	61,1	38,9	1,6	47	27	74	63,5	36,5	1,7
Equador	11	15	26	42,3	57,7	0,7	12	15	27	44,4	55,6	0,8
Guatemala	61	69	130	46,9	53,1	0,9	74	75	149	49,7	50,3	1,0
Haití	2	1	3	66,7	33,3	2,0	27	53	80	33,8	66,3	0,5
Mèxic	84	88	172	48,8	51,2	1,0	97	104	201	48,3	51,7	0,9
Nicaragua	60	22	82	73,2	26,8	2,7	60	23	83	72,3	27,7	2,6
Perú	57	43	100	57,0	43,0	1,3	71	53	124	57,3	42,7	1,3
Rep. Dominicana	21	13	34	61,8	38,2	1,6	24	20	44	54,5	45,5	1,2
Xile	15	10	25	60,0	40,0	1,5	17	12	29	58,6	41,4	1,4
ÀSIA	154	1.291	1.445	10,7	89,3	0,1	353	3.207	3.560	9,9	90,1	0,1
Índia	61	184	245	24,9	75,1	0,3	73	210	283	25,8	74,2	0,3
Kazakhstan	-	-	-	-	-	-	43	32	75	57,3	42,7	1,3
Nepal	73	98	171	42,7	57,3	0,7	154	193	347	44,4	55,6	0,8
Xina	15	992	1.007	1,5	98,5	0,0	72	2.749	2.821	2,6	97,4	0,0
EUROPA	821	548	1.369	60,0	40,0	1,5	2.057	1.313	3.370	61,0	39,0	1,6
Bulgària	93	60	153	60,8	39,2	1,6	103	71	174	59,2	40,8	1,5
Romania	91	89	180	50,6	49,4	1,0	91	89	180	50,6	49,4	1,0
Rússia	404	303	707	57,1	42,9	1,3	1.486	969	2.455	60,5	39,5	1,5
Ucraïna	225	82	307	73,3	26,7	2,7	363	169	532	68,2	31,8	2,1
TOTAL	1.838	2.507	4.345	42,3	57,7	0,7	3.787	5.611	9.398	40,3	59,7	0,7

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

Notes:

*.- A les dades extretes del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002, on es comptabilitzaven 4.108 menors adoptats, s'hi han agregat 237 menors (59 nens i 178 nenes) que corresponen al dèficit trobat entre l'explotació pròpia de les dades i les Memòries Estadístiques de l'ICAA (veure taula 8.1).

**.- A les dades anteriors s'hi han agregat les corresponents al quadrienni 2003-2006 (5.053 adopcions) procedents de les *Memòries Estadístiques* de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006), fent un total de 9.398 adopcions.

Les dades es corresponen als fluxos adoptius acumulats fins a la data de referència. No s'ha tingut en compte ni els canvis residencials d'entrada o sortida de Catalunya dels menors adoptats ni la mortalitat d'aquest col·lectiu.

Pel que fa als casos extrems, en quan al predomini de nens, les adopcions constituïdes al Marroc, a Nicaragua i a Ucraïna mostren la relació de masculinitat més elevada, amb 8,5, 2,6 i 2,1 respectivament; pel que fa a les nenes, mencionar l'hegemonia absoluta de les de Xina (97% dels menors adoptats són nenes) i amb menys contundència les de l'Índia i Haití, amb 0,3 i 0,5 nens per cada nena adoptada respectivament (el 74,2 % i el 66,3% dels menors adoptats són nenes).

Els menors adoptats en altres països per generació de naixement

Disposar d'informació sobre la distribució dels menors adoptats per sexe i generació de naixement resulta imprescindible per poder conèixer i analitzar amb precisió l'edat mitjana a l'adopció, l'edat actual (a fi de poder fer una programació adequada, si s'escau, a les necessitats d'aquests infants en funció de les etapes evolutives en què es trobin) i poder comprovar l'impacte diferencial que l'arribada de nens i nenes adoptats en altres països comporta sobre els efectius inicials d'unes determinades generacions, per sexe..

La *generació de naixement* dels menors adoptats però, no és una variable que es trobi publicada en les font oficials d'informació. Fins a 2002 s'ha obtingut a partir de l'explotació de les dades dels expedients de les famílies adoptives. S'ha completat la sèrie fins a finals de 2006 calculant-la a partir del perfil dels adoptats, per grups d'edat, de les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA. Un exemple de la metodologia emprada es troba en l'annex 5. A partir del Diagrama de Lexis s'han repartit els menors adoptats dels diferents grups d'edat, de forma proporcional sobre les generacions de naixement. L'única variació ha estat el grup de menys d'un any que, pensant en el temps que transcorre entre el naixement i fins que es dicta la sentència d'adopció, s'ha distribuït a raó d'un terç dels menors per a la generació de l'any d'adopció i dos terços per a la generació de naixement anterior.

Fins a 31 de desembre de 2002, la majoria dels menors adoptats en altres països pertanyien a les generacions que nasqueren entre 1992 i 2002 (4.120 menors, el 95% del total), ampliant-se el ventall fins a les generacions nascudes a l'any 2006 si s'engloben les adopcions fins a finals d'aquest any (9.173 menors, el 98.5% del total). A més, s'han enregistrat 225 menors més nascuts abans de 1992 (veure taula 8.4 i figura 8.1).

Taula 8.4.- Menors adoptats en altres països per generació de naixement i sexe. Catalunya, fins a 31/XII/2006

Gen. naix.	Adopcions fins a 31/XII/2002*			Adopcions 2003-2006**			Adopcions fins a 31/XII/2006***		
	Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes	Total
1977	0	1	1	0	0	0	0	1	1
1978	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1979	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1980	0	1	1	0	0	0	0	1	1
1981	2	0	2	0	0	0	2	0	2
1982	2	1	3	0	0	0	2	1	3
1983	0	1	1	0	0	0	0	1	1
1984	1	2	3	0	0	0	1	2	3
1985	0	2	2	0	0	0	0	2	2
1986	3	8	11	0	0	0	3	8	11
1987	8	11	19	0	0	0	8	11	19
1988	8	13	21	0	0	0	8	13	21
1989	21	13	34	0	0	0	21	13	34
1990	29	24	53	0	0	0	29	24	53
1991	33	41	74	0	0	0	33	41	74
1992	62	67	129	0	1	1	62	68	130
1993	77	81	158	1	3	4	78	84	162
1994	130	130	260	9	9	18	139	139	278
1995	165	161	326	15	20	35	180	181	361
1996	209	195	404	27	36	63	236	231	467
1997	171	184	355	43	44	87	214	228	442
1998	244	284	528	75	65	140	319	349	668
1999	255	297	552	117	99	216	372	396	768
2000	256	536	792	182	199	381	438	735	1.173
2001	131	362	493	255	340	595	386	702	1.088
2002	31	92	123	372	601	973	403	693	1.096
2003	0	0	0	379	709	1.088	379	709	1.088
2004	0	0	0	271	604	875	271	604	875
2005	0	0	0	165	315	480	165	315	480
2006	0	0	0	38	59	97	38	59	97
TOTAL AI	1.838	2.507	4.345	1.949	3.104	5.053	3.787	5.611	9.398

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

Notes:

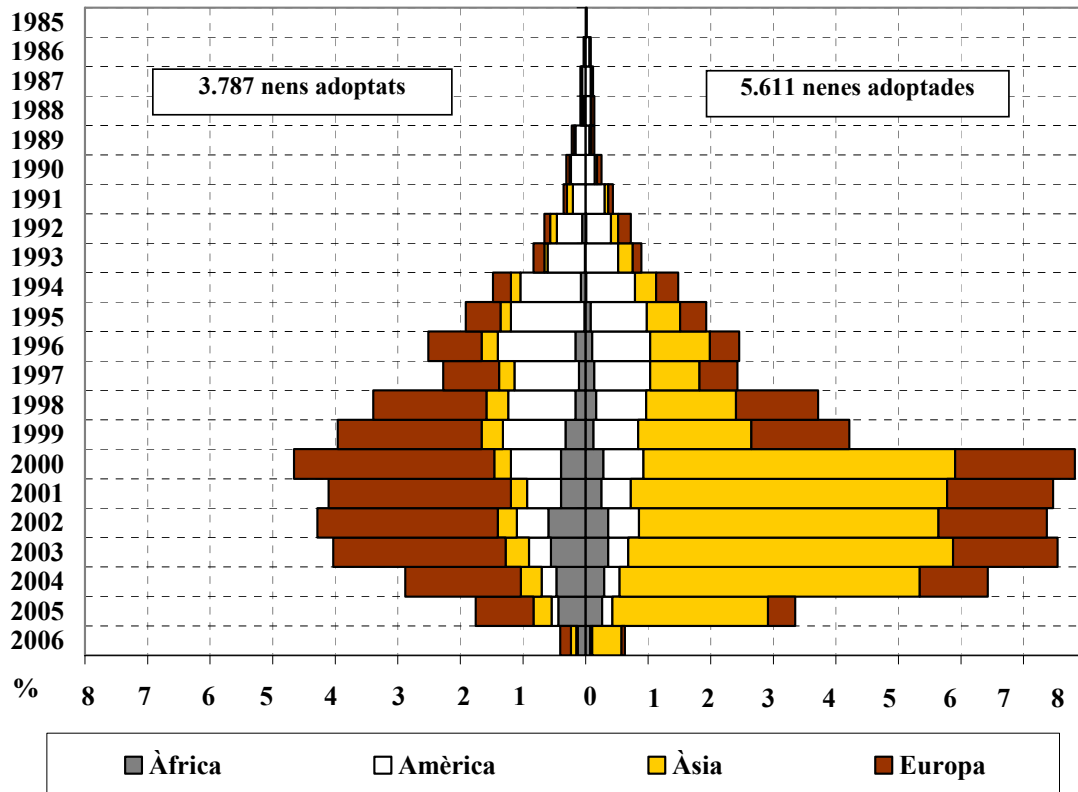
*.- A les dades extretes del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002, on es comptabilitzaven 4.108 menors adoptats, s'hi han agregat 237 menors adoptats (59 nens i 178 nenes) que corresponen al dèficit trobat entre l'explotació pròpia de les dades i les Memòries Estadístiques de l'ICAA (veure taula 8.1), fent un total de 4.345 menors adoptats fins a 31/XII/2002.

**.- La generació de naixement dels adoptats entre 2003 i 2006 s'ha calculat a partir del perfil per grups d'edat i sexe ofert en les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006). Veure exemple en l'annex 10.

***.- A les 4.345 adopcions comptabilitzades fins a 31/XII/2002, s'hi han agregat les dades dels 5.053 menors adoptats entre 2003 i 2006, fent un total de 9.398 adopcions.

Figura 8.1.- Piràmide dels menors adoptats en altres països fins a 31 de desembre de 2006, segons continent de procedència. Catalunya

Gen. naix.

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

Pel que respecta a les generacions de naixement, la piràmide és el resultat de la combinació d'una major o menor antiguitat dels fluxos i de l'edat mitjana a l'adopció de cadascun d'ells. Només per posar un exemple, el major pes dels menors adoptats en països americans en les generacions de més edat deriva de l'antiguitat d'aquest flux que es remunta a la primera meitat de la dècada dels noranta però també per presentar una edat mitjana a l'adopció de les més elevades, com es veurà en el següent apartat.

La piràmide resulta molt il·lustrativa de les diferències per sexe segons continent de procedència dels fluxos. El cas asiàtic és el més rellevant on, les adopcions es decanten amb escreix cap a la vessant de les nenes (90%). Un exemple: la generació nascuda el 2003

engloba el 5,6% del total d'adopcions, aportant les nenes el 5,2% mentre que els nens tant sols el 0,4% del total. En sentit contrari, les adopcions procedents d'altres països europeus s'inclinen, tot i que la diferència no és tan marcada, cap als nens (61% del total). En aquest cas, la generació més plena és la dels nascuts a l'any 2000, amb el 5,1% del total d'adopcions, on ells aporten el 3,2% i elles l'1,9% restant.

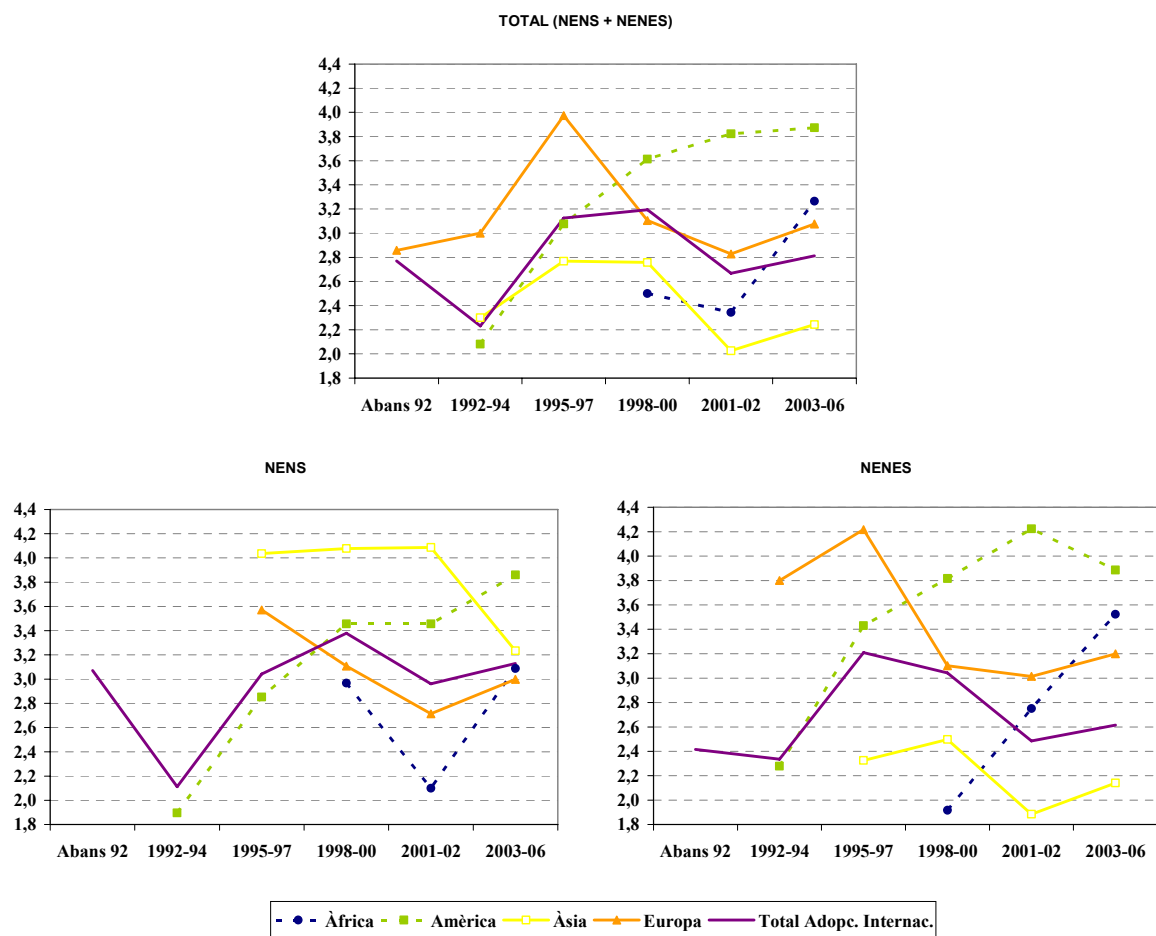
Si es té en compte que per ara no es preveu que freni aquest flux i que, en els darrers anys, entre el 85 i el 90% dels menors en ser adoptats no havien complert els quatre anys d'edat, les adopcions que s'aniran produint en els propers anys repercutiran de forma especial damunt les generacions més recents, provocant un efecte acumulatiu sobre els ja adoptats però també, tot i que en menor mesura, sobre les generacions més plenes, per l'adopció d'infants de més edat. Tot això fa pensar en l'adopció internacional com a *naixements diferits en el temps*, és a dir, es pot considerar un mecanisme que complementa el nombre de naixements, o sia, el nombre inicial d'efectius d'unes generacions (aspecte que s'analitza en l'apartat 8.1.3) així com també complementarà el nivell de fecunditat de Catalunya (apartat 8.2).

L'edat mitjana a l'adopció dels menors adoptats en altres països

A partir de la variable *generació de naixement* s'ha calculat l'edat mitjana a l'adopció, segons sexe, continent i principals països d'origen d'aquests menors (figura 8.2 i 8.3). Pel total de menors adoptats, en cap període temporal l'edat mitjana a l'adopció supera els 3,5 anys: per a les adopcions realitzades abans de 1992, es calcula una mitjana de 2,8 anys, disminuint a 2,2 de 1992 a 1994, conseqüència de l'entrada de menors procedents de països llatinoamericans que presentaven, en aquells moments, un perfil per edat inferior als romanesos que havien predominat en la primera etapa; de 1995-1997 s'incrementa la mitjana d'edat a l'adopció fins a 3,1 anys, per la combinació de menors de distints països que arribaren amb més edat (l'edat mitjana a l'adopció dels menors adoptats a Colòmbia fou de 3,1 anys, els de Nepal, de 4,1 anys i els de Rússia, de 4,7 anys, per citar els més rellevants); després d'aquest fort increment de pràcticament un any, la mitjana d'edat a l'adopció s'estabilitza en 3,2 anys entre 1998 i 2000; a partir del bienni 2001-2002 torna a disminuir situant-se en 2,7 anys, a conseqüència del pes de les adopcions xineses, que

presentaren una mitjana d'edat molt minsa, d'1,6 anys i de Rússia amb 2,5 anys; en el darrer quadrienni 2003-2006, la mitjana d'edat a l'adopció pràcticament és la mateixa (2,8 anys) havent augmentat en 4 dècimes de Xina i de Rússia, principals països d'origen en els darrers anys.

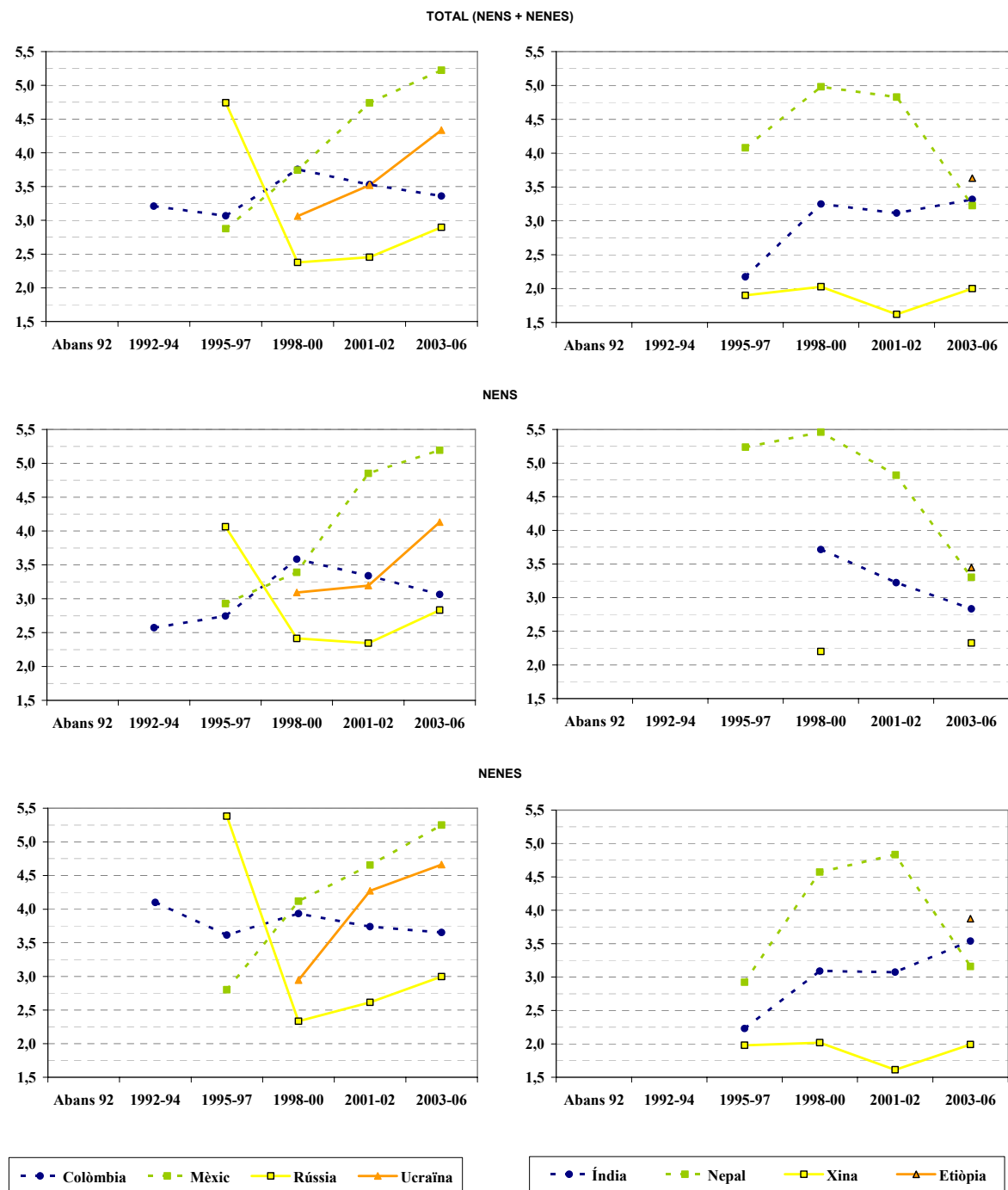
Figura 8.2.- Edat mitjana dels menors a l'adopció, per període temporal, sexe i continent d'origen. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2006*

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

Nota *.- Només es mostren dades sobre l'edat mitjana a l'adopció per aquells períodes temporals i continents dels que es tenen més de 10 casos amb informació.

Figura 8.3.- Edat mitjana dels menors a l'adopció, per període temporal, sexe i principals països d'adopció. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2006*

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

*.- Països en els que fins a 31 de desembre de 2006, les famílies residents a Catalunya hi han adoptat més de 250 menors: Xina (2.821), Rússia (2.455), Colòmbia (720), Ucraïna (532), Etiòpia (369), Nepal (347) i Índia (283). Només es mostra l'edat mitjana a l'adopció per aquells períodes temporals i països que es tenen 10 o més casos amb dades.

En funció de l'origen geogràfic dels fluxos, varia l'edat mitjana a l'adopció. Així, els procedents de països europeus, en produir-se el predomini de Rússia (87% de les adopcions europees de 2003-2006) provoca una disminució de la mitjana d'edat a l'adopció (de 3,6 anys entre 1995-1997 a 3 anys entre 2003-2006 pels nens i de 4,2 a 3,2 anys per les nenes). En canvi, l'edat dels menors procedents de països americans és clarament ascendent, de 2,1 anys entre 1992-1994 a 3,9 anys entre 2003-2006, tendència mostrada per ambdós sexes a excepció del darrer quadrienni 2003-2006 que entre les nenes adoptades disminueix fins a situar-se en el mateix valor que els nens (3,9 anys a l'adopció), en part per la disminució de menors adoptats a Mèxic (amb una edat mitjana a l'adopció superior als 5 anys) i per la incorporació de menors de Haití (de menor edat). L'augment general de l'edat mitjana a l'adopció es pot explicar per l'increment de l'adopció nacional en aquests països (la sortida d'adopcions de Colòmbia o de Mèxic, per posar uns exemples, han minvat notablement) amb el que es pot pressuposar que els nens i nenes que surten del país per la via adoptiva puguin ser els de major edat, els que més difícilment poden trobar una família adoptiva en el propi país. En aquest sentit, és notable l'increment de l'edat mitjana, per exemple, a Mèxic on, entre 1995-1997 fou de 2,9 anys i entre 2003-2006 s'elevà a 5,2 anys.

D'igual manera que els països on es prima l'adopció nacional deixen per a l'adopció internacional els infants de major edat, les dades també deixen entreveure que en aquelles societats on es prima clarament un dels dos sexes per damunt de l'altre, la balança per sexe de les adopcions es decanta cap aquell menys desitjat i, al mateix temps, les adopcions que es constitueixen amb infants del sexe preferit, presenten una edat mitjana superior als altres.

Retornant al cas colombià, el 54% de les adopcions han estat de nens, per tant es pot pressuposar que la societat es decanta, tot i que lleument, cap a les nenes. Doncs bé, entre aquestes, la mitjana d'edat a l'adopció és més elevada: de 1992 a 1994, entre els nens fou de 2,6 anys i entre les nenes de 4,1 anys. Amb tot, es constata que a mesura que avança el temps i per tant, es pressuposa que les adopcions de menors dins el propi país augmenten i la situació es va normalitzant, disminueix també la diferència d'edat entre els sexes, arran de què en el propi país també minva el desig d'adoptar un dels sexes per damunt de l'altre. Així, la mitjana d'edat dels nens adoptats entre 2003 i 2006 fou de 3,1 anys pels nens i de 3,7 anys per les nenes.

L'exponent màxim de la preferència per sexe és Xina però també dins el continent asiàtic l'Índia o el Nepal. L'edat mitjana a l'adopció pel total dels menors procedents d'Àsia és de les més baixes però també s'observen diferències significatives en funció del sexe. Així les nenes procedents d'Àsia mostren una edat mitjana en tots els períodes igual o inferior a 2,5 anys mentre que els nens es troben, fins a 2002, amb una edat mitjana a l'adopció més elevada, per damunt dels 4 anys (a excepció del darrer quadrienni en què disminuï l'edat mitjana a l'adopció als 3,2 anys, fruit de la combinació d'una menor edat mitjana dels nens procedents de Nepal i a l'Índia i la presència de nens de Xina, amb mitjanes d'edat a l'adopció de 3,3, 3,2 i 2,3 anys respectivament).

Les nenes procedents de Xina, són les que en cada període presenten una edat mitjana a l'adopció més baixa, trobant-se el mínim en el bienni 2001-2002 amb 1,6 anys. Degut al gran nombre d'adopcions, això genera que l'edat mitjana general del continent asiàtic per a les nenes disminueixi fins a 1,9 anys i pel total (nens i nenes), a 2 anys en el bienni 2001-2002, augmentant dues dècimes en el darrer quadrienni, en haver-se incrementat el nombre d'adopcions de Nepal, així com també l'edat mitjana de les nenes de Xina en ser adoptades. En el marc de Xina, les dades també reflecteixen que els nens que s'assignen per adoptar, presenten una major edat mitjana que les seves homònimes femenines. Així, a Xina, l'edat mitjana a l'adopció en el quadrienni 2003-2006 fou de 2,3 anys pels nens i de 2 anys per a les nenes i, és més, en el bienni 2001-2002 on els nens presentaven una relació de masculinitat inferior a l'actual, l'edat mitjana a l'adopció dels nens fou el doble que la de les nenes (3,2 anys pels nens i 1,6 anys per a les nenes).

Aquesta premissa també es confirmaria entre els menors adoptats en països europeus. Recordem que pel total continental, el 61% de les adopcions constituïdes fins a 2006 foren de nens, per a Ucraïna el 68% i per a Rússia el 60,5%. En aquests casos tindriem de pressuposar que la societat d'aquests països mostra una preferència per les nenes. Doncs certament, les nenes que finalment deriven cap a una adopció internacional, en aquest cas cap a Catalunya, presenten una edat mitjana superior als nens adoptats. Així, pel total europeu, per a Rússia i per a Ucraïna, l'edat mitjana dels nens adoptats fou de 3, 2,8 i 4,1 anys respectivament mentre que per a les nenes fou, pel mateix ordre, de 3,2, 3 i 4,7 anys de mitjana en el quadrienni 2003-2006, essent la diferència major quan més gran és el desequilibri per sexe dels menors.

Pel que fa a l'Àfrica, els fluxos són molt recents, bàsicament circumscrits a partir del bienni 2001-2002 en què predominaven les adopcions de Madagascar i del Marroc (amb una edat mitjana a l'adopció total de 2,3 anys, 2,1 pels nens i 2,8 per les nenes). Altra volta s'observa que el major nombre de nens a l'adopció fa que els sexe minoritari, les nenes, en ser adoptades tinguin una edat mitjana més elevada. A partir de 2003 amb la intensa incorporació d'Etiòpia als fluxos adoptius cap a Catalunya, fa elevar un any la mitjana d'edat a l'adopció (3,3 anys pel total). D'Etiòpia han arribat un 57% de nens, doncs bé, les nenes mostren una edat mitjana a l'adopció superior (3,9 i 3,4 anys de mitjana, respectivament), tornant-se a confirmar la premissa aquí exposada.

L'edat dels menors adoptats en altres països, a l'any 2008

En la taula 8.5 s'han agrupat els menors adoptats fins a 31 de desembre de 2006 segons els anys que compliran al llarg de l'any 2008. Cal tenir en compte que, per manca d'informació oficial actualitzada en el moment de realitzar aquest càlcul, hi manquen els adoptats durant l'any 2007 i els que s'adoptaran fins a finals de 2008. Amb tot, creiem que la taula és molt pertinent per copsar en quines etapes educatives i de desenvolupament psicològic es troba el col·lectiu de menors adoptats en altres països (l'agrupació per edats s'ha realitzat en funció de les etapes escolars que, en bona part, coincideixen amb les etapes evolutives de la infància).

Com s'observa, més de la meitat dels 9.398 menors adoptats es trobaran, en el curs escolar 2008-2009, escolaritzats a primària, en complir durant l'any 2008, entre 6 i 11 anys (5.235 nens i nenes); una quarta part entre 3 i 5 anys, el que els situa en el segon cicle d'educació infantil (2.443 nens i nenes); un 13,5% tindran entre 12 i 15 anys (1.268 menors); i un 2,2% entre 16 i 17 anys (204 nens i nenes).

L'etapa de l'adolescència és molt rellevant en venir marcada per possibles problemes d'identitat que es poden intensificar en el cas dels menors adoptats i més si, fenotípicament, són distints a la majoria dels que l'envolten. Si es sumen els menors adoptats internacionalment que tenen entre 12 i 17 anys, es troben residint a Catalunya 728 nens i 744 nenes, o sia, hi ha un 19,2% dels nens i un 13,3% de les nenes adoptades que ja es troben en plena adolescència.

Taula 8.5.- Menors adoptats en altres països fins a 31 de desembre de 2006, per edat que compliran al llarg de l'any 2008, per sexe i continent d'origen. Catalunya

TOTAL (Nens+ nenes)	Nombres absoluts					Nombres relatius				
	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total
De 0 a 2 anys	19	5	52	21	97	3,1	0,3	1,5	0,6	1,0
De 3 a 5 anys	224	133	1.266	820	2.443	37,0	7,1	35,6	24,3	26,0
De 6 a 11 anys	311	841	1.938	2.145	5.235	51,4	45,1	54,4	63,6	55,7
De 12 a 15 anys	44	667	253	304	1.268	7,3	35,8	7,1	9,0	13,5
De 16 a 17 anys	6	123	35	40	204	1,0	6,6	1,0	1,2	2,2
18 anys i més	1	94	16	40	151	0,2	5,0	0,4	1,2	1,6
Total adoptats	605	1.863	3.560	3.370	9.398	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nens	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total
De 0 a 2 anys	12	2	8	16	38	3,3	0,2	2,3	0,8	1,0
De 3 a 5 anys	137	65	93	520	815	37,6	6,4	26,3	25,3	21,5
De 6 a 11 anys	185	465	166	1.316	2.132	50,8	45,9	47,0	64,0	56,3
De 12 a 15 anys	25	374	59	175	633	6,9	36,9	16,7	8,5	16,7
De 16 a 17 anys	5	57	19	14	95	1,4	5,6	5,4	0,7	2,5
18 anys i més	0	50	8	16	74	0,0	4,9	2,3	0,8	2,0
Total adoptats	364	1.013	353	2.057	3.787	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nenes	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total	Àfrica	Amèrica	Àsia	Europa	Total
De 0 a 2 anys	7	3	44	5	59	2,9	0,4	1,4	0,4	1,1
De 3 a 5 anys	87	68	1.173	300	1.628	36,1	8,0	36,6	22,8	29,0
De 6 a 11 anys	126	376	1.772	829	3.103	52,3	44,2	55,3	63,1	55,3
De 12 a 15 anys	19	293	194	129	635	7,9	34,5	6,0	9,8	11,3
De 16 a 17 anys	1	66	16	26	109	0,4	7,8	0,5	2,0	1,9
18 anys i més	1	44	8	24	77	0,4	5,2	0,2	1,8	1,4
Total adoptats	241	850	3.207	1.313	5.611	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de la taula 8.4.

Nota.- La taula fa referència a les adopcions que s'han realitzat fins a 31 de desembre de 2006 i els anys que aquests compliran al llarg de l'any 2008. Als 9.398 menors adoptats caldrà adjuntar-hi a cada grup d'edat els que corresponguin a les adopcions realitzades el 2007 i el 2008 que no es troben comptabilitzades.

Per continents d'origen, en aquestes edats sobresurten els originaris de països americans on, com s'ha comentat, en ser un dels fluxos primerencs unit, a una edat mitjana a l'adopció sensiblement superior als altres orígens, fa que aquest col·lectiu sigui el majoritari en arribar a aquesta etapa (el 42% dels nens i de les nenes d'aquest continent), essent, en nombres absoluts també el més nombrós, amb 431 nens i 359 nenes. En quan a la resta d'orígens, els menors adoptats en altres països europeus es troben en l'adolescència un 10% (189 nens i 155 nenes); el 8% dels menors adoptats a països asiàtics (amb molta diferència

segons sexes: un 22% dels nens respecte al 6,5% de les nenes adoptades, 78 nens i 210 nenes); i el 8% dels menors adoptats en països africans (30 nens i 20 nenes).

Cal tenir en compte que les adopcions que s'han realitzat el 2007 i les que es concretaren a finals de 2008 incidiran més sobre els grups de menys de 6 anys. Amb tot, cal destacar que el 95% dels menors adoptats tenen entre 3 i 15 anys, pel que es dedueix que a banda de la família, és l'escola l'àmbit i l'element més important de cara a la socialització d'aquests nens i nenes.

Tant sols un apunt sobre l'edat mitjana que compliran aquests nens i nenes adoptats, al llarg de 2008 (altra volta els càlculs s'han de realitzar a partir dels menors adoptats fins a 31 de desembre de 2006, sense adjuntar-hi els adoptats el 2007 i els que s'adoptaran al llarg de 2008). La mitjana d'edat el 2008 pel total de menors adoptats és de 8,5 anys (essent lleument superior pels nens, 9 anys i menor per a les nenes, 8,2 anys). Com es dedueix, són les nenes adoptades en països asiàtics les que mostren una edat mitjana el 2008 menor, de 7,2 anys, molt semblant a les dels països africans, amb 7,4 anys. Les dels països europeus presenten una mitjana d'edat de 8,6 anys, essent les procedents d'Amèrica les més grans de mitjana, amb 11,7 anys.

Entre els nens, els de països americans també són els que tenen una major edat mitjana el 2008 (11,6 anys). Degut a què entre els adoptats en països asiàtics primen els de Nepal i els de l'Índia, la mitjana d'edat pel total continental és de 9,1 anys molt més elevada que les nenes (pràcticament dos anys). En sentit contrari, els nens adoptats procedents d'Europa i d'Àfrica, el 2008, tenen una mitjana d'edat inferior a les nenes (8,1 anys pels europeus i 7,1 anys pels africans).

Amb aquestes xifres damunt la taula, convé meditar en el fet de què, malgrat que l'adopció internacional a Catalunya sigui un fenomen relativament recent i que les estadístiques anuals sempre mostren que més del 80% tenen menys de quatre anys en ser adoptats, el temps passa. Aquests menors adoptats es van fent grans i el càlcul de l'edat mitjana actual n'és una bona prova i per tant, cal parar atenció a les diverses etapes evolutives i a les necessitats que aquest col·lectiu va requerint.

8.1.3.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional sobre els naixements

En aquest capítol es vol comprovar si, a diferència de l'adopció de menors del propi àmbit, l'arribada de menors adoptats procedents d'altres països, com també fan els seus homònims per edat que immigren a Catalunya procedents d'altres àmbits, esdevé una aportació rellevant als naixements que han tingut lloc en els darrers anys afectant, de forma especial, a raó del perfil per edat d'aquests, als produïts més recentment i a les nenes. L'adopció internacional es pot analitzar doncs com una addició als efectius inicials d'una generació, increment que es produeix d'una forma difusa en el temps en funció de l'edat que presentin els menors en el moment de ser adoptats.

En la taula 8.6 es mostra l'aportació que l'entrada de menors adoptats procedents d'altres països produeix sobre el volum inicial de les cohorts (naixements en un any determinat), per sexe. Les dades publicades de 2003 a 2006 no permeten desglossar la informació per àmbits territorials del residència dels menors adoptats, pel que es mostren els resultats pel total de Catalunya primant poder realitzar els càlculs a partir de la base formada per les adopcions realitzades fins a 31 de desembre de 2006.

D'ençà l'any 1991, l'efecte de l'adopció internacional sobre els naixements anuals ha estat superior a l'1 per mil assolint la cohort de l'any 2000, un impacte màxim, on s'aporta un increment al nombre de naixements del 18,5 per mil (el 23,8 per mil sobre els naixements femenins i el 13,4 per mil sobre els naixements masculins). Els fluxos d'adopció internacional més recents repercuteixen amb més força en les cohorts més joves però el fet d'una edat mitjana superior entre els nens adoptats i que el principal flux adoptiu (almenys fins a 2005), Xina, estigui totalment feminitzat (97,4% de les adopcions són nenes) alhora que presenti una de les edats mitjanes a l'adopció més baixa (2 anys per a les nenes entre 2003 i 2006) potencia el diferent impacte, per sexe, de l'adopció internacional en els efectius inicials de les cohorts. D'aquesta forma, l'increment per via adoptiva de les generacions femenines nascudes a partir de l'any 2000, en moltes ocasions doblen a les masculines (aquestes, per la procedència dels fluxos i una edat a l'adopció més dispersa i no tan concentrada en les edats més baixes, fa que l'aportació es reparteixi sobre les generacions precedents).

Taula 8.6.- Aportació de les adopcions internacionals realitzades fins a 31/XII/2006, als naixements de Catalunya, per sexe. Catalunya (increment retrospectiu dels naixements anuals, per mil)*

Any naix.	Adopc. fins a 31/XII/2006			Naixements			Impacte adopc. sobre naix.		
	Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes	Total	Nens	Nenes	Total
1985	0	2	2	33.222	31.211	64.433	0,0	0,1	0,0
1986	3	8	11	31.054	29.355	60.409	0,1	0,3	0,2
1987	8	11	19	30.194	27.926	58.120	0,3	0,4	0,3
1988	8	13	21	29.895	27.947	57.842	0,3	0,5	0,4
1989	21	13	34	29.511	27.338	56.849	0,7	0,5	0,6
1990	29	24	53	29.282	27.182	56.464	1,0	0,9	0,9
1991	33	41	74	29.003	27.159	56.162	1,1	1,5	1,3
1992	62	68	130	29.394	27.784	57.178	2,1	2,4	2,3
1993	78	84	162	28.756	26.989	55.745	2,7	3,1	2,9
1994	139	139	278	27.952	26.472	54.424	5,0	5,3	5,1
1995	180	181	361	27.821	25.988	53.809	6,5	7,0	6,7
1996	236	231	467	28.365	26.237	54.602	8,3	8,8	8,6
1997	214	228	442	29.236	27.465	56.701	7,3	8,3	7,8
1998	319	349	668	29.394	27.178	56.572	10,9	12,8	11,8
1999	372	396	768	30.441	28.918	59.359	12,2	13,7	12,9
2000	438	735	1.173	32.669	30.820	63.489	13,4	23,8	18,5
2001	386	702	1.088	33.265	31.457	64.722	11,6	22,3	16,8
2002	403	693	1.096	35.253	33.062	68.315	11,4	21,0	16,0
2003	379	709	1.088	37.752	35.228	72.980	10,0	20,1	14,9
2004	271	604	875	39.424	37.263	76.687	6,9	16,2	11,4
2005	165	315	480	41.227	38.320	79.547	4,0	8,2	6,0
2006	38	59	97	42.424	39.653	82.077	0,9	1,5	1,2

Font.- Elaboració pròpia a partir de la taula 8.4 i de les dades sobre naixements de l'Idescat (1985-2006).

Nota: Hi han 11 menors adoptats (5 nens i 6 nenes) que no es contemplen en aquesta taula per haver nascut abans de 1985.

Amb els pas dels anys i, de continuar el ritme i el perfil per edat dels menors adoptats en altres països, l'impacte sobre les cohort de naixement que engloben com a mínim els darrers deu anys, s'eleva. La cohort que ha sofert un major impacte fins el 2006, la de l'any 2000, encara presenta un marge d'augment per la via de l'adopció internacional, tot i que cada vegada es va reduint més. L'impacte augmentarà notablement més en les cohorts nascudes el 2004 i posteriors anys i l'efecte serà molt més directe entre les generacions femenines a raó del major flux femení procedent de Xina.

Com es recordarà, a Catalunya, des de 1995 i, a excepció d'una lleugera disminució el 1998, el nombre de naixements manté una tendència ascendent (53.809 el 1995 registrant-se, a l'any 2006, un total de 82.077 naixements). De forma paral·lela, l'aportació de

L'adopció internacional també ha repercutit majoritàriament en les generacions nascudes de 1998 a 2004 (amb aportacions de més del deu per mil als efectius inicials d'aquestes cohorts). Ha coincidit temporalment l'increment del nombre de naixements amb l'augment del nombre d'adoptats que, per la poca edat a l'adopció, formen part d'aquestes mateixes generacions que augmenten pels naixements, el que fa pensar en què les circumstàncies i els determinants directes d'una i altra via (biològica i adoptiva) viatgen en paral·lel i que l'estructura per edat de la població en edat reproductiva i la dinàmica demogràfica de les darreres dècades hi ha jugat un paper decisiu. A més, aquest increment de les aportacions de les adopcions internacionals en les generacions més recents té un valor afegit en pensar que els càlculs es realitzen sobre un nombre de naixements cada vegada més elevat i, malgrat això, s'incrementa l'efecte de les adopcions internacionals sobre la natalitat.

Si es vol avaluar l'impacte de les adopcions internacionals sobre l'estructura de la població actual, es constata que no es mostren diferències massa marcades respecte a les que aquí es detallen. El volum de les generacions es pot veure minvat, en relació als naixements, per la mortalitat i l'emigració i incrementat, per les aportacions dels fluxos migratoris (la població de nacionalitat estrangera més jove que ha migrat a Catalunya, junt als fluxos migratoris dels menors adoptats). El major volum actual de les generacions analitzades fa minvar lleugerament l'impacte que produeix l'adopció internacional en relació a la taula anterior, tot i que les generacions més influïdes per aquest fenomen continuarien essent les mateixes, les de 1998 a 2004.

Es pot asseverar doncs, pensant en la *teoria del sistema català de reproducció* formulada per A. Cabré (1999), que els menors adoptats en altres països venen a complementar la reproducció biològica de la societat catalana (com així fan tots els immigrants), però a més, venen a complementar la reproducció biològica de les famílies residents a Catalunya. En l'apartat següent s'analitzarà l'impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes.

8.2.- Impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes

L'anàlisi demogràfica de la fecunditat relaciona la població en edat de tenir fills i el nombre de naixements d'un any, si es realitza l'anàlisi transversal, o el nombre de fills que ha tingut una determinada generació, si es planteja l'anàlisi longitudinal. Des d'una i altra perspectiva, els menors nascuts i adoptats per parets residents a Catalunya (adopció nacional), ja es troben comptabilitzats en el numerador com a naixements, ja que es pressuposa que pràcticament la totalitat d'ells han nascut a Catalunya. No és el cas però, dels menors que s'adopten en altres Comunitats Autònomes (en total, vint menors de la base de dades, dels que cinc formen part de famílies amb menors adoptats a l'estranger) o en altres països, ja que no han nascut a Catalunya.

A l'igual que s'ha proposat en l'apartat anterior, per avaluar l'impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat, es parteix del supòsit d'equiparar una adopció internacional a un nou naixement. Partint d'aquesta idea, s'analitza si l'arribada de menors adoptats en altres països esdevé una aportació significativa a la fecunditat de les dones i dels homes residents a Catalunya. Per comprovar-ho, es necessiten dades sobre el nombre de menors adoptats i sobre qui els ha adoptat. Les *Memòries Estadístiques* de l'ICAA ens ofereixen informació sobre el nombre de menors adoptats, però no es té cap dada sobre qui els adopta. Es parteix doncs de la base de dades creada a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (veure capítol 6). En primer lloc es mostrarà quina és la situació de les 5.048 persones o parelles que van sol·licitar adoptar en un altre país analitzant, si a finals de 2002, havien adoptat com a mínim un fill a l'estranger o no; en segon lloc, s'analitzarà la intensitat del fenomen, és a dir, quants fills s'han adoptat, i quants parets i mares els han adoptat; en tercer lloc, es treballarà sobre el calendari a l'adopció internacional, és a dir, a quina edat és passa a ser pare/mare adoptiva; i finalment es comprovarà si l'aportació de fills per la via de l'adopció internacional té els seus efectes sobre la fecunditat de les generacions catalanes.

8.2.1.- De sol·licitants a pares/mares adoptius/ves

En la taula 8.7 es mostra, segons tipologia de sol·licitant i any o període en què es va iniciar la primera demanda d'adopció internacional, en quina situació es trobava l'expedient a finals de l'any 2002, en funció de si els sol·licitants s'havien convertit en pares adoptius internacionals, nacionals o d'adopció mixta, o bé, pel contrari, no es tenia coneixement de què haguessin adoptat. Es parteix d'una base amb 4.740 sol·licitants d'adopció internacional enregistrats en el període 1992-2000, a més de 57 sol·licitants que realitzaren la primera demanda d'adopció internacional abans de 1992 i 251 sol·licitants que iniciaren els tràmits d'adopció internacional en el bienni 2001-2002, havent adoptat abans d'acabar l'any 2002, fent un total de 5.048 registres.

Dues terceres parts dels sol·licitants enregistrats han adoptat com a mínim un menor nascut en un altre país (3.410 famílies). D'aquestes, el 97% (3.315 famílies) s'han format o ampliat a través d'una o més adopcions internacionals, mentre que el 3% restant (95 famílies, totes elles amb sol·licituds de parella), són famílies d'adopció mixta, integrades per menors adoptats a Catalunya o a d'altres Comunitats Autònomes i a d'altres països.

Més de la meitat de les famílies d'adopció mixta, provenen de parelles que realitzaren la primera sol·licitud d'adopció internacional entre 1992 i 1995 (i vuit de cada deu tenien una sol·licitud d'adopció nacional iniciada el 1995 o abans), període on s'acostumava a presentar, de forma paral·lela, una demanda nacional i una internacional.

Amb posterioritat a 1995 i, molt especialment a partir de 1997, en paralitzar-se els processos d'avaluació de famílies per a menors de Catalunya, les famílies obriren diverses vies d'adopció internacional. Aquest canvi d'estratègia adoptiva, junt al fort increment de l'adopció internacional, fa que entre el 60% i el 70% dels sol·licitants que iniciaren el projecte d'adopció internacional entre 1996 i 2000, s'hagin convertit en famílies d'adopció internacional¹¹⁴.

¹¹⁴ Pel que fa als sol·licitants d'abans de 1992, el 88% han adoptat com a mínim un menor en un altre país. Aquest alt percentatge d'èxit, més que atribuir-lo a l'espai temporal de més de deu anys per haver pogut aconseguir adoptar, es deu al propi biaix de la base en què aquestes famílies han estat visibilitzades arran de voler endegar altres projectes adoptius.

Pel que respecte a les dades de 2001 i 2002 recordem que no corresponen al total de les persones o parelles que iniciaren el projecte d'adopció internacional en aquest bienni, sinó al subconjunt d'aquelles que a 31 de desembre de 2002 ja havien adoptat com a mínim un menor d'un altre país. Es tracta de 251 famílies, entre elles, una és d'adopció mixta i on la demanda a Catalunya es realitzà sis anys abans.

Taula 8.7.- Sol·licitants d'adopció internacional d'ordre-1 i situació adoptiva a 31/XII/2002, per tipologia de sol·licitant i any de la primera sol·licitud d'adopció internacional. Catalunya fins a a 31/XII/2002

PARELLES O PERSONES SOL·LICITANTS:

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Parelles sol.lic.	56	151	240	257	513	499	472	601	781	776	214	1	4.290	4.561
Sol.lic. unipers.	1	6	12	17	37	52	48	60	111	107	36	0	450	487
Dones	1	6	11	16	36	51	47	59	105	99	33	0	430	464
Homes	0	0	1	1	1	1	1	1	6	8	3	0	20	23
Sol.lic. ordre-1	57	157	252	274	550	551	520	661	892	883	250	1	4.740	5.048

SITUACIÓ ADOPTIVA DELS SOL·LICITANTS A 31/XII/2002:

FAMÍLIES INTEGRADES COM A MÍNIM AMB UN MENOR ADOPTAT EN UN ALTRE PAÍS

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Biparentals	49	92	141	143	315	316	331	397	535	552	214	1	2.822	3.086
Monoparentals	1	3	3	8	21	28	33	38	78	75	36	0	287	324
Mares	1	3	2	8	20	28	32	38	76	72	33	0	279	313
Pares	0	0	1	0	1	0	1	0	2	3	3	0	8	11
Fam. adoptives	50	95	144	151	336	344	364	435	613	627	250	1	3.109	3410*

FAMÍLIES ADOPTIVES INTERNACIONALS (integrades només amb un o més menors adoptats en altres països)

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Biparentals	47	78	125	128	301	309	324	388	531	546	213	1	2.730	2.991
Monoparentals	1	3	3	8	21	28	33	38	78	75	36	0	287	324
Mares	1	3	2	8	20	28	32	38	76	72	33	0	279	313
Pares	0	0	1	0	1	0	1	0	2	3	3	0	8	11
Fam. ad. inter.	48	81	128	136	322	337	357	426	609	621	249	1	3.017	3.315

FAMÍLIES ADOPTIVES MIXTES (integrades amb un o més menors adoptats en altres països i un o més menors de Catalunya o d'altres Comunitats Autònomes)

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Biparentals	2	14	16	15	14	7	7	9	4	6	1	0	92	95
Monoparentals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mares	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pares	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fam. ad. mixtes	2	14	16	15	14	7	7	9	4	6	1	0	92	95

FAMÍLIES D'ADOPCIÓ NACIONAL (de Catalunya o d'altres Comunitats Autònomes)

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Biparentals	3	10	22	19	22	12	16	6	7	6	0	0	120	123
Monoparentals	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Mares	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Pares	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fam. adopt. nac.	3	10	23	19	22	12	16	6	7	6	0	0	121	124

(segueix)

PARELLES O PERSONES QUE NO ES TÉ CONSTÀNCIA DE QUE HAGIN ADOPTAT

	Ant. 92	1.992	1.993	1.994	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999	2.000	2.001	2.002	1992-00	Fins 02
Parelles sol.lic.	4	49	77	95	176	171	125	198	239	218	0	0	1.348	1.352
Sol.lic. unipers.	0	3	8	8	16	22	15	22	33	32	0	0	159	159
Dones	0	3	8	7	16	21	15	21	29	27	0	0	147	147
Homes	0	0	0	1	0	1	0	1	4	5	0	0	12	12
Fam. no adoptives	4	52	85	103	192	193	140	220	272	250	0	0	1.507	1.511

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

Nota *.- A més de les 3.410 famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, en el registre inicial hi han tres sol·licituds unipersonals femenines que adoptaren de forma monoparental i que amb posterioritat s'han casat i han reprès el projecte adoptiu amb la parella. Aquestes han estat considerades famílies biparentals, no comptabilitzant-se com a monoparentals ja que es doblarien els registres.

Prop d'un 3% dels sol·licitants de la base de dades (124 famílies), no han adoptat en altres països però sí a Catalunya o a d'altres Comunitats Autònomes, sense que això impliqui que a posteriori no els arribi una assignació internacional (a finals del període d'observació hi havia més d'una tercera part d'aquestes famílies que encara tenien un o més expedients oberts). Amb les estadístiques publicades no és possible saber a quant ascendeix el total de *famílies d'adopció nacional*. Segurament el perfil sociodemogràfic de les que no han iniciat cap procés d'adopció internacional paral·lel sigui distint a aquestes que integren la base de dades analitzada i que tot seguit se'n farà una caracterització.

Per altra banda, una tercera part de les persones o parelles de la base de dades (1.511 casos) no es té constància que hagin adoptat cap menor, ni de Catalunya, ni d'altres Comunitats Autònomes, ni d'altres països. Aquesta xifra no varia excessivament entre 1992 a 2000. És més, malgrat haver transcorregut més temps per haver pogut adoptar, els sol·licitants d'ordre-1 del trienni 1992-1994 presenten un percentatge de no adopció més gran que les demandes realitzades de 1998 a 2000 (d'un 35,1% de no adopció a un 30,5% del darrer període), cosa que mostra una eficàcia més gran de les demandes adoptives iniciades en la darrera època d'anàlisi, fruit d'estar més ben informats sobre el tema, més organitzats i tenir més facilitats administratives a l'hora de portar a terme i finalitzar amb èxit un procés d'adopció. És més, les persones o parelles que han cursat la primera demanda entre 1998 i 2000 tenen majors probabilitats de convertir-se en pares adoptius ja que hi ha un percentatge més alt d'expedients oberts (més de la meitat dels que encara no han adoptat), que entre els sol·licitants del primer trienni (39%).

És remarcable anotar però el distint èxit assolit en funció de la tipologia de sol·licitant. Així, el 69% de les parelles que han sol·licitat per primera vegada adoptar en un altre país entre 1992 i 2000 ja han adoptat, percentatge que baixa al 66% entre les demandes unipersonals femenines i al 40% entre les demandes unipersonals masculines.

Al llarg d'aquesta dècada, l'acceptació de la maternitat adoptiva en solitari ha evolucionat notablement, s'ha normalitzat socialment i s'ha acceptat tant a Catalunya com en els països que reben les demandes d'adopció: mentre que més de la meitat de les demandes unipersonals femenines de 1992 a 1994 han acabat sense cap adopció, les que iniciaren el projecte d'adopció internacional entre 1998 i 2000, set de cada deu ja han adoptat (amb un percentatge d'un punt per sobre de la concreció en adopció per part de parelles d'aquest mateix període).

Pel que pertoca a les demandes unipersonals masculines, la concreció en adopcions es redueix dràsticament al 40% dels sol·licitants. En realitzar una primera valoració podríem deduir que la paternitat adoptiva en solitari encara no es troba assentada, havent adoptat en el darrer trienni tan sols tres de cada deu sol·licitants. Semblaria que els homes que inicien un projecte adoptiu unipersonal necessitin més temps per poder definir una adopció perquè, malgrat aconseguir la idoneïtat a Catalunya, els països d'origen dels menors semblen prioritzar a les parelles i en segon lloc a les dones soles, essent molt pocs els que accepten demandes masculines unipersonals.

Cal pensar però, que l'augment de les demandes unipersonals femenines, com s'ha exposat en el capítol 7, es circumscriu al segon trienni d'anàlisi (1995-1997) i les masculines, al tercer (1998-2000). Són sol·licituds més recents en el temps i que, probablement, necessitin un major període per concretar l'adopció. També cal comentar però que entre els sol·licitants que no han adoptat, el percentatge de tancament d'expedients és més elevat (dues terceres parts dels que no han adoptat, donant-se de baixa ells mateixos per motius personals, on s'inclourien canvis en la seva situació de parella, per raons econòmiques o de salut), que les demandes unipersonals femenines (60%, on es combina el tancament per part de la sol·licitant amb el tancament per part de l'administració en dictar la resolució de no idoneïtat). Les parelles són les que es troben amb un grau de tancament d'expedients menor, amb el 54% i, a més, entre les 1.352 parelles amb zero adopcions, es té constància d'un 12,5% de dones que han quedat embarassades, essent el motiu per arxivar o tancar la sol·licitud adoptiva.

Ens podríem preguntar si existeixen diferències notables entre els diversos col·lectius de sol·licitants d'adopció internacional en funció del seu estatus respecte a l'adopció. En l'annex 6 es mostra el retrat sociodemogràfic dels sol·licitants d'adopció internacional (5.048 registres), de les famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país (3.410 famílies), de les famílies que només han adoptat menors de Catalunya i/o d'altres Comunitats Autònomes (124 famílies) i dels sol·licitants que no es té constància que hagin adoptat (1.511 persones o a parelles). No es pretén realitzar un anàlisi detallat d'un i altre col·lectiu sinó cercar, dins de cada grup, com es distribueixen percentualment les categories de les distintes variables analitzades a fi de veure les diferències més significatives entre aquests subgrups, pel que s'ha calculat, per a cada categoria, *l'índex de representativitat* en relació al total de sol·licitants d'adopció internacional¹¹⁵.

En termes generals, la distribució de les categories de les variables analitzades entre els sol·licitants d'adopció internacional és pràcticament igual al col·lectiu de famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país (el primer grup s'avalua abastament en el capítol 7 i el segon en la resta d'apartat 8.2 i en l'apartat 8.3). Les diferències més notables s'observen entre aquests i les famílies d'adopció nacional per un costat i les que no es té constància que a finals de l'any 2002 haguessin adoptat, denotant-se, al mateix temps, que aquests dos col·lectius presenten un perfil sensiblement distint:

- A la província de Barcelona hi resideixen vuit de cada deu sol·licitants, famílies d'adopció internacional i sol·licitants que no han concretat cap adopció. Aquesta proporció queda notablement reduïda quan analitzem el col·lectiu de famílies que només han adoptat menors nacionals ja que tan sols el 64% de les famílies resideixen a la província de Barcelona, amb un índex de representativitat de 0,8 respecte a les sol·licituds. El gran volum de demandes d'adopció a la província de Barcelona ha fet que hi hagi una major incidència de la via internacional, en veure més factible el projecte adoptiu, primant-lo i deixant de banda la via nacional. Per contra, en les altres províncies, les famílies d'adopció nacional es troben sobrerrepresentades en relació als sol·licitants inicials: es dobla en escriu el pes d'aquestes a la província de Girona i gairebé a la de Tarragona, essent l'índex de representativitat de Lleida, d'1,6.

¹¹⁵ *L'índex de representativitat* ens permet comparar el pes que representen les distintes categories d'una variable entre grups de població, agafant com a referència la informació d'un col·lectiu, en aquest cas, el total de sol·licitants d'adopció internacional.

L'índex de representativitat de les famílies d'adopció internacional a la província de Girona mostra que el seu nombre també és major del que li correspondria (1,1), el que no es produeix ni a Tarragona ni a Lleida (0,9) i que s'explicaria perquè en aquests darrers àmbits territorials es va iniciar el fenomen més tard.

- En quan a la tipologia dels sol·licitants i dels pares/mares d'adopció internacional, nou de cada deu són parelles (la majoria d'elles casades i en especial casades dins d'una primera relació de parella). Ara bé, el percentatge s'eleva fins al 99% quan es tracta de les famílies d'adopció nacional, comprensible pel fet de que, durant la primera meitat dels anys noranta, on pràcticament totes les sol·licituds corresponien a parelles, l'estratègia adoptiva passava per sol·licitar de forma paral·lela una demanda d'adopció nacional i una d'internacional. Sembla tractar-se però de parelles de caire més tradicionals (l'índex de representativitat de les parelles casades o cohabitants, venint d'altres relacions, disminueix a 0,8 i les casades en primeres núpcies s'eleva a 1,1 vegades més que el col·lectiu de sol·licitants d'adopció internacional).

Entre els sol·licitants que encara no han enregistrat cap adopció es dona una barreja de parelles sol·licitants antigues i altres demandes més recents provinents també de parelles així com de demandes unipersonals. Aquestes darreres veuen incrementada la seva representació dins el grup que no tenen cap menor adoptat, especialment entre els homes. Així, els sol·licitants unipersonals solters que encara no han adoptat, es troben 2,1 vegades més representats que el que els correspondria pel volum inicial de sol·licitants i els divorciats, 1,3 vegades més i, a l'inrevés, menys representats entre les famílies amb un mínim d'un menor adoptat en un altre país (índex de representació dels solters de 0,7 i de 0,9 entre els divorciats amb fills adoptats). D'igual forma, les demandes unipersonals femenines que encara no han assolit el seu projecte adoptiu es troben 1,2 vegades més representades entre les divorciades i 1,5 entre les vídues, en relació al col·lectiu inicial i, per tant, menys representades entre les famílies d'adopció internacional (0,9 i 0,8 respectivament) degut, en bona mesura, al fet d'haver sol·licitat adoptar més recentment i probablement encara no hagin assolit el seu objectiu. En sentit contrari, s'escapen d'aquesta premissa les mares monoparentals solteres (presenten un índex de representativitat igual a 1) perquè com a col·lectiu, sol·licitaren adoptar amb anterioritat.

- La prematuritat en el temps en la constitució de les famílies d'adopció nacional, circumscrites a una demanda realitzada en la primera meitat dels anys noranta, es reflecteix

també en el fet de que es tracta de pares i mares de generacions més antigues. Estan sobrerrepresentats els pares nascuts abans de 1960 i les mares nascudes fins el 1964. Pel que respecta als sol·licitants que no han adoptat, s'observa un major pes de les generacions més antigues (les anteriors a 1950) i de les més recents (les de 1960 i posteriors pels homes i a partir de 1965 per les dones). En quan a les generacions més antigues, es tractaria d'una barreja d'expedients presentats en la primera meitat dels anys noranta, molt d'ells ja tancats (dues terceres parts) i altres més recents que han estat oberts quan aquests sol·licitants han vist que era factible adoptar, malgrat la seva edat. Pel que respecte a les generacions més joves, es tracta de processos adoptius més propers en el temps i que encara no han assolit l'assignació (el 45% dels sol·licitants tenen algun expedient obert i una quarta part han arxivat o tancat la demanda d'adopció perquè s'ha produït un embaràs).

- Ja s'ha comentat que la demanda d'adopció internacional es troba directament relacionada amb el nivell d'instrucció, on més de quatre de cada deu sol·licitants tenen carreres universitàries. Aquesta relació es dona en tots els col·lectius analitzats i en ambdós sexes tot i que s'observa una diferència notable: les mares universitàries d'adopció internacional representen el 49% mentre que les mares d'adopció nacional es troben deu punts per dessota (amb un índex de representativitat de 0,8) i per tant, amb major presència relativa dels nivells d'instrucció inferiors, en especial els que han assolit com a màxim la primària. Així, els estudis bàsics es troben representats 0,9 vegades entre els pares i mares amb fills adoptats en altres països, 1,1 i 1,3 entre pares i mares respectivament d'adopció nacional i 1,2 entre homes i dones que encara no han adoptat. Aquest major pes dels nivells acadèmics inferiors entre els pares d'adopció nacional es pot atribuir al fet de pertànyer a generacions de major edat. En el cas de les sol·licitants que encara no han adoptat, s'explica per la combinació d'una major edat d'unes i per altra banda, per haver-se produït la generalització de la demanda adoptiva entre col·lectius de sol·licitants, amb nivells d'instrucció diversos.

- Pel que fa a la relació amb l'activitat econòmica, per a tots els grups sembla condició imprescindible afrontar la paternitat des de l'ocupació (99% dels homes). Comparativament, el percentatge de dones sol·licitants d'adopció i mares adoptives econòmicament actives i ocupades també és superior a la mitjana de Catalunya. Amb tot, s'observa que si el 87% de les sol·licitants es troben econòmicament actives i el 86% ocupades, entre les mares d'adopció nacional el percentatge disminueix al 79% i al 77%

respectivament, en benefici de les mares econòmicament inactives i les que es troben en atur: les mestresses de casa ocupen al 17% de les mares d'adopció nacional, 1,4 vegades més que el que els correspondria pel volum de sol·licitants, les pensionistes i les estudiants al voltant de 6 vegades més i les que es troben en atur, dues vegades més.

Per ocupacions, els professionals i tècnics predominen en cadascun dels subgrups analitzats. Les mares d'adopció nacional però, són les que presenten el mínim percentatge d'ocupades en aquesta branca d'activitat (38,7%), cinc punts per dessota de les sol·licitants. La barreja de perfils entre els sol·licitants que no han adoptat cap menor fa que aquests es trobin en una situació intermèdia en relació a l'activitat i a la ocupació.

- La no presència de fills biològics comuns de la parella però així mateix, la no presència de fills biològics de cap dels membres, és l'element comú de tots els grups. Amb tot, cal destacar que els sol·licitants que no han adoptat són els que mostren un percentatge més gran amb fills (27%, que disminueix a l'11% quan es tracta de fills biològics en comú). La gran diferència entre ambdós percentatges s'explica pel nombre de parelles recompostes amb fills d'altres relacions anteriors que integren aquest grup. Les famílies d'adopció nacional sense fills són les que presenten un índex de representativitat més elevat en relació als sol·licitants inicials (1,1).

- Pel que fa als fills adoptats, el 29% de les famílies d'adopció nacional, a 31 de desembre de 2002 ja en tenien o més, mentre que entre les d'adopció internacional aquest percentatge no arriba al 22%. Cal anotar però, que una cinquena part de les famílies d'adopció nacional han adoptat al mateix temps dos o més nens/es, mentre que entre les famílies d'adopció internacional tant sols ha estat així en el 8% dels casos.

En definitiva, pel seu caràcter més incipient en el temps junt al fet de que son pares i mares que pertanyen a generacions més antigues, fa que les famílies d'adopció nacional mostrin un perfil sociodemogràfic amb major presència de parelles casades en primeres núpcies, uns nivells d'instrucció inferiors, el mínim percentatge d'ocupades en la branca de professionals i tècniques i una major proporció de mestresses de casa, que les fan més properes al perfil de sol·licitant d'adopció d'un menor de Catalunya (com, en definitiva, finalment han esdevingut), que d'un d'internacional. En contraposició, el retrat de les famílies que encara no han adoptat, mostra una barreja de situacions, en funció de si es

tracta de sol·licitants que corresponen a les primeres etapes de l'adopció a Catalunya o, pel contrari, han sol·licitat adoptar recentment i encara no els ha arribat l'assignació.

Tot seguit s'avaluarà la intensitat i el calendari adoptiu, centrat en el col·lectiu de les 3.410 famílies que com a mínim han realitzat una adopció internacional¹¹⁶.

8.2.2.- La intensitat de la maternitat / paternitat adoptiva

Per a l'estudi de la intensitat de la maternitat i la paternitat adoptiva, es partirà de quants fills s'han adoptat, i quants pares i mares els han adoptat analitzant, tot seguit, la incidència del fenomen, des d'una doble perspectiva: transversal o del moment, on es calcularà *l'índex sintètic d'adopció internacional*, fent un símil amb l'índex sintètic de fecunditat, en aquest cas respecte al nombre de fills adoptats en altres països; i des d'una perspectiva longitudinal, on es determinarà la *descendència per adopció internacional* per generació de naixement, circumscrita a 31 de desembre de 2002.

Qui adopta i quants n'adopten

La taula 8.8 ofereix un retrat de la tipologia dels pares adoptius segons nombre i naturalesa de l'adopció (nacional o internacional). A l'igual que succeïa amb les sol·licituds, nou de cada deu de les 3.410 famílies que tenen com a mínim un menor adoptat en un altre país es troben encapçalades per una parella. Les mares monoparentals representen el 9,2% del total, essent la monoparentalitat masculina circumscrita a tan sols 11 casos. Entre les 3.086 famílies biparentals, el 97% d'elles (2.991 famílies), s'han format o ampliat a través d'una o més adopcions internacionals, mentre que el 3% restant (95 famílies) són famílies

¹¹⁶ En l'apartat 8.1, en avaluar l'impacte de les adopcions internacionals sobre els efectius de les generacions catalanes, als 4.108 menors adoptats internacionalment s'hi agregaren 237 menors més que corresponien al dèficit anual i per països calculat a partir de la base procedent del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional i les estadístiques oficials de l'ICAA. En aquest apartat 8.2, per l'anàlisi de l'impacte de les adopcions sobre la fecunditat, no s'han agregat aquests 237 menors, en no disposar de cap tipus d'informació de partida sobre les generacions de naixement dels pares, el rang adoptiu, ni tampoc es pot pressuposar que siguin dels mateixos pares adoptius ni dels mateixos sol·licitants enregistrats. El dèficit es concentra bàsicament en el darrer bienni (211 menors) i especialment a l'any 2002 (137 d'aquests menors), any en què resta reflectit aquesta mancança en les imatges i taules que es mostren en aquest apartat.

d'adopció mixta, integrades per menors adoptats a Catalunya o a d'altres Comunitats Autònomes junt a d'altres països. Pel que fa a les famílies monoparentals, no s'han constituït famílies d'adopció mixtes, per altra banda lògic si es té present que la major part d'aquestes demandes d'adopció s'han presentat en la segona meitat dels anys noranta quan, pràcticament, la via internacional era la única viable.

Taula 8.8.- Famílies amb almenys un menor adoptat en altres països per tipologia i nombre de fills adoptats en altres països, a Catalunya i a d'altres Comunitats Autònomes*. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

Nombre de fills adoptats		Pares bipar.	Mares monop.	Pares monop.	Total fam. adop.
internac.	nacional				
1	0	2.367	301	8	2.676
1	1	74	0	0	74
1	2	8	0	0	8
1	3	1		0	1
2	0	584	11	2	597
2	1	12	0	0	12
3	0	38	1	0	39
4	0	1	0	0	1
5	0	1	0	1	2
Total famílies		3.086	313	11	3.410*
Total fills adoptats internac.		3.765	326	17	4.108
Total fills adoptats nac.		105	0	0	105
Mitj. fills adop. inter. per fam.		1,22	1,04	1,55	1,20
Mitj. fills adop. nac. per fam.		0,03	0,00	0,00	0,03
Mitj. fills adop. per fam.		1,25	1,04	1,55	1,24

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

Notes:

*.- Dels 105 menors d'adopció nacional, 100 corresponen a menors de Catalunya i 5 a menors d'altres Comunitats Autònomes.

**.- A més de les 3.410 famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, en el registre inicial hi han tres sol·licituds unipersonals femenines que adoptaren de forma monoparental i que amb posterioritat s'han casat i han reprès el projecte adoptiu amb la parella. Aquestes han estat considerades famílies biparentals, no comptabilitzant-se com a monoparentals ja que es doblarien els registres.

L'anàlisi del nombre mig de fills per família ve a ser un primer indicador que ens apropa a *l'estadi adoptiu* en què es troben aquestes famílies. A finals de 2002 i, pel total de famílies, pràcticament vuit de cada deu, estaven integrades per un sol menor adoptat per la via internacional. El segon grup, amb el 17.5% dels casos, es trobaven les famílies constituïdes per dos menors adoptats en altres països. La combinació d'un menor adoptat a Catalunya (o a una altra Comunitat Autònoma) i un d'un altre país, esdevenien, amb el 2% dels casos, el tercer col·lectiu. Aquest perfil de família és pràcticament semblant pels pares en parella (el 77% tenen un sol menor adoptat, el 19% en tenen dos adoptats en altres països i en tercer lloc, amb el 2% dels casos, es troben les parelles d'adopció mixta, formades per un menor adoptat a Catalunya i un en un altre país).

La diversificació de situacions en relació al nombre de fills adoptats per a les famílies monoparentals és menor. La monoparentalitat adoptiva es caracteritza, en el període analitzat, per haver adoptat únicament a altres països. Entre les mares, la presència d'un sol menor adoptat s'eleva al 96%, podent ser una dada que ens dicta que es tracta d'un fenomen més recent en el temps i que els falta acabar de completar la família però també pot ser un indicatiu de què, davant la monoparentalitat, es quedaran amb un sol menor adoptat. De fet, tres quarts parts d'aquestes mares tenen tots els expedients d'adopció tancats. L'emergent monoparentalitat masculina, amb tan sols 11 pares adoptius, dificulta analitzar aquest col·lectiu. Amb tot, són la tipologia amb un menor percentatge d'un fill adoptiu únic (73% dels casos) però també els que tenen un major percentatge d'expedients tancats i, com es recordarà, eren els que presentaven una proporció de no adopció major (60% dels sol·licitants).

A les conclusions d'aquest subapartat s'integrarà a l'anàlisi la presència o no de fills biològics comuns de la parella o dels pares i mares monoparentals que poden apropar-nos més a la probabilitat de què aquestes famílies s'ampliïn o no a través d'altres adopcions internacionals, sempre pensant en el model ideal o desitjat en quan a la dimensió de les famílies de Catalunya així com del model real segons nombre de fills.

Tot fa pensar que el període temporal que s'està avaluant pertany al primer estadi en la constitució de famílies d'adopció internacional. En la taula 7.1 s'observava que els sol·licitants d'ordre 1 havien passat de representar el 88% de 1992 al 68% de 2000. És probable que aquest percentatge hagi continuat disminuint en els posteriors anys, en sol·licitar demandes d'adopció d'ordre 2 o superior i així acabar de completar el nombre de

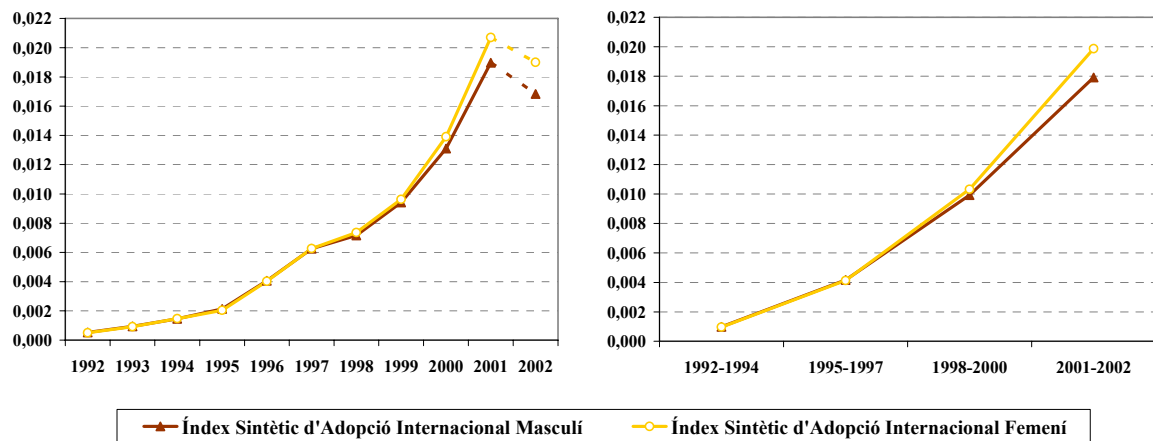
fills desitjat, ja que més de la meitat de les famílies amb un sol menor adoptat, l'adopció ha tingut lloc en el bienni 2001-2002 i tan sols en el 15% dels casos, a l'any 1997 o abans. En canvi, les famílies amb dos o més menors adoptats (internacional o nacional) tant sols en el 16% dels casos l'adopció s'ha produït entre 2001 i 2002 (en aquests, la majoria es tracta de l'adopció conjunta de dos menors). I, en sentit contrari, el 41% de les primeres adopcions de les famílies amb més d'un menor es realitzaren el 1997 o abans, pel que es plausible pensar que les famílies d'adopció internacional que tant sols tenen un menor adoptat, amb posterioritat a 2002 acabin o hagin acabat de completar la família a través d'altres adopcions. De fet, és una etapa en què augmenten notablement els expedients de sol·licituds de segones adopcions, pel que tot i no tenir dades detallades sobre el període més recent, es pot pressuposar que aquestes famílies poden haver-se ampliat.

La major o menor intensitat actual del fenomen entre tipologies familiars s'entreveu en calcular la mitjana de fills adoptats per a cadascuna d'aquestes famílies. S'observa que pel total, les famílies han adoptat de mitjana 1,24 fills dels quals, 1,20 pertanyen a menors adoptats en altres països i 0,03 a Catalunya o a altres Comunitats Autònomes. Aquest nombre mig de fills per a les famílies biparentals s'eleva lleument a 1,25 fills adoptats per família. En les famílies monoparentals no hi ha aportació adoptiva per la via nacional però a més, per a les mares monoparentals, la participació internacional és més reduïda. Tenen de mitjana 1,04 fills adoptats, sensiblement inferior a les parelles explicable o per la més recent incorporació a la via adoptiva o pel desig d'un perfil de família diferent al de les famílies biparentals (sobre aquesta qüestió faria falta realitzar un estudi de caire més qualitatiu); tot i semblar que entre els pares monoparentals la mitjana de fills adoptats també tindria de ser inferior fins i tot al de les mares monoparentals, el baix nombre de casos junt a la presència d'un pare amb 5 fills adoptats fa augmentar la mitjana de fills per damunt de les parelles, situant-se a 1,55 fills per pare monoparental (fins i tot traient aquest pare i els corresponents fills adoptats del numerador i denominador, la mitjana de fills per cada pare monoparental -1,2 fills per pare- s'apropa més a la mitjana de fills de les parelles que la de les mares monoparentals). En el següent subapartat s'apunta la idea de la probabilitat de què, entre els pares monoparentals, s'amagui una major proporció de parelles homosexuals i que puguin comportar-se de forma paral·lela a les parelles heterosexuales.

L'índex sintètic d'adopció internacional

Alhora de copsar l'efecte de les adopcions internacionals sobre la variació de la fecunditat de la població catalana és bàsic el càlcul del que hem anomenat *Índex Sintètic d'Adopció Internacional* (ISAI), evolució que resta reflectida en la figura 8.4 i en la taula 8.9. Aquest índex, per similitud amb l'Índex Sintètic de Fecunditat (ISF), s'ha calculat sumant, per a cada any indicat, les taxes d'adopció internacional (número de menors adoptats per pares/mares d'una generació sobre l'efectiu d'homes/dones d'aquella generació). La suma de les taxes d'adopció internacional donarà el nombre mig de fills adoptats que tindria un home o una dona, al llarg de la seva vida, de comportar-se igual que el col·lectiu fictici de l'any de referència. S'aporta així una mesura sintètica de la intensitat de l'adopció internacional del moment.

Figura 8.4.- Índex Sintètic d'Adopció Internacional, per sexe. Catalunya, 1992-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i Idescat, Cens de Població de 1991, Padró Municipal d'Habitants de 1986 i 1996 i Padró Continu de 2000 a 2003.

Nota.- Per al bienni 2001-2002, es mostra l'ISAI de 2001 que, malgrat poder estar lleument infravalorat, es creu que s'adequa més al darrer bienni analitzat.

Al llarg d'aquests onze anys d'anàlisi, l'ISAI es caracteritza, per un costat, per haver experimentat un notable increment, que tan sols es veurà frenat el 2002, i per altra, per l'evolució paral·lela d'aquest indicador entre homes i dones que es trencarà a l'any 1998, en

donar-se una major presència de mares monoparentals adoptives, en relació als pares, fins a situar-se en el darrer bienni en una diferència a favor de les dones de 0,002 menors adoptats.

Taula 8.9.- Índex Sintètic de Fecunditat (ISF) i Índex Sintètic d'Adopció internacional (ISAI) femení. Catalunya, 1992-2002

	Índex Sintètic de Fecunditat	Índex Sintètic d'Adop. Inter.	Índex Sintètic Total
1992	1,23	0,001	1,23
1993	1,19	0,001	1,19
1994	1,16	0,001	1,16
1995	1,14	0,002	1,14
1996	1,15	0,004	1,15
1997	1,19	0,006	1,20
1998	1,17	0,007	1,18
1999	1,22	0,010	1,23
2000	1,29	0,014	1,30
2001	1,29	0,021	1,31
2002	1,32	0,019	1,34

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i Idescat, Cens de Població de 1991, Padró Municipal d'Habitants de 1986 i 1996 i Padró Continu de 2000 a 2003 i dades ISF de l'Idescat (1992-2002).

L'ISAI reflecteix, fins a 2001 una tendència a l'alça que aniria del 0,001 fills adoptats per dona i home el 1992 a 0,019 fills adoptats internacionalment per home i 0,021 per dona el 2001. Aquestes darreres xifres es trobarien lleument valorades a la baixa degut al dèficit abans referenciat de 74 menors. Així mateix, la disminució de l'índex a l'any 2002 és també una conseqüència de la manca de 137 menors. Tenint present el volum pràcticament semblant de menors adoptats el 2001 i el 2002, caldria pensar que l'ISAI d'ambdós anys seria similar i per tant es frenaria aquest increment tant notable que s'anava produint any rere any però no disminuiria com es reflecteix en la figura. Així mateix, l'ISAI en el bienni 2001-2002 es trobaria per damunt del 0,019 i 0,021 fills adoptats per homes i dones respectivament arran del dèficit que s'està pressuposant.

En la dècada dels noranta, l'adopció internacional s'ha anat constituint en una via paral·lela a la biològica (tot i que a intensitats molt distintes), per a la constitució o ampliació de la

família. En ambdós casos, la dinàmica demogràfica dels darrers anys, junt al volum de població en edat de formar una família, que té com a protagonistes les cohorts nascudes durant el baby boom, afavoreixen l'increment tant de l'ISF, en el cas de la via biològica, com de l'ISAI, per a les adopcions internacionals. L'ISF va tocar fons el 1995 situant-se en 1,14 fills per dona però, a partir d'aquell moment va anar augmentant any rere any fins a 1,32 fills per dona de 2002 (1,45 el 2006). Partint d'uns volums ínfims, l'evolució de l'ISAI va en alça d'ençà 1992 però també cal assenyalar que a partir de 1995, l'augment interanual es fa més gran, en paral·lel amb el creixement de la intensitat de la fecunditat. A banda de la dinàmica i de la distribució de la població per grups d'edat, altres elements han potenciat l'augment d'aquest fenomen, com poden ser les majors facilitats a l'hora d'adoptar, l'obertura social cap a l'adopció i l'increment en la sortida de menors en adopció de països com Xina o Rússia, entre altres. Les estadístiques corresponents a 2006 i 2007 anuncien una forta recessió d'aquest flux, que sí que farà disminuir aquest indicador transversal per aquests anys.

Centrant-nos en el darrer any d'anàlisi, el 2002 i, unint ambdós increments, trobem que l'ISF de 1,32 fills per dona augmenta 0,02 punts per l'aportació de l'ISAI i així *l'Índex Sintètic Global* o *Total* es situaria en 1,34 fills per dona¹¹⁷. Com es reprendrà en la conclusió d'aquest apartat, l'aportació de l'adopció internacional al total de la fecunditat és força mins però, en circumstàncies de baixa fecunditat, aquestes dècimes representen una contribució a considerar.

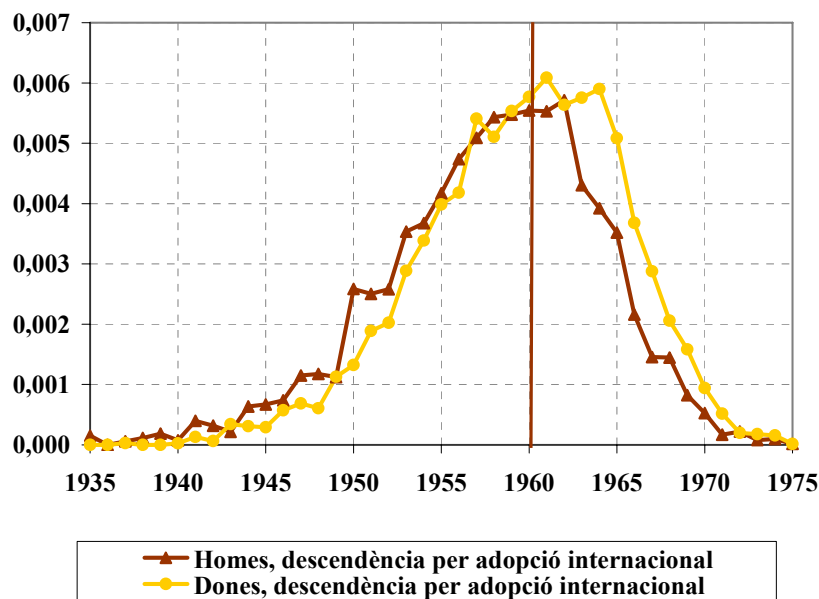
La descendència per adopció internacional

En la figura 8.5 es presenta la *descendència per adopció internacional acumulada*, a 31 de desembre de 2002, per generació de naixement dels pares adoptius. Cal anotar en primer lloc que s'analitza l'inici d'un fenomen del que s'estudia la seva evolució fins a 2002, un període d'onze anys que si bé resulta del tot rellevant per la novetat del tema, unit a la manca d'informació estadística que l'ha acompanyat, es tracta d'un flux massa recent per avaluar com influeix sobre la descendència final dels pares i mares. Per l'edat mitjana en què s'adopta (els homes presenten a l'any 2002, una edat mitjana a l'adopció de 42,1 anys i

¹¹⁷ No s'han contemplat els 5 menors adoptats en altres Comunitats Autònomes que tampoc resten contemplades en l'ISF.

les dones de 40,6 anys) cal pensar que molt poques generacions han conclòs aquesta etapa d'expansió o de constitució familiar. Probablement les generacions anteriors a 1960 ja no adoptaran gaire més però les posteriors, encara els queda camí a recórrer. Amb tot, resulta interessant avaluar, a 31 de desembre de 2002, la descendència de les famílies per adopció internacional i per generació de naixement dels pares (veure figura 8.5).

Figura 8.5.- Descendència per adopció internacional, a 31 de desembre de 2002, per generació de naixement del pare i la mare adoptiva. Catalunya, 1992-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i Idescat, Cens de Població de 1991, Padró Municipal d'Habitants de 1986 i 1996 i Padró Continu de 2000 a 2003.

En primer lloc cal comentar que el desplaçament de la corba de la descendència a 31 de desembre de 2002 entre sexes es deu a la diferència d'edat entre els cònjuges tot i que a partir de les generacions nascudes el 1960 hi ha una inflexió que ve determinada, a més d'aquesta diferència d'edat entre els cònjuges, per l'augment de mares monoparentals.

Fins a les generacions masculines nascudes el 1962 (descendència a finals de 2002 de 0,0057 fills per home d'aquesta cohort) i femenines nascudes el 1961 (0,0061 fills per dona), es copsa que generació rere generació assoleixen una descendència per adopció

internacional superior a la precedent. De fet, en el capítol 7 de la Tesi es comentava que els grups de generacions a les que es deu l'inici de la demanda en adopció internacional a Catalunya són els que integren els intervals dels nascuts entre 1941 i 1965. Com s'observa en la figura 8.5, a partir de les generacions masculines nascudes el 1944 i femenines nascudes dos anys després, es comença a incrementar la descendència per adopció internacional amb 0,0006 fills, però especialment s'intensifica a partir dels homes nascuts el 1950 i les dones de 1953 amb una descendència adoptiva internacional de 0,0026 i 0,0029 respectivament.

Amb tot, les taxes de sol·licitants més elevades s'assoliren entre els nascuts de 1956 a 1960 i es mantingueren així fins a 1997, any en què les generacions de 1961 a 1965 les superaren. Aquestes darreres generacions, en especial pel que fa a les dones, foren també subjectes molt rellevants en l'inici de l'adopció internacional i que, amb els anys (arran d'assolir una determinada edat) han anat agafant protagonisme fins al punt que, en el darrer trienni, és el grup amb la taxa de sol·licitants més elevada. Cal preveure doncs que els sol·licitants nascuts de 1961 en endavant, encara augmentaran la descendència per la via adoptiva. De fet, la disminució de la descendència, en especial a partir de les cohorts de 1965, és fruit de l'edat que tenen aquestes generacions en l'etapa que s'analitza però, de ben segur, augmentarien en ampliar el període que aquí es presenta. S'ha de suposar que la seva descendència per adopció internacional pujarà fins a situar-se per sobre d'aquests màxims assolits per les generacions nascudes a principis dels anys seixanta.

Constatant la dinàmica demogràfica dels darrers anys es pot preveure que les generacions que es pot dir que encara pràcticament no han iniciat el projecte adoptiu, perquè per edat encara no els toca, les posteriors a 1970, també elevaran la seva descendència adoptiva per damunt de les generacions precedents ja que, pel moment, no ha variat la tendència en el calendari en relació a la constitució de la parella i a la maternitat, tot i que tampoc es pot descartar que la menor facilitat per adoptar en altres països, junt a un major ús del recurs i l'èxit de les tècniques de reproducció assistida, poden fer disminuir la intensitat adoptiva en aquestes generacions, tot i que pel moment, no es veu massa probable.

8.2.3.- El calendari a la maternitat / paternitat adoptiva

En aquest apartat es calcularà, en primer lloc, les *taxes d'adopció internacional per sexe i edat dels pares* a l'any de l'adopció, per tot seguit analitzar *l'edat mitjana* a ser pares adoptius segons situació parental i rang de l'adopció.

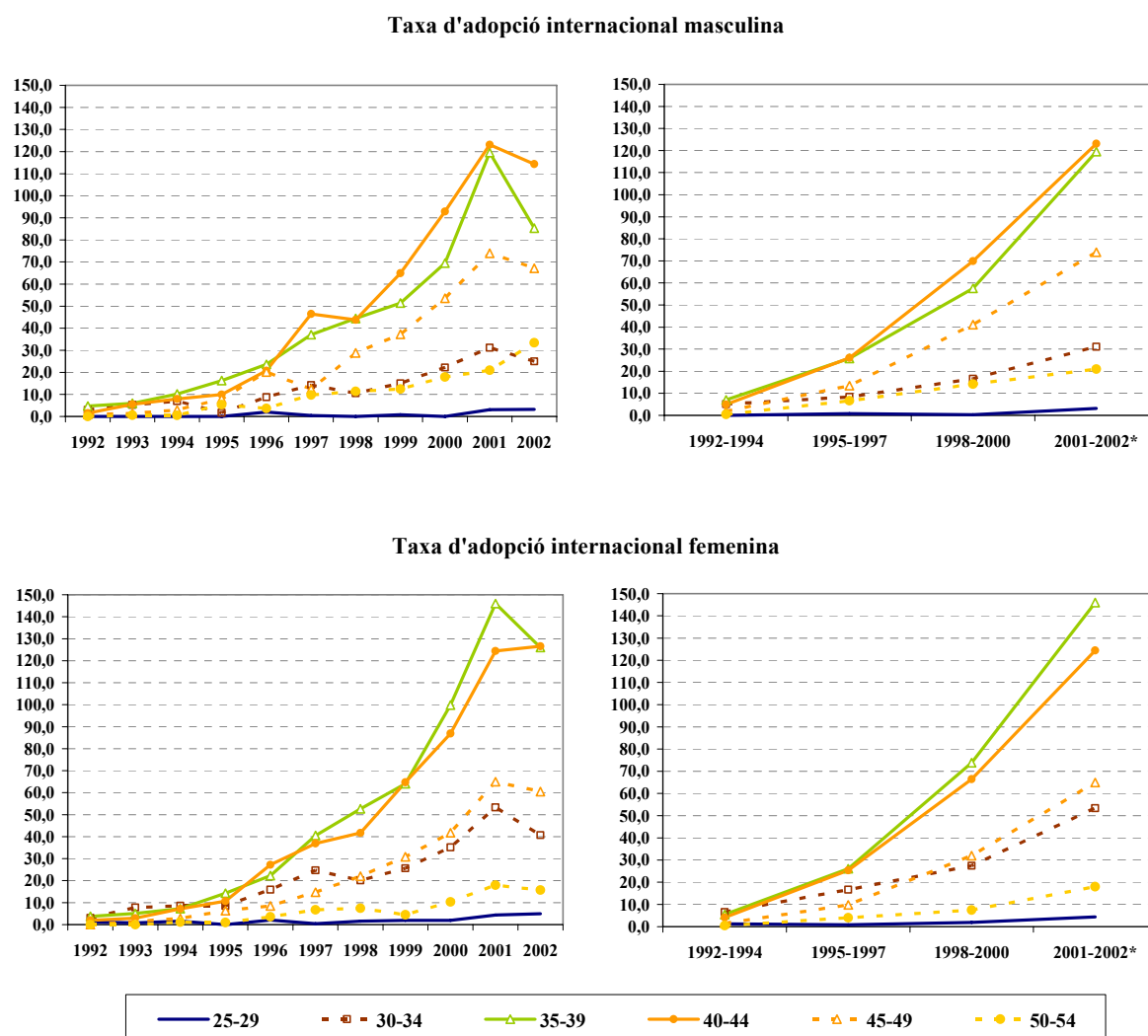
Les taxes d'adopció internacional per sexe i grups d'edat

La imatge que ens ofereix la figura 8.6, on es mostren les taxes d'adopció internacional, concorda amb l'evolució de les taxes dels sol·licitants tot i que a una edat més elevada, per qüestió del temps d'avaluació de l'expedient, tramesa, assignació d'un menor i aprovació de l'adopció. Al llarg d'aquest període s'observa l'augment en la intensitat adoptiva per a totes les edats, però d'una forma notable en les centrals, les que integren els grups de 35 a 39 anys (85,36 i 125,98 adopcions per cada 100.000 homes i dones, a l'any 2002) i de 40 a 44 anys (114,38 i 126,54 adopcions) i que es converteixen en els principals protagonistes d'aquest fenomen.

En l'altre extrem i a nivells molt distants, el grup de 25 a 29 anys que, malgrat augmentar, és el que presenta unes taxes d'adopció internacional menors. Aquests grup s'ha caracteritzat per presentar taxes molt baixes degut al calendari en la constitució de la parella i en prendre la decisió de tenir fills, que tant sols ha augmentat en el darrer bienni, tot i situar-se, per ambdós sexes, per dessota les 5 adopcions internacionals per 100.000 homes i dones (l'augment s'explica per la major rapidesa de les assignacions juntament al menor temps que transcorre des de l'inici de convivència amb la parella i fins que opten per adoptar). El retard en la dinàmica demogràfica es perllonga també pel grup de 30 a 34 anys i per ambdós sexes (observi's com el 1995 per als homes i el 1998 per a les dones, la taxa del grup d'edat de 45 a 49 anys supera a la de 30 a 34 anys).

El grup de 50 a 54 anys experimenta un increment de la taxa a partir del segon trienni, taxa que tot i mantenir-se en nivells més reduïts, s'eleva fins a 21 i 18 adopcions internacionals per 100.000 homes i dones respectivament el 2001-2002. Es tracta de projectes adoptius més tardans en l'edat que es desenvolupen arran de la generalització de l'adopció internacional.

Figura 8.6.- Taxa d'adopció internacional masculina i femenina (per 100.000 homes o dones), per grups d'edat dels pares a l'any de l'adopció. Catalunya, 1992-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i Idescat, Cens de Població de 1991, Padró Municipal d'Habitants de 1986 i 1996 i Padró Continu de 2000 a 2003.

Nota.- Per al bienni 2001-2002, es mostra la taxa de 2001 que, malgrat poder estar lleument infravalorada, es creu que s'adequa més al darrer bienni analitzat.

El recurs de l'adopció internacional permet satisfer els projectes de maternitats més tardans en l'edat, moment en què, biològicament, és més difícil aconseguir-ho. Així, en la taula 8.10 es mostra que anualment augmenta l'aportació de l'adopció internacional al total de maternitats per a tots els grups d'edat però, l'efecte comença a fer-se notar especialment a partir del grup de dones de 35 a 39 anys (3% de les maternitats són a partir d'una adopció

internacional), més pel grup de 40 a 44 anys (14% de les maternitats), esdevenint molt significativa per les dones de 45 a 49 anys, on sis de cada deu maternitats són adoptives. No es tenen dades sobre els naixements biològics, desglossats per edat de la mare, que tenen lloc a partir de les tècniques de reproducció assistida, de ben segur, amb incidència notable a partir dels 40 anys però, en tot cas, ja estarien comptabilitzats dins de les maternitats biològiques que aquí es presenten¹¹⁸.

Taula 8.10.- Percentatge de maternitats adoptives respecte al total de maternitats per grups d'edat en ser mare. Catalunya, 1992-2002

	Grups d'edat de la mare				
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
1992	0,0	0,0	0,1	0,4	0,0
1993	0,0	0,1	0,2	0,7	6,8
1994	0,0	0,1	0,3	1,6	13,2
1995	0,0	0,1	0,5	2,4	26,1
1996	0,0	0,2	0,7	5,7	33,3
1997	0,0	0,3	1,1	6,7	42,4
1998	0,0	0,2	1,4	7,4	52,4
1999	0,0	0,3	1,6	9,4	48,3
2000	0,0	0,3	2,2	11,1	55,2
2001	0,1	0,5	3,0	14,0	59,1
2002	0,1	0,4	2,5	13,5	56,3

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002); Idescat, Cens de Població de 1991, Padró Municipal d'Habitants de 1986 i 1996 i Padró Continu de 2000 a 2003; i INE, Movimiento Natural de la Población (1992-2002).

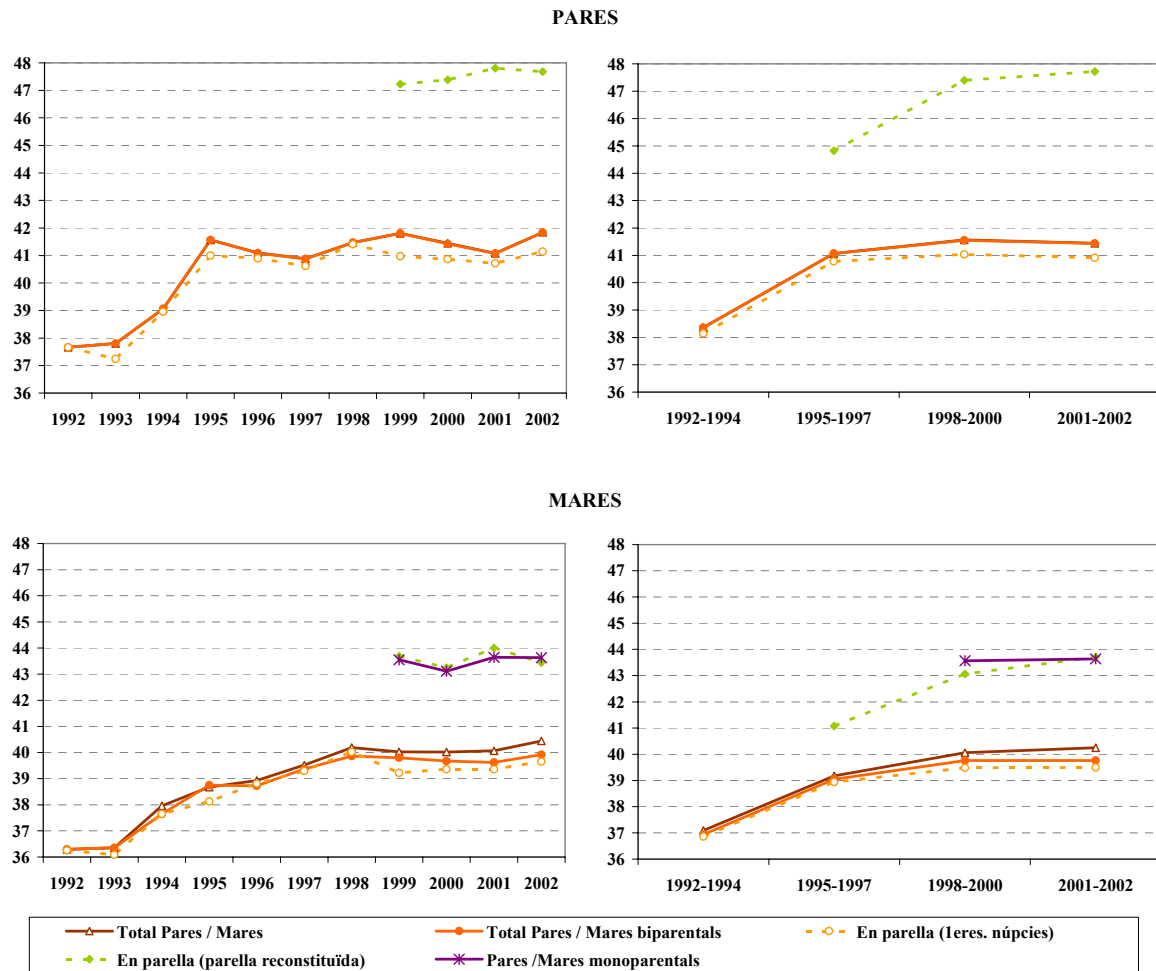
L'edat mitjana a ser pares adoptius

En la figura 8.7 es mostra, segons situació parental, l'edat mitjana a ser pare/mare adoptiva, és a dir, l'edat mitjana a l'adopció d'ordre-1, amb independència de que sigui nacional o internacional. Un element comú que ens aporta novament aquest gràfic i, que es fa extensible per a totes les categories, és l'augment continuat de l'edat mitjana a la primera

¹¹⁸ Per completar aquest anàlisi, es pot consultar les recerques de la demògrafa Marta Merino que està realitzant la Tesi Doctoral sobre els efectes de les tècniques de reproducció assistida sobre els naixement.

adopció que augmenta pel total de pares de 37,7 a 41,8 anys entre 1992 i 2002 i de 36,3 a 40,4 anys per a les mares (un increment mig de 4,1 anys pels homes i dones).

Figura 8.7.- Edat mitjana a ser pares-mares adoptius d'Ordre1 (AI, AN, CCAA), per situació parental. Catalunya, 1992-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional 1992-2002.

De fet, ha estat entre 1993 i 1995 quan s'ha produït el fort augment, en especial pels homes. En aquest cas, més que a l'inici de la incorporació de parelles recompostes (col·lectiu que adquireix una major importància a partir de 1999 i que es mostra en veure la diferència entre l'edat mitjana pel total de parelles i les que es troben dins d'un primer matrimoni), es deu a l'adopció per part de parelles casades en primeres núpcies i que

portaven més temps casades. Per altra banda, l'edat mitjana total de les dones continua la remuntada fins pràcticament a l'any 1998, per efecte de la incorporació d'un major nombre de mares monoparentals, amb una mitjana d'edat a la primera adopció superior. Aquest augment de l'edat mitjana a l'adopció, paral·lel a l'evolució de l'edat mitjana a la sol·licitud d'adopció, cal inscriure'l dins un context en què el fenomen de l'adopció internacional a Catalunya s'ha desenvolupat d'una forma molt intensa i alhora molt ràpida en el temps, donant-se la conjunció de protagonistes que pertanyen a generacions molt distintes.

Per tipologies comentar que entre els pares, el baix nombre de monoparentals fa que l'edat mitjana a l'adopció pel total i pels que viuen en parella, sigui igual (41,8 anys el 2002). Cal diferenciar però, la notable diferència entre l'edat mitjana a l'adopció entre els pares que conformen parelles recompostes de les que formen part d'un primer matrimoni (47,7 anys i 41,1 anys respectivament). Això mateix succeeix entre les mares: l'edat mitjana a ser mare adoptiva el 2002 és de 40,4 anys pel total, disminuint a 39,9 anys per les parelles, essent 39,6 anys per les que es troben dins de primeres núpcies i augmentant a 43,4 anys en les parelles recompostes.

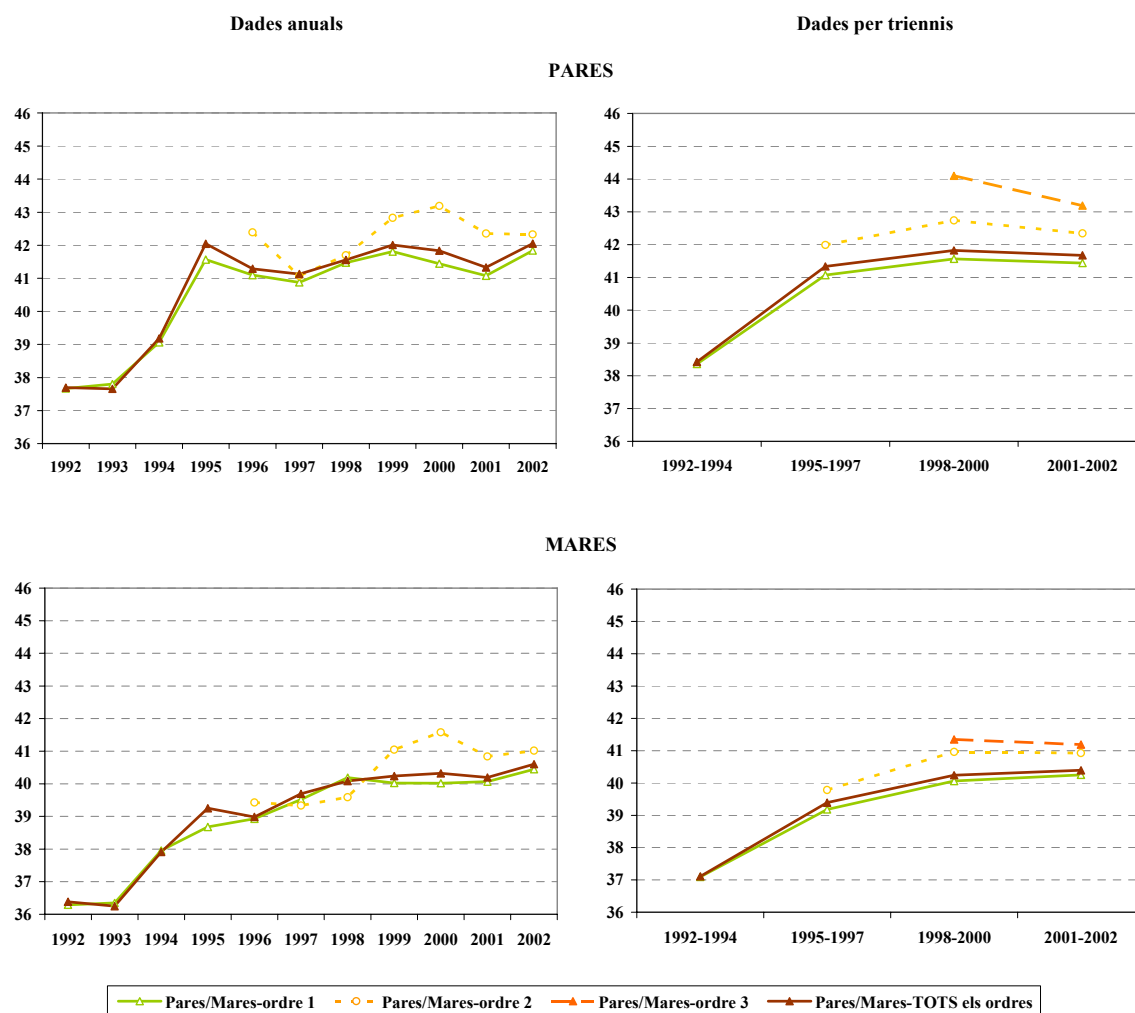
Es tracta de processos de constitució familiar distints: pel que fa a les parelles casades en primeres núpcies, el mins increment mig constatat (0,1 anys pels pares entre 1995-1997 i 2001-2002 i 0,6 anys per a les mares) pot venir propiciat per la compensació que es produeix entre el fet que les parelles més joves acceleren les fases fins arribar a l'adopció i la incorporació de parelles de més edat que en aquests moments, en què tot el procés es troba regulat, veuen factible una adopció internacional; per lògica els adoptants que formen part de parelles recompostes, presenten una major edat que els primers però a més, entre 1995-1997 i 2001-2002 han augmentat de mitjana 2,9 i 2,6 anys pels homes i dones respectivament, efecte de la incorporació de generacions de més edat i que en aquest cas no resta compensat amb parelles recompostes més joves.

Pel que fa a l'edat mitjana a l'adopció d'ordre-1 per a les demandes unipersonals, pràcticament no ha variat en el temps, situant-se per damunt dels 40 anys de mitjana. Esdevé de les més elevades, comparable amb la de les mares dins d'una parella recomposta (43,6 anys el 2002).

L'edat mitjana a l'adopció per rang

En la figura 8.8 es mostra l'edat mitjana a ser pares-mares adoptius, pel total d'adopcions, i per ordre d'adopció. El pas a ser pare-mare adoptiva (adopció d'ordre-1) ja ha estat comentat en l'apartat anterior, destacant-se l'augment de l'edat mitjana entre 1993 i 1995, pels homes, increment que es perllonga fins a 1998 per a les dones i situant-se, el 2002, en 41,8 anys el pas a ser pares adoptius i 40,4 anys el ser mares adoptives.

Figura 8.8.- Edat mitjana a ser pares-mares adoptius total i per ordre d'adopció. Catalunya, 1992-2002

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional 1992-2002.

Degut al baix nombre de segones o posteriors adopcions, l'evolució de l'edat mitjana pel total és pràcticament igual a l'edat mitjana a l'adopció d'ordre 1, denotant-se petites excepcions que es donen el 1995 i a partir de 1999 on un major nombre de segones o posteriors adopcions fa augmentar lleument l'edat mitjana total a l'adopció respecte a les adopcions de primer ordre. Així, pel darrer bienni, la diferència entre l'edat mitjana a l'adopció total i a l'ordre 1 es calcula en 0,3 anys pels pares (41,7 anys pel total i 41,4 anys pels d'ordre 1) i 0,2 anys per les mares (40,4 anys pel total i 40,2 anys per les d'ordre 1) . La menor edat mitjana a l'adopció en el bienni 1997-1998 per part de les mares d'ordre 2 respecte a les d'ordre 1 s'explica per ser una etapa d'expansió de l'adopció que té com a protagonistes perfils de mares de major edat i que adoptaven per primera vegada, entre elles, les monoparentals.

La taula 8.11 compara l'edat mitjana a la maternitat adoptiva i a la biològica, mostrant una diferència remarcable amb tendència a distanciar-se més.

Taula 8.11.- Edat mitjana a la primomaternitat i a la maternitat general, biològica i adoptiva. Catalunya, 1992-2002

Any	Maternitat biològica		Maternitat adoptiva	
	Edat mitjana al primer fill	Edat mitjana a la maternitat	Edat mitjana primera adopció	Edat mitjana a l'adopció
1992	27,77	29,51	36,29	36,38
1993	28,21	29,77	36,35	36,25
1994	28,49	29,99	37,96	37,91
1995	28,77	30,27	38,68	39,25
1996	28,95	30,45	38,93	38,98
1997	29,17	30,68	39,52	39,70
1998	29,33	30,80	40,19	40,09
1999	29,39	30,90	40,02	40,24
2000	29,42	30,94	40,02	40,32
2001	29,39	30,94	40,07	40,20
2002	29,33	30,88	40,45	40,60

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002) i del Moviment Natural de la Població, 1992-2002 (Idescat).

Així, si la desviació entre l'edat mitjana a la primomaternitat i a la primera adopció el 1992 era de 8,5 anys, el 2002 fou de 11,1 anys (29,3 anys per a les mares que tenen el seu primer fill a 40,4 anys per a les mares que adopten per primera vegada). I versemblant pel total, si

el 1992 les dones tenien de mitjana els fills biològics 6,9 anys abans que les mares que adoptaven, la distància el 2002 s'ha ampliat a 9,7 anys (30,9 per a la maternitat biològica a 40,6 anys per a la maternitat adoptiva), efecte d'haver-se generalitzat l'adopció internacional damunt un ventall de dones de més edat.

8.2.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: l'impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat

S'ha comprovat que la influència de les adopcions internacionals sobre l'*Índex Sintètic Total* quantitativament no és massa rellevant però tenint present que fins el 1995 l'ISF disminuï, que el nombre de naixements es trobava a uns nivells corresponents a la meitat dels que tingueren lloc als anys setanta i que estem en una situació on s'està observant minuciosament l'evolució del darrer decimal d'aquest indicador, l'aportació de l'ISAI, tot i ser mínima, cal tenir-la en consideració. Així, l'ISAI fa incrementar 0,01 dècimes l'ISF des de 1997 a 2000 i 0,02 en el bienni 2001-2002. D'aquesta forma, si el 2002 l'ISF era de 1,32 fills per dona, en incrementar-se 0,02 punts per l'aportació de l'ISAI resta un *Índex Sintètic Global* o *Total* d'1,34 fills per dona.

D'igual forma, en realitzar l'anàlisi longitudinal, s'observa que la influència de les adopcions internacionals damunt les generacions catalanes tampoc no és, pel moment, massa significativa tot i que, com s'ha anotat, les generacions que tot seguit es mostraran es troben encara obertes a possibles increments, donada la seva edat, l'evolució de les demandes i l'edat mitjana en què s'adopta. Així, les adopcions internacionals realitzades fins a 2002 han influït en especial sobre les generacions masculines nascudes entre 1957 i 1962 i per les femenines nascudes entre 1957 i 1965, amb un increment en tots els casos que va de 0,005 a 0,006 fills per home i dona de cadascuna d'aquestes generacions.

A banda dels seus efectes sobre la fecunditat del moment i la descendència final de les generacions, cal assenyalar que l'adopció internacional esdevé molt important tant per les maternitats de determinades edats (com s'ha mostrat en especial pels grups de 40 a 44 anys i de 45 a 49 anys, en què l'adopció internacional aporta el 14% i el 60% respectivament de les maternitats), com pel propi col·lectiu de pares i mares adoptives, en permetre en algun cas formar i en altres ampliar les famílies objecte d'estudi. En la taula 8.12 es mostra, pel

total i segons tipologia de pares, el nombre de fills biològics i adoptats, així com el nombre mig de fills per aquestes famílies adoptives. Es copsa així com l'adopció internacional sí que ha influït decisivament damunt la descendència de les 3.410 famílies i es preveu que tingui un major impacte final.

Pel total de les 3.410 famílies amb almenys un menor adoptat en altres països, el 85% no tenen cap fill biològic, percentatge pràcticament semblant per a les parelles, elevant-se al 95% entre les mares monoparentals i a pràcticament a la totalitat de pares monoparentals. No s'ha concretat la infertilitat d'aquestes famílies però aquest esdevé un indicador força aproximat de la presència d'algun problema a l'hora de concebre o de què un embaràs arribi a terme o, en el cas dels pares i mares monoparentals, per la seva situació de manca d'una parella.

Ara bé, també és significatiu que, sumant els fills adoptats i els biològics, el 65% del total de famílies adoptives i el 62% dels pares biparentals, tinguin un fill únic (en aquest cas adoptat en un altre país), percentatge que s'incrementa fins al 91% en el cas de les mares monoparentals, essent un indicador que torna a fer pensar que s'està analitzant un primer estadi en la formació de la família adoptiva i que és factible suposar en adopcions futures per completar la família.

En agregar a les 3.410 famílies adoptives els fills biològics, la mitjana d'1,24 fills per família s'eleva a 1,44. El mateix s'ha calculat per les distintes tipologies parentals: els fills biològics realitzen una major aportació en les famílies biparentals. Amb tot, aquesta és reduïda, uns 0,22 fills per família que, de no ser per l'adopció, i en concret per l'adopció internacional, no aconseguirien la mitjana d'1,48 fills totals per família. Les mares monoparentals són les que tenen una mitjana de fills biològics menor, 0,07 explicable per la gran proporció de solteres. Amb l'aportació de l'adopció, la mitjana de fills per aquestes mares serà el 2002 d'1,11 fills. Es fa difícil avaluar la mitjana d'1,73 fills per cada pare monoparental on, 1,55 es deu a l'adopció internacional, ambdós indicadors dels més elevats.

Taula 8.12.- Famílies d'adopció internacional, per tipologia de pares, segons nombre de fills adoptats en l'àmbit internacional i nacional i nombre de fills biològics. Catalunya, situació a 31 de desembre de 2002

TOTAL

Nombre de fills adoptats		Fills biològics							Total fam.
internac.	nacional	0	1	2	3	4	5		
1	0	2.220	312	116	20	7	1	2.676	
1	1	71	3	0	0	0	0	74	
1	2	7	1	0	0	0	0	8	
1	3	1	0	0	0	0	0	1	
2	0	551	33	10	3	0	0	597	
2	1	12	0	0	0	0	0	12	
3	0	36	3	0	0	0	0	39	
4	0	1	0	0	0	0	0	1	
5	0	2	0	0	0	0	0	2	
Total famílies		2.901	352	126	23	7	1	3.410	
Total fills biològics								706	
Total fills adoptats internac.								4.108	
Total fills adoptats nac.								105	
Total fills biològics i adoptats								4.919	
Mitj. fills biol. comuns parella per fam.								0,21	
Mitj. fills adop. inter. per fam.								1,20	
Mitj. fills adop. nac. per fam.								0,03	
Mitj. fills biològics i adoptats per fam.								1,44	

PARES / MARES BIPARENTALS

Nombre de fills adoptats		Fills biològics							Total fam.
internac.	nacional	0	1	2	3	4	5		
1	0	1.927	301	112	20	7	0	2.367	
1	1	71	3	0	0	0	0	74	
1	2	7	1	0	0	0	0	8	
1	3	1	0	0	0	0	0	1	
2	0	538	33	10	3	0	0	584	
2	1	12	0	0	0	0	0	12	
3	0	35	3	0	0	0	0	38	
4	0	1	0	0	0	0	0	1	
5	0	1	0	0	0	0	0	1	
Total famílies		2.593	341	122	23	7	0	3.086	
Total fills biològics								682	
Total fills adoptats internac.								3.765	
Total fills adoptats nac.								105	
Total fills biològics i adoptats								4.552	
Mitj. fills biol. comuns parella per fam.								0,22	
Mitj. fills adop. inter. per fam.								1,22	
Mitj. fills adop. nac. per fam.								0,03	
Mitj. fills biològics i adoptats per fam.								1,48	

(segueix)

MARES MONOPARENTALS

Nombre de fills adoptats		Fills biològics						Total fam.
internac.	nacional	0	1	2	3	4	5	
1	0	286	11	3	0	0	1	301
2	0	11	0	0	0	0	0	11
3	0	1	0	0	0	0	0	1
Total famílies		298	11	3	0	0	1	313
Total fills biològics								22
Total fills adoptats internac.								326
Total fills adoptats nac.								0
Total fills biològics i adoptats								348
Mitj. fills biol. per fam.								0,07
Mitj. fills adop. inter. per fam.								1,04
Mitj. fills adop. nac. per fam.								0,00
Mitj. fills biològics i adoptats per fam.								1,11

PARES MONOPARENTALS

Nombre de fills adoptats		Fills biològics						Total fam.
internac.	nacional	0	1	2	3	4	5	
1	0	7	0	1	0	0	0	8
2	0	2	0	0	0	0	0	2
5	0	1	0	0	0	0	0	1
Total famílies		10	0	1	0	0	0	11
Total fills biològics								2
Total fills adoptats internac.								17
Total fills adoptats nac.								0
Total fills biològics i adoptats								19
Mitj. fills biol. per fam.								0,18
Mitj. fills adop. inter. per fam.								1,55
Mitj. fills adop. nac. per fam.								0,00
Mitj. fills biològics i adoptats per fam.								1,73

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

Segons l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de 2006*¹¹⁹, 2,35 seria el nombre mig de fills desitjat per dona, tot i que el nombre de fills reals disminuiria a 1,49 fills per dona. Tot i tenir present que aquesta enquesta prové d'una mostra de població de 16 anys i més, si ens guiem dels resultats com a indicador per comparar-los amb les dades que ens mostra la taula precedent, podem copsar com la mitjana de fills biològics i adoptats

¹¹⁹ L'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de 2006* és una enquesta presencial, realitzada per l'Idescat, destinada a una mostra de 10.398 individus de la població de 16 anys i més de Catalunya.

per famílies biparentals és pràcticament igual (1,48 fills per família) al nombre mig de fills reals que ens mostra el total de l'enquesta (1,49).

Basant-nos en aquesta mateixa mostra, el 26% de les dones amb fills, n'han tingut un, el 45% dos, el 17,5% tres, mentre que l'11,5% restant, més de tres fills. Per al col·lectiu de famílies adoptives, el 65,1% tenien a finals de 2002 un sol menor (en aquest cas adoptat en un altre país), un percentatge que dobla en escriu als de la mostra. En contraposició, els pes de les famílies amb dos fills o més (com a mínim un d'adoptat en un altre país i/o un nacional o biològic) és molt inferior: amb dos fills són el 27,4%; amb tres, el 6,1%; i amb més de tres fills, l'1,4% restant. És difícil que les famílies d'adopció internacional assoleixin els percentatges que mostra l'enquesta respecte al nombre de fills reals, degut a què, per l'edat i/o per les dificultats en el moment de gestionar una nova adopció, moltes d'aquestes famílies es quedaran amb menys menors dels que tindrien de poder-los haver tingut biològics, però l'enquesta també mostra que el model ideal de fills, desitjat per pràcticament la meitat de les dones de la mostra, així com del nombre real de fills que han tingut les que tenen descendència, és de dos, pel que cal pressuposar que algunes d'aquestes famílies adoptives hauran ampliat o ampliaran, en posterioritat a 2002, el seu nombre de fills, malgrat tractar-se de projectes distints.

8.3.- Impacte de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies

Es planteja que s'està produint una diversificació tant en la forma de constituir-se com en la composició de les famílies. Pel que respecte a l'obertura de les famílies adoptives cap a una major heterogeneïtat de tipologies familiars, cal analitzar-ho sota el mateix prisma de postmodernització de la família i on les etapes teòriques del cicle de vida familiar es troben cada vegada menys pautades. És cert que al llarg del segle XX han coexistit, al costat d'un model considerat *convencional*, el de la família nuclear amb dos progenitors de sexe diferent i els seus fills, altres formes diferents de convivència familiar. Actualment però, aquesta diversitat ha augmentat, ha esdevingut més complexa, s'ha acceptat socialment i s'ha regulat legislativament. I aquesta complexitat o diversitat es troba també reflectida entre les famílies adoptives. Per altra banda, l'adopció internacional de menors en moltes ocasions comporta la formació de famílies multiètniques, amb fills d'ètnies i/o

procedències ben diverses, la construcció de famílies d'adopció mixta però també famílies de filiació mixta, amb presència de fills biològics i adoptats, fent augmentar, en definitiva, la complexitat d'aquestes famílies, tant en la seva composició com prèviament en la seva construcció.

Seguidament es realitzarà una retrat de les famílies adoptives i s'avaluarà si existeixen diferències significatives entre elles en funció de les diverses tipologies en relació als fills; en segon lloc, es mostrarà l'estructura per edat i sexe d'aquestes famílies; i, finalment, es valorarà la incidència de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies. L'anàlisi es fonamenta en la informació de les 3.410 famílies que com a mínim tenen un menor adoptat en un altre país (veure capítol 6).

8.3.1.- Tipologia de famílies adoptives

En l'apartat anterior, en avaluar l'impacte de la fecunditat sobre les generacions catalanes, ja s'ha dut a terme una primera caracterització del perfil de les 3.410 famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país, s'ha mostrat el nombre de fills que han adoptat, la naturalesa de l'adopció (nacional o internacional), la presència de fills biològics, així com el calendari a la paternitat adoptiva.

Recordem que nou de cada deu de les 3.410 famílies que tenen com a mínim un menor adoptat en un altre país es troben encapçalades per una parella. Les mares monoparentals representen el 9,2% del total i el 0,3% restant són pares monoparentals. Aquest total amaga però, com succeïa amb les sol·licituds, la considerable variació, en els anys analitzats, respecte a la tipologia dels pares i mares adoptives i que apunta cap a la diversificació d'aquestes: si les adopcions constituïdes en el trienni 1992-1994 pràcticament totes foren realitzades per parelles (98%), perfil molt semblant als pares adoptius de menors de Catalunya, en el bienni 2001-2002 el valor relatiu de les parelles adoptives va disminuir onze punts en benefici de les mares monoparentals (12,5% de les famílies) i dels pares monoparentals (0,4%). El diferent període temporal en què les distintes tipologies de pares i mares adopten influirà també en l'origen o en el país dels que provenguin els fills adoptats i per tant, en la *configuració ètnica de la família*.

En la taula 8.13 es classifiquen a les famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país, d'acord a la *tipologia parental i familiar*, on es relaciona la tipologia de pares i la tipologia de fills biològics i/o adoptius que integren cadascuna de les famílies adoptives (no es mostren els fills biològics d'un sol membre de la parella). Pel que respecte a les 3.086 famílies biparentals, en vuit de cada deu casos la seva paternitat/maternitat ha tingut lloc per la única via de l'adopció internacional (2.502 famílies), on tres quartes parts, en la data final d'observació, tenien un sol menor (sis de cada deu famílies adoptives, 1.927 famílies); un 3% de les famílies biparentals són d'adopció mixta, amb la presència d'un o més fills adoptats en un altre país i un o més fills adoptats a Catalunya o a altres Comunitats Autònomes (91 famílies); i un 16% dels casos (493 pares biparentals) són famílies de filiació mixta, en quan que es troben integrades per un o més fills adoptats en altres països, un o més fills biològics comuns de la parella i/o un o més fills adoptats a Catalunya o a d'altres Comunitats Autònomes.

Taula 8.13.- Famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, per tipologia parental i familiar. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

	Pares biparentals	Mares monopar.	Pares monopar.	Total famílies
Fam. d'adopció internacional	2.502	298	10	2.810
Amb només un fill AI	1.927	286	7	2.220
Amb més d'un fill AI	575	12	3	590
Fam. d'adopció mixta (AI+AN)	91	0	0	91
Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.)	493	15	1	509
Total famílies	3.086	313	11	3410*

Font.- Elaboració pròpia a partir de la taula 8.10.

*.- A més de les 3.410 famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, en el registre inicial hi han tres sol·licituds unipersonals femenines que adoptaren de forma monoparental i que amb posterioritat s'han casat i han reprès el projecte adoptiu amb la parella. Aquestes han estat considerades famílies biparentals, no comptabilitzant-se com a monoparentals ja que es doblarien els registres.

Pel que fa a les famílies monoparentals, 9,5 mares i nou pares de cada deu s'ha constituït en famílies d'adopció internacional (298 mares i 10 pares), és a dir, tenen únicament fills adoptats en altres països. Entre els pares monoparentals, la presència de més d'un fill

adoptat és major (30% d'ells) que entre les mares (4%), així com també la presència de famílies mixtes, on es troben fills biològics i adoptats (9% dels pares, disminuint al 5% entre les mares), percentatges que pot deure's al baix nombre de casos de pares monoparentals, ja que en principi semblaria que per la més recent incorporació a la paternitat adoptiva tindrien d'estar en un estadi de formació de la família menys avançat que les mares monoparentals. De totes maneres, podríem arriscar-nos a plantejar la hipòtesi de què els pares monoparentals amaguin una major proporció de parelles homosexuals que entre les mares on, probablement, es combinin parelles homosexuals amb més casos de maternitat en solitari. Si fos així, els pares monoparentals que amaguen rere seu una relació de parella homosexual, es comportarien de forma paral·lela als pares que formen parelles heterosexuales (amb la possibilitat de dos ingressos i de dos persones per tenir cura dels fills) i que explicaria en certa forma el menor nombre de fills adoptats entre famílies encapçalades per dones monoparentals que per homes.

8.3.2.- L'estructura per edat i sexe de les famílies adoptives

En l'annex 7 es sintetitzen les principals variables sociodemogràfiques que ens apropen a la caracterització de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, distingint-les en funció de la seva tipologia familiar i copsant, a través de l'índex de representativitat, quines categories presenten un major o menor pes per a cada tipus de família adoptiva. Així mateix, la figura 8.9 i la taula 8.14 mostren la complexitat en la constitució i en la configuració actual d'aquestes famílies. D'acord a la tipologia parental i familiar mostrada en la taula anterior, s'exposarà l'estructura i composició de les famílies i els membres que conformen *les famílies d'adopció internacional amb només un fill adoptat en un altre país, les famílies d'adopció internacional amb més d'un fill adoptat en un altre país, les famílies d'adopció mixta i les famílies de filiació mixta.*

Famílies d'adopció internacional amb només un fill adoptat en un altre país

Pel període analitzat, el grup més nombrós de famílies d'adopció internacional es trobarien integrades pels pares adoptius (o pel pare o mare, en famílies monoparentals) amb un sol

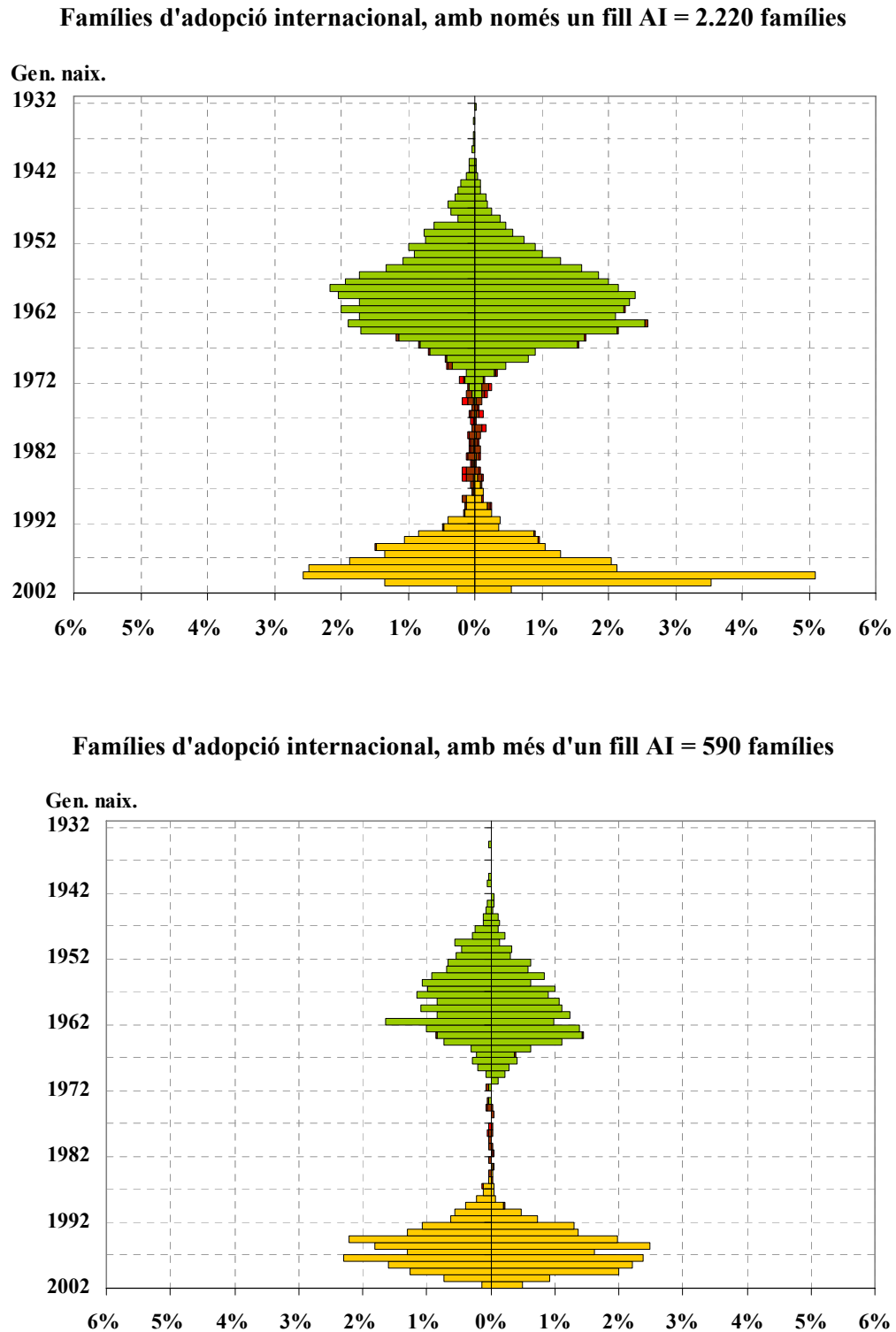
menor adoptat en un altre país (el 65% del total, 2.220 famílies). En un 5% d'aquests casos els adoptats també tenen germans o germanes per part de pare o mare, fills d'un sol membre de la parella, generalment molt més grans i en gran mesura, residint de forma independent o amb l'altre progenitor (154 fills biològics per part del marit, fruit d'altres relacions de parella anteriors i 59 fills biològics de la muller). La gran majoria però, únicament i exclusivament tenen un fill adoptat a l'estranger. Es podria pensar doncs que aquest tipus de família es troba en una primera etapa de la seva formació i que molt probablement tornaran a adoptar altres fills (set de cada deu d'aquestes famílies biparentals van adoptar entre els anys 2000 i 2002, elevant-se la proporció a vuit de cada deu famílies monoparentals, pel que és factible pensar en nous projectes adoptius).

En aquesta tipologia familiar i, malgrat el gran nombre de famílies biparentals (el 87% de les famílies amb un sol menor), esdevé el grup amb un major percentatge de famílies encapçalades per la mare (13% d'aquestes famílies, mentre que tant sols en un 0,3% per pares monoparentals). De fet, nou de cada deu mares monoparentals conformen famílies amb un sol menor adoptat i aquest pes es reflecteix en el lleu desequilibri entre sexes dels pares, observant-se en la piràmide, a favor del sector femení.

Pel que fa a la diferència d'edat entre els cònjuges, s'observa un marcat predomini dels pares a les edats més avançades, aspecte que, en sentit contrari, per a les dones i en les edats centrals, no resta tant clar, en haver-hi un gran nombre de mares monoparentals. En general, les generacions de naixement més nombroses entre els pares d'aquest perfil familiar seran els nascuts entre 1955 i 1966 i les nascudes entre 1954 i 1967, generacions que traduïdes a l'edat que tenien a finals de 2002, també ens aporten indicis per pensar que poden haver tornat a adoptar d'ençà l'any 2003, o que adoptaran.

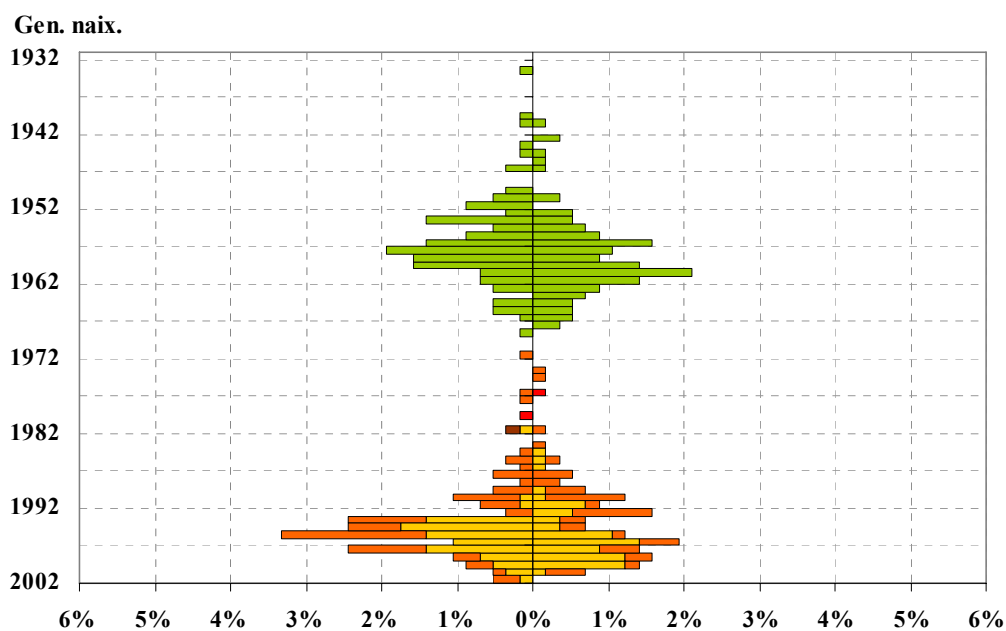
Aquestes famílies adoptives, juntament amb les que tenen més d'un fill adoptat, són les que presenten un major índex de representació de parelles casades o cohabitants provinents d'altres relacions anteriors (1,1). Aquest fet explica la considerable presència de fills i filles biològiques d'un sol membre de la parella, que es situen en la piràmide entre les generacions o cohorts de naixement dels pares i dels fills adoptius. Les generacions de naixement més nombroses d'aquests fills són les de 1985 i 1986, tot i que la seva presència és rellevant fins als nascuts a l'any 1972 i que, per tant, es solapen amb les generacions de naixement dels pares adoptius més joves.

Figura 8.9.- Estructura per edat i sexe dels membres de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, per tipologia familiar. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

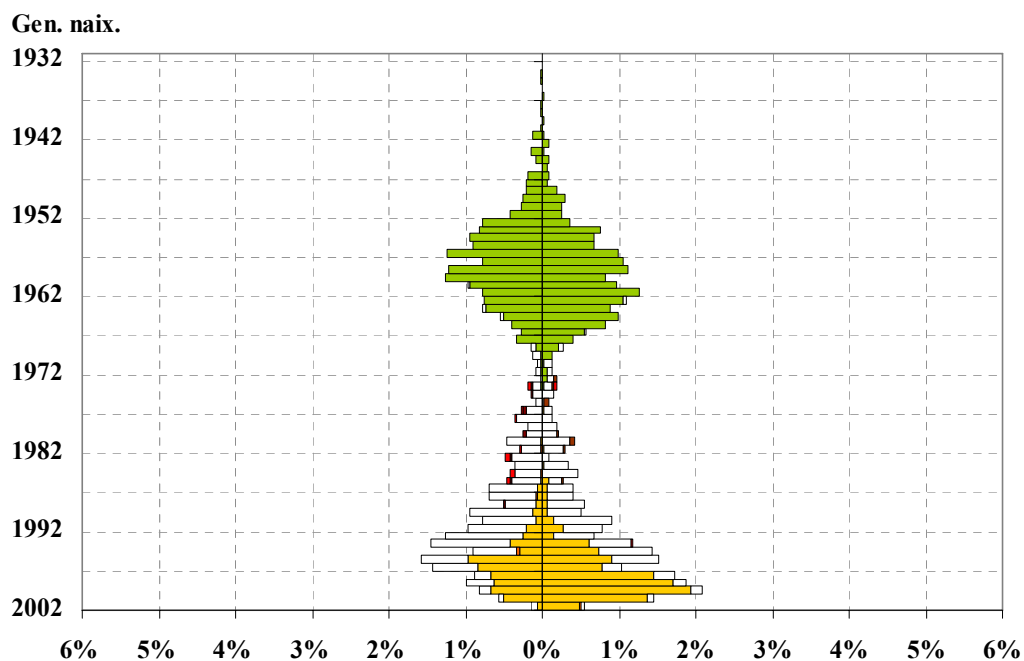

(segueix)

Famílies d'adopció mixta (AI + AN) = 91 famílies

Famílies de filiació mixta (Fills adoptats + Fills biològics comuns de la parella) = 509 famílies

■ Pares / Mares	■ Fills AI	■ Fills AN
□ Fills biol. parella o monop.	■ Fills bio. del pare	■ Fills biol. de la mare

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

Taula 8.14.- Composició de les famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país, per tipologia familiar, nombre de fills i àmbit d'origen dels fills adoptats. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

	Sense cap FB en comú	Amb FB comuns	FB par.+ FB rel. ant.	Només FB relac. ant.	TOTAL
Fam. d'adopció internacional amb només un fill AI = 2.220					
1 fill d'Europa	728	-	-	51	779
1 fill d'Àsia	710	-	-	40	750
1 fill d'Amèrica	630	-	-	26	656
1 fill d'Àfrica	31	-	-	4	35
TOTAL fam. amb només un fill AI	2.099	-	-	121	2.220
Fam. d'adopció internacional amb més d'un fill AI = 590					
Amb 2 fills AI	535			16	551
2 fills d'Amèrica	209	-	-	4	213
2 fills d'Europa	132	-	-	5	137
2 fills d'Àsia	124	-	-	6	130
1 fill d'Amèrica + 1 d'Àsia	22	-	-	0	22
2 fills d'Àfrica	11	-	-	0	11
1 fill d'Amèrica + 1 d'Europa	10	-	-	1	11
1 fill d'Àsia + 1 d'Amèrica	10	-	-	0	10
1 fill d'Europa + 1 d'Amèrica	7	-	-	0	7
1 fill d'Àsia + 1 d'Àfrica	4	-	-	0	4
1 fill d'Àfrica + 1 d'Àsia	3	-	-	0	3
1 fill d'Àsia + 1 d'Europa	3	-	-	0	3
Amb 3 fills AI	33			3	36
3 fills d'Amèrica	14	-	-	2	16
3 fills d'Europa	11	-	-	1	12
3 fills d'Àsia	3	-	-	0	3
2 fills d'Amèrica + 1 d'Europa	2	-	-	0	2
3 fills d'Àfrica	1	-	-	0	1
1 fill Amèrica + 1 Àsia + 1 Amèr.	1	-	-	0	1
2 fills d'Àsia + 1 d'Europa	1	-	-	0	1
Amb 4 fills AI	1			0	1
4 fills d'Amèrica	1	-	-	0	1
Amb 5 fills AI	2			0	2
5 fills d'Amèrica	1	-	-	0	1
5 fills d'Europa	1	-	-	0	1
TOTAL fam. amb més d'un fill AI	571	-	-	19	590

(segueix)

	Sense cap FB en comú	Amb FB comuns	FB par.+ FB rel. ant.	Només FB relac. ant.	TOTAL
Fam. d'adopció mixta (AI+AN)= 91					
Amb 2 fills adoptats	68			3	71
1 fill d'Amèrica + 1 de Catalunya	21	-	-	0	21
1 fill de Catalunya + 1 d'Amèrica	14	-	-	1	15
1 fill de Catalunya + 1 d'Àsia	13	-	-	0	13
1 fill de Catalunya + 1 d'Europa	10	-	-	2	12
1 fill CCAA + 1 d'Amèrica	3	-	-	0	3
1 fill d'Àsia + 1 de Catalunya	3	-	-	0	3
1 fill d'Europa + 1 de Catalunya	3	-	-	0	3
1 fill de CCAA + 1 d'Europa	1	-	-	0	1
Amb 3 fills adoptats	18			1	19
1 fill Amèrica + 1 Cat. + 1 Amèr.	3	-	-	0	3
2 fills Catalunya + 1 d'Àsia	2	-	-	1	3
1 fill Catalunya + 2 fills d'Amèrica	2	-	-	0	2
2 fills Catalunya + 1 fill d'Amèrica	2	-	-	0	2
1 fill de Catalunya + 2 d'Europa	2	-	-	0	2
1 fill d'Àsia + 1 de Cat. + 1 d'Àsia	2	-	-	0	2
1 fill Europa + 1 Cat. + 1 Europa	2	-	-	0	2
2 fills de Catalunya + 1 d'Europa	1	-	-	0	1
1 fill CCAA + 2 d'Àsia	1	-	-	0	1
1 fill d'Europa + 2 de Catalunya	1	-	-	0	1
Amb 4 fills Adoptats	1			0	1
3 fills Catalunya + 1 d'Amèrica	1	-	-	0	1
TOTAL fam. d'adopció mixta	87	-	-	4	91
Fam. mixtes (Adopc.+FB comuns o dels pares monoparentals) = 509					
Amb 2 fills		297	15		312
1 fill biol. + 1 d'Àsia	-	120	9	-	129
1 fill biol. + 1 d'Europa	-	85	3	-	88
1 fill biol. + 1 d'Amèrica	-	75	2	-	77
1 fill biol. + 1 d'Àfrica	-	3	1	-	4
1 fill d'Àsia + 1 biol.	-	3	0	-	3
1 fill d'Europa + 1 biol.	-	7	0	-	7
1 fill d'Amèrica + 1 biol.	-	4	0	-	4
Amb 3 fills		148	4		152
2 fills biol. + 1 d'Àsia	-	45	1	-	46
2 fills biol. + 1 d'Europa	-	34	0	-	34
2 fills biol. + 1 d'Amèrica	-	27	0	-	27
1 fill biol. + 2 d'Amèrica	-	13	1	-	14
1 fill biol. + 2 d'Europa	-	13	0	-	13
2 fills biol. + 1 d'Àfrica	-	6	0	-	6
1 fill d'Amèrica + 1 biol. + 1 Àsia	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 2 d'Àsia	-	2	0	-	2
1 fill biol. + 1 d'Amèrica + 1 Cat.	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 1 Cat. + 1 d'Amèrica	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 1 Cat. + 1 d'Àsia	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 1 d'Àfrica + 1 d'Àsia	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 2 d'Àfrica	-	0	1	-	1
1 fill d'Amèrica + 2 biol.	-	0	1	-	1
1 fill biol. + 1 Amèrica + 1 Àsia	-	1	0	-	1
1 fill biol + 1 d'Amèrica + 1 biol.	-	2	0	-	2

	<u>Sense cap FB en comú</u>	<u>Amb FB comuns</u>	<u>FB par.+ FB rel. ant.</u>	<u>Només FB relac. ant.</u>	<u>TOTAL</u>
Amb 4 fills		34	0		34
3 fills biol. + 1 d'Àsia	-	12	0	-	12
1 fill biol. + 1 d'Amèrica	-	6	0	-	6
2 fills biol. + 2 d'Àsia	-	6	0	-	6
2 fills biol. + 2 d'Europa	-	3	0	-	3
3 fills biol. + 1 d'Àfrica	-	1	0	-	1
3 fills biol. + 1 d'Europa	-	1	0	-	1
2 fills biol. + 2 d'Amèrica	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 2 Cat. + 1 d'Amèrica	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 3 d'Amèrica	-	1	0	-	1
1 fill biol. + 3 d'Àsia	-	1	0	-	1
3 fills d'Europa + 1 biol.	-	1	0	-	1
Amb 5 fills		10	0		10
4 fills biol. + 1 d'Àsia	-	4	0	-	4
4 fills biol. + 1 d'Europa	-	2	0	-	2
4 fills biol. + 1 d'Àfrica	-	1	0	-	1
3 fills biol. + 2 d'Amèrica	-	1	0	-	1
3 fills biol. + 2 d'Àsia	-	1	0	-	1
3 fills biol. + 2 d'Europa	-	1	0	-	1
Amb 6 fills		1	0		1
5 fills biol. + 1 d'Europa	-	1	0	-	1
TOTAL fam. mixtes	-	490	19	-	509
TOTAL FAMÍLIES	2.757	490	19	144	3.410

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

En quan als fills adoptats, el seu perfil és molt semblant al total de menors adoptats. En aquest cas i, per aquesta tipologia de família adoptiva, tan sols afegir que les generacions més plenes pertanyen als nascuts entre 1991 i 2002, element comú amb les famílies amb més d'un menor adoptat internacionalment, degut al fet de que s'iniciaren les adopcions internacionals en els anys noranta, unit al perfil per edat d'aquestes. Ara bé, mentre que en les famílies amb un sol menor, l'estadi més primerenc de constitució familiar es reflecteix en el fet de què la generació més voluminosa sigui la dels nascuts a l'any 2000, les famílies amb més d'una adopció, la generació modal és la de 1998.

Fins al moment d'observació, predominen les famílies formades amb un fill originari d'algun país europeu (35%), però amb un percentatge semblant al de les famílies amb un menor procedent d'Àsia (34%) i fins i tot d'un menor procedent d'algun país americà

(30%). L'incipient flux dels menors procedents d'Àfrica fa que tant sols l'1% d'aquestes famílies s'hagin format a partir d'un menor d'algun dels països d'aquest continent però, així mateix, aquesta recent incorporació, fa que siguin la meitat del total de famílies amb menors adoptats en algun país africà, en especial de Madagascar i del Marroc.

Famílies d'adopció internacional amb més d'un fill adoptat en un altre país

En total s'han analitzat 590 famílies (el 17% del total de famílies d'adopció internacional) formades pels pares adoptius i dos o més menors adoptats en altres països (en el 93% dels casos, per dos fills, el 6% per 3 fills i 3 famílies tenien quatre o cinc fills adoptats). En el 3% d'aquestes famílies també hi han fills biològics del pare o de la mare fruit d'anteriors relacions i, com en el cas anterior, d'una edat sensiblement més elevada que els fills adoptats. Tot i que les proporcions de casats o cohabitants venint d'altres relacions anteriors són sensiblement semblants al de les famílies amb un sol menor adoptat, aquestes presenten dos punts percentuals menys en quan a fills d'altres relacions, el que fa pensar en la possibilitat de que la manca de fills per part d'ambdós membres de la parella predisposi a una major rapidesa en adoptar més d'un menor.

Pel que respecte als pares que formen part d'aquestes famílies, pertanyen a unes generacions de més edat que les anteriors: en les famílies amb més d'un menor adoptat, l'índex de representativitat superior a 1 es troba en les generacions nascudes entre 1945 i 1964 (en les famílies amb un sol fill adoptat, es troben més representats els pares i mares nascuts a partir de 1965).

En quan als fills adoptats i, compartint perfil amb les famílies amb un sol menor adoptat, també predominen les nenes, tot i que, per la major antiguitat dels fluxos i per tant, la distint procedència d'aquests, fa que el desequilibri sigui menor (54% de nenes). Independentment de tenir dos o més fills adoptats, la tònica més habitual és que entre els germans adoptius tinguin de comú l'origen o lloc de naixement, o sigui, provenguin d'un mateix continent i, en gran mesura, d'un mateix país. Això però, es pot trencar quan s'interromp de forma brusca la sortida de menors d'un país concret o bé quan en etapes passades s'acostumava a tenir oberts varis expedients a països distints, cosa que podia comportar la incorporació, en un espai curt de temps, de varis fills.

Com s'observa en l'anterior taula 8.13 i, degut a què en les primeres etapes de desenvolupament de l'adopció internacional a Catalunya, es donava un important flux de fills adoptats en països americans (en especial a Colòmbia) s'ha afavorit que dins de les famílies amb més d'un menor adoptats en altres països, predominin les integrades per dos fills procedents d'aquest continent (37% de les famílies amb més d'un fill adoptat). En ordre quantitatiu les segueixen les famílies amb dos fills adoptats en països europeus (23%) i les de dos fills de països asiàtics (22%). Les famílies formades exclusivament per fills adoptats en països africans són encara més reduïdes que en l'anterior tipologia (11 famílies amb dos fills i 1 amb tres fills, circumscrites a adopcions realitzades principalment a Madagascar i al Marroc), així com també són poques les famílies integrades per un fill nascut en un país africà amb un d'un altre continent. Aquest panorama segurament ha canviat notablement en convertir-se Etiòpia, a l'any 2004, en el tercer origen en nombre d'adopcions constituïdes per famílies residents a Catalunya.

Famílies d'adopció mixta

El nombre de famílies d'adopció mixta és molt reduït, circumscrivint-se a 91 famílies (el 3% del total). D'aquestes predominen les que tenen dos fills (78%), un adoptat en un altre país i un de Catalunya o d'una altra Comunitat Autònoma (en aquest darrer cas, limitat a 4 famílies), d'aquí el notable equilibri numèric entre els fills d'una i altre procedència (103 fills nascuts en altres països, 95 a Catalunya i 5 a altres Comunitats Autònomes). El percentatge de famílies amb tres fills però, és notablement més elevat que les anteriors (21%). La combinació d'un fill adoptat en països americans i un fill adoptat a Catalunya (21 famílies), o en ordre invers (15 famílies), torna a ser la composició majoritària, normal si considerem que moltes d'aquestes famílies ja iniciaren el projecte d'adoptar a Catalunya, en els anys vuitanta o a principis dels noranta. Més de la meitat d'aquestes famílies es van constituir inicialment amb un fill adoptat a Catalunya i a principis dels noranta sol·licitaren adoptar internacionalment. També solia donar-se el cas d'iniciar, al mateix temps els tràmits d'una adopció nacional i d'una internacional i, degut a la major rapidesa en l'assignació de menors procedents d'altres països en relació al que es tardava per a un menor de Catalunya, s'integrava a la família en primer lloc el fill originari d'altres països

abans que el fill adoptat a Catalunya, característica que s'observa especialment entre els que provenen de països americans.

El fet de tractar-se de famílies pioneres en adoptar fora del país es tradueix en un índex de representativitat en les generacions nascudes el 1959 i anteriors pels homes i de 1964 i anteriors per les dones, notablement superior respecte al total de famílies adoptives. Són les parelles amb més percentatge de casats en primeres núpcies (96-97% pels homes i dones respectivament) que, unit a ser matrimonis de generacions més antigues, fa que siguin les famílies on s'entrevegi, en la mateixa piràmide de població, una major diferència d'edat entre els cònjuges. El baix percentatge de parelles recompostes també comporta la minsa presència de fills biològics d'un sol membre de la parella (4 fills).

Pel que respecte a l'estructura per generació de naixement dels fills adoptats, comentar que, com en els anteriors casos, predominen els nascuts en els anys noranta però, també es troben fills, tant d'adopció nacional com d'internacional, nascuts abans. Com s'observa en la figura 8.9, aquesta és l'única tipologia de família adoptiva on, entre els fills, predominen els nens (55%) i que es deu a la rellevància dels adoptats a Catalunya (58% són nens) que es combina amb unes adopcions internacionals amb molt poc pes del flux procedent de Xina i que fa equilibrar la relació entre nens i nenes adoptats en altres països a un 51,5% a favor dels nens.

Famílies de filiació mixta

Una de les característiques que ja s'ha destacat i comentat en l'apartat 7.4, en relació a les parelles sol·licitants d'adopció internacional, és l'augment percentual d'aquelles amb fills biològics en comú (del 14% dels sol·licitants de 1992 es passa al 19% de 2000). Com es constata en l'anterior taula 8.13, entre les famílies de filiació mixta, en la majoria dels casos, l'adopció ha anat precedida del naixement d'un o més fills biològics¹²⁰.

En la base analitzada, s'han referenciat 509 famílies mixtes (un 15% del total de famílies adoptives), en les que en el 61% dels casos es troben integrades pels pares i dos fills, un

¹²⁰ La font d'informació emprada per analitzar la formació i/o ampliació d'aquestes famílies adoptives, deixen fora d'observació algunes maternitats biològiques que s'hauran produït una vegada tancat el procés adoptiu o amb posterioritat a la finalització del buidatge dels expedients.

biològic comú de la parella o del pare o mare monoparental i un fill adoptat internacionalment. Les famílies mixtes que han passat a ser nombroses, amb tres fills, biològics o adoptius (30% d'aquestes) i les que tenen quatre o més fills (el 9% restant) mostren un major índex de representació que en les altres tipologies de famílies adoptives. De fet, són famílies on la presència de fills biològics és notable (706 fills en comú i 27 fills per part del pare o de la mare, de relacions anteriors), superant el nombre de menors adoptats (561 fills adoptats en altres països i 5 fills adoptats a Catalunya).

Com es mostra en l'anterior taula 8.13, la combinació més freqüent per a les famílies de filiació mixta esdevé el tenir un, dos, tres o quatre fills biològics i adoptar un fill en algun país asiàtic, d'aquí que altra volta la piràmide per edat i sexe del total de fills (biològics i adoptius) aparegui desequilibrada a favor de les nenes (52%), desequilibri que ve notablement propiciat pel fet de què les filles adoptades en altres països representen el 64,5% dels 561 fills adoptats internacionalment. En canvi, entre els 706 fills biològics comuns de la parella o dels pares monoparentals, les nenes representen tant sols el 42%, essent l'adopció internacional una forma de reequilibrar la descendència per sexe d'aquestes famílies.

La més recent incorporació de les famílies amb fills biològics al procés d'adopció internacional, junt al fet de ser famílies caracteritzades per tenir una edat més elevada i tenir fills biològics, també determina en certa forma el país d'origen on puguin adoptar ja que en alguns es prioritzen a les parelles sense fills i/o en funció de l'edat dels sol·licitants s'assignen menors més grans o més petits. Per aquestes famílies, Xina és un bon indret per adoptar ja que accepten famílies que tinguin fins a cinc fills i en la seva legislació tant sols es dicta que els pares tinguin entre 30 i 50 anys, sense que els trams d'edat determinin l'assignació d'un menor d'una o altre edat. D'aquí el predomini, en les famílies de filiació mixta, de nenes xineses i que en total conformen una relació de masculinitat dels menors adoptats en altres països de 0,5 nens per cada nena, essent el volum de filles adoptades, en pràcticament totes les cohorts, més elevat que el de fills.

L'estructura i la composició de les famílies de filiació mixta és la que mostra una major complexitat en quan a un major nombre de membres que interactuen o que formen part d'aquestes famílies. Pel que fa als pares i mares, els nascuts a l'any 1955 i anteriors, mostren un índex de representativitat superior a la resta, cosa que ens indica que són pares d'una edat més elevada que en altres tipologies. En quan a la descendència, la

representació gràfica dels fills deixa veure un ampli ventall de cohorts de naixement que anirien de 1961 a 2002. En termes generals, els 706 fills biològics comuns de la parella han nascut abans que la majoria de menors adoptats. Així, les cohorts de fills biològics més plenes es troben entre els nens nascuts de 1987 a 1997 i en les nenes nascudes de 1989 a 1996, circumscribint-se la majoria de naixements dels fills adoptats en altres països als anys noranta, especialment de 1996 a 2001 pels nens i de 1994 a 2002 per les nenes.

Aquesta major complexitat familiar també es tradueix en una mitjana de fills comuns de la parella per família i una mitjana de membres que formen part del nucli familiar més estret (pares i fills), major. Així, en la taula 8.15, es cospa com les famílies de filiació mixta presenten una mitjana de fills per família lleument superior a la resta, de 2,5 fills en comú¹²¹, respecte als 2,3 fills en les famílies d'adopció mixta i 2,1 fills en les famílies amb més d'un menor adoptat en altres països. De forma paral·lela, la dimensió mitjana del nucli familiar, entès pel format pels pares i els seus fills en comú (biològics i/o adoptius), també varia: mentre que la mitjana pel total de famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país és de 3,3 persones, les famílies amb un sol menor adoptat mostren una mitjana de 2,9 membres (efecte de la presència de famílies monoparentals), la mitjana s'incrementa a 4 membres en les famílies amb més d'una adopció internacional, a 4,2 en les famílies d'adopció mixta i s'assoleixen els 4,5 membres en les famílies de filiació mixta.

Taula 8.15.- Mitjana de fills i membres del nucli familiar, en funció de la tipologia de família adoptiva. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

	Famílies	Fills	Membres nucli fam.*	Mitj. fills nucli familiar	Mitj. membres nucli familiar
Famílies amb només un fill a.i.	2.220	2.220	6.367	1,0	2,9
Famílies amb més d'un fill a.i.	590	1.224	2.389	2,1	4,0
Famílies d'adopció mixta	91	203	385	2,2	4,2
Famílies mixtes	509	1.272	2.274	2,5	4,5
Total	3.410	4.919	11.415	1,4	3,3

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

* En aquesta taula no es comptabilitzen els fills biològics d'un sol membre de la parella, fruit d'altres relacions. La majoria d'ells no resideixen a la mateixa llar.

¹²¹ Altres investigacions com la de J.E.Moorman i D.J. Hernández (1989), ja mencionades en capítol 1.2 de la Tesi i que fan referència a l'àmbit d'EUA, corrobora aquest major nombre mitjà de fills entre les famílies de filiació mixta, i que, en el seu cas, assoliria una mitjana de 3.8 fills per dona.

8.3.3.- Les adopcions múltiples

En l'anterior taula 8.13 es pot comprovar com el 17% de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, tenen dos o més fills adoptats procedents d'un mateix continent, en moltes ocasions d'un mateix país d'origen. La incidència de les adopcions múltiples (dos o més menors adoptats al mateix temps, en principi germans, tot i que no sempre és així) però, no és massa significativa, podent pensar que ni les famílies adoptives ni els organismes encarregats de realitzar l'assignació son massa receptius a què es realitzin aquest tipus d'adopcions. Es circumscriuen al 8% de les famílies d'adopció internacional, essent els fills adoptats en països americans d'on es constitueixin més de la meitat d'aquestes i, en contraposició, de l'Àsia, d'on són oriünds una tercera part dels adoptats a Catalunya, les famílies amb adopcions múltiples tant sols representen el 7,4% d'aquestes, bàsicament amb fills adoptats a l'Índia (vegis taula 8.16).

Més de nou de cada deu adopcions múltiples són dobles. Per països, Colòmbia, Rússia i Ucraïna, són els orígens on les famílies de Catalunya han concretat un major nombre d'adopcions de dos fills al mateix temps (59, 46 i 26 adopcions dobles, respectivament). Les adopcions triples encara són més reduïdes, s'han comptabilitzat unes 22 famílies (8% de les famílies amb adopció múltiple), destacant-se les realitzades a països com Colòmbia, Mèxic, Rússia i Bulgària. Tant sols es té comptabilitzada una adopció quàdruple amb tres nens i una nena procedents de Colòmbia.

En total, 562 fills adoptius s'han vist implicats en una adopció internacional múltiple, un 14% del total de fills adoptats internacionalment, amb un predomini dels originaris dels països americans, entre els que cal destacar el 37% dels nens adoptats a Nicaragua, el 23% dels colombians, el 22% dels mexicans, o el 20% dels peruans.

En les adopcions que es constitueixen amb menors oriünds de països europeus, en general, l'adopció múltiple toca a menys menors. Es destacaria el 18,6% dels adoptats procedents d'Ucraïna, el 16% dels romanesos, el 15% dels russos o el 13% dels nens adoptats a Bulgària per famílies residents a Catalunya.

L'adopció de varis germans alhora en països del continent asiàtic esdevé del més atípic, en especial a Xina (les adopcions de germans és del 0,7%) o del Nepal (2%). Una lleu excepció la protagonitzen les adopcions realitzades a l'Índia on el 12% dels adoptats ho foren juntament amb altres.

Taula 8.16.- Adopcions múltiples segons nombre de fills que s'adopten i país d'origen. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

Continent / País	Fills adoptats fins a 31/XII/02 (A)*	Famílies amb adopcions múltiples**			Fills en adopc. múltiples (B)	% B respecte a A
		Adop. dobles	Adop. triples	Adop. quadruples		
ÀFRICA	82	12	0	0	24	29,3
Camerun	4	1	0	0	2	50,0
Rep. del Congo	5	1	0	0	2	40,0
Madagascar	37	4	0	0	8	21,6
Marroc	19	4	0	0	8	42,1
Moçambic	4	1	0	0	2	50,0
Tunísia	2	1	0	0	2	100,0
Altres	11	0	0	0	0	0,0
AMÈRICA	1.407	122	14	1	290	20,6
Bolívia	109	6	0	0	12	11,0
Brasil	46	4	1	0	11	23,9
Colòmbia	563	59	3	1	131	23,3
Costa Rica	31	5	2	0	16	51,6
Equador	22	1	2	0	8	36,4
Guatemala	121	7	0	0	14	11,6
Mèxic	165	14	3	0	37	22,4
Nicaragua	82	12	2	0	30	36,6
Perú	100	10	0	0	20	20,0
Rep. Dominicana	34	1	0	0	2	5,9
Veneçuela	12	0	1	0	3	25,0
Xile	25	3	0	0	6	24,0
Altres	97	0	0	0	0	0,0
ÀSIA	1.309	20	0	0	40	3,1
Índia	245	15	0	0	30	12,2
Nepal	171	2	0	0	4	2,3
Xina	876	3	0	0	6	0,7
Altres	17	0	0	0	0	0,0
EUROPA	1.310	92	8	0	208	15,9
Rússia	669	46	3	0	101	15,1
Ucraïna	296	26	1	0	55	18,6
Romania	174	14	0	0	28	16,1
Bulgària	152	6	3	0	21	13,8
Portugal	3	0	1	0	3	100,0
Altres	16	0	0	0	0	0,0
TOTAL	4.108	246	22	1	562	13,7

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002.

Notes:

* El còmput total i la desagregació per país dels 4.108 menors adoptats internacionalment, prové del buidatge dels expedients d'adopció internacional. No s'hi han agregat els 237 menors comptabilitzats com a dèficit en el capítol 8.1, en no poder-se contemplar tampoc si es tractava d'adopcions múltiples.

** De les 3.410 famílies amb mínim d'un menor adoptat en un altre país, 272 famílies han realitzat adopcions múltiples de dos o tres fills alhora, entre elles, quatre famílies amb adopcions dobles de menors de Catalunya i una mateixa família que realitzà una adopció doble a Ucraïna i posteriorment una adopció triple en el mateix país.

8.3.4.- Conclusions a la subhipòtesi plantejada: impacte de l'adopció internacional en la formació i en la composició de les famílies

La centralitat de Barcelona en el tema de la demanda d'adopció internacional així com en la constitució de famílies d'adopció internacional és òbvia. És cert que a la ciutat de Barcelona hi resideixen una mica menys d'una quarta part del total de la població i de les llars familiars de Catalunya però, el pes de les persones o parelles que sol·liciten adoptar internacionalment i de les famílies integrades com a mínim amb un menor adoptat en un altre país s'eleva a una tercera part del total català, marcant la centralitat del fenomen que determina que el 38% de les famílies adoptives resideixin a la comarca del Barcelonès, tres quartes parts es trobin a l'Àmbit Metropolità i que vuit de cada deu sol·licitants i famílies integrades amb un menor adoptat internacionalment, resideixin a la província de Barcelona (vegis taules 8.17 i 8.18).

Metodològicament no és del tot correcte cercar la relació entre el nombre de famílies adoptives amb el nombre de persones o parelles que han sol·licitat adoptar un menor en un altre país, primer perquè es comparen sol·licitants del període 1992 a 2000, amb les famílies adoptives constituïdes fins a 2002; segon, no tots els expedients es trobaven resolts ni tancats, pel que aquest indicador es pot modificar a l'alça; en tercer lloc, també cal tenir en compte quan s'ha iniciat l'adopció internacional, el temps repercuteix en mostrar la relació entre sol·licitants i famílies adoptives més o menys elevada. Amb tot i, tenint present aquests detalls, aquest indicador esdevé una eina adequada per comparar els distints espais territorials d'anàlisi respecte al total català que és de 0,7 famílies adoptives per cada persona o parella que ha sol·licitat adoptar.

Pel que fa als territoris amb un major pes de famílies d'adopció internacional respecte als sol·licitants, pel total provincial i per àmbits territorials, tant sols la província de Girona i l'àmbit de les Comarques Gironines (amb 0,8 famílies adoptants per cada persona o parella sol·licitants) superen a la mitjana catalana. Allà s'hi iniciaren els processos d'adopció internacional a finals dels anys vuitanta, principis dels noranta, esdevenint en el trienni 1992-1994, l'àmbit amb una major taxa de sol·licitants per habitant. A la inversa, les Terres de l'Ebre (0,6) i l'Alt Pirineu i Aran (0,5), es troben per dessota la mitjana de Catalunya, essent els àmbits amb un menor nombre de sol·licitants d'adopció internacional i alhora amb la relació més baixa en quan a les adopcions constituïdes. La resta de províncies i àmbits territorials es trobarien en la mitjana catalana.

Taula 8.17.- Sol·licitants (1992-2000) i famílies d'adopció internacional (fins a 31 de desembre de 2002), per àmbit territorial de residència. Catalunya

	Sol·lic. AI, 1992-2000 (A)		Fam. AI, fins 2002 (B)		Llars familiars (C)	Relac. Fam.-Sol·lic. (B/A)	Índex represent. (%B / %A)	% Fam. AI respec. llars fam. (C)
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.				
Comunitat Autònoma Catalunya*	4.740	100,0	3.410	100,0	1.803.465	0,7	1,0	0,2
Províncies								
Barcelona	3.854	81,3	2.791	81,8	1.378.518	0,7	1,0	0,2
Girona	378	8,0	294	8,6	154.139	0,8	1,1	0,2
Lleida	190	4,0	126	3,7	99.553	0,7	0,9	0,1
Tarragona	292	6,2	199	5,8	171.255	0,7	0,9	0,1
Àmbits territorials / Comarques								
Alt Pirineu i Aran	30	0,6	15	0,4	16.724	0,5	0,7	0,1
Alt Urgell	11	0,2	5	0,1	5.175	0,5	0,6	0,1
Alta Ribagorça	1	0,0	0	0,0	932	0,0	0,0	0,0
Cerdanya	6	0,1	3	0,1	3.734	0,5	0,7	0,1
Pallars Jussà	4	0,1	4	0,1	3.265	1,0	1,4	0,1
Pallars Sobirà	3	0,1	1	0,0	1.618	0,3	0,5	0,1
Val d'Aran	5	0,1	2	0,1	2.000	0,4	0,6	0,1
Àmbit de Ponent	160	3,4	113	3,3	82.792	0,7	1,0	0,1
Garrigues	8	0,2	4	0,1	5.296	0,5	0,7	0,1
Noguera	10	0,2	8	0,2	9.401	0,8	1,1	0,1
Pla d'Urgell	18	0,4	8	0,2	8.184	0,4	0,6	0,1
Segarra	7	0,1	4	0,1	4.953	0,6	0,8	0,1
Segrià	106	2,2	79	2,3	46.505	0,7	1,0	0,2
Urgell	11	0,2	10	0,3	8.453	0,9	1,3	0,1
Àmbit Metropolità	3.530	74,5	2.548	74,7	1.260.427	0,7	1,0	0,2
Alt Penedès	61	1,3	45	1,3	22.844	0,7	1,0	0,2
Baix Llobregat	451	9,5	312	9,1	200.966	0,7	1,0	0,2
Barcelonès	1.810	38,2	1.314	38,5	599.892	0,7	1,0	0,2
Garraf	102	2,2	75	2,2	30.807	0,7	1,0	0,2
Maresme	291	6,1	214	6,3	100.888	0,7	1,0	0,2
Vallès Occidental	583	12,3	416	12,2	212.923	0,7	1,0	0,2
Vallès Oriental	232	4,9	172	5,0	92.107	0,7	1,0	0,2
Camp de Tarragona	241	5,1	168	4,9	126.962	0,7	1,0	0,1
Alt Camp	13	0,3	12	0,4	9.988	0,9	1,3	0,1
Baix Camp	91	1,9	63	1,8	40.665	0,7	1,0	0,2
Baix Penedès	30	0,6	18	0,5	17.420	0,6	0,8	0,1
Conca de Barberà	4	0,1	2	0,1	5.162	0,5	0,7	0,0
Priorat	2	0,0	2	0,1	2.522	1,0	1,4	0,1
Tarragonès	101	2,1	71	2,1	51.205	0,7	1,0	0,1
Comarques Centrals	326	6,9	243	7,1	121.191	0,7	1,0	0,2
Anoia	66	1,4	48	1,4	26.471	0,7	1,0	0,2
Bages	128	2,7	95	2,8	44.851	0,7	1,0	0,2
Berguedà	26	0,5	18	0,5	10.857	0,7	1,0	0,2
Osona	103	2,2	81	2,4	36.052	0,8	1,1	0,2
Solsonès	3	0,1	1	0,0	2.960	0,3	0,5	0,0
Comarques Gironines	376	7,9	292	8,6	151.076	0,8	1,1	0,2
Alt Empordà	81	1,7	65	1,9	27.792	0,8	1,1	0,2
Baix Empordà	51	1,1	43	1,3	27.030	0,8	1,2	0,2
Garrotxa	29	0,6	20	0,6	13.702	0,7	1,0	0,1
Gironès	134	2,8	102	3,0	36.867	0,8	1,1	0,3
Pla de l'Estany	18	0,4	14	0,4	5.408	0,8	1,1	0,3
Ripollès	7	0,1	6	0,2	7.427	0,9	1,2	0,1
Selva, la	56	1,2	42	1,2	32.850	0,8	1,0	0,1
Terres de l'Ebre	51	1,1	31	0,9	44.293	0,6	0,8	0,1
Baix Ebre	23	0,5	13	0,4	18.594	0,6	0,8	0,1
Montsià	14	0,3	10	0,3	16.373	0,7	1,0	0,1
Ribera d'Ebre	13	0,3	8	0,2	6.006	0,6	0,9	0,1
Terra Alta	1	0,0	0	0,0	3.320	0,0	0,0	0,0

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i Idescat (2001).

Baixant a una escala territorial comarcal s'observa que totes les comarques que conformen l'àmbit de les Comarques Gironines mostren una relació superior a la mitjana catalana (igual en el cas de la Garrotxa), també les comarques de la Noguera i Urgell, l'Alt Camp i Osona (aquesta darrera és l'única amb un nombre rellevant de famílies adoptives). El Pallars Jussà, amb 4 famílies adoptives i el Priorat amb dues, són les comarques on la totalitat dels sol·licitants han adoptat.

Les famílies adoptives representen per a Catalunya el 0,2% del total de llars familiars, percentatge igual al de la província de Barcelona i la de Girona, disminuint a 0,1% a la resta. Per àmbits, els que assoleixen la mitjana de les llars familiars de Catalunya, tornen a ser l'Àmbit Metropolità (amb totes les comarques que l'integren), les Comarques Centrals (amb totes les comarques a excepció del Solsonès) i algunes comarques gironines com l'Alt i el Baix Empordà (amb igual percentatge que la mitjana catalana), el Gironès i el Pla de l'Estany (on el 0,3% de llars són adoptives). En la resta d'àmbits territorials i comarques, el percentatge disminueix per sota la mitjana de Catalunya.

En la taula 8.17 es mostra la relació de municipis amb vint o més famílies d'adopció internacional on es calculen els mateixos indicadors mostrats en la taula precedent. En nombres absoluts ja s'ha remarcat la considerable avantatge de la ciutat Barcelona sobre la resta de municipis, on hi resideixen 1.152 famílies d'adopció internacional, essent Sabadell i Sant Cugat del Vallès els següents municipis en nombre de famílies adoptives (ambdós amb 88 famílies). Si es relacionen les famílies amb les persones o parelles sol·licitants s'entreveuen uns municipis on la relació és superior a la mitjana catalana, el més destacat, a Sitges on les 22 famílies adoptives representen el 0,9 de les persones o parelles sol·licitants d'aquest municipi (1,2 vegades més del que els tocava d'acord a les sol·licituds) però també a Sant Cugat del Vallès, Badalona, Girona, Vilanova i la Geltrú, Granollers, Esplugues de Llobregat, Rubí i el Masnou (tots ells amb 1,1 vegades més famílies adoptives del que li correspondria d'acord a les sol·licituds).

Si avaluem què representen les famílies adoptives respecte al total de llars familiars de cada municipi s'observa que Sant Cugat del Vallès (0,5%), el Masnou i Sitges (0,4%) i Barcelona, Girona i Igualada (0,3) mostren un percentatge de llars familiars amb famílies adoptives més elevat que la mitjana catalana. Per contra, municipis com Badalona, Hospitalet de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Rubí, el Prat de Llobregat o Viladecans, tant sols en un 0,1% de llars familiars hi ha menors adoptats.

Aquests municipis ja es mencionaven en analitzar la taula 7.3 per presentar unes taxes de sol·licitants d'adopció internacional molt inferiors a la mitjana catalana i que en comú presenten una renda familiar també menor. A més d'haver-hi proporcionalment menys sol·licitants, també és més baixa la proporció dels que fins ara han finalitzat amb èxit el procés adoptiu (0,6 famílies d'adopció internacional per cada sol·licitant). Per altra banda, Tarragona o Reus, on també les llars adoptives tant sols representen el 0,1% del total de llars familiars, en gran mesura es deu al fet d'haver iniciat el fenomen més tard en el temps.

Taula 8.18.- Sol·licitants d'adopció internacional i famílies d'adopció internacional, pels municipi de residència amb 20 o més famílies d'adopció internacional. Catalunya, fins 31 de desembre de 2002

Municipi	Sol.lic. AI, 1992-2000 (A)		Fam. AI, fins 2002 (B)		Llars familiars (C)	Relac. Fam.-Sol.lic. (B/A)	Índex represent. (%B / %A)	% Fam. AI respec. llars fam. (C)
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.				
Barcelona	1.584	33,4	1.152	33,8	428.407	0,7	1,0	0,3
Sabadell	130	2,7	88	2,6	53.632	0,7	0,9	0,2
Sant Cugat del Vallès	104	2,2	88	2,6	16.530	0,8	1,2	0,5
Terrassa	123	2,6	87	2,6	50.856	0,7	1,0	0,2
Badalona	108	2,3	84	2,5	59.360	0,8	1,1	0,1
Girona	85	1,8	67	2,0	20.622	0,8	1,1	0,3
Lleida	88	1,9	65	1,9	31.688	0,7	1,0	0,2
Mataró	70	1,5	52	1,5	30.375	0,7	1,0	0,2
Hospitalet de Llobregat, l'	79	1,7	51	1,5	70.192	0,6	0,9	0,1
Tarragona	63	1,3	41	1,2	32.232	0,7	0,9	0,1
Manresa	54	1,1	39	1,1	18.680	0,7	1,0	0,2
Cerdanyola del Vallès	57	1,2	38	1,1	15.256	0,7	0,9	0,2
Vilanova i la Geltrú	46	1,0	36	1,1	15.635	0,8	1,1	0,2
Granollers	44	0,9	35	1,0	15.228	0,8	1,1	0,2
Reus	49	1,0	30	0,9	24.875	0,6	0,9	0,1
Esplugues de Llobregat	35	0,7	27	0,8	13.070	0,8	1,1	0,2
Sant Boi de Llobregat	42	0,9	26	0,8	22.803	0,6	0,9	0,1
Cornellà de Llobregat	43	0,9	25	0,7	23.600	0,6	0,8	0,1
Castelldefels	41	0,9	25	0,7	13.132	0,6	0,8	0,2
Igualada	34	0,7	25	0,7	9.331	0,7	1,0	0,3
Gavà	36	0,8	24	0,7	11.496	0,7	0,9	0,2
Rubí	30	0,6	24	0,7	17.628	0,8	1,1	0,1
Prat de Llobregat, el	31	0,7	23	0,7	17.828	0,7	1,0	0,1
Figueres	30	0,6	22	0,6	9.379	0,7	1,0	0,2
Masnou, el	27	0,6	22	0,6	5.917	0,8	1,1	0,4
Sitges	25	0,5	22	0,6	5.446	0,9	1,2	0,4
Vilafranca del Penedès	34	0,7	21	0,6	8.870	0,6	0,9	0,2
Viladecans	28	0,6	20	0,6	16.734	0,7	1,0	0,1
Catalunya	4.740	100,0	3.410	100,0	1.803.465	0,7	1,0	0,2

Font.- Elaboració pròpia a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional, 1992-2002 i Idescat (2001).

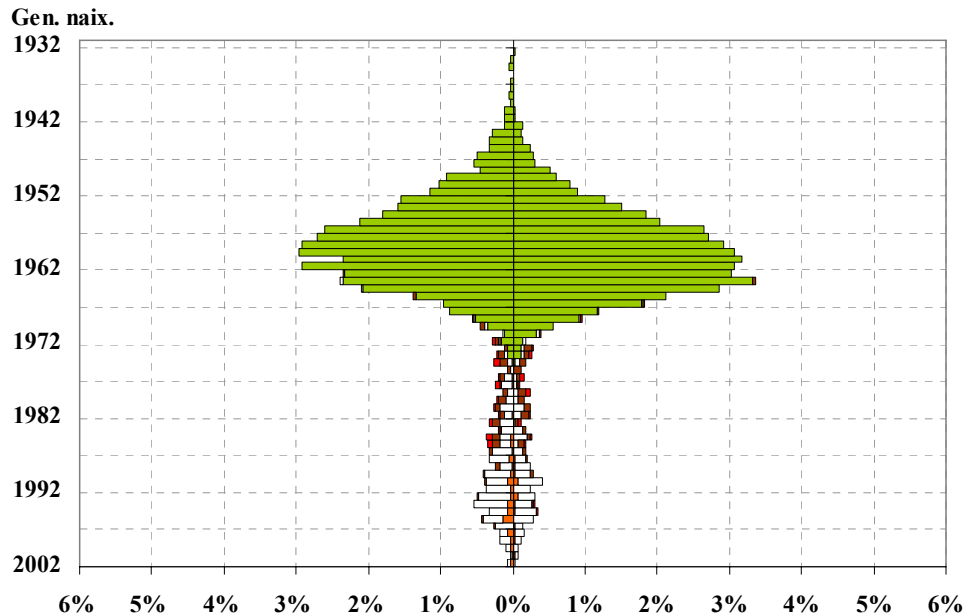
Baixant l'escala d'anàlisi a les pròpies famílies adoptives, en la figura 8.10 es mostra el canvi que té lloc en l'estructura de les 3.410 famílies que han adoptat, si hi adjuntem o prescindim dels fills adoptats en altres països. Sense el recurs de l'adopció internacional, a finals de 2002, els nuclis familiars de les famílies que ara han passat a ser adoptives, estarien integrades per 7.579 membres, quan han arribat a ser 11.687 persones (un increment del 54%). A banda del nombre d'individus i el nombre de fills que augmenten per l'adopció internacional, l'estructura per edat i sexe d'aquests nuclis familiars també canvia notablement. Així, sense la presència dels menors adoptats en altres països, els pares i mares representarien el 86% dels membres que conformen aquests nuclis i que, recordem, la majoria no haguessin pogut tenir aquest qualificatiu de pare o mare. Les cohorts més plenes són la dels pares i mares nascudes entre 1956 i 1966. La major presència de mares monoparentals dona un lleu predomini femení (52% de mares) sobre el grup de pares.

En quan als fills, sense l'adopció internacional aquests nuclis familiars estarien integrats per 1.083 fills, dels que predominarien els biològics comuns de la parella (706 fills), amb un notable pes dels nens (58%) i un ampli ventall de generacions de naixement però amb un predomini dels nascuts el 1993-1994 i de les nascudes el 1995. S'han comptabilitzat 195 fills biològics del pare i 77 fills de la mare de relacions de parella anteriors a l'actual, predominant altra volta, els nens (54%). Aquests pertanyen, com es obvi, a unes generacions de naixement anteriors a la majoria de fills biològics comuns de la parella, tot i que es solapen amb els de més edat. L'adopció nacional ha aportat també a aquestes famílies 105 fills, trobant-se repartits al llarg de variades generacions de naixements que anirien del primer fill nascut el 1972 i filla el 1974, als nascuts el 2002, en un 59%, nens.

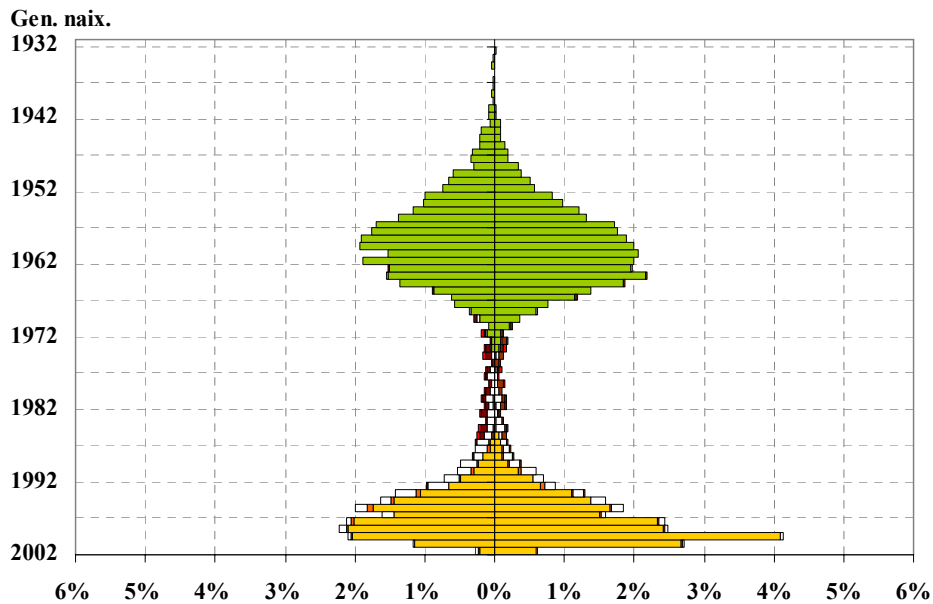
Així, sense el recurs de l'adopció internacional, a cada família hi hagués hagut una mitjana de 0,3 fills totals i 0,2 fills comuns de la parella (biològics i adoptats a Catalunya). En agregar-hi els 4.108 fills adoptats en altres països, la mitjana de fills total s'incrementa fins a 1,5 fills per família i 1,4 fills comuns de la parella, un increment mig considerable per aquestes famílies.

Figura 8.10.- Estructura per edat i sexe dels membres de les famílies amb almenys un menor adoptat en un altre país, amb i sense la incorporació dels fills adoptats en altres països. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

Sense la incorporació dels fills AI = 3.410 famílies

Amb la incorporació dels fills AI = 3.410 famílies

■ Pares / Mares	■ Fills AI	■ Fills AN
□ Fills biol. parella o monop.	■ Fills bio. del pare	■ Fills biol. de la mare

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

La incorporació dels fills adoptats internacionalment, a banda de fer augmentar la mitjana de fills per família, dibuixa una composició del nucli familiar notablement distint i que resta reflectit en la segona piràmide de la figura 8.10. En primer lloc, el predomini absoluts dels pares disminueix fins a situar-se en poc més de la meitat dels membres d'aquestes famílies. Pel que fa als fills, els adoptats internacionalment són, en escreix, una àmplia majoria, 4.108 fills, el 84% del total de fills en comú de la parella i, amb la seva aportació, dibuixen i conformen el perfil característic de les piràmides familiars on resten reflectits pares i fills.

Entre els fills adoptats internacionalment, les cohorts de naixement que predominen són les de 1998 a 2000 pels nens i fins a 2001 per les nenes, essent l'únic col·lectiu de fills on es dona un major pes de les nenes (57%), especialment per l'aportació de les adopcions xineses i que resta notòriament assenyalada en la cohort de les nascudes a l'any 2000.

Quantitativament, la incorporació de fills adoptats en altres països, incrementa el nombre mitjà de fills i membres de les llars però qualitativament, també pot implicar, tot i que no sempre, la constitució de famílies amb membres o fills d'ètnies distintes o, en tot cas, nascuts en països ben diversos. En la nostra societat, les famílies interètniques cada vegada adquireixen una major rellevància numèrica. Aquestes, no tant sols es constitueixen per adopció internacional sinó en molts casos, per matrimoni, que s'incrementaria en aquelles societats com la catalana on augmenta la presència de població de nacionalitat estrangera, amb el conseqüent augment de matrimonis mixtes que també faran augmentar les famílies amb membres d'ètnies distintes.

Pel que fa als menors adoptats internacionalment, el fet de que hagin nascut en un continent distint no els fa, a priori, ni fenotípicament ni ètnicament diferents ja que, per posar un exemple, probablement les nenes adoptades a Xina si que totes siguin ètnicament distintes als fills biològics d'ètnia occidental però, un nen/a de Brasil pot ser fenotípicament molt semblant al perfil occidental o, pel contrari, pot ser molt distint, arran del grau de diversitat que hi ha en la pròpia societat brasilera. Amb tot, sí que ens apropa a la diversitat de les famílies adoptives com ha quedat reflectida en la taula 8.13.

En definitiva, l'adopció internacional pot comportar la constitució de famílies multiètniques, amb fills d'ètnies i/o procedències ben diverses, la construcció de famílies d'adopció mixta però també famílies de filiació mixta, amb presència de fills biològics i adoptats, fent augmentar, en definitiva, la complexitat d'aquestes famílies, tant en la seva composició com prèviament en la seva construcció.

PART IV.- PRINCIPALS CONCLUSIONS I ELEMENTS DE REFLEXIÓ

Principals conclusions i elements de reflexió

L'adopció internacional a Catalunya. Un nou fenomen demogràfic? és una Tesi que ha volgut contribuir al coneixement de l'adopció internacional a Catalunya des d'una doble vessant: primer, per l'aportació de dades inèdites sobre el tema, aspecte que ha estat possible gràcies a l'explotació i anàlisi dels *expedients de les persones o parelles sol·licitants d'adopció internacional residents a Catalunya* i segon, per emprar una nova perspectiva d'anàlisi del fenomen adoptiu, l'òptica demogràfica que, almenys, en l'àmbit català i espanyol mai s'havia treballat.

Tot seguit es sintetitzen les dades més rellevants de la investigació, fent un especial èmfasi als resultats obtinguts en la tercera part, on s'han desenvolupat les hipòtesis plantejades inicialment:

Aportacions teòriques i empíriques

- Des de la demografia, els estudis que versen sobre adopció, i més específicament sobre adopció internacional, són molt escassos, en gran mesura per la manca de dades publicades de forma desagregada per les mínimes variables sociodemogràfiques i, en segona instància, pel baix nombre de fills adoptats i de famílies adoptives en relació a la població, que li confereix una reduïda representativitat estadística respecte a altres fenòmens demogràfics, fent difícil aconseguir informació en base a altres fonts alternatives als censos i als padrons, com poden ser les enquestes demogràfiques.
- En l'àmbit internacional, les aportacions teòriques i empíriques des d'una perspectiva sociodemogràfica giren al voltant de dos grans eixos: l'adopció internacional com a mobilitat de menors i l'adopció internacional des de l'òptica de la família. Les primeres es plantegen quantificar l'adopció internacional en el món; ressenyar les grans tendències dels fluxos, les seves causes o determinants; i avaluar l'impacte sobre la població dels països

d'origen i els de destinació. Les segones enfoquen per separat l'estudi de la família biològica i la família adoptiva, essent el menor adoptat, el nexa d'unió entre ambdós cicles familiars. Pel que fa a la família biològica s'analitza la decisió de cedir el menor en adopció i s'emmarquen els distints contextes de desemparament. La família adoptiva ha rebut una major atenció, tractant la idea de voler adoptar i especialment la formació i el desenvolupament d'aquestes famílies.

- En la Tesi es combinen ambdues temàtiques treballades en demografia: en la segona part, partint de la idea de l'adopció internacional com a flux de menors, s'ha realitzat una compilació sobre el nombre de menors arribats a Catalunya per la via adoptiva i el seu perfil per lloc d'origen i edat a l'adopció; en la tercera part s'ha tractat l'adopció internacional des de la perspectiva de la constitució familiar, analitzant qui sol·licita adoptar, qui és adoptat, com afecta l'arribada de menors d'altres països sobre la natalitat i la fecunditat de Catalunya i com s'han format les famílies adoptives.

Contextualització de l'adopció a Catalunya

- L'adopció internacional a gran escala es circumscriu al període posterior a la Segona Guerra Mundial. Abans dels anys setanta foren propiciades principalment pels fenòmens bèl·lics però, a partir de llavors conflueixen un conjunt d'elements que configuraran un nou marc d'anàlisi, en venir motivades, tal i com succeeix encara en l'actualitat, a conseqüència dels forts desequilibris socioeconòmics existents entre blocs de països. Les famílies espanyoles i catalanes s'han incorporat a l'engranatge de l'adopció internacional, molt recentment, concretant-se a partir dels anys noranta i, en particular, en el darrer quinquenni del segle XX, tot i que l'embranchida del fenomen ha estat notable: si mundialment es calcula que el 2004 es realitzaren unes 45.000 adopcions internacionals, un 12% de les quals correspondrien a residents a Espanya i concretament un 3,5% a Catalunya.

- La gènesi de l'adopció internacional a Catalunya cal cercar-la en el desequilibri entre el nombre de menors de Catalunya susceptibles de ser adoptats i el nombre de sol·licitants. Aquest desequilibri ha actuat com a desencadenant d'importantes transformacions qualitatives del fenomen que es tradueix en el canvi d'orientació de les famílies cap a l'adopció internacional: així, si el 1990 s'obriren 781 expedients, pràcticament tots per

adoptar infants de Catalunya, el 1995 es superaren les mil dues-centes sol·licituds, on set de cada deu ja es dirigiren a altres països, volum que el 2006 volta les 2.800 demandes (amb un màxim de 3.649 sol·licituds el 2004) i on prop de nou de cada deu s'orienten cap a adoptar un menor procedent de l'estranger. El 2006, es realitzaren 4,9 sol·licituds d'adopció nacional i 35,5 d'adopció internacional per cada 100.000 habitants.

- La dinàmica demogràfica de la darrera meitat del segle XX junt a la millora, en general, de les condicions de vida de la població, els programes de protecció a la infància i a la família i el propi marc legal on es preveu l'adopció com a darrer recurs de protecció dels menors desemparats, ha conduït a fer disminuir progressivament el nombre de menors susceptibles de ser adoptats. En la dècada dels noranta s'han mantingut més o menys estables al voltant d'un centenar. Pel que fa als sol·licitants, han col·lidit factors de tipus legislatiu, social, mediàtics i econòmics juntament amb altres de tipus demogràfic que han fet augmentar notablement el seu nombre. Pel que fa als factors de tipus demogràfic, mencionar el retard en la formació de la parella i en la constitució de la descendència, potenciat per l'estructura per edat, sexe i estat civil de la població.

- Per similitud amb altres països occidentals, s'ha produït un canvi de tendència en relació a les àrees d'origen dels menors que es sol·liciten en adopció: el 1995 més de sis de cada deu sol·licituds es dirigien al continent americà, actualment no arriben a una de cada deu. El protagonisme l'han adquirit els països asiàtics i europeus que han vist augmentar les demandes d'adopcions, bàsicament dirigides a Xina i a Rússia (la preferència bimodal de la demanda cap a aquests dos països des de l'any 2001 és evident, agrupant, el 2006, set de cada deu sol·licituds). Per la seva banda, el continent africà es consolida com un àmbit on molt probablement s'intensifiqui la demanda a mesura que es vagin establint uns circuits de tramitació àgils, com així ve succeint amb Etiòpia d'ençà el seu inici el 2002.

- El nombre de menors adoptats internacionalment ha augmentat de forma paral·lela a les sol·licituds: si a principis de la dècada dels noranta pràcticament totes les adopcions es constituïen a partir de menors de Catalunya, el 2006 tan sols fou una de cada deu. L'augment ha tingut lloc especialment a partir de la segona meitat dels anys noranta: el 1998 s'enregistraren unes 300 adopcions internacionals volum que ha anat creixent, fins a situar-se i mantenir-se en el trienni 2001-2003 en un miler d'adopcions; un any després es produí un altre augment del 50%, amb 1.562 adopcions essent, fins a l'actualitat, l'any amb

el màxim volum d'adopcions internacionals enregistrades a Catalunya (amb una taxa de 23,2 adopcions per cada 100.000 habitants). El 2005 va tenir lloc un fre en l'arribada de menors adoptats, amb una lleu recessió del 9% i una segona i més intensa el 2006 (27% menys que el 2005), sumant 1.030 adopcions (14,7 adopcions per cada 100.000 habitants).

- Si bé el 2005 i 2006 també s'ha produït una disminució de les sol·licituds, les causes són distintes: la disminució en l'arribada de menors es deu moltes vegades a decisions polítiques dels països d'origen (a Catalunya s'ha fet sentir especialment la davallada de Rússia i Xina amb disminucions el 2006 del 28% i del 59% respectivament, en relació a 2004); per la seva banda, la disminució de la demanda es pressuposa que ve ocasionada pel canvi de cicle que s'està produint, anant cap a *la regulació generacional de la demanda adoptiva*.

- Fins el 1999, l'origen majoritari dels menors adoptats foren els països llatinoamericans, essent Colòmbia la principal font. Les dades de 1999 ja assenyalaven un incipient canvi de tendència, amb una disminució del 17% de les adopcions dels països llatinoamericans i un creixement del 50% de les asiàtiques i en especial de les europees (de 222% respecte a 1998). Serà en l'any 2000, quan els menors adoptats en altres països europeus superin els procedents de països americans (la meitat de Rússia). Pel que fa al continent asiàtic, la tendència fins el 2004 tant en nombres absoluts com relatius ha estat ascendent, evolució que es deu especialment a les adopcions de menors xineses. Com en les sol·licituds, el major canvi constatat en els darrers anys pel que fa a la procedència dels menors adoptats a Catalunya prové del continent africà que des de 2003, amb l'inici de l'arribada de menors adoptats a Etiòpia s'ha convertit en un àmbit a tenir en compte (des de 2004, esdevé el tercer país en nombre d'adopcions enregistrades, després de Xina i Rússia).

- El context en què té lloc l'abandonament d'un menor pot provocar diferències per edat a l'adopció significatives entre països. En funció doncs de la predominança de l'arribada de menors d'un o altre país, variarà el perfil per edat d'aquest col·lectiu. Així, l'augment del nombre de menors adoptats a Xina i a Rússia (amb el 99% i el 85% respectivament, dels menors amb 3 anys o menys en el moment de l'adopció), fa que any rere any, l'adopció d'infants d'aquest grup d'edat cobri més força: si el 1998 representaven prop de sis de cada deu adoptats, el 1999 foren set de cada deu, incrementant-se fins a vuit de cada deu el 2002 i situant-se, en el 2004-2005, en gairebé nou de cada deu (el 2006, el 85%).

- L'evolució de l'adopció nacional i internacional a Catalunya no sembla diferenciar-se excessivament de la situació que es dona en l'àmbit espanyol: l'adopció d'infants de la pròpia Comunitat Autònoma no permet satisfer la forta demanda d'adopció iniciada, o almenys que ha aflorat gràcies a la visibilitat estadística, en la dècada dels noranta, demanda que s'ha reorientat cap a l'adopció internacional. La via internacional a Catalunya però, es troba més marcada que a la resta d'Espanya: de 1998 a 2005 a Catalunya es constituïren l'11% de les adopcions nacionals, mentre que foren una quarta part del total d'adopcions internacionals d'Espanya.

Les hipòtesis de treball

Hipòtesi 1.- El fort increment del nombre de sol·licituds d'adopció internacional, que ha tingut lloc en els anys noranta a Catalunya, s'hauria produït a partir d'un triple procés de difusió-intensificació de la demanda: demogràfic, geogràfic i social, afavorit per la pròpia estructura per edat de la població i per la dinàmica demogràfica dels darrers anys.

- S'ha analitzat una base de dades de 4.740 persones o parelles, caracteritzades per haver tramitat com a mínim una demanda d'adopció internacional entre 1992 i 2000.

Subhipòtesi 1.1.- L'expansió geogràfica de la demanda adoptiva a partir dels àmbits urbans.

- Es plantejava que territorialment hauria tingut lloc el canvi de l'adopció internacional com a fenomen majoritàriament urbà, a un fenomen que hauria afectat a tots els àmbits geogràfics catalans. Per verificar aquesta subhipòtesi s'ha analitzat on resideixen les persones o parelles que han iniciat el procés d'adopció internacional i s'han calculat les taxes en relació a la població dels distints àmbits i triennis temporals. Per copsar si s'ha produït una major homogeneïtat territorial s'ha calculat l'Índex de Dissimilitud i el percentatge de municipis on s'han realitzat demandes d'adopció internacional.

- Territorialment s'ha observat una relació directa entre les ciutats o municipis amb més nombre d'habitants i els de més sol·licitants. Així, la ciutat de Barcelona es manifesta com un nucli central, tant per la seva importància numèrica (acull una tercera part del total de sol·licitants, més de 1.500 persones o parelles), com per ésser un focus a partir del qual es va formant un continu amb la resta de municipis del Barcelonès i del Vallès Occidental, unint Barcelona a ciutats com l'Hospitalet de Llobregat, Sant Cugat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, Terrassa, municipis, tots ells, amb més de 50 sol·licitants al llarg del període analitzat.
- Tot i que els municipis amb més habitants tenen més probabilitats d'agrupar un major nombre de sol·licitants, no sempre la seva taxa en relació al total d'habitants és més elevada ni s'han endegat adopcions internacionals més d'hora que en altres amb menys habitants, pel que s'ha de pensar en altres variables explicatives de tipus socioeconòmic, per exemple, com pot ser la renda mitjana familiar de cada municipi (que s'adequa notablement a les divergències municipals), i/o l'existència de xarxes relacionals en els municipis. Així, Barcelona tindria una taxa mitjana anual al llarg del període 1992-2000 d'11,4 sol·licitants per cada 100.000 habitants, tres punts superior a la mitjana catalana (8,6), però altres com Sant Cugat del Vallès i Sant Quirze del Vallès (24,6 i 23,3) i, en menor grau, Sitges, Sant Pere de Ribes, Castellar del Vallès i el Masnou (entre 17 i 15), presentarien taxes pel total del període molt més elevades. En l'altre extrem, municipis com l'Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramanet mostrarien taxes molt inferiors (3,4 i 2,5 sol·licitants per cada 100.000 habitants).
- Els tres períodes d'estudi, 1992-1994, 1995-1997 i 1998-2000 corresponen a l'inici (683 sol·licitants d'ordre 1 i una taxa de 3,7 per cada 100.000 habitants), la forta expansió (amb un increment de sol·licitants d'ordre 1 de 130% respecte al trienni anterior, 1.621 sol·licitants i una taxa de 8,8) i l'etapa d'un increment relatiu menys acusat (del 50% en relació al trienni precedent, un total de 2.436 sol·licitants i una taxa de 13,1). L'augment ha tingut lloc pel total de Catalunya així com en tots els demás àmbits d'anàlisi tot i que a diferents ritmes. L'Àmbit Metropolità i l'Àmbit de les Comarques Gironines foren els pioners i és aquí on es denota una major difusió de la demanda cap aquells municipis de dimensions més reduïdes. Per contra, on el fenomen ha costat més d'entrar, com a l'Àmbit de Ponent o al Camp de Tarragona, l'adopció adquireix unes connotacions més urbanes (un estudi amb dades més recents probablement reflectiria aquesta difusió cap a àmbits més

rurals, com un estadi més avançat de la demanda adoptiva).

- Des d'una perspectiva territorial, en els darrers anys s'ha anat produint una difusió de l'adopció internacional. Així, el percentatge de municipis on hi resideixen com a mínim un sol·licitant d'adopció internacional ha experimentat una tendència ascendent: si en el període 1992-1994 els sol·licitants d'ordre 1 residien en el 18% dels municipis catalans, en el trienni següent aquests ja pertanyien al 29% dels municipis i entre 1998-2000 es distribuïen damunt el 35% dels municipis. Aquesta difusió però ha estat heterogènia: mentre que Lleida era i continua essent la província amb menor nombre de municipis amb sol·licitants d'adopció internacional (del 4% al 19% dels municipis), Barcelona era i és la província on el fenomen s'escampa més (del 33% al 58% dels municipis) i on la difusió ha estat més intensa.

Subhipòtesi 1.2.- La difusió social en la demanda d'adopció.

- Es plantejava que el perfil de parella que sol·licitava adoptar amb estudis universitaris i ocupat en la categoria dels professionals o tècnics, tendien a generalitzar-se damunt un ventall de població amb estudis i categories professionals més diverses. Per avaluar aquesta subhipòtesi es mostra la distribució anual dels sol·licitants d'una primera adopció internacional d'acord a aquestes variables i es calculen les corresponents taxes en relació a la població total.

- La demanda d'adopció internacional es troba directament relacionada amb el nivell d'instrucció. Així, més de quatre de cada deu sol·licitants tenen carreres universitàries, un terç han cursat estudis secundaris i el restant 20%, fins a EGB. Entre 1992 i 2000 els increments han estat distints: si el nombre de sol·licitants s'ha quintuplicat, els que tenen estudis universitaris i els que han cursat estudis secundaris pràcticament s'han multiplicat per sis i les sol·licitants universitàries, per set. En canvi, els augments dels que tenen estudis bàsics han estat menors, triplicant-se entre les dones i quadriplicant-se entre els homes.

- Lluny de pensar, com es plantejava, en una generalització per nivell d'instrucció, el que es dona és una potenciació dels nivells superiors en detriment dels sol·licitants que com a màxim tenen l'EGB o equivalent. Això no és un efecte del nivell d'instrucció més elevat de les generacions que ara volen accedir a l'adopció. L'anàlisi de la taxa per a tots els grups

de generacions, mostra una relació directa amb el nivell d'instrucció però, és més, al llarg dels tres triennis analitzats, les diferències entre les taxes s'han fet majors: així, pels homes amb estudis bàsics la taxa s'eleva de 5,5 a 16,4 sol·licitants per cada 100.000 homes amb estudis bàsics (de 5,1 a 13,8 per les dones); pels d'estudis secundaris, de 15,2 a 56,2 (de 18,5 a 69,4 per les dones); i pels universitaris, de 31,3 a 102,1 (de 32,7 a 124,9 per les dones).

- Pel que fa a la relació amb l'activitat econòmica, normalment, el projecte adoptiu s'inicia des de l'activitat i la ocupació: pràcticament la totalitat dels homes sol·licitants es troben econòmicament actius i ocupats, disminuint a nou de cada deu dones (les que sol·liciten una adopció al marge d'una parella, mantenen una relació amb l'activitat econòmica molt semblant a la dels homes on pràcticament la totalitat d'elles es declaren econòmicament actives i ocupades).

- En valors absoluts i per ambdós sexes, predominen els professionals i tècnics, ocupant a quatre de cada deu homes i dones sol·licitants d'adopció i, és més, al llarg dels nou anys analitzats, els pes d'aquells s'incrementa: si el 1992 representaven el 32,5% dels homes i el 36% de les dones, el 2000 eren el 39% i el 47% respectivament (entre els sol·licitants unipersonals aquest grup ocupa al 65% dels homes i al 70% de les dones del total del període).

- Lluny del que es plantejava inicialment, s'ha constatat que, junt al grup de professionals i tècnics, es deu l'inici dels processos d'adopció internacional a les dones ocupades en els serveis administratius que foren les que mostraren la taxa més elevada de sol·licitants d'adopció internacional (130,9 sol·licitants). Probablement dins d'aquesta categoria s'hi engloba personal molt estretament relacionat amb l'administració pública que, per la seva situació laboral, segurament es trobaven amb més recursos per endegar una adopció en un altre país. En la resta, es partia d'unes taxes força homogènies i baixes (inferiors a 35). Posteriorment s'ha anat produint un increment de la taxa per categories però alhora una major diversificació entre aquestes, assolint a l'any 2000 taxes al voltant de 100 entre els homes dedicats als serveis administratius; professionals i tècnics; i al comerç, hotelaria, serveis personals i altres, i de 150 entre les dones dedicades als serveis administratius, grup que encara predomina tot i que el de les professionals i tècniques s'hi va apropant (132 sol·licitants per cada 100.000 dones ocupades en aquesta categoria professional).

Subhipòtesi 1.3.- La difusió demogràfica de la demanda d'adopció.

- Es plantejava que tradicionalment el sol·licitant que accedia a l'adopció d'un menor era una parella casada, des de feia temps i sense fills, mentre que en els darrers anys s'hauria ampliat aquest perfil. Per comprovar aquesta subhipòtesi s'ha analitzat els canvis en relació al perfil dels sol·licitants per tipus, estat civil, anys de convivència de les parelles, edat a la demanda d'adopció, quines han estat les generacions protagonistes de l'inici de la demanda d'adopció internacional, així com la presència o no de fills biològics.
- Entre 1992 i 2000, nou de cada deu sol·licituds d'ordre 1 són de parella (el 93% de les parelles estan casades en primeres núpcies), essent les restants, demandes unipersonals, la majoria de dones (9,1% del total de sol·licituds i tan sols un 0,4% d'homes).
- Quatre de cada deu parelles porten convivint entre sis i deu anys. La mitjana d'anys de convivència pràcticament no ha variat entre els extrems dels anys d'anàlisi, de 9,6 anys a 9,2 anys. Aquestes xifres amaguen però un augment del pes en les franges extremes d'edat que compensa la mitjana: s'incrementen les parelles que porten 5 o menys anys de convivència, que passen de representar el 24% al 30% (les diferents etapes fins arribar a la demanda d'adopció transcorren amb més rapidesa) i alhora, les parelles amb més de 20 anys de convivència que han més que doblat el seu pes relatiu, del 2,6% al 6% (la seguretat que dona que el procés d'adopció estigui ben regulat, junt a l'augment del nombre de casos d'adopcions empeny a algunes parelles que en èpoques anteriors, o no els concediren un menor en adopció o no s'atreviren a iniciar la demanda, ara ho facin).
- Pel total del període, una tercera part dels homes i dones sol·licitaren adoptar a l'estranger quan tenien entre 35 i 39 anys, essent un grup d'edat per damunt i un per dessota els altres més nombrosos. En el cas dels homes es reparteixen homogèniament els que tenien de 30 a 34 anys i els de 40 a 44 anys, amb un 22-23% del total, mentre que en les dones, després del grup de 35 a 39 anys, les segueixen les de 30 a 34 anys (28%); lògic si es té en compte la diferència d'edat entre els cònjuges i, amb menor mesura, les de 40 a 44 anys (22%). D'aquesta forma, vuit de cada deu homes i dones sol·licitants tenien en el moment d'iniciar el procés d'adopció entre 30 i 44 anys.
- L'edat mitjana a la primera demanda d'adopció internacional pràcticament tampoc no ha variat, passant de 38,6 anys pels homes i 37,6 anys per les dones el 1992 a 39,2 anys i 37,9 anys respectivament el 2000. Entre els dos extrems temporals d'anàlisi, la mitjana dels

homes casats en primeres núpcies s'ha incrementat tan sols 0,4 anys (de 38,4 a 38,8 anys de mitjana) i pràcticament no ha variat en les dones (37,2 anys), com efecte de què s'estan compensant les parelles més joves que acceleren les fases fins arribar a l'adopció amb la incorporació de parelles de més edat. En canvi, l'edat mitjana de les parelles que provenen d'una relació anterior ha augmentat molt més, de 42,1 a 44,1 anys pels homes i de 38,6 a 41,7 anys per les dones. Els sol·licitants que provenen d'altres relacions, presenten una major edat que els primers però a més, en aquest període, s'han incorporat parelles de generacions de més edat i, que en aquests casos, no resta compensat amb parelles recompostes més joves, fent augmentar l'edat mitjana entre dos i tres anys. Per la seva banda, les demandes unipersonals femenines han augmentat de mitjana un any (41,2 anys el 2000).

- Les generacions a les que es deu l'inici de l'adopció internacional a Catalunya són les que integren els intervals dels nascuts entre 1941 i 1965, tot i que les generacions anteriors a 1951 i en especial anteriors a 1946 tenen una presència poc marcada. Les taxes més elevades foren les dones i homes nascuts entre 1956 i 1960 (23 sol·licitants per cada 100.000 dones i homes d'aquests grups d'edat). Generació rere generació van accedint a l'adopció internacional per efecte de l'edat. És a dir, s'estan incorporant els homes i dones de les generacions que van arribant a l'edat mitjana en què normalment es produeix la demanda adoptiva però ho van fent, amb una intensitat cada vegada major.

- En el segon trienni, les taxes de sol·licitants d'adopció internacional es van incrementar per a pràcticament totes les generacions, començant a produir-se aquest *procés de generalització de la demanda adoptiva* (amb taxes iguals o superiors a 50 sol·licitants per cada 100.000 homes de les generacions nascudes entre 1952 i 1964 i dones nascudes entre 1953 i 1966. L'augment en el darrer trienni és encara més extraordinari: per un costat es mantenen les taxes en les generacions anteriors a 1959 (algunes s'incrementen) però a més, a partir d'aquestes, l'augment de la taxa ha estat molt elevat situant-se en uns valors iguals o superiors a 100 sol·licitants per cada 100.000 homes i dones nascuts entre 1959 i 1965.

- En les demandes de parella, la infertilitat, ja sigui primària o secundària és l'element clau que les fa optar per la via adoptiva. En total, vuit de cada deu parelles no han tingut cap fill biològic en comú, donant com a resultat una mitjana, en el moment de la sol·licitud, de 0,3 fills per home i per dona, amb un màxim, per ambdós sexes, de 0,4 fills en el bienni 1995-

1996. Amb tot, cal destacar l'augment relatiu de les parelles amb fills biològics comuns (del 14% al 19% entre 1992 i 2000), un nou signe de difusió demogràfica de la demanda d'adopció internacional, per tipologies familiars.

- En les demandes unipersonals, el motiu real d'adoptar ja no és tan per problemes d'infertilitat sinó d'infecunditat derivada de la situació de no tenir una parella o una parella de sexe diferent, que les converteix en *socialment infèrtils*. El 95% de les 430 dones que han cursat en solitari una adopció internacional no han tingut cap fill biològic, essent la mitjana de fills per dona de 0,07 (les que han tingut prèviament una parella, vídues o divorciades, la mitjana s'equipara força a la de les parelles, 0.33 fills per dona, però si es té present que el principal col·lectiu entre les demandes unipersonals són les solteres, en aquestes la mitjana de fills es redueix a 0,02). Pel que fa a les 20 sol·licituds iniciades per homes sols entre 1992-2000, el 80% són solters.

En definitiva es pot verificar la hipòtesi d'aquesta ***triple difusió-intensificació de la demanda adoptiva?***

Certament, aquesta s'ha produït. S'ha comprovat que en tots els àmbits es dona una intensificació de la demanda d'adopció que ha anat acompanyada d'una *expansió-difusió* del fenomen, el que ha permès asseverar que la demanda d'adopció internacional ha passat de ser un fenomen majoritàriament urbà a un fenomen que afecta a la majoria d'àmbits geogràfics. Ara bé, aquesta *generalització* no és sinònim d'*homogeneïtzació territorial* on, cal destacar la província de Barcelona i en concret l'Àmbit Metropolità i la ciutat de Barcelona com a focus inicial de difusió i continua essent el principal motor de demanda d'adopció internacional de Catalunya.

Pel que fa però a l'expansió o difusió social de la demanda d'adopció, tot i haver-se produït un procés d'intensificació de la taxa per a totes les categories analitzades, es dona una major dispersió, potenciant-se aquelles en què ja, inicialment, tenien més rellevància: les de nivells d'instrucció superiors. Pel que fa a l'activitat, sí que es constata un canvi de tendència que porta cap a un increment molt més gran de la taxa entre les professionals i tècniques. L'haver passat un major temps formant-se i assentant-se professionalment, les pot haver fet retardar el projecte de tenir descendència, fent que es trobin amb unes probabilitats més altes de presentar dificultats per tenir fills, conseqüència de l'edat. Per

altra banda, s'entreveu una tria social i econòmica on, probablement, persones d'algunes categories socioprofessionals menys afavorides, no poden o no desitgen optar per la via de l'adopció internacional.

Pel que fa a la diversificació de situacions en relació al perfil demogràfic dels sol·licitants, també es pot afirmar que la demanda d'adopció internacional s'ha generalitzat damunt una heterogeneïtat més àmplia de tipologies de sol·licitants augmentant les demandes unipersonals, en especial les femenines, un major nombre de parelles cohabitants i parelles recompostes. Amb tot, es mantenen les parelles casades en primeres núpcies, que porten entre sis i deu anys de convivència, amb un perfil d'edat entre els 30 i els 44 anys i sense fills biològics, com el col·lectiu de sol·licitant majoritari.

Hipòtesi 2.- L'arribada de menors adoptats en altres països té el seu impacte sobre distintes variables demogràfiques, en concret, sobre els naixements, sobre la fecunditat i en la formació, ampliació i composició de les famílies.

Subhipòtesi 2.1.- Impacte de l'adopció internacional en els efectius de les generacions catalanes.

- Es volia comprovar si l'adopció internacional es podia considerar un mecanisme rellevant per complementar el nombre inicial d'efectius d'unes determinades generacions (s'assimila una adopció internacional a un naixement diferit en el temps). S'ha analitzat una base amb 4.345 menors adoptats en altres països fins a 31 de desembre de 2002, ampliant-se l'arxiu, sempre que s'ha disposat d'informació i metodològicament ha estat possible, amb les enregistrades fins a 31 de desembre de 2006, fent un total de 9.398 nens i nenes adoptats per residents a Catalunya fins a aquesta data. La majoria d'ells han arribat amb el nou segle: tres quartes parts s'han incorporat en famílies catalanes des de l'any 2001 i més de la meitat en els darrers quatre anys (2003-2006).

- Les variacions de les assignacions per sexe són notables en funció del país on s'adopta i, de forma més general, també es constaten grans diferències entre blocs continentals. Així, les adopcions realitzades en el continent asiàtic són les úniques on predominen, i amb

escreix, les nenes (nou de cada deu adopcions) essent la Xina el país on gairebé la totalitat corresponen a fèmines (97%). Precisament el gran augment, en els darrers anys, de les menors procedents d'aquest país, ha comportat un increment de la proporció de nenes adoptades (sis de cada deu adoptats). En els altres continents, el nombre de nens adoptats superen a les nenes, en una proporció al voltant de sis de cada deu menors originaris d'Àfrica i d'Europa i de 5.5 pels d'Amèrica.

- Per països, els casos extrems, en quan al predomini de nens adoptats per famílies catalanes són Marroc, Nicaragua i Ucraïna (amb una relació de masculinitat de 8,5, 2,6 i 2,1 nens per cada nena respectivament); pel que fa a les nenes, recordar l'hegemonia absoluta de les de Xina i amb menys contundència les de l'Índia i Haití (amb 0,3 i 0,5 nens per cada nena adoptada).

- Set de cada deu adoptats fins a 2006 pertanyen a les cohorts compreses entre 1998 i 2004, assolint el màxim nombre de menors la generació dels nascuts a l'any 2000 amb el 12,5% del total d'adoptats. En funció de l'origen geogràfic dels fluxos, varia l'edat mitjana a l'adopció. S'ha comprovat que en aquells països on es prima l'adopció nacional deixen per a l'adopció internacional els infants de major edat però, les dades també mostren que en aquelles societats on es prefereix clarament un dels dos sexes per damunt de l'altre, es produeix un major nombre d'adopcions internacionals amb menors del sexe menys desitjat en el país i, al mateix temps, les adopcions que es constitueixen amb infants del sexe preferit, presenten una edat mitjana superior als altres.

- L'edat mitjana actual dels menors adoptats, depèn de l'antiguitat del flux i, en el seu dia, l'edat mitjana a l'adopció. Pel total, el 2008, la mitjana d'edat dels menors adoptats és de 8,5 anys (9 pels nens i 8,2 per les nenes). Les nenes adoptades en països asiàtics són les que mostren una edat mitjana menor, de 7,2 anys, molt semblant a les procedents dels països africans, amb 7,4 anys (flux temporalment molt recent però amb una edat mitjana més elevada que les primeres). Les adoptades en països europeus presenten una edat mitjana actual de 8,6 anys, essent les d'Amèrica les més grans, amb 11,7 anys (on es combina l'antiguitat del flux i l'edat mitjana més elevada a l'adopció). Entre els nens, els procedents de països americans també són els que tenen una major edat mitjana (11,6 anys); pel que fa als països asiàtics, entre els nens primen els de Nepal i els de l'Índia que fan augmentar l'edat pel total continental a 9,1 anys, molt més elevada que les nenes (pràcticament dos

anys). En sentit contrari, els nens adoptats procedents d'Europa i d'Àfrica, el 2008, presenten una mitjana d'edat inferior a les nenes (la mitjana dels nens europeus és de 8,1 anys i dels africans, de 7,1 anys).

Es verifica la hipòtesi de què *l'aportació per adopció internacional esdevé un complement rellevant als naixements d'unes determinades generacions?*

L'efecte dels menors adoptats internacionalment diferit segons el seu any de naixement, ha repercutit, amb una aportació superior a l'1 per mil, a partir de la cohort dels nascuts el 1991, assolint la de l'any 2000, el màxim impacte, on s'aporta un increment al nombre de naixements del 18,5 per mil (el 23,8 per mil sobre els naixements femenins i el 13,4 per mil sobre els naixements masculins). Els fluxos d'adopció internacional més recents repercuteixen amb més força en les cohorts més joves però el fet d'una edat mitjana superior entre els nens adoptats (degut a la seva procedència) i que el principal flux adoptiu (almenys fins a 2005), Xina, estigui totalment feminitzat, alhora que presenti una de les edats mitjanes a l'adopció més baixa, potencia el diferent impacte, per sexe, de l'adopció internacional en els efectius inicials de les cohorts. D'aquesta forma, l'increment per via adoptiva de les generacions femenines nascudes a partir de l'any 2000, en moltes ocasions dobla les masculines (aquestes, per la procedència dels fluxos i una edat a l'adopció més dispersa i no tan concentrada en les edats més baixes, fa que l'aportació es reparteixi sobre les generacions precedents).

La cohort que ha sofert un major impacte fins el 2006, la de l'any 2000, encara presenta un marge d'augment per la via de l'adopció internacional, tot i que cada vegada es va reduint més. Si es té en compte que en els darrers anys, entre el 85% i el 90% dels menors en ser adoptats no havien complert els quatre anys d'edat, les adopcions que s'aniran produint en els propers anys repercutiran principalment damunt les generacions més recents, en especial de 2004 cap endavant, però essent l'efecte molt més directe entre les generacions femenines a raó del major flux de nenes procedents de Xina.

Subhipòtesi 2.2.- Impacte de l'adopció internacional sobre la fecunditat de les generacions catalanes.

- S'ha analitzat si l'adopció internacional esdevé una aportació significativa a la fecunditat de les generacions de dones i d'homes residents a Catalunya. Per comprovar aquesta hipòtesi s'ha cercat la intensitat de l'adopció (*l'Índex Sintètic d'Adopció Internacional-ISA* i la *descendència final* fins a 2002), per copsar si l'arribada de menors adoptats internacionalment repercuteixen sobre l'ISF i sobre la descendència final de les generacions de pares i mares de Catalunya.
- La base de dades que s'ha analitzat disposa de 3.410 registres, corresponents a cadascuna de les famílies que, com a mínim, han adoptat un menor internacionalment fins a 31 de desembre de 2002. A l'igual que succeïa amb les sol·licituds, nou de cada deu de les famílies que tenen com a mínim un menor adoptat en un altre país es troben encapçalades per una parella. Les mares monoparentals representen el 9,2% del total, essent la monoparentalitat masculina circumscrita a tan sols 11 casos.
- La mitjana de fills adoptats ens apropa a la intensitat actual del fenomen. Pel total, les famílies han adoptat de mitjana 1,24 fills dels quals, 1,20 pertanyen a menors adoptats en altres països i 0,03 a Catalunya o a altres Comunitats Autònomes. Aquest nombre mig de fills per a les famílies biparentals s'eleva lleument a 1,25 fills i disminueix per a les mares monoparentals a 1,04 fills adoptats. En canvi, els pares monoparentals tenen de mitjana 1,2 fills, apuntant-se la idea de la probabilitat de què, entre ells hi hagi una major proporció de parelles homosexuals i que puguin comportar-se de forma paral·lela a les parelles heterosexuales.
- Pel que fa a un indicador del moment, al llarg d'aquests onze anys d'anàlisi, l'ISA es caracteritza per haver experimentat un notable increment, que tan sols es veurà frenat el 2002 i per denotar-se una evolució paral·lela d'aquest indicador entre homes i dones que es trencarà a l'any 1998, en donar-se una major presència de mares monoparentals adoptives, en relació als pares (en el darrer bienni hi ha una diferència a favor de les dones de 0,002 menors adoptats). El 2002, l'ISA es trobaria per damunt de 0,019 fills adoptats internacionalment per home i 0,021 per dona que, si s'adjunta a l'ISF, en aquest cas femení, situaria l'*Índex Sintètic Global* o *Total* en 1,34 fills per dona.
- A l'igual que succeïa amb les taxes de sol·licitants d'adopció, al llarg d'aquest període

s'observa l'augment en la intensitat adoptiva per a totes les edats, però especialment dels 35 als 44 anys. Amb tot, i, a conseqüència de l'endarreriment d'altres variables demogràfiques, també es constata un retard en el calendari adoptiu: si el 1992, les taxes més elevades corresponien als homes i dones de 35 a 39 anys i, en segon lloc, als de 30 a 34 anys (4,75 i 3,08 adopcions per cada 100.000 homes d'aquests grups d'edat i 3,76 i 3,07 adopcions per les femines), a partir de 1995 el grup de 40 a 44 anys pren el relleu del segon lloc als de 30 a 34 anys fins a situar-se, al final del període d'observació, en 123 i 124 adopcions per cada 100.000 homes i dones de 40 a 44 anys, essent la taxa dels de 35 a 39 anys pels homes, inferior (de 119,5). No així per les dones (146).

- Els resultats precedents explicarien l'increment en l'edat mitjana a la primera adopció, de 4,1 anys pels homes i dones. Per tipologies, els pares que viuen en parella presenten el 2002 una mitjana d'edat de 41,8 anys (47,7 anys per les parelles recompostes i 41,4 anys pels que formen part d'un primer matrimoni), i per les mares, de 40,4 anys pel total, disminuint a 39,9 anys per les parelles (39,6 anys per les que es troben dins de primeres núpcies i augmentant a 43,4 anys en les parelles recompostes), essent de 43,6 anys, per les mares monoparentals.

- L'anàlisi longitudinal mostra que a partir de les generacions masculines nascudes el 1944 i femenines nascudes dos anys després, es comença a incrementar la descendència per adopció internacional amb 0,0006 fills, però especialment s'intensifica a partir dels homes nascuts el 1950 i de les dones de 1953 amb una descendència adoptiva internacional de 0,0026 i 0,0029 respectivament, incrementant-se generació rere generació fins a les masculines nascudes el 1962 (descendència a finals de 2002 de 0,0057 fills per home d'aquesta cohort) i femenines de 1961 (0,0061 fills per dona). Per l'edat mitjana en què s'adopta, cal pensar que molt poques de les generacions analitzades han conclòs aquesta etapa d'expansió o de constitució familiar. Probablement les generacions anteriors a 1960 ja no adoptaran gaire més però les posteriors, encara els queda camí a recórrer. De fet, la disminució de la descendència adoptiva, en especial a partir de les cohorts nascudes el 1965 és fruit de l'edat que tenen aquestes generacions en l'etapa que s'analitza però, de ben segur, augmentarien en ampliar l'etapa d'anàlisi que aquí es presenta fins a situar-se per sobre d'aquests màxims assolits per les generacions nascudes a principis dels anys seixanta.

Esdevé doncs *l'adopció internacional una aportació rellevant a la fecunditat de les generacions de dones i d'homes residents a Catalunya?*

S'ha constatat que l'impacte de les adopcions internacionals sobre la fecunditat del moment i sobre la descendència final de les generacions no és massa rellevant, tot i que representen una contribució a considerar dins del context de baixa fecunditat en què ens trobem. Així, l'ISAI fa incrementar 0,01 dècimes l'ISF des de 1997 a 2000 i 0,02 en el bienni 2001-2002 (d'un ISF d'1,32 fills per dona el 2000 a un *Índex Sintètic Total* d'1,34 fills per dona). D'igual forma, l'aportació de les adopcions internacionals sobre la descendència de les generacions catalanes no és massa significativa tot i que moltes d'elles es troben encara obertes a possibles increments, donada la seva edat, l'evolució de les demandes i l'edat mitjana en què s'adopta. Així, les adopcions internacionals realitzades fins a 2002 han influït en especial sobre la fecunditat de les generacions masculines nascudes entre 1957 i 1962 i de les femenines nascudes entre 1957 i 1965, amb un increment en tots els casos que va de 0,005 a 0,006 fills per home i dona de cadascuna d'aquestes generacions.

A banda d'aquesta petita contribució a la fecunditat del moment i a la descendència final de les generacions, l'aportació de l'adopció internacional sí que esdevé molt significativa en calcular el percentatge que representen les maternitats adoptives sobre el total de maternitats a unes determinades edats, en especial per aquelles *maternitats tardanes* (a partir dels 35 anys i més concretament en el grup de 40 a 44 anys on sis de cada deu són per adopció internacional).

Pel propi col·lectiu de pares i mares adoptives, la rellevància és inqüestionable, en permetre en algun cas formar i en altres ampliar la família. Sumant els fills adoptats i els biològics, el 65% del total de famílies adoptives, el 62% dels pares biparentals i el 91% de les mares monoparentals tenen un fill únic, en aquest cas adoptat en un altre país i, sense el recurs de l'adopció internacional, no s'haguessin convertit en pares i mares.

Els fills biològics representen una mitjana de 0,2 fills per família que, en agregar-hi els fills adoptats, augmenta a 1,44. Les famílies biparentals tenen una aportació de fills biològics de 0,22 fills per família però què, de no ser per l'adopció no aconseguirien la mitjana d'1,48 fills totals per família; les mares monoparentals són les que tenen una mitjana de fills biològics menor, 0,07 explicable per la gran proporció de solteres i que gràcies a l'adopció puja a 1,11 fills.

Subhipòtesi 2.3.- Impacte de l'adopció internacional en la formació i/o ampliació de les famílies de Catalunya.

- Aquesta hipòtesi apuntava que s'estaria produint una diversificació tant en la forma de constituir-se com en la composició de les famílies adoptives. S'ha analitzat si l'estructura de les famílies ha canviat d'una forma rellevant en incorporar-hi els fills adoptats en altres països.
- La base de dades avaluada conté informació de les 3.410 famílies que com a mínim han adoptat un menor en un altre país fins a 2002, 4.108 fills d'adopció internacional, 105 fills d'adopció nacional, 706 fills biològics comuns de la parella o dels pares i mares monoparentals i 272 fills biològics d'un sol membre de la parella.
- D'acord a la naturalesa dels fills, s'han classificat a les famílies formades o ampliades a través d'una o més adopcions internacionals com: *famílies d'adopció internacional amb només un fill adoptat en un altre país*, *famílies d'adopció internacional amb més d'un fill adoptat en un altre país*, *famílies d'adopció mixta* (formades com a mínim amb un fill adoptat en un altre país i un nacional) i *famílies de filiació mixta* (amb un mínim d'un fill adoptat en un altre país, un o més fills d'adopció nacional i un o més fills biològics).
- Les *famílies d'adopció internacional amb només un fill adoptat en un altre país* esdevenen, pel període analitzat, el grup més nombrós (2.220 famílies, el 65% del total). En aquesta tipologia familiar i, malgrat el gran nombre de famílies biparentals (el 87% de les famílies amb un sol menor), esdevé el grup amb un major percentatge de famílies encapçalades per la mare (13% d'aquestes famílies). De fet, nou de cada deu mares monoparentals conformen famílies amb un sol menor adoptat.

Es donen varis indicis per suposar que aquest tipus de família es troba en una primera etapa de la seva formació i que molt probablement tornaran a adoptar altres fills: set de cada deu d'aquestes famílies biparentals van adoptar entre els anys 2000 i 2002, elevant-se la proporció a vuit de cada deu famílies monoparentals; els pares pertanyen principalment a les generacions dels nascuts entre 1955 i 1966 i les mares entre 1954 i 1967, generacions que traduïdes a l'edat que tenien a finals de 2002, també ens fan pensar que poden haver tornat a adoptar d'ençà l'any 2003, o que podrien tornar a adoptar.

Pel que respecte als fills adoptats, es distribueixen força homogèniament entre els originaris d'algun país europeu (35%), asiàtic (34%) i americà (30%) essent la generació

modal de naixement la de l'any 2000.

- Les *famílies d'adopció internacional amb més d'un fill adoptat en un altre país* sumen un total de 590 famílies (17% del total), la majoria amb dos fills (93% dels casos). Pel que respecte als pares que formen part d'aquestes famílies, pertanyen a unes generacions de més edat que les anteriors (amb l'índex de representativitat superior a 1 es troben les generacions nascudes entre 1945 i 1964). Són famílies on les adopcions s'han concretat durant les primeres etapes de desenvolupament de l'adopció internacional en què els fluxos procedents de països americans era molt important, pel que ha afavorit que, dins de les famílies amb més d'un menor adoptat en altres països, predominin les integrades per dos fills procedents d'aquest continent (37% de les famílies amb més d'un fill adoptat). En ordre quantitatiu les segueixen les famílies amb dos fills adoptats en països europeus (23%) i les de dos fills de països asiàtics (22%). Les famílies formades exclusivament per fills adoptats en països africans són encara reduïdes però segurament ha canviat en convertir-se Etiòpia, a l'any 2004, en el tercer origen en ordre d'importància quantitativa.

Independentment de tenir dos o més fills adoptats, la tònica més habitual és que entre els germans adoptius tinguin de comú l'origen o lloc de naixement, o sigui, provinguin d'un mateix continent i, en gran mesura, d'un mateix país. Poques famílies però, adopten simultàniament dos o més menors. Tan sols el 8% han realitzat una adopció múltiple però aquestes representen el 46% de les famílies amb més d'un menor adoptat en un altre país (nou de cada deu adopcions múltiples són dobles). Les adopcions múltiples impliquen a 562 menors, un 14% del total de fills adoptats internacionalment, essent Colòmbia i Rússia els països on s'han concretat un major nombre, tot i que en percentatge sobre el total d'adopcions constituïdes en el país, serien Nicaragua (37%), Colòmbia (23%), Mèxic (22%) i Perú (20%) els més rellevants.

- Les *famílies d'adopció mixta* esdevenen el grup menys nombrós, sumen 91 famílies (3% del total), el 78% amb dos fills, un adoptat en un altre país i un de Catalunya o d'una altra Comunitat Autònoma. La combinació majoritària és la d'un fill adoptat en països americans i un fill adoptat a Catalunya, o en ordre invers, normal si considerem que moltes d'aquestes famílies ja iniciaren el projecte d'adoptar a Catalunya, en els anys vuitanta o a principis dels noranta. Aquesta prematuritat es tradueix en un índex de representativitat en les generacions nascudes el 1959 i anteriors pels homes i de 1964 i anteriors per les dones,

notablement superior respecte al total de famílies adoptives.

Les famílies d'adopció mixta esdevenen l'única tipologia en què, entre els fills, predominen els nens (55%). Es deu a la rellevància dels adoptats a Catalunya (58% són nens) que es combina amb unes adopcions internacionals amb molt poc pes del flux procedent de Xina i que fa equilibrar la relació entre nens i nenes adoptats en altres països (51,5%, nens).

- Les *famílies de filiació mixta* ascendeixen a 509 (15% del total de famílies adoptives), en les que en el 61% dels casos es troben integrades pels pares i dos fills (un biològic i un fill adoptat internacionalment), un 30% amb tres fills, biològics o adoptius i el 9% restant tenen quatre o més fills. Són famílies on la presència de fills biològics comuns de la parella superen el nombre de menors adoptats (706 fills biològics en comú i 27 fills biològics per part del pare o de la mare de relacions anteriors, 561 fills adoptats en altres països i 5 fills adoptats a Catalunya). Les nenes representen el 42% dels fills biològics comuns de la parella, essent l'adopció internacional (64,5% nenes) una forma de reequilibrar la descendència per sexe d'aquestes famílies (52% nenes).

L'estructura i la composició de les famílies de filiació mixta és la que mostra una major complexitat en quan a un major nombre de membres que interactuen o que formen part d'aquestes famílies. I això es tradueix en una mitjana de fills comuns de la parella per família i una mitjana de membres que formen part del nucli familiar més estret (pares i fills), major (de 2,5 fills en comú i 4,5 membres a la llar), respecte a l'altre extrem, les famílies amb només un fill adoptat internacionalment (un fill i 2,9 membres de mitjana).

En definitiva, l'arribada de menors adoptats en altres països, repercuteix en la formació i en l'estructura de les famílies?

Pel que fa al total català, les famílies adoptives representen per a Catalunya el 0,2% del total de llars familiars, percentatge igual al total de la província de Barcelona i la de Girona, disminuint a 0,1% a la resta. En l'àmbit municipal, Sant Cugat del Vallès (0,5% llars adoptives), el Masnou i Sitges (0,4%) i Barcelona, Girona i Igualada (0,3%) mostren un percentatge de llars amb famílies adoptives més elevat que la mitjana catalana. Per contra, municipis com Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Rubí, el Prat de Llobregat o Viladecans, representen tan sols un 0,1% de llars familiars amb menors adoptats.

És cert que a nivell global, aquests percentatges no són massa significatius però sí que la incorporació de fills adoptats afecta amb molta contundència a l'estructura de les pròpies famílies adoptives: sense el recurs de l'adopció internacional, a finals de 2002, aquestes famílies que ara han passat a ser adoptives, estarien integrades per 7.579 membres (els pares representarien el 86% del total), quan han arribat a ser 11.687 persones (els pares ara representen poc més de la meitat), amb un increment del 54%, amb el recurs a l'adopció. Pel que fa als fills, sense l'adopció internacional aquests nuclis familiars estarien integrats per 1.083 fills (706 fills biològics comuns de la parella o dels pares i mares monoparentals, 272 fills biològics d'un membre de la parella, 100 fills adoptats a Catalunya i 5 a altres Comunitats Autònomes), fent una mitjana de 0,3 fills totals i 0,2 fills comuns de la parella (biològics i adoptats a Catalunya). En agregar-hi els 4.108 fills adoptats en altres països (representen el 84% del total de fills comuns de la parella), la mitjana de fills total s'incrementa fins a 1,5 fills i 1,4 fills comuns de la parella, un increment mig considerable per aquestes famílies gràcies a l'aportació de l'adopció internacional.

Reprenent el plantejament inicial de la segona hipòtesi, ***l'arribada de nens i nenes adoptats en altres països, té la seva incidència sobre les distintes variables demogràfiques aquí ressenyades?*** Caldria distingir distints nivells d'anàlisi. Si pensem en termes globals, l'impacte quantitatiu sobre els naixements, la fecunditat i les llars de Catalunya, la incidència és mínima tot i que cal assenyalar que comença a denotar-se la seva presència sobre els efectius inicials d'algunes generacions (en concret a partir dels nascuts el 1998 i en especial per a les nenes) i la seva incidència també és extraordinària sobre les maternitats tardanes. En baixar a l'escala de les pròpies famílies adoptives, l'impacte quantitatiu i qualitatiu és absolut en fer possible, en moltes ocasions, passar a ser pares i mares o acompletar el tamany de la família desitjat. L'impacte sobre l'estructura d'aquestes famílies és evident, configurant-se famílies multiètniques, amb fills d'ètnies i procedències ben diverses, la construcció de famílies d'adopció mixta i també famílies de filiació mixta. Per altra banda, també cal assenyalar l'impacte qualitatiu que l'arribada de menors adoptats en altres països ha comportat sobre la societat, constatant-se indicis de canvis socials en especial en l'acceptació de la diversitat familiar.

Esdevé doncs *l'adopció internacional un nou fenomen demogràfic?*

Des de la perspectiva demogràfica, aquesta dècada pot considerar-se per a Catalunya com un punt de partida en haver-se produït un canvi qualitatiu i quantitatiu molt significatiu respecte a l'adopció internacional que ha començat a afectar de forma suau però constant a altres variables demogràfiques com la natalitat, la fecunditat i la formació de famílies. De fet, l'aportació per adopció internacional pot analitzar-se com formant part *del sistema català de reproducció*, complementant la reproducció biològica de les distintes generacions, en incorporar-se, per la via migratòria, nous fills, *nous catalans*. Dins el context d'aquesta teoria, l'adopció tindria d'entendre's com un flux migratori singular dins els processos migratoris generals. Es constatarien però, notables diferències respecte a la població immigrada en general i als seus homònims per edat que migren amb les seves famílies biològiques, en particular, tant des de la vessant de la pressa de decisió, el motiu de l'emigració, el perfil del menor que es desplaça, com del canvi que suposa l'integrar-se en la societat receptora que, en aquest cas, es veurà notablement afavorida per haver-se produït la socialització des de petits i a partir de la pròpia família.

Dit això, també cal matissar la rellevància quantitativa (que no qualitativa) d'aquest fenomen. En la Tesi s'analitza l'inici de l'adopció internacional a Catalunya que s'ha caracteritzat per una ràpida i intensa evolució temporal, pel que la dècada dels anys noranta i el primer quinquenni del nou segle, cal considerar-lo com de tràmit, en el sentit que es sobreposen, en un espai temporal breu, adopcions corresponents a generacions molt diverses que col·lideixen en el temps degut a la recent obertura social i facilitats per dur a terme una adopció internacional. A més, cal tenir present la simultaneïtat de projectes adoptius distints on es donen primeres amb segones o posteriors demandes d'adopcions i que ha fet que, a principis del segle XXI, s'hagi intensificat encara més el nombre de sol·licituds. De fet, aquests darrers anys poden considerar-se com una etapa *d'expansió de les famílies adoptives*.

D'ençà 2005, s'està detectant una disminució del nombre d'adopcions però, així mateix, també minven els sol·licitants. Si bé la tendència a la baixa de les adopcions són més difícils de predir, en derivar de decisions polítiques dels països d'origen, la disminució del nombre de sol·licitants d'adopció es deu a aquesta nova etapa de la *regulació generacional de la demanda adoptiva*. Ara cal esperar que predomini l'efecte lligat a l'edat, essent

aquesta una variable que es vagi acotant cada vegada més en uns marges, el que en la pràctica porta cap a un descens dels sol·licitants en relació a les xifres de principis de segle XXI, per anar-se estabilitzant en un nombre que aniria en funció del volum de les generacions que, per edat, els toqui adoptar, que recordem, es situarien majoritàriament entre els 30 i els 44 anys. Aquesta davallada també vindria recolzada pel volum de les generacions que van arribant a l'edat en què normalment es sol·licita adoptar (les nascudes a l'any 1975 i posteriors) i potenciada pel context de crisi actual i que, en relació als sol·licitants els pot fer aplaçar el seu projecte adoptiu.

Bibliografia:

- ADROHER, Salomé i BERÁSTEGUI, Ana (2000). "La adopción internacional: una nueva migración" a *Migraciones*, 8, pp. 251-284.
- ALBERDI, Inés (1995) (dir.). *Informe sobre la situación de la familia en España*. Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales, 485 pàg..
- ALTSTEIN, Howard i SIMON, Rita J. (ed.) (1991). *Intercountry Adoption. A Multinational Perspective*. Nova York, Praeger Publications, 204 pàg.
- AMES, Josefina (1991). "Aproximación a un diagnóstico de la adopción de menores en el Perú", a UNICEF Perú (ed.) *Los derechos de los niños en el Perú actual*. Perú, pp. 166-186.
- AMORÓS MARTÍ, Pedro (1987). *La adopción y el acogimiento familiar*. Madrid, Narcea, 221 pàg.
- AMORÓS, Pere, PALACIOS, Jesús, FUENTES, Núria, LEÓN, Esperanza i MESAS, Alicia (2003). *Familias canguro. Una experiencia de protección a la infancia*. Barcelona, Fundació La Caixa. Col·lecció *Estudios Sociales*, 13.
- ANDERSSON, Gunilla (2000). "Intercountry adoption in Sweden. The perspective of the Adoption Centre in its 30th year", a SELMAN, Peter (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. London, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 346-367.
- ANDRÉS, Teresa i GUARDIOLA Joan (2002). *Ja venim, Jian. L'emocionant peripècia d'una parella catalana per adoptar un nen a la Xina*. Barcelona, Planeta, 187 pàg.
- ARMENGOL, M. i altres (1996). "Encuesta sobre La actitud de los ciudadanos en torno a la adopción" a *Anuario de Psicología*, 71. Monogràfic: "La Adopción", pp. 137-138.
- AUDUSSEAU-POUCHARD, Martine (1997). *Adoptar un hijo hoy. Un itinerario práctico, psicológico y social sobre la adopción*. Barcelona, Planeta, 284 pàg.
- AUSTRALIAN INSTITUTE OF HEALTH AND WELFARE (2005). "Adoptions Australia 2004-05" a *Child Welfare Series*, 37, 58 pàg.
- BACHRACH, Christine A. (1983). "Adoption as a Means of Family Formation: Data from the National Survey of Family Growth" a *Journal of Marriage and the Family*, 45-4, pp. 859-865.
- BALTIMORE, Eva (1994). "La preferencia por el hijo varón perjudica a las niñas" a *Population Reports*, 1, p. 10-11.
- BARAN, Annette i PANNOR, Reuben (1993). "Perspectives on Open Adoption", *The Future of Children*, 3-1. Monogràfic: "Adoption", pp. 119-124.

- BASTIDA VILÁ, Benjamín (2003). "Consecuencias sociales de la transición en Rusia", *La economía de Rusia*, 805, pp. 133-143.
- BERÁSTEGUI, A. (2003). *Las adopciones internacionales truncadas y en riesgo en la Comunidad de Madrid*. Madrid, Consejo Económico y Social de la Comunidad de Madrid.
- BERÁSTEGUI PEDRO-VIEJO, Ana (2005). *La adaptación familiar en adopción internacional: una muestra de adoptados mayores de tres años en la Comunidad de Madrid*. Madrid, Consejo Económico y Social de la Comunidad de Madrid. Colección Estudios, 27, 463 pàg.
- BERÁSTEGUI, Ana (2006). "Adopción internacional: ¿Solidaridad con la infancia o reproducción asistida?" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.). *De filias y fobias: del parentesco biológico al cultural. La adopción, la homoparentalidad y otras formas de construcción de familias diversas*, Recull de ponències, del 1r. Fòrum Internacional de Infancia y Familias. Barcelona, 29-30 de setembre i 2-3 d'octubre.
- BERRY, Marianne (1993). "Risks and Benefits of Open Adoption" a *The Future of Children*, 3-1. Monogràfic: "Adoption", pp. 125-138.
- BESTARD, J. i altres. *La Comprensió Pública de la Genètica un estudio intercultural y etnogràfic sobre la "nueva genética" y la identidad social* (PUG) (<http://pug.man.ac.uk>).
- BESTARD, Joan i MARRE, Diana (2004). "El cuerpo familiar: personas, cuerpos y semejanzas" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 293-312.
- BINIÉS LANCETA, Puri (2004). "Las asociaciones de familias adoptivas como apoyo y orientación en una nueva cultura de la adopción" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 265-272.
- BITLER, Marianne i ZAVODNY, Madeline (2002). "Did Abortion Legalization reduce the Number of Unwanted Children? Evidence from Adoptions", *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, vol. 34-1, pp. 25-33.
- BONHAM, Gordon Scott (1977). "Who adopts: the relationship of adoption and social-demographic characteristics of women" a *Journal of Marriage and the Family*, 39-2, pp. 295-306.
- BONHAM, Gordon Scott (1989). "Who adopts. The relationship of adoption and social-demographic characteristics of Women" a *Journal of Marriage and the Family*, 39-2, pp. 295-306.
- BORRAS, Alegría (1991). "La adopción de niños procedentes del extranjero: el futuro Convenio de La Haya" a *Infancia y Sociedad*. Madrid, Revista de Estudios del Ministerio de Asuntos Sociales, 12, Monogràfic: "La adopción internacional", pp. 5-16.
- BORRÁS RODRÍGUEZ, A. (1996). "La regulación de la adopción en España: examen particular de la adopción internacional" a *Anuario de Psicología*, 71. Monogràfic: "La adopción", pp. 7-21.
- BORRÁS, Alegría (1997). "La protección internacional de los derechos del niño: una visión privada" a *Informatiu*, pp. 30-33.

- BORRÁS, Alegría (1998). "¿Nuevas modificaciones en materia de adopción internacional?" a *Infancia y adopción*, vol. 2, pp. 49-51.
- BORRÁS, Alegría (2000). "L'adopció internacional" a HERNÁNDEZ, Alfonso i VILLAGRASA, Carlos (coord.) *El Codi de Família i la Llei d'Unions Estables de Parella (Aproximaciones doctrinales a las leyes 9/1998 y 10/1998, del Parlament de Catalunya)*. Barcelona, Cedecs Editorial, pp. 363-374.
- BORRÁS, Alegría i LOON, Hans von (1994). "L'adopció internacional: l'avantprojecte de conveni de l'Haia i la posició espanyola en matèria d'adopció" a *Congrés Europeu d'Atenció a la Infància*. Barcelona, 19-21 de novembre de 1992. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social, pp. 29-41.
- BRANCÓS COLL, Inés (1997). *Les famílies sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya, 1992-1995: una demanda emergent*. Memòria de Recerca. Programa de Geografia, UAB, 157 pàg.
- BRANCÓS COLL, Inés (1998). "Les adopcions internacionals: uns singulars moviments migratoris" a *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 33, p. 137-157.
- BRANCÓS COLL, Inés (1999). "L'adopció internacional a Catalunya: un fenomen emergent" a *Justiforum. Papers d'Estudis i Formació*, 10, pp.137-158.
- BRANCÓS COLL, Inés (2002). "Les adopcions internacionals. Una forma atípica de constitució i/o d'ampliació del nucli familiar" a *Àmbits de Política i Societat*, 24, pp. 58-63.
- BRANCÓS COLL, Inés (2004). "Los niños y niñas adoptados: una inmigración especial. El caso de Cataluña". Ponència presentada al *IV Congreso sobre la Inmigración en España*. Mesa 8: *Infancia, juventud e inmigración*. Girona, 10-13 de novembre (mimeo).
- BRANCÓS COLL, Inés (2004). "Evolución de la adopción internacional en Cataluña: reflexiones desde la demografía" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 141-172.
- BRANCÓS COLL, Inés (2006). Text de presentació de la taula "Las primeras etapas de la adopción" en el *1r. Fórum Internacional de Infancia y Familias*. Barcelona, 29-30 de setembre i 2-3 d'octubre (mimeo).
- BRULLET, Cristina i GÓMEZ-GRANELL, Carme (coord. científica) (2008). *Malestares: infancia, adolescencia y familias*. Col·lecció "Miradas Intergeneracionales", 1. Barcelona, CIIMU, ed. Graó, 377 pàg.
- BRYANT, Monica R. (2001). *Decision making and the adoption process for american families of chinese children: an application of rational choice theory*. Tesis defensada a Virginia Polytechnic Institute i State University.
- CABRÉ, Anna (1989). *La reproducció de les generacions catalanes, 1856-1960*. Universitat Autònoma de Barcelona (mimeo).
- CABRÉ, Anna (1990). "¿Es compatible la protección de la familia con la liberalización de la mujer?" a *Serie Debates. Mujer y Demografía*. Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer, 10, pp. 9-16.

- CABRÉ, Anna (1999). *El sistema català de reproducció. Cent anys de singularitat demogràfica*. Barcelona, Proa, Col·lecció "La Mirada social", 304 pàg.
- CABRÉ, Anna (2000). "Demografia i migracions en el segle XXI. Què és raonable preveure?" a *Cicle Aula d'Ecologia* organitzat per l'Ajuntament de Barcelona i el Center for Ecological research and Forestry Applications, el 29 de febrer.
- CABRÉ, Anna (2007). "Les onades migratòries en el sistema català de reproducció" a CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS (coord.) *Nadala 2007*. Monogràfic: *"Immigració: les onades immigratòries en la Catalunya contemporània"*. Fundació Lluís Carulla, pp. 11-17.
- CABRÉ PLA, Anna (2001). "El futuro de la natalidad española" a GARCÍA SUAREZ, M. (coord.). *Seminario sobre demografía, inmigración y movilidad territorial*. Valdediós, Círculo Cultural de Valdediós, pp. 39-66.
- CABRÉ PLA, Anna (2001). "La familia como encrucijada entre lo demográfico y lo laboral" a GAITAN, Lourdes (comp.). Cuadernos Técnicos de Servicios Sociales, 11. Monogràfic: *Demografía y cambio social*. Simposio organitzat per la Consejería de Servicios Sociales de la Comunidad de Madrid, 12-13 de juny de 2000, pp. 107-114.
- CABRÉ PLA, Anna (2007) (dir.). *La constitución familiar en España*. Bilbao, Fundación BBVA, 367 pàg.
- CABRÉ, Anna; DOMINGO, Andreu; i MENACHO, Teresa (2002). "Demografía y crecimiento de la población española durante el siglo XX" a PIMENTEL, Manuel (coord.). Estudios Socioeconómicos, 1. Monogràfic: *"Procesos migratorios, economía y personas"*. Almeria, Instituto Cajamar, pp. 121-138.
- CABRÉ, Anna i PÉREZ, Julio (1991). *Aspectes de la demografia catalana d'interès per a l'àmbit de Benestar Social*. Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, per encàrrec de l'Institut d'Estudis Psicològics i Socials, 72 pàg.
- CALVENTO SOLARI, Ubaldino (1993). *La Convención sobre los Derechos del Niño y la Adopción Internacional. El Convenio de La Haya*. Montevideo, Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Asuntos Jurídicos.
- CÁRDENAS MIRANDA, Elva Leonor (2001). "Adopción internacional" a GONZÁLEZ, Nuria i RODRÍGUEZ, Andrés (coord.) *Estudios sobre Adopción Internacional*. Méxic, Universidad Nacional Autónoma de México, pp. 25-45.
- CENTER FOR THE FUTURE OF CHILDREN-THE DAVID i LUCILE PACKARD FOUNDATION (1993). *The Future of Children*, vol 3-1. Monogràfic: *"Adoption"*, 186 pàg.
- CENTRE DE DROIT DE LA FAMILLE (1992). *Autour de l'enfant. Actes du colloque du 6 mai 1992*. Lió.
- CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS (2007) (coord.) *Nadala 2007*. Monogràfic: *"Immigració: les onades immigratòries en la Catalunya contemporània"*. Fundació Lluís Carulla, 99 pàg.

COMBERT, François de (2003). *El abandono de los niños en Rumanía*. Solidarité Enfants Roumains Abandonnés (SERA). Traducció de l'informe del viatge realitzat del 7 al 11 de febrer de 2003 a Romania.

CONFERÈNCIA DE LA HAIA DE DRET INTERNACIONAL PRIVAT (1993). *Conveni de 29 de maig de 1993 relatiu a la Protecció del Nen i a la Cooperació Internacional en Matèria d'Adopció Internacional*.
(http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=69)

CONSORCI INSTITUT D'INFÀNCIA I MÓN URBÀ (2008). *La adopción internacional: el allá y el aquí. Experiencias y perspectivas*. Jornada celebrada a Barcelona el 8 de febrer.

CUSHMAN, Linda F; KALMUSS, Debra; i NAMEROW, Pearla Brickner (1997). "Openness in Adoption: Experiences and Social Psychological Outcomes Among Birth Mothers" a GROSS, Harriet E. i SUSSMAN, Marvin B. (ed.) *Families and Adoption*. Nova York-Londres, The Haworth Press, Inc., pp. 7-18.

DALEN, Monica (2003). *The State of Knowledge Of Foreign Adoptions. A summary of the results of key international adoption research projects based in Scandinavia*. Oslo. Universitat de Oslo. Facultat d'Educació.

DAVID, P. (1993) "Vietnam y Filipinas. Replota el tema de los Amerasiáticos: Tráfico y demandas jurídicas" a *Tribuna Internacional de los Derechos del Niño*, 10, 1-2, pp. 10-11.

DEACON, Sharon A. (1997). "Intercountry Adoption and the Family Life Cycle" a *The American Journal of Family Therapy*, 25-3, pp. 245-260.

DEFENCE FOR CHILDREN INTERNATIONAL i INTERNATIONAL SOCIAL SERVICE (1991). *Romania. The adoption of Romanian children by foreigners*. Suïssa, 31 pàg.

DELGADO, Margarita (coord.) (2006). "Familia y Reproducción en España a partir de la Encuesta de Fecundidad de 1999" a *Opiniones y Actitudes*, 53. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.

DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL (2001). *Pla integral de suport a la infància i l'adolescència de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA (1998). *Memòria del Departament de Justícia, 1997*. Barcelona, Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya.

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA (2003). *Memòria del Departament de Justícia, 2001. Activitats i realitzacions*. Barcelona, Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya

DEPARTAMENT DE SALUT (2006). *Avortament legal a Catalunya, 2005. Registre d'interrupció voluntària de l'embaràs*. Barcelona, Generalitat de Catalunya-Servei d'Informació i Estudis, 35 pàg.

DEVOLDER, Daniel (en premsa). "La fecundidad de Catalunya en perspectiva histórica" a CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS (ed.). *II Jornades de Població: La població a Catalunya*. Bellaterra, 9-11 de febrer de 2005.

- DEVOLDER, Daniel (dir.) (2005). *L'infécondité volontaire en Europe, ses causes et conséquences prévisibles: une étude comparative*. Direcció General de Treball i Afers Socials de la Comissió Europea i Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya.
- DICKENS, Jonathan (2002). "The paradox of inter-country adoption: analysing Romania's experience as a sending country" a *International Journal of Social Welfare*, 11, pp. 76-83.
- DIARI OFICIAL DE LA COMUNITAT EUROPEA (1997). Resolució *Sobre la millora del dret i la cooperació entre els Estats membres en matèria d'adopció de menors* (DOCE, 20-01-1997).
- DIRECCIÓ GENERAL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA (1998). *Memòria Estadística, 1997*. Barcelona, Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya.
- DIRECCIÓ GENERAL DE RECURSOS SANITARIS (2002). *Evolució de l'avortament legal a Catalunya, 1987-2000. Registre d'interrupció voluntària de l'embaràs*. Barcelona, Generalitat de Catalunya-Servei d'Informació i Estudis, 21 pàg.
- DOMINGO, Andreu (1988). "Tenir o no tenir fills: és aquesta la qüestió?" a *Papers de Demografia*, 27.
- DOMINGO, Andreu (1997). *La formación de la pareja en tiempos de crisis, Madrid y Barcelona, 1975-1995*. Tesis Doctoral. Departament de Sociologia II, Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, Universidad Nacional de Educación a Distancia.
- DOMINGO, Andreu (2007). "El segle XXI i la internacionalització de les onades migratòries" a CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS (coord.) *Nadala 2007*. Monogràfic: *"Immigració: les onades immigratòries en la Catalunya contemporània"*. Fundació Lluís Carulla, pp. 49-61.
- DONNELLY, Brenda W. i VOYDANOFF, Patricia (1991). "Factors Associated with Releasing for Adoption among Adolescent Mothers" a *Family Relations*, Vol. 40-4, pp. 404-410.
- ESTRADA, Ferran (1994) "La casa al Pla d'Urgell. Transformacions socio-econòmiques i canvis en els models familiars" a PONCE, Santi i FERRER, Llorenç (coord.) *Família i canvi social a la Catalunya contemporània*. Barcelona, Eumo, Centre d'Estudis Socials d'Osona-CEDEL. L'entorn, 27, pp. 95-122.
- FERNÁNDEZ UGARTE, María (1992). "Los marginados familiares. Los expósitos: el modelo de Salamanca" a MONTOJO MONTOJO, V. (ed.), *Linaje, Familia y Marginación en España (ss. XIII-XIX)*. Seminario Familia y Élite de Poder en el Reino de Murcia. Siglos XV-XIX. Murcia. Universitat de Murcia, pp. 127-147.
- FERNÁNDEZ, I., REQUENA, C., MONTIEL, M., RIPOLL, J. i SORIANO, A. (2000) "Les adopcions a Catalunya: Un passeig cap enrere", Document dos: *Adoptar i ser adoptat*. Barcelona, Grup de Treball l'Adopció, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya, pp. 27-31.
- FERRANDIS TORRES, Antonio (2005). *Situación actual y perspectivas de las familias con hijos adoptados. Pautas educativas a tener en cuenta* (<http://www8.madrid.org/orientacion/cd/cap%20vallecas/conferencia2.html>)

- FONSECA, Claudia (2002). "The Politics of Adoption: Child Rights in the Brazilian Setting" a *Law & Policy*, 24-3, pp. 199-227.
- FONSECA, Claudia (2004). "Pautas de maternidad compartida en grupos populares de Brasil" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 91-116.
- FRECHON, Isabelle i VILLENEUVE-GOKALP, Catherine (2004). "Étude sur l'Adoption" a *Documents de Travail*, 131. París, INED.
- FREUNDLICH, Madelyn (2002). "Adoption Research: An Assessment of Empirical Contribution to the Advancement of Adoption Practice" *Journal of Social Distress and the Homeless*, vol. 11-2, pp. 143-166.
- FUENTES PELÁEZ, Núria (2004). "La adopción internacional desde una perspectiva conceptual" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 223-254.
- GAETE-DARBÓ, Adolfo (1985) "La adopción y el registro del estado civil" *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y Documentos (7-11 de marzo de 1983, Quito-Ecuador)*, vol. II. Montevideo-Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Estudios Jurídicos y Sociales.
- GALLI, Jolanda i VIERO, Francesco (ed.) (2007). *El fracaso en la adopción. Prevención y reparación*. Madrid, Plaza Edición, Acebo Colección, 1.
- GIBERTI, Eva (2000) "Exclude mothers: Birth mothers relinquishing their children" a SELMAN, P. (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 458-466.
- GOKHALE, S.D. (1976). "Intercountry adoptions and consultancy in guardianship" a INDIAN COUNCIL OF SOCIAL WELFARE (ed.) *Adoption and Foster Care. Policy & Practice. An Indian Perspective*, Bombay, vol. XXXVII, 2, pp. 109-120.
- GÓMEZ GRANELL, Carme; GARCIA MILÀ, Mercè; RIPOL MILLET, Aleix; i PANCHÓN IGLESIAS, Carme (coord.) (2002). *La infància i les famílies als inicis del segle XXI*, vol. 1: "Introducció. Infants i famílies. Polítiques de suport a les famílies". Barcelona, Institut d'Infància i Món Urbà, Observatori de la infància i la família, 353 pàg.
- GÓMEZ GRANELL, Carme; GARCIA MILÀ, Mercè; RIPOL MILLET, Aleix; i PANCHÓN IGLESIAS, Carme (coord.) (2002). *La infància i les famílies als inicis del segle XXI*, vol. 5: "La infància en situació de risc. Infància i legislació". Barcelona, Institut d'Infància i Món Urbà, Observatori de la infància i la família, 383 pàg.
- GOMIS, Soledat (2002). *Diari d'una mare en tràmit. L'aventura d'una adopció*. Barcelona, Edicions 62, 411 pàg.
- GROSS, Harriet E. (1997). "Variants of Open Adoptions: The Early Years" a GROSS, Harriet E. i SUSSMAN, Marvin B. (ed.) *Families and Adoption*. Nova York-Londres, The Haworth Press, Inc., pp. 19-42.
- GROSS, Harriet E. i SUSSMAN, Marvin B. (ed.) *Families and Adoption*. Nova York-Londres, The Haworth Press, Inc., 258 pàg.

GROZA, Victor; CHENOT, David; i HOLTEDAHL, Kristin (2005). "The adoption of indian children by norwegian parents" a *International Journal of Child & Family Welfare*, 8, núm. 2-3, pp. 98-113.

GUERRA DÍAZ, Diana (2005). *Embarazo múltiple*. Asociación Española de Gemelos, www.gemelos.info

GUERRA DÍAZ, Diana (2006). "La reproducción asistida en personas y parejas, heterosexuales y homosexuales en España" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) (2006). *De filias y fobias: del parentesco biológico al cultural. La adopción, la homoparentalidad y otras formas de construcción de familias diversas*, Recull de ponències del 1r. Fòrum Internacional de Infància y Famílies. Barcelona, 29-30 de setembre i 2-3 d'octubre.

HALIFAX, Juliette, VILLENEUVE-GOKALP, Catherine (2004). "Designing a Survey on Adoption in France" a *Population-E*, 59-5, pp. 675-688.

HALIFAX, Juliette, VILLENEUVE-GOKALP, Catherine (2005). "L'adoption en France: qui sont les adoptés, qui sont les adoptants?" a *Population & Sociétés*, 417, 4 pàg.

HERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, Gerardo (1998) *Familia y adopción. Un punto de referencia: La Comunidad de Madrid*, Comunicació presentada al VI Congreso Español de Sociología a A Coruña, 24-26 de setembre de 1998.

HOCKSBERGEN, René (1985). "Adoptar a un niño extranjero: principios que gobiernan el control de este complejo fenómeno en los Países Bajos" a *Revista Internacional del Niño*, 64-65, pp. 52-65.

HOCKSBERGEN, René (1991). "Generaciones de padres adoptivos. Cambios en las motivaciones para la adopción" a *Infancia y Sociedad. Revista de Estudios*, 12, Ministerio de Asuntos Sociales, pp. 25-48.

HOCKSBERGEN, René (2000). "Changes in attitudes in three generations of adoptive parents: 1950-2000" a SELMAN, P. (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 86-101.

HOCKSBERGEN, R. i LAAK, J. (2005). "Changing attitudes of adoptive parents in Northern European countries" a BRODZINSKY, D.M. i PALACIOS, J. (ed.) *Psychological Issues in Adoption: Research and Practice*. Nova York, Praeger, pp. 27-46.

HOUDAILLE, Jacques i NIZARD, Alfred (1977). "L'adoption" a *Population et Sociétés*, 108, 4 pàg.

HOWELL, Signe i MARRE, Diana (2006). "To kin a transnationally adopted child in Norway and Spain: the achievement of resemblances and belonging" a *Ethnos. Journal of Anthropology*, 71-3, pp. 293-316.

HÜBINETTE, Tobias (2003). "The adopted Koreans of Sweden and the Korean adoption issue" a *The Review of Korean Studies*, 6-1, pp. 251-266.

INSTITUT CATALÀ DE L'ACOLLIMENT I DE L'ADOPCIÓ (2008). "Perfil de les famílies adoptants a Catalunya" a *Infància. Butlletí dels professionals de la infància i de l'adolescència*, 16.

<http://www.gencat.net/benestar/publica/butlletiDGAIA/num16/article.html>

- INSTITUTO DE ADOPCIÓN DE URUGUAY (INAME) (1989). *Primer Seminario Regional sobre Procedimiento para la Formación de la familia Adoptiva*. Montevideo, 26 de juny a 1 de juliol.
- INSTITUTO INTERAMERICANO DEL NIÑO (1983), *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y documentos*. Reunió celebrada a Quito, 7-11 de març, vol. I i II.
- ISHIZAWA, Hiromi; KENNEY, Catherine T.; KUBO, Kazuyo; i STEVENS, Gillian (2006). "Constructing Interracial families Through Intercountry Adoption" a *Social Science Quarterly*, 87-5, pp. 1207-1224.
- JOHANSSON, Sten i NYGREN, Ola (1991). "The Missing Girls of China: A New Demographic Account", *Population and Development Review*, 17-1, pp. 35-51.
- JOHNSON, Kay (1996). "The Politics of the Revival of Infant Abandonment in China, with Special Reference to Hunan" a *Population and Development Review*, 22-1, pp. 77-98.
- JOHNSON, Kay; BANGHAN, Huang i LIYAO, Wang (1998). "Infant Abandonment and Adoption in China" a *Population and Development Review*, vol. 24-3, pp. 469-510.
- KALMUS, Debra; NAMEROW, Pearla B; i CUSHMAN Linda F. (1991). "Adoption Versus parenting Among Young pregnant Women" a *Family Planning Perspectives*, Vol. 23-1, pp. 17-20 i 22-23.
- KALMUS, Debra; NAMEROW, Pearla B.; i BAUER, Ursula (1992). "Short-Term Consequences of Parenting versus Adoption Among Young Unmarried Women" a *Journal of Marriage and the Family*, Vol. 54-1, pp. 80-90.
- KANE, L. Saralee (1993). "The movement of children for international adoption: An epidemiological perspective" a *The Social Science Journal*, 30-4, pp. 323-339.
- KENNEY, C. i ORTMAN, J. (2005). *International migration, family formation, or both?: how should we measure international adoption?* Póster presentat al Annual Meeting of Population Association of America, Filadèlfia, 31 de març-2 d'abril.
- KIVU, Mircea (1993). "Une rétrospective: la politique démographique en Roumanie, 1945-1989" a *Annales de Démographie Historique*, 1993. París, Société de Démographie Historique, pp. 107-126.
- LACRUZ BERDEJO, José Luis i SANCHO REBULLIDA, Francisco de Asís (1966). *Derecho de familia*. Barcelona: Bosch.
- LIU, Jihong; LARSEN, Ulla; i WYSHAK, Grace (2004). "Factors affecting adoption in China, 1950-87" a *Population Studies*, 58-1, pp. 21-36.
- LOVELOCK, Kirsten (2000). "Intercountry Adoption as a Migratory Practice: A Comparative Analysis of Intercountry Adoption and Immigration Policy and Practice in the United States, Canada and new Zealand in the Post W.W. II Period" a *International Migration Review*, vol. 34-3, pp. 907-949.
- MAC LEAN UGARTECHE, Roberto (1985). "La adopción de menores en el derecho internacional privado", *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y Documentos (7-11 de marzo de 1983, Quito-Ecuador)*, vol. I. Montevideo-Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Estudios Jurídicos y Sociales, pp. 197-206.

- MAHLER, K. (1997). "Young mothers Who Choose Adoption May be Regretful, But Not usually Depresses" a *Family Planning Perspectives*, vol. 29-3, pp. 146-147.
- MARCH, Karen (1995). "Perception of Adoption as Social Stigma: Motivation for Search and Reunion" a *Journal of Marriage and the Family*, 57, pp. 653-660.
- MARCH CERDÀ, M.X. (1993). *La adopción en Mallorca. Una investigación evaluativa*. Palma de Mallorca, Universitat de les Illes Balears i Conselleria de Governació.
- MARGALL, Maria del Mar (2004). *Les adopcions internacionals a Catalunya: etnografia del procés d'adopció*. Resum del treball de recerca de segon any en el Programa de Doctorat en Antropologia Social i Cultural (bienni 2002-2004), Universitat de Barcelona.
- MARRE, Diana (2004). "La adopción internacional y las asociaciones de familias adoptantes: un ejemplo de sociedad civil virtual global" a *Scripta Nova. Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, vol. VIII, 170-4.
- MARRE, Diana (dir.) (2006). *Adopción internacional: la integración familiar y social de los menores adoptados internacionalmente. Perspectivas interdisciplinarias y comparativas*. R+D (projecte SEJ 2006-2009 15286).
- MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) (2004a). *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, 343 pàg.
- MARRE, Diana i BESTARD, Joan (2004b). "Sobre la adopción y otras formas de constituir familias: a modo de introducción" a MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas*. Estudis d'Antropologia Social i Cultural, 13, pp. 17-71.
- MARRE, Diana i BESTARD, Joan (ed.) (2006). "De filias y fobias: del parentesco biológico al cultural. La adopción, la homoparentalidad y otras formas de construcción de familias diversas", Recull de ponències del *Ir. Fórum Internacional de Infancia y Familias*. Barcelona, 29-30 de setembre i 2-3 d'octubre.
- MARTÍN MEDEM, J.M. (1994). *Niños de Repuesto. Tráfico de Menores y comercio de órganos*. Madrid: Complutense.
- MATEO PÉREZ, María R. (1995). *¿Por qué adoptar en otro país? Guía para padres y profesionales*. Barcelona, Centre d'Iniciatives de l'Economia Social.
- MENDENHALL, Tai J.; GROTEVANT, Harold D.; i McRoy, Ruth G. (1996). "Adoptive Couples: Communication and Changes Made in Openness Levels" a *Family Relations*, 45-2, pp. 223-229.
- MIALL, Charlene E. (1996). "The social construction of adoption: clinical and community perspectives" a *Family Relations*, 45-3, pp. 309-317.
- MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES (2006). *Estadística Básica de Medidas de Protección a la Infancia. Año 2005*. Boletín Estadístico, 8.
- MIRET GAMUNDI, Pau (2002). *La formació de famílies a Catalunya, 1975-1999: nupcialitat, característiques de les parelles i nuclis familiars*. Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, per encàrrec de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

- MIRET GAMUNDI, Pau (2003). *La formació de famílies a Catalunya, 1975-2000: fecunditat i convivència amb fills entre les parelles*. Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics, per encàrrec de l'Institut d'Estadística de Catalunya.
- MIRET GAMUNDI, Pau (en premsa). "Formació familiar a Catalunya: la nupcialitat i la fecunditat durant els darrers trenta anys del segle XX" a CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS (ed.). *II Jornades de Població: La població a Catalunya*. Bellaterra, 9-11 de febrer de 2005.
- MIRET GAMUNDI, Pau i CABRÉ PLA, Anna (2005). "Pautas recientes en la formación familiar en España: constitución de la pareja y fecundidad" a *Papeles de Economía Española*, 104. Monogràfic: *Transformación demográfica: raíces y consecuencias*, pp. 17-36.
- MIRÓ, Asha (2003) *La Filla del Ganges: la història d'una adopció*. Barcelona, La Magrana. Col·lecció Els Orígens, 73, 121 pàg.
- MIRÓ, Asha (2004) *Les dues cares de la lluna*. Barcelona, La Magrana. Col·lecció Els Orígens, 78, 124 pàg.
- MLYNIEC, Wallace J. (1985) "La adopción en Estados Unidos" a *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y Documentos (7-11 de marzo de 1983, Quito-Ecuador)*, vol. II. Montevideo-Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Estudios Jurídicos y Sociales, pp.273-281.
- MÓDENES CABRERIZO, Juan Antonio (1998). *Flujos espaciales e itinerarios biográficos: la movilidad residencial en el área de Barcelona*. Tesi Doctoral presentada al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona (mimeo).
- MONTANÉ, Mª J. (1996). "La evolución de la adopción internacional en España" a *Anuario de psicología*, 71, pp. 23-35.
- MOORMAN, Jeanne E. i HERNÁNDEZ, Donald J. (1989). "Married-Couple Families with step, adopted and biological children" a *Demography*, 26-2, pp. 267-277.
- MURESAN, Cornelia (1996). "L'évolution démographique en Roumanie: tendances passées (1948-1994) et perspectives d'avenir (1995-2030)" a *Population*, 4-5, pp. 813-844.
- NABINGER, Sylbia (1991). "La adopción de niños brasileños por familias europeas", *Infancia y Sociedad*, 12. Monogràfic: *"La adopción internacional"*, pp. 123-130.
- NABINGER, Sylbia (1994). *L'adoption d'enfants bresiliens. Une recherche évaluative sur la trajectoire des enfants adoptés par des familles européennes par l'intermédiaire du tribunal de Porto Alegre entre 1980-1985*. Lió. Tesi Doctoral llegida a la Facultat de Dret de la Universitat Jean Moulin-Lyon III.
- NAMEROW, P.B., D. KALMUSS i L. F. CUSHMAN (1997). "The Consequences of Placing versus Parenting Among Young Unmarried Women" a GROSS, Harriet E. I SUSSMAN, Marvin B. (ed.). *Families And Adoption*. Nova York-London, The Haworth Press, Inc., pp. 175-197.
- NOCK, Steven L. (1994). "Abortion, Adoption and Marriage: Alternative resolutions of an Unwanted Pregnancy" a *Family Relations*, Vol. 43-3, pp. 277-279.

- OCÓN, DOMINGO, José (2002). "Reflexiones en torno a la adopción por parejas homosexuales" a *Cuadernos de Trabajo Social*, 15, pp. 93-108.
- ORGANIZACIÓN DE LOS ESTADOS AMERICANOS, (1985) "La adopción internacional de menores (Bases para un proyecto de convención sobre la materia)", *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y Documentos (7-11 de marzo de 1983, Quito-Ecuador)*, vol. I, Montevideo-Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Estudios Jurídicos y Sociales, pp. 19-52.
- PANCHÓN IGLESIAS, Carme (dir.) (2000). *L'estat de l'adopció a Catalunya*. Barcelona, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya.
- PALACIOS, Jesús; SÁNCHEZ, Yolanda; i SÁNCHEZ, Encarna (1997). *La adopción en Andalucía*. Sevilla, Junta de Andalucía, Consejería de Asuntos Sociales.
- PALACIOS, Jesús; SÁNCHEZ-SANDOVAL, Yolanda; i LEÓN, Esperanza (2005). *Adopción internacional en España: un nuevo país, una nueva vida*. Estudios, 49. Madrid, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 239 pàg.
- PANCHÓN IGLESIAS, Carme (dir.) (2000). *L'estat de l'adopció a Catalunya*. Barcelona, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya.
- PILOTTI, Francisco J. (1985). "Las adopciones internacionales en América Latina: antecedentes sociales, psicológicos e históricos. Sugerencias para su reglamentación" a Instituto interamericano del Niño (ed.) *Actas y Documentos. Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores*, acte celebrat a Quito del 7 al 11 de març de 1983. Montevideo, Instituto interamericano del Niño, pp. 1-91.
- PILOTTI, Francisco J. (1988). *Manual de procedimiento para la formación de la familia adoptiva*. Montevideo, Instituto Interamericano del Niño, 67 pàg.
- PILOTTI, Francisco J. (1992). "La adopción internacional: tendencias, características y desafíos para los 90", *Infancia*, 13 (Revista de l'Associació de Mestres Rosa Sensat), pp. 22-24.
- PILOTTI, Francisco J. (1993). "Intercountry adoption: trends, issues and policy implications for the 1990s" *Childhood*, vol. 1, pp. 165-177.
- PILOTTI DAVIES, F. (1995). "Crisis y perspectivas del sistema de bienestar infantil en América Latina", a UNICEF (ed.), *Derechos del niño. Políticas sociales para la infancia/adolescencia*. Uruguay: Tacro-Instituto Interamericano del Niño.
- PIM, Joám Evans; FERREIRA, Maria; RODRIGUES, Mónica; i COSTA, Sónia (2006). "Novas Formas de Família: O caso da adopção para quem já tem filhos biológicos" a *Revista de Antropologia Experimental*, 6, pp. 137-159.
- PRESSAT, R. (1987) *Diccionario de Demografía*. Vilassar de Mar (Barcelona), Oikos-Tau. Col·lección Ciencias Geográficas.
- RAHOLA, Pilar (2001). *Carta a mi hijo adoptado*. Barcelona, Planeta, 131 pàg.
- REMEZ, L. (1992). "Adoption vs. Parenting: No Difference in Short-term Effects on Young Mothers" a *Family Planning Perspectives*, Vol. 24-5, pp. 238-239.

- RICO, Marta (2008). "Parelles i parents de fet. Inventar la cohabitació a Catalunya". A ROIGÉ, Xavier (coord.), *Revista d'etnologia de Catalunya*, 32, dossier: "Noves famílies, noves identitats", pp. 60-73.
- RIPOLL-MILLET, Aleix i RUBIOL, Glòria (1988) *L'acolliment familiar*. Barcelona, Pòrtic- Institut de Treball i Serveis Socials (INTRESS).
- ROIGÉ, Xavier (2008) (coord.). "Noves famílies, noves identitats" (dossier), a *Revista d'etnologia de Catalunya*, 32, pp. 1-86.
- ROSENBERG, Elinor, B. (1992). *The Adoption Life Cycle. The Children and Their Families Through the Years*. Nova York, Free Press, 209 pàg.
- RUIZ SALGUERO, M.T. (2001) "Aspectos demográficos de la infecundidad, la infertilidad y la esterilidad en España" a *Papers de Demografia*, 197.
- SACLIER, Chantal (2000). "In the best interests of the child?" a SELMAN, Peter (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 53-65.
- SAETERSDAL Barbro i DALEN, Monica (2000). "Identity formation in a homogeneous country: Norway" a SELMAN, Peter (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. London, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 164-179.
- SAJÓN, Rafael (1985) "La adopción. Derecho comparado. Derecho internacional. Bases para una legislación internacional" *Reunión de Expertos sobre Adopción de Menores. Actas y Documentos (7-11 de marzo de 1983, Quito-Ecuador)*, vol. I. Montevideo-Instituto Interamericano del Niño. Unidad de Estudios Jurídicos y Sociales, pp. 227-261.
- SECRETARIA DE FAMÍLIES I D'INFÀNCIA (2006). *Memòria del Departament de Benestar i Família, 2005*. Generalitat de Catalunya, DGAI-ICAA.
- SELMAN, Peter (1989). "Inter-country adoption: What can britain learn from the experience of other European Countries. A G. ROOM *Towards a European Welfare State*. Bristol. SAUS.
- SELMAN, Peter (ed.) (2000a). *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering.
- SELMAN, Peter (2000b). "The demographic history of intercountry adoption". A SELMAN, Peter (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 15-39.
- SELMAN, Peter (2001,a). "Intercountry Adoption in the New Millenium; the "quiet migration" revisited". Comunicació presentada a la *Conferència Europea de Població*, Helsinki (Finlàndia), del 7 al 9 de juny, 25 p.
- SELMAN, Peter (2001,b). "The Movement of Children for Intercountry Adoption: A Demographic Perspective". Pòster presentat a la *XXIV Conferència General de Població de la IUSSP*, Sessió 27, *International Migration*. Salvador de Bahia (Brasil), del 18 al 24 d'agost, 20 p.
- SELMAN, Peter (2006). "Trends in intercountry adoption: analysis of data from 20 receiving countries, 1998-2004" a *Journal of Population Research*, núm. especial "Globalization and demographic Change", 23-2, pp. 183-204.

- SERBANESCU, Florina; MORRIS, Leo; STUPP, Paul; i STANESCU, Alin (1995). "The impact of recent policy changes on fertility, abortion and contraceptive use in Romania" a *Studies in Family Planning*, 26-2, pp. 76-87.
- SOLÉ, Carlota i PARELLA, Sònia (2004). "Nuevas expresiones de la maternidad. Las madres con carreras profesionales exitosas" a *Revista Española de Sociología-RES*, 4, pp. 67-89.
- TEXTOR, Martín R. (1991). "International adoption in West Germany: a private affair" a H. Altstein i R.J. Simon (ed.) *Intercountry adoption. A multinational perspective*. Nova York, Praege Publicacions.
- TOULEMON, L. (1995) "Très peu de couples restent volontairement sans enfant" a *Population*, 4-5, pp. 1079-1110.
- TRILLAT, Brigitte (1992). "Des flux migratoires singuliers: l'adoption internationale" a Centre de Droit de la Famille (ed.) *Autour de l'enfant. Actes du colloque du 6 mai 1992*. Lió, Centre de Droit de la Famille, pp. 111-124.
- UNICEF (1999). "Adopción Internacional" (monogràfic) a *Innocenti Digest*, 4. Florència, Centro Internacional para el Desarrollo del Niño, 23 pàg.
- UNICEF (2004). "Las generaciones huérfanas de África". Nova York.
- VALLVERDÚ, Jordi (2004). "Reflexiones históricas sobre la adopción" a *Revista de Psiquiatría i Psicología del Niño y del Adolescente*, 4-1, pp. 28-53.
- VARILLAS, Mª Del Mar (2002). "Breve historia de la Casa de Expósitos de Vizcaya (1883-1984)" a *Euskonews & Media*, 151.
- VERHULST, F.C. (2000). "The development of internationally adopted children" a SELMAN, Peter (ed.) *Intercountry Adoption. Developments, trends and perspectives*. Londres, British Agencies for Adoption and Fostering, pp. 126-142.
- VINCENT, Clark E. (1960). "Unwed Mothers and the Adoption Market: Psychological and Familial Factors" a *Marriage and Family Living*, Vol. 22-2, pp. 112-118 (+131).
- WALLACE, Sara R. (2003). "International Adoption: the most logical solution to the disparity between the numbers of orphaned and abandoned children in some countries and families and individuals wishing to adopt in others?" a *Arizona Journal of International and Comparative Law*, 20-3, pp. 689-724.
- WEIL, Richard H. (1984). "International Adoptions: The Quiet Migration" a *International Migration Review*, 18-2, pp. 276-293.
- WEINSTEIN EUGENE A. (1962). "Adoption and Infertility" a *American Sociological Review*, 27-3, pp. 408-412.
- _____ (1987). "Unmarried White Women are Those Most Likely to Place Children for Adoption, NSFG Data Show" a *Family Planning Perspectives*, Vol. 19-1, pp. 29-30.
- _____ (1991). "La adopción internacional" (monogràfic) a *Infancia y Sociedad. Revista de Estudios*, 12. Madrid. Ministerio de Asuntos Sociales, 132 pàg.
- _____ (1996). "La adopción" (monogràfic) a *Anuario de psicología*, 71. Barcelona. Facultat de Psicologia, Universitat de Barcelona, 160 pàg.

ANNEXOS

Annex 1.- Requisits dels sol·licitants per adoptar als diferents països i tipus d'adopció

- 1.- Tipus d'adopció
- 2.- Requisits o perfil dels sol·licitants
- 3.- Desplaçament al país
- 4.- Informes de seguiment
- 5.- Perfil dels menors a adoptar

Bolívia

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimoni amb o sense fills.
És obligatori que la data del casament sigui anterior al naixement del fill a adoptar.
Ambdós membres de la parella han de ser majors de 25 anys i han de tenir 15 anys més que el menor a adoptar.
- 3.- L'estada dels sol·licitants en el país d'origen dura aproximadament 40 dies, amb un període d'acoblament amb el menor d'un mínim de 15 dies.
- 4.- És obligatori la tramesa semestral d'informes de seguiment durant dos anys.
- 5.- Els infants adoptats tenen la doble nacionalitat.

Brasil

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis, parelles de fet i persones soles.
Cal ser major de 25 anys i menor de 60 anys.
La diferència màxima entre adoptant i adoptat no pot superar els 50 anys.
- 3.- Període d'acoblament de mínim 15 dies en cas de menors de dos anys i mínim de 30 dies si és més gran.
- 4.- Quan el jutge ho consideri necessari, caldrà fer seguiment postadoptiu.
- 5.- Els infants susceptibles de ser adoptats per estrangers són generalment més grans de 4-5 anys o pertanyen a grups de germans.

Bulgària

- 1.- Adopció plena
- 2.- Dones soles o matrimoni amb o sense fills, constituït per dos persones que no tinguin parentesc familiar de cosins-germans (la llei búlgara no accepta aquest tipus de matrimoni).
Tenir més de 25 anys (en cas de matrimoni, n'hi ha prou que un dels dos els tingui).
En tot cas, han de tenir 15 anys més que l'infant que es vulgui adoptar.
- 3.- Un cop assignat l'infant i amb el vist i plau de l'ICAA els sol·licitants hauran de viatjar a Bulgària i fer una estada com a mínim de 5 dies on coneixeran a l'infant. Posteriorment s'ha de fer un segon viatge per tancar el procés d'adopció

- 4.- Semestralment cal fer un seguiment postadoptiu, durant dos anys.
- 5.- Els infants que són proposats a parelles estrangeres acostumen a ser majors d'un o dos anys.

Colòmbia

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis amb o sense fills. S'accepten parelles de fet, amb tres anys de convivència acreditada.
Es prefereixen als matrimonis sense fills o amb un fill, entre 25 i 50 anys.
Excepcionalment s'accepten fins els 55 anys.
Segons l'edat dels sol·licitants, s'opta a un menor d'edat determinada:
 - De 25 a 38 anys: infants de 0 a 2 anys
 - De 39 a 41 anys: infants de 3 a 4 anys
 - De 42 a 44 anys: infants de 5 a 6 anys
 - De 45 anys i més: infants de 7 anys o més
 En cas de sol·licitud de dos germans, l'edat del més petit pot ser inferior a la franja d'edat que els correspondria segons els criteris anteriors.
- 3.- L'estada al país acostuma a ser d'un mes aproximadament.
- 4.- Cal trametre un informe quadrimestral durant el primer any i fins que s'acrediti que l'infant ja ha obtingut la nacionalitat espanyola.

El Salvador

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Casats amb 5 anys de matrimoni. Les persones soles tenen possibilitats d'adoptar però tenen preferència les parelles.
Cal tenir més de 25 anys.
Entre l'adoptat i l'adoptant hi ha d'haver una diferència entre 15 i 45 anys.
- 3.- L'estada al país acostuma a ser d'uns 15 dies.
- 4.- Cal fer un seguiment postadoptatiu.

Etiòpia

- 1.- Adopció simple. A Espanya cal reconvertir-la a adopció plena.
- 2.- Matrimonis amb o sense fills i persones soles, preferentment dones.
Els trams d'edat per l'assignació són (en cas de parelles sense gaire diferència d'edat es prioritza l'edat de la dona):
 - Fins a 42 anys: infants de 0 a 2 anys
 - De 43 a 44 anys: infants de 2 a 3 anys
 - De 45 a 47 anys: infants de 4 a 5 anys
 - De 48 a 50 anys: infants de 6 a 7 anys
 - De 51 a 55 anys: infants de 8 anys i més
- 3.- Un cop assignat un menor, la família s'ha de desplaçar al país per formalitzar l'adopció simple.

- 4.- Els informes de seguiment són als tres, sis i dotze mesos. A partir del segon any d'adopció i fins als 18 anys, es sol·licita un informe anual.

Guatemala

- 1.- Adopció simple. Un cop a Espanya, cal reconvertir-la en adopció plena.
- 2.- Matrimonis sense fills o amb fills adoptats, dones soles (només infants entre 8 i 10 anys).
Criteris d'assignació:
 - Fins a 45 anys: infants de 0 a 5 anys.
 - De 46 a 50 anys: infants de 6 a 8 anys.
 - Majors de 50 anys: infants de 9 anys o més.
- 3.- Estada al país durant una setmana per concretar els tràmits d'adopció. A Espanya, s'ha de sol·licitar l'adopció plena davant els jutjats competents.
- 4.- Per reconvertir l'adopció simple a plena davant el Jutjat, cal un informe de seguiment.

Haití

- 1.- Adopció simple. Un cop a Espanya, cal reconvertir-la en adopció plena.
- 2.- Matrimonis amb 5 anys de convivència (no s'admeten parelles de fet), persones soles (en la pràctica, no s'admeten homes).
Cal tenir més de 25 anys i amb una diferència mínima amb l'adoptat de 19 anys.
- 3.- Cal fer un període d'acoblament amb l'infant assignat, que no pot ser inferior a set dies.

Índia

- 1.- Tutela amb finalitat adoptiva. A Espanya, la família ha de demanar la reconversió a adopció plena.
- 2.- Matrimonis, preferentment amb certificat d'esterilitat i sense fills i dones soles.
La suma d'edat dels membres de la parella no pot superar els 90 anys, tenint en compte que el més gran de la parella no pot superar l'edat màxima de 55 anys.
La diferència d'edat entre els pares i l'adoptat ha de ser com a mínim de 21 anys.
Les dones solteres no poden superar els 45 anys.
- 3.- L'estada al país és d'uns 15 dies.
- 4.- Durant dos anys o fins a la reconversió en adopció plena, cal trametre, cada sis mesos, un informe de seguiment.
- 5.- Només es poden assignar dos nens a una mateixa família si són germans.

Kazakhstan

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis, dones soles.
La diferència d'edat mínima entre els adoptants i l'adoptat ha de ser de 16 anys.
- 3.- En el país, cal fer un període d'acoblament de dos setmanes amb l'infant assignat.
El temps d'estada en el país pot oscil·lar entre dues i sis setmanes, segons la regió.

- 4.- S'han de fer informes de seguiment postadoptiu fins a la majoria d'edat de l'adoptat.
El primer s'ha d'enviar al país als sis mesos de l'adopció. Després, anualment i fins a la seva majoria d'edat.

Madagascar

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Bàsicament accepten matrimonis però també persones solteres (en la pràctica, només dones).
En el moment de l'adopció, no s'ha de tenir més de dos fills.
Cal ser major de 30 anys (en cas de matrimoni un dels dos ha de tenir aquesta edat).
- 3.- Cal viatjar al país i fer un període d'acoblament amb l'infant, a la vegada que s'ultima el procés judicial de l'adopció.
- 4.- Anualment i fins a la majoria d'edat de l'infant, es sol·licita un informe de seguiment.
- 5.- No es poden adoptar més de tres infants.

Marroc

- 1.- *Kafala* o guarda del menor.
- 2.- Parelles musulmanes, amb tres o més anys de matrimoni i dones musulmanes.
No existeix un criteri d'edat per assignar els menors.
- 3.- El viatge al Marroc per a la constitució de la *Kafala* depèn de la situació de cada centre d'acollida.
- 4.- La legislació preveu que en el cas de famílies estrangeres, siguin els Consolats dels països de residència els qui realitzin el seguiment postadoptiu (fins ara però, no s'ha desenvolupat cap sistema de seguiment i les famílies mantenen un contacte informal amb els centres d'origen dels seus infants).
- 5.- Els infants susceptibles d'una *Kafala* solen ser nens, en la seva majoria fins a 6 anys.

Mèxic

- 1.- Hi ha estats federals que regulen l'adopció simple i d'altres, l'adopció plena.
- 2.- Matrimonis amb o sense fills, persones soles i només el DF accepta parelles de fet.
Cal ser major de 25 anys (en cas de matrimonis, un dels membre de la parella).
- 3.- Cal desplaçar-se al país per completar els tràmits judicials de l'adopció i fer un període d'acoblament amb l'infant assignat, que varia segons l'Estat.
- 4.- A petició de cada Estat, cal trametre els informes de seguiment del menor.

Nepal

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis amb més de 4 anys de casats, que no puguin tenir descendència i dones soles que tampoc puguin tenir descendència. Aquells sol·licitants que tenen un nen (biològic o adoptat) i que no poden tenir descendència, poden demanar l'adopció d'una nena i a l'inrevés.

La diferència d'edat entre l'adoptant i l'adoptat ha de ser d'un mínim de 30 anys.

En el cas de les dones soles, han de tenir entre 35 i 55 anys.

- 3.- Un cop assignat l'infant, la família s'ha de desplaçar al país per formalitzar el procediment d'adopció i conèixer el menor. Un cop aprovada l'adopció, la família ha de fer un segon viatge per finalitzar els tràmits i marxar amb el seu fill adoptat.
- 4.- Es demanen informes de seguiment fins als 16 anys.

Nicaragua

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis, parelles de fet i persones solteres.
Cal tenir entre 25 i 40 anys.
En tot cas, amb una diferència mínima de 15 anys entre l'adoptat i l'adoptant
- 3.- L'estada al país és d'unes sis setmanes.
- 4.- Un únic informe de seguiment abans dels sis mesos de l'adopció.

Perú

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis sense fills o amb un (pels matrimonis amb dos fills o més, només s'acceptaran sol·licituds per adoptar infants majors de 5 anys o discapacitats). No es permet l'adopció a parelles de fet. Persones solteres de 30 a 45 anys si accepten infants discapacitats o més grans de 6 anys.
Criteris d'assignació per edat:
 - Matrimonis de 25 a 40 anys: infants de 0 a 3 anys.
 - Matrimonis de 41 a 50 anys: infants de 3 a 4 anys.
 - Matrimonis de 51 a 55 anys: infants de més de 4 anys.
 - Solters de menys de 45 anys: infants de més de 6 anys o amb discapacitats.
- 3.- L'estada dels sol·licitants en el país dura entre 25 i 30 dies, en què es completen els tràmits de l'adopció i es realitza un període d'acoblament amb l'infant assignat.
- 4.- S'ha d'enviar al país un informe semestralment, durant quatre anys.
- 5.- Atès el volum de sol·licituds d'adopció, el temps d'espera per a l'assignació d'un infant pot arribar a ser de quatre anys

Rússia

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis o persones solteres. No s'admeten les parelles de fet.
Tenir més de 25 anys (en cas de matrimonis, n'hi ha prou que un dels dos hagi assolit aquesta edat).
En tot cas, els sol·licitants han de tenir mínim 16 anys més que l'adoptat.
- 3.- Els sol·licitants han de viatjar per tal de conèixer l'infant assignat. Han de sol·licitar per escrit la confirmació del Ministeri d'Educació de què el nen ha estat registrat en el Banc de Dades i fer la sol·licitud per demanar l'adopció de l'infant. Des de que es dicta la sentència

d'adopció i fins que el menor pot sortir han de passar com a mínim deu dies. Pot ocórrer que hagin de viatjar dues vegades, o bé perllongar l'estada per finalitzar tot el procés.

- 4.- S'han de trametre quatre informes de seguiment: durant el primer any, dos informes semestral i durant els dos anys posteriors, un informe anual.

Ucraïna

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis i persones soles (només si accepten infants amb necessitats especials).
Ser majors de 25 anys.
La diferència d'edat entre el menor i els pares adoptius no pot ser inferior als 15 anys.
- 3.- Els sol·licitants han de viatjar al país per fer l'acceptació formal de l'assignació, conèixer l'infant i concretar l'adopció. Abans que hagi transcorregut un mes de l'arribada del menor, cal presentar-se al Consolat d'Ucraïna, aportar la identificació dels adoptants i lliurar el document ucraïnès que autoritza al menor a sortir del país.
- 4.- És obligat informar al Consolat d'Ucraïna a Barcelona sobre l'evolució del menor fins que tinguí 18 anys. Durant el primer trienni un cop l'any i posteriorment una vegada cada tres anys.
- 5.- Hi ha pocs nens susceptibles d'adopció que siguin petits i sans o sense greus malalties.

Xina

- 1.- Adopció plena.
- 2.- Matrimonis d'home i dona amb un mínim de 2 anys de casats (en cas de matrimoni previ d'un dels dos, cal que l'actual tingui una antiguitat de 5 anys i no s'admeten parelles amb antecedents de més de dos matrimonis anteriors).
El nombre de fills de la família no ha de ser superior a cinc.
Els sol·licitants han de ser més grans de 30 anys i no superar els 50 anys.
Per a l'adopció d'infants amb necessitats especials l'edat màxima són els 55 anys.
- 3.- L'estada al país és de deu a quinze dies en què els organismes competents emetran un certificat notarial d'adopció.
- 4.- Es sol·liciten dos informes de seguiment: el primer, als sis mesos de l'arribada del nen, i el segon, al cap de sis mesos d'aquest.

Annex 2.- Variables sobre adopció internacional incloses o excloses en les Memòries Estadístiques de la DGAI i de l'ICAA, 1997-2006

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sol.licituds i famílies sol.licitants d'adopció internacional										
Sol.licituds, per territoris	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Famílies sol.licitants, per territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	-	-	-	-
Taula comparativa sol.licituds-famílies sol.licitants, 2000-2002	-	-	-	-	-	Si	-	-	-	-
Evolució mensual de les sol.licituds, per territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Evolució mensual de les famílies sol.licitants, per territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	-	-	-	-
Nombre de països diferents sol.licitats, per territoris	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Nombre i països sol.licitats, per territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Sol.licituds segons països	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Sol.licituds segons països, per territoris	Si	-	-	-	Si	Si	Si	Si	Si	-
Sol.licituds segons països, evolució des de 1995	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-	-
Sol.licituds, per continents	-	-	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Sol.licituds previstes en la Disp. Addic. Prim. del Decret 127/1997	-	-	Si	-	-	-	-	-	-	-
Resolucions d'adopció internacional emeses										
Resol. emeses, segons valoració	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Resol. emeses segons valoració, per territoris	Si	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-
Resol. de no idoneïtat, per països	-	Si	-	-	-	-	-	-	-	-
Certificats d'idoneïtat segons països, per territoris	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si*
Certificats d'idoneïtat, per continents	-	-	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Persones o famílies idònies, sense assignació, per territoris	Si	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Certif. d'idoneïtat emesos segons la Disp. Addic. Prim., per països	-	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-
Expedients d'adopció internacional tramesos										
Exp. tramesos a les ECAIs, per territoris	Si	Si	Si	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Exp. tramesos per l'ICAA, per territoris	Si	Si	Si	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Exp. tramesos a les ECAIs, segons ECAI, per països	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Exp. tramesos per l'ICAA, per països	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Exp. tramesos a les ECAIs, segons ECAI, per territoris i països	Si	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-
Exp. tramesos per l'ICAA, per territoris i països	Si	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-
Exp. tramesos a ECAIs d'altres CCAA, per ECAI, països i territoris	-	-	-	-	Si	Si	-	-	-	Si**
Exp. tramesos a ECAIs d'altres CCAA, per ECAI, CCAA i països	-	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Exp. tram. a ECAIs d'altres CCAA, per ECAI, CCAA, països i territ.	-	-	-	-	Si	Si	-	-	-	-
Menors adoptats en altres països										
Menors adoptats, per territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Menors adoptats segons països i per grups d'edat	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Menors adoptats segons països, per grups d'edat i sexe	-	-	-	-	-	-	Si	Si	Si	Si
Menors adoptats, per continents	-	-	-	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-
Menors adoptats segons la Disp. Addic. Prim. del Decret 127/1997	-	Si	Si	-	-	-	-	-	-	-
Menors en seguiment, segons països i per territoris	Si	Si	Si	Si	Si	Si	-	-	-	-
Menors en seguiment segons ICIF i ECAI, per països i per territoris	-	-	-	Si	Si	Si	-	-	-	-
Menors en seguiment per ECAIs, segons ECAI, per països i territoris	-	Si	Si	Si	Si	Si	-	-	-	-
Evolució mensual de menors en seguiment, per territoris	-	Si	-	-	-	-	-	-	-	-
Menors adoptats segons la via de comunicació de les assignacions	-	-	-	-	-	-	-	Si	-	-

Font.- Elaboració pròpia a partir de la Memòria Estadística de 1997, de la Direcció General d'Atenció a la Infància i de les Memòries Estadístiques de 1998 a 2006 de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció, Generalitat de Catalunya.

Notes: *: La distribució per països dels certificats d'idoneïtat emesos, és per al total de Catalunya; **: Només es fa referència al total d'expedients d'adopció internacional tramesos a altres CCAA, per àmbits territorials.

Annex 3.- Retrat de l'univers de la base de dades creada a partir del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional. Catalunya, 1992-2002

UNIVERS D'ANÀLISI (persones o parelles)	5.048 registres	
DELS SOL-LICITANTS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Tipologia dels sol·licitants d'adopció internacional	5.048	100,0
Sol·licitud de parella	4.561	90,4
Sol·licitud unipersonal	487	9,6
Dona	464	9,2
Home	23	0,5
Província de residència	5.048	100,0
Barcelona	4.109	81,4
Girona	411	8,1
Lleida	202	4,0
Tarragona	326	6,5
Generació de naixement dels sol·licitant	4.584	100,0
Abans 1940	42	0,9
1940-1944	89	1,9
1945-1949	263	5,7
1950-1954	677	14,8
1955-1959	1.267	27,6
1960-1964	1.410	30,8
1965-1969	638	13,9
1970-1974	81	1,8
1975-	1	0,0
s/d	116	2,5
Generació de naixement de les sol·licitants	5.025	100,0
Abans 1940	12	0,2
1940-1944	63	1,3
1945-1949	184	3,7
1950-1954	583	11,6
1955-1959	1.288	25,6
1960-1964	1.653	32,9
1965-1969	951	18,9
1970-1974	155	3,1
1975-	5	0,1
s/d	131	2,6

DELS SOL-LICITANTS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Any d'inici de la convivència amb la parella (sol·licituds de parella)	4.561	100,0
1955-1959	1	0,0
1960-1964	7	0,2
1965-1969	28	0,6
1970-1974	94	2,1
1975-1979	399	8,7
1980-1984	684	15,0
1985-1989	1235	27,1
1990-1994	1329	29,1
1995-1999	414	9,1
2000-	2	0,0
s/d	368	8,1
Estat civil dels sol·licitants	4.584	100,0
Casat o cohabitant (primera relació)	4.111	89,7
Casat o cohabitant (venint d'altres relacions)	332	7,2
Solter (sol·licitud unipersonal)	18	0,4
Divorciat (sol·licitud unipersonal)	5	0,1
s/d	118	2,6
Estat civil de les sol·licitants	5.025	100,0
Casada o cohabitant (primera relació)	4.140	82,4
Casada o cohabitant (venint d'altres relacions)	303	6,0
Soltera (sol·licitud unipersonal)	362	7,2
Divorciada (sol·licitud unipersonal)	76	1,5
Vídua (sol·licitud unipersonal)	16	0,3
s/d	128	2,5
Nivell d'instrucció dels sol·licitants	4.584	100,0
Sense estudis	6	0,1
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	986	21,5
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1548	33,8
Diplom. Arquitecte o Enginyer Tècnic d'Esc. Tècn. Sup.	457	10,0
Llic., Arquitecte o Eng. Sup. i altres estudis sup (doctorats,...)	1413	30,8
s/d	174	3,8
Nivell d'instrucció de les sol·licitants	5.025	100,0
Sense estudis	10	0,2
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	918	18,3
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1604	31,9
Diplom. Arquitecte o Enginyer Tècnic d'Esc. Tècn. Sup.	864	17,2
Llic., Arquitecte o Eng. Sup. i altres estudis sup (doctorats,...)	1450	28,9
s/d	179	3,6

DELS SOL·LICITANTS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Relació amb l'activitat dels sol·licitants	4.584	100,0
Sol·licitants econòmicament actius	4.407	96,1
Ocupats	4.396	95,9
Professionals i Tècnics	1731	37,8
Directius i Gerents Adm. Pública i Empreses	385	8,4
Serveis administratius	465	10,1
Comerç	500	10,9
Hosteleria, Serveis personals, de protecció i seguretat, domèstics	218	4,8
Agricultura, ramaderia, silvicultura, pesca i caça	69	1,5
Construcció, indústria, mineria i transports	1002	21,9
Peons i treballadors no especialitzats	20	0,4
Professionals de les Forces Armades	6	0,1
En atur	11	0,2
En atur	11	0,2
Sol·licitants econòmicament inactius	33	0,7
Tasques de la llar	1	0,0
Estudiants	6	0,1
Pensionistes	26	0,6
s/d	144	3,1
Relació amb l'activitat de les sol·licitants	5.033	100,0
Sol·licitants econòmicament actives	4.255	84,5
Ocupades	4.195	83,3
Professionals i Tècniques	2114	42,0
Directives i Gerents Adm. Pública i Empreses	111	2,2
Serveis administratius	1031	20,5
Comerç	401	8,0
Hosteleria, Serveis personals, de protecció i seguretat, domèstics	306	6,1
Agricultura, ramaderia, silvicultura, pesca i caça	5	0,1
Construcció, indústria, mineria i transports	211	4,2
Peons i treballadores no especialitzades	9	0,2
Professionals de les Forces Armades	0	0,0
En atur	60	1,2
En atur	60	1,2
Sol·licitants econòmicament inactives	618	12,3
Tasques de la llar	584	11,6
Estudiantes	13	0,3
Pensionistes	20	0,4
s/d	160	3,2

DE LES SOL·LICITUDS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Nombre de sol·licituds per àrea on es demana adoptar	10.740	100,0
A Catalunya	1.552	14,5
A altres Comunitats Autònomes	109	1,0
A altres països	9.079	84,5
Persones o parelles per any de la primera sol·licitud a un altre país	5.048	100,0
Abans de 1990	10	0,2
1990	15	0,3
1991	32	0,6
1992	157	3,1
1993	252	5,0
1994	274	5,4
1995	550	10,9
1996	551	10,9
1997	520	10,3
1998	661	13,1
1999	892	17,7
2000	883	17,5
2001	250	5,0
2002	1	0,0
Persones o parelles per nombre de sol·licituds (a Catalunya, a una altra Comunitat o a un altre país)	5.048	100,0
Una	1728	34,2
Dues	1775	35,2
Tres	1002	19,8
Quatre	348	6,9
Cinc	131	2,6
Sis o més	64	1,3

DE LES SOL·LICITUDS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Nombre de sol·licituds a un altre país, per any inici de la tramitació	9.079	100,0
Abans de 1990	26	0,3
1991	36	0,4
1992	208	2,3
1993	365	4,0
1994	394	4,3
1995	847	9,3
1996	753	8,3
1997	886	9,8
1998	1.224	13,5
1999	1.676	18,5
2000	1.776	19,6
2001	702	7,7
2002	186	2,0
Nombre de sol·licituds a un altre país, per continent de destinació	9.079	100,0
Àfrica	142	1,6
Amèrica	3.809	42,0
Àsia	2.340	25,8
Europa	2.758	30,4
Oceania	1	0,0
s/d	29	0,3

DELS FILLS BIOLÒGICS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Parelles o persones sol·licitants segons nombre de fills biològics tinguts (de la parella o d'un dels membres)	5.048	100,0
Cap	3.898	77,2
Un	662	13,1
Dos	308	6,1
Tres	81	1,6
Quatre	23	0,5
Cinc	5	0,1
s/d	71	1,4
Nombre de fills biològics	1.638	100,0
De la parella	1.213	74,1
De la sol·licitant (d'una relació anterior)	159	9,7
Dels sol·licitant (d'una relació anterior)	266	16,2
Sexe dels fills biològics	1.638	100,0
Nens	938	57,3
Nenes	671	41,0
s/d	29	1,8
Generació de naixement dels fills biològics	1.638	100,0
Abans de 1965	13	0,8
1965-1969	26	1,6
1970-1974	102	6,2
1975-1979	203	12,4
1980-1984	253	15,4
1985-1989	277	16,9
1990-1994	368	22,5
1995-1999	265	16,2
2000 i posteriors	53	3,2
s/d	78	4,8
Situació dels fills biològics	1.638	100,0
Viuen a la llar	1.248	76,2
Viuen fora de la llar	267	16,3
Són morts	123	7,5

DELS FILLS ADOPTIUS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Parelles o persones sol·licitants segons nombre de fills adoptats a 31 de desembre de 2002	5.048	100,0
Cap	1511	29,9
Un	2767	54,8
Dos	703	13,9
Tres	62	1,2
Quatre	3	0,1
Cinc	2	0,0
(El resultat de multiplicar el nombre de sol·licitants pel nombre de fills adoptats excedeix en tres el nombre de menors adoptats (4.378). Es tracta de parelles formades posteriorment a què la sol·licitant adoptés).		
Nombre de fills adoptats	4.378	100,0
Adoptats a Catalunya	250	5,7
Adoptats a altres Comunitats Autònomes	20	0,5
Adoptats a altres països	4.108	93,8
Sexe dels fills adoptats		
Adoptats a Catalunya	250	100,0
Nens	118	47,2
Nenes	98	39,2
s/d	34	13,6
Adoptats a altres Comunitats Autònomes	20	100,0
Nens	12	60,0
Nenes	6	30,0
s/d	2	10,0
Adoptats a altres països	4.108	100,0
Nens	1.675	40,8
Nenes	2.206	53,7
s/d	227	5,5
Generacions de naixement dels fills adoptats		
Adoptats a Catalunya	250	100,0
Abans de 1980	5	2,0
1980-1984	11	4,4
1985-1989	27	10,8
1990-1994	63	25,2
1995-1999	65	26,0
2000 i posteriors	17	6,8
s/d	62	24,8

DELS FILLS ADOPTIUS	Núm. absoluts	Núm. relatius
Generacions de naixement dels fills adoptats		
Adoptats a altres Comunitats Autònomes	20	100,0
Abans de 1980	1	5,0
1980-1984	1	5,0
1985-1989	3	15,0
1990-1994	4	20,0
1995-1999	4	20,0
2000 i posteriors	0	0,0
s/d	7	35,0
Adoptats a altres països	4.108	100,0
Abans de 1980	1	0,0
1980-1984	10	0,2
1985-1989	81	2,0
1990-1994	599	14,6
1995-1999	1921	46,8
2000 i posteriors	1154	28,1
s/d	342	8,3
Any de l'adopció		
Adoptats a Catalunya	250	100,0
Abans de 1990	30	12,0
1990-1994	54	21,6
1995-1999	119	47,6
2000 i posteriors	32	12,8
s/d	15	6,0
Adoptats a altres Comunitats Autònomes	20	100,0
Abans de 1990	3	15,0
1990-1994	6	30,0
1995-1999	10	50,0
2000 i posteriors	0	0,0
s/d	1	5,0
Adoptats a altres països	4.108	100,0
Abans de 1990	6	0,1
1990-1994	140	3,4
1995-1999	1264	30,8
2000 i posteriors	2553	62,1
s/d	145	3,5

Annex 4.- Comparativa del nombre de menors adoptats a l'estranger: dades oficials-dades provinents de l'explotació pròpia. Catalunya, 1998-2000

Continent / País	Dades Memòries ICAA						Dades buidatge						Dif. dades buidatge - Memòries					
	1998	1999	2000	2001	2002	98-02	1998	1999	2000	2001	2002	98-02	1998	1999	2000	2001	2002	98-02
ÀFRICA	6	1	9	11	33	60	9	5	14	17	25	70	3	4	5	6	-8	10
Burkina Faso	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0	1
Camerun	0	0	0	1	2	3	0	0	0	3	1	4	0	0	0	2	-1	1
Costa d'Ivori	0	0	1	1	0	2	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Madagascar	6	0	8	1	15	30	6	3	8	5	12	34	0	3	0	4	-3	4
Marroc	0	0	0	5	10	15	0	0	4	5	7	16	0	0	4	0	-3	1
Moçambic	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	0	3	0	3
Niger	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1
República Congo	0	1	0	2	2	5	0	1	0	0	1	2	0	0	0	-2	-1	-3
Rep. Dem. Congo	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	-1	-1
Senegal	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Sierra Leone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Togo	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	-1	0	0
Tunissia	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2
AMÈRICA	183	151	158	247	133	872	219	180	195	237	142	973	36	29	37	-10	9	101
Argentina	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Bolívia	20	20	6	7	4	57	25	21	12	7	5	70	5	1	6	0	1	13
Brasil	1	1	11	5	10	28	3	2	5	6	7	23	2	1	-6	1	-3	-5
Colòmbia	82	48	65	106	54	355	82	59	65	106	54	366	0	11	0	0	0	11
Costa Rica	5	3	1	0	3	12	7	3	1	0	3	14	2	0	0	0	0	2
El Salvador	1	3	4	16	11	35	1	6	4	18	12	41	0	3	0	2	1	6
Equador	5	4	7	4	3	23	2	5	9	3	3	22	-3	1	2	-1	0	-1
EUA	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Guatemala	8	12	13	38	14	85	12	18	29	29	19	107	4	6	16	-9	5	22
Haití	0	0	0	1	1	2	0	0	0	2	0	2	0	0	0	1	-1	0
Hondures	1	2	0	3	0	6	2	7	3	3	2	17	1	5	3	0	2	11
Mèxic	16	35	26	46	17	140	16	35	26	39	20	136	0	0	0	-7	3	-4
Nicaragua	10	9	8	10	1	38	27	10	13	11	1	62	17	1	5	1	0	24
Panamà	0	1	2	0	0	3	0	1	2	0	0	3	0	0	0	0	0	0
Perú	27	11	7	6	5	56	27	11	15	7	6	66	0	0	8	1	1	10
Rep. Dominicana	0	2	6	5	8	21	6	2	6	6	8	28	6	0	0	1	0	7
Veneçuela	3	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0
Xile	4	0	2	0	2	8	5	0	4	0	2	11	1	0	2	0	0	3
ÀSIA	72	108	181	390	499	1.250	90	131	190	357	414	1.182	18	23	9	-33	-85	-68
Índia	28	31	36	39	21	155	33	46	42	41	34	196	5	15	6	2	13	41
Israel-Palestina	0	2	0	0	0	2	1	1	0	0	0	2	1	-1	0	0	0	0
Myanmar	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	-1	0	0
Nepal	16	10	14	29	37	106	25	17	15	29	39	125	9	7	1	0	2	19
Tailàndia	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Vietnam	0	2	0	1	6	9	0	2	1	0	4	7	0	0	1	-1	-2	-2
Xina	28	63	131	320	434	976	31	64	132	287	336	850	3	1	1	-33	-98	-126
EUROPA	36	116	210	399	391	1.152	35	124	256	402	381	1.198	-1	8	46	3	-10	46
Bulgària	6	24	22	38	32	122	5	29	34	38	42	148	-1	5	12	0	10	26
Hongria	0	0	1	1	0	2	0	2	0	0	1	3	0	2	-1	-1	1	1
Lituània	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	-1	0	0	0
Polònia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Rep. Txeca	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Romania	18	34	49	16	0	117	12	36	50	20	3	121	-6	2	1	4	3	4
Rússia	10	50	103	245	256	664	10	43	105	227	243	628	0	-7	2	-18	-13	-36
Ucraïna	2	8	34	99	102	245	7	13	67	117	91	295	5	5	33	18	-11	50
TOTAL	297	376	558	1.047	1.056	3.334	353	440	655	1.013	962	3.423	56	64	97	-34	-94	89
DÈFICIT REAL													-10	-8	-8	-74	-137	-237

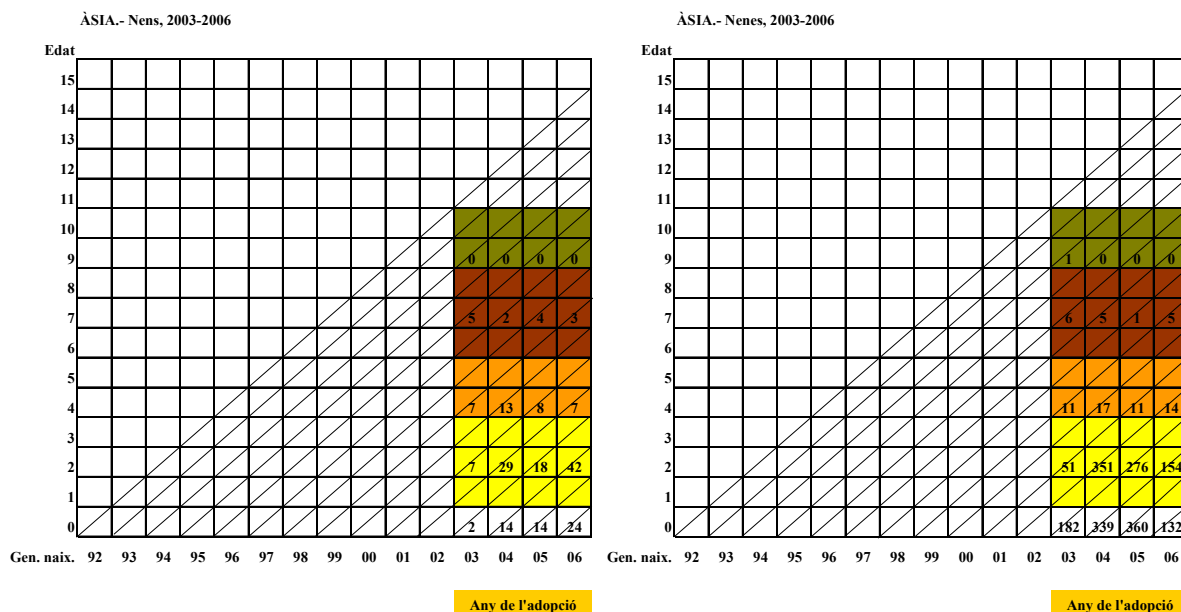
Annex 5.- Metodologia emprada per calcular la generació de naixement dels menors adoptats de 2003 a 2006, a partir dels grups d'edat de les Memòries Estadístiques

*** Menors adoptats procedents de països asiàtics, per sexe, grups d'edat i any de l'adopció. Catalunya, 2003-2006:**

Edat	Nens				Nenes			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Un any	2	14	14	24	182	339	360	132
D'1 a 3 anys	7	29	18	42	51	351	276	154
De 4 a 5 anys	7	13	8	7	11	17	11	14
De 6 a 8 anys	5	2	4	3	6	5	1	5
Més de 8 anys	0	0	0	0	1	0	0	0
TOTAL	21	58	44	76	251	712	648	305

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006).

*** Diagrama de Lexis:**

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'ICAA (2003-2006).

*** Distribució dels menors adoptats en països asiàtics per generació de naixement i sexe.
Catalunya, 2003-2006:**

Gen naix.	Nens					Nenes				
	2003	2004	2005	2006	2003-06	2003	2004	2005	2006	2003-06
1994	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
1995	2	0	0	0	2	2	0	0	0	4
1996	2	0	0	0	2	2	2	0	0	6
1997	2	1	1	0	4	3	2	0	0	9
1998	4	4	2	0	10	6	5	0	2	23
1999	3	6	3	2	14	11	8	3	2	38
2000	2	8	4	2	16	16	63	6	4	105
2001	2	10	5	4	21	18	116	49	7	211
2002	4	10	6	9	29	131	118	92	29	399
2003	0	15	6	14	35	60	285	92	51	523
2004	0	4	13	14	31	0	113	286	52	482
2005	0	0	4	23	27	0	0	120	114	261
2006	0	0	0	8	8	0	0	0	44	52
Total	21	58	44	76	199	251	712	648	305	2.115

Font.- Elaboració pròpia a partir de les Memòries Estadístiques de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (2003-2006).

Annex 6.- Perfil sociodemogràfic dels sol·licitants d'adopció internacional, de les famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, de les famílies que només han adoptat menors de Catalunya i dels sol·licitants que no es té constància que hagin adoptat. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002 (Nombres absoluts, relatius i índex de representativitat respecte als sol·licitants)

DELS SOL-LICITANTS / PARES / MARES	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol.lic. NO adop. (1.511 registres)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Tipologia dels sol·licitants / pares / mares d'adopció internacional											
Sol·licituds de parella / biparentals	4.561	90,4	3.086	90,5	1,0	123	99,2	1,1	1.352	89,5	1,0
Sol·licituds unipersonals / monoparentals	487	9,6	324	9,5	1,0	1	0,8	0,1	159	10,5	1,1
Dones / mares	464	9,2	313*	9,2	1,0	1	0,8	0,1	147	9,7	1,1
Homes / pares	23	0,5	11	0,3	0,7	0	0,0	0,0	12	0,8	1,7
Total	5.048	100,0	3410*	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0
Província de residència											
Barcelona	4.109	81,4	2.791	81,8	1,0	79	63,7	0,8	1.228	81,3	1,0
Girona	411	8,1	294	8,6	1,1	22	17,7	2,2	103	6,8	0,8
Lleida	202	4,0	126	3,7	0,9	8	6,5	1,6	69	4,6	1,1
Tarragona	326	6,5	199	5,8	0,9	15	12,1	1,9	111	7,3	1,1
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0

DELS SOL-LICITANTS / PARES / MARES	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol·lic. NO adop. (1.511 registres)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Generació naixement dels sol·licitants / pares											
Abans 1940	43	0,9	18	0,6	0,6	2	1,6	1,7	22	1,6	1,7
1940-1944	91	2,0	50	1,6	0,8	3	2,4	1,2	36	2,6	1,3
1945-1949	270	5,9	160	5,2	0,9	7	5,7	1,0	96	7,0	1,2
1950-1954	695	15,2	472	15,2	1,0	31	25,2	1,7	182	13,3	0,9
1955-1959	1.300	28,4	922	29,8	1,0	42	34,1	1,2	336	24,6	0,9
1960-1964	1.447	31,6	980	31,6	1,0	32	26,0	0,8	452	33,1	1,0
1965-1969	654	14,3	437	14,1	1,0	6	4,9	0,3	216	15,8	1,1
1970-1974	83	1,8	57	1,8	1,0	0	0,0	0,0	24	1,8	1,0
1975-1979	1	0,0	1	0,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Total	4.584	100,0	3.097	100,0	1,0	123	100,0	1,0	1.364	100,0	1,0
Generació naixement de les sol·licitants / mares											
Abans 1940	12	0,2	3	0,1	0,4	1	0,8	3,4	8	0,5	2,2
1940-1944	65	1,3	25	0,7	0,6	3	2,4	1,9	35	2,3	1,8
1945-1949	189	3,8	113	3,3	0,9	3	2,4	0,6	69	4,6	1,2
1950-1954	599	11,9	384	11,3	0,9	27	21,8	1,8	176	11,7	1,0
1955-1959	1.323	26,3	920	27,1	1,0	35	28,2	1,1	361	24,1	0,9
1960-1964	1.697	33,8	1.187	34,9	1,0	45	36,3	1,1	482	32,2	1,0
1965-1969	976	19,4	669	19,7	1,0	8	6,5	0,3	306	20,4	1,1
1970-1974	159	3,2	95	2,8	0,9	1	0,8	0,3	61	4,1	1,3
1975-1979	5	0,1	3	0,1	0,9	1	0,8	8,1	1	0,1	0,7
Total	5.025	100,0	3.399	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.499	100,0	1,0

DELS SOL·LICITANTS / PARES / MARES	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol·lic. NO adop. (1.511 registres)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Estat civil dels sol·licitants / pares											
Casat o cohabitant (primera relació)	4.220	92,1	2.845	91,9	1,0	116	94,3	1,0	1.263	92,6	1,0
Casat o cohabitant (venint d'altres relacions)	341	7,4	241	7,8	1,0	7	5,7	0,8	88	6,5	0,9
Solter (sol·licitud unipersonal)	18	0,4	8	0,3	0,7	0	0,0	0,0	11	0,8	2,1
Divorciat (sol·licitud unipersonal)	5	0,1	3	0,1	0,9	0	0,0	0,0	2	0,1	1,3
Total	4.584	100,0	3.097	100,0	1,0	123	100,0	1,0	1.364	100,0	1,0
Estat civil de les sol·licitants / mares											
Casada o cohabitant (primera relació)	4.248	84,5	2.875	84,6	1,0	117	94,4	1,1	1.261	84,1	1,0
Casada o cohabitant (venint d'altres relacions)	311	6,2	211	6,2	1,0	6	4,8	0,8	89	5,9	1,0
Soltera (sol·licitud unipersonal)	372	7,4	255	7,5	1,0	1	0,8	0,1	114	7,6	1,0
Divorciada (sol·licitud unipersonal)	78	1,6	49	1,4	0,9	0	0,0	0,0	28	1,9	1,2
Vídua (sol·licitud unipersonal)	16	0,3	9	0,3	0,8	0	0,0	0,0	7	0,5	1,5
Total	5.025	100,0	3.399	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.499	100,0	1,0
Nivell instrucció dels sol·licitants / pares											
Sense estudis	6	0,1	4	0,1	1,0	0	0,0	0,0	2	0,1	1,1
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	1.025	22,4	638	20,6	0,9	29	23,6	1,1	362	26,5	1,2
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1.609	35,1	1.124	36,3	1,0	42	34,1	1,0	441	32,3	0,9
Diplom., Llic., Arquít. o Eng. Tèc.o Sup.	1.944	42,4	1.331	43,0	1,0	52	42,3	1,0	559	41,0	1,0
Total	4.584	100,0	3.097	100,0	1,0	123	100,0	1,0	1.364	100,0	1,0
Nivell instrucció de les sol·licitants / mares											
Sense estudis	10	0,2	7	0,2	1,0	0	0,0	0,0	3	0,2	1,0
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	952	18,9	580	17,1	0,9	30	24,2	1,3	346	23,1	1,2
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1.663	33,1	1.135	33,4	1,0	45	36,3	1,1	483	32,2	1,0
Diplom., Llic., Arquít. o Eng. Tèc.o Sup.	2.400	47,8	1.677	49,3	1,0	49	39,5	0,8	667	44,5	0,9
Total	5.025	100,0	3.399	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.499	100,0	1,0

DELS SOL-LICITANTS / PARES / MARES	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol·lic. NO adop. (1.511 registres)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Rel. amb l'activitat dels sol·licitants / pares											
Sol·licitants / pares econòmic. actius	4.550	99,3	3.078	99,4	1,0	122	99,2	1,0	1.349	98,9	1,0
Ocupats	4.539	99,0	3.074	99,3	1,0	122	99,2	1,0	1.339	98,2	1,0
Professionals i Tècnics	1.787	39,0	1.233	39,8	1,0	48	39,0	1,0	504	37,0	0,9
Direct. i Gerents Adm. Públ. i Empr.	398	8,7	268	8,7	1,0	9	7,3	0,8	121	8,9	1,0
Serveis administratius	480	10,5	356	11,5	1,1	8	6,5	0,6	113	8,3	0,8
Comerç	516	11,3	346	11,2	1,0	15	12,2	1,1	155	11,4	1,0
Hosteleria i Serveis varis	225	4,9	141	4,6	0,9	5	4,1	0,8	81	5,9	1,2
Agric., ramad., silvicult., pesca i caça	71	1,5	43	1,4	0,9	4	3,3	2,1	23	1,7	1,1
Constr., indústria, mineria i transports	1.035	22,6	670	21,6	1,0	33	26,8	1,2	332	24,3	1,1
Peons i treballadors no especialit.	21	0,5	13	0,4	0,9	0	0,0	0,0	8	0,6	1,3
Professionals Forces Armades	6	0,1	4	0,1	1,0	0	0,0	0,0	2	0,1	1,1
En atur	11	0,2	4	0,1	0,5	0	0,0	0,0	10	0,7	3,1
En atur	11	0,2	4	0,1	0,5	0	0,0	0,0	10	0,7	3,1
Sol·licitants / pares econòmic. inactius	34	0,7	19	0,6	0,8	1	0,8	1,1	15	1,1	1,5
Tasques de la llar	1	0,0	0	0,0	0,0	1	0,8	37,3	0	0,0	0,0
Estudiants	6	0,1	5	0,2	1,2	0	0,0	0,0	1	0,1	0,6
Pensionistes	27	0,6	14	0,5	0,8	0	0,0	0,0	14	1,0	1,7
Total	4.584	100,0	3.097	100,0	1,0	123	100,0	1,0	1.364	100,0	1,0
Rel. amb l'activitat de les sol·licitants / mares											
Sol·licitants / mares econòmic. actives	4.388	87,3	2.999	88,2	1,0	98	79,0	0,9	1.280	85,4	1,0
Ocupades	4.326	86,1	2.963	87,2	1,0	95	76,6	0,9	1.252	83,5	1,0
Professionals i Tècniques	2.184	43,5	1.520	44,7	1,0	48	38,7	0,9	607	40,5	0,9
Direct. i Gerents Adm. Públ. i Empr.	115	2,3	72	2,1	0,9	3	2,4	1,1	39	2,6	1,1
Serveis administratius	1.065	21,2	748	22,0	1,0	24	19,4	0,9	286	19,1	0,9
Comerç	414	8,2	272	8,0	1,0	6	4,8	0,6	136	9,1	1,1
Hosteleria, Serveis varis	316	6,3	197	5,8	0,9	11	8,9	1,4	112	7,5	1,2
Agric., ramad., silvicult., pesca i caça	5	0,1	3	0,1	0,9	0	0,0	0,0	2	0,1	1,3
Constr., indústria, mineria i transports	218	4,3	145	4,3	1,0	2	1,6	0,4	68	4,5	1,0
Peons i treballadores no especialit.	9	0,2	6	0,2	1,0	1	0,8	4,5	2	0,1	0,7
Professionals Forces Armades	0	0,0	0	0,0	-	0	0,0	-	0	0,0	-
En atur	62	1,2	36	1,1	0,9	3	2,4	2,0	28	1,9	1,5
En atur	62	1,2	36	1,1	0,9	3	2,4	2,0	28	1,9	1,5
Sol·licitants / mares econòmic. inactives	637	12,7	400	11,8	0,9	26	21,0	1,7	219	14,6	1,2
Tasques de la llar	603	12,0	382	11,2	0,9	21	16,9	1,4	207	13,8	1,2
Estudiantes	13	0,3	9	0,3	1,0	2	1,6	6,2	3	0,2	0,8
Pensionistes	21	0,4	9	0,3	0,6	3	2,4	5,8	9	0,6	1,4
Total	5.025	100,0	3.399	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.499	100,0	1,0

	Sol.licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol.lic. NO adop. (1.511 registres)		
DELS FILLS BIOLÒGICS	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Sol·licitants / pares /mares, segons nombre total de fills (de la parella o d'un dels membres)											
Cap fill	3.954	78,3	2.757	80,9	1,0	110	88,7	1,1	1.099	72,7	0,9
Un fill	672	13,3	410	12,0	0,9	10	8,1	0,6	242	16,0	1,2
Dos fills	312	6,2	181	5,3	0,9	3	2,4	0,4	124	8,2	1,3
Tres fills	82	1,6	46	1,3	0,8	1	0,8	0,5	34	2,3	1,4
Quatre fills	23	0,5	12	0,4	0,8	0	0,0	0,0	11	0,7	1,6
Cinc fills	5	0,1	4	0,1	1,2	0	0,0	0,0	1	0,1	0,7
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0
Parelles sol·licitants segons nombre de fills en comú i fills dels sol.lic. unipers. / pares / mares											
Cap fill	4.168	82,6	2.901	85,1	1,0	111	89,5	1,1	1.341	88,7	1,1
Un fill	587	11,6	352	10,3	0,9	10	8,1	0,7	120	7,9	0,7
Dos fills	229	4,5	126	3,7	0,8	2	1,6	0,4	38	2,5	0,6
Tres fills	51	1,0	23	0,7	0,7	1	0,8	0,8	11	0,7	0,7
Quatre fills	12	0,2	7	0,2	0,9	0	0,0	0,0	1	0,1	0,3
Cinc fills	1	0,0	1	0,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0

	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol·lic. NO adop. (1.511 registres)		
DELS FILLS ADOPTIUS	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Parelles o persones sol·licitants / pares /mares, segons nombre de fills adoptats a 31/XII/2002											
Cap fill	1.511	29,9	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1.511	100,0	3,3
Un fill	2.767*	54,8	2676*	78,5	1,4	88	71,0	1,3			0,0
Dos fills	703	13,9	671	19,7	1,4	32	25,8	1,9			0,0
Tres fills	62	1,2	59	1,7	1,4	3	2,4	2,0			0,0
Quatre fills	3	0,1	2	0,1	0,6	1	0,8	8,1			0,0
Cinc fills	2	0,0	2	0,1	-	0	0,0	0,0			0,0
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0
Nombre de fills adoptats											
Adoptats a Catalunya o a d'altres CCAA	270	6,2	105	2,5	0,4	165	100,0	16,2	0		0,0
Adoptats a altres països	4.108	93,8	4.108	97,5	1,0	0	0,0	0,0	0		0,0
Total	4.378	100,0	4.213	100,0	1,0	165	100,0	1,0	0		0,0
Famílies segons nombre de fills adoptats a Catalunya o a d'altres CCAA**											
Cap fill	4829	95,7	3.315	97,2	1,0	0	0,0	0,0	1.511	100,0	1,0
Un fill	174	3,4	86	2,5	0,7	88	71,0	20,6			0,0
Dos fills	40	0,8	8	0,2	0,3	32	25,8	32,6			0,0
Tres fills	4	0,1	1	0,0	0,4	3	2,4	30,5			0,0
Quatre fills	1	0,0	0	0,0	0,0	1	0,8	40,7			0,0
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0
Famílies segons nombre de fills adoptats a altres països											
Cap fills	1635	32,4	0	0,0	0,0	124	100,0	3,1	1.511	100,0	3,1
Un fill	2762*	54,7	2759*	80,9	1,5						
Dos fills	609	12,1	609	17,9	1,5						
Tres fills	39	0,8	39	1,1	1,5						
Quatre fills	1	0,0	1	0,0	1,5						
Cinc fills	2	0,0	2	0,1	1,5						
Total	5.048	100,0	3.410	100,0	1,0	124	100,0	1,0	1.511	100,0	1,0

	Sol·licitants AI (5.048 registres)		Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. només AN (124 famílies**)			Sol·lic. NO adop. (1.511 registres)		
DELS FILLS BIOLÒGICS I ADOPTIUS	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Famílies amb fills adoptats segons nombre de fills biològics en comú i adoptius											
Cap fill biològic i un adoptiu			2.220	65,1		76	61,3				
Cap fill biològic i dos adoptius			622	18,2		30	24,2				
Cap fill biològic i tres adoptius			55	1,6		3	2,4				
Cap fill biològic i quatre adoptius			2	0,1		1	0,8				
Cap fill biològic i cinc adoptius			2	0,1		0	0,0				
Un fill biològic i un adoptiu			312	9,1		8	6,5				
Un fill biològic i dos adoptius			36	1,1		1	0,8				
Un fill biològic i tres adoptius			4	0,1		0	0,0				
Dos fills biològics i un adoptiu			116	3,4		3	2,4				
Dos fills biològics i dos adoptius			10	0,3		1	0,8				
Tres fills biològics i un adoptiu			20	0,6		1	0,8				
Tres fills biològics i dos adoptius			3	0,1		0	0,0				
Quatre fills biològics i un adoptiu			7	0,2		0	0,0				
Cinc fills biològics i un adoptiu			1	0,0		0	0,0				
Total			3.410	100,0		124	100,0				

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).

Notes:

*.- A més de les 3.410 famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, en el registre inicial hi ha tres sol·licituds unipersonals femenines més que adoptaren de forma monoparental i que amb posterioritat s'han casat i han reprès el projecte adoptiu amb la parella, essent considerades famílies biparentals i no s'han comptabilitzat com a monoparentals. Tampoc s'han duplicat en el desglossament per nombre de fills adoptius.

**.- Pel total de 124 "famílies només AN", tan sols 11 han adoptat menors d'altres Comunitats Autònomes (uns 15 fills, als que cal adjuntar 5 menors més, que formen part de famílies d'adopció internacional).

Annex 7.- Caracterització sociodemogràfica de les famílies que han adoptat com a mínim un menor en un altre país, per tipologia familiar i índex de representativitat. Catalunya, fins a 31 de desembre de 2002

DELS PARES / MARES	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)		Fam. d'adopció internacional			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Amb només un fill AI (2.220 famílies)	Amb més d'un fill AI (590 famílies)		Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Tipologia dels pares / mares d'adopció internac.											
Pares biparentals	3.086	90,5	1.927	86,8	1,0	575	97,5	1,1	91	100,0	1,1
Pares monoparentals	324	9,5	293	13,2	1,4	15	2,5	0,3	0	0,0	0,0
Mares	313*	9,2	286	12,9	1,4	12	2,0	0,2	0	0,0	0,0
Pares	11	0,3	7	0,3	1,0	3	0,5	1,6	0	0,0	0,0
Total	3410*	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0
Província de residència											
Barcelona	2.791	81,8	1.845	83,1	1,0	491	83,2	1,0	56	61,5	0,8
Girona	294	8,6	171	7,7	0,9	51	8,6	1,0	22	24,2	2,8
Lleida	126	3,7	87	3,9	1,1	13	2,2	0,6	8	8,8	2,4
Tarragona	199	5,8	117	5,3	0,9	35	5,9	1,0	5	5,5	0,9
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0

DELS PARES / MARES	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)		Fam. d'adopció internacional Amb només un fill AI (2.220 famílies)			Amb més d'un fill AI (590 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
Generació naixement dels pares														
Abans 1940	18	0,6	12	0,6	1,1	1	0,2	0,3	1	1,1	1,9	4	0,8	1,4
1940-1944	50	1,6	32	1,7	1,0	5	0,9	0,5	3	3,3	2,0	10	2,0	1,3
1945-1949	160	5,2	104	5,4	1,0	30	5,2	1,0	3	3,3	0,6	23	4,7	0,9
1950-1954	472	15,2	264	13,7	0,9	104	18,0	1,2	20	22,0	1,4	84	17,0	1,1
1955-1959	922	29,8	541	28,0	0,9	177	30,6	1,0	36	39,6	1,3	168	34,0	1,1
1960-1964	980	31,6	618	32,0	1,0	194	33,6	1,1	20	22,0	0,7	148	30,0	0,9
1965-1969	437	14,1	314	16,2	1,2	62	10,7	0,8	8	8,8	0,6	53	10,7	0,8
1970-1974	57	1,8	48	2,5	1,3	5	0,9	0,5	0	0,0	0,0	4	0,8	0,4
1975-1979	1	0,0	1	0,1	1,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Total	3.097	100,0	1.934	100,0	1,0	578	100,0	1,0	91	100,0	1,0	494	100,0	1,0
Generació naixement de les mares														
Abans 1940	3	0,1	2	0,1	1,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,2	2,2
1940-1944	25	0,7	12	0,5	0,7	4	0,7	0,9	3	3,3	4,5	6	1,2	1,6
1945-1949	113	3,3	72	3,3	1,0	22	3,7	1,1	3	3,3	1,0	16	3,1	0,9
1950-1954	384	11,3	242	10,9	1,0	71	12,1	1,1	8	8,8	0,8	63	12,4	1,1
1955-1959	920	27,1	584	26,4	1,0	158	26,9	1,0	29	31,9	1,2	149	29,3	1,1
1960-1964	1.187	34,9	765	34,6	1,0	220	37,5	1,1	37	40,7	1,2	165	32,5	0,9
1965-1969	669	19,7	460	20,8	1,1	100	17,0	0,9	11	12,1	0,6	98	19,3	1,0
1970-1974	95	2,8	73	3,3	1,2	12	2,0	0,7	0	0,0	0,0	10	2,0	0,7
1975-1979	3	0,1	3	0,1	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Total	3.399	100,0	2.213	100,0	1,0	587	100,0	1,0	91	100,0	1,0	508	100,0	1,0

	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. d'adopció internacional Amb només un fill AI (2.220 famílies)			Fam. d'adopció internacional Amb més d'un fill AI (590 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
	Núm. abs.	Núm. rel.		Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
DELS PARES / MARES															
Estat civil dels pares															
Casat o cohabitant (primera relació)	2.845	91,9		1.766	91,3	1,0	530	91,7	1,0	87	95,6	1,0	462	93,5	1,0
Casat o cohabitant (venint d'altres relacions)	241	7,8		161	8,3	1,1	45	7,8	1,0	4	4,4	0,6	31	6,3	0,8
Solter (sol·licitud unipersonal)	8	0,3		5	0,3	1,0	3	0,5	2,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Divorciat (sol·licitud unipersonal)	3	0,1		2	0,1	1,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,2	2,1
Total	3.097	100,0		1.934	100,0	1,0	578	100,0	1,0	91	100,0	1,0	494	100,0	1,0
Estat civil de les mares															
Casada o cohabitant (primera relació)	2.875	84,6		1.782	80,5	1,0	535	91,1	1,1	88	96,7	1,1	470	92,5	1,1
Casada o cohabitant (venint d'altres relacions)	211	6,2		145	6,6	1,1	40	6,8	1,1	3	3,3	0,5	23	4,5	0,7
Soltera (sol·licitud unipersonal)	255	7,5		242	10,9	1,5	11	1,9	0,2	0	0,0	0,0	2	0,4	0,1
Divorciada (sol·licitud unipersonal)	49	1,4		38	1,7	1,2	1	0,2	0,1	0	0,0	0,0	10	2,0	1,4
Vídua (sol·licitud unipersonal)	9	0,3		6	0,3	1,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	0,6	2,2
Total	3.399	100,0		2.213	100,0	1,0	587	100,0	1,0	91	100,0	1,0	508	100,0	1,0
Nivell d'instrucció dels pares															
Sense estudis	4	0,1		3	0,2	1,2	1	0,2	1,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	638	20,6		453	23,4	1,1	89	15,4	0,7	15	16,5	0,8	81	16,4	0,8
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1.124	36,3		736	38,1	1,0	180	31,2	0,9	35	38,5	1,1	173	35,0	1,0
Diplom., Llic., Arquít. o Eng. Tèc.o Sup.	1.331	43,0		742	38,4	0,9	308	53,4	1,2	41	45,1	1,0	240	48,6	1,1
Total	3.097	100,0		1.934	100,1	1,0	578	100,2	1,0	91	100,0	1,0	494	100,0	1,0
Nivell d'instrucció de les mares															
Sense estudis	7	0,2		5	0,2	1,1	1	0,2	0,8	0	0,0	0,0	1	0,2	1,0
Primària, EGB, Secret. o Batx. Elem.	580	17,1		404	18,3	1,1	77	13,2	0,8	19	20,9	1,2	80	15,7	0,9
Secundària, Comerç, BUP, COU, Batx. Sup.	1.135	33,4		781	35,3	1,1	158	27,1	0,8	23	25,3	0,8	173	34,1	1,0
Diplom., Llic., Arquít. o Eng. Tèc.o Sup.	1.677	49,3		1.023	46,2	0,9	351	60,3	1,2	49	53,8	1,1	254	50,0	1,0
Total	3.399	100,0		2.213	100,0	1,0	587	100,9	1,0	91	100,0	1,0	508	100,0	1,0

	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)					Fam. d'adopció internacional (2.220 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
DELS PARES / MARES														
Relació amb l'activitat dels pares														
Pares econòmicament actius	3.078	99,4	1.921	99,3	1,0	576	99,7	1,0	90	98,9	1,0	491	99,4	1,0
Ocupats	3.074	99,3	1.917	99,1	1,0	576	99,7	1,0	90	98,9	1,0	491	99,4	1,0
Professionals i Tècnics	1.233	39,8	718	37,1	0,9	272	47,1	1,2	29	31,9	0,8	214	43,3	1,1
Directius i Gerents Adm. Públ. i Empr.	268	8,7	141	7,3	0,8	56	9,7	1,1	16	17,6	2,0	55	11,1	1,3
Serveis administratius	356	11,5	230	11,9	1,0	71	12,3	1,1	14	15,4	1,3	41	8,3	0,7
Comerç	346	11,2	217	11,2	1,0	60	10,4	0,9	8	8,8	0,8	61	12,3	1,1
Hosteleria i Serveis varis	141	4,6	95	4,9	1,1	22	3,8	0,8	4	4,4	1,0	20	4,0	0,9
Agric., ramad., silvicult., pesca i caça	43	1,4	26	1,3	1,0	8	1,4	1,0	1	1,1	0,8	8	1,6	1,2
Construcció, indústria, mineria i transports	670	21,6	474	24,5	1,1	86	14,9	0,7	18	19,8	0,9	92	18,6	0,9
Peons i treballadors no especialitzats	13	0,4	12	0,6	1,5	1	0,2	0,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Professionals de les Forces Armades	4	0,1	4	0,2	1,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
En atur	4	0,1	4	0,2	1,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
En atur	4	0,1	4	0,2	1,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Pares econòmicament inactius	19	0,6	13	0,7	1,1	2	0,3	0,6	1	1,1	1,8	3	0,6	1,0
Tasques de la llar	0	0,0	0	0,0	-	0	0,0	-	0	0,0	-	0	0,0	-
Estudiants	5	0,2	4	0,2	1,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,2	1,3
Pensionistes	14	0,5	9	0,5	1,0	2	0,3	0,8	1	1,1	2,4	2	0,4	0,9
Total	3.097	100,0	1.934	100,0	1,0	578	100,0	1,0	91	100,0	1,0	494	100,0	1,0
Relació amb l'activitat de les mares														
Mares econòmicament actives	2.999	88,2	1.974	89,2	1,0	518	88,2	1,0	78	85,7	1,0	429	84,4	1,0
Ocupades	2.963	87,2	1.951	88,2	1,0	509	86,7	1,0	78	85,7	1,0	425	83,7	1,0
Professionals i Tècniques	1.520	44,7	955	43,2	1,0	295	50,3	1,1	45	49,5	1,1	225	44,3	1,0
Directives i Gerents Adm. Públ. i Empr.	72	2,1	45	2,0	1,0	12	2,0	1,0	1	1,1	0,5	14	2,8	1,3
Serveis administratius	748	22,0	506	22,9	1,0	115	19,6	0,9	17	18,7	0,8	110	21,7	1,0
Comerç	272	8,0	185	8,4	1,0	40	6,8	0,9	11	12,1	1,5	36	7,1	0,9
Hosteleria, Serveis varis	197	5,8	136	6,1	1,1	31	5,3	0,9	4	4,4	0,8	26	5,1	0,9
Agric., ramad., silvicult., pesca i caça	3	0,1	2	0,1	1,0	1	0,2	1,9	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Construcció, indústria, mineria i transports	145	4,3	118	5,3	1,2	15	2,6	0,6	0	0,0	0,0	12	2,4	0,6
Peons i treballadores no especialitzades	6	0,2	4	0,2	1,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	0,4	2,2
Professionals de les Forces Armades	0	0,0	0	0,0	-	0	0,0	-	0	0,0	-	0	0,0	-
En atur	36	1,1	23	1,0	1,0	9	1,5	1,4	0	0,0	0,0	4	0,8	0,7
En atur	36	1,1	23	1,0	1,0	9	1,5	1,4	0	0,0	0,0	4	0,8	0,7
Mares econòmicament inactives	400	11,8	239	10,8	0,9	69	11,8	1,0	13	14,3	1,2	79	15,6	1,3
Tasques de la llar	382	11,2	231	10,4	0,9	66	11,2	1,0	12	13,2	1,2	73	14,4	1,3
Estudiantes	9	0,3	2	0,1	0,3	3	0,5	1,9	1	1,1	4,2	3	0,6	2,2
Pensionistes	9	0,3	6	0,3	1,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	0,6	2,2
Total	3.399	100,0	2.213	100,0	1,0	587	100,0	1,0	91	100,0	1,0	508	100,0	1,0

	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. d'adopció internacional Amb només un fill AI (2.220 famílies)			Fam. d'adopció mixta Amb més d'un fill AI (590 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
DELS FILLS BIOLÒGICS	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	
Pares /mares, segons nombre total de fills biològics (de la parella o d'un dels membres)															
Cap fill	2.757	80,9	2.099	94,5	1,2	571	96,8	1,2	87	95,6	1,2	0	0,0	0,0	
Un fill	410	12,0	59	2,7	0,2	12	2,0	0,2	4	4,4	0,4	335	65,8	5,5	
Dos fills	181	5,3	39	1,8	0,3	6	1,0	0,2	0	0,0	0,0	136	26,7	5,0	
Tres fills	46	1,3	18	0,8	0,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	28	5,5	4,1	
Quatre fills	12	0,4	3	0,1	0,4	1	0,2	0,5	0	0,0	0,0	8	1,6	4,5	
Cinc fills	4	0,1	2	0,1	0,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	0,4	3,3	
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0	
Parelles segons nombre de fills biològics en comú i fills dels pares / mares monoparentals															
Cap fill	2.901	85,1	2.220	100,0	1,2	590	100,0	1,2	91	100,0	1,2	0	0,0	0,0	
Un fill	352	10,3										352	69,2	6,7	
Dos fills	126	3,7										126	24,8	6,7	
Tres fills	23	0,7										23	4,5	6,7	
Quatre fills	7	0,2										7	1,4	6,7	
Cinc fills	1	0,0										1	0,2	6,7	
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0	

	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)			Fam. d'adopció internacional Amb només un fill AI (2.220 famílies)			Amb més d'un fill AI (590 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
DELS FILLS ADOPTIUS	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	
Pares /mares, segons nombre de fills adoptats a 31 de desembre de 2002															
Un fill	2676*	78,5	2.220	100,0	1,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	456	89,6	1,1	
Dos fills	671	19,7	0	0,0	0,0	551	93,4	4,7	71	78,0	4,0	49	9,6	0,5	
Tres fills	59	1,7	0	0,0	0,0	36	6,1	3,5	19	20,9	12,1	4	0,8	0,5	
Quatre fills	2	0,1	0	0,0	0,0	1	0,2	2,9	1	1,1	18,7	0	0,0	0,0	
Cinc fills	2	0,1	0	0,0	0,0	2	0,3	5,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0	
Famílies segons nombre de fills adoptats a Catalunya o d'altres CCAA**															
Cap fills	3.315	97,2	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	0	0,0	0,0	505	99,2	1,0	
Un fill	86	2,5	0			0			83	91,2	36,2	3	0,6	0,2	
Dos fills	8	0,2	0			0			7	7,7	32,8	1	0,2	0,8	
Tres fills	1	0,0	0			0			1	1,1	37,5	0	0,0	0,0	
Quatre fills	0	0,0	0			0			0	0,0	-	0	0,0	-	
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0	
Famílies segons nombre de fills adop. intern.															
Un fill	2759*	80,9	2.220	100,0	1,2	0	0,0	0,0	79	86,8	1,1	460	90,4	1,1	
Dos fills	609	17,9	0	0,0	0,0	551	93,4	5,2	12	13,2	0,7	46	9,0	0,5	
Tres fills	39	1,1	0	0,0	0,0	36	6,1	5,3	0	0,0	0,0	3	0,6	0,5	
Quatre fills	1	0,0	0	0,0	0,0	1	0,2	5,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
Cinc fills	2	0,1	0	0,0	0,0	2	0,3	5,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0	

	Fam. mínim 1 AI (3.410 famílies*)		Fam. d'adopció internacional Amb només un fill AI (2.220 famílies)			Amb més d'un fill AI (590 famílies)			Fam. d'adopció mixta (AI+AN) (91 famílies)			Fam. mixtes (Adop.+Fill/s biol.) (509 famílies)		
	Núm. abs.	Núm. rel.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.	Núm. abs.	Núm. rel.	Índ. repr.
DELS FILLS BIOLÒGICS I ADOPTIUS														
Famílies amb fills adoptats segons nombre de fills biològics en comú i adoptius														
Cap fill biològic i un adoptiu	2.220	65,1	2.220	100,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Cap fill biològic i dos adoptius	622	18,2	0	0,0	0,0	551	93,4	5,1	71	78,0	4,3	0	0,0	0,0
Cap fill biològic i tres adoptius	55	1,6	0	0,0	0,0	36	6,1	3,8	19	20,9	12,9	0	0,0	0,0
Cap fill biològic i quatre adoptius	2	0,1	0	0,0	0,0	1	0,2	2,9	1	1,1	18,7	0	0,0	0,0
Cap fill biològic i cinc adoptius	2	0,1	0	0,0	0,0	2	0,3	5,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Un fill biològic i un adoptiu	312	9,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	312	61,3	6,7
Un fill biològic i dos adoptius	36	1,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	36	7,1	6,7
Un fill biològic i tres adoptius	4	0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	4	0,8	6,7
Dos fills biològics i un adoptiu	116	3,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	116	22,8	6,7
Dos fills biològics i dos adoptius	10	0,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	10	2,0	6,7
Tres fills biològics i un adoptiu	20	0,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	20	3,9	6,7
Tres fills biològics i dos adoptius	3	0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	0,6	6,7
Quatre fills biològics i un adoptiu	7	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	7	1,4	6,7
Cinc fills biològics i un adoptiu	1	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,2	6,7
Total	3.410	100,0	2.220	100,0	1,0	590	100,0	1,0	91	100,0	1,0	509	100,0	1,0

Font.- Elaboració pròpia a partir de les dades del buidatge dels expedients dels sol·licitants d'adopció internacional (1992-2002).